

Beschrijvinge der stadt Leyden : inhoudende 't begin, den voortgang ende den wasdom der selver, de stichtinge vande kercken ..., mitsgaders verhael van alle de belegeringen ... totte laetste strenge belegeringe ende verlossinghe, ghevallen inden jaere 1574

<https://hdl.handle.net/1874/179756>

Het tweede Deel

bande

Beschryvinge

der Stadt

LEYDEN

in

HOLLANDT.

Inneleydinge tot het tweede Deel vande Leytsche Beschrijvinghe.

Gecomen wesende tot het tweede Deel van mijne Leytsche Beschrijvinge, waer-
inne ich voorszghenomen hebbe / (mette hulpe
Godes) te beschrijven ende te verhalen / het gene
onze Vaderliche Stadt door de woedende ende
al vernietende Oorloge / tot verscheyden tijden /
soo wel van binnen als van buyten / 't'z'p door
Belegeringen / als andersints / heeft moeten ij-
den ende uytstaen. Doch wyen hebben niet
voorzghenomen die alles ten alderuytsteren naer
te soecken ende te beschrijven / de welke over eenige honderden Jaeren
geleden ende geschiedt zijn / die soude alles te langh ende verbietich sijn
omme te verhalen: want wy houden vooz ontuyfelicken dat de Stadt
Leyden, de welke (als wy vooz heuen int begin van ons eerste Deel
verhaelt hebben) een vande outste (oft mogelijk zelfs de outste) Steden
van Hollant is / datse dick ende menichmalen / 't'z'p overvallen / belegert /
oft andersints v'antlicken aengegrepen is / ende datter omtrent desen
Stede / verscheyden Oorlogen vande naburzen / als de Gelderschen, en-
de omleggende plaetsen / insonderheyt vande Vriesen geschiedt zijn. Het
welcke claerlick ten eersten bewesen kan werden / met den Slach de
welcke gheschiede al ten tijden van Graef Dirck de Tweede / Grave
van Holland / etc. teghen de West-Vriesen by het Doorp van Reyns-
burch, omtrent den Jaer 920. daer naer met de twee Slagen de wel-
cke tusschen Swammerdam ende Bodegraven gheschieden tusschen Dirck
de Verbe van dier name / ende Bisschop Adelboldt van Vericht, (die
den eersten was van al de Bisschoppen die opte Hollanders oorloochde)
ende geschiede int Jaer 1018. inde Maent van Julius: ende vele en
verscheyde andere oorloghsdaden / die wy hier en daer inde Chronycken
souden mogen vinden ende opsoecken. Dese alle te samen sullen wy
nberfpyngen ende nalaten / vermits dat men vande selfe seer weynich /
ofte (om beter te seggen) van eenige geen heel sekere ende clare beschry-
vinge en heeft. Waeromme ich voorszghenomen hebbe niet anders te
verhalen / nochte te beschrijven / als ich niet clare uytgedruckte woorden
sal konnen bewyzen / soo inde oude Hollandsche Chronycke / als andere
Boecken ende Schryften / ofte die door naechzagen by andere wel-geoes-
fende in onse Historien / insonderheyt by mijnen vrient D. Petrus Scri-
verius, sal konnen vernemen ende te weten komen: want gelijck ich
hoorzghen meer malen geseyt hebbe / dat van ouden tijden / het gebuyck
van onse Wooz-ouderen gheweest is / niet vele te beschrijven / (oft om
beter te seggen) niet te beschrijven / de daden ende geschiedentissen van
haere

Slagen by
Rhynt-
burch, en
Bodegra-
ven.

hare Tijdt-ghenooten ende Lantslieden/ soo sal ick dies-halven bande noot een dencht makende (so het spryck-woort seyt) mijn bevelpe moeten met het gene ick daer van vinden sal.

Dit alles also volbracht hebbende/ hebbe ick voorgenomen met naer-
sticheyt te beschrijven de laetste/ grootste/ ende strenge Belegeringe deser
Stede/ geschiet sijnde inden jare 1574. welck Beleggh soo groot/ so
swaer/ ende ellendigh gheweest is/ ende waer inne de Bozgheren deser
Stede van Godt Almachtich mette Pest ende den Hongher/ soo hart
aengetastet ende gestraft sijn/ als opt eenighe Stadt/ niet alleen inde Aes-
derlanden/ maer selfs bupren de selve/ geleden ende uytghestaen heeft:
die daer dooz soo verre gecomen was inde uytterste armoede/ miserie/
ende ellende/ dat het onmogelick scheen inde ooghen der menschen/ dat
de voornoemde Stadt eenmael van hare ellende soude mogen verlost en
bezygdet werden. Van dese Belegeringe (segge ick) sal ick/ met Gods
hulpe/ verhalen ende beschrijven/ met alleen het gene by Ian Fru-
riers verhaelt ende beschreven is/ in sijn Woercken welck by inden ja-
re 1577. in openbaren Druick tot Welst uytgegeven heeft/ waer inne
vele dingen bevonden werden de welke tot het Beleggh niet behooren
ofte dienelick en sijn/ die wy alles nalaten ende oberflaen sullen/ ende al-
leen uytsoecken tgene tot ons behooren dienstelicken wesen sal: Maer
doock mede uyt verscheyden ander schriften ende stucken/ soo van den
Edelen/ Ernstesten/ Wijt-vermaerden Heer/ mijn Heer van Noort-
wijck/ Ioan vander Does, Sal. Ged. in dese Belegeringe cloeck ende
vairiant Gouverneur bande Stadt wesende/ gelijk hier naer tot ghe-
legen tijdt ende plaetse gesept sal werden: als van verscheyden anders
geloofswaerdige personen/ ja selfs dat wy uyt den monde van eenighe
oude Bozgeren/ de welke inde voornoemde Belegeringe mede geweest
sijn/ sullen mogen schryven ende noteren. Dit desen allen sullen wy by
den anderen Journaels-wijse vergaderen/ ter eeren Gods/ ende tot een
eetwige gedachtenisse van onse Macontelingen/ op dat de selve ende ha-
re Banen sullen moghen verstaen ende lesen/ het gene haer Woorou-
ders ofte Dubers/ hare Vyenden/ ende ander Burgeren/ om de be-
scherminge van hare Wyfheyt (de welke by alle Natien soo gooch be-
geert wert) ende ontlastingen van hare conscientien/ geliden ende ghe-
daen hebben. Want wy weten datter ter Werelt niet schadelicker ende
hinderlicker en is/ totte behoudensissen bande geschiedensissen ende baden
der byzoner Helden ende kloechmoedige Bozgeren/ van den tijt ende den
tijdt/ welke twee als openbare bbanden der selver/ altdis soecken te
verdupsteren/ ja (soo't mogelicken waer) te vernietigen: ende dit doen
sy te eerder ende te meerder wanneer datmen sulcx niet voozghecomen
en heeft/ met het beschrijven ende registreren der selver baden ende ge-
schiedensissen: Och oft Godt gabe/ dat wy sulcx isjner eeren ende lof
van onse byzome ende ghetrouwe Bozgheren ende Innewoonderen/ de
welcke so veel swaricheben/ perijckelen/ miserien/ ende ellenden ghe-
buppzende de voornoemde Belegeringe hebben moeten verbragghen ende
uypz

Iohan
vander
Does,
Gouver-
neur inde
Belegeringe
van
1574.

Wensch
vanden
Nucleur.

staen/ naer onsen lust ende begeerte/ mochten uprechtten/ volvoeren ende beschrijven. Maer wat wensche/ oft wat begeerte ick een sake die ondoenelicken is vooz mijn/ ofte pemant anders te volbrengghen: want ick houde vooz onmogelicken/ dat pemant alle de ellenden/ ende miserien die int ghemeen by de Innegesetenen deser Stede ten tijde vande Belegeringe geleden ende gepasseert zijn/ volcomentlicken ende geheelicken sonde konnen ondersoecken: ende noch vooz onmooghlicker die te verhalen ende te beschrijven. Wie weet die anders/ van de alwetende God alleen? die alle dingen weet ende bekennt zijn/ ende vooz wiens oogen het alles/ jae selfs de inwendichste gedachten bekennt ende openbaer zijn. Dese Dyp eene/ al-wijse God weet alleen wat een onuptspreekelicken hunger ende kommer: wat een miserie/ verdriet/ endes warichheyt/ een pegeijck int generael ende particulier binnen deser Stede te dien tijden geleden ende uptgegaen heeft. Dit alles gunstige Leser/ met mijn bekenende/ soo vernoucht u dan/ ende hout u te vreden met het ghene ick u vande vooznoemde Belegeringen verhalen ende beschrijven sal. Indien wy yet merckeliker souden mogen voozby gaen ofte overstaen/ waer vanghy meerder ende claerder bescheydt weet/ ende beter kennisse hebt/ als ick alhier verhaelen sal/ houdet my sulcx ten besten: ende zijt verseeckert dat wy sulcx niet naergelaten hebben te verhaelen upt traechteyt ofte verachtlinge/ maer alleen upt onwetenheyt: ende ontsal groot lief gheschieden/ indien ons pemant dese Beschryvinge lesende/ in eenige dingen (*tzy dock wat het soude moghen wesen) naerder ende claerder onderrechtlinge soude moghen geben. Dit is al het gene ick als eene Vooz-reden u gunstige Leser/ hebbe willen vooz vogen stellen/ ende sal desen eyndighen/ vooztgaen ende komen tot de saecke selfs. Ick hebbe dit tweede Deel/ op ghelijcker wijze als het eerste/ mede af-gedeelt in eenighe Verdeelingen ofte Capittelen: op datmen/ tzy de selvige lesende/ ofte naersoekende/ te bequamer soude mogen gebuycken ende lesen.

Verloock
handen
Kruent
aende?
Leptsche
Burgers.

I. Verhael hoe den Burch van Leyden, ten tijde vande Gravinne Ada, (de welke haer opten selven verleeckert hadde) vande Kenemers inghenomen ende gewonnen werde. Daer naer hoe Lodewijck den Graue van Loon, des Gravinnen Man binnen Leyden met macht van volck legghende/ de Kenemers ende Voozstanders van Graef Willem, de eerste vier name/ Graue van Hollandt/ etc. van Leyden verjaechden: ende verscheyden andere dinggen daer aen clevende/ de welke te dier tijden ontrent deser Stede geschiet zijn.

De Gra-
binne
Ada,
trout den
Graue van
Loon,
tegen den
wille vande
Staten,

Ome dese voorgenomen Historie/volcomentliken te verhalen ende te beschryuen/ soo sullen wy nootsakelicken moeten verhalen den gheheelen handel vanden Graue van Loon, sijn Wuyfzouwe Ada, ende haer Dom Graef Willem, Graue van Hollandt/ etc. Te weten / hoe dat inden Jaer 1203. Lodewijck den Graue van Loon, tegen danckende wille vande Steden van Hollandt/ Zeelandt/ ende Vrielandt/ de Gravinne Ada getrouwt hebben: (doch niet consent ende toelatinge van haer Woude-Modder Adelheydis van Cleve, Weduwe vanden overgeleden Graef Dirck, de zevensde vier name/ ende 11. Graef van Hollandt/ etc.) de voornoemde Graeffschappen niet gewelt wilde berechten ende regeeren: daer toe sy van verscheyden Heeren geholpen werde ende gestreckt: ende ter contrarien die van Zeelandt/ ende eenige Steden ende Edelen van Hollandt hadden tot haren Heere ende Graue vercozen ende heroepten den Wouder vanden overgeleden Graue genaemt Willem de eerste van vier name/ ende 13. Graue van Hollandt/ Zeelandt/ ende Heer van Vrielandt. Waeromme (doch weynich tijts gheduyzende) tusschen beyde de Graven seker Oorloge ontfont/ het welke meest binnen oft seer naer deser Stede geschiet is/ ende waeromme alhier/ als het eerste ende merckelichste dat de Stadt ofte omleggende plaatsen geleden heeft / geselt behoort te werden.

Omme dit nu alles wel te verhalen ende te beschryuen/ soo sal ick hier innelijken de xv. Divisie vande oude Hollandische Chronijck / in haer begripvande dyp Capittelen: overmits dat in de selve de voornoemde Oorlogen tusschen dese twee Graven int langhe ende breede verhaelt zijn/ ende wy by niemant anders naerder noch claerder Beschryvinge hebben connen vinden/ luydende van woorde te woorde als hier volcht. Voer van D. Petrus Scriverius naerselicken overzien/ ende hier en daer

daer upt d' oude geschreuen Chronijcken verbeteret ende herrijcht. De selfde heeft mijn oock vermaent dat dese Historie van gelijcken beschreuen is int Latijn by onsen Iohannes Gerbrandi van Leyden (vande welke int eerste Deel onder de vermaerde ende geleerde Mannen ghesprooken is) in zijn onghedruchte Chronijck/ Divis. xx. De woorden vande oude Chronijcke zijn dese volgende:

Ada Grave Dirck eenige Dochter/ is naer haers Vaders doot ghe worden de 12. Gravinne van Hollandt/ Zeelandt/ ende Vriesslandt. Maer want sy niet langer als een Jaer en regierde/ noch gheen kinders achter en liet/ soo en tellen haer sommighe Historischrijvers int getal der Graven van Hollandt niet. Maer wy achtervolgende d' oude Chronijcken/ sullen haer setten als rechte Erfgenaem ende naelolger der Graven van Hollandt. Ende als Grave Dirck doot ghebleven was/ ende die Grave van Loon dat vernam/ die op't Huys te Alkna doe ter tijdt lagh/ verwachtende des Graven doot/ ende de tijdinghe die hem vande Gravinne comen soude/ quam hy haestelick tot Woerdrecht/ daer gaf hem die Gravinne haer Dochter Ada, ghelijck sy geordineert hadde/ dat al te seer jammerlick te sien was/ dat die rouwe ende mogentheit des Edelen Graves soo haest vergheten was/ want sy sette achterwaerts des dooden Graven uptbaert/ ende hielt feestelick die triumfhe vander Waploste. Ende des dooden Graven Lichaem is geboert tot Egmont, ende werdt aldaer armelick sonder eenige feestet int Clooster begraven/ in S. Stevens Capelle: geschiedende niet van des Graven goeden/ maer (dat wel schandelicken was) van des Cloosters goeden/ aelmoessen uptdeelende aen de schamele luyden/ ende de behooplicke stelmissen sonder loon.

Onder desen vernam Graef Willem van Oost-Vriessland, dat Graef Dirck sijn Broeder ghestorven was/ ende quam alst reden gaf haer rouwich totter Zhyen toe / om dat hy geerne tot sijn Broeders uptbaert hadde geweest/ ende versochte om gelepde te hebben vande Gravinne ende diet niet haer hielden/ dwelck hem gewergert wert/ ende hy en doyste sonder ghelepde in Hollandt niet comen. Ende aldus lagh hy aldaer tot der tijdt toe dat sijn Broeders uptbaert ghedaen was / ende keerde doe weder sonder heruet in Oost-Vriesslant/ Sijn Wagen ende Vrienden die hy in Hollandt hadde/ als Floris sijn Broeder Doornprooft tot Vtrecht, Grave Otte van Benthem sijn Oom / Iacob de Casteleyn ofte Burch-Graef van Leyden, Philips van Wassenaer, Symon van Haerlem [doech dese ging hem nae aff/ ende hielden het niet van Grave van Loon] Willem van Teylingen, Ian van Rijswijc, Wouter van Egmont, ende Albrecht Banyaert Ridders/ waren qualick te vreden dat sy van eenen Wijge gheregeert souden werden/ ende overzoeghen daerom metter machte van Hollandt/ ende verbonden hem met malcanderen/ soo dat sy vander Gravinne noch doech vanden Grave van Loon niet berrecht en wouden wesen. Ende als dit verbondt gemaect was/ souden dese hoopsepe personen secretelick eenen goeden Man tot Grave

Arme begraefnisse van Graef Dirck.

Wien de van Willem, Graef Dirck. Broeder in Hollandt.

Graeff
Willem
comt be-
dektelick
in Holland.

Willem in Oost-Byzelandt/ ende deden hem seggen hoe sy verbonden waren ghelijck booscheden is/ ende dat hy vryjick ende sonder angst quame tot Egmont, ofte by henlupden/ sy souden sijner waernemen. Aldus is Grabe Willem als hy bebedtelickste moefte/ upt Byzelandt ghebaren/ ende is gheromen by Philips van Wassenacr, die hem minnelick ende blydelick ontfanghen heeft/ doch soo bebedtelicken ende sich soo stil houdende/ dat niemadt vande inwoonders/ jae self de Dienaers daer ten hupse daer niet of en wisten. Alsoo het niet beplich en was sich den volcke te presenteren/ die meest al inghenomen waren dooz de macht des nieuwen Prince den Grabe van Loon, ende dooz vzeese des Gravitine Adelheydis: Soo dat hy alleen met twee personen/ die hy troude ende vande sake wisten/ van daer ghescheyden ende te scheppe gegaen is/ arriverende tot Vlaerdighen, daer hy oock rechtelick gheleed gaende/ ende den hoed in droogen treckende/ socht onbekend te wandelen/ maer de Zeelanders die sijn byzenden waren/ ende nae sijn comste daer wachtende/ ende hem waer namen/ hebben met groote vrazsche ende blijshap hem met haer ghenomen/ ende sijn gecomen in Zeelandt te Ziericzee. Daer hy te rechtbooyt vanden Zeuven ontfangen wert/ ende Grabe verheben. Hier en binnen dat in Zeelandt aldus toeging hebben Wouter van Egmond ende Albrecht Baynaert, Ridderg/ Kenemerland ten behoete van Graeff Willem inghehouden ende den volcke ghewapent. Welck als Wouter van Ruven (die by gebal t Egmont was gekomen) hadde vernomen/ ende oogaern aensagh/ also hy tene mael den Grabe van Loon toeghebaen was/ sijn paspooyt ende ghelede van Heer Wouter van Egmond ghenomen hebbende/ trock met snellen vaert naer Haerlem, daer toe ter tijt de Gravitine Adelheydis met Ada haer Dochter ende met de Grabe van Loon waeren ghekomen/ om booyt te trecken ende t Egmont der overleden Graeffs maenstond/ die op drie daghen nae om was/ te doen celebreren. Maer desen onraet verstaen hebbende/ zijns met Heer Gijbrecht van Aemstel, ende andere die met hem daer binnen waren/ van vzeesen ende angst die stede van Haerlem verlatende inder doncker nacht tot Vrecht ghetogen/ om hem daer te onderhouden. Ada die jonghe maget die haers Webers ende Mang troost ontbeeren moefte/ bleef binnen Haerlem onlanghe/ ende ruynde oock van daen met Rogier vander Meere, Ote van Veuren, ende meer andere Ridderen ende Knechten/ die den Grabe van Loon toehoozden/ ende quamen van angste binnen der Diefen oft Burgh van Leyden, om daer onthout te hebben/ ende tegghen haer vanden te verweeren. Die Kenemers met Heere Wouter van Egmont, haer leptsaem volchden Jonckvrou Ada ende den haren nae als sy snelste mochten tot Leyden. Daer oock toegecomen is Heer Philips van Wassenacr metten Sijnlanders/ alsoo hy haer Hoof-heer was/ ende bestoynden den Burgh aldaer met sijngheren pijlen ende andere menigerhande instrumenten/ ende brochtent den ghenen die daer op waren soo nae/ dat sijn van noots woghen opgheden moesten/ ende den Burgh ruynden/ want sy lan-

Den Burgh
belegert:
werdt ghe-
monnen.

sp langer niet te eten en hadden: welke haer den moet van wederstaen
 benam / ende zijn dadelick alsoo van woors wegghen / ende upt yzele des
 onghetemden volcx in handen vanden Belegghers ghegaen / behoudens
 alleen haer leven ende lijff: haer wapenen ende ander tuych oprichtende
 ende aflegghende / ende den verwinner aldaer tot buyt latende. Rogier
 van Meere ende Otte van Beuren met meer ander ghevanghen / worden
 in versekeringhe gelepd ende bewaert tegen de comste van Graef Wil-
 lem. Jonckvrouwe Ada worde van haren Heef Willem (mitschien van
 Teplingen) in heusche bewaringhe bevolen te houden / die haer seer li-
 beralicken met aller eeren ende dienstelicheyt beseghent ende onthaelt
 heeft. Graef Willem die doe in Zeelandt noch was / als dit geschiede /
 soo haest als hem dese blijde bootschap gedaen was / ende hy vernomen
 hadde / hoe die Grave van Loon, ende de Weduwe van Hollandt tot
 Vtrecht ghebloden waren / ende het tot Leyden met de jonge Maghet
 Ada ende haer gebolge aldus toegegaen was / schiepde hy upt Zeelandt
 ende quam haestelick in Hollandt / daer hy doe hy sijner Vrienden rade
 al Hollant aen hem vercreegh / ende dede sijnen wille metter gener goe-
 den die tegen hen gewest hadden. Voen sende hy Ada sijn Richte met
 haren Camereren ende eenen schonen eerlicken staet als haer betaem-
 de tot Tessel in Vriesslant. Men seyd dat Jonckvrouwe Ada haeren
 Gorn Graef Willem tot Leyden gecomen zijnde / eenen voetval soude
 hebben gedaen ende bergiffemisse soude hebben gebeden.

Ada
 gebangen
 tot Leyden.

Die Grave van Loon, om dat hy aldus verjaeght was / so en meen-
 de hy niet af te laten dat te waken / ende creegh ten naesten Jaere ten
 nieuwen grafe tot sijner hulpe den Bisschop van Ludick, den Hertogh
 van Limburch, den Grave van Vlaenderen, om soudige ende groote
 penningen / die hy hen lieben beloofde / ende 'tgelt dat hy gereet hadde /
 gaf hy sijne vrienden ende geallieerden seer mildelicken / niet sparende
 hoop dat hy een seer groot heyz-leger hy den anderen vergadert hadde.
 Hy heeft oock sonderlinghe tot sijne hulpe den Bisschop van Vreche
 Dirck vander Arc gekregen / hem toeseggende tot soudige ende bergel-
 dinghe meer dan twee duysent March / (andere seggen Ponden / en Be-
 ka met de ouste / die het int Latijn beschreuen hebben / Calenten) met
 meer hoopwaerden / als worde hy 't Lant van Hollandt machthich / dat
 hy't den Bisschop opdragen soude / ende van hem weder te Leen ont-
 fanghen. Maer de alder-ouste Chronijck Schryvers die ick ghesien
 hebbe / en maken geen mentie van dese laetste belofte / als noch de Rym-
 Chronijck niet: voort d'andere alle ghelijckelick van Beka af / spreec-
 ken van de heffinge van dit leen. Om dat dese belofte des te vaster en-
 de bestandiger soude wesen / gaf de Grave van Loon den Bisschop sijn
 nen Broeder in Ostagie. Veel Ridders ende Edel-luyden zijn hem
 oock toegeballen / namentlich Ysbrant van Haerlem, met sijn broeder /
 Gerart, Heer Ian van Perfsin, Arnout van Rijswijck, met sijn broeder
 Henrick, ende veel ander meer. Dus was Grave Willem in groote
 angst ende yzele / geen raet hy nae vindende om dit groot geweld des
 Gra

De Grave
 van Loon
 ondersaet
 Hollant te
 becrachtige
 gen.

De Gots-
 lantsche
 Ridders
 ballen den
 Grave van
 Loon
 toe.

Graven van Loon weder te staen. Want behalven dat hy van buyten sulcken heyz-leger op sijn hals kreegh/ soo vielen hem noch vele In-lantsche Heeren teghens: Ende het cleyn hoopken volcx dat hy hadde/ was ongeoeffent in Crighs-saecten/ ende niet bedreven. Op scheen boozwaer niet veel cans te hebben/ om tvelst te behouden. Nochtans een moer grÿpende/ track hy in Zeelandt/ om daer al by een te versamelen dat hy mochte/ ende verkreegh al Zeelant tot sijnen wille. Cozts booz sijn vertrackt upt Hollandt/ hadde hy gemaect Heer Wouter van Egmond, ende Heer Albrecht Banjaert, Hoofstmans vande Kenemers, ende sijn Broeder Floris den Domprooft met Otte (Graef van Bentheim, sijn Com) ende Heer V Villem van Teylingen, met Philips van V Vassenaer, ende andere getrouwe Vassalen/ wojde Agulant ende de Doypen het Wisdom naest geleghen/ bevolen. Gese haer oyghelepde last troutwelick uptboerende/ bede twee stercke Vesten met Wgc-huyzen maken: het eene op een plaetse de Busch gesecht/ ende 'ander by den Rijn tot Swadenburgerdam, met een groote ende wijde graft den byant het toepadt benemende ende af-suptende. Van gheleicken de Hoofstmans vande Kenemers en hebben niet traech geweest/ en Heer V Vouter ende Heer Albrecht zÿn met schuyten ende schepen ter Aemstel gekomen/ ende staken met gemeender handt den Dyck aldaer dooz/ ende deden al Nemsterlandt met den water ondervloepen/ schendende al dat daer omtrent was/ niet tegenstaende haer vanden Stichtschen eenighe tegenweer werde geboden: hebben sy eventuel haren gang gegaen/ ende de Venen aengegrenst ende gheleghen inden Baune van Heer Gijsbrecht van Aemstel, teenemael met den byere verwoestet ende verbrant/ niet sparende self het schoone gebouwe ende wooninghe des Heeren van Aemstel/ dat welcke tot asche toe vernieticht is/ ja seif de Oost-dragende bomen die by den huyse stonden/ zÿn dooz den byant alle gelick uptgebroocht/ het leven ende den wasdom benomen: boozts werden in groote menichte beesten/ elteren/ ende andere deupt die sy vonden van haer mede ghenomen. Tweick als de Kenemers dus wel gheleuckte/ hebben sy doek die van Muyden ende V Veesp overballen/ de selfde Steeden te gronde toe afbyandende/ ende boozt alle het Landt tot Breuckele toe plonderende ende byantschattende/ dan sy zÿn eyndelick onder be-lofte van seker penningen/ ende ettelicke luyden in gÿselinge ghenomen hebbende/ na Kenemerlant weder ghekeert. Heer Simon van Haerlem en byoerch sich hier niet als wel betaemde/ meer den Grave van Loon, van Grave V Villem toegedaen zÿnde/ gheleick cozts hier booz noch naerder ende claerder gebleken is. Bisschop Dirck die dit onghelick immer wyken woude/ tooch op den 24. Junij selver niet veel van sijnen volcke dooz Mydrecht in Hollandt/ ende verjaeghe den Grave van Beathem van sijnen Block-huyse/ ende byande vele Doypen. Ende doen dit den Bisschop wel vergaen was/ sadt hy op sijn paert/ ende geboot alle sijn volck dat sy hem volghen souden/ ende Gyselaers met hem nemen upt elcken Doype bysonder: tot daer sy quamen tot

Twee Vestingen oft blochhuusen in Agulant gestift.

Muyden ende V Veesp verbrant vande Kenemers.

der Weste die de Dompwoest bewaerde/ daer die Bisschop met sijnen volcke aen sloznde/ ende wan dat Blockhuys sonder groot verlies/ want die daer op lagen rupinent/ ende seyden sp en wouden tegen den Bisschop niet doen/ aldus en hadde die Dompwoest gheen hulpe/ ende wert daer gebangen/ ende ter Horst geboert. Wan dese des Bisschops tocht dooz Wydrecht/ verhaelt aldus/ eenstemmich met Beka, de ongenoomde Clerck upt de laghe Landen: daer't van wooydt tot wooydt de ghemeene Chronijck-Schryver van daen heeft. De oude Latijnsche Tydt-Boecken van Egmont, die ick vooz desen meest gebolgh hebbe/ en spreken niet vande victorie des Bisschops over den Grave van Benthem, &c. Waer dit voozop gaende/ segghen sp dat de Bisschop met een groot Leger vooz de Weste/ daer de Dompwoest VVillems des Graven van Hollands broeder op lagh/ in bewaringe met geen cleyne moeften gecomen is/ ongetwyfelt tot sijne groote schade ende verjickel/ ten ware de Kenemers dooz een loose handelinge ende raed afgeballen/ ende de Hollanders, die met den Dompwoest opt Casteel lagen/ aen des Bisschops zijde waren obergeloopen geweest. Dus woze het Casteel oft Blockhuys overvallen/ de Dompwoest ghevangen genomen/ ende op't Slot ter Horst in seker hoede geset: De andere haer op de blucht begehende/ zyn ontcomen. De Bisschop het landt aldaer machtich veroverende/ stichte allestins roof ende brandt. Dit leestmen daer/ wyders niet. Ende tghen daer andere niet op en letten/ is daer vlijtich aengetekent. Nammentlich dat Bisschop Dirck, de welke staende de se oorloghe tot Leyden gecomen is/ d'eerste van alle sijn Voorszaten is geweest die sulcr bestaen heeft te doen/ ende so verde gecomen is dees spreucke daer by toegende: Dat een verdeylt ende tweespaltigh Rijk lichtelick vermeerert wert ende ghewonnen. Des Bisschop dan tooch des anderen daeghs (nae dat de ghemeene Chronijck/ ex Beka & Anonymo verhaelt) tot Leyden. Hierentusschen is Graef Lodewijck met groot swaer volck soote paert als te voet in Holland geballen/ met meer beleefsheyt ende goedertierenheyt dan de Bisschop wel thoonde/ want dese hem van branden ende blaken onthielt/ ende barmhertiger was dan de Bisschop/ alleene de luyden in gyselinge nemende/ ende lich hy werde meester van Dordrecht. Graef VVillem sijn mogentheyt ontstende/ vermidts hy hem te swacke was/ is in Zeelandt gecomen om hem daer te onthouden/ nam ondertusschen twee proband ende amunitie scheyen des Graven van Loon. Wat hulpe? Holland was verheert/ ende niemant wasser die den brandt afkeerde: zynde de luyden herten hier als sneeu opt velde verdweenen/ so dat sonder centghe wederstoot de Graef van Loon met alle sijn gebolgh tot Leyden by den Bisschop ghekomen is: daer oock Heer Symon van Haerlem, de wep-selaer/ hier voozen gemelt/ haer toegeballen ende in ghenaede gecomen is. De Bisschop met de Graef van Loon doende wafse wilden/ ende alles nae haer eygen lust aenrechtende/ zyn binnen Haerlem getrocken/ alwaer de Kenemers te scheppe haestelich gecomen zynde/ deden op den brandt

De Bisschop Dirck van Utrecht neemt sijn land in tot Leyden toe.

De Kene-
mers gaen
over aen de
Grave van
Loon.

vpandt een ghelweldigen upthal/dan aengesien sy hier mede den vbandt niet seer en krencken/ ende verloozen moeyten deden/ lieten sy haer bezweghen tot opgevinge/ ende sijn in handen vanden Grave van Loon gegaen: des moesten sy vijf-hondert Talenten geven/ daer mede was haer geozloft in vrede elck sijns weegs te trecken. Graef Lodewijck de wicken sijns victorie tot Egmont toe uptstreckende/ heeft de woonghe van Heer Albert Banaert ende Sint Aechten Dorp onder sijn Heerschappye gelegen zijnde/ in vrant ghesteken/ als mede het Huys van Heer V Vouter van Egmond: doch het Clooster/ ende selve het Doyp van Egmond en heeft hy niet beschadicht. De Bisschop/ wiens volck nu de lystocht ende alle nootdustichhejd begon te ontbreken/ met de schattinghe ende belofte van gelde te vreden zijnde/ is met desen van Haerlem ende Graef Lodewijck gescheppen/ ende thuytwaert gekeert/ niet sonder vzeese datmen hem van achter den wegh beleggen souden. Dit verhaelen aldus de oude Boeken upt de Abbdye van Egmond, int Latijn ten tijden van dese geschiedenissen beschreven: waer mede meestendeel de Rijn-Chronjck ober een komt/ ende een secker out Chronjcker ter Houde eertijns gedrukt, jaer de onghenoemde Clerck, den welcken hier als oock mede op verschepden andere plaetsen van woorde te woorde de gemeene Chronjck-schryber uptgeschreeft heeft/ niet Beka. verzwijghen tgeen ick nu verhaelt hebbe/ ende alhoewel zy cotter zyn/ soo brengen sy ander particulariteyten aen den dagh: soo dat het de pijn waert sal zyn haer te aenhooren/ niet tegenstaende de Historie nu alreede vertelt is.

Haerder
verhael van
dese Histo-
rie.

Des anderen daeghs/ (te weten/ den xxv. Junij des Jaers M C C III.) tooch de Bisschop tot Leyden/ daer quam de Grave van Loon tot hem metter macht upt Zuid-Holland/ die den Grave hulde ende ghetrouwe loofden te wesen/ ende by hem dieve een groot deel vanden besten ende vanden oudsten upt Noord-Holland/ als Heer Ian Persijn, Heer Ian ende Heer Ysbrant van Haerlem, Heer Aerndt ende Heer Henrick van Rijswijck, ende Heer Wouter van Ruven, Ridders. Dese gaben den Grave van Loon een vyz ghelepde sonder wederseggen tot Haerlem te komen/ ende als hy daer quam/ maecten sy hem alle die Doypen daer omtrent onderdaen. Die Kene-mers als sy dit vernamen/ bereyden sy hen/ ende besorghden alle des hen noodich wesen mochte totten stryde/ ende quamen om der eendrachtiche wille die woozlepde Heeren metten Grave van Loon gemaect hadden/ ende wouden teghen hem stryden. Dese Heeren die de vermoedthejt des volcx wel kenden/ ontfragen hen haer tegen hen te beide te comen/ ende deden alsoo met hen sprecken/ dat sy ten letzten desen strydt ondervingen niet beschepden wijse woozden/ want sy waren wijse mannen/ ende vereenichden die Kene-mers metten Grave van Loon, ende den Bisschop van Utrecht, ende sy souden geven vijf hondert Ponden/ ont dat sy daer te vooren in Aemstelreland geweest hadden/ ende dat ghebrandt ende gerooft/ ende den dijck doorgesteken hadden. Ende als dit seggen ende upspzake aldus gesep

De Kene-
mers met
den Grave
versaemt.

gheseyt was / toggen sy met haren scheyen vzedelicken wedromme
 t' hupswaert . Ende als dit geschiet was / en dachten noch vzedden die
 Graue van Loon noch den Bisschop booz niemands / ende togen booz
 tot Egmonds, daer sy inden wege vzynden Sint Aechten Dorp (dat nu
 Beverwijk heet) ende Heere Albrechts Baniaerts wooninge / ende heb-
 ben aldus al Holland aen hen hebwongen ende onderbaen ghemaeckt /
 dat in twee partpen stont / soo dat gheen van haer wederpartpe hem ee-
 nighe weere vermadt / dat onlange duerde. Cozts hier nae is den Gra-
 ve van Namen in Walcheren gheromen / ende began met machte van
 's Graven weghe van Vlaenderen 't Land aldaer te bevechten / maer
 om dat hy niet bezyggen en mochte / soo keerde hy te handt weder van
 daer. Nae desen was een die Huce van Voorn hier, die verggselfde boozt
 alle de andere Eplanden in Zeeland / ende hoochste onder subjectte van
 den Graue van Loon, ende verjaegghde Graef Willem upt Zeeland.
 Die gene die seer beladen was / dat was Graue Willem, want hy hep-
 melick in Zeeland wesen moeste en verholen / soude hy zyn lijf bergen /
 ende en hadde och in Holland geen seker toe tijden: nu heeft hy raet aen
 hem selven genomen / ende is in eens Bisschers Schip gecomen / want
 hy ober al ghesoght werdt / ende bede hem metten netten bedecken / ende
 aldus is hy schuyplende met wonderlicher avonturen upt sijner vpynden
 handen gecomen ende ontgaen. Die Graef van Loon heeft nu Hughe
 van Voorn, Proffact gemaeckt van al Zeelandt / ende hem veel mach-
 ten daer ghegeven / daer hy hem niet in houden en soude / want hy be-
 dreef sulcken overmoet in Zeelandt dattet die Zeelanders niet langher
 van hem tijden en wouden / ende daerom hebben die machtichste van
 Zeelant een verbont met malcander gemaeckt / ende hebben desen Huce
 schandelicken upt zyn officie ende machte geset / tegen des Graven van
 Loon danck ende wille / en ontboden Graef Willem weder in Zeelant
 te comen. Ende als Graue Willem dese mare vernam / was hy seere
 verblijt / ende liet alle gheschiednisse ende dese tijdinge met heymelicke
 brieven weten Heeren Wouter van Egmont, Heeren Albrecht Baniaert,
 Heere Willem van Teylingen, ende Heere Philips van Wassenaer, ende
 badt hen ootmoedlick / dat sy op eenen benoemden dach tot Leyden to-
 men wouden by hem / met also veel gewapender luyden ende so sterck als
 sy mochten / ende gheen onlede noch stryde aen en namen teghen den
 Graue van Loon, hy en waer daer by hem selver in persoone. Nu
 heeft die Graue van Loon vernomen dat die Zeelanders hem ontgaen
 zyn ende tegghens ghehallen / ende dat die Kenemers in roeren waren om
 tegen hem te stryden. Ende heeft daerom ghebeden ende te samen ghe-
 bracht alle die hy meende die booz hem ende om sijnent wille yet doen
 souden / ende is met hepz-cracht binnen Leyden gheromen / om dat hy
 de Kenemers daer eerst wederstaen soude. De Kenemers haesten hen
 waerts aen / alsoo dat sy seer gheschient worden / ende daer woxtet vele
 doot gheslaggen vande ghene die hem oozlooghs verstonden / die ghene
 die

Huce van
 Voorn
 Proffact
 van Ze-
 land afge-
 set.

Abeelage
 van de
 Ken-
 emers
 ontrent
 Leyden.

die te sechpe ghecomen waren/ hadden daer seer gaerne weder by haer gheweest/ maer die wegh werdt hen ondergaen ende benomen/ soo dat sy hen van noode ter weere setten moesten/ ende liepen op die Brugge die ober den Rijn lagh/ ende meident daer gheweert te hebben/ ende daer schoter soo vele te samen/ ende die Brugge werdt soo seere verlaeden met dat ghewapent volck/ dat sy bzack/ ende daer verdranker met allen veel inden Rijn. Heer Philips van VVassenaer, Heer VVouter van Egmond, ende Heer Albrecht Banaert zijn met grooter abouturen outcomen/ maer Heere Heere V Villem van Teylingen die staende bleef/ ende den Spandt wederstont/ soo langhe hy mochte/ wert daer ghehangen.

Als die Grave van Loon desen zege aldus tegen de Kenemers ghe-
woonnen hadde/ toech hy tot Voorshoten met synen volcke/ ende dede
aldaer alle syn Tenten opslaen / om dat hy sijn volck een tijd lang by
een houden woude/ want hy Grave V Villem seer ontsagh/ ende ver-
dachte dat hy hem noch overballen mochte. Grave V Villem is binnen
desen met heyz-cracht upt Zeeland ghecomen in Holland/ ende selde
sijn heyz in Tol/ ende heeft die Geest begrepen by Rijswijk, van daer
toech hy ober ende selde sijn logghs/ ende dede sijn Tenten opslaen om-
trent Schaken-bosch, om des anderen dages den Grave van Loon te
bestrijden/ ende hem upt sijn Daders erve te verdrjven. Dese tijdin-
ghe vernam die Grave van Loon dat hem Graef V Villem bestrijden
woude/ ende sende daerom haestelick totten Hertoghe van Limburch,
ende badt hem seere ernstelick / oft hy versoeken woude aen Grave
V Villem dat hy soene oft vrede met hem vercrjgen mochte. Die Her-
toghe quam tot Grave V Villem ende deden sijn boodschappe/ also hem
die Grave van Loon ghebeden hadde/ maer Grave V Villem en woude
soene noch vrede aengaen. Ende aldus is die Hertoghe totten Grave
van Loon gecomen/ ende sepe hem wat hy gesien ende ghehoort had-
de/ ende wat hem geantwoort ware/ ende die Hertoghe die hem der oorz-
logen wel verstant / bzack terstont sijn tenten op/ ende is upt Hollandt
gerogen/ ende en dozste Grave V Villem's comste niet berbeden. Die
seere verbaert ende belast was / dat was die Grave van Loon, ende
heeft sijn tenten ende pauweltoenen laten staen/ ende yjnde hem tot W-
trecht te comen als hy haestelicke mochte/ ende gaf den Bisschop die
ghevanghen Ridder/ die hy hadde upt Hollandt/ booz sijn soude. En-
de daer warden sommighe van 's Graben van Loon ende des Bis-
schops volck/ die soo seer ghelopen hadden/ ende soo verbaest waren/
datte die wijghen nae-jaechden ende sloeghen doot sonder weyze / die
sommighe schoten haer harnas upt om der vaerdicheyds willen / die
nochtans al vlichtende van groote vermoedheyt doot ghebleven zijn/
sommighe versmoorden in die Zijle kuyten Leyden ende verdroncken
sommighe ander verdrwaelden in de onweghen/ ende zijn ghevanghen.
Ende Grave V Villem bestieldt alle Graef Lodewijcx tenten ende pau-
weltoenen / pzoande ende menigerley cleynodien. In al dusdaniger
manieren

Moet men
sich niet
vreesen
dat de
Leydse
en de
Rijn-
landsche
wijghen.

mahieren is Grabe Lodewijck van Loon upt Holland gheschepden/ ende en quam niet weder daer in/ zijnde daer nae/ int jaer 1216. in sijn Graeffschap van Loon ghestorven/ noch inde fleur sijns levens zijnde.

Dit is alle het ghene upt van dese Oorloghe hebben weten te verhaalen ende te beschrijven/ ende sullen hier mede dit eerste Capittel epandigende ende besluptende/ boozgaen tot het volghende Beleggh.

II. Beschrijvinghe hoe dat de Stad Leyden beleget ende ghewonnen is van Hertogh Ian van Beyeren, Kintward van Holland inden Jaere 1420. Hoe den Burgh-grave met het overgheben vande Stad/ ghedwonghen gheweest is sijn recht ende actie van het Burgh-graeffschap, op seckere boozwaerden ende conditien/ aende booznoemde Hertogh over te leveren: Ten laetsten/ hoe de Stad Leyden van het ghebiedt ende gesagh vande selve Burgh-graeven verlost ende bezydet is.

Zebert de laest verhaelde Oorloghe ende Belegertinghe/ die upt in het boozgaende Capittel int langhe ende byede verhaelt hebben: soo en is de Stadt Leyden in langen tijdt/ jae totten Jaere 1420. toe/ niet veel merkeliclyc wederbaren/ alsoewel dat dooz de verberfliche oneenigheden vande Hoecksche ende Cabbelaufche partijschappen/ die welcke niet alleen onder srechte ende gheringe Personen in swanghe ging: maer onder de groote ende Edele vanden Lande wel aldermeest onnuegung ende regneerde/ also dat geheel Holland/ eicke Stad/ peder Gheslacht/ (jae ist mijn gheoorlooft te seggen) elck hupsghesinteghen den anderen verdeelt was. Dese tweedzacht is inden Jaere 1350. ofte daer omtrent/ ontstaen ende begonnen: ende heeft seer omtrent wat ege de veel ende onuytspyekeliclyc quaet over gantsch Holland/ verdooskerke ende Hoeckche te weghe ghezacht/ waeromme onsen Chronijck-Schryver van de en Cabelsen twist wel ende te recht seyt: O verdoemelick fenijn ghesaeyt ende jausche gespreyt vanden Duyvel, onder den Inwoonderen des Lands van Holland. Dese oneenicheydt ende twist heeft lange jaeren binnen dese Landden niet groot verdyet ende jammer gheduyt. Jae dese woedende toornicheydt/ heeft de ghemoederen soo wel vande Heeren/ als vande onverbanen/ so ontfteken ende verbittert/ dat den eenen Burger/ ick loyghen/ den eenen Boeder den anderen verbolghet heeft totter doot toe: Datse soo verre van alle rebelicheydt ende billichheyt afgeweken zijn/ dat nu de eene/ ende dan de ander partye/ den anderen upt hare huppen/ Steden/ ende Landen verjaecht ende verbannen hebben: Insonderheyt heeft

heeft de Stadt Leyden seer vele van beyde de zijden moeten lijden ende verdraeghen/ ghelijck sulcx int verbolgh van onse Historie gheoerchsaem sal betwisen worden.

Omme wederomme te beginnen daer wy het gelaten hebben / ende daer wy bande pestilentiale ende hessche Inlandische twist te lijden afgekweken waren/ so segge ick/ dat zedert de laneninge vanden Burch, hier vooz verhaelt / inde Hollandische Chronijck vande Stadt Leyden niet met allen/ ofte seer wepnigh beschrijvinghs ghebonden werdt dat aenmerckens ende verhaelens weerdigh is. Het eerste dat wy daer inne gebonden hebben/ is dat Beleggh tweick wy nu voorgenomen hebben te verhalen/ ende gheschiet is van Hertogh Jan van Beyeren, Vooght ende Ruwaert van Holland, ten tijden van de Gravinne Iacoba, wesen de de 25. Gravinne van Hollandt/ Zeelant/ ende Broutwe van Westlandt. Het welke gheschiedt is inden Jaere 1420. Welck beleggh wy daeromme te blijtiger ende volcomentsliker hier by hebben willen voegen ende stellen/ om dat de Stadt Leyden te hier tijden de voornoemden Ruwaert/ tot haren Deere erkent ende aengensomen hebbende / verlost ende beghydet is van het ghesagh ende verdriete gheliedt der Burchgraven, waer mede sy so langhe Jaeren hadden gequelt geweest / ende vele ende verscheppen twisten tusschen haer ende den Burch-grave ontstaen waren: gelijkmen sulcx upt verscheppen oude Geschiften ende Accoozben/ die wy om redenen hier naerlaten/ gheoerchsaem kan bewijzen.

Waer upt de beschrijvinge van dit beleggh getrocken is.

De beschrijvinge van dese Belegeringe/ hebbe ick eensdoels genomen ende getrocken/ upt de 28. Divisie van onsen Chronijck-Schryver van Holland/ begrepen wesende in het 12. ende 13. Capittel: ende anderdeels/ upt secker oude Auentijcq Accoiz ende verdriach het welke tusschen den Hertogh van Beyeren de Burch-grave, ende de Stadt Leyden, te hier tijden upt overgeben ende openen der Stede gemaecht ende ghesloten is. Het welke wy van woorde te woorde tot ghelegener plaetse hier by sullen voeghen.

Omme van tot onse voorgenomen sake te komen / soo dient ten eersten wel verhaelt/ waeromme ende om wat redenen die dickmaels genoemde Hertogh Jan van Beyeren, de Stadt Leyden heeft doen belegeren/ ende gewonnen hebbende/ den Burch-grave bedwongen heeft/ sijn recht en actie van het Burch-graefschap van Leyden in sijnen handen te moeten overgeben. Waer van ons volcomen onderrichtinge ghebaen wert by onsen Chronijck-Schryver van Hollandt inde 28. Divisie Cap. 12. ende 13. De welke wy den begeerighen Leser int gheheel hier by sullen bougen/ luydenbe van woorde te woorde als hier volghet.

Omtrent den eynde des Jaers 1419. zijnde weder groote Oorlozen opgestaen tusschen dat Sticht van Vtrecht ende het Land van Hollandt, hoe wel die van Vtrecht ende Amersfoort vrede ghemaect hadden metten Hollanders, nochtans en mochten sy niet vrylijc reysen dooz

door Holland met haer goet ende Coopmanschappe/want de Inrechten
 des Heeren van Egmont, nae het Tractaet datter gemaect was / na-
 men die goeden upten Scheyen die upt Brabandt ende Vlaenderen qua-
 men omtrent Crimpen, daer die Lecke begint/ ende deden de Scheyen
 sincken/ ende namen de Leyden gebangen: die van Vtrecht sonden Wy-
 ben aen Heer Ian Hertogh van Beyeren binnen Dordrecht, begerende
 van deser geweldte justitie ende recht te geschieden/ maer daer en quam
 niet af / diergelycke geschiede die van Amersfoort op de Zuyl-see, ende
 woerden tot allen plecke meer geexactioneert en beschattet daumen plagh
 te doen/ daer en hoben hadde Hertogh Ian van Beyeren, een alliantie en-
 de verbandt gemaect met Hertoghe Reynout van Gelre, tegen die van
 Vtrecht ende Amersfoort/ op sulcker conditiens waert sake dat hy Am-
 ersfoort conde krijgen/ dat hy dat behouden soude onder sijn subjec-
 tie ende dominatie/ ende oft gebied dat die Burch-grave van Montfoort
 die van Vtrecht defenderen ende beschermen wilde/ ende datmen Mont-
 foort becrachten mochte/ so soude die Stede blijben ende komen onder
 de dominatie van Hertogh Ian van Beyeren, siende dan die van Vtrecht
 ende Amersfoort/ dat haer saken geen expeditie noch booztganch en had-
 den/ ende dat sy gheen bescheyt van Hertogh Ian gecrijghen konden/
 reysden sy tot Hertoge Ians van Brabant, ende Vrouwte Jacoba te ken-
 nen genende de goote injurie ende ongelijck dat hen gheschiede/ maer
 die Hertoghe achtet luttel/ ende Vrouwte Jacoba soude hen luyden geerne
 geholpen hebben/ maer sy hadde geen macht / waerom dat sy weder
 thuyswaert reysden/ ende begerden assistentie ende bystant van haren
 Heeren Bisschop Frederick van Vtrecht ende vanden Over-Ysselschen
 Steden: ende als dese sagen ende vernamen dat die van Vtrecht ende
 Amersfoort alle dage meer leets/ injurie ende oberlast worde ghedaen
 van den Hollanders/ hadden liever daer om een Oorzoge aen te nemen/
 dan alsulcken geweldt ende ongelijck te lijden/so hebben sy dan met ma-
 rander gemaect een alliantie ende verbandt/ die Bisschop van Vtrecht
 met sijne Stadt ende andere Steden sijns Stichts/ Heer VVillem van
 Brederode, Philips, Burch grave van Leyden, mette Stadt van Ley-
 den, Ian Burch-grave van Montfoorde, Ian Heer van Haemstede en-
 de Benthuysen, ende alle andere die vanden Cabeljans upt Holland wa-
 ren verheyden/ tegen Heer Ian van Egmont, Heer Gerrit Boel van
 Heemskerck, Hertoghe Ians Rachen/ en teghen alle hare fautozen ende
 adherenten ober al Holland/ ende des Jaers daer nae ontseyde Heer
 Frederick van Blanckenhem Bisschop van Vtrecht/ met sijn Sticht
 van Vtrecht / den Hertogh Ian van Beyeren, Wooght van Hollandt
 met allen sijnen hulperen: ende van dien tijt boozt was daer een groot
 oorloge in Holland duypende omtrent twee jaer: ende binnen dese tijt
 woerden int landt van Woerden geverstruert veele Casteelen/ als Zuy-
 len, Hoot-horst, ende Nesse. Ende op dese tijt toghen eens die van
 Campen upt met grooter macht/ ende quamen int Landt van Marcken
 by Monickendam, ende verbanden dat Oorz/ ende als die Holland-
 ders

Het ber-
 bant tegen
 Hertogh
 Ian is ooz-
 sacke van
 beleg van
 Leyden.

ders metten Waterlanders dat sagen/ terstont quamen sy upt met veel schepen ende schuyten met gewapender handt/ ende dwongen die van Campen met de Over-Ysselsche weder te keeren/ ende daer woeter vele gebangen/ geslagen ende ober boort geworpen die verbzoncken: Die van Utrecht togen mede upt ende verbzanden die gherepareerde ende gemaechte huysen van Ysselsteyn, ende quamen oock op een tijt by ten Amstelredam ende vinghen vele Doozters vander Steede die daer gingen wandelen/ ende brochtense binnen Utrecht.

Dit alles alsoo gheschiet wesende/ so is Hertogh Ian van Beyeren, opton Bisschop van Utrecht/ den Burch-grave, de Stadt Leyden, de Goelen/ Riddersen/ Schilt-knepen/ ende alle de anderen die haer ghesaementlijcken tegen den voornoemden Hertoge verbonden hadden/ seer toornich ende gram geweest: ende heeft alle middelen gesocht hem daer over te wrecken/ ende alle de schaden ende interessen die aen sijn ondersaten geschiet waren/ wederomme te doen repareren/ de gene die alsoo tegen hem gheconspireert hadden naer verdiensten te straffen: ende heeft dien volghende voozghenomen ende bestoten/ de Stadt Leyden dooz een hart ende swaer belegghen: ghelijck sulcx onsen Chronijck-Schryver int langhe verhaelt ende beschryft mette volghende woorden.

Den
Burch-
grave
ende stad
Leyden
doen Her-
togh Ian
groote
schade.

Iden Jare ons Heeren 1420. bestont dit oozloge tusschen dat Sticht ende Hollandt alle dage quader te worden/ want Jonckheer Iacob van Gaesbeeck, Heer van Wijck, Abcoude, Patten ende Streven, dede ontseggen Heer Frederick Bisschop van Utrecht/ metter Stadt van Utrecht ende van Amersfoort/ ende weynich tijds daer na om die schaden die hem waren gedaen/ verbzande sy weder int Sticht die Doozen Amerongen, Doorne ende Zeyt. De Bisschop van Utrecht metter Stadt hebben gesonden binnen die Steede van Leyden 400, byome ghewapende Mannen/ met veel victualie ende strydtbaer Instrumenten/ om bystant te doen Heer Philips Burch-grave van Leyden/ ende die Steede van Leyden tegen alle hare byanden: als die Steede van Leyden dus versten was met probande ende knechten. Terstont daer na ontfepden Jonckheer Willem van Brederode, die Burch-grave van Leyden/ Heer Ian van Heemstede, Ridder/ met die Stadt van Leyden/ ende meer andere Edelen/ Hertoge Ian van Beyeren, den Heere van Egmont, Gerrit van Heemskerck, met allen haren adherenten ende vrienden. Dese ontsegginge gedaen zijnde/ togen die van Leyden upt metten boozs. Heeren/ met grooter macht tot haer naeste byanden/ en destrueerden hare byanden Casteelen en Sloten/ als Zuyc, Raephorst, ende quamen mede in des Gravenhage, maer daer en stichten sy geen byant/ om dat daer was des Graben wooninghe van Hollandt/ aldus hieten sy dat om eerbaerheyt van haren Prince. Die Bisschop van Utrecht verhoozende dat Hertoge Ian van Beyeren met groot volck van wapenen gecomen was ter Coude/ sende sy zyn Doudenters upt met die

die van Utrecht teghen den Hertoge. Ende als sy aldus omtrent die Rede vander Goude lagen/ ende bedorven al datter omtrent stont/ quam die van Leyden mede upt in haer hulpe/ ende verdestrueerden dat Slot te Rijnemburch, ende deden groote schade opten Rijn/ vangenbo haer wederpartye ende vanden/ vrandende haer huysen ende hoven/ ende doende onberwinnelike schade: ende als die van Utrecht saghen dat sy desen Hertoghe Ian upter siede vander Goude niet crighen en mochten/ om tegen hem te stryden/ togen sy wederom met alle haten roof ende gebangen binnen Utrecht. Dit aldus geschiet wesende was Hertoge Ian seer ghestoort/ ende dede van stonden aen vergaderen upt die Steden ende Dorpen van Holland een groot heyz van Volck/ ende quam met alle dat heyz ende belepde dat Slot te Poelgeest, geleghen int Dorp van Coudekerck/ ende dit was roys nae Daesschen/ ende als sy dit met groote busen dickwils aengestoynt hadden/ ende met schieten ende met werpen vanden steenen seer mede geschent ende ghequetst hadden/ ten laetsten wonden syt ende destrueerdent/ ende Hertoghe Ian dede alle de gebangen die op't Slot geleghen hadden/ onthoofden/ doen togen sy voort ende belepden dat Slot ter Does, maer die Wozeh-saten gaben hen op in des Hertogen handen/ ende lieten hem daer op comen/ ende aldus bleef dat Slot ongheschent: daer nae belepden sy't Slot te Waert in Leyderdorp/ staende int scheyden vanden ouden ende nieuwen Rijn/ dat welcke sy mede wonden/ ende sloeghen vele vanden Burchsaten doot die hen niet gebangen en wonden geven/ ende vaken dat Slot ter aerden toe af. Dat Slot Zij bestozinden sy medebp Leyden gelegen/ ende wonden dat met stozinder handt/ daer vele dooden bleven/ doe staken syt aen vrant ende destrueerdent. Alle dese Sloten aldus gewonnen wesende/ doe quam die Hertoghe met grooter heyzcracht/ ende belepde de Stadt Leyden alom/ ende sy dede daer by hem comen alle de Edelen/ Ridderen ende vrome Schiltknappen des lants van Holland ende Zeelant/ met alle die Steden ende Dorpen der troozsepder Landen/ ende dit Beleggh began in de Maey/ ende sy hadde een groot Blockhuys doen staen vooz de Hoogwoertsche Poort/ daer sy seer vzeeselijck upt schoten met groote Busen/ Serpeninnen/ Slangen ende ander Instrumenten in die Stede/ ende omcingelden alle die Stede/ verbrandende ende destruerende by den Rijnne/ beneden den Maelaetschen alle dat sy vonden/ ende daer wert oock een groot Wolkerck opgelagen om den Poorteren haren uptgang te beneinen/ ende die stede bleef aldus gesloten/ datter niemant upt quam/ ende die vooz Leyden lagen/ liepen gins ende weder ober al/ ende destrueerden dat Huys te Warmont ende Paddenpoel, dat den Burch-grave van Leyden toebehoorde/ daer nu't Clooster te Nonnen-poel staet: Ende terwyle dit Belegge duyrde/ woorden daer vele schoone Slooten/ Castrelen/ ende huysen omtrent Leyden staende/ van beyde partypen gedestruuert/ verbrant ende ter neder ghewoorden. Die van Leyden metten Edelen ende Ridderen/ met die van Utrecht beschermden die Stede vromelic-

Poelgeest
belegert est
Gewonnen.

Leyden
belegert
van Hertoge
ge Ian in
Maey 1430

tegen we-
ken belegert
sijnde ac-
cozieren.

Accozt opt
obergaen
vande Stadt
by den Heer
toghe ghes-
maecht.

Heer Jan
van
Egmont
laet die van
Vtrecht.

ken/ ende quamen dickwils upt ende deden groote schade int Heer/ Be-
le vangen ende slaende/ ende hadden tegen die van buyten vele scher-
mutsinge/ dat syfe dickwils achterwaerts dreeven van die Stede/ ende
die van binnen en waren doech niet al sonder schade/ want sy noch vele
gequetsten ende dooden hadden/ van dat sehteten vanden Bussen. De
Bisshof van Vtrecht vernemende dat sijn Vrienden binnen der Ste-
de van Leyden dus sterckelijck waren beleghen/ arbede om die assi-
stentie ende bystant te doen met Volck van Wapenen ende Victualie/
ende als hy by na bereept was om dit te volbringhen/ als Hertoghe Ian
dit vernam die ontrent negen weken vooz die Stede gelegen hadde/ de-
de hy versoeken aen den Burch-grave ende die ander Heeren die met
hem binnen lagen/ om byede te maken/ ende by middele ende tusschen-
spreken van sommige Heeren/ worde daer Paps ende byede gemaccht/
in deser manieren: Als dat alle de breende gasten ende knechten/ ende
bysonder die van Vtrecht/ ongeschent gaen souden upt die Stede/ en-
de souden thuyswaert trecken/ ende sy souden den Hertoghe ontfanghen
sonder permandt te beschadigen oft te misdoen/ ende die Burch-grave
metten Poozters ontfingen ende hulden Hertoghe Ian vooz eenen bus-
waert van Hollant. Die van Vtrecht meenende dat sy onbeschadiche
ende beplicht comen souden binnen der Stadt/ heft hem Heer Ian van
Egmont met sijnen adherenten/ gestelt in heymeliche plaetsen/ ende had-
de hem lagen gelept tusschen Woerden ende Vtrecht/ ende daer comen-
de/ is hy met alle sijn volck oghhebroken/ ende sloech van achteren op
die van Vtrecht/ die sonder ordinarite gingen/ alsoo breselicken datse
alle bluchtich worden/ ende verbolghdese seer scherpelicken ende stren-
ghelicken tot aen die poozten van der Stadt/ ende dede groote wzaeck
over tegene dat sy nu tweemaal sijn Stede van Yselsteyn verbrant ende
verdestruuert hadden. De Hertoghe binnen Leyden wesende / en hielt
den byede niet hier gemaccht was/ ende dwanck den Burch-grave daer-
toe/ over te geben 't Burch-graefschap van Leyden, ende hy en behtel
binnen der Stede niet meer vooz hem ende sijne Raecomelighen van
den Burch metten Tollen/ ende die Gruyt / want die Burch-grave
plach binnen der Stede te hebben groote Heerschapie/ want hy hadde
te setten een Schout/ vier Burgemeesters ende seben Schepenen/ ende
Henrick des Burch-graven outste Soon/ die de partye van Hertoghe
Ian sustineerde/ ende den Hertoghe mede bystant hadde gedaen int beleg-
ge vooz Leyden tegen sijnen Vader/ gaf dit selver boozs, over/ als die
Breenen die daer af gemaccht worden/ uptwisen: ende dat mede booz
hem ende alle sijne Raecomelingen: ende van dien tijt boozt soo ceffeerde
ende gingh te niet dat Burchgraefschap van Leyden metter Heer-
schappie/ dat groote machtige Princen ende Heeren in Hollant alijt
plachten te wesen/ ende lange Jaeren gheweest hadden van dat Leyden
erst begrepen worde.

De Stadt Leyden haer aldus niet accozt ende verbrant obergegeven
hebbende / soo is tusschen Hertoghe Ian van Beyeren, Guwaert van
Hol-

Hollandt/ ter eender/ de Burch-grave/ de Stadt Leyden/ ende ver-
 schepden Heeren/ ter anderen zijden/ een seker Accoozt/ Verdzach ende
 Soen gemaecht/ daer by haer alle te samen haer misdaden vergheven
 werden. Welck wy goet gebonden hebben alhter geheel van woorde
 te woorde in te voegen/ naer dien inden selven Soen-bytief vele miera-
 kelicke saecken deser Stede aengaende/ verhandelt ende ghesleit werden:
 de welke grooteitij dien tot verclaringe van het voorgaende Beleggh.
 Welcken Soenbytief by mijn Oom Ian van Hout, Secretaris deser
 Stede geweest zijnde/ gecopyert is upt een secker out Register/ ghe-
 schreven mer een oude handt in formaet van Lombaertse bladeren/
 beziende opte Secretarie deser Stede: ende innegevoeght is in het
 Dienst-boeck der Stadt Leyden/ twelck hy begonnen hadde te doen
 Drukken/ Pagina 50. wesende vanden volgenden Inhoud:

Leyden
 van het ges-
 biedt der
 Burchgras-
 den verlost.

WY Philips Heer van Waffenaer, Burch-grave van Ley-
 den, Willem van Brederode, Heer tot Genp, te Stein,
 ende ter Merwede, Ian van Heemsteden, Ridder, Heer
 tot Benthuysen, Gerrit vander Zijl, Ridder, Heer tot Purmereynde,
 Ian van Waffenaer: ende Burgermeysters, Schepenen ende Raedt, en-
 de ghemeenlick die Poorteren der Stede van Leyden. Doen condt
 alle luyden, Also wy ende onse hulperen in veeden, twydracht ende
 geschille ghecomen waren, dat ons leet is, mitten Hooch-gheboren
 Vorst, Hertoge Iohan van Beyeren, Soon van Henegouwe, van Hol-
 land, van Zeelant, &c. onsen genadigen Heere, en der Graefliche-
 der Stadt van Utrecht ghemaect hadden tegen onsen ghenadighen
 Heeren, ende der Graeflickheydt voorsz. ende oock om ontfeg-brie-
 ve die wy Heeren Iohan, Heere tot Egmonde, ende tot Yselsteyn,
 ende Heeren Gerit van Heemskerck, Heere tot Oisthuysen geschre-
 ven hadden, daer wy soo veel om geschadicht hadden op onsen gena-
 digen Heere, ende der Graeflickheydt voorsz. dat die selve onse gena-
 dige Heere ons binnen der Stede van Leyden mit machte belegghen
 hadde, mitter Ridderchap ende Steden van Hollandt ende Zeelant,
 die hem daer in bystandich, ende gehoorsaem waren, als sy schuldich
 waren te doen, van welcken stucken ende misdaet onse ghenadighe
 Heere voorsz. sijne genade aen ons gedaen, ende gekeert heeft: ende
 wy kennen openbaerlick dat wy mit sijne genaden overdragen, en-
 de vereenicht, ende daer af gesoent zijn in der manieren hier na be-
 schreven.

Soenbytief
 tusschen
 Hertoge
 Ian van
 Beyeré de
 Burch-
 grave,
 oft de Stede
 Leyden.

Inden eersten sullen wy Philips Borch-grave voorschreven Wil-
 lem

lem van Brederode, Ian van Heemsteden, Gerit vander Zijle, Ian van Waffenaer, die Stede van Leyden, ende anderen, alle de ghene die hem mit ons deser veeden bewonden hebben, die te hant in Leyden zijn, ende mede inder soene wesen willen, gantsfelick clauclick, ende al gefoint wesen, mit onsen genadigen Heere van Beyeren voornoemt, mit sijne Steden, Landen, Liedem, ende Onderfaten, Hulperen, ende Hulperhulperen, ende sonderlinge van deser veeden met Heeren Ian, Heere tot Egmont, ende tot Yvelsteyn, ende Heere Gerit van Heemskerck, Heer tot Oisthuysen, ende haren Hulperen, so sy hoir consent daer toe ghedaen hebben, ende mit anders allen den genen die om hoiren wille in deser veeden gecomen zijn, gelijk ende in alre manieren als hier nae beschreven volget.

Dats te weten, doode tegens doode: brant tegens brant: roef tegen roef: doen tegen doen: alle schade, d'een teghen d'ander: ende alle onbetait gelt quijt op beyden zijden, van gevanghen, van brantschattinge, ende van allen anderen dingen: uytgenomen van gevangen die onse genadige Heere behouden sal, als hier nae beschreven staet: Dats te verstaen dat alle gevangen quijt wesen sullen, die onsen genadigen Heere voorsz. af gevangen zijn: dair teghen sullen weder quijt wesen die uytter Stede van Leyden gevangen zijn, zedert die tijt dat onse ghenadige Heere voorsz. dat huys ten Weerde gewonnen hadde, ende alle andere gevangen, die daer voir gevangen zijn, sal onse ghenadighe Heere voorsz. behouden.

Item sullen wy Philips Borch-grave voirschreven, ende die ander voorsz. op alle onse goede besoent wesen, beyde op leen ende op eygen, also dat onse genadighe Heere voorsz. noch niemant van sijne wegen dair aensprake op doen sal, dat van desen veeden, of van eenigen saken die voor desen veeden geschiet zijn, uytgeset die Burchgrave-scap van Leyden, binnen der vryheyt van Leyden: Die ick Philips Burch-grave voorsz. voir goede mannen, mit hande, mit monde, ende mit brieven mijnen genadighen Heeren voorsz. overgeven sal, als hy tot Leyden gehult sal worden, mit hoire roe behooren, uytgescheyden die Burch, die manne, die zwane, 'thoppgelt, 'gruyt-gelt, visscherien, ende mijn Tollen binnen Leyden. Ende desgelijcx sullen wy, ende elcx van ons besoent wesen oock op onse brieve die wy vander Graeflicheyt hebben, uytgenomen die wy vercregen moghen hebben van onser ghenadigher Vrouwen van Brabant, sonder hoiren
wit-

wittraffigen Momber, of brieve van diensten, die sal staen te seggen ende goetdencken des Heeren van Culenburch, off Heer Airnts van Leyenberch in sijn stat: also verre als die Heere van Culenburch dair niet by wesen en mochte. Des Bisdoms in Beyeren Heeren Floris van Borsselen. H. Philips van Cortkene, ende H. Ians bastert van Bloeys, die dat scheyden sullen binnen twee maenden na datum deser zoenen. Ende so wanneer ick Philips Burchgrave voirsz. die Burchgraefschip of gegaen bin, ende overgegeven sal hebben, inder manieren als voirschreven staet, So salmen my weder doen geven mijn brieve die ick gegeven heb vanden gelde dat my geleent is opt Gerecht van Leyden.

Item sullen die goede mannen die binnen Leyden zijn ende inder soenen wesen willen, ende die poirteren ende alinge ghemeente van Leyden, onsen genadigen Heere oiruede doen dair elck van den goeden mannen bysonder, hem sijn segel ende brief geven sal, ende vanden poirteren ende gemeynte daer sal de Stede over hun allen zegelen. Ende voirt sullen wy onsen genadigen Heere hulde ende eede doen ghelijck ander Ridderchap ende Steden van Holland.

Item alsulc recht als gevordert is op my Philips Borchgrave voirsz. dair ick ter antwoorden niet af en hebbe dorren comen, dat sal ofwesen, ende elck sal staen als hy dede eer die rechtvorderinge geschiede, ende des sal mijn wederpartye wederomme op een nye recht mogen spreken oft den ghenoecht.

Ende van alsulken aensprake als Heere Gerijt van Heemskercke, heeft op my H. Gerijt vanden Zijle, des zijn wy aen beyden zijden gebleven aen hoire vier vanden Raden ons genadigen Heere voirsz. Te weten, Heer Gerijt van Heemskere, en Gijsbrecht Pieck, ende Henrick Hermonsz. Ende ick Gerijt vanden Zijle aen heeren Floris van Borssel, ende Heeren Philips van Cortkene, ende onsen ghenadigen Heeren voirsz. tot enen overman, die dat scheyden sullen binnen twee maenden na datum deser zoenen.

Item so wie vanden voigeroerden gelt op diensten gheleent heeft by tijden Hertogh Willems ons liefs genadiger Heeren zaliger ghedachten, ende onser genadiger Vrouwen voirnoemt, dat sal staen tot verclaringe ende goetdencken der Rade voirsz. die dair af uytpleken sullen binnen ses weken na datum deser zoenen.

Item sullen wy Burchgrave voirgenoeemt, ende alle die inder zoenen wesen willen, als voirsz. is, van allen breucken ende toefeggen die

wy tot desen dagetoe gebreuct mogen hebben tegen onsen genadigen Heere, ende tegen der Graeflicheyde van Holland voirschreven, wair af die roeren mogen, quijt wesen, uytgefeyt dootslage onvergouden, ende quetsinge onghetert. Behoudelick dat wy onsen genadigen Heere voirs. wederomme brieve geven sullen inder bester formen, dair in wy geloven sullen te doen, des ons vanden Raitsluyden voirs. over geseget sal worden vanden drien puncten voirs. te weten vanden brieven vanden rechten, ende vanden gelde dat opten diensten gheleent wair.

Item soo sal onse genadige Heere voirs. ses goede mannen vander Ridderchap voirs. ende ses poirteren die hem genuegen, uyer stede van Leyden kiesen, ende te gijfel nemen, darren hem die stede overleveren sal, ende aldan so salmen die van Vtrecht en die gaste die inder soene niet wesen en willen, veylingen mit haren lijve ende goede, sonder argelist, dairse best wech sullen comen. Mer wair yemant van desen voirs. die siec wair, of gewont dat hy niet reysen en mochte, ende mit namen Oelle Willemsz. van Zwanenburch, die souden inder stede geleyde hebben dair te blijven, totter tijt toe dat sy starc waren te reysen, sonder argelist, ende dan soudemen die uyt veyligen gelijk den anderen, als voirs. is.

Item alsulcke oude Hantvesten als die Stede van Leyden voirtijts vercregen heeft van Graeven of Gravinnen van Holland, die sal onse genadige Heere voirs. hun confirmeren ende gheloven te houden: Ten wair offsy eenighe hadden van onsen genadigen Vrouwen van Brabant, mit haren zegel bezeghelt, sonder haren Mombair, daer en sal onse genadige Heere voirs. niet toe ghehouden zijn.

Item vanden twy ende onrusten die voirtijts geschiet ende ghevalen zijn tusschen den ghenen die uyt Leyden gheweest hebben, ende die daer binnen bleven zijn, te weten op S. Ioris dach ende S. Lambrechts dach, dair van sullen die partyen rechtevoirt op beyde zijden mit desen zoene verleken ende verfoent zijn, op sulck naseggen ende verclaren als die Raitsluyde voirnoemt binnen zes weken na datum desen zoene dair af doen sullen. En des de Raitsluyde dair op ramen ende ordineren, dat sullen sy op beyde zijden houden ende voldoen, sonder argelist. Ende hier of en sal die Stede van Leyden, noch haer poirteren van deser sake niet vorder belast, noch beswairt wesen dair toe te doen, dan met duysent nobelen, als daer af voirtijts gheraemt heeft

heeft gheweest. Ende van des Ian van Wassenauer ende Gerijt van Poelgeest mysdaen wort op S. Lambrechts dach voirschreven, daer sullen sy verrechtinghen ende beteringhe af nemen by den Heere van Culenburghe, ende twee andere van ons ghenadiger Heeren Raede voirschreven.

Item sullen de ghene die nu haer gelt opt Gherechte van Leyden staende hebben, den anderen die dair an comen sullen, dat selve gelt dair die dage af geleden zijn, verbeydē zes weken lang na datum deser soenen, ende dan sullen sy't hem betalen, sonder langher vertrecken: ende dair die dage niet af gheleden en sijn, dat zullen sy dien verwisfen binnen Leyden te betalen binnen eenen halven jair na datum deser zoenen tot Dordrecht, of tot Schoenhoven inder wissel. Alsoo verre als die voirgenomde daer selve niet op en dienden, ende blijven sy dienende, ende den Borch-grave sijn brieve vanden gelde overgegeven hebben, Soo sal onse genadige Heere dien dair af weder sijn brieve geven.

Item van sulcke aensprake als Willem van Brederode voirsz. hem vermer te hebben opten Steden van Haarlem, van Delft, ende vander Gonde, die sal hy blijven aen onsen genadigen Heeren voirgenomt, ende aen sijnen Rade voirschreven, na sijnre aensprake, ende na der Steden voirschreven antwoorde.

Item want die schade ende verlies vanden Engelschen vachten, die onse genadige Heere voirschreven inder veeden dede ophouden, ende aen hem genomen heeft als sijnre vyanden goet, opter Stede ghemeenlick komen sal te golden, ende te betalen: Soo sullen die gene die buyten Leyden sijn geweest, haer aendeel, mede betalen dair of, gelijk anderen haire geburen. Ende overmits des so sullen sy weder hebben ende aenvairden hair laeckenen ende andere goede, ende have binnen Leyden, die sy bewijsen mogen dat hair zijn, of die by den Gerechte of Vroetschip beteyckent zijn.

Item so die lakenen diemen tot deser tijt toe binnen der stede van Leyden gedrapeniert ende gemaiet heeft, die geteyckent sijn geweest, ende gezegelt mit mijne Burch-graven teyckenen ende wapen. Ende want ick Philips Burchgrave voirsz. die Burch-graeffschip mijnen genadigen Heer overgeven sal gelijk voirsz. staet, so en sullen die lakenen voirtaen mit mijnen teycken niet meer belegghelt wesen, mer mit mijns genadigen Heeren voirsz. ende mitter stede zegel ende teycken,

ken, so dat behoerlick is. Ende dit salmen tot Brugge, tot Antwerpen, ende anderswair ten Steden dair die marcten liggen, den Coopluayden dat schrijven ende te kennen geven, op dat de lakenen te bet in haire waerden blijven.

Item om der ongehoirfaemheyt ende breucken wille die de stede van Leyden, tegen onsen genadigē Heer en de Graeflicheyt van Hollandt voir geset, ende gekeert heeft, soo sullen sy hem geven achthien duysent Wilhelmus Hollantschen scilde, ende die te betalen, dat een derdendeel dair of tot S. Martijns misse inden Winter: dat ander derdendeel tot mid-vaften: ende dat derde derdendeel binnen Meye, alle drie naestcomende. Ende dit gelt sullen achte goede mamen setten by hoiren eeden, binnen drie weken na der zoenen voirsz. Te weten van elcke sijde vier, die buten zijn geweest, en binnen zijn. Erst van die buyten sijn geweest, Dirck van Alkemade, Ysebrant van Alkemade, Aernt Ian Goldensz. ende Willem Airnsz. Van die van binnen, Danckert, Philips Florisz. Ian vanden Zijle Willemsz. ende Gerit Pieter Gobburgensz. die dat samentlick ende eendrachtelick, of den meesten hoep vanden achten setten sullen, een yegelick na dat hy gegoet is, hy zy poorter of gast, niemant quijt te laten die inder zoenen wesen willen, uytgescheyden die Poiters die by onsen genadigen Heere hebben geweest: ende oic die by hoiren moerwille uyt sijn gecomen, ende in sijnen handen staen. Ende als dit gelt gheset is, So sal onse genadighe Heere doen gaderen, ende een yegelick sal betalen mogen mitten gelde dair hy op geset worde, ende dair mede quijt wesen: ende onse genadighe Heere voirschreven sal dese achte voirnoemt also goet hebben, dat sy dat aen nemen, ende setten sullen, als voirschreven is. Ende soo wie sijn gelt dair hy op geset worde, ten dage voirschreven niet en betailde, dat wair op sijn soene, ende Landrecht ende Stadrecht en soude hem nergens te bate comen, noch hem dair tegen geene stede doen. Ende die achte setters voirschreven en sullen niemant also hooge setten, sijn goet en sal in onsen genadigen Heeren Landen tweewerven beter wesen. Ende alle dese voirsz. punten toirconde ende kennisse der wairheyt, Soo hebben wy Burchgrave, Willem van Brederode, Ian van Haemstede, Gerijt vanden Zijle, ende Ian van Wassenair voirsz. voir ons, ende voir die gaste die binnen Leyden by ons waren, ende in deser soenen wesen willen, elck van ons onse zeghel: Ende wy Burgermeesteren,

Sche-

Schepenen ende Rade der Stede van Leyden, voir ons, ende voor die ghemeen poirteren ende Stede van Leyden, des selver Stede seghel, mit onsen wille ende weten aen desen Brieue ghehanghen. Gegheven opten seventhiensten dach in Augusto, int Jaer ons Heeren, 1420.

Tot voltrekkinge van welke quijt-scheidinge/ aengaende 't Burchgraefschap/ ende ten eynde selve niet wederomme en soude geraken in handen van eenighe particulieren Heer/ maer altijts aen het Graefschap mocht blijven vereenicht/ aen tweelck dese Stede (om niet weder mitten Burch-graven/ die haer gesagh alomme tot naerdeel vande Stede sochten te vermeerderen/ te geraecken in oneenicheyden) niet weynich gelegen was/ den Begierders inder tijt wacker wesende/ ende niet ver-supnich omme 'theete yser in tijts te smeden/ verfocht/ ende verwo-
 ven hebben twee Privilegien: Het eerste van date den 15. dach in Fe-
 bruario/ inden Jaer 1420. gegeven by Hertoch Ian van Beyeren: Het
 tweede/ gegeven by Iacoba, Grabinne van Hollandt ende Zeelant/ etc.
 van date den 10. Junij des Jaers 1430. Die wy omme den weet-
 gterigen Leser te believen/ hier beyde zullen innelijven/ ende zijn van
 desen Inhoud:

2. Privile-
 gien dat
 't Burch-
 graefschap
 aen Hol-
 landt zal
 blijven.

Iohan, by der gratien Goids, Palensgrave opten Rijn, Hartoge in Beyeren, Soon van Henegouwen, van Hol-
 landt, van Zeelant, &c. Doen condt allen luyden, Want
 Heer *Philips van Wassenaer*, ons die Burchgraefschap van
 Leyden, mitten Gerechten ende Heerlichheden, gelijk
 als die zoene tusschen ons, den zelve Heere *Philips*, en-
 de anders die by hem waeren, ende der Stede van Ley-
 den lest ghemaict was, inhoudt ende uytwijst, mit hande
 ende mit monde overgegeven heeft. So hebben wy ge-
 looft, ende geloven mit desen Brieue, onser goede ghe-
 trouwer Stede van Leyden, voir ons ende onsen erven
 ende nacomelingen, dat die Burchgraefschap, met hoi-
 ren toebehoeren voorschreven, tot eeuwigen dagen blij-
 ven sal aen ons ende onsen erven, ende nacomelinghen,
 ende nemmermeer, noch tot geenem daghen, mit geen-
 derhande saecken dair af versceyden zal werden in geenre
 wijs. Alle dinck sonder argelift. In oirconde desen Brie-

Privilegie
 vanden
 Jaer 1420.

ve besegelt, mit onsen zegele. Gegeven in onser Stede vanden *Brielle*, opten vijftienden dach in *Februario*, int laer ons Heeren 1420. na den lope van onsen Hove.

Het tweede Privilegie dese zaecke aengaende/ gegeven by de Gravinne *Iacoba*, is vanden volgenden Inhoud:

Privilegie
vanden
Iare 1430

Iacoba, by der genaden Goidts, Hartoginne in *Beyeren*, Gravinne van *Henegouwen*, van *Hollant*, van *Zee-lant*, van *Ponthieu*, ende *Vrouwe van Vrieslant*. Doen cont allen luyden, Want Heer *Philips van Wasenaer*, in zijn levenden lijve, mit hande ende mit monde, onsen lieven Oom zaliger gedachten, Hertoge *Iohan van Beyeren*, die Burchgraefschap van *Leyden*, mitten Gerechte ende Heerlickheden overgegeven heeft, na uytwijfinghe der zoenen, gemaiect tusschen onsen lieven Oom voirschreven, ende onser Stede van *Leyden*, metten ghenen die dair inne belegen wairen, gelijk oick ons liefs Ooms voirschreven *Brieve* die hy onser Stede van *Leyden*, dair of gegeven heeft, dat claeliker uytwijfen. So hebben wy om dat de overgifte der Burchgraeffschip, mitten Gerechten ende Heerlickheden voirschreven, ons ende onser Graeflickhede van *Hollant*, grootelick mede draget. der zelver onser Stede geconfermeert, ende confermeeren mit desen *Brieve*, alsulcke *Hantvesten* ende *Brieven*, als onsen lieven Oom voirschreven onser getruwer Stede voirschreven, dair of gegeven ende bezegelt heeft: ende geloiven voir ons, ende onse nacomelinghen, onser getruwer Stede voirschreven, die voirschreven *Hantveste* te houden, te doen houden, ende dair inne te stijven ende te starken, zonder ict anders daer in te laten vallen of te gescien ten eeuwigen dagen. Oick mede hebben wy der zelver onsen getruwen Stede, geconfermeert ende confermeren mit desen selven *Brieve*, alle alsulcke *Hantvesten*

Confer-
matie van
alle de
Stad *Ley-*
dens Pri-
vilegien.

sten ende Vryheden als zy hebben van ons ende van onsen Voirvorderen Graven van Hollandt, ende gheloven hun oick voir ons ende onsen nacomelingen voirscreven, daer inne te houden, stijven en starken inder manieren voirscreven, sonder eenich arch of list. In oirconde desen Brieve besegelt, mit onsen zegele hier an gehangen. Gegeven inden Hage opt tienden dach in Junio int Iair ons Heeren 1430.

In dese Belegeringe waerde Lescr/ de welke aengebanghen ende begonnen was om de Stadt Leyden te dwinghen/ ende te bzingen onder de ghesoozsaemheyt van den Hertoghe/ siet ghy merckelicken dat God Almachtich met de Stede gheweest is/ ende dat hy dooz sijne Almogende handt 'igene ten quaetsten tegen de Stede hoozgenomen was/ alsoo gestuyt ende gelepdet heeft/ dat het selsde heeft moeten gedopen tot nut ende voordeel vande selve Stede: Want dooz dese occasie ende gelegentheyt heeft hy die willen verlossen vande Heerschappie/ ende 'egewelt der Burch-graben/ onder wiens Joek ende ghebiet/ sp soo vele Jaeren aenden anderen geduyzende geseten hadden.

III. Verhael van een grooten Oploop ende rumoer twelek binnen der Stad Leyden geschiet is inden Jaere 1445. tusschen de Hoecken ende de Cabeljauwen, ten tijden van Hertogh Philips van Borgoinnen.

NMaerdiens dat den ouden twist tusschen de Hoecsche ende Cabaliausche perypen daghelix hoe langer hoe meerder oprees/ ende doozt ophitsen van vele ende verscheppen hooghe ende leeghe personen aengheblaesen ende vermeerdert werde/ dat de vooznoemde Hertigen den anderen met alle vbandelicke manieren verbolshden ender onderbzychten/ soo veel leets ende sijts den anderen doende/ als sp conden bedencken ende te weghe bzinghen: soo is eyndelicken de sake soo verre gecomen/ ende de oneentheden zyn so hoogh gewassen/ dat inden Jaere 1445. (ten tyde als Hertogh Philips van Borgoinnen, de Graeffschappen van Holland ende Zeelandt regeerde als 26. Grabe/) binnen de Stad Leyden, (waerinne dat buyz van oneenthepdt seer langhe ende crachtich ghewoedet ende gebzandert hadde/ in meerder ende in grooter hebsicheyt als in eenighe andere bande omlegghende Steden.) De Wozghen ende Inwoonderen metten anderen om clepne

reijne ende geringhe saken/ gheslck meesten tijt in sulcke occasien ghesbeurt (ende hier naer gheseyt sal werden) in groote moeyten ende onenichheden geraekten/ in welcke gramscbay ende caserie sy haer so verroegghens den anderen verloopen hebben/ dat sy van beyde de syden ghekomen zyn vande woorzen totten wapenen/ mede gheslck men van ouden tijden plach te segghen mette kups op stract ghekomen zyn: om dooz desen middel (so het mogghelichen waer) haer selven staende te houden/ ende also met gheweldt te beschermen tghene sy voozgenomen hadden upt te voeren/ het welck was van grooten lust ende begheerte van over de anderen te mogghen heerschen ende ghebieden/ al souden sy 't iijf ende leben daeromme moeten laeten ende verliesen. Wat de oorzaecke/ begin/ den voortgang ende 'reynde van dit Rumoer gheweest/ ende wat de selve ghewracht hebben/ sult ghy alles volcomelicken weten/ upt de volgende Beschryvinghe/ de welke ick ghenomen ende ghetrocken hebbe upt het 21. Capittel vande 29. Divisie van onse oude Hollandische Chronijcke/ ende inde Hollantsche Chronijck inden Jare 1620. by W. van Goukhoven uptghegheven pagina 464. al waer de selve beschreven werdt mette volghenden woorzen:

Oyzer
Sinnen
Leyden,
1445.

Ontrent Daesschen int Jaer ons Heeren 1445. quam Meester Gooftwijn de Vilde als President der Landen van Holland/ Zee-land ende West-Vriesland in des Graven-Paghe/ daer hy eerlicken vanden Raedt ende Riddereschap ontfangen worde. Ende niet langhe daer nae begonden die partypen binnen Leyden tegen maltaender op te staen/ want Floris van Boschuylen Schout van Leyden stont op in grooter tweezachte teghen Baldewijn van Swieten, ter cause van een Sepulture ende Grave legghende in S. Pieters Kercke, dwelck elck vermat hem te wesen/ ende de twee hadden vele adherenten ende fautoozs elck in zijne sake: Ende daer en boven hadde dese Floris van Boschuylen een pleyte/ ter cause van sijne Officie/ staende tegen eenen ghenamt Simon Vrerick, want dese Simon Vzerick hadde geimpeireet ende vereregghen dat Schout-ambacht van Leyden, ende comende binnen Leyden, dede hy sijne Commissie publiceren ende condighen die hem Hertoge Philips gegeven hadde. Floris van Bosch-huylen, Schout van Leyden appelleerde tegens sijne Commissie/ ende sette eenen Ondereschout in sijn stede/ ende reysde na Brussel om te achtervolgen sijne appellarie: Ende Simon Vrerick begeerende oock sijne Commissie te desenderen/ liet hem vanden President int voorsz. Officie vanden Schout-ambacht introduceren ende inlepen/ ende overmits autoozrept des Presidents ende upt crachte sijnner Commissie/ sette hy oock eenen Ondereschout/ ende aldus waren binnen der Stede twee Schouten ende twee Ondereschouten. Daer nae ghebte dat eenen ghenamt Ian Danielsz. quam gegaen vooz by den huyse van Beuckel Heerman, sittende op die stroy oft bank vooz sijn deure/ welke Ian Danielsz. te wijve hadde Beatrix Floris, Suster van Bosch-huylen, ende int vooz by gaen

Oorzaken
van het
rumoer.

gaen ontginc hem een wint van achteren / dwelcke Beuckel seer oebel
 nam / ende sprack met grooter indignation ende toornicheyt: Doet ghy
 dat tot spijt ende schande van my / ick belobe u dat ick u sal vergelden.
 Doen sprack Ian Daniëlsz. Doet al dat ghy moecht / ende met dien
 woopden scepden sp: Ende van dien dage booz / bestonden sy elck meer
 ende meer tegen malcanderen op te staen / also datter groote tweedracht /
 ende discorpt tusschen beyden partijen inde stede waren. Soo ist ghe-
 ballen op onse lede Vrouwen avont Vistratie, dats opten eersten dach
 van Iulio, dat om deser saken willen eenen grooten oploop ende rumoer
 geschiede tusschen beyden partijen / ende grepen elck heur wapenen / en-
 de liepen int Harnasch om ieghen malcanderen te stryden: Ende van
 stonden aen sonden die Cabeljaus in den Hage aen den President ende
 Heeren vanden Raede om assistente ende bystant. Terstont soo dede die
 President vergaderen vele mannen van wapenen / upten Haghe ende
 van Delft, ende quam haestelicken met vele wagheneu gebaren / ende
 met paerden / met veel Heeren ende Edeelen vander Cabeljauscher par-
 tye / ende met grooter menichste van Dooyters van Delft / ende upten
 Haghe binnen der stede van Leyden om heure partye bystant te doen.
 Ende binnen Leyden comende / namen sy terstont der stede Vanter /
 ende vergaerden met allen haren adherenten ende fautozen op die Blau-
 we steen, ende Heer Ian van Wassenaer, Heer van Voorbuich, Heer
 Henricx Woerber van VVassenaer, droech die Baniere / ende daer
 quamt al by dat van die partje ende sooyte was. Die andere vander
 Hoecx partje ende serte vergaerden op die Nieuwe- strate by de Hoo-
 ghelantische Kercke / ende waren oock eenen grooten hoop / dese traden
 boozt om over den Rijn te gaen nae de Coorn-brugge / om soo boozt te
 gaen aen de Bredestrade nae die Blauwe-steen / om tegen den anderen
 eenen slach te slaen. Ende als sy op die Coorn-brugge stonden / quam
 tot hen luyden eenen genaemt Gerrit Potter, ende was gesonden vander
 Cabeljauscher partjen / ende sprack met hen luyden om paps ende een-
 dzachticheyt te maken / ende dede die Hoecksche daer staen op die brug-
 ge / ende als hy antwoorde hadde ontfangen / ginc hy snelicken weder
 totten Cabeljaus, maer eenen anderen wegh dan hy gheromen was: en-
 de ter wijlen dat hy synen wegh ginc / quamen die Cabeljaus gebzon-
 gen booz die slepne Coornbrugge- steghe nae die brugge toe om die
 Hoecx te bevechten / die daer stonden niet om te versten / maer om
 hede ende paps te maecten / overmits die woorden die Gerrit Potter
 hen toegesproken hadde: Ende dzongen soo hoeselicken op die Hoeck-
 sche / dat sy te rugge wjckten tot aen S. Pancraes Kerck ende Kerck-
 hove / ende daer wierter veel gequetst ende gebangen / eride dese ghebun-
 gens waren wel 120. ende woorden alle inden Haghe geboert / van den
 welken woerde daer dize onthooft / als Ian Daniëlsz. Ian van Haesbroec,
 ende Meynert Aertsoon, ende men sonder noch meer gherecht hebben /
 en haddet die Grave van Oostervant niet belet ende wederstaen / ende
 die andere moesten hen coopen ende lossen met grooten schat ende gelde.

Strijt ont-
 trent S.
 Pancraes
 Kercke.

Centge by-
 toeybers
 gestraft.

Hertogh
Philips
bereenicht
beide par-
tijen.

Als dit aldus deerlicken was geschiet/ ende die Hertoge dit vernomen hadde/ nam hy op in Hollande te comen om dese twee partjen te bereenigen/ ende in rusten ende in vreden te setten: Ende quam in Hollandt met den Grave Ian van Nassouwen, Heere van Breda, ende met meer andere Heeren ende Ridderen in grooten getale/ ende daer quam oock mede met hem Heere Ian van Hensberch, Bisschop van Ludick, om te impetreren ende te verrijgen remissie vander misdact des Princelicken Majestepts/ van dat ghene dat die Hoecksche teghen haeren Prince misdaen mochten hebben/ dooz favour ende gonsie van Jonckheer Gijsbrechts van Bredenroede, Dompvoost van Vtrecht sijnen Hebe/ ende dooz wiens instantie ende begeerte die Bisschop albaer mitten Prince mede ghecomen was. Ende als die Prince in Hollandt quam/ sende hy den Grave Ian van Nassouwen, vooz tot Haerlem om sijne toecomsf te intimeren/ ende den Doozteren doen weten. Ende als hy tot Haerlem quam/ dede hy sijne Commissie als hem beboolen was. Ende desen Graef Ian van Nassouwen, was gelogeert totte S. Ians Heeren, daer na quam die Prince/ ende hadde zyn Logijs tot Baertout van Assendelft, by der Kerck-toozen. Dit verhooyzende Heer Gijsbrecht van Bredenroede, die Dompvoost quam tot Haerlem, ende by toedoen banden Bisschop van Ludick sijnen Hebe/ ende den Grave van Nassouwen maecte hy paps ende vrede metten Hertoge/ daer sijn hpyanden seer om gestoozt waren ende qualick te vreden. Daer na op S. Lijsbetten dach quam die Prince binnen Amstelredam, ende hzocht daer in alle die ghebannen ende verdreven Doozters van der stede/ ende hy versette dat Gerrecht/ ende sette van elcke partje twee Burgermeesters/ als Iacob Braesman, Bartholomees Does, Pouwels Aelbrechtsz, ende Grebber Dircxz/ ende daer toe noch seben Schepenen/ die alle dien souden tot onser lieber Vrouwen Lichtwisse, wantmen/ van na onder gewoonte t Gerrechte te setten plach binnender selver stede van Amstelredam. Als Hertoge Philips aldus van die een stede tot den anderen gerepft/ wijslick alle drughen in goeden state ende Politie geordonneert ende geset/ ende goeden paps ende vrede tusschen den twee partjen gemaecht hadde/ is hy weder na Wabant gerepft.

Brengt de
berdzenen
Bogers
van Am-
sterdam
weder bin-
nen.

I V. Verhael hoe dat inden Jare 1479. de Cabeljauische partje de Hoecken upt de Stadt Leyden verdzenen/ ende hare Vrouwen ende Kinderen binnender Stede gehonden hebben.

NMer dat Hertogh Philips van Borgoignen, beide partjen bereenicht ende te vreden gestelt hadde/ gelick in het booygaende Capittel verhaelt ende beschreven is/ soo hebben sy eenige tijt metten anderen (soo't s'heen) in vrede ende eenicheyt geleest: nochtans (soo is de woort van onrechtbeden) soo berke niet uptgherodet noch.

nochte wech genomen geweest: oft de selve heeft door de alderminste ende cleynste doozaken ende occasien wederomme beginnen te spruyten/ te wassen/ ende boozt te bzingen allerley vpanctlike vyuchten van op- toer ende oneerichpeyt: soo groot/ jae grooter ende meerder als opt te boozen/ alsoo dat den booznoemden twiſt ende oneerichpeyt binnen dese Stede/ so langhs so meer geseen ende verheben zyn/ ende eynde- licken soo toegenomen hebben/ dat de Cabeljansche partye/ de welke meestentijt de sterckste waren/ inden Jare 1479. (ten tyden als Maria van Borgoignen de Graef-schappen van Holland ende Zeelant als 28. Gravinne vergerde) de Hoecken met geweld upt der Stadt ghejaecht ende verdzeben/ ende eenige Jaren tegen haeren danck ende wille daer upt ghehouden hebben/ alhoewel dat de verdzebene vande Hoecksche partye vanden Hertoghe Maximiliaen van Oostenrijk. Man ende Doocht vande booznoemde Gravinne/ ende by sijnen Rade by senten- tie gevesen waren/ datmen haerlupden wederom binnen der Stede ontfangen soude/ ende in hare hupsen ende goederen stellen/ daer sy met geweld soo lange uptgehouden waren/ gelijckmen sulcx upt de volgen- de Beschryvinghe sal konnen sien ende lesen/ de welke ick gheuomen hebbe upt de 31. Divisie, ende het 21. ende 22. Capittel van onse Hol- lantsche Chronycke/ ende inne de Chronycke van V. V. Gouthoven, pa- gina 517. ende 518. wesende vanden volgenden Inhoud:

Den Jare 1479. inde Wasten/ dede die Heere van Veere, Stadt- houder van Holland/ een Generale Dachbaert legghen in die Stede van Rotterdam, om dat daer vergaderen souden die Edelen/ Steden/ ende Dopen van dien contreye daer omtrent gelegen/ soo is hy daer gecomen met luttel geselschaps/ ende waren op wege meer andere daer te comen. Dit merckende lan van Kemmerwael, Bailiu vander Stede/ verduchtende dat die Hoecx die Stede in nemen ende vercrachten mochten in deser Dachbaert/ versamede die Schutters ende Poozters vander Stede/ ende dede die sprake gaen door die Stede/ dat die Dach- baert daer gelept was/ om dat de Hoecx die stede in nemen souden/ ende souden als dan haer wille metter stede doen/ ende heerden dat die ge- deputeerde van Dordrecht ende vander Goude, ende meer andere die in- de wege waren niet binnen en quamen/ ende quamen ter plecken daer die Stadthouder ober tafel sat ende at/ ende deden daer opstaen/ ende moeste de stede ruppen/ de welke seer verbyemede van desen schel- ken optloope ende rumoer/ toogh upter stede nae den wage. Een luttel tijt hier in de Paesch-heylige daghen quam binnen der stede van Haer- lem om recreatie te maken/ Jonck-heer Adriaen van Cruyning, ende Henrick de Wassaert van Brederoede, met meer andere Edelen/ ende als sy twee oft drie daghen daer binnen byolick gheu eest hadden/ niet somtinghe eerbaere mannen vander stede in go der ghevochten/ ende des avonts slapen gegaen waren in haer herberghe/ siet inder mid- dernacht quamen daer in de herberghe een groot ghetal jonghe

Den anderen twiſt ryst wederom op.

Genich ghe- twide aen eenige Soes- ten binnen Haerlem geslept.

bermetelen ghesellen upter stede met grooten gheruchten/ ende sochten dese Edelen mannen om doot te slaen / ende vondense naecht in haer bedden/ ende deden haer beste om die te slaen/ maer sp worden van hare Waerden ende Waerbinnen beschermt ende beschuttet/ ende moesten opstaen ende upter Stede gaen: ende van desen excessen ende geweldens en wojde over dese jonghe lieden gheen cojreitie noch justitte ghebaren. Niet langhe daer nae quam binnen Haerlem den jonghen Heere Iaan van Egmont, ende in sijn presentie worden upter Stede ghebannen vele Poozters die opten Regenten ende Obersten vander Stede van dese saecke gesproocken hadden / ende oock meer andere goede eerbare Mannen worden mede ghebannen/ die met desen boossepden Edelen mannen in goeder ghenoechten gheteert ende ghebzoncken hadden. Op deser selver tijt creghen die Oberste vander steden van Dordrecht, Goude ende Schoonhoven met looffheden die stede van Oudewater, ende want dese steden vele communicatien ende vzienschappen hadden metten Heere van Montfoorde, ende metter stadt van Versche, en mochten die Cabeliaus dat niet wel lijden / ende waeren daer om seer gram ende toornich/ ende alsoo de Stadthouder die uptgeweken ende verdyven Poozteren upter voorz. Stede geen opstandicheyt en dede / dat sp weder in die steden hadden geromen/ soo bestonden sp te tratteren ende raedt te houden/ hoe sp hem best dat Officie van dat Stadhouderchap afschandich maken mochten/ ende sochten menige occasie ende listicheyt om hem te destitueren ende te acuseren / als tot sulcken officie onbeguaem. Soo ist ghebeurt ontrent S. Ians Misse te Mid-somer / ende de Stadhouder in den Dage niet en was/ dat sommige van sijne familie ende Dienaers die daer gebleven waren in een Caberne saten ende dzoncken metten Dienaers des Heeren van Wassenaer, ende Heeren Philips van Wassenaer, met meer andere Dienaers van den Edelen/ ende nae veel dzonckens als sp dzoncken gewozden waren/ bestonden sp te kpuen ende te schelden onder malcanderen/ ende want des Stadhouders Dienaers in minder getale waren/ en d'ander henlieden te machrich/ simuleerdē sp hen ende gingen upter Herbergien/ ende ontrent den avont quamten sp weder in meerder getale/ wel ghewapent/ makende groot gerucht vooz de Herberghe/ werpende met steenen in de glazen/ meenende dat die ander uptecomen souden. Ende op een ander tijt als dese Dienaers van den Stadhouder in een ander Caberne saten ende dzoncken/ quamten de ander oock diergelijcken werpen met steenen in de glazen. Soo ist daer nae ghebeurt dat de Walckemers des Stadhouders upten velde quamten met hare Walcken op de handt/ ende comende op de plaetse worden sp besprongen ende aenbebochten vanden anderē: Dit siende de Walckemers liepen haestelich opt Hof/ ende schoten met allen seer met haeck-bussen ende cloueren totten anderen in. Doen vergaderden sp alle die vander Cabeliausche partijen waren/ Edelen ende Onedelen/ met sommige upter stede van Leyden, Delf, Haerlem, ende Amstelredam, ende maechten een Beslegge vooz dat Hof/ ende

De Cabeliaus
antwou staen
teghen den
Stadhouder
der oy.

ende; schoten weer met allen seer/ met groote Bussen ende clepne tipt do
hupsen/ staende opten Viverberch tot in des Graven Hof/ ende schoten
sommige doot/ ende daer wierter vele gequetst. Maer ten lesten quam
daer Heer Pieter Lanckhals inden Haghe/ ende maecte die dadinghe
daer tusschen/ ende gaben hen op / ende die Dienaers gingen vanden
Hof/ ende de ander quamten daer op / ende namen des Stadhouder's
hemssen vander stallen/ ende meer ander goeden/ ende sloegen die sloten
vande kisten ende kofferen op / nae hen nemende die clepnoeffen ende
andere juweelen/ ende sloeghen veel goeds aen stucken / ende de-
den hem groote schaden / ende ten lesten worden hem sijne peerden
weder gegeven/ ende de Dienaers gingen vanden Hobe. In dese scher-
mtinghe ende violentie waren die Oberste Heere Ian van Egmont,
Heer Ian van Vassenaer Baenroetsen/ Heere Philips van Vassenaer,
Heer Floris van Kongsen, Heer Claes van Remmerswael, Heer Lode-
wijk van Schengen, Heer Ian van Cats Ridderen/ Lieven van Cats,
Willem van Reymerswale, met meer Edelen ende Schiltbooztighe
mannen upt Hollant ende Zeelant/ alle vander Cabeljausche partpen.

Beleggen
ende win-
nen des Hof
inde Hage,

Inde Jaeren 1479. hadden die van beyde partpen te samen noch dat
regiment vander stede van Leyden, ende als dese vermaledijde partij-
schappe weder bestont te wassen in alle steden van Hollant als voorszeyt
is / so vergaderden alle de machtichste ende oberste vander Stede van
beyde partpen/ ende nae veel wooyden ende rebenen die daer gepzoy-
neert ende booztgebrachte worden/ hebben sy met gemeyne deliberatten
consent geloofst ende geswooren met malcanderen in eenicheyt ende ghe-
trouwicheyt te leven/ ende die stede ghelijck te regieren/ ende niemant
om lief/ noch leyt / noch om geender partpen upt te jagen/ te bannen/
ofte te tribuleren. maer epiac/ dit geloofende eedt en dueerde niet lange/
want die Edelen ende andere Steden vande Cabeljausche partpe aen-
merckende dat sy die Stede van Leyden, overmits der Heeren ende
Boozters eendzachticheyt / tot haren wille niet ryghen en mochten/
hebben sy met sommige vander Cabeljauscher partpen binnen Leyden
besloten de Hoecx upter stede te jaghen/ verdyghen ende bannen/ niet
tegenstaende den eedt/ belofentisse ende getrouwicheyt die sy malcande-
ren beloofst ende geswooren hadden te onderhouden/ want sy diserde en-
de spreyden onder dat ghemeyne volck in alle steden ende plecten / en
hadmen de Hoecx upt Leyden niet verdyben ende uptgejaecht/ sy sou-
den alle die Cabeljaus de kele afgesteken hebben/ want sy daer toe messen
hadden doen maken. Op dese tijt waren vander Hoecx partpen Bur-
germeesteren van Leyden, Gerrit van Poelgeest ende V Villem van Zijl,
ende waren om seckere saecken vander Stede te expedieren/ ende be-
schicken uptghelouden. So ist gebeurt des dages nae onser Vrouwen
dagh Visitatie, ende was een Saterdagh/ den verdien dagh in Julio/
dat binnen Leyden quamten met vele wagenen ende peerden des moz-
gens te ses upzen Heer Ian van Egmont, Heere Ian van Wassenaer, Wil-
lem van Schagen, Ian van Rietvelt, Ia ob van Cats, Ian Schotan, Pie-

Heerorde
tusschen
beyde par-
tpen bannen
Leyden ge-
maect
wert ghe-
boken.

De Cabel-
taand vss-
ben de
Hoekel upt
Leyden,

Naamen
van de Hoof-
den bande
Hoekel/
die verdrze-
ben worden.

ter van Ruven, Claes van Ruven, Tielman Oom, met meer andere hart
de Cabelauscher partpe/ ende vele handen Poozterpe upten Hage, van
Delf, ende van Haerlem, die daer aencleefden/ ende als dese in de Stede
gecomen waeren/ terfont vielen by hen de oberste bander selver partpe
binnen Leyden/ als Adriaen van Swieten Schout van Leyden/ Gijs-
brecht van Raephorst, Huyge van Zweeten, Floris van Alkemade, Wil-
lem van Boschuysen, Iacob van Boschuysen, Claes Iansz. van Noor-
den, met meer ander van die partpe/ ende liepen met cloevers ende met
bogen ende met ander instrumenten door de stede/ ten huyzen banden
Hooex bedrijvende groote gewelben/ ende verdrzeben ende verjaechden
op den selven dagh vele eerbare rijcke mannen upter stede/ als Heer
Claes van Zijl Pastoor van S. Pancraes opt Vogelant een oudt eerlick
man/ Heer Zeger Stoop Pzester/ Ian van Naeltwijck, Heer Henrick
Boeder Cresozier van Leyden op die tijt/ Pieter van Berendrecht, Ian
van Berendrecht, Matheus van Berendrecht, Willem vander Graff, Pie-
ter Bouwensz. Meester Gijsbrecht Hartst, Dirck Wouter, Ian van Ter-
roer, Iacob van Alkemade, Philips Nachtegael. Willem, van Leeuwen,
Claes van Leeuwen, Dirick Iansz. Floris Heermalen, Henrick Wil-
lemz. V Villem V Villemsz. gebroeders/ ende andere Gefeelijcke ende
Waerlicke / handen besten ende notabelsten rijckste Mannen tot hon-
dert toe/ behalven noch meer andere van gemeyne Poozteren; ende
Heere van V Varmont, dese bleven oock upter stede verdrzeben/ Ende alle
dese voozsz. Hupsvrouwen worden verboden op de pepue van eutoelch
upter Stede gebantien te wesen/ dat sy by haer mannen niet trecken en
moesten noch na volgen/ ende spzepten ende saepden die verdrzivers den
verdrzeben personen een leelicke diffamatie ende geruchte achter haeren
rugge/ en hadmensc upter stede niet verdrzeben/ spzouden den anderen
de kele afgesteken hebben/ maer wat daer of is laet ick blijven/ want
bele onder den verdrzeben hoope waren eerbaere ende treffelicke Man-
nen die noyt en wisten van partje te seggen/ etc. Ende wepnich tijds
hier naer zijnder nochtans sommighe weder binnen ghecomen/ ende
worden gedwongen nergkens te gaen noch te staen/ noch met pemant
communicatie ende sprake te hebben/ nochtans soo bleef dat meeste deel
upter stede verdrzeben/ ende van haren goeden gehouden/ van den welcke
sommighe met recht bestonden te procederen/ ende deden groote neer-
sticheyt int verholgen inden hoogen Hove des Hertoghs teghen den ghe-
nen diese boven recht/ reden/ ende gheswoozen eeden ende belofstentse
upter Stede verjaegt ende verdrzeben hadden/ ende ander diet recht niet
vervolghen en mochten/ vielen in desperatie ende mistroostichepd/ en-
de begonnen die van Leyden veel schadens ende verdrziets te infereren en-
de aen te doen tot diversche plaetsen aen tijt ende goeden/ gelijk int vol-
ghende Capittel Broeder gheseyt sal werden.

V. De Hoecken niet ghevelde upt Leyden verdrzen zijnde/ nemen met hulpe van Heer Reynier van Broeckhuysen inden Jaere 1481. de Stadt niet behendicheyde weder inne. De Stadt werdt van des Graven wegghen wederom belegghert/ die van Leyden verlossen haer selfs van het voornoemde Beleggh.

Die bande Hoccksche Partije aldus tegen alle eeden/ beloften/ billicheyt ende reden/ upt de Stad Leyden t'onrecht verjaeght ende verdrzen wesende/ so hebben sy niet gedult ende patientie sulcx moeten lijden ende verdragghen: ende hebben haer luyden inde omlyggende Steden ende Landen onthouden/ ende haer aldaer beholpen soo sy alderbest hebben weten te doen: metten anderen overleggende/ hoe ende op wat wyse sy luyden wederomme in hare goederen ende by hare wyben ende kinderen mochten komen ende gheraken/ daer toe aenghepoort werdende door begeerte ende verlanghen van hare Vrouwen ende kinderen/ ende dat het haer begonste te verdrzen alsoo in ballingschap te moeten leven/ op een ydele hope van weder inne ghe-roepen te werden: te meer/ om dat sy sagen ende verstaen hadden/ dat die bande Cabeljausche partije haer binnen der stede niet wederomme en wilden ontfangen/ alhoewel dat sy by Donnisse banden Hobe gewes- sen waren/ datmen haer wederomme moest innemen/ ende inde possessie van haere huyzen ende goederen stellen. Stende dat dit alles niet en mochte helpen/ so hebben sy eyntelicken metten anderen binnen Vrecht vergadert wesende bescloten/ dat sy de Stadt Leyden niet practijcque ende behendicheyt souden sien time te nemen/ omme haer seiben niet gewapender hant ende met geweld in hare goederen te stellen: ende hebben om sulcx wel ende bequamelicken te mogen uptvoeren/ tot haer leystman ende Overste verkozen Heer Reynier van Broeckhuysen Ridder/ welck besuopt sy terstont in het werck geleyt hebben/ ende wels gesucebeert is. Omme welcken aenflagh volcomentelicken te verhalen/ so sullen wy hier innelijven het 28. Capittel bande 31. Divisie van onse Hollantsche Chronycke/ vermits ghy daer inne ten volken sult mogen sien ende lesen/ hoe ende op wat wyse sy haren aenflagh begonnen ende te weghe ghebracht hebben: luydende van woorde te woorde als hier volghet:

Inden Jaere 1481. als de Wallingen van Leyden vander Hoeckx partije langhe tijt int hoghe Hof vanden Prince vervolght hadden/ om weder in die Stede te wesen/ ende t'Hof apponteert ende sententie daer af ghegeven hadde/ dat sy weder in de Stede ende in haer goeden ende

De Stabbe
van Deyden
ingenomen
bande
Dorcken.

ende possessien gheset ende ghewesen waren/ nochtans worden sy met macht daer upt gehouden/ overmits sommige vanden Obersten ende machtichsten vander Stede: waerom dat sy eendzachtelicken sloten ende met malcanderen verbonden/ dat sy met macht in die Stede ofte met cloeckheyt comen souden. Ende zijn op S. Anthonis dagh/ weseñde inde maent Januarij/ als al' slant ende het water seer hart be- vrosen was/ vergadert gheweest binnen der Stadt van Vtrecht, ende kregen tot haeren hulpe ende Capiteyn Deere Reyer van Broechuysen, Ridder/ Henrick van Nicvelt, met meer andere/ upter Stede van V- trecht, soo zijn van dese twee Capiteynen metten ballinghen van Ley- den, niet starcker weseñde dan hondert vijf-en-dertigh mannen, ont- trent den avont upter stad van Vtrecht gherepft met sleden/ hebbende Ladderen ende ander Instrumenten om die Stede te beclimmen/ en- de quamen des morgens te ses upzen op S. Sebastiaens dagh booz die Stede/ ende het hadde alle dien nacht booz mit allen seer ghesneeuwet/ ende setten haer ladderen aen die muren tusschen die Reynsburgher- poorte ende Maren-toorn, ende clommen soo over sonder eenich ru- moer/ oft datter yemant af wist/ want alle die Waeckers bande vester waren gegaen/ ende als sy alle gader binnen waren/ souden sy terstont upt heymelick aen hare vyanden om hulp ende bystant/ ende comende by die Roods steen, begonnen sy te roepen: Breroc, Breroc, Vtrecht, Vtrecht, Montfoort, Montfoort, ende dus roepende ende crytende/ sloegen sy haer trompetten op/ ende quamen sonder enige resistencie ende wederstant tot opten Blauwen-steen, by dat Stede-huyse. Dit herbaerlicke gherucht ende gerryt hoozende die vander Cabelhaus par- tpe waren/ worden seer versegghen van moede/ meeneñde datter ober- dupsent Mannen inder Stede gecomen waren/ waerom dat elck ver- baert was/ ende verhozghen hen in heymelicke ende secrete plaetsen. Die gene die opten Blauwen-steen stonden liepen op het Stadthuyse/ ende herdzeven alle de Waeckers vanden huyse/ ende namen der Stede Banier/ ende hozchten die ontwonden opten Blauwen-steen, ende daer vergaderde al dat vander Hoeccksche partpe was/ ende streken boozt na Huyge van Sweetens Huyse/ een vanden oppersten ende meesten vander stede/ staende opten hoecck van onser Vrouwen stede/ ende daer verga- dert weseñde/ quam Adriaen van Sweeten, de Schout van Leyden, met omtrent dertigh Mannen/ ende daer gebiel een rozte schermuffin- ghe/ datter vier Mannen doot bleven/ maer sy begaven terstont die weer/ ende gingen loopen. Ontrent ten negen upzen vanden dage ghe- beurde een merckelick ongeval/ want Willem vander Graef, ende Wil- lem van Leeuwen, beyde vander Hoecck partpe/ twee rijcke mannen/ lagen op dese tyt op dat Stadhuyse vander Raedt- kamer in die Deyn- steren/ ende daer worden twee eerbaer mannen gebangen gebrocht van- der ander partpe/ als Adriaen vander Mye ende Coomen Gooßen, beyde doe ter tyt Schepenen, ende staende booz dat Stadthuyse daer ontellick volck mede stont vander Gemeenten jonck ende out. So is gebeurt

Een graet
ongebal
binnen
Deyden ge-
schiet.

gebeurt dat de Heele verdiepinge vande Haet-camer opgeboort is vander aerden/ ende sloztte in een oogenblich weder neder ter aerben/ obernits dat onder dese camer een groote verdiepinge was/ daer Bussen/ bus-crupt/ ende ander alle Instrumenten van Opzolgen in stonden/ ende 't yper is onbesiens in dit buscrupt gecomen/ ende sloech dat huys ter neder/ dat dese hier eerbare rijcke **Wannen**/ met ontrent 32. groot ende cleyn onder dat huys doodt bleven/ ende daer weter veel vanders hande/ ende vanden steen ende het hout dat ter zyden upt schoot/ ghequetst ende ter doot toe gewont. Als dese balinghen met haren adheerenten geen wederstant meer en cregen/ so liepen sy alle de stede om tot Gheestlike ende andere hemelike plaetsen/ ende vingen omtrent vyftich vanden obersten ende rijcksten vander stede vander Cabelauscher partpe/ daer dese nabolghende de princypaelste af waren/ **Heer Philips van Wassenaer**, **Ridder**/ doe ter tydt **Capiteyn van Leyden**/ **Ian van Poelgeest**, **Adriaen van Poelgeest**, **syn Soon**/ **Floris van Alkemade**, **Ian van Lockhorst**, **Ian van Sweeten**, **Adriaen van Sweeten**, **syn Soon**/ **Schout van Leyden**/ **Huyge van Sweeten**, **Adriaen vander Boeschorst**, **Claes Ian Claesz**, **Gerrit van Rijswijck**, **Bruyning van Bosch-huyfen**, **Willem van Bosch-huyfen**, **Floris Heerman**, **Ian van Sonnevelt**, **Cornelis van Sonnevelt**, **Dirck van Onthorst**, **Claes Mast**, **Simon Paets**, **Kerstant Nanninx zoon**, **Floris Pieterz**, **Ian Arentz**, **Gerrit Bols**, ende meer andere/ ende worden alle tsamen in diverse ende verscheppen huysen geset/ ende hadden haer gemak ende begeerte van eten en dyncken/ ende worden wel ghetraect/ wantse totter bester leyden huysen lagen vander stede/ maer worden seer nauw ende cloeckelich bewaert/ uptgeseyt weynich die in handen ende hoepen ghestelt worden. Dese twiste binnen Leyden aldus staende waren die Oberste van deser partpen binnen/ **Heer Reyer van Broeckhuysen**, **Ridder**/ **Iohan ende Adriaen van Naeldwijck**, **Broeders des Heeren Henriex van Naeldwijck**, **Henrick van Nievelt** ende **Steven syn Broeder**/ **Gerrit van Poelgeest**, die princypale vanden stamme van **Poelgeest**/ **Willem van Zijl**, **Ian van Zijl**, **Floris van Alkemade**, **Iacob syn Soon**, **Dirck Potter**, **Floris Heermalen**, **Iacob van Woude**, **Heere van Warmont**, ende en was niet lange binnen Leyden/ maer sy reysde met wijs/ hindereit ende huysgesin tot Schoonhoven, ende onthielt hem daer tot dat de **Prince inden Lande** quam/ ende alle dingh in rusten ende vrede hadde geset. **Soon** worden dan tot bewaernisse van der stede geordincert **Capiteynen**/ als **Adriaen van Naeldwijck**, **Iacob van Alkemade**, **Floris van Heermalen**, **Henrick V Villemz**, ende **V Villem V Villemz**, **syn Broeder**. Op den negenden dagh hier nae quam **Heer Ian van Montfoorde** binnen der Stede van Leyden met omtrent veertigh mannen/ **Commissie** hebbende vanden **Prince**/ of hy dese twee partpen in eenige manieren soude mogen vereenigen ende in vrede setten. Als men nu began te tracteeren van dese sake/ ende was opten 19. dagh der selver maent/ so weter ee onversienige oploop en twistings onder de **Woozereu**

De Hoede nemen voo schepden vande Cabelausche gebangen.

Hiertwen oploop binnen Leyden.

ren/ alst dieck wilg in sulcken saecken gebalt/ maer de Heere van Mont-
 foorde dede die by kloeckheden cesseren ende ter neber legghen. Nu soo
 waren binnen der Stede achtchien Bonnen/ ende in elcke Bonne wo-
 den geoyndneert twee Oberste Mannen/ ende alsoo die Burgemees-
 ten ende Schepenen vander Stede gebanghen waren/ soo koozen dese
 sessendertigh Bon-meesters upter ryckdomme vander Stede/ ses eer-
 bare rycke Mannen die welcke dat Regiment vander Stede beholen
 wert/ ende die obedieren soude in schijne als Burgemeesters/ ende daer
 worden Capiteynen van oozlogen geoyndneert alst van doene mochte
 wesen/ ende alle die Poozteren vander Stede / oudt wesende boven de
 twintich ende beneden de tsestich Jaren worden getelt/ ende daer wer-
 ter gebonden tot ses duysent weevachtige Mannen/ upt die welcke ge-
 maect worden vijf hondert Schutters, ende elcke Schutter werdt een
 Knecht geassigneert ende gegeven/ dit waren duysent cloecke Mannen
 wel getuycht ende geharnast.

Wenichte
 van weer-
 baer man-
 nen binnen
 Leyden.

De ommeleggende Steden hoozende dat de Hoecken de stad Ley-
 den, also met behendicheyt inghenomen/ de pyncipaelste bande Cabel-
 jausche partye gebangen/ de Magistraet verandert ende afgesetter had-
 den: soo hebben sy metten anderen de Hoecken verclaecht ende beschul-
 dicht by Hertogh Maximiliaen van Oostenrijck, haerlyuden beleswaer
 richeden te laste leggende: den Hertogh de klachte gehoozt hebbende/ is
 daer over seer tooznich ghewoorden/ ende heeft met synen Raede besloten
 de stad Leyden te belegeren/ de Hoecken te straffen/ ende de ghene die
 van haer verdruben ende gebangen waren / ende met gemelt upt haere
 goederen gehouden wierden/ wederomme in hare besittingen ende goe-
 deren te stellen: welcke resolutie ende besluyt terstont in het werck ge-
 lept wert. Gelijck als sulcx bewesen kan werden mette Beschrijvinge
 van 't selve Beleggh/ genomen wesende upt het verbolgh van onse hooz-
 verhaelde Historie/ die beschreven staet aen het 29. Capittel bande 31.
 Divisie, wesende vanden volgenden Inhoud:

De Hoekke
 werdt vooz-
 den Hertog-
 ge beclaecht
 ende be-
 schuldicht.

Als die ander Steden van Hollant/ als Haerlem, Delft, ende Am-
 sterdam, vernamen dat die vander Hoecx partye / die sy binnen
 twee Jaren verjaecht ende verdruben hadden uper Stede van Leyden,
 die hoozschreben Stede ingenomen ende ghewonnen hadden/ ende dat
 alle de Oberste vander Stede/ ende vander Cabeljaus partye gebangen
 waren/ soo senden sy terstont notabele Mannen tot den Hertoge Maxi-
 miliaen, ende gaven hem te kennen hoe dat een Geldersche Capiteyn/
 genaemt Heere Reyer van Broeckhuysen, met veel Gekesschen, Stichte-
 sche, ende gebannen Poozteren die Stede van Leyden crachtelich ende
 verradelich ingenomen hadden/ ende dat die hoozschreben Capiteynen/
 met sijne adherenten/ in meeninge waren hoozt te procederen om alle an-
 dere Steden van Hollant/ oock in te nemen/ ende waer te beduchten dat
 die Gekesschen hem dat heele Lant van Hollant ontweidighen souden/
 ten

een ware dat hy sueltijck ende roytelijck een remedie daer toe dede ende te hulpe quam ende den Wyanden resisteerden. Die Prince dat hoorrende wert seer gram/ ende beval Heer looft van Laleyn, Stadthouder van Holland/ die doe ter tijt by hem was/ dat hy van stonden aen trecken soude met machte van volck om den Heere van Broeckhuysen te resistieren ende upter Stede van Leyden te verdyghen/ met alle sijne hulperen ende adherenten/ ende sont hem van stonden aen nae Heere Jan van Ransst, Marchgrave oft Meper van Antwerpen, met vele Soudenteren ende knechten. Ende die steden van Hollandt deden ter stont by hem comen Heer Philips de Bastaert van Brabant, met alle sijne knechten/ ende leyden die binnen die stede van Rotterdam, beducht wesende hoor die van Dordrecht ende vander Goude, datse die ingenomen mochten hebben. Als die ingecomen van Leyden vernamen dat de Stadthouder inden Hage gecomen was/ senden sy hare gedeputeerde tot hem/ begeerende ende biddende datmen in rechte hoozen wilde tegen den genen die sy gevanghen hadden/ ende begeerden noch te hebben ende besitten dat regiment vander Stede/ ende datmen die andere die gevangen saten desituieren ende affetten wilde. Die Stadthouder vander ander partye geïnformeert wesende/ gaf hen antwoorde/ seggende/ dat sy hoor raider eerst den Heere van Broeckhuysen, Henrick van Nyevelt, metten Gelreschen, Stichtschen, ende ghebannen Hoecx, upter stede souden laten passeren/ en leveren hem die gevanghen in sijner handen/ dit doende woude hyse hoozen. Welck sy niet doen en wouden/ ende souden van stonden aen haer gedeputeerden tot den Prince om t Regiment vander Stede/ ende destitutie vanden anderen. Ende binnen desen tijden bereyde hem die Stadthouder met alle sijne macht de Stede van Leyden te beleggen/ maer die ingeseten ende Doorteren van Delft, Haerlem ende Amsterdam waren onwilligh/ ende en wouden upt haer Steden niet/ soo dattet verstoogh/ totten derden dagh van Maerte/ want hier en binnen quaemen veel knechten int Landt/ ende woerden vanden Steden aenghenomen. Die Regenten ende Obersten vander stede van Haerlem, als sy het innemen vander stede van Leyden hadden vernomen/ ontboden ter stont by hen opter Stadthoups alle die rijckste ende machrichste vander Stede/ begeerende van hen eenen eedt gedaen te woerden/ dat sy geen rumoer ofte commotie inder Stede tegen henlyden maecken en souden/ maer dat sy die stede wilden onderhouden ende conserveren in eenen goeden ruste en vyede ende eendrachticheydt; soo beloofte ende sweert ons weder sprack die rijckdomme vander stede/ dat ghy buyten onse consent ende wille geen Capiteynen noch Soudenteren ende knechten in nemen en sult/ ende wy sullen doen dat ghy begeert/ ende aldus swaeren ende beloofden sy inalcanderen te doen ende te onderhouden dat elck begeerde. Onlanghs hier na quamien binnen Rotterdam ende in den Haghe veel Soudenteren ende knechten van des Hertoghen wegghen/ ende doen wert geordineert dat Heer Jan van Ransst, Marchgrave van Antwerpen, trecken soude

Den Stads
houder
maecht ge
reetschap
om Leyden
te beha
wen.

1602
1603
1604
1605
1606

binnen Haerlem met vier of vijf hondert knechten/ ende binnen Haerlem comende omtrent S. Marthijs dagh/ werter een groote commotie ende murmuratie tegen den Regenten vander Stede/ dat sp tegen haren eet ende belofstenisse dit lieten geschien/ waerom dat sp te rade gingen/ en gabense weder oozlof/ want sp vooz een oolooop beducht waren/ ende eer dat die knechten tot Hillegom waren gecomen/ so lieten sp die wederom comen inde stede/ want daer en binnen hadden sp versiert ende voozghestecken/ dat die van Bakeneffe alle den Regenten ende Obersten van der stede met andere vander Cabelhaus partje doot slaen wouden/ ende aldus quamen sp weder binnen. Omtrent dese tijt quam Gijfbreche van Raephorst, Iacob vanden V Voudenswager/ ende begreep dat hups te V Varmont, andere t'hups te Alckemade, ende het hups te Endegeest inden Anvocht van Oestgeest, daer sp die van Leyden me dwingett wouden: Die van Leyden togen upt ende pilgierden ende berooften dat hups ter Does ende t'hups te Sweeten, ende op t'hups te Zijl lepden sp haer knechten om die Stede te bewaren/ daer nae lieten die van Leyden een Blockhups op slaen aen die upterste molen bupten die Haechpoorte, ende een aen die Reynsburgerpoorte, ende brachten die bzuggen daer omtrent op/ om niet lichtelic aen die stede beloopn te woorden/ ende sonderlinghe een uptnemende starch Blockhups/ dat sp deden slaen op de Molenswerf neffens Heymans bzugghe over/ daer sp die van Haerlem ende Amsterdam mede bedwonghen/ dat sp niet ter Goude varen en mochten. Soos is gebeurt datter een groote commotie ende tweedzacht opgestaen is inden Lande van Holland, wie dat dese Soudenteren ende knechten betaelen souden: Die oberste Regenten vander stede diese ontboden hadden wouden hebben/ datse die gemeenten vanden stede betalen souden/ want sp upt bevel des Princen daer gheromen waren om die Landen te defenderen ende te beschermen/ daer die ghemeenten op antwoozden: laetse dan betalen diese gheroepen ende doen comen hebben/ want als ons Prince komt soo sullen wp vooz dat welvaren van desen Landen doen dat ons mogelick is van doen/ soo waer dat sp voozgaet sullen wp hem volghen. Op dees tijt lagh de Marckgrave van Antwerpen Heer Jan van Ranst binne den Dorpe van Alphen van s Princen ende t'Lants wegen met een deel knechten/ dese wert in meenings te trecken om te becrachtighen het Wolckhups/ staende op de Molenswerf/ neffens Heymans bzugghe over. Die van Leyden dit vernemende/ ende oock mede dat opt Blockhups groot gebreck was van victualie/ maecten hen reede omtrent S. Geertruyden dagh/ ende namen vier hondert knechten ende duysent Poorters wel ghetuycht om dat Blockhups te spijnen ende den Marckgrave te moete te gaen/ vanden welcken Capiteynen waren Heer Reyer van Broechuysen, Henrick van Nyevelt, Dirck Potter upten Haghe. Ende als sp quamen tot Rijnnonburch by Coudekercke ende die Marckgrave vernam dat die van Leyden uptgeromen waren/ heeft sijn opset verandert ende laten vallen/ ende is haestelick ghetogen van Alphen, passerende door Buscoop ende

Den Heer,
koghe voer
Aenden be-
leggen.

Die van
Leyden be-
sagen de be-
leggers van
daer Stad.

ende Haserswoude, daer sy van die ghemeenten ende boeren een wijl tijts gescht woerden/ overmits een Blockhups dat sy daer opgeslagen hadden/ beducht wesende vooz brande ende pilgeringe vande voorszeyden knechten/ maer int epnde lieten syse passeren dooz haer Wozp by goede geloope/ ende alle die ingeseten vanden Wozpe van Haserswoude stonden opten Kerckhove/ ende daer voozby ghende wasser een vanden achtersten Knechten die een vands Boeren een spieffe ontnemen woude/ daer die ander tegen was/ waer by datter een cleyn sphermittinghe geviel/ dat sy vier vanden Boeren opten Kerckhove doot schoten. Ende als die van Leyden gheromen waren opten Meenen-wegh om den Marchgrabe te onderscheypen/ bonden sy alle die Bruggen opgezouken/ doen sey Dirck Porter metten Knechten die Hoge-veensche vaert op/ ende beliepen den Marchgrabe binnen Benthuysen, ende schoten seer vreeselicken op malsander/ ende siende dat groote Wepz aen comen/ bochten sy hen selven daer dooz: Die Marchgrabe was in grooten pe-rijckel/ want sy was onder de voer gheslagen/ ende sijn stede wert hem benomen/ maer met grooter cloeckhept ontquam sy met sijnen knechten dooz heymelicke wegen ende toepaden binnen Delf, ende die ander quamen weder binnen Leyden ongeschadicht/ uytgeseyt enen die wert hen omtrent het Hups te Sweten afgeschoten. Waer na sijn de Stadhouder ende Marchgrabe met veel volcy van wapenen gecomen vooz de Stede van Leyden des Saterdages des nachts te mid-Vasten/ ende woumen stromenderhand dat Blockhups buyten die Haechpoorte, aen die upterste Molen / ende verbzanden vijf Molens ende een deel hupsen daer buyten staende/ waerom dat groote commotie ende beroerte in die Stede was/ overmits den brande/ beduchtende die Stede te verliezen/ dwelck al campelick doen stont: ende van desen tijt voozt woerden die van Leyden seer benauwer/ dat sy nergens upter Stede comen en dozzen sy en woerden gebangen.

Schermittinghe tot Haserswoude ende Benthuysen.

De Marchgrabe comt weder vooz Leyden.

Desen tweedjacht albus continuerende ende eick sijn maecht toonen- de/ soo hebben die van Leyden seer gesolliciteert ende vervolght aen den Prince/ om remissie te berrijgen van't geene dat sy misdaen mochten hebben dooz innemen vander Stede / ende omme te berrijghen 't Regiment vander Stede/ ende deden groote beloften/ heloosden groote sommen van penningen te geven/ ende hier toe waren hem seer behulpelick die Steden van Dordrecht, vander Goude, ende van Schoonhoven, ende onderwonden hen des bele. Die Prince willenbe dat Land in ruste ende vreden setten/ nam op selver in persoone in Holant te comen/ ende quam omtrent mid-Vasten in die Stede van Breda, den welcken Heer Engbert Grabe van Nassauwen, feestlick ende gracieuselick ontfing/ ende tracteerden eerlick ende bequamelick: soo quamen daer weder by hem die van Leyden ende van Dordrecht, om der voorszeyden saecken willen/ ende woerden genoegh te vreden ghestelt/ ende berreyghen Haven wille rebellick.

Die van
Leyden
verfoecken
Pardon
sande Her-
roghe.

Opton achten dagh van Mylde reysde die Prince upt die Stede van
S. Goerenberghe, ende quam des avonts tot Rotterdam, met veel
dele mannen/ Meester Coronillet, syne Cancellier/ die Grave van
Wirsenburch, die Grave van Nassawen, die Graven van Polen twe
ghebroeders/ Grave van Hoerle, Heer Balthasar van Wolckensteyn,
met meer andere Heeren ende Ridderen/ ende daer comende/ quamen
hem te moete Heer looff van Laleyg, Stadthouder van Hollandt/
Heer Arent van Sevenbergen, Heer Anthonis de Wassaert van Bys-
bant/ Heere Ian van Rast, met meer andere Ridderen ende Edelen.
Op die selve tijt quam daer mede die Gedeputeerde vander Stede van
Leyden, om te impetieren ende te verwerpen vanden Prince remissie
ende gufftschelvinghe van hare misdaet/ ende door staerken informatie
der Steden van Delf, Haerlem, ende Amstelredam, en mochten sy an-
ders geen antwoort crygen vanden Prince/ van sy te hooren ontfangen
hadden vande Stadt/ als voorszeyt is. Van daer reysde die Prince des
Wonderdages vooz Palm-dagh/ ende quam ter Goude, daer hem
ontfing Heer Willem van Egmont, Heer Ian van Wassenaer, ende Hee-
re Ian van Cats, ende van daer toogh hy naer Oude water. Als Heer
Reyer van Broeckhuysen met syne adherenten dit vernamen/ die een
cloeck scherpsinnich man van Oozloghe was/ aenmerkende dat die
Stede van Dordrecht, aldus ingenomen was/ die welke een steutel
van Hollant was/ ende die Prince selver int Land was/ merckte wel
dat hy daer niet lange dueren en mochte/ ende heeft hem daer toe gestelt
met grooter cloeckheyt ende subtylheit vandaer te comen. Cortelick
hier nae quam die Heere dat Heere Reyer rupmen wonde/ als hy dede
want hy ging inder nacht upt Leyden met alle die knechten/ ende met
ten genen die met hem inghecomen waren/ nae de stede van Woerden
toe/ achter hem vallende ende ter neder staende alle boomen: over dwers
staende aenden hooghen Gyn-dyck/ om darmen hem niet lichtelic ach-
tervolghen en soude/ ende ging soo heymelick vooz hy Woerden nae die
stede van Montfoozde. Die Heeren vanden Raede des Princen dit ver-
nemende/ ende dat die Heere van Montfoozde niet binnen der Stede en
was/ informeerden sy den Prince dat hy selver in persone quam vooz
die stede van Montfoozde om die stede in te nemen/ en den Heere van
Brockhuysen te vanghen met syne medegezellen. Soos dan die Prin-
ce niet omtrent ses hondert knechten ghecomen vooz die stede van
Montfoozt/ ende eyschede de poorten opgedaen te worden ende de Heer
van Broeckhuysen daer upt te hebben/ dwelck hem altmael gheluy-
ghert werde/ ende begonnen met allen seer upter Stede te schieten met
Busschen ende Cloevers/ want die Prince doe in groot pergchel stont/
dat sijn edel persoon hy nae met zender Serpentyne vloots gheraecte
hadde geweest/ waerom dat sy vele Dozven int Lande van Montfooz-
de herbzande ende veel schaden daer deden omtrent die Stede van Puy-
sen ende Wooninghen te barnen. Waer nae opten Palmen-Sondach
reysde de Prince van daer ende quam tot Schoonhoven/ daer hy eer-
lick

Broeck-
huysen
wacht upt
Leyden.

liet ontfangen werdt handen Casseleyn Gerrit van Afscheik, ende van den Hooyteren. Doe dede Heer looff van Lalcyng die Stad-houder by hem comen van Spanen Jonck-Heer Walravs van Bredenroede, sijnen Hebe/ en presenteerde den Hertoge Maximiliaen dien minliet ontfingh/ ende tracteerden gracelick.

Des Manendaghdes quam de Prince weder ter Goude/ daer doe een generale Dagh-vaedt ghehouden wert vanden Hollantschen Steden/ des Dijn-daghdes loogh de Prince vander Goude/ ende quam te schepe tot Leyderdorp toe/ daer hy opt landt trat ende ging te boere in goeder ordinantie nae die stede van Leyden, daer die van Leyden meest vanden Rijckdomme/ hem tegens quamen aender Poopten in swaert ghecleedt/ ende bielen op hare knien biddende om gratte/ presenterende hem die Sleutelen vander Stadt. Die Prince meer gheneycht tot barmherticheydt dan tot Justitie: dedese opstaen ende namse in ghenaden/ ende moesten hem dood/ haer remissie ende beteringhe geuef bystich dupsent gulden/ ende achtien Mannen om sijnen wille daer mede te doen/ die hy naemaels in gratten nam. De Prince binnen Leyden wesende/ Dirck Potter met meer andere die opt Dijn te Zijl ghegaen waren/ waren vanden Marchgrave van Antwerpen daer af ghehaelt/ vanden welken datter vier af gherecht worden opten Witten-bonderdagh/ ende op rapen gheset/ ende Dirck Potter ende Pieter Ariaenz. met noch een worden gherecht opten Paesch-avond/ ende Dirck ende Pieters hoofden worden gheset op die Hoogewberdtsche poopte/ ende haer lichaemen worden opt Kerckhof begraven/ maer die derde wert mede op een vat geset. Die ghedaen zynde reysde die Prince nae den eten/ inden Dage/ ende daer wesende heeft hy doen vanden up alle sijne Landen ende Heerlijcheden/ Heere Jan Burch-grave van Montfoorde, Heere Reyer van Broeckhuysen, Ridderen/ Henrick van Nieuvelt, met tinter andere/ ende dede confiscueren ende alle haer goeden toestaen/ die sy in sijne Landen legghende hadden/ ende die Prince gaf Balthasar Heer van Wolckensteyn sijnen Hebe die Heerlijcheyt van Purmereynde mit sijne toebehoozen/ dat hy naemaels vercoft Heer Jan den eersten Grave van Egmond. Die ghevanghen vande Hoecx partje van Leyden, worden al legader inden Haghe ghebrocht/ daer Floris Heermalen een eerlick rijck man een af was/ ende Jan van Rievelt Procureur generael brocht de ghevanghen Hoecx van Dordrecht oock inden Haghe/ onder welken dat oock was die Schout van Dordrecht, ende dierghelicken die ghevanghen vander Goude ende van Schoonhoven/ maer Kerstian Hermansz, Schout vander Goude, ende Guvert Cloy, met meer andere vander Goude, ende van dier partjen waren te booren al eer den Prince binnen der stede quam/ upter stede gheweken tot Vtrecht inder Stadt. Ende corzta hier nae quam Vrouwe Margriete Princeesse/ Hertoge Karels Weduwe van Borgoignen in des Graven Haghe, ende hadt doot alle dese ghevanghen/ waeromme dat op die tijt niemant in den Haghe van dese ghevangens gherecht worden.

Die haa
Leyden
ontfangen
haer Prince
ce/ de welcke
ke eenige
hoofden
doet straf
sen.

Wants
Margriet
verbiot te
gevangen
Joncken.

Wifoo zijn alle dese Beroveren ende Woogerlicke Dozlogen ende onre-
nigheden binnen der Stadt Leyden, als inde ander onmliggende steden/
gecozdeert ende ten eynde gebracht/ de welcke so vele Jaren geduypt
ende onuyfpyzelicke schaden/ aen menschen/ Landen ende Steden
vercozfaecht ende te wege gebracht hadden.

Tot gedachtenisse dat de Stadt Leyden also ingewonnen ende bero-
vert was/ so is te dier tijden gemaect dit volgende Jaerdicht

Leiden Macht VVEL de Clagen/
Dat BrocCh VIIlen dorste VVagen.

VI. De Heere van Montfoort meent inden Jaere
1485. niet een slaegh de Stadt Leyden te vero-
veren ende inne te nemen/ maer wert verdoeben en-
de verflagen.

OWtrent vier Jaren naer dat alle de voorberhaelde saken/ bin-
nen der Stadt Leyden, also verloopen ende gepasseert waren/
soo is gebeurt dat de Heere van Montfoort, leggende op het
Slot van Woerden, ende Jonckheer Ian van Naeldwijck,
metten anderen besloten ende voozgenomen hebben/ Leyden met yac-
tjque ende behendicheyt inder nacht inne te nemen ende te overweldi-
gen: Waer sijn vooznemen is te schande geromen/ ende heeft niet upt-
gericht/ maer heeft niet verlies vande sijne moeten te rugghe trecken/
oedermits dat eenighe vande Burgeren die van desen verradelicken aen-
slagh wisten/ de Begeerders vander stede gewaershout hadden/ datso
op haer hoede wesen souden/ twelck sy nochtans inden wint floegen/
ende seer weynich achten/ de tijdt gecomen wesende/ onne haer vooz-
slagh int werck te leggen/ ende datse al met ladderen over de Stadts
muyzen gekomen waren/ soo hebben de Dozgeren der Stadt Leyden,
sulck gewaer werdende/ de opgeclommen Soldaten niet alle yzoom-
heyt ende mansichheyt van hare muyzen gekeert/ ende te rugghe gedre-
ven. De Beschrijvinge van desen aerslagh sullen wy hier by voegen
uyt het 66. Capittel vande 31. Divisie van onsen Chronyck. Schryver
van Hollandt/ ende inde selve Chronycke by W. van Gouthoven upt-
gegeven/ pagina 545. alwaer sy de selvighe mette volgende woorden
beschryft:

De Heere
van
Mont-
foort
meent
Leyden
in te nemen.

DE Heere van Montfoort binnen Woerden, ende oyt Slot van
Woerden hem onthoudende/ is Heere Ian van Naeldwijck, Rid-
der/ by hem ghecomen/ hebben eenen aen slaegh geozdineert ende ghe-
maecht/ om die stede van Leyden in te nemen/ ende hebben hem stark
gemaakt/

gemaect/ van uytgelesen ende vrome knechten tot duysent toe/ ende
 39n gecomen op den 13. dagh in Junio, tusschen den Saterdagh ende
 Sontendagh des middernachs vooz die stede van Leyden/ ende swom-
 men die grachten ende vesten deur/ ende quamen met ladderen aen die
 mupzen/ meenende die stede in te nemen ende te bekrinimen/ ende rie-
 pen Brederode, Montfoort, Broeckhuysen, ende dat en was niet verde
 vande Zijl-poorte, daer sp dit bestonden. Die Poozteren van Leyden
 die vernemende/ liepen terstont op die Vesten/ ende aen die Mupzen/
 Poozten/ ende Cooznen/ ende keerden de hpannen vromelick van die
 Mupzen/ ende stonden inalcanderen trouwelicken by/ niet aenstende
 eenige partpe/ gonst oft vzienden/ ende sloegense weder vande mupzen/
 ende als sp met buffen ende cloebentiers begonnen te schieten/ keerden
 sp aerselinghe weder/ latende daer sommighe dooden. Ende int weder-
 keeren quamen sp vooz dat Hups te Poelgeest, binnen den Dozpe van
 Koubekerche/ ende Heere Gerrit van Poelgeest, Ridder/ gaft hen met
 willen op/ daer hy nochtans alle dage soude ontfing van de stede van
 Leyden, tot bewaernisse vant selve Hups/ ende wel betaelt was/ ende
 hem bossen/ bos-cruyt/ Artelrge ende ander Instrumenten ende ge-
 reetschap dactien op een Hups behoevende is/ ende ten Cozloge die-
 nende/ gelebert ende gegeven hadden. Ende van dit opset van vooz
 Leyden te comen/ waren sommighe Poozteren binnen der Stede dat
 wel wetende/ ende gavent op die tyt den Stadthouder van Hollandt/
 Heer Ian van Egmont die binnen Leyden was te kennen/ ende toonden
 byeben die hen gheschreben waren/ ende waerschouwvendes datse wel
 toefagen dat hen de Stede niet afgeloopen en worde/ maer sp en ach-
 tender niet op/ ende hieldent vooz spot: Daer nochtans om die selve
 saecke wille seen die de Byeben ontfangen hadde ende getoont) metten
 swaerde gherecht worde inden Dage/ genaemt Willem Iacob Everitz,
 die Houwer/ van Warmonc gebozen/ een eerlich out man van tseben-
 tich Jaren/ God bergeest den genen die't daer toe hoozhten. De knech-
 ten opt Slot te Poelgeest leggende/ ende dat begrepen hebbende / heb-
 ben dat Slot beholwercht ende seer stark ghemaect/ ende deden al
 'tquaet dat sp mochten omtrent die Stede van Leyden, roobende/ pil-
 gerende/ ende den Lantlupden ende andere uyt Leyden beschadende/
 daer sp konden ende mochten. So heeft ten letsten die Stadthouder/
 met die Stadt van Leyden vele knechten vergadert/ met sommighe
 Poozteren upter Stadt/ ende hebben dat Slot te Poelgeest alomme
 crachtelick belegen/ ende stelden daer vooz groote Hooft stucken/ Coz-
 touwen/ Enginen/ ende andere Instrumenten/ ende schoten met
 allen seer op dat Slot ende Cooznen/ ende bysonder op tenen grooten
 ronden Coozne/ dat daer niemant op duysen en mochte/ ende ten laet-
 sten gaven sp dat Hups op/ ende die van Leyden deden dat af byeken
 ter aerden toe/ ende wert gestruuert ende verwoest. Ende splupden
 moesten met schanden wederomme te rugge keeren.

Die van
 Leyden
 beleggen oft
 winnen
 Poelgeest

VII. Verhael hoe dat sommige opzuerighe Kenemers, (de welke het Casenbroots-volck ghenaeamt wierden) gheheel Noort-Hollandt in roere ghefelt/ ende de Stadt Haerlem inneghenomen hebbende/ met macht vooz Leyden quamen/ omme de selve mede te overweldighen: maer werden niet gewelt daer blyuen ghehouden/ gestut ende te rugge ghe-dreven/ alsoo dat sy genootsaecht waren wederomme te keeren/ ende vele van haer achter lieten: Ten laetsten/ wat straffe dat over de selvige gegaen is.

Ome dese voorgenomen geschiednisse volcomentlick te beschrijven ende te verhaelen/ soo sal grootelicken van noode zyn/ ten eersten te beschrijven waeromme/ dat dese Noort-Hollanders ofte Kenemers, het Casenbroot-volck ghenoeamt wierden: Daer na en te voeren 'tbegin/waerom oft waer deur dat sy tot dese opzuerigheyt ende wederspannicheyt geromen zyn/ ende haer so verre verloopen hebben/ datse tegen haren Prince opgestaen zyn/ ende de Wapenen tegen hem inde handen ghenomen hebben. Omme den weer-gierigen Leser hier inne te belieben/ soo sal ich dit alles doen niet hez inneboegen van een seker geschysse/ twelck over eenige Jaeren by myn waerden Oom Ian van Hout, upt verscheyden oude Brieven ende stucken by den anderen vergadert ende geschreven is: innehoudende geheel pertinentelicken desen geheelen handel/ soo wel 'tbegin/ den voortgang/ als het eynde/ende straffe waer mede dese opzuermakers gestraft zyn/ luydende van wooyde te wooyde/ als volght:

Cozt ende waerachtich verhael van het Casenbroot-spel.

Beschryving
van het
Casen-
brootspel.

In West-Bysslant of Noort-hollant gerees int Jaer 1493. een be-zoerter/ genoemt het Casenbroot-spel, (upt dien dat het maer arme Riens waren die 'tselvighe begonsten) Waer van 'tbegin/ den voortgang/ ende 'teynde gheweest is/ als volght. Opyen Octaef van Daes-schen quam Heer Ian van Egmont, Stadthouder/ met mentichten van Laneyden in Noort-hollandt, om den Kenemers ende Waterlanders daer mede te dwingen tot geben van Ruytergelden en Schattinghen/ de Land-luyden tot daer toe groote sware lasten ghebraghen/ ende on-gelven gegeven hebbende/ waren soo verarmt dat sy niet langher vermochten

mochten te geben; te meer wesende groote dierte van Coorn int Landt/
 ende mits dat dooz de verlaginge vander Munte 'tgelt upt 't Landt ge-
 trocken was. Hier deur zijn groote beroerten ontsaen/ meenende tge-
 meent sp waren goedeloos/ ende soomen hen dwingen wilden langher
 schattinge te geben/ sp wilden hen liever doot berchten / dan vande ar-
 moede vergaen. Egmont ging ebenwel met sijne executie voozt/ epnte
 lijk sloegen sijn Anerchten twee wepgeraers doot/ den derden wiert ge-
 hanchelick na den Hage geboert. Hier dooz maechten hen veel Doz-
 pen op/ liepen te hoop/ begaben hen als upt'sinnige ende misstroostighe
 luyden in Alckmaer, liepen ten Hupse van Claes Corf, Rent-meester
 Generael van Noort-hollant/ daer sijt al in stucken sloegen/ dees eerste
 beroerten werden wat geflist deur besendinge van die van Haerlem, die
 't Gemeente sengaben dat om haren't wille ende om haer een berge-
 noegen te geben/ een dachbaert inden Hage beschreven was/ alwaer sp
 haer armoede mochten te kennien geben/ met een toefagh die van Haer-
 lem wilden voozt hen het beste doen/ ende aen haer sake de goede handt
 houden. Hier mede misfgaders dat de gebangen weder upt den Haghe
 't Hups geschickt werde/ was 't quaet wat uptgestelt/ maer niet wegh
 genomen: want bemerkende datter voozt hen geen verlichtnisse voozt
 oogen en was/ hebben binnen Hoorn een generale Dachbaert gehou-
 den/ van alle de Kenemerlantse Steden ende Dozpen/ alwaer een
 dachreskeken besloten werde/ om den laetsten Man te verliesen gheen
 Ruytergelden ofte Schattinghen meer te willen geben/ alsoo sp van
 armoede niet langher verdragghen en mochten: daer toe sp den anderen
 ober ende weder ober by zegel ende Brieven belofte gebaen ende ver-
 bonden hebben. Aldertijt namentlichen opten twaelfden Junij zijn
 eenige Dozlooch-schepen vander Sluys onder 't ghebit van Heer Ian
 van Naeldwijck afgelooopen/ meenende 't Zantvoort een Landt val te
 doen/ twelck misluchte/ maer quam aen te Wijck op Zee/ dat sp in-
 namen/ plonderden/ ende branden/ loopende mette Wuyt naer 't Maerf-
 diep, daer sp lange aen Ancker lagen/ groote schade deden/ sonderlinge
 inde Oostersehe schepen/ namen oock in Texel ende Wieringen. De
 Kenemers nemen Hoorn in/ twelck by die van het Zuyt-quartier we-
 der heromen zijnde/ leggen daer een sterck Blockhuys twelck epnde-
 lick met consent vanden Hobe weder afghewozpen werdt. Int begin
 van't Jaer 1492, comt Egmont met een deel volck omtrent Alckmaer
 meenende daer binnen te comen/ om eenige rebellen den oplooy ghe-
 maecht hebbende te straffen/ die van Alckmaer daer van gewaer schout
 zijnde/ leggen hem laghen/ sp daer van geadviseert zijnde/ wijckt te
 rugge/ deur welcken aenflagh de beroerten upt gebozfen zijn/ want op-
 ten verden Mey/ twelck was onlanghs naer het wycken van Egmont,
 zijn die van Alckmaer in grooten hoopen vergaert inden abont/ ende
 omtrent ten acht upzen ghecomen voozt Haerlem, begeerende ingelaten
 te zijn/ twelck hen de Megeerders niet 't besluyt vande Woetschapper
 ende rijckdommen wepgeren. Doch zijn dooz eenige moctwillige die

Comen
binnen
Alckmaer,
ende daer
getwelt.

Bergade-
ren binnen
Hoorn.

Naem
Haerlem
in/ est daen
groot ghe-
weil.

de Crups-poozte van binnen met gheweidt opfloeghen innegelaten/ sp
rijghen grooten toeval/ nement Stadthups in/ (ende gelijck de Chro-
nijck vertelt bedyeben opt Statthups alle moettwille ende gheweit/ Roe-
ghen ontflucken ende bzaaken alle de stoten bande kisten ende kassen/ so
wel bande Cresozie/ als bande Weefcomer/ vernielende alle Registe-
ren/ Byeben ende andere Schyften/ daer de Stad ende de Weef-kin-
deren grooteley aenghelegghen was: dese selfde moettwille hebben sp
noch in vele ende verlicheppen Boggers hupsen bedyeben/ doende de goe-
de hupden daer mede een onoberwinnelicke schaede) inder nacht des ge-
lijcx verlicheppen boggeren hupsen/ bzaaken/ verwoesten ende plouderett
alles/ ende werden van hen doot geslagghen beneffens den Schout Claes
van Ruven, noch eenige andere personen. Binnen Haerlem hermanich-
buldigen sp tot ober de dyte dupsent/ makē groote voozbereydingen om
voozt te trecken: dwongen de beste ende eerlickste Boggers van Haer-
lem met hen voozt Leyden te trecken/ ende zijn sulcx den achten Mey ten
vijf uppen inden abont upt Haerlem gelschepde ende quamen tot Noort-
wijck daer sp 'snachts bleven/ ende van daer voozt treckende zijn den
10. opten Middage ghecomen voozt Leyden, den Stadhouder van alle
tselwighe verwitricht/ begeeft hem metten Raet ende eenighe Edeelen/
ende knechten in Leyden, om 'verwoede volck te heeren ende weder te
staen/ ende hadde een Bolwerck doen maerken voozt de Repnburger
poozte/ busen ende ander Instrumenten opte Toornen/ Poozten en-
de Wupzen vander Stadt gestelt/ 't Stockhups wert bestoimt/ ende
stomender hant inghenomen ende gewonnen/ ende zijn sulcx vooztge-
rucht tot aen de Repnburgerpoozt/ nemen de hupsen daer omtrent in/
ende twee of drie uppen schutgebaert gehouden hebbeende/ beginnen alle
de boomen daer omtrent te vellen ende daer af een Bolwerck te mace-
ken/ om voozt tshieten upter Stat versichert te zijn/ ende hier mede bes-
sich zynde neemt den hoofdeloosen aenflagh/ sonder hooft/ ydere/ of
belept begonst/ een wel verdient eynde/ want vele begeben hen van ber-
baertsept opter blucht/ twelck oozsaeck gaf dat oock de Banier-dragers
van Haerlem ende Alckmaer eyntelicken met den gantschen hoop een
schandelicke blucht aen namen/ ende al dzyppende binnen Haerlem qua-
men/ de Statthouder verboightse ende werden veel doot geslagen ende
veel gebanghen/ (de Hollansche Chronijck sept dat in het bluchten ende
vervolgen van dat Hoofdeloos volck/ van het Slot te Teylinghen ses of
seben Ruyters gereden zijn de welke groote schade onder haerhupden
deden ende seer vele gebanghen namen/) Dit in voegen voozsept geschiet
zynde soo is de Hertoghe van Saxon, (die van wegen Keyser Maximi-
liaen ende Erfs-Hertoghe Philips, 'tVozlogh-belept vertrout was)
int Lant geromen/ om de voozgaende oproet te straffen/ met hem bzen-
gende omtrent drie dupsent Oveclantsche knechten/ de welke omtrent
Haerlem ende Alckmaer ten platten lande gebracht zynde/ alles ver-
woesten ende verdozben/ want het Crjchf-volck vanden vooznoemden
Hertogh (soo de Chronijcke sept) quamen int Vozp van Noortwijck
daer

Comt voozt
Leyden.

Naem de
hupsen bur-
zen de
Reynburger-
gerpoozte
in.

Bluchten
upt vreesse.

daer sy beel onstuerticheyts bedreuen/ ende quamen booyt tot Santvoort
 daer sy de Kerck ende theele Doyp beroofden / ende namen beel beesten
 ende gebangens / omtrent Haerlem tot Terroede toe/ ende zyn aldus
 booyt gegangen metten roof/ tot nae dat groote Doyp vande Beverwijk.
 omme dat inne te nemen: ende die van Beverwijk stelden hen ter weer
 al te byomelicken/ meenende dat volck ende knechten upt te keeren ende
 te rugge te drijuen: maer die Knechten stonden malcanderen so byome-
 licken op/ ende om dat sy in grooter getale ende menichte waren/ moech-
 ten sy het tegen haer niet houtuen/ ende de Knechten wonden hen dat
 Doyp niet cracht ende stozmender handt af/ ten sloeghen in die herten
 vele banden ingesetenen doot/ ende maectent seer schandelicken / want
 sy plonderden ende pilgerden dat Doyp/ nemende al datter was: ende
 alle dat Man-volck datter ten lijue gheleben was ende niet omkomen/
 werden ghebangen ende swaerlicken gerantsonneert ende geschat/ daer
 dat Doyp al te grootelicken by verarmt ende verdoynen werdt: ende
 dese Knechten hebben hen daer bebolwercht ende sterck ghemaecht om
 daer te blijven. Waer dooyt de Steden ende Landen tot beken komen-
 de/ genade verfochten ende becomen hebben/ inder volgende manieren:
 niet int generael/ maer elck int bysonder/ want alsoo hem inden booy-
 schreuen opjoer d'een min/ d'ander meer gemoeyt ende overteden had-
 den/ de Steden van Haerlem, Alckmaer, Monickendam, Edam,
 Hoorn, Medenblich, gantsch Kenemerlant, West-Vrielandt, Wierin-
 gen, ende Texel (alleen Enchuyfen hadde hem stil ghehouden ende niet-
 te beroerte niet ghemoeyt) soo zyn hem elck in tsyn byleben van ghenade
 ende supberinge verleent opten 25. Mey/ met verscheyden lasten/
 te weten/ dat die van Haerlem ende Alckmaer als verbeurt aen sijn
 handen moesten overleveren/ alle haer beyder Privilegien/ mitgaders
 haer Banieren / dat die van Haerlem inde Bede doen gheepscht moes-
 ten consenteren/ ende van gelijken alffer in toecomenden tijden Beden
 gheepscht souden werden/ ende twee vande grootste Steden consenteer-
 den/ daer van Haerlem die derde soude moeten zyn / dat Haerlem ende
 Hoorn elck een Dooyt moesten overleveren/ tot een sterckte te maerken
 ende te ghebruycken / dat d'ander Steden oock hare Privilegien ende
 Wandvesten als verbeurt moesten overleveren/ ende hare Steden t'al-
 len tijden moesten openen. Dat Alckmaer alle Dooyten/ Muzen/
 Dooynen ende ander lastigheden moesten afbreecken / de Wiffen ende
 Graven vollen tot haren kosten met hulpe vande Vriesen, met Schager-
 cogge, Nicudorpet-cogge, ender Niculandt, dat ten eentwighen daghe
 ten behoefde vande Graeflickheyt souden werden betaelt binnen Alck-
 maer 3. stupiers/ ende over gantsch West-Vrielandt 2. stupiers op
 pder hups/ dat die van Alckmaer ende West-Vrielandt moesten overle-
 veren alle Artillerie ende Bussen / grooter dan Colubzinnen/ mitgaders
 t'Wescript/ oock alle besegelticheyt als sy metten anderen gemaecht
 mochten hebben om te conspireren/ ende dees commotie op te stellen.
 Dat het Clerck-amyt van Haerlem ten eeuwigen dagen soude blijven
 aen de.

Des Hertogen volck neemt de Beverwijk inne/ ende berooben selve.

Verfochten parden en schuaden.

Wert herbergunt op de volgende wijse/ ende eerste

Haerlem,

Hoorn,

Alckmaer.

Daer
verhael van
de straffe
bestaende
in secker
somme van
penningen.

Wat elke
plaetse ver
soonen ge
ordonneert
in genade
te comen
versoeken.

Texel
moet 25.
man houde
een dienste
vanden
Hertogh.

aen de Graeflickheyt. Dat alle beleende oft verpande Domeynen of
Officieu/ Disscherpen/ Wagen ende alle andere vop souden keeren ende
aende Graeflickheyt/ ende alle Dienen weder ober ghelevert moesten
worden. Dat tot betalinge vande ingekomen Inneghem strack moest
worden opgezacht in gouden Andries gulden/ Haerlem 34. dupsent/
Alckmaer 26. hondert/ Monickendam 4. hondert/ Edam 8. hondert/
Hoor 10. hondert/ Medenblic 3. hondert/ Kenemerland 5. dupsent
gulden/ West-Vrieland 6. dupsent gulden/ Wieringen 2. hondert/
Texel 10. hondert gulde/ makende tsamē 51. dupsent 300. gulden. Dat
voort logys vanden Stadhouder/ ongeweer bloots-hoofs/ barre-
voets/ elck met een wit storken inde hant moesten comen Persoonen
upt Kenemerland hondert/ upt Alckmaer vij en twintich/ upt West-
Vrieland hondert ende vijstich/ upt Texel twintigh/ upt Medenblich
thien/ die op haer knien leggende/ om ghenade ende gratie van haer
misdaet bidden/ ende hare lijben ende goeden in sijn Genadighe handen
stellen moesten. Dat buyten de genade ghesloten werde upt Alckmaer
25. personen/ upt Kenemerland 50. ende upt West-Vrieland 100. die
Saxen noemen ende nemen mocht/ om sijn wil daer mede te doen/ be-
halven dien oordie alle poozten hadden helpē opklaen/ die schuldigh wa-
ren aende ghedaen doot-slaghen/ die de hupsen hadden helpen opklaen/
beroben ende pilgieren/ voort alle principale die de comunotte hadden
helpen maechen/ instellen/ aenbzengen/ ende daer toe raedt ofte daet ge-
geven hadden. Ten welcken eynde belofte gebaen was alle boozloopers/
die met dese rebellicheyt besmet waren sijn Genade ober te leveren/ om
sijn wille daer mede te doen. Behalve dit alles moest Texel twee maen-
den lang ten dienste van den Schout houden 25. gesellen van Oozloghe/
ende die van West-Vrieland te maken ende op te werken de Sterck-
ten ende Vastheden die den Hertogh ordonneren soude/ binnen Haer-
lem, Hoor, ende Alckmaer. Siet hier tegeen men noemde/ in ghenade
ende gratie opnemen/ ende elck oordeel of hier tminste point van
ghenade ofte gratie vermengt is/ ende of men niet veel eer moet bekennē
nen datmen de arme ondersaten diemen tot oproerte geyert heeft/ niet
met een veel onberdzaechlicker jock heeft gesocht te belasten ende ton-
derdruken/ twelck dus verre al hier gheseyt is aengaende tgunst ick van
het Casen-broot-spel upt oude stucken tsamen hebbe weten te brengen
met goeder meentighe indien my yet meer mocht boozcomen selve ter
goeder trouwen hier by te voegghen/ tot onderrichtinghe van den genen
die mitte kennisse van oude saken vermaecht sijn.

Dus verre het gheschift van mijn Oom Ian van Hour: waer inne
ghy ghenoechsaem verstaen hebt thegin/ den voortgang ende tepende
van dit oproer oft Casenbroot-spel. Lust permant desen handel met
meerder woorden (maer met minder sin) beschreiben te lesen/ die wijse
ick totte een en dertichste Tibisie ende het 76. 77. ende 78. Capittel der
selver/ van onse Hollantsche Chrouycke. Ende inden laetsten druck
anno 1620. pag. 550.

De wijle dat ick naderhand becomen hebbe de Copien van alle de Donnissen gegeven by den Hertoge van Saxon, over pder Stadt ende plaerse int bysonder/ soo hebbe ick goet gebonden/ de zelbe int ghesheel hier by te bongen:

Hier naer volgen de Articulen die mijn genadige Heere van Saxon ordonneert ende beveelt ghedaen te wesen by der stede van Haerlem, in beternisse vande Commotie by henluyden op gestelt ende ghedaen.

H A E R L E M.

1. Eerst dat die van Haerlem alle hoere Privilegien, ende hoere *Bannier die ghebracht was voor de Stede van Leyden*, brenghen zullen in handen mijns genadichs Heeren van Saxon, omme zijne genade wille ende belieste daer mede te doene.

2. Item zullen die van Haerlem de bede consenteren ende betaelen die zijne G. doen begeeren heeft over de Landen van Hollandt ende Vrieslant.

3. Item dat die van Haerlem zullen altijd ghehouden wesen, zoe wanneer twee vanden groten steden van Hollant consenteren die begeerten van mijn genadigen Heere Grave van Hollant, ende die hoere G. van nu voortaan zullen begeeren, dat zy alsdan altijd de derde wesen sullen int consenteren, zonder eenige weygeringe.

4. Item wil mijn G. H. een poorte vande Stadt van Haerlem inne hebben om die te bevestighen, ende ten behoeve van mijn G. H. der K. M^t. ende Eertf-hertoge te doen bewaren.

5. Item wil zijn G. alle de Domeynen van mijnen G. Heere die by der Stadt van Haerlem belast ende beleent zijn, ofte by eenige burgeren ende poorteren der selver stede, int ghemeyn ofte particulier met Lijf-renten, by verpachtinghe oft anders, de selve Domeynen vanden wederomme gevrijt ende van die lasten vry blijven, ende wederomme comen zullen aen mijn G. Heer, ende dat die gene die daer brieven ende verschrijvinghe daer af hebben, de selve leveren zullen terstont in handen van mijn G. H. omme geschoert te wesen, alsoe wel daer die van Haerlem voor geloest hebben, als die sy zelve belast ende beleent hebben.

6. Item

6. Item dat van nu voortaan ende t'eeuwigen dagen dat Clerck-Ambacht van Haerlem blijven ende staen sal, ter dispositie ende gifte van mijnen genadigen Heere Graven van Hollandt.

7. Item alsoe mijn G. H. overmits de rebellicheyt van die van Haerlem heeft moeten Knechten nemen, ende brengen alhier inden Lande, wil zijne G. dat die van Haerlem de Knechten, wesende ten getale van drie duysent, terstont betaelen voor twee maenden Soldye, beloopende xxxiiij^M. golden, *Andries guldens*. Ende dat die terstont opgebracht werden, op dat die knechten vertrecken moegen, en geene vorder schade en doen.

8. Item mijn genadige Heere hout tot zijne genade, ende reserveert aen sijne genade alle die ghene van Haerlem, de principale die de poorten hebben helpen opslaen, die schuldich sijn aen den Dootslagen binnen Haerlem geschiet, die geene die de huysen hebben helpen opslaen, pilgeren ende berooven, ende voort alle de principale die dese Commocie hebben helpen maecken, instellen, ende aenbrengen, mit raet ende daet, omme die by zijne ghenade te doen corrigeren als nair hoir misdaet behoiren sal.

9. Item wil sijne genaden, dat die Schout ende andere die doot gebleven sijn binnen Haerlem int innemen der stede, beteringe geschien zal, eerlicken ende prouffijtelicken nair oordeelen van zijne Genaden.

K E N N E M E R L A N T .

Mijn Genadige Heer die Hertoge van Saxon, neemt die van Kennemerlant in genade ende gracie, als hy die van Haerlem ghedaen heeft, inder manieren hier nair volgende:

1. Eerst zullen die Ingesetenen van Kennemerlant, tot inden getale van hondert Persoonen, comende bloots hoofts, barvoets, elck mit een wit stoccken in zijn handt, sonder eenich gheweer over hem hebbende, voor t'Logijs van mijn G. H. den Hertoge van Saxon, ende bidden oetmoedelick op hoir knien mijn G. H. als Stadt-holder, ende inden name vande K. M^t. ende Eertf-hertoge Philips zijnen Soon, om genade ende gracie van hare misdaet, stellende haer lijven ende goeden in handen van mijns genadighen Heer voorz. Omme
ge

gecorrigeert te zijn alst behooren sal, belovende in toecomende tijden van gelijcken niet meer te doene, maet voortaan goede ende getrouwe Onderlaten te wesen ende te blijven der K. M^t. ende den Eertf-hertoge zijnen Soon.

2. Item dat alle Domeynen verpant ende verfet in handen vanden Ingesetenen van Kennemerlant wesende, het zy op Schout-Ambachten, Snylen, Visscheryen, Erf-pacht, of andere Officien, hoe die genoemt moegen wesen, of waer die parzellen gelegen moegen sijn, het zy in handen van eenige Dorpen, gemeene persoenen, ofte particuliere persoenen, de selve Domeynen ofte pande staende in recessse op eenige officie ofte erf-pachte, sullen aen mijn genadige Heere den Roomschen Coninck, Hertoge Philips zijnen Soon als Graven van Holland, Heeren van Vriesslant, vry ende quijt zijn ende blijven, ende die Brieven ofte verschrijvinge vandien in handen van mijnen G. H. leveren.

3. Item sullen zijne Genaden geven voor een emende prouffitable vijf duysent Andries guldens, ofte die waerde daer vooren, ende die restom leveren ende betalen in handen vanden genen die mijnen G. H. daer toe ordonneren sal.

4. Item zullen alle hoere Privilegien ende hantvesten in handen van mijn G. H. van Saxon stellen ende brengen, omme zijne G. liefste dair mede te doene.

5. Item vijftich persoenen te hebben, die zijner G. noemen sal, omme zijne G. geliefte mede te doene. Aldus gedaen tot Haerlem den xxj. dach in Meye Anno xiiij C. xcij.

A L C K M A E R.

Mijn G. Heere de Hertoge van Saxon, neemt die vander stede van Alckmaer in hoer oetmoedige bede in genade ende gracie, als zijne G. die van Haerlem gedaen hebben, inder manieren hier nair volgende:

1. Eerst zullen de Ingesetenen der stede van Alckmaer, int ghetal van xxv. persoenen commen in hoer hemden ende linden cleederen, barbeens ende bloors hoofts, elcx een wit stoccken in hoer hant hebbende voor tLogijs van mijn genadige Heere van Saxon, ende bidden

oetmoedelick op hoeren knien, mijn G. H. als Stadthouder ende in den name vande K. M^r. ende Eertf-hertoge Philips zijnen Soon, omme genade ende gracie van hoere misdaet, stellende hoer lijven ende goeden in handen mijn G. Heeren voorsz. om gecorrigeert te sijn alit behoiten sal, belovende in toecomende tijden van ghelijcken niet meer te doene, maer voortaan goede ende getrouwe onderfaten te wesen ende te blijven der K. M^r. ende den Eertf-hertoghe zijnen Soon.

2. Item zullen alle Poorten, Muyren, Toornen, ende andere vasticheyt, wesende aende voorsz. stede, terstont af-breecken, ende die vesten ende grachten vander stede vollen op hoeren kost, dair toe de Vriesen met Schager-cogge, Nieuendorper-cogge, ende 'tNieuulandt die in dese commocie begrepen sijn, den zelve van Alckmaer helpen sullen.

3. Item dat alle Domeynen verpant ende verfet in handen vande Inghesetenen van Alckmaer wesende, het zy Schout-Ambochten, Sluyfen, Visscheryen, Wage, Erf-pachten, ofte andere Officien, hoe die genoemt moegen wesen, of waer die perceelen gelegen moeghen sijn, 'tly in handen vande voorsz. stede, ofte den Inghesetenen van dien, de selve Domeynen ofte penningen staende in recessie ofte eenighe Officie ofte Erf-pacht, zullen aen mijn G. H. den Roomschen Koninck, Hertoghe Philips zijnen Soon, als Graven van Hollandt, Heere van Vrieslandt, vy ende quijt sijn ende blijven, ende die geene die daer Brieven af hebben, terstont mijn G. H. overleveren.

4. Item zullen alle heure Privilegien ende Hantvesten, Keuren, ende hoere Bannier in handen van mijnen G. H. van Saxen stellen ende brengen, omme zijne genade geliefte daer mede te doene.

5. Item zullen zijne Gen. gheven voor emende prouffitabile de somme van *xxxij C. Andries guldens*, ofte de waarde dair vooren, ende die terstont leveren ende betalen in handen vande gene die mijn G. H. daer toe ordonneren sal.

6. Item mijn G. Heere hout aen zijne G. xxv. persoenen, die zijne G. noemen ofte doen noemen sal om zijne G. gheliefte dair mede te doen.

7. Item sullen oock die K. M^r. Eertf-hertoge Philips, ende hoeren nacomelingen, Graven van Hollant, ende Heeren van Vrieslant, inder tijt wesende, geven ende betaelen op elcke Huys, staende inde voorsz.

voorz. Stede van Alckmaer drie stuyvers laers, gheduyrende tot eenwigen dagen.

8. Item sullen terstont leveren ende brengen in handen van mijn G. Heere voorz. alle hoere artillerye ende buffen, grooter wesende dan Colleberijnen.

9. Item sullen oock die van Alckmaer voorz. contribuieren ende betalen, inde beternisse van Claes van Ruyven, ende andere die doorgeslagen sijn in dese commotie, ende oock inde beteringe vande geenen die beschadicht sijn in dese commotie, alle tot moderatie ende ordonantie van mijnen G. Heere van Saxen voorz.

10. Item sullen de voorz. van Alckmaer beteringe doen vande Mesusen gheperpetreert aen den persoon van Claes Corf, ende zijn Huys staende binnen der Stede van Alckmaer, gemerckt dat hy op die tijt Officier was, vande K. M^t. ende Eertshertoghe Philips zijnen Zoon, ter orden van mijnen genadighen H. van Saxen, oft die zijne G. daer toe ordonneren sal.

11. Item sullen terstont geheel ende ongeschaert overleveren, alsulcke bezegeltheyt als zy onderlinghe met malcanderen ghedaen mogen hebben, omme te conspireren ende op te stellen dese commotie.

WESTVRIESLANT.

Mijn G. Heere, de Hertoge van Saxen neemt die van West-Vrieslant, ende oock die van Schager-cogge, Nieudorper-cogge, ende van Nieulant in genade ende gratie, als zijne G. die van Haerlem gedaen heeft, in manieren hier naer volgende, uytgenomen die van Hoorn ende Wieringen, die voor hem selven ghecomposeert hebben, ende Alckmaer, Medenblick, ende Texel, die voor hem selven noch composeren sullen, ende oock uytgenomen die van Enchuysen, die mijn Genadige Heere niet en eyscht, alsoo zy hem wel ende getrouwelick in desen stücke gedragen hebben, als goede ende ghetrouwe ondersaten schuldich sijn van doen.

1. Eerst sullen die Ingeserenē van West-Vrieslant, Schagercogge, Nieudorper-cogge, ende Nieulant voorz. tot in getale van anderhalf

half hondert personen, comen bloots hoofts, barvoets, ongegort, elck een wit stoekken in sijn handt sonder eenighe weere over hem hebbende, voor tlogijs van mijn G. H. van Saxen voorsz. ende bidden oetmoedelick op hoeren kuien mijn G. H. als Stadhouder, ende inden name vande K. M^t. ende Eertshertoge Philips zijnen Zoon, om genade ende gratie van hoere misdaet, stellende hoere lijven ende goeden in handen mijn G. H. voorsz. om gecorrigeert te werden alst behoren sal: Belovende in toecomende tijden van gelijcken niet meer te doene, maer voortaan goede ende getrouwe onderfaten te wesen ende te blijven der K. M^t. ende den Eertshertoghe zijnen Zoon.

2. Item dat alle de Domeynen verpant en verfet, in handen vande Ingeferenen van West-Vriesslant, Schager-cogge, Nieu dorper cogge, en van het Nieuwelant voorsz. het zy op Schoutambachten, sluylen, visscheryen, erfpachten ofte andere officie, hoe die genaemt moegen wesen, of wair die percelen gelegen mogen zijn, het zy in handen van eenighe Dorpen, gemeene personen ofte particuliere personen, de selve Domeynen ofte percelen staende in recessie op eenige officie ofte erfpachten sullen aen mijnen G. H. den Roomschen Coninck, Hertoge Philips zijnen Zoon, als Graven van Hollandt, Heeren van Vriesslant, vry ende quijt zijn ende blijven.

3. Item sullen zijn G. geven voor een amende prouffitable *ses duysent Andries gulden*, ofte de wairde dair voeren ende die terstont leveren ende betalen in handen vanden geenen die mijn G. Heere daer toe ordonneren sal.

4. Item sullen alle hoere privilegien ende hantvesten, in handen van mijn G. H. van Saxen stellen, ende brenghen omme zijnen G. geliefsten daer mede te doen.

5. Item mijn G. Heere behout aen hem hondert personen die zijnen Genaden noemen ofte doen noemen sal, omme zijre G. beliefte mede te doen.

6. Item zullen de K. M^t. Eertshertoge Philips, ende hoere nacomelingen, Graven van Hollant, Heeren van Vriesslant, inden tijt wesende geven ende betalen op elck huys, staende int voorsz. Lant van West-Vriesslant, Schager-cogge, Nieu dorper-cogge, ende Nieuw-lant twee stuyvers 'laers tot eeuwigen dage.

7. Item sullen terstont leveren ende brenghen in handen van mijnen

nen G. Heere voorz. alle hoere artillerye ende bussen, groot wessende meer van Colubrinen ende alle hoere Buscruyt.

8. Item dat eenige Dorpen gelegen in West-Vriesslant ofte Coggen voorz. in desen commotie niet besmet noch schuldich en waren, ende alsoo onschuldich bevonden worden, die sullen van dese contributie onghhouden wesen ende blijven, welverstaende dat die onder die last van dien dragen sullen, daer by dese somme niet vermindert en zijn.

9. Item gunt dat mijn G. Heere van Saxen den Ingesetenen van Vriesslant ende Coggen voorz. ordonneren ende bevelen sal te doen, int maken ende anders, vande sterckten ende vasticheyt die zijne G. alhier binnen deser Stede van Haerlem, Hoorn, Alckmaer ordonneren sal, dat sullen sy ghehouden wesen te doen ende te volcommen.

10. Item sullen oock die van Vriesslant ende Coggen voorz. contribuieren en betalen, inde beternisse van Claes van Ruyven, ende andere die doot geslagen zijnde in dese commotie ende ooc inde beteringhe vande gheenen die beschadicht zijn in dese commotie, al ter moderatie van mijnen G. H. van Saxen voornoemt.

11. Item sullen de voorz. van Vriesslant ende Coggen, beteringe doen vanden Mefusen by henlyuden geperpetreert aende persoon van Claes Korf, ende zijn huys staende binnen der Stede van Almacr, ghemerckt dat hy op die tijt officier was vanden K. M^t. ende des Eertshertoghe zijnen Zoon, ter ordonnantie van mijnen G. Heere van Saxen of die zijne G. daer toe ordonneren sal.

12. Item sullen terstont geheel ongeschoert overleveren, alsulcke besegeltheyt als zy onderlinge met malcanderen gedaen moegen hebben, om te conspireren, opt stellen dese commotie.

13. Item die Schoutambochten van Hem ende Venhuysen, Wydenesse, Leeck, Schellinckhout, Groote Broeck, Bouvekerspel, Luttekebroeck, Hoochkerspel, Oosterblocker, Westerblocker, Westwouden ende Binnewijzen, sullen gelicht werden ende blijven inden derden penning van hoere partye die sy ghehouden zouden wesen te geven inde contributie van de voorz. civile beteringhe, welverstaende dat die selve derde penning geset, ende tot laste wesen sal van anderen Dorpen, die in dese contributie geset ende ghestelt zijn, op dat de voorz. somme daer by niet vermindert en sijn, ende

dit omme deswillen dat dese voorsz. Dorpen niet soe vele misdaden en hebben in dese Commocie als die andere Dorpen.

MONICKENDAM.

Mijn G. Heere de Hertoghe van Saxen, Stadthouder Generael, neemt die Inghesetenen der stede van Monickendam tot hoere oetmoedige bede in genade ende gratie, mits doende ende volcoemende dat hier na volcht ende verhaelt wert:

1. Eerst dat zijnen G. Heer voorsz. ofte zijne ghecommitteerde die stede van Monickendam tot allen tijden alst zijne G. dat begeeren sal, openen sullen.

2. Item zullen in handen van mijn G. H. voorsz. leveren alle de verlopers die besmet zijn van dese rebellicheyt, omme zijne G. be-
liefte daer mede te doen.

3. Item zy zullen terstondt betaelen ende leveren in handen van mijn G. Heere voornoemt, de somme van *vier hondert gouden An-
dries guldens*, ofte de waarde dair voeren.

4. Item zullen alle de Domeynen ende Erf-pachtē verpant ende verfet in handen vande stede van Monickendam, ofte eenige particu-
lier persoonen, Inghesetenen vandien, commen vry ende onbelast aan mijnen G. H. den Roomschen Coninck, ende den Eertshertoge sij-
nen Soon, als Graven van Hollant, ende die Reces-brieven terstont
brenghen in handen van mijn G. Heere voorschreven, om die ghe-
schoort te wesen.

EDAMME.

Mijn G. Heer de Hertoghe van Saxen, Stadthouder Generael, neemt die Inghesetenen der stede van Edam, tot hoere oetmoedighe
bede in ghenade ende gratie, mits doende ende volcoemende 'tgunt
dat hier nair volcht:

1. Eerst dat zy mijn genadige H. voorsz. ofte zijne geccommitteerde die stede van Edam tot allen tijden als zijne G. dat begeeren sal,
openen sullen.

2. Item

2. Item zullen alle Domeynen ende Erf-pachten verpant ende verfet in handen vande stede van Edam ofte eenighe particuliere Perfoonen, Inghesetenen vandien, comen vry ende onbelast aen mijn G. H. den Roomschen Koninck, ende den Eerf-heretoge sijnen Soon, als Grave van Holland, ende die Reccesse-brieven terstont bringen in handen van mijn G. H. voorschreven, omme die geschoert te zijn.

3. Item sullen in handen van mijn G. H. voornoemt leveren alle die verlopers die besmet zijn van dese rebellicheyt, omme zijne G. beliften daer mede te doen.

4. Item sy zullen terstont betalen ende leveren in handen van mijn G. H. voorsz. de somme van *vij C. gouden Andries guldens*, ofte die waerde daer vooren.

H O O R N.

Mijnen G. H. van Saxen, Stadthouder Generael, neemt die Inghesetenen der stede van Hoorn tot hoere oeruoedige bede in genade ende gratie, mits doende ende volcomende 'tgunt dat hier naer volcht:

1. Eerst dat zy mijn G. H. voorsz. ofte zijne ghecommitteerde de stede van Hoorn, terstont ende tot allen tijden, als zijne G. dat belieuen zal, openen zullen.

2. Item dat zy terstont mijn G. Heer-ingenen zullen een poorte ofte plecke der selver stede, daer ende sulcke als mijne G. H. belieuen sal, om daer van een vasticheyt ende starckte daer af te doen maecken op hoeren costen.

3. Item zullen alle die voorloopers die besmet zijn van dese rebellicheyt, leveren in handen van mijnen G. Heete, omme zijne genade beliften daer mede te doen.

4. Item zullen terstont betalen ende leveren in handen van mijnen G. H. voorsz. de somme van *dryssent gouden Andries guldens*, ofte de waerde daer vooren.

5. Item die Wage ende ander Domeynen zullen vry ende onbelast comen aen mijnen G. H. den Roomschen Koninck, ende den Eerf-heretoge zijnen Soon, omme van nu voortaan daer van te mogen disponeren naer hoere geliefte, ende die Reccesse-brieven die zy daer van hebben, terstont overleveren in handen van mijn

mijn G. Heere, omme by sijne genaden doorsneden te sijne alst behooren sal.

W I E R I N G E N.

Mijn Genadige Heer van Saxen, Stadt-houder Generael, neemte die Inghesetenen van Wieringen tot hoere oetmoedige bede in genade ende gracie, mits doende ende volcomende 'tgunt dat hier nair volcht:

1. Eerst zullen zy in handen van mijnen genadigen Heere voorz. leveren alle de voorloopers die besmet sijn van dese rebellichey, omme sijne Genade beliefte dair mede te doen.
2. Item zy zullen terstont betalen ende leveren in handen van mijn voorz. G. H. de somme van twee hondert gouden *Andries gulden*, ofte die waerde daer vooren.
3. Item dat alle Domeynen ofte Erf-pachten verfer ofte verpant wesende, in handen vanden Dorpen van Wieringen, ofte van eenige particuliere persoonen vanden Inghesetenen vandien, de selve Domeynen, ofte Erf-pachte ofte penningen staende in Recesse op eenige Officie, zullen aen mijnen G. Heer den Roomsch Koninck, ende den Eertf-herroge zijnen Soon, als Graven van Hollant, Heeren van Vriesslant, vry ende quijt wesende blijven, tot eeuwigen dagen.

T E X E L E.

Mijn G. Heere de Hertoge van Saxen, neemt die vanden Eylande van Texel in genade ende gracie, in manieren hier nair volgende:

1. Eerst zullen die vande Inghesetenen ende Inwoonende van Texel tot int getale van xxv. persoonen, commen in swantengecleet, bloots hoofts, ongegort, voor 'tLogijs van mijn G. H. voorz. ende bidden ootmoedelick op haere knien mijn G. H. als Stadthouder, ende inden name vande K. M^t. ende Eertf-herroge Philips zijnen Soon om Genade ende gracie van hoere misdaet, stellende hoere lijven ende goeden in handen mijns G. H. voornoemt, omme gecorrigert

rigeert te sijn alst behooren sal, belovende in toecomende tijden van gelijcke niet meer te doen, mair voortraen goede ende getrouwe onderlaten te wesen ende te blijven der K. M^t. ende den Eertf. hertoge zijnen Zoon voorsz.

2. Item zullen alle hoere Privilegien ende hantvesten bringen in handen van mijnen G. Heer van Saxon, omme zijre G. belicte dair mede te doene.

3. Item alle Domeynen verpant ende verset in handen vanden Ingesetenen van Texel, her zy op Schout-Ambochten, Sluysen, Visscheryen, Erf-pachten; ofte andere Officien, hoe die genaemt mogen wesen, ofte waer die perchelen gelegen mogen sijn, tzy in handen van eenige Dorpen, gemeyne personen ofte particulier, die selve Domeynen ofte penningen staende in Reccessse op eenighe Officie ofte Erf-pachten, sullen aen mijn G. H. den Coninck, Hertoge Philips zijnen Soon, als Grave van Holland, Heere van Vrieslandt, vry ende quijt blijven, ende die gene die daer brieven of hebben, terstont mijnen G. Heere overleveren.

4. Item hout mijn G. Heere van Saxon voornoemt tot zijre correctie allen den ghenen die by den vyanden gelooopen, ende den selven gedient hebben.

5. Item zullen zijre G. geven voor amende prouffitabile, *duysent gouden Andries guldens*, of die wairde dair vooren, ende die leveren ende betalen in handen vanden genen die mijn G. H. dair toe ordonneren sal, ende dat binnen xiiij. dagen eerstcomende.

6. Item zullen vojts sterck maicken 'tHuys van mijnen G. H. nair Inhout der Brieven die daer af by den Rade van Holland aen henlyuden geschreven sijn.

7. Item zullen noch betaelen twee Maenden lanck gheduyrende achter een volghende, beginnende den achtsten dach in Junio naestcomende, xxv. gesellen van Oorloge, die wesen zullen by den Schout van Texele, ende hem obedieren ende doen by zijre ordonnantien te gunt dat van noode wesen, ende hem believen sal om assistentie te doen, datmen die quade corrigeren mach.

M E D E N B L I C K.

Mijn G. Heere van Saxon, Stadthouder Generael, neemt die Inge-

Kkk

setenen

setenen der stede van Medenblick tot hoere oetmoedige bede in ghenade ende gratie, mits doende ende volcoemende t'gunt dat hier na volcht:

1. Eerst zullen die van Medenblick totten getale van 10. personen comen bloots hoofds, ongegort, elcx een wit stoccken in sijnhant, sonder eenige geweer over hem hebbende, voor 'r Logijs van mijn G. H. voorsz. als stadhouder, en inden name vande K. M^t. ende des Eertf-hertogen Philips zijnen Soon, ende bidden zijne G. op hoere knien om genade en gratie van hoere misdaet, stellende hoere lijven ende goeden in handen van mijnen G. Heere voornoemt, omme gecorrigeert te zijn naer gelegentheyt van hoere misdaet, belovende in toecomende tijden van gelijcken niet meer te doen, maer voortaan goede ende getrouwe Onderfaten te wesen ende te blijven der K. M^t. ende den Eertf-hertoge Philips zijnen Zoon.

2. Item dat alle Domeynen ofte Erf-pachten verpant ende verfer in handen vande stede van Medenblick, ofte eenige particulier persoonen vandien, ende penninghen in Recesse dair op staende, sullen gevrijt zijn, ende de selve Erf-pachten sullen vry ende onbelast aende K. M^t. ende Eertf-hertoge Philips zijnen Soon, comen en blijvẽ.

3. Item zullen in handen van mijn G. Heer voorsz. leveren alle die voorlopers ende die besmet zijn van dese rebellicheyt, zoo verre hen mogelick zy, om zijne genade geliefte daer mede te doene, de welke zijne G. aen hem reserveert.

4. Item zullen terstont betalen ende leveren in handen van mijnen G. H. de somme van drie hondert gouden *Andries guldens*, ofte de wairde dair vooren.

5. Item zullen brengen in handen van mijnen G. H. voorsz. alle hoere Privilegien, omme zijne G. geliefte daer mede te doen.

Aldus gedaen tot Haerlem den xv. dach van Meye Anno xliij C. xcij. My jegenwoordich onderreeckent Barry, Ende zijn de voorsz. Steden ende Dorpen ten selven dage by den Raden, neffens zijne G. wesende, int gunt voorsz. staet, gecondemneert.

DEn opzoerigen handel van dit hoofdeloos Casenbroot volck, soodanigen eynde genomen hebbende / gelijck hier voor genoetsaemt verhaelt is: soo is de Stadt Leyden (hoe wel het pestilentielle vper vande Hoeck-

de Hoecxchen ende Cabeljauſchen, noch dick ende menichmael in dese Landen weder ontfleken werde ende heftich bzande / ende vele Jaren daer naer eerst gedempt werde) in langhe Jaren niet veel merckelic wederbaeren / immers dat tot onser kennisse gecomen is / of daer van wy eenige beschrybinge hebben comen vinden / tzy inde Hollantsche of andere Chronycken. Van alleen dat inden Jaere 1535. ten tyden als Jan Becoldsz. Coningh van Israel, met sijne Munstersche Prophten / niet alleen Westphalen: maer eentghe Hollandsche ende Vriesche Steden in roere stelden / ende de arme menschen met haere schijnheplicheyt bedrogghen ende verleyden / haer wijsmakende datse alles souden vercoopen wat sy besaten ende haer naer volgen / sy souden haer leyden ende brengen in het lant van Belosten twele van wijn ende melck oberbloopde . De arme menschen noch eerst upt de dupsterheyt des Haubdoms gecomen wesende geloosden dese bedriegers / volghden haren raedt ende hebben haer met een goet ghetal van hier naer Haerlem op te repse begheben / maer (eplaes) de Prophten ende tghemeen volck werden bedrogen / want komende vooz Haerlem soo werden sy gestutet ende gevangen / ende eenige der selver metter doot ghesraeft . Somnighe van dit volck hebben metten anderen voorgenomen / de Stadt Leyden op sijn Munsters met behendicheyt inne te nemen / ende zyn tot dien eynde op S. Paulus Bekeringschen avondt wesende den 24. Januarj inden Jaere 1535. metten anderen sterck wesende tusschen de 30. ende 40. personen / vergabert in een hupsinge ghelegen wesende in het Noordende / benede de S. Antonis brugge daer tegenwoordich de drie Martinighen upt hanghen / van mentinge wesende haren aenſlagh dien nacht op een seker upz / in het werck te legghen: ende verhoopten al waren sy eleyn van getale / dat sy van Jan alleman ghenoech gheholpen souden werden: die niet liever en doet dan alle dingen in roere te helpen stellen / ende eenichsins al opte been was . Maer de Begeerders deser Stede (by die van Amsterdamme van desen aenſlach verwitticht zijnde / die sulcx vernomen hadden upt sommige Dennoniten de welke by haerlypden upt ghelicker oorzaken wille gevangen waren:) die hebben haer selven tegghen dit volck ghewapent / ende hebben ten eersten de Clocke doen ophouden op dat sy niet en souden weten den rechten tijt ende upze om haren aenſlagh te beginnen: daer naer deden sy al heymelicken souden venicht gerucht te maken de Schutterye inde wapenen komen / ende zyn alle stillekens naer de voornoemde hupsinge getrocken / ende hebben die rontomme besettet / selve gedaen wesende / seynben sy den Offitier ende anderen binnen de Hupsingen / die nemmen alle de selvige Dennoniten gevangen: de welke daer naer / gedoodet ende omme gebzacht zyn / ontfangende haer wel verdiende straffe . Alsoo wy van dese geschiednisse geen meerder nochte naerder beschrybinge en hebben / soo sullen wy selve hier by laten beruffen / ende voortgaen tot de Beschrybinghe van de Belegeringen deser Stede geschiet wesende inde Jaeren 1573. ende 1574.

De Weder
doopeten
mensen
Leyden
in te nemē.

Beschryvinghe
 vande
Strenghe Belegeringhe
 ende
Wonderbaerlicke ontsettinghe
 der Stadt
Leyden in Hollandt.
 Ghelchiet
 Anden Jaere 1574.

Totten Leser.

Generael
 inhoud van
 de belege-
 rings be-
 schryvinge.

Nerdien dat wy / waerde Leser / gheschomen sijn in in onse
 Lepische Beschryvinghe / tot de leste Belegeringe deser Ste-
 de / ghechiet wesende inde Jaeren 1573. ende 1574. (want
 ick noem ic hebde dese Belegeringhen een Beleggh) soo en kan
 ick niet naerlaten u L. in een sleyne Wooz-reden / sommerlicken te ver-
 ghenomen hebbe (mette hulpe des Heeren / sonder welke wy niet en
 vermoghen) te verhandelen ende te beschryven / omme tot ons voorge-
 nomen wit te mogen geraken / so sullen wy inden eersten niet wepinch
 woozden verhalen / wanneer de Spaensche Welt Oberste Francisco
 Baldeus met sijne heyreracht alder eerst vooz de Stadt Leyden ghesko-
 men is: hoz langhe dat hy in het eerste Beleggh om de Stad ghelegghen
 heeft: waeromme hy de selbige verlaten heeft / ende ghenootsaecht ghe-
 weest is daer van te vertrecken: Dit gedaen wesende / sullen wy ver-
 halen / wanneer den vbandt sijn begonnen Beleggh verbattet heeft / de
 Stadt met nieerder geweld ende macht belegert ende benaut heeft: Des-
 gelijcx sullen wy hier by voegen / wat listen / lagen / ende middelen Bal-
 deus ende sijne medehulperen / te weten eenige naegeduyzde Edel-luy-
 den / ende veschepden upigeweken Burgers / int begin vande tweede
 Belegeringe gebuyrkt hebben dooz verlichschepden brieden / die sy luyden
 tot veschepden tijden aende Heeren ende Hozeren geschreven ende ge-
 sonden hebben / soeckende met haere schyn-goede belosten / ende brieden
 van Pardoen ende gratie de Stadt met een soet luytgen (alsmen seyt)
 het

Het net over 't hooft/ ende haerint eertwisch berberf te trecken. Het welck de Hegeerden meer als te wel konden mercken/ waeromme sy alle dese Brieven ofte 't meestendeel niet wepnich woorden opte Laconische wijze beantwoort hebben. Baldeus stende dat hy noch de sijne niet alle haer schryven niet met alleert upt en rechten/ dan alleen die van Leyden te stercken ende te moedigen/ soo heeft hy de Stadt veel vaster beslooren ende benaut/ jae soo beschant op alle wegghen ende wateren/ datter niemant in ofte upt en mocht geraken/ dan met seer groot perijckel: alsoo dat de Prince van Orangien, de Woopluchtighe Vorst Willem van Nassau, W. N. doo: vliegende Boden die vander Stadt heeft moeten verwittigen/ op wat wijze hy voorgenomen hadde mette hulpe Godes de Stadt te ontfetten. Wy sullen mede verhalen/ hoe dat de Burgeren ende Inghesetenen der stede/ haer geduypende dese harde ende langduyprighe Belegeringe gehouden ende gedragen hebben/ hoe datse diek ende menichmalen tegen de byanden met groote cloeckmoedicheyt uptgebullen/ geschermt seert/ ende eenige vande naest-gelegen Schanssen niet gewelt inne-ghegheuen/ de Wpant daer upt geduyden/ ende verschepden andere schade ende hinder aengedaen hebben. Desgelijcx sullen wy gedencken/ wat een onuytsprekelicken hongre/ konner/ ende ellende/ geduypende dese Belegeringe/ by de Burgeren ende Inwoonderen geleden is: ende eenichsins verhalen wat vzeemde/ onghesoorde/ jae onnatuerlicke hokagien/ die den noot ende 't gebreec haer heeft leeren hoocken ende bereyden/ omme hare verhongerde ende ydele magen eenichsins te verbullen/ ende hare leven (soo veel als in haer vermogghen was) te onderhouwen/ ende te stercken. Daer by voegende/ hoe God Almachtich de Stadt Leyden beneffens de Gortoghe ende den Hongher/ gestraft heeft met de Pest ende Sterfte/ wernemende upt het midden der selver outrent de 6000. Menschen: ende verschepden andere sarchen daer aen clevende. Ten laetsten/ sullen wy ter eerre Godes beschryven de vzeemde ende onghesoorde verlossinge deser Stede/ hoe dat God Almachtich doo: windt ende water Baldeus met sijn gantich onilegende heyt (die geroeint hadde/ datmen lichter de Sterren van't Firmament niet te handen soude af-rucken/ dan de Beleggerde Stadt te verlossen ende te ontfetten) niet vzeese ende angst beladen wesende/ van Leyden heeft doen vertrecken/ ende schandelicken vluchten: ende over de benaute Inghesetenen/ verhongerde menschen/ wederomme den hoojn des overvloets uptgeschuddet heeft. Waer vooz sy sijnen heyligen Name/ met hart ende monde gebant/ geloost/ ende gepreien hebben. Dit is het gene ich u als een cleyn Woaz-reden hebbe willen bekent maken. Wy dat dese Beschryvinghe te bequamer mach gelesen ende onthouden werden/ soo sal ick die af-deelen in sechtere Capitulen ende deelkens/ ende den Inhoud ofte het Sommarium van elck Deelken daer boden stellen. Waert wel.

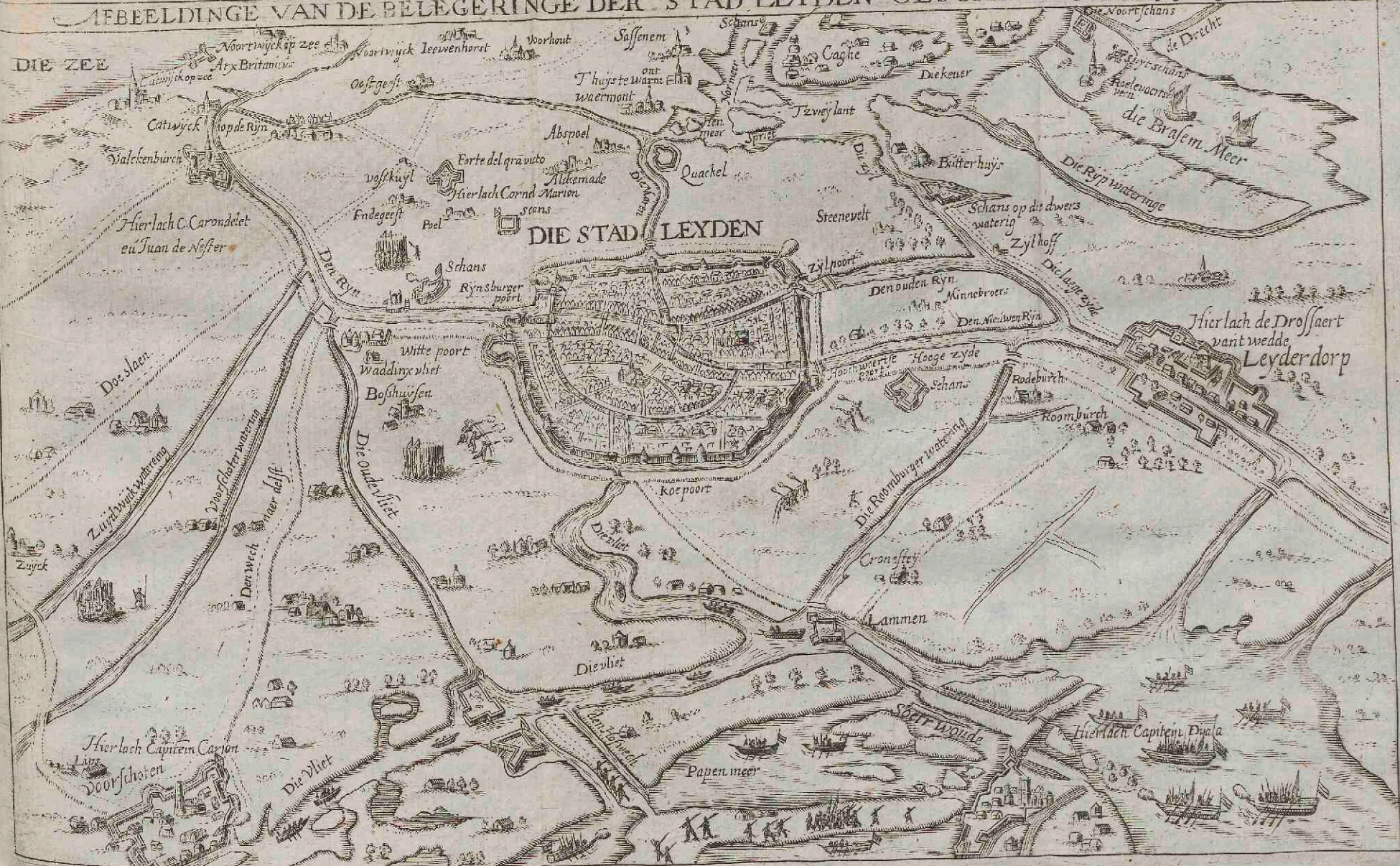
1. Cort verhael vande eerste Belegeringhe
der Stadt Leyden.

N aer dat Ducq d'Alba, dooz wiens ongehoorde wzeethepts
wille de Nederlanden inde yperste ellende ende miserie ghe-
raccacht waren/ dooz last van de Coninckliche Majestejt van
Spaignen/ die sulcx dooz sijnen Raedt verstaen hadde/ hem
wederomme ontboden ende alreede vertrocken was: ende dat sijn Soon
Don Frederico opten 12. Julij des Jaers 1573. de Stadt van Haerlem.
nae en waer ende ellendigh Beleggh van acht Maenden/ met verlies
van twaelf duysent van sijn beste Soldaten/ met accoozt inue gecregen
ende verovert hadde: ende binnen der Stede sulcken ellendighen bloet-
badi gemaecht hadde: ende een getal van omtrent 2200. Soldaten en-
de eenige Wozgeren in dyte dagen tijts soo dooz 't Swaert/ den Strop/
als 't Water hadde doen dooden ende omme brengen: ende dat hy opten
10. October de Stadt Alckmaer, naer dat hy verscheyden bloedighe
stozmen daer op gedaen/ ende handen 21. Augustt af belegert hadde/
heeft moeten verlaten ende met schaude te rugge wghcken: ende dat den
Grave van Bossu den Slach opte Zuyder-zee verloozen hadde: ende
dat hy noch hier ende daer verscheyden nederlagen geleden hadde: alsoo
dat het schein dat God Almachtich booz hem genomen hadde/ de wzeet-
hejt van dese bloethonden te straffen: naer dat dit alles alsoo verloopen
ende geschiet was/ soo heeft Don Frederico met sijne Spaengjaerden/
ende anderen beraet slaecht wat sy aldereerst wederomme souden begin-
nen ende hy de handt nemen/ omme tot haer voozghenomen wit/ van
dese Nederlanden onder haer dwang ende subjectie te brengen/ te mogen
geraken: soo hebben sy luyden nae verscheyden consideratien/ besloien
ende geresolveert de Stadt Leyden te belegeren/ ende met gheweldt te
hzingen onder de gehoozsaemhejt vande Con. Majest. van Spaignen:
ende dat te meer/ obermits sy luyden verstaen hadden/ dooz eenige per-
soonen die van hare zijde waren/ dat de Stadt gantsch niet ofte immers
feer wepnich versten ende geprobideert was van victualien/ ammonitien
van oorloge ofte andere noodzakelicheden. Maer na dien de Spaign-
jaerden dooz groote muysterien ende oneenicheden onder den anderen
verwert waren ende ober hoop lagen/ soo is de Belegeringe eenige da-
gen uytgestelt: twelck die van Leyden hernemende/ hebben om haere
Stadt te beter te mogen bewaren/ tegen de bederfde aenloopen ende li-
stige aenflaghen van hare vranden/ ende om haer soo veel boozdeels te
venemen als haer doenticken was: so hebben sy omtrent een half miel
rontomme der Stede doen af vranden/ af-werpen/ ende af-houtwen
alle Dypsen/ Barghen/ Schuyzen/ Boomen/ ende af-houtwen
waer mede den Dypant hem eenichsins soude hebben konnen behelpen/
ende de Stadt hinderlick wesen. Baldeus achterbolgende sijn boozne-
men

Verhael
vande beleggh
ende inue.
men van
Haerlem.

Baldeus
beslyst
Leyden
te belegeren.

AFBEELDINGE VAN DE BELEGERINGE DER STAD LEYDEN GESCHIEET Anno 1574

men is opten leesten October des Jaers 1573. met groote macht ende gewelt van Crijch-knechten booz de Stad gecomen/ ende heeft de selve so tot Leyderdorp, Soeterwoude, Valckenburch ende het scep de andere Dozpen/ Wateren/ ende plaetsen beschaust/ ende in wepnichdagen so vast besloten/datmen van geen oorden/wegen/waterē/ de selvige mocht vicutaleren/ ofte ontsetten: en heeft die so vast besloten gehouden totten 21. Martij des Jaers 1574. toe: ten welcken daghe/ wesende op een Sondagh/ hy die heeft verlaten/ daer booz ghelegen hebbende 24. weken ende drie dagen. De redenen waeromme hy genootsaecht ende gedwongen was de Stad te verlaten / was de comste van Graef Lodewijk van Nassau Broeder van mijn Heer de Prince van Oraignen , de welke met Hertogh Christoffel van Beyerens des Pals-Graven Soon/ met een groote mentchte van Rupteren ende Knechten omtrent Maestricht gecomen was/ om dese Landen/ ende den Prince te helpen/ tegen het ghewelt der Spaignaerden. Die vande Stadt Leyden alsoo sp rebelicken versien waren met probiande ende Soldaten/ die hebben ghesamentlicken/ gedupzende hare Belegeringe/ met verschepden upwalen/ aenflaghen ende sehermutsinghen/ den vyandt groote schade ende af-bzeuck ghedaen. De Begeerders ende andere Bebel-hebbereren maechten soodanighen Wetten ende Ordnantien opte Cet-waren/ wachten ende andere saken/ als sp aldermijst ende bequaemste tot het welharen ende behoudinge harer Stede konden binden ende beramen. Ick wenschte wel van herten dat ick dese eerste Belegeringhe wat particulierder mocht beschryven / maer overmits datmen van het selfde soo wepnich in onse Nedervlantsche Chronycken beschreven vint/ ende datse haere Beschryvinghe ghesamentlicken spoeren op de leste Belegheringhe/ de welke in strengicheyt/ ende benaetheydt tegen dese niet te gheslycken is/ soo sullen wy de selvige naer volghen / ende op dit Beleggh niet langher blijven staen/ maer voortgaen tot het ander. Doch soo wy te eenigher tijdt eenighe claerder ende naerder beschryvinge konnen bekomen / soo sullen wy de selvige den Leef-geligen Leser mede deelen.

Baldeus
comt booz
Leyden.

Betreckt
te rugg.

2. Eenighe aenflaghen vanden Grooten Commandeur aengheroert, dienende tot een Inneleydinghe van het tweede Beleggh: Baldeus comt weder voor Leyden: de Spaignaerden nemen de Schantsen vande Goutische Sluys ende Valckenburch inne: de Enghelschen (die de Schans verlaeten hebben) gaen over aen den Vyandt:

WOR-

worden van de selve naer haer verdiensten ghes-
straff.

In het voozgaende Capittel verstaen hebbende/ om wat redenen Bal-
deus de stadt Leyden gedwongē was te verlaten/ so sille wy voort-
gaen ende komen tot het tweede Beleg. Daer eer wy daer toe co-
men/ so sullen wy niet weynich woorden aenroere/ de oorzaak van
het selve. Also Graef Lodewijc van Nassau mette Sone banden Keur-
Wijst alle middelen ende gelegentheyt socht/ om ober de Mase met sijn
macht te geraken: het welcke hem door Zanchio d'Avila, Veldt-Ober-
ste / sterck wesende tusschen de vier ende vyf duysent Mannen / in al-
derley manieren verhindeert ende belettet werde: verstaende dat Graef
Lodewijck eenich verstant niet die van Nimwegen hadden/ om tne al-
daer door hare hulpe ober de Mase te come: so heeft hy terstont eenige
Vaendelen Knechten derwaerts gesondē / om sulcx te beletten. Hy selfs
vervolghde met de reste van sijn volc dagelick het Leger van Graef Lo-
dewijc, tot dat de voornoemde Grave hem gelegert hadde in het Dorp
van Moken, wesende een wel ghelegghen plaesse om in Zabant te ko-
men. Naer dien Zanchio d'Avila, overmits de grootheyt ende wyddte
bande Mase / op het Leger van Graef Lodewijck gheen schade konde
doen / soo is hy met grooter naersticheyt naer de Grave ghetrocken/
ende dede aldaer metter haest een Wygghe maken / om met sijn Leger
ober de Mase te trekken. Ober getomen wesende / treckt hy met Mon-
Dragon, versterckt wesende met eenige knechten / met sijn gantsch ge-
welt naer Graef Lodewijck toe / van meeninge wesende om hem te
slaan / den Grave sulcx verstaende / begeeft hem mette sijne inde wape-
nen / stelt hem in Nachorden ende treckt alsoo den Wyant te ghemete
oppe Moker-Heyde: beyde de Batavien aenden anderen komende / en-
de vaerdigh staende omme makanderen te slaen / soo hebben van des
Graven zyde / een groot deel van sijne Heeren / ende Oversten / ende ge-
meene Soldaten ghemuytneert / om gelt gheroepen / ende niet willen
bechten: alsoo dat Graef Lodewijck met eenighe van sijne Heeren ende
Knechten / die hem ghetrou bleven / ende met hem wilden leven ende
sterven / het gewelt der Spaiguerden heeft moeten het hoost bieden /
verwachten / ende tegenstaen / welck hy soo langhe niet grooter by-
wichteyt ghedaen hebben / dat den Grave ende het meestendeel bande
sijne aldaer verflaghen ende haer leven gelaten hebben. Geduyende de
vervolgginghe van Graef Lodewijck langs de Maes-cant van Zanchio
d'Avila, soo was den Prince van Oraignen met sijn Leger ghecome
in de Bonmeleer-Waert / ende hadde hem ghelegert in het Dorp van
Gobick. Daer den Milaenschen Commandeur met sijnen Leger met
wyt van daer en lagh.

De meeste oorzacke waer door de Prince sijnen Leger hier byocht/
was / om dat mijn Heer Graef Lodewijck van Nassau sijnder Woste-
liche

Zanchio
d'Avila
berhindert
Graef
Lodewijc
ober de
Mase te
comen.

Slach oppe
Moker-
heyde.

Des Prin-
cen leger in
Bonme-
lerweert.

lickē Genaden Broeder aen sijne Docht. Gen. van by Maestricht ghe- Wleber
van Graef
Lodewijck
aen den
Prince sijn
Broeder.
scheyen hadde/ dat hy van meyninge was sijn leger des anderen daegs
daer op te hzeken/ ende sich niet sijn heyrwacht te laten vinden tusschen
de Rijn en Mase tot Herwerden, om aldaer oft daer omtrent de Rivie-
re te passeren/ twelck hem/ (als gesept is verhindert werde/) ende sich
op sulcker wyse by sijnen Broeder te voeghen/ begeerende daer om dat
sich de Prince met volck/ scheyen/ schuyten ende ponten soude te ghe-
moet komen. Sijn W. Genade dit vernemende/ was niet wel te hze-
den / obernits dat het dooz de coytheyr des tijts onmogelick was de
voorz. Dozloochs gereetschap op de Riviere te beschicken/ heeft noch-
tans sijn Leger (gelijck gesept is) hier gebzocht/ ende sprack seer verde- Wiltzen des
geer reecht
na Goyck.
siende op desen tijdt tot sommige van sijne vylenden dese wooyden: Hoe
wel mijnes Broeders comste my lief ende aengenaem is, nochtans mocht
ic wel lijden, dat hy met sijn Leger hondert mijlen van hier ware. Want
sijn W. Genade vermerete dat sijne comste niet sonder groote varlick-
heyt en was/ gelijck ten laetsten het eynde getuygenisse was gebende.
Doch alrijt (ghelijck gesept is) hadden die van Leyden dit boozdeel/ dat
den Wpandt haer verlaten hadden/ ende sy ontfet waren.

De voorz. Commandeur met de sijne die sich nae den slaech op de
Moker-Heyde, die hy gewonnen hadde tegen Hertogh Christoffel van
Beyeren, des Halsgraben Sone ende Graven Lodewijck ende Henrick
van Nassau, hem seer stille scheyen te houden/ en heeft nochtans met sijn-
nen Bussellschen Raedt niet ledich gheweest/ dan heeft ozte nieuwe
aenslagen boozghenomen. Den eersten/ om Noord-Holland in sijn
gheweide te hzengen: Den tweeden/ om de Mase in te rjghen: Dese
twee aenslagghen buypen onse Hystorie wesende sullen wy verby gaen/
ende alleen verhaelen den derden/ om de Stad Leyden weder te belege-
ten/ de welcke hy wiste dooz de uytgewekene/ genoemde Papisten/ en-
de oock dooz de stilswijgende haere goetgunstige/ die noch inder Stad
waren/ dat van Crjghl-volck ende roorn onbervien/ ende deur toedoen
van eenige afgunstige/ midts het daghelicx upvoeren van Cooyne ten
platten lande dapperlicke gebloot was. Twelck hem te eerder sijn booz-
nemen dede bozderē/ want tussche den dijn/dach en woonsdach wesende
den 25. en 26. Wep inden jare 1574. inder nacht omtrent te 12. uren
so is den Oversten Baldeus, met sijn Crjghl-volck weder gecomen tot Den Wp-
and comt
weder booz
Leyden.
Leyderdorp, sijn comste was van Amsterdarn/ ende Haerlem met se-
ker Carvelen ende andere scheyen/ so met volck/ ammunitien van Goylo-
ghen als victualien geladen zijnde/ ende quamen dooz den Winckel/ dooz
de Dyche ende andere wateren/ ende strecken haer Deylen tot Ley-
derdorp/ daer zijnde hebben zy haerluyden stillekens ghehouden/ ende
die wegghen ende passagien/ die die van Leyden ghebzuycken moesten/
beset met Harquebusiers/ twelck tot kennisse ghecomen zijnde van
Wheester Andries Allertz. die Overste Capiteyn ofte Colonel was
vande Soldaten ende Burgeren deser Stede/ soo is hy met omtrent
25. ofte 30. Soldaten ende Burgheren inder nacht upt. de Stede ghe-
trocken/

Jonckheer
Iohan van
der Does
Heer van
Noort-
wijck,
Capiteyn
neemt het
Soubes-
nemen aen
binnen
Leyden.

trocken/ meenende den Spandt aler hy hem vast gemaeckt hadde/ eenighe af- vyeuck ende schade te doen: hy hadde om eenighe beesten wille die den Spandt nam wel eenige ciepie (schermutteringhen/ maer rechte seer weynich tot sijnen vooz deel upt/ want hy werde (welck grootelick te beklaghen was) met drie ofte vier Soldaten doot gheschoten. In wiens plaetse opten 29. Mey/ daer aen volgende dooz Henrick van Broeckhoven te dier tijden Schout der Stadt Leyden wesende/ upten name vant Corpus deser stede ver socht ende gebede is/ ven Ebelen ende Hoogh-geleerden Jonckheer IOHAN VANDER DOES Heer van Noortwijck, &c. omme iselbe Goubernement te willen aenbaerden/ ende waer te nemen: welcken dienst hy/ om de Stad Leyden/ sijn Vag-berlant / ende alle Vyphert lief-hebbende menschen in hare rechtwaer- dige ende goozloofde saecke/ ende Vyphert te helpen maintaineren/ met gewilliger herten aengenomen/ ende met grooter seren ende contente- ment van een pegelicken ghebuyzende de gantsche Belegeringe bedient/ ende byomelck upgeboert heeft. Waeromme den Prince van Oraignen die Stadt ontfet wesende/ hem dooz sijn getrouwe diensten grootelic- ken bedancckt/ geloofte ende geprezen heeft/ als tsgnder plaetse hier naex byeeder verhaelt sal werden.

Ter wijle nu de aengeromene tot Leyderdorp op heur oude plaetsen begonsten te schanssen/ sijn inden dagersaet twee ofte drie van heur Ven- belen (die de Borghers op haer muppen staende mochten sien trecken) dooz de Weypoort nae Zoeterwoude getogen/ waer van sommighe tot Zoeterwoude bleben/ en de andere in de Schansse op den Leydschen Dam/ die dooz een versumpenisse nae het vertrecken banden Spandt noch onghetrouwen was.

Daer waren van die van Leyden wel boden na den Hage, Delft, Rot- terdam, ende Dordrecht gesonden/ daer op die tijt sijn Voostel. Genade ghecomen was/ opbrekende sijn Legher upt de boozsz. Wommelschen waert/ van meninghe wesende om het aengebangen Beleggh te vershin- deren/ dan haestige verbaestheyt en heeft altyt geenen volcomen raedt/ ende als den selfden oock noch wel bestoten is/ en wort hy somtijts niet te bege uptgerecht/ so dat de Crijchs- Helde Nicolaes Ruychaver, die op die tijt inden Hage lagh/ de hooftschap volle laet vreegh: Doch dede noch soo vele met schanssen ende schermutsen aen de Geest- Brugge, dat de ghene die inden Hage woonachtich waren/ meest haer goeden berch- den/ dies niet tegenstaende/ soo quamen de boozsz. genoemde Papisten den selfden avont niet alleentlick inden Leydschen-Dam, dan oock inden Hage.

Also nu de reste van Baldei heyz-cracht weynich dagen daer naer in twee andere hopen quamen/ den eenen van Drecht/ nae de Goutsche Sluys ende Alphen, ende den anderen van Haerlem dooz Boortwijck nae Bal- den hertch/ in welcke plaetsen des Princen hoich twee Schanssen had- den/ beset elck met vijff Vendeelen Engelschen/ daer Overste van was Eduwart Ceker, soo hebben dit Regiment der Engelschen den eersten aenstoort gheleden.

Schermut-
seringe dooz
Ruych-
haver
aende Geest-
brugge.

De tweede
hoop ofte
gedeelte van
de Crijchs-
botck comt
bawrecht.

De Schanſſe op de Goutſche Sluys/ werdt gewelddelſch van den gheuoemden Papiften van Utrecht comende/ ghelijck gheſept is/ aen- gevallen ende beſozmt/ ende werden dichte male banden Engeliſchen daer inne zijnde / hebben de eenen dapperen Capiteyn Ghensfoort genaemt/ ende een ander Compaignie Soldaten/ de welke geregeert werden by Capiteyn Gerrit vander Laen, dees hebben ghesamentlicken tot drie reysen toe den Wyandt met ſchande ende ſchade afgeſlagen: Doch also de Ruyteren/ die greenen wech en hadden om van daer in Hollandt te comen/ dan bobē ober de Schanſſen/ de ſtoymende knechten van achteren met ſlagen tot de ſtoyme aendzeve ofte dootſloegē/ werden de Engeliſchen ten laetſten eenſdeels niet gewelt ende anderdeels dooz gebreck van cruyt ende loot ghedronghen de Schanſſe te verlaten: twelck ſoo haest niet geſchiet enſoude hebbe/ waert ſake dat hare mede geſellen in Alphen leg- gende/ een half upre gaens van daer hun ſoo dapper gehouden hadden als de gene die in dese Schanſſe waren/ dan dese als ſp heur medegeſellen meenden te ontſerten vonden de Schanſſe ingenome/ aldus verleyen ſp beyde. Epitelich/ de Spaignaert hadde hier alsodanighen overwin- ninge vooz de Goutſche Sluys Schanſſe/ dat ſp ſeer veel wagens met dooden van daer wegh voerden. Op dese wiſſe quam den voorsz. hoop ober Utrecht comende/ nae het ſlechten der voorsz. Schanſſe/ eens- deels by de eerste tot Leyderdorp vooz Leyden leggende/ ende de andere togen vooz de Venen nae den Hage/ ende geſchiede op den 27 Mey 1574.

Wetſoz- minge vā de Goutſche Sluys.

De Geusen verleyen de Schanſſe aen de Gout- ſche Sluys.

Den derden hoop ober Noortwijk comende quam oock op desen 27. vooz de groote onvolmaecte Schanſſe van Valckenburch, van de byj- Waendelen Engeliſchen waren daer upt ghelooopen eer ſp den Wyandt ſaghen/ niet tegenſtaende dat ſp des avonts te vooren eenighe paerden aen die van Leyden verſocht hadden/ om te beſichtigen waer de Wyant was/ die ſp oock ſepden noch niet vernomen te hebben/ dan waren noch- tans gheweken tot by der Waddinge, daer de Spaignaerden hun hert naedringende met hun ſchermitſelden. Het welke die vander Stadt van heur mueren mochten ſien/ ende oock wel ſcherpeltick mercken/ het ſp hoe daer oock geſhooten wert/ dat niemant van beyde zyden doot en bleef/ het welke den Borigers niet wepnich quaet vernorden gege- ben en heeft. Die verſtaen hadden dat de Engeliſchen in het overgeven vande Schanſſe van Alphen, metten Wyandt in beſpreck gewest wa- ren/ ende vermoeden daer omme dat dooz eenich heymelick verſtant en- de verraet de Stad ende Borigers in eenighen noot komen mochten/ in- dien ſp de voornoemde Engeliſchen inne lieten/ hoe wel de Magiſtraet sulcx gaern geſien hadden/ vermits de Stad van gantsch geen upheem- ſche Crichvolck oft Garniſoen verſten was: maer de Borigen ende Inwoonderen hebben sulcx niet willen toelaten/ eenſdeels omme het quaet vermoeden/ ten anderen om dat haer Stad ſoo wepnich verſten was met liſtochten/ proviſie van coorn ende andere nootſakelicheden. Waeromme haerlupden met ghemeen advijs ende toetſtammen geandt- woort werde/ dat ſp henlupden ſouden willen logeren onder de Stadt- muren/

Den derde hoop Wyants gaerden comt ober Noortwijk vooz de Schanſſe van Valckenburch.

ruyzen/ men soude haerlynden upt de Stad bydoet ende veltuuste be-
stellen/ ter tijt toe sp tselve sijn Excellencie verwitticht hadden/ ende by
hem geoydonneert soude werden waer dat sp souden trecken: twelech sp
niet en hebben willen verachten/ ende seer haest opbracken/ te ken-
nen gebende wat sp in haren sin besloten hadden. Gheleyck upt dit vol-
gende verhael genoerchsaem gesien kan werden.

Grinaechte
schemuise
ingh van
den Engel-
schen ende
Spaignaer-
den.

Wese gemaechte schemuisinge gedaen zynde/ quamen de Engel-
sche noch naerder de Stadt/ te weten tusschen der Burgeren Loop-
schaufe van Boschhuylens byugghe ende de Stadt/ soo dat de Capiteyn
Chief met sommige van den synen inde Stadt quam/ ende maechte
met den Bozgeren dit verbyach ende beslupt: soo wanneer de boozsz.
Capiteyn met den synen vanden Wyandt mochten overweliget wo-
den/ soude sijn vlucht nemen nae de Haechsche poorte, daer meest alle
het gheschut ghebycht was/ ende souden dit booz een tecken hebben/
als het Daendel op de selfe poozte afgenomen wert/ dat sp als dan ten
syden souden afwycken/ want alsdan soude alle het geschut gelijckelick
op heur Wyanden los gaen. Dan het heeft nae der tijt gebliken dat dit
beslupt den Engelschen niet en behaechde. Want so haest als sp buyten

Diff Ven-
delen En-
gelsche ga-
over by de
Spaignaer-
den.

quamen (te weten den Capiteyn Chiefe ende de sijne) sijn sp met vliegen-
de Daendelen des middaegs tusschen elf ende twaelf uppen/ nae de Wy-
andt getogen die haer aende Waddinge verachten/ daer sp met eerbie-
dinge (soo het schien) op sekerre verbyach ontfangen werden: dan het
swaerste volckde terstont daer nae: te weten/ daer nu zynde/ so moefften
sp terstont alle heur lonten upt doen/ want de Ruyteren van Voorricho-
ren comende/dyevense van achteren naer de Spaignaerden boozt/ twele
sommige tot 32. oft 33. in getale toe/ daer onder eenige Bevelhebberen
Nederduytchen ende Engelschen waren siende/zijn wederom tot onder
des Stads Engel gebruyctet/ ende nae der tijt ingelaten: De andere die
werden nae Valckenburch gebuycht ende aldaer wert heur gewepz booz
het Gupp te Toornvliet afghenomen/ ende werden des anderen dae ge-
naer Haerlem gebuycht/ na dat sp van hare schone clederen meest geblotet
waren/ sommige moefften pionieren ende ettelicke quamen boozt Vlaen-
deren weder in Engelandt, maer ten dient alhier niet ver swegen te sijn/
dat int overgaen bande boozsz. knechten/ eenige bande selve geen mid-
del hebbende omme inde Stadt te comen/ liever ghehad hebben omme
bande Shypse int water te spynnen ende hem selve te verbyucken/ dan
so schendich inder Wyanden handen te vallen.

NOTA.

Dit hebbe ick hier booznemelick willen stellen/ om dat de Leptsche
byome Bozgeren t'onrecht beschuldiget werden/ dat sp een oorzake wa-
ren van het overgaen der boozsz. Daendelen Engelschen/ dooz het wep-
gheren van het invemen/ de welke nochtans op dees tijt noyt verlost
en hadden om in de Stadt te comen/ waer dooz de nae geschiede daet ende
quaet vermoeden op den Capiteyn ende Bevelhebberen/ ende niet op
den Bozgeren bevestiget werdt: welke heuren eedt recht betrach-
tet hebben/ is den Heere bekendt.

Albus werd Leyden aen hier oft byj plaetsen belegbert / sulcx dat den Spandt 62 stercke Schansen rondtom die stad Leyden gemaecte hadde / waer van de namen van dien volghende zyn op hare behooylijke plaetsen.

3. Brieven vanden Prince van Oraignen aen die van Leyden: Antwoorde op de selve: Die van Leyden publiceren dat alle Vrouwen, Kinderen, ende le-
dich-ganghers vry ende vranck uyt der Stede mogen
vertrecken.

Die van Leyden in desen staet zynde / hebben terstont alle heur ghelegentheyt aen sijn Voestelijcke Genade / die tot Dordrecht was geschreven, Sijne V. Gen. eer haren Brijf quam hier van gewaerschout zynde / heeft sich beraedt slager met den deputeerden vanden Staten s' Lands van Holland aldaer zynde / ende op den 27. Mep aen die van Leyden geschreven: waer van het somma-
ris inhoudt is / als volght:

Dat sijn V. Ghenade met den voorsz. Staten hadden raedtsaem ghevonden, dat de Colonel Chester die tot Valckenburch lach. met omtrent ses hondert mans in de Stad Leyden, so verde het doen-
lick was, soude comen, omme daer door den Vyandt alle hroope ende oorlaecke te benemen, de Stad langher te belegeren oft bestormen: Dat oock den Burghermeesters ende Regeerders met den eersten uyt heure Stad souden doen trecken, alle bedelaers ende swacke perfoonen, die hun inder noot meer lastich dan dienstelijck souden zyn: Dat sy ordre souden stellen, dat heur victualie soo spaerlijck uytghedeylt werde, dat sy hun voor drie maenden mocht strecken: heur vermanende dat sy (ghelijckmen van hun oock niet en twijfelde) heur vromelick wouden draghen: Sijn V. Gen. ende de Staten aen haer zijde souden niet naelaeten alle middelen te soecken om heur vanden Vyanden te verlichten ende ontsetten. Ende soo verde het soo haest niet en conde gheschieden, souden daeromme niet verflauwen, maer liever volharden in een corte benautheyt, dan hant te begheven in een eeuwigheluck ende slavernije. Souden oock metten anderen spreken, ende op alles wel letten, of sy ter noot den voorsz. tijdt van drie maenden souden moghen verbeiden, om niet te vallen in het Haerlemische ongheluck: soo verde sy het dan drie maenden deur Godes hulpe

hulpe houden konden, (op dat dese antwoorde inder Vyanden handen niet en quame) soudentwee nachten nae den anderen ten 12. uyren een vierteecken doen.

Des daeghs te voozen/ eer die van Leyden desen Bzief ontvinghen/ hadden sy alreede laten publiceren/ dat alle Vrouwen/ Kinderen/ ende vepsende byeenbelingen uyt der Stadt mochten trecken. De Water/ Welck/ Wepesch/ Wroot/ ende diergelijcke nootelijkheden werden op eenen prijs gestelt: Verboden geen hooger Bieren te byoutwen dan 't wat van 25. stuyvers/ twelck (eplaten) niet wel onderhouden en werde. Ende beantwoorden op den 30. sep den voorsz. Bzief genoegh in der naevolghende manieren.

Antwoort
van die van
Leyden
op des
Princen
Bzief.

DAt so vele den Colonel Chester met sijnen volcke belangende, de sake in anderen poincten waren, ghelijck sy sijn V. Gen. by heur voorgaende geintercipierde brieven geschreven hadden: Heur victualie souden sy hun ten besten doen strecken, ende niet laten hun van onnutte menschen te ontledighen, soo verde het doenlick ware: Den gesetten tijt costen sy niet toelangen, doch souden breeder schrijven, ende vertrouden middelertijt op het Ontset van God, sijn V. Gen. heur mede Lidmaten ende Bontgenooten: Dat sy gheen vyerteeckenen en deden, was ghelaten, om dat sy besorghden dat de Vyant daer uyt eenigen uystersten noot soude moghen verstaen, ende hun daer door naerder benauwen, ende de opene wegen der Boden te besetten: Versochten poeder, ende schreven, wel gedelibereert te sijne de Stadt te houden, tot welcken eynde sy heur Borgeren wouden in eedt nemen. Sonden sijn V. Genade copie van sommige Brieven by den Vyanden gefonden, waer uyt sy bemerkten dat de Vyant sich weynich vertroude yet met geweld uyt te rechten. Eyntelicken baden dat sijn V. Gen. over hun alle vaderlicke sorge wilde dragen, sonder nochtans het selfde te verhaesten.

De Prince van Oranguen niet weynich bekommert zijnde met de belegerde Stadt Leyden, wetende dat sy gheen Crijchs-volck inne en hadden/ ende hun dock nae sijn voorgaende vermaninge niet roozi ende andere Dozlochische provisie niet genoeghsaem versien en hadden: so zijgende dock dat sijnen Bzief vanden 27. by den Vyanden opgehouden mocht zyn/ heeft op den 29. eenen tweeden Bzief/ meest eenes inhouts geschreven/ daer by voegende:

So verde sy wel insaghen de sterckheyt heurder Stadt (niet teghenstaende dat sy de Engelsche niet inne gecregen en hadden) souden het wel drie maenden, teghen den Vyant moghen herden, ende mits eendrachtich blijvende, was het de Vyandt onmogelick heur te overvallen: Souden oock gedincken, soo sy haer anders dan nac behooren queeten, dat niet alleenlick haer Stadt Leyden, dan oock 'gheheele Landt op dien voet soude verlooren mogen gaen, twelck hun ende heure nacömelingen een eeuwighē schande ende verwijt soude zijn: Souden hun daerom teghen den Vyant resolveren ende opinatireren ten uystersten, waer door sy niet heur selven, dan het gheheele Landt souden behouden, ende eenen eeuwighen name ende reputatie becomen: Om hier toe te bet te comen souden heur proviande spaelick uyt deylen, ende exempel nemen aen die van Haerlem ende Middelburch.

Den tweeden
den 23sten
van Junij
Excell.
aen die van
Leyden.

Daer op die van Leyden den eersten Junij geantwoort hebben.

Hoewel heur Coorn so langen tijt, als in de Missive geroert was, niet en soude moghen strecken, so hoopten sy't nochtans tegen alle des Vyants aenslaghen middelertijt te houden: Ende waren oock geresolveert liever den uystersten hongersnoot te lijden, dan heurder Vyanden slaven te worden: Versochten dat die van Delft, Rotterdam, ende der Goude verboden werde eenighē victualie ten platten Lande te laten uyvoeren, waer door de vyant seer benout soude worden: Protesterende tegen hun, so sy het selfde deden, dat sy liever heur neeringen voorstonden, dan dat sy de schade der geene willen verhinderen die heure Vyanden voor heure Poorten af keeren, &c.

Antwoorde
op den
tweeden
Junij.

NOTA:

4. Baldeus soeckt door schoone beloften, ende door 'tschrijven van eenige uytgewekene Burgeren ende andere de Stadt te bewegen, maer te vergeefs: Romeynsche oft Laconische antwoorde van die van Leyden op haer schrijven.

No willen wy weder keeren tot die aenslagen Francisci Baldeus. Soo haest als sy de voorsz. Stadt Leyden aldus belegerd / doch geen grof geschut daer vooz gebracht hadde: want hem wel bekent was / waer het selfde vooz Haerlem ghehoft hadde /

Baldeus
aenslagh
vooz
Leyden.

hadde/ ende hoe weynich daer mede op die swache ghemuynde Stadt/ uytgericht was/ wel wetende dat hy op dese sterke welgewalde Stadt/ veel min daer mede soude uprichten/ heeft andere listighe middelen bedocht om de selve met soete woorden en schalck bedriefflyck schryuen/ ende oock herde dzeppementen in sijn geweld te crigghen/ ende alsoo hy vele vande uytgewekene Hollanders, by hem ende tot sijnen gebiede hadde/ diemen op die zijt Glippers noemde/ heeft de selfde daer toe willen gebuycken/ het zy van dooz heur epggen aengheben/ (welck wel mach ghebeurt sijn: want sommighe meer dan te buyzich waren om heur epggen Vaderlant te heberben/ ende des selven byhept/ mitsgaders Godes Woort onder te drucken/) oft dooz sijnen ende sinder Spanjaerden raedt/ ende heeft alsoo dooz hun/ dooz verschepdene Brieven/ uyt verschepdene plaetsen aen die vander Stadt geschreuen: waer van ich den Leser sommighe geheel/ ende sommighe inder somme hier sal stellen/ ende sijn de selfde Brieven daer die van Leyden hier boozen van vermaent hebben.

Inden eersten hebben Ian Adriaenz. de Wilde, ende Ewout Arent Gerrisz. opten 28. Mepe aen de Burgheer-meesteren/ Schepenen/ Raedt/ Veerckens vande Schuttertije/ ende ghemeene Keeringhe der Stadt Leyden, uyt Haerlem, dese naevolgende Brieven gesonden/ zijnde by haer onderteekent doch niet geschreuen/ waer dooz de handt ende sijn geen cleyn vermoeden en geben dat de ygien uyt heuten koocker niet en quamen.

Twee uytgedruchte
Leysche
Borgeren
schryuen aen
Leyden.

MYN HEEREN, de sonderlinghe affectie ende liefde die wy dragen tot onse Vaderlicke Stadt, geaccompaigneert met een groote verschricktheyt ende leetwesen, is oorsake gheweest u luyden te adverteren, te weten, dat wy versien dat mijn Heeren gheschapen sijn in een extreme calamité te vallen, so verde uwer E. zijt persevererende in uwen wille, om de Stadt van Leyden te houden tegens den wille ende cere vande Con. Majest. onsen alderghenadichsten Heere ende gerechten Erf-Heere ende nauwerlicken Prince: ghemerct wy volcomelick geïnformeert sijn vande groote quantiteyt der Garnisonen, die alreede geassembleert sijn ende noch vergaderen, so voet als paert-volck, de welcke heurluyder meyninge is op ons arme desolate Landt van Hollandt te vallen, van den welcken sommighe alreede verdrocken sijn nae desen quartiere, ende noch daegelicx trecken sullend, omme principalick u mijn Heeren te assaillieren ende overvallen: Daerenboven de groote quantiteyt van Spaensche Schepen, de welcke dagelicx approcheren totter selver effecte mede geequippeert. Biddende daerom u, mijn Heeren, seer hertelick, dat u ghe-
lieven

lieven wille wel ende rijpelic met groot regardt hier op te letten, voor oogen stellende soo langh niet te willen vertoeven met u selven te bedincken, dat u de moyen deur opstinate niet wechgenomen en werde: Alsoo mijn Heeren wel kennen d'intentie vanden Soldaten, die alleenlick tot saccagie ende plunderingh geinclineert zijn tot heurlieder particulier proffijt. Biddende oock regardt te willen nemen op uwe arme Huysvrouwen, Kinderkens, ende arme oude Vaders ende Vrienden, die u niet helpen en connen: ende en wilt niet oorfsake zijn te sien mishandelen ende voor uwe oogen verloren te laten gaen 'gunt ghyluyden soo dier ende soo grootelic gerecommandeert behoort te hebben, te weten onder andere, het weynich goet dat uwer E. over gebleven is boven de groote dagelicxsche exactien, by u mijn Heeren gesupporteert by nae twee gantsche laeren, twelck ons nacht ende dach voor oogen is. Hebben daerom tot uwer contemplatie ons selven soo stout gemaect, ende sekere Remonstrantie verdoont aen den Edelen wel-gebooren Heere mijn Heere van Licques, wesende Gouverneur der Stadt Haerlem, die welcke een seer beleeft, discreet, ende verstandich Heere is, gheboren uyt dese der Majesteys Nederlanden, alwaer alle sijne goederen gelegen zijn, seer gheneycht tot eendrachticheyt, pays, ende vrede, die welcke ons ter antwoorde gegeven heeft, dat indien hy verskert ware, dat u ghelieven soude te comen tot respiscence ende ghehoorsaemheyt van sijne Majest. dat hy raet wiste u luyden te brengen tot sulcken assurance, van u behouden lijf ende goet als ghy selfs soudet begeeren, so verde het selfde wilde gheschieden aleer ghyluyden vanden Garnisoene van sijn Majest. meer gesloten sult wesen, Ons tot dien eynde belastende u, mijn Heeren, te schrijven, dat mijn Heeren sullen selfs moghen concipieren eenige Poincten ende Articulen, op wat conditien ghyluyden u Pardoen sout begeeren, selve extenderende soo uwen raedt gedragen sal, ende de selve in alder acceleratie overseynden aen den voorz. Monsieur de Licques, die u terstondt sal doen hebben goet antwoort ende adresse aen den Commandeur Major de Castille, tegenwoordich Gouverneur Generael van sijne Majesteys Nederlanden. Sulcx wy u niet en souden connen raden van beter adresse te krijgen dan door hem, de welcke oock het appointement voor Bergen in Henegouwen ghemaect heeft, twelck in alle sijne poincten volcomelick geobserveert is, volghende de beloftenisse, twelck wy

NOTA:
De Leser
mercke op
elck woort.

NOTA.

hopen, dat noch beter met u luyden gehouden sal werden. Biddende Godt den Heere, dat hem gelieve u E. te inspireren sijne Goddelicke gratie, ten eynde ghy mocht hebben 'gerechte verstant om alsulcken uyre die u tot deser tijdt soo avantagieus is, niet te willen met quade perseverantie laten passeren.

Gerrit van
Hoochstra-
ten schrijft
aen die van
Leyden.

Gerrit van Hoochstraten, heeft uyt Leyderdoop op den 29. May twee Brieven gheschreven/ den eersten aen die vander Stadt Leyden, ende was een Brief sonder opschrift/ den anderen eenes Inhouds aen sijnen Neve Gerrit Iantz. de Man, Wy sullen alleen den Brief aen Burgermeesteren deser Stadt geschreven zijnde/ van woorde te woorde hier by voegen/ gelijk wy die bekomen hebben/ beneffens verscheppen anderen/ (die weder tot sijner plaetse ingeboecht sullen werden) vande Erfghenamen van Jonckheer Jan vander Does, Heere van Noortwijckz ende die was vanden volgenden Inhoud:

Allen Burger-meesteren/ Regenten/ ende Raedt der Stadt Leyden.

Lieve ende seer beminde Heeren ende Vrunden, ick gebiede mijn uwer liefden, tselve adverterende dat ick een brieve bestelt hebbe ter handen van mijn Cousijn Gerrit Iantz. de Man, den welcken ick uyt goede gunste die ick den Stadt van Leyden ben toedragende, geadverteert hebben her inhouden van dien te communiceren, tot welvaert der goede ende vroomen Burgheren daer inne zijnde, aldus zult weten, dat ick alle tselve u luyden te kennen ghegheven hebbe deur expresse Ordonnantie ende bevel der Overster Hopluyden alhier zijnde, als namentlick den Drossaert van Wedden, ende Gerard van Sichein, door wiens bevel ick u luyden in mijn voorgaende brieve verhaelt hebbe, dat de Stadt van Leyden ten hoochsten niet belast sal werden als met twee Vaendelen Knechten, ende begeert ghyluyden voor dese voornoemde twee Vaendelen, Duytsche Knechten, her selve en sal u niet gheweygert werden. Aldus mocht alhier bestellen uwe Gedeputeerden, metten alder-eersten, den welcken de voornoemde alle vytheit sullen doen houden, omme te moghen komen alhier ende weder-keeren, ende met henluyden vry inden Haghe by den Veldt-Heer te trecken, omme alsoo te mogen transigeren ende volcomentlick handelen vanden accorde ende vrede onder voorgaende conditien. Die Hopman den Drossaert presenteert zijn eyghen

gen persoon te stellen inde Stadt van Leyden tot uwer verseeckert-
heyt. Sult hieromme wel doen ende accelereren u luyden goede
meyninge, also in het vertouven groot perijckel voor u. I. geleghen
is. Lieve ende seer beminde Heeren, ons Heere Godt wil onse her-
ten verlichten met sijnen Heylighen Geest, op dat wy luyden moghen
ons selven voegen tot het gunt onser God aengenaeft ende ons luy-
den salichste is. Uyt Leyderdorp desen 29. Mey 1574.

Al uwe I. dienstwillige Wynt

Gerrit Hoochstraten.

Op dese drie Brieven hebben die vander Stad op de oude Romeyn-
sche ofte Laconische wyse/ met desen seer cozte woorden beantwoort:

Die van
Leydens
antwoorde
op dese
Brieven.

Fistula dulce canit volucrum dum decipit auceps.

Ende is in onse Tale te seggen:

Als de Vogelaer 't Vogelken vry liet bliegen/
Fluyt hy seer soet om 't Vogelken te bedriegen.

Den Wyf die aen den Obersten Baldeo gesonden werde/ was con-
stich toeghestoten ende met Stadts Zegel versegelt/ van binnen int
midden was heel subtyl een Circkel ghetrocken/ waer inne by naer
met onsenlike Letteren de voornoemde Sententie gheschreven was:
want Baldeus den selvigen openende/ meende datter niet met allen in
geschreven was/ wierpse van toornicheyt met eenighe smaet-woorden
daer heen: maer daer nae nauwer opte selve lettende/ sach de ver-
haelbe antwoorde/ segghende dat hy de Schijvers selve wel ver-
leeren soude.

Gerrit van Hoochstraten dusdanighen antwoorde vande Saegerberg
deser Stede op sijn schryben ontfangen hebbende/ konde niet verhoes-
den waeromte/ ofte door wien alsoo geantwoort was/ ende hy noch
de Capiteynen zyn Meesters daer mede niet te vreden zijnde/ heeft de
penne andermael inde handt ghenomen / ende den selven dagh naer
den middagh aen sijnre zeeff Gerrit de Man, desen volghenden Wyf
gheschreven.

Beminde Cousijn Gerrit Iansz. ick hadde op huyden voor midda-
ge, een open Briefken ter goeder meyninge aen u ghesonden by
een Maechte van Leyderdorp, maer ick twijfel ende vermoede dat u
tselve niet ter hant en is gecomen, vermits de selve Maecht op staen-

Hoochstra-
ten schryft
aen Gerrit
de Man.

de voet antwoord wederomme bracht, ende het antwoord op mijn schrijven hielt anders ter Werelt niet dan aldus, die superscriptie aen M. Gerard van Hoochstraten, ende inden Brief stont gheschreven: *Fistula dulce canit, volucrum dum decipit auceps*, ende voorts niet meer, sonder onderteyckeninge. Het inhouden van mijn was in effect int beginfel anders niet, als dat ick verstaen hadde, hoe dat ghy goede toeficht genomen hadde tot welvaert van mijn ende mijne kinderen, waer van ick u was bedanckende, ende tot een teecken van goede danckbaerheyt liet ick u weten, inden eersten, dat ick door Gods genaden mijn sieckte overcomen was, ende op gister-avont tot Leyderdorp ghecomen, werden my wederomme vernieut aldaer by den Overheyt die groote gracie, diemen de Stadt van Leyden soude doen indien sy haer wilde stellen in handen vande Coninglicke Majesteyt, ende behalven alle haere Privilegien ende anders vry houden, soudn mogen ghenieten alfulcken lofflicken pardoen als sy luyden wel verhoort hadden. Ende omme van als verskeret te wesen, ende omme volcomentlick van 'tgunt voorsz. is, te moghen handelen, mochten tot dien eynde overseynden sekere Gedeputeerden alhier, ende de selve soudn vry ende vranck mogen gaen reysen ende wederkomen tot haren believen, sonder van yemant beschadicht te werden, hier voren soudn men henluyden verskertheyt doen, ende by ghevalle van vorder vertreck, dat de Con. Majest. over zijn Rebellen zeer groote strangicheyt soude toonen, het welcke (dat te beclagen is) de goede ende vrome luyden van Leyden mede soudn moeten misgelden. Lieve Cousijn, dit en sullen langer geen Fabulen wesen, soo verre de goede Luyden van Leyden nu des Con. Majest. ghenade-pardoen sijn verwerpende, want daer soo gruwelick op die van Leyden, in ghevalle van voorder hartneckicheyt, wert gereet gemaeft, dat my 'tselvighe verdriet om te hooren: ende ghy sult eer yet lange in sulcken gevalle groote ellende verhooren over de voornoemde Stadt. Mijn Dochterken begeere ick nu in alle manieren uyter Stadt te hebben, alsoo ick met goede vermaninghe niet en voordere, ende bestelt my dat alhier op de Hof-stede tot Leyderdorp, ist moghelicken secretelicken ende mer alle sijn goetgen. Ghy sult waerachich bevinden 'tgunt ick u gheschreven hebbe, duncker u goet wel ende wijsfelick te doen, soo toont datter luyden in Leyden sijn die des Coninglicken Majesteyts, ende haerluyder eygen welvaert beminnen. Hier mede Godt

Almaech

Almachtich bevolen, die ons herten wil verlichten t'onser zaficheyt.
Uyt Leyderdorp desen 29. Mey 1574.

Op den voorsz. zebden 29. Mey/ soo hebben Ian de Heuyter ende Ian van Mateneffe de Wybisma, hare residentie inden Hage houdende/ beyde aende Burgier- Meesteren ende Begeerders deser Stede geschreven: dese volghende Missiven: de welcke ick goet ghebonden hebbe alhier ghebr. el. i. ane te lghen.

Erfame, bysondere, goede Vrienden, ick en kan niet nae laeten u. l. te adverteren dat een deel van des Con. Majesteys Crijchsvolck weder int Landt ghecomen zijn, tot die sine omme eens de Landluyden te verlossen, vande groote overlact ende schattinghen, die sy luyden dagelick lijden ende opbrenghen moeten, tot onderhoudt van dese Oosloghe, als oock te omme u luyden te verlossen ende daer toe te helpen dat ghyluyden het Pardoen generael, twelck so wel is voor den genen die haer int laer van 1566. als desen teghenwoordighen trouble, ghemoeyet moghen hebben, ende dat u luyden tselfde by de buyten Crijchsvolck niet belet soude werden, ende also ick voor seker weet als die cedula vande geexcipieerde ghesien hebbende, dat niemant van Leyden int selfde Pardoen geexcipieert en is, ende ooc gemerckt ghyluyden, al geleden een Maent, het Chrijchsvolck in die Stede te nemen, gheweyghert hebt, ende oversulcx oock op eergisteren, so dat sy luyden op gisteren sulcx by Con. Ma. Crijchsvolck benauwet zijnde, ghedrongen zijn gheweest haer over te geven. So is dan aangemerct tselfde ick niet en kan laeten u. l. by delen te vermanen, dat ghy luyden niet en wilt vergeten de genade vande Co. Ma. onsen alderghenadichsten Heere, nu alst u. l. gebeuren mach, waerte nemen, ende dat al eer ghy luyden door ghebreck ofte macht van des Majesteys Leger, die noch comen sal, tot sulcken miserie komen sult, dat het Wjft ende Kinderen beschreyen souden. V. L. verseeckerende van wegghen den Oversten Velt-Heer van t'volck hier in Holland zijnde Don Francisco de Valdeus, dat hy voor u l. ieden sal schrijven ende spreecken aenden Gouverneur den grooten Commandeur, dat niet alleen ghyluyden het Pardoen, maer noch meer ghenieren sult, indien ghyluyden nu metten eersten comt, ende indien ghyluyden sulcx in meyninghe zijt te doen, sal den selfden Don Francisco de Valdeus geven vrij gheley, omme met hem te moghen komen parlementeren, ende vry wederkeeren, u versekerende

Ian de
Heuyter
schrijft aen
Leyden.

rende dat ghy luyden niet dan cleyn Garnisoen van Duytsche knechten hebben en sult, ende sal navolgens mijn cleyn vermoghen u. l. alle behulpelicheydt doen, mijn mogelick zijnde.

Eerfame bysondere goede Vrienden, hiermede den Almoghenden Heere bevolen, die u. l. ende ons allen verleene pays ende vrede. Geschreven inden Haghe desen 29. Mey, 1574.

W luyden goeden Vriende/

I. de Heuyter.

Mathe-
nesse de
Wybisma
schryft aen
Leyden.

Eerfame vrome ende besondere goede vrienden, Burgemeesteren ende Regeerders der Stad Leyden, Also ick seer blijde ben van goeder herten en uyt liefden die ic de Stad en Gemeente aldaer toe ben dragende, hebbe niet konnen laten, gmerct ick gesien heb op eergisteren ende gisteren, die getrouwicheyt ende byltant die ghy luyden sijn Con. Majest. bewesen ende getoont hebt, ende mede het profijt ende dienste dat ghy luyden u selver ende de Stad van Leyden gedaen hebt. Hebbe hier om niet willen laten u l. by desen te adverteren, hoe dat sijn Majesteyt als ons overste ende ghenadichste Coning van Spaingnen ende Grave van Holland, ons overgesonden heeft aenden Commandatoir Major een generael Pardoen over onse Nederlanden, soo voor de gene die int laer van 1566. geestimeert zijn geweest voor rebelen van sijne Majesteyt, als die haer nu in eenige saken ontgaen souden mogen hebben, ende begeert geen geweld ofte bloetstoringhe te doen over sijn eygen Steden, dan haer te vergeven ende ontfanghen in ghehoorsaemheyte ende getrouwicheyte aen sijne Majesteyt, ende also ick het Pardoen gesien heb gettyckent ende begeert van sijn Majesteyts wegen hier in dese Nederlanden ghepubliccirt te worden, soo is dat het selfde gedaen soude geweest hebben, dan door sommighe oorsaken ist opgehouden tot Pinxster-dagh: het sal alsdan met alle solemniteyt gepubliccirt werden. Ende indien dat het selfde niet gheaccepteert en wert, sal met groot geweld ende bloetstoringhe gheschieden. Nu overmits ick gaern sien soude her welvaren van u luyden Stadt, ende van die schamele gemeente aldaer, hebbe u l. willen adverteren dat ghy luyden nu wilt wijfelick in dese saecke handelen, achterdincken hebbende op u. l. Huysvrouwen ende cleyne Kinderen,

deren, ende houden u. i. Poorten gesloten, so voor des Coninx Crijchsvolck, als voor des Princen volck, ter tijt toe dat ghy luyden u begeerte ende wille van sijn Majesteyts eygen hant gcregen hebt, ende wy sullen ons mede stil houden sonder eenige schade aen de Stadt te doen, sullen gebieden dat alle de beesten rontdom die Stadt mogen vry ende vranck gaen weyen. Voorrs soo wil ick selver by u luyden alleen in die Stadt komen, ende u. i. spreken, lijf, bloedt, ende goet, by u. i. opsetten voor het welvaren vande Stad, ende voor die schamele gemeente aldaer, so verde ghy luyden begeert op mijn te betrouwen, so wilt mijn schrijven, ende betrouwt op mijn, ick weet raet dat ghy luyden in geen seven jaer, noch soo lange als ick leve, nemmermeer vreemde Soldaten in hebben en sult: want ick weet wat last ick exprefelick van sijn Majesteyt hebbe, hierom wilt met niemant anders handelen dan die ghy kent, noch laet niemant in al eer ick u. i. ghesproocken heb, ende indien ghy mijn schrijft dat ick op u. i. mach betrouwen, soo wil ick op goet geloove alleen inde Stadt comen, ende soecken niet langer de verderffenisse van 'tland. Ick heb by Ian de Heuyter, also ick noch doende was tot Valkenburch, doen schrijven een Brief van gelijcke inhouden. Soo sende ick u. i. dese Bode, op dat ick u. i. by monde mach breder spreken ende ick wil selve morghen comen by de Stadt, hierom wilt mijn terstont antwoort schrijven, ende laten wy de anderen gehou ende getrou zijn, ick wil leven ende goet by u. i. opsetten, ende wy willen regieren met goede Policie ende Justitie. Hier mede God Almachtich bevolen. Metter haest uyt den Haghe den 29. Mey 1574.

W goetgunstige ghetrouwe Vriendt

I. v. Matenes de Wybisma.

Ick hebbe dese Brieven hier daeromme in het langhe willen by stellen/ omme daer mede der Wozgeren stanchasticheyt te toonen/ die niet tegenstaende dit lieft ick ende dreyghelich schrijven van soo vele treffelike Persoonen/ volstandich gebleven zijn in haer goede hoornemen: gedenkende heur verbande ende eedt ende haer so wroom ende onbeweechlich houdende/ hebben hun het selve schrijven te nutte gemaecte. Dese Brieven ende de Leptische Wozgeren sullen ooc alle anderen sieden die noch intyden ende woglen (twelck God verhoede) noch belegeren mochten

Rebennen
waer toe
dese Brieven
hier ges
selt zyn.

ten werden om dese oft dier gelijcke saecke/ tot eenige seere ende waer-
schouwinge der hoochheit ende frantvassicheit dienen.

5. Die van Leyden ordonneren eenige Ruyteren tot binnen wacht: Den Vyandt houdt tot Soeterwoude vergaderinge, om de Stat naerder te benauwen: eenighe uytghesloten Burgheren met hulp van die vander Goude hebben een aenslagh om Leyden te victailieren, maer te vergeefs: De Vrybuyters van Leyden nemen eenighe schepen vande Vyandt opte Haerlemer meyr.

Die van
Leyden
ordonneren
eenige Ruy-
teren.

O Den vierden Junij is binnen Leyden met advijs vande Bur-
ger-Meesteren ende Commissarisen van sijnne Excellentie
goet ghevonden/ datmen binnen der Stadt sekerere Ruyte-
ren ende paerden verkiefen soude/ om op tyden van noot/ de
Burgeren buyten der Stede met den Wpandt schermtufterende/ te hul-
pe te komen: ende hebben sulcx in het werck geleydt. Van overmidts
den Wpandt rantomme de Stad op nae tot aende Stads muysen bes-
schans was/ ende datmen daeromme twelvt nochte de wegghen niet ge-
bruycken en mocht/ so was dese resolutie te verghiefs: niet te min/ so
werden eenighe tijt gheduyende dese Ruyters gebruyckt/ omme des
nachts door de principale straten de wacht te houden.

Ten selven daghe inder nacht omtrent een upzen/ is de tjdinge hin-
nen Leyden ghecomen batter in Zeelant tot Vlissingen groote victorie
verwozven was van 22. Schepen van Orzoge/ die vanden Wpant toe
gherust waren: dewelcke vande Vlissingers aengetast/ eenighe inden
gront geschoten/ ende andere binnen Vlissingen gebracht waren/ ende
naedien het Lant seer veel daer aen gelegen was/ ende omme de Bur-
gheren door dese victorie te verblijden endete moedighen/ soo hebben die
vanden Gherechte inder nacht alle des Stads clocken doen luyen/ ende
gheozdommeert datmen des Dondaeghs daer aen volghende Godt Al-
machtich door de victorie dancken soude.

Leyden
batter be-
soeten.

Nae dat nu de vooznoenden Papysten/ die schryvers vande Wzie-
ven ende andere vergaderinge gehouden hadden tot Zoeterwoude, soo
hebben sy aldaer als op ander plaetsen de Lanthuyden gedwongen/ om
schepen vol sooden te laden/ omme haer tot haer vooznemen te mogen
dienen: want sy sagen dat sy niet alle heur schryven niet uptgerecht en
hadden/ dan die hunder Stadt hun selven ontdeckt ende moediger ge-
maecht/ hebben daeromme de Stad seer dicht rondomme met schansse
benaeuwet/ te weten/ op de Pool-brugge, Meyr-brughge ende anderen
Wateringhen/ soo dat vooztaen qualick per inde Stad te brengen was
sonder

sonder groot verjckel/ hoe wel het met den eersten eer dat die soo nau belegghert was/ wel hadde moghen gheschieden/ maer daer nae werdt selve op den 6. Junij upt der Stadt vander Goude beproeft op dese wijze.

Sommighe Wozghers die dooz het haestich beleggghen tegen heuren wille bupten de Stadt ghesloten waren/ hebben dooz bewillinghe van sijne Excellencie met hulpe vanden Gouverneur en Wozger-meesters vander Goude doen laden dertich schuyten/so met tarwe als met rogge/ dese schuyten hadden twee Landuyden met eenen Schout hun vermeten ende aengenome dooz eenen secreten wech ober Coppieren Ka die sy booz sienen dooz soude steken/ ende daer na daerblijven om den schuyten den wech te wijzen en in Leyden te brengen. De schuyten/ wel boozsien met Bootvolck/ hebbende elck twee Soldaten/ hebben heur repse des nachts gebozert tot aen Coppieren Ka, die sy wel opgeschoten bonden/ dan de Landrman die de leppdman wesen soude/ en was daer niet/ doch boeren boozt/ ende inde plaerse vande sincker hand op te slaen/ volchden de rechte/ ende dwaelden hier dooz tot aen den dag/ waerom sy bzesende dat hem die Landrman verraden hadde (die doch besijden den wech dooz vermoeyt heyt lach en sleep) zijn wederom te rugge nae der Goude gekeert/ ende is aldus desen aenflagh ghefaillert.

Weyde-
bing oer
die van
Leyden
upt der
Goude te
spilgen.

Die van Leyden hier van gewaerschout wesende hebben dit niet ver-
supmt/maer hebben hare Wybupters met haer schepen gesonden opte
Rijn/ om de voornoemde schepen te assisteren ende winnen te helpen:
maer te vergeefs om redenen hier vooren verhaelt.

Opton 7 Junij zijn de voornoemde Wybupters dooz last en bevel van
die vanden Gherechte ende den Weere Commissaris met een groot ge-
tal van plempen ende schoutwen/ wel gemonteer ende versien wesende
van geschut en andere nootzakelicheden gebarē na de Haerlemer meyz/
omme den byant te verhsindereen ende afhandich te maken het toeboe-
ren vanden victualien ende ammunitien van oorloogen/ de welke dage-
lier van Amsterdamme en Haerlem in hare schanssen geboert werden.
Ende desen aenflagh was te goeder upzen begomen ende voorgenomen/
want sy ontmoeten ende recontreerden opten Meyz/ verscherden sche-
pen ende schuyten geladen wesende met veele ende verscherdene waren/
als victualie/ ammunitie/ ende ander kostelicke dinghen hier naer
gespecticeert wesende: welke voornoemde schepen spaengetast/ ende
met geweldiger handt ingenomen ende vercoert hebben/ ende zijn/ met
de schepen naer de Stadt Leyden ghekomen/ dooz de Caghe/ verby
het Boter-hups. Froytiers seyt dat sy een vandes schepen inde gront
boozden/ ende rander verhanden/ ende dat dit gheschiede by de Hey-
mans Brugghe. Ende alsoo de Wpanden legghende int Wozp van Ley-
derdorp, de schepen vernomen ende gheiten hadden/ soo zijn sy met een
nen geweldighen hoop ghekomen aende Zyl-brugge/ menende onse
Wybupters den roof te ontjaghen/ ende haer de genomen schepen af-
handich te maken: maer de Wozgheren vande Wybupters veraddeert

Leidsche
Wybup-
ters nemen
opte meyz
eenige sche-
pen met
victualie.

reert zijnde vande inneminghe der voornoemde schepen/ ende van haer verzoche zijnde tot hulpe ende assistentie om dese Schepen binnen te moghen brengen: soo hebben sy lupden haer van binnen gewapent ende ghereet gemaect/ wachende wanneer dat sy hooren souden dat den Wpandt besich soude wesen om die schepen aen te raffen/ selve verstaende/ soo is binnen Leyden alarm ghekept/ ende de Borgheren zijn ghelijcker handt eenighe upt de Zghoozte/ ende eenighe upt de Doochwoertsche poozte upghetrocken/ ende den Wpandt van beide de zijden dapper aengheballen. De Wpbuyters dit siende/ die hebben haer gheschut/ welck sy op haere schepen hadden/ geladen ende op den Wpandt gheselt/ ende dapperlicken gheschoten/ ende aen weder zijden aengheballen ende gheslagen: alsoo dat den Wpandt heeft moeten bluchten/ ende de buyt verlaten. De Wpbuyters hebben alsoo/ dooz hulp ende bystant vande Burgers de schepen met den roef binnen der Stad Leyden gebracht: de welke met groote vzeuchde ontfangen werden/ vermits die seer rijckelicken gheladen waren/want men seyde datse daer inne be-
 kommen hebben drie hondert hammen, hondert vaten Biers, anderhalf vaten Boters, veel manden ghepackt met alderley victualien ende eere-
 waren, vijfhien bassen, een groote menichte van koghelen, ende vele andere dinghen te langhe te verhalen. De welke die van Leyden niet qualicken in haren noot en quamen. De Borgheren noch eenighe tijt naer dat de Wpbuyters inde Stad ghekomen waren/ metten Wpandt seker mitsferende/ om eenige beesten die sy haer meenden te ontnemen/ zijn daer naer sonder eenich verlies wederomme inde Stad gekomen. Opte voornoemde twee schepen werde gebangen genomen een secker verrader van sijn Vaderlicke Stad Pier Quaetgelaet genoemd/ de welke daer naer/ naer sijne verdienste by den Commissaris en Schepenen deser Stede geoordeelt werde/ te quartieren/ ende de selve quartieren totte vier poozten upt te hanghen. Welcke sententie terstont volbracht werde. Die vande Gerichte hebben alle dese gheschiedenissen zijn
 Princelicke Excellentie dooz brieden bekent ghemaeckt.

De Wpbuyters
 vzeughen
 groote
 buyt in
 Leyden.

Pieter
 Quaet-
 ghelaet
 gebangen
 ende geor-
 deelt.

6. Ordonnantie gemaect by die van Leyden op't ver-
 strecken ende uytdeylen van het broot: kleyne ne-
 derlage voor de Schanffe van Lammen.

Die van
 Leyden
 maken goe-
 de ordon-
 nantien op
 het Coozn
 ende hooz.

De Commissaris Bronckhorst met die vander Wet/ mitsga-
 bers den Adel/ siende dat heur Belegeringe dueren wilde/ en-
 de wel tot een upthongeringhe strecken mochte/ hebben in de
 selve Maent van Julius alle Ordonnantien gemaect (behal-
 ven die hun dienden tot heurder Stadt sterckinge aen Wallen en Dooz-
 ten/ die geroechsaem onoverwinnelick gemaect waren) die heur noo-
 dichste waeren om heur victualie langst te strecken/ ende heur Stadt
 langst te behouden. Alle het Coozn inde Stadt beschreven zijnde/ wert
 behouden

gebonden hondert ende thien last: Hier tegens waren op dese tijt in der Stadt noch veerthien duyzent persoonen: de eerste twee Maenden wert elck mensch ghestelt op een half pont hoofts sdaechs/ twelck sommige arbejftluyden wel dickmael op een ontbjten op aten: de Leiser make sijn rekeninge waer sy hoofts mede geboedet sijn. Daer wert een Ordonnantie gemaect op de Warmoes-bjuchten/sock geen soete-melck te vercoopen dan te kaernen.

Alsoo de Spaignaerden omtrent den 8. Junij begonsten te schanssen omtrent Lammen, een plaetse geen quartier mijls van Leyden ge-
legghen zijnde/ op een crupswater twelck nae Delft, Soeterwoude, ende Leyderdorp loopt/ werden die van Leyden hier van ghewaerschoutwor-
ende den hinder insiende die hun hier door uptromen mochte/ sijn den 8. Junij met ses plempen uptgeballen om sulcx te beletten: dan omtrent Lammen comende/ werden so gheweldich (wat weyze sy deden) van heur vanden met menichie aengeballen/ dat sy moesten te rugge
heeren/ doch en consten het selfde met soo grooter snellicheyt niet doen/
ofte de vier achterste Plempen/ die door een Plempje die vooz aen den wal quam/ ende ten vollen niet en mocht heeren/ gestutter werden/ ende de bande vanden genomen werden/ doch het volck uptgesept vier of te vijbe sijn gebercht/ ende weder inde Stadt gekomen.

Schans tot Lammen.

Rederlags van vier vepische Plempen.

Dit gaben die van Leyden sijn Voest. Gen. op den 9. Junij te kennens/ sijn Voest. Gen. vermanende:

SO het mocht geschien dat de Vyandt hun verhinderde met Sheure Plempen te comen, (ghelijck sy nochtans verhoopten neen,) dat nochtans die van Woerden ende Oudewater, mitgaders andere bevolen wert de Meyren niet ongequelt te laten, sy wouden binnen der Stadt middelertijt toonen den yver die sy hadden, ende heur behoorlicke plicht met der daet bewijfen, die sy de gemeene saecke schuldich waren.

Die van Leyden schrijft aen sijn Excell. den 9. Junij.

Den 15. Junij hebben de vanden/ comende met geweldiger hant bande volckuyt af/ de Schansse (die de Burgers tot bejzindinge van de Stadt/ ende de Raol-ruppen, byten de Repuburger-poorde op de Poelbrugge gemaect ende opgeworpen hadden) weder af gheloopen/ ende innegenomen/ ende met haer volck ende Soldaten wel beset/ ende veel stercker opgeworpen ende gemaect.

7. Eenige Glippers ofte uytgeweckene, schrijven weder aen die van Leyden: Die van Leyden doen naerder onderfoeck van Coorn, muntten, geldr,

om haer int Beleggh mede te behelpen: hebben een aenflagh op de Schansse van Bosch-huysen.

De Wyant en rustede dach noch nacht/ gebuyckende alle middelen om de Stadt te benauwen ende met listicheyt te gewinnen/ Zoo dat sommighe vande genoemde Papisten door de Stadt leggende/ achteden dat de voorgaende Wyeben te vozen geschreven om die van Leyden te bewegen / te vroeck onrijpelic oft niet bewegelic genooch gemaect en waren/ oft mogelyck dincende dat hun den tijt nu bequamer middelen gaf door de enger Belegeringe/ ende het faelgieren des voorschreven aenflaghs/ hebben daeromme op den 18. Junij oock heur pont willen te werck leggen/ hoe wel sy heurre namen by den Wyef schaemden te stellen/ sorgende mogelyck een antwoorde als Hoochstraten te crÿgen. Welcken Wyef vanden volgenden Inhoud was:

Enige na-
meloose
Burgers
schijde aen
Leyden.

Alsoo ons ende allen menschen de staete aenmerckende daer die Stadt van Leyden met heuren Inwoonderen tegenwoordichlick in is, misgaders de desolatie ende verdriet dat u luyden over het hooft is hangende, ten zy die soo menichmael geprefenteerde ende vastelicken beloofde gratie als noch hoe eerder hoe beter by u luyden geaccepteert werde, grootelicken verdriet, ende uytermaten seer verwondert, op wat hope ende met wat middelen dat ghy luyden u selven ende allen uwen mede-Borgeren, wijs ende Kinderen, noch langer cont ghehouden in de ellende ende benautheyt daer ghy u luyden thans in vint, als geheelick belegert zijnde, ende van alle communicatie van menschen besloten, met weynich provisie van montcosten, ende noch weyniger hope dat u luyden yer van buyten inghevoert sal werden, dat soude mogen verstrecken omme te supporteren het voorschreven beleggh, twelck voor seker niet opgenomen en sal werden, al waert twee Iaren na desen dach, voor ende aleeer ghyluyden u begeven sult hebben, of met geweldiger hant gebracht zijt: (twelck Godt moet verhoeden, dat ghyluyden nochtans eer lang sult van ghewaer worden) onder de obediencie vanden Con. van Spangien uwen natuerlicken Heere: En connen wy niet gselaten uyt rechter compassie ende oprechte affectie, hoewel wy niemant binnen uwen steden en hebben (dat wy weten) die ons eenichsins aengaet of bemaeschaft is, u al tsamen te vermanen, toch rijpelicke ende wel op u saecken te willen letten, ende overpeynsen hoe schoon dat die occasie van in absolute

solute gratie ontfangen te werden alle ende eenen yegelicken van wat qualiteyt of conditie hy sy, hun u luyden jegenwoordelick/ alnoch is presenterende, die welcke peravontuerè den tijt eer lang sal comen, dat u luyden (twelck grootelcx te jammeren waert) niet en sal mogen gebeuren. Als ghyluyden sult willen overpeynsen en wel anmercken, hoe dat ghyluyden in ongenade vanden Prince ende andere tegens Con. Majest. rebelterende steden zijt: ghemerct deur u luyden toedoen, ende uyt uwer oorsaken alleen henluyden af-hendich ghemaeft zijn de 4. Vendelen Engelschen, die welcke van u buyten gesloten zijnde, hun opgegeven hebben inde ghenade van sijne Majest. ende oversulcx weynich hulps of ontsets van hemluyden zijt verwachtende. Ende oock al waert faecke dat sy de wille ende intentie hadden om u luyden eenichsins secours te doen, wel cont bemercken dat sy weynich middelen daer toe hebben, aenghesien (als ghy wel verhoort sult hebben) dat sy het selfde volck van Oorloge dat tegenwoordelick in haeren dienste is, aen diverse oorden grootelicken van nooden hebben, als voor Gorichum, die jegenwoordelick met meerder heyr cracht als ghy belegert worden, ende tegens die invasie van sijne Majest. groote armeye uyt Spangien comende: des te meer dat behalven dat volck van Graef Lodewijc, daer niemant meer af te voorschijn en comt, zedert dat siluyden heur hoeft soo wel omtrent Nimmegen gestooten hebben, sy luyden in corren tijt 17. van heure beste Vaendelen verlooren hebben, als namentlicken ses die ghy wel weet dat tot Alphen geslaghen zijn: de vier voorsz. die hemluyden opgegeven hebben onder uwen oogen, en daerenboven noch seven Vendelen die op Vrijdach lefleden inde Schansse van Worchum al tsamen deertlicken vermoort zijn. Oock mede, als ghy sult willen aenmercken dat die middelen, daer ghyliden de Oorloge tot noch toe mede hebt helpen voeren, als Kelcken, Cyborien, ende Capitael impositien althans u lieden grootelicken saelgieren, en voortaan niet meer by te setten is: Ooc mede dat de dagelicxsche contributie overmits de occupatie vanden platten landen u lieden meestendeel benomen zijn. Ende ter contrarie die groote macht en mogentheyt vande Con. Majest. onsen aldergenadichsten Heere en natuelicken Prince, die welcke eer een gantsch Coningrijc van Napels, Cecilien, Sardaigne, of diergelijcke partien sal versetten en veroorloghen, dan hy gedoghen sal, dat dese sijne oufste Patrimoniale Landen hem af-hendich

dich gemaect sullen werden. Wat voert oft middelen sult ghy mogen hebben om u langhet in uwe erroren en groote benautheyt daer ghy tegenwoordelicken inne zijt, mer groot perijckel van het quaet dat u lieden over 'thoof is hanghende, te houden? Waert niet beter, dat ghy u in tijts conformeerde mette wille van sijne Majest. ende accepteerde die gratie die u lieden generalic allegader tot noch toe gepresenteert wert? Ende aengaende dat yemant van u lieden hier op soude mogen seggen, dat u lieden geen belofte en soude gehouden werden, het selfde is maer een frivole excusatie, ende een quaet voorsetten van eenighe onder u lieden, die met desen turbulenten tijt beter hun profijt weten te doen, ende die Schapen te scheeren, dan anders: Want wat verseeckertheyt wilt ghylieden meer hebben, dan wy verstaen hebben uyt monde vanden Heere van Licques, dat hy u so vastelicken heeft doen presenteren, de welke wesende een goet Edelman vande beste ende oufste stamme van dese Nederlanden, ende binnen 'sLands grotelicken gegoet zijnde, ghylieden wel peinfen mocht dat hy niet en sal beloven, ofte hy en sal wel versekeret wesen dat hijt u lieden vastelicken sal connen gehouden, ende soo veel credijts heeft te Hove als yemant anders soude mogen doen: gelijk ghylieden gehoort moecht hebben vande Engelsche Soldaten die hun in sijne handen onder uwe dese Vesten opgegeven hebben, de welke deur sijne intercessie al tsamen wel getraecteert, naer Englant in goeden doene gefonden werden: Daeromme adresseert u aen hem liever dan aen yemant vreemders, ende dat hoe eer hoe liever ende beter, want wy int seecker wel weten dat hy eer lange vertreckt, om in meerder saken van sijne Majest. geemployeert te werden: Wy hebben uyt sijn eygen monde verhoort, dat hy uyt rechte compassie voor sijn vertreck andermael aen u lieden gheschreven soude hebben, waert sake dat ghy luyden op sijne voorgaende Missive de minste antwoorde van Ia ofic Neen ontboden hadt. ★ Dus indien ghy hem in dese uwe saken soudet willen besigen, is van noode dat ghy sonder vertreck hier op ons u intentie eenichsins laet weten: De welke verstaen hebbende, verskeren u lieden eer langhe Brieven vanden voorschreven Heere van Licques, van alle versekertheyt ende goede presentatie: En wacht niet naer de Copie van 't Pardoen opten 6. deser Maendt tot Brussel gepubliceert, ghy sult beter conditien voor elck van u lieden int particulier (hoe groffelijcken dat hy oock misdaen mach hebben) verweven:

werven: zijt des verskeret, indien ghy lieden niet te langhe en vertrect, dan ghy lieden volghende t'voorsz, Pardoen (hoe wel tselvde seer ample is) sou mogen genieten. Schout doch die groote plagen ende benauehty die u lieden over thoost is hanghende: hebt ghy lieden eensdeels gheen compassie met u selven, hebt doch medelijden met soo menighen uwen even-naesten. En laet u niet langer pacyen met leugenen ende met eenighen onseckeren hope, als goet te bemercken is dat ghy lieden vertroost wert van eenighe vanden uwen, ghemerct sommige thans dagelick roepen over uwe nuyren, soo wy verstaen. Haelt uwen Coningh weder, daer by meynende den Coningh van Vranckrijck, die op Pinxter-dagh lefleden ghestorven is, waer van u lieden weynich hulps ofte ontsets sal comen, want het alreede daer volder oorloghen is, dan hier in dese Landen: Oock mede, al wilden de Franchoisen u lieden te baet comen, souden onderweghen vinden met wien te doen te hebben, als die ghene deden die met Graef Lodewijck ende Christoffel des Palt-graefs Sone quamen, die met de hulpe Gods soo wel om hals gecomen zijn, als de Duytschen: Onsen Coninck heeft althans over die twee hondert ende vijftich Vaendelen Knechten, behalven dat paerde-volck, wat macht kan daer grooter tegen wesen: Dus wilt u lieden wel beraden, ende op alles wel letten, ende ontbieden ons hier op een weynich antwoorts, gemerckt wy uyt rechter affectie ende compassie u desen geschreven hebben: Hier mede u lieden God Almachtich bevelende, die wy bidden uwe herten te willen bemorwen ende verlichten tot uwer alder preservatie. Geschreven uyt 'sConincklicke Majesteys Lege, voor Leyden den 18. Junii 1574.

Onder stondt

By drie goede Leyden met eeren/ u leyden altsamen als noch onbekent/ gantschelick t'uwen besten/ in alles daer wy u l. sullen moghen assisteren/ wrens namem ghy noch niet en moecht weten/ maer namaels mette hulpe Gods sult leeren kennen.

* Mijn Heer van Noortwijck, Ionckheer Jan vander Does, heeft op demarge van sijn Boecxken dit volgende gestelt, dat hy geen antwoorde gecregen en heeft, behoeft hy niemant danck te werten dan my, die sijn Pardoen-brieven ongeopent ende ongelesen, ende

ende eer sy in handen van Bronckhorst ofte andere geraecken consten te rugghe ghesiert hebbe met sijn Trommel-slager, de welke voor de Witte-Poorte ons alarm met sijn Bullen ende Pardoen was maeckende, ter wijlen de Spaensche Soldaten met heure assistenten de Hoochwoertsche Poorte ende onse Koeyen bestormende waren.

Jonckheer Ian van Matheneste de Wybisma, heeft mede opten 23. Junij van het Fort te Poel (so hy't noemde) wederomme aende Stadt Leyden geschreven/ wesende vanden volgenden Inhoud:

Mathe-
neste de
Wybisma
schrijft een
tweedemaal
aen die van
Leyden.

Erfame vrome ende besondere goede vrienden, Schout, Bur-
germeesteren, Edel-luyden, ende alle Inwoonders van Ley-
den; Also wy gaern voorsien souden alle merckelicke quaet ende
beschreyinge van wijf ende kinderen, so en mach ick u. i. niet
verbergen van t'geenmijn by den Commandatoir Major, Gou-
verneur over alle dese Nederlanden, bevolen ende belast geweest
is nae het publiceren van het Pardoen generael, het welke ge-
schiet is opten 6. Junij binnen Bruessel, waer uyt seer weynich
perloonen geexcipieert zijn, soo int Jaer van 1566. als int Jaer
van 1570. somma men sout niet anders begeeren mogen: soo ist
dat syne Majest. niet anders en begeert dan dat dese Nederlan-
den mogen floreren ende wedercomen in haer oude staet, ende
den Commandatoir heeft myn expresselick belast ende gheswo-
ren, dat hy de selfde wille ende intentie van syn Majest. sal on-
derhouden ende volbrengghen, ende dat syn Excell. anders niet
en begeert dan het welvaren van alle Steden in Holland. Nu ge-
merct dat dese Stadt van Leyden rontomme bewaert ende be-
sterct is, alsoo dat vvy onse Forten hebben tot Lammen, Ley-
derdorp, int uytvaren vande Zijlbrugge, opte Quaeckel, ende
op die brugghe van Poel, tot Ian Cley, ende daer aen alle onse
principael vachten ende vaendelen, te vveten tot Zoetervvou-
de, Zoetermeer, Haservvoude, Leyderdorp, die Vos-kuyl, Reyns-
burch, Valckenburch, Voorschooten, alsoo dat het niet moge-
licken en is datter eenige victualie oft ontfer inde Stadt mach of-
te kan ghecomen: ende genomen, datter voor als noch provisie
in mach zijn voor drie ofte vier maenden, so moet het noch ten
laetsten bedocht zijn, al vwater van desen saeck mach gecomen,
ende

ende sal u. l. als dan niet gebeuren, dat ick voor u. l. verkregen ende vervorven hebbe, te vveten indien de Stadt met alle Invvoonders hem begeeren te geven in handen van zyne Maieſteyt, vvaer aen ic niet en twijfele of alle de Invvoonders sullen anders niet begeeren te doen, soo sal syn Majesteyt haerluyden ghelijckelick ende generalick pardonneren ende permitteren al datter ghedaen soude mogen vvesen sonder yet uytgeſondert. Ende also ick ſorge, datter sommige souden mogen zyn die haer niet en betrouwen opte ghenade van sijne Maieſt. dan ſorgen datment haer loonen soude, ghelijck den Hertoch van Alba op andere plaetſen gehouden heeft, soo salmen die gene verſteekeren ende toefeggen alle gelove, eere ende vromicheyt, ende willen ſy luyden haer vertrecken, men sal haer ende alle die willen, vry ende vranck laten vertrecken, ende ſchepen tot Carwiick beſtellen. Ende op dat ſyluyden mogen verſekert zyn, ſo sal ick in perſoon met ander die ghyluyden begeert tot pant by u. l. in de Stadt tot gevangens gaen, ter vviilen toe dat die perſoonen (het zy, vvic hy zy) totten Briele ofte Enchuyſen gecomen zyn, ende aen u. l. geſchreven hebben dat ſyluyden vry ende vranck overgecomen zyn, op datter geen bedroch in mach geſchieden. Ende alſdan moecht ghyluyden handelen, op vvat middelen ghyluyden de Stadt in ſyne Maieſt. handen vvilvt overgeven. Ick bidde u. l. dat ghy nu toch vvilvt hier van metten anderen ſpreecken, ende metten anderen goede reſolutie nemen, op dat vvy moghen metten anderen leven tot vrede. Bidde hier van by deſen Boer ofte Huysman alle antwoort te ſenden, ick wil leven ende goet by u. l. opſetten, wilt mijn hier in gelooven, ghy ſult mijn trou bevinden. Hier mede God bevolen. Metter haest uyt onſe Fort van Poel, opten 23. Junij, Anno 1574.

Wien goetwilligen ende ghetrouwe Dienſt
wat ick vermach!

I. v. Mateneſſ de Wybiſma.

DEn Prince van Oraignen ende de Staten van Holland dit ſchrijven vernomen hebbende heeft den 25. Junijaen die van Leyden uyt Rotterdam geſchreven, haer bedanckende van hare ſtandvasticheyt ende vermanende dat ſy hun niet en laten bewegen oft verſchicken

van Prince
ſchrijft an
Leyden.

schrieken van den genen die hun namen schamen, sy leyden de leugenen vanden eersten brief ter neder, schreven dat de Burgers goeden moet grijpen souden, ende niet twyffelen men soude binnen corten tijden (deur de genade Gods) niet alleen de Stad van Leydē van geweldt der vyanden ontfetten, maer ooc de gheheele landen van Holland daer van bevryden, ende vermaenden haer dat dese Briefschrijvers ende haere vyanden wel listelick versweghen het verlies heurder schepen, ende bysonder heur schade van 200. Mans in Waterlant, &c.

De Heere van Licques met sijnen toefloochers/ daermen vermoede: de dat desen eersten Brief van daer quam/ oft mogelijk van Baldeus met den sijnen siende dat desen Brief/ misfgaders Wybilmas Brief/ soo wepnich voozdeels deden als de hoogaende/ jae dat sy veel min antwoozden cregen dan op de hoogaende brieven: hebben alle middelen gesocht hoe sy de Burgers met inerder bewauninge heure vroomhepde ende stantvasticheyt ten quaetsten souden vergelden.

Dublioux
schreef aen
Leyden.

Den 28. Junij sinder binnen Leyden sekere Brieven gecomen/ gheschreven by Laurens Dublioux, dat den Prince van Condé, met Hertoghe Christoffel, des Palsgraven Doon/ Graef Lodewijck van Nassau, ende sijne Broebers groote aparaten maecten/ ende alreede een schone Armeye van Ruyteren ende Knechten booz handen hadden: welke tijdinghe de Burgeren verbljide/ ende dede hopen datse verlost souden werden.

Op den 1. Julij cregen die van Leyden de tijdinghe dat de Spanden upt Deldant opghetrocken waren/ dat de Sluysen oder al open gheset tet waren/ ende de Landen onder water stonden/ ende sijn Excellentie schreef dat sy dooz sulcke middelen de Stad verhooyte te verlossen.

Onderfouc
van Coozij.

Op den 3. Julij werdt binnen Leyden visitatie ghedaen van het coozij / ende eenighe ghecommiteerden gingen van huys tot huys opschrijvende hoe veel coozij elck in sijn huys hadde: ende wat pedes booz elck hooft meer als een achelen hadde/ hebben sy naer haer ghenomen/ op een secker plaetse ghebracht/ ende daer naer gebaken wesen de aen andere behoeftege personen (die welke seer vele waren) uptghe deelt ende verstreect: te weten elck hooft een half pont broodts alle dagen: maer oermits dat upt dese settinghe onder de Borgeren groote moep ten ontstont/ segghende datse haer daer mede nacht ende dach wakende niet en konden onderhouden nochte voeden/ soo hebben die vanden Gerichte t'selvighe verhoort ende bevolen dat elck hooft een pondt uptghe deelt soude werden.

Op den 5. Julij/ wesen de op een Maendach werde een jongh Sol daer van omtrent 16. Jaeren oudt/ geboortich van Leyden, die om sijn sloechhepdes wille Leeuken ghesent werdē/ ende diende onder t' Vanden vanden Heer van Noorwijck, vanden Spandt int gras legghende verchalcht/

verschalcht/ ende meteen seker Engelschman gebangen genomen. En^e Leuken
 de obermits desen jonghen hen inde eerste Belegeringe gelijck een Leu^e gebangen
 tegen den Spaignaerden tot Leyderdorp leggende ghezaghen hadde/ ende aē sijn
 haer alle spijt/ schade/ ende hinder doende die sy ronde bedencken/ so
 waren sy geweldich op hem verbittert: waeromme dat sy hem geban-
 gen hebbende/ eerst neus ende oozen afgesneden hebben/ ende daer naer
 aen een staeck/ aen sijn eene tee opghangen: ende alsoo sy uptermaten
 haerdigh ende rasch van leden was/ soo is sy alsoo hangende by sijn een
 been opgeclomme/ meeneude hem selben te verlossen: maer de Spaign-
 naerden sulcx stende/ hebben hem doorszooten/ ende dit was het droe-
 bich eynde van ons Leydens Leuken. Wi dese twee ghebangens heeft
 de Wpand vele dinghen ende geleghentheyten van die van binnen vernom-
 men ende onderhyaecht.

Op den 7. Julij des Woonstaeghs soo is hoor de witte-Doorte ghe-
 komen een Trompetter vanden Wpandte sittende te peerde/ met hie-
 ven houdende dende Regerders ende Borgeren der Stad Leyden. De
 Commissaris Bronckhorst. de Heer van Noortwijk, de Schout
 Brouckhoven, ende de Burger-meesteren sijn bapten de Doorte by
 hem ghegaen/ ende hebben hem de Vrieten afghenomen/ geoyent ende
 ghelesen: ende tot antwoorde ghegeven/ datse de Stad hoor den Conting
 behielden/ ende beschermen wilden/ ende soo sy yet wilden versoeken
 omme te tracteren/ dat sy dat doen souden aen sijn Excellentie/ wat sy
 daerinne dede/ waeren de Borghers ghewillig om naer te comen.
 Op der Waddinghe verwachteden een grooten hoop Rupters het we-
 der-antwoort vanden Trompetter.

Ten selven daghe wierden twee van des Wpandts Soldaten ghe-
 bangen inde Woztel-tupnen/ ende werden binnen der Stadt gebracht.

Ten selven daghe is binnen Leyden afghelosen/ indien dat eenighe
 Wannen ofte Vrouwen door't haestich beleggghen deser Stede uptge-
 noten ofte selfs uptghetrocken waren/ ende dat haer Vrouwen ofte
 Wannen mede by haer begeerden te wesen/ dat sy luden bypelicken
 met hare kinderen upt der Stede vertrecken mochten/ ende datmen de
 selvighe byj ende onberhindert soude laten passeren. Dit gheschiede
 obermits dat de eedwaren binnen der Stede seer begonden te minde-
 ren/ ende den honghernoot te vermeerderen/ waer ober dat die vanden
 Gerechte beducht waren dat om den selven noot onder de Gemeente ce-
 nighen oproer soude mogen ontsaen/ ende doort vertrecken van eenigen
 de liffstochten verder souden moghen strecken.

Ten selven daghe sijn upt het Marcgat uptgelaten twee Vrouwen
 met acht oft thien kinderen/ ende hebben haren wegh ghenomen om
 op Warmond te trecken/ ende comende by de Poel Schans/ soo sijn sy
 vande Wpanden aenghegrepen/ de welcken haer luden de clederen bo-
 ven den middel rontom haer lichaem afgesneden hebben/ alsoo dat sy
 haer beschaemde leden niet en konden bedecken/ ende hebben haer alsoo
 met smaechepde wederomme naer de Stad ghesonden/ seggende gaet
 ghesonden.

met u kinderen naer de Stadt/ ende helpt daer die probiande op eten/
die van Leyden met barmherticheit over haer ende hare kinderen
beweecht wesen/ hebben haer weder inde Stadt ghenomen ende doen
versozghen.

Af-beeldingen van't Papieren gelt.

Leyden
munt wa-
piereu gelt.

Den 10. Julij soeghen die van Leyden ghelt van 28. ende 14. sup-
bers: Daer stont op gelijck op het papieren gelt heurder eerster Bele-
gheringhe: HÆCLIBERTATISERGO, den d'ander zijde: GOD
BEHOEDE LEYDEN. NVMMVS OBSSESSÆ VRRIS LVG-
DVNENSIS SVB GVBERNATIONE ILLVSTRISSIMI
PRINCIPIS AVRAICI CVSVS. De clepne LVGDVNVM BA-
TAVORVM. Op te ander zijde/ PVGNO PRO PATRIA 1574.
De ghedaente ende het fatsoen van dit ende het Papierengelt / twelck
inde eerste Beleggheringhe gheslaghen werde / te weten stucken van 20.
ende van 5. supvers / zyn geweest als dees boven gevoechde figuerk
uptwysen / die wy tot ghedachtenisse hier by ghestelt hebben.

Tot de oplichte van dese munte / ende de distributie van dien zyn by
de Heeren vande Gererchte ghestelt seckere Personen / ende zyn haer
ghegeven dese volgende Commissie.

Also by de Gerechte der Stede van Leyden tot vordernisse vande gemeene saecke goet gevonden is, seckerere nieuwe Munte van papiere ende andere materie te doë slaen, volgende de Authorisatie van zijn Excelentie, ende selve dient metten eersten gedaen, en gevordert te werden. Zo ist dat die vande Gerechte voorsz. gecommitteert hebben, ende committeren midtsdesen, *Huyck Claesz. Gael, Gerrit Wiggersz.* ende *Dirck van Kessel*; ende elck van hem bysonder, die best zal moghen vacheren, omme opte voorsz. Munte goede regard ende opfichte te hebben, ende de penningen daer van comende, te ontfangen, ende onder den Soldaten alhier in garnisoen leggende te strecken, ende indient van node zy de monsterringe te assisteren, ende voorts al ter cause voorsz. metten aencleven vandien, te doen ende te vorderen, dat eenichsints hem luyden ter liefden vant Vaderlant doenlick sal sijn, mits dat zy ghehouden zullen sijn, van heurluyder administratie ende handelinghe te responderen, daer ende alsoo selve behoren sal. Actum den 10. December 1573. ende was geteyckent *I. van Hout.*

Ten selven daghe quam binnen Leyden een Bode genaemt *Pieter Gerritsz. Scheepmaker* / met vele diversche bybeden aen verscheppen Burgeren ende bracht de tijdinge dat de Heeren Staten van Hollandt ende Zeeland, op Schoonhoven gerepft waren / ende dat aldaer de Staten ende Gedeputeerden van Amsterdam ende Vrechi oock comen souden / omme te treden in communicatie ende handelinghe van Dapsel ende datter oock eenige Gecommitteerde tot dien epnde aen sijn Excelentie gesonden waren.

Des nachtes tusschen den 17. ende 18. Julij / hadde den Wyand buyten de Geyns-burger-Woorte / tepnden den Steenwegh / ovgeworpen ende ghemaecht een Schancken / twelck sy besetted hadden met 25. ofte 30. Soldaten : de welcke de Wozgeren berhtinderden ende beletten dat sy in haere Cool-tupnen ende Waermoef-yoven niet en mochten komen / omme daer upt te halen de vuzchten / 'tzy woxtelen / cool / ende andere dinghen / de welcke sy tot hare onderhoudinghe daer inne in het woorzaer geplant ende gesaepft hadden. M^r. *Dirck van Bronckhorst*, die hem byomelicken totter doot toe in dese Belegeringe gegueten heeft /

De Warsmoeschas van die van Leyden. Ingenome.

mitsgaders de Begeerders / hebben sekerere prijsen ende penningen ge-
opdonneert / vooz die geene de welcke alder eerst dit Schancken we-
deromme in nemen souden / te weten den eersten die daer in quam 6.
gulden / den tweeden 5. gulden / den derden 4. gulden / ende den vierden
4. gulden: de Burgere die welcke lust ende begeerte hadden om sulcx
te volbringen / die hebben haer toegernst ende gewapent / gereet wesen-
de / maecten een loosen Alarm / mette groote Clocken binnen der Ste-
de / ende zijn alsoo gelijckerhandt / met groot gedruys de Poorte uptge-
ballen / ende met geweldiger handt het Schancken ingenomen / de Sols-
dacen daer upt gezeven / ende ter aerden toe gesecht ende te gronde af-
gheworpen: ende zijn sonder schade weder blianen de Stadt gekeert.

Den 22. Julij hebben de Burgers / den Dijk loopende naer der
Waddinge / boven de Slups van Boschuyfen, afgestecken ende ghe-
slecht / op dat den Vpandt (die van achter den Dijk bebedertelick comen
mocht) souden comen zien / ende zy hebben een Schancken opte Slups
naer den Rijn opgeworpen ende ghemaecht: waer upt zplupden den
selven dach ende den 23. verscheyden malen / tegen den anderen ghe-
schoten ende geschermitseert hebben.

Leyden
wozt dich-
ter bele-
geret.

De Stad Leyden, werde middelertijdt dichte belegert / bysonder
aen de Haegh-Poort, daer een Spaensch Capiteyn lagh Carion ghe-
naemt / die sich aen der Waddinge beschansset hadde / mitsgaders an-
dere spuytgate die de sijne inden Dijk hadden / ende Looyschansset
by Bos-huyfen, waer dooz hy die vander Stadt seer hinderlick waas:
zijn de Bozgeren besloten / hoe wel sy geen knechten en hadden.

Op den 29. Julij des morgens om trent bye uppen eenen heymelic-
ken ende stillen uptval te doen / op de voornoemde Schancke / ende ghe-
schiede in deser voegen:

Gerrit vander Laen is met een Galley wel versien met gheschut te
water uptgetogen / de Bozgeren die hy by hem hadde boerden meest
musquetten. Joncker Ian van Duvenvoorde Capiteyn van de Wyp-
bupters is het Vliergat uptgeballen / sijn volck was gewapent d'eene
helst met verrejaghers / ende d'ander helft met Roers. Andries Schor-
lier hem binden met sijn Vaendel bupten de Kepusburger poorte / om
den wech van de Poelbrugge te besetten. De twee Vaendelen van
Joncker Ian vander Does Heer van Noortwijk, ende Mees Ha-
vicksz. maecten haven aenlagh op de Schancke van Boschuyfen-brug-
ge. Op een plaetse genaemt het Sant werden een meckelick ghetal
Pioniers ghestelt.

Dit alles nu aldus bereept zijnde / ende prijsen ofte bergeldingen op de
eerst-comende inde Schancken / ende op elck Spaensch hooft sekerere
somme van penningen gheselt / ende het hyper-secken gedaen zijnde / sijn
splupden aen allen kanten met een groot geroep ende ghedruysch aenge-
ballen / vooznamelick des Heeren van Noortwijcks ende Mees Havicks
Vaendelen. De Spangiaerden / tsestirch mans sterck zijnde in de schancke
weerden huij dapperlick met heure musquetten: Van die vander Stad
waren

voerwerck
in de Bos-
chuyfen
schancke ge-
worpen.

waren soo dicht onder de Schanffe/ dat sy met heure berresagers daer inne stieten/ ende heur roers afgeschoten hebbende den Vpand daer mede sloegen/ ende werd' oock dapper met steenen van bupten ende binnen ghesloegen. Middelerijt quamen eenighe Burgheren aen met secker vperwerck/ namelijk ghelaten vlessen ende tier-ballen met solpher ende buspoeder van binnen ghebrukt/ ende bupten met brandende lonten/ die sy inde schanffen wierpen/ ende onder den soldaten seer groote schade deden. Waer dooz de Spangiaer den gedwongen werden de selfde te verlaten/ de welke de Burgeren in namen/ de Vpanden deurstaken/ verbzanden ende levendich in het afwerpen vande Schanffe begraven hebben/ niemant gebangen nemende hoe deerlic dat sy riepen milericorde, misericorde. De hoozschyben Pioniers die onledich waren tegens heur Vpanden by de Poelbrugge met een Loop-schanffe/ en quamen niet tyts genoeg om de Schanffe te slechten/ daer de Burgheren haer beste toebeden/ om die selfs af te werpen ende te slechten.

Middelertijt quam dooz de vper-teekenen allarm in Baldeu gantsche Legher/ so dat die van Lammem, Voorschooten ende de Vos-kayl, die vander Waddinge ontsetten/ Inselfijck die van Leyderdorp, ende oock die van Wassenaer met paerden: dese met seer weynich overgheblevene hebben drie aenslopen op heur verloozen Schanffe gedaen/ ende werden met schade ende schande afgeslagen. Doch alsoo der Borgeren meyning niet en was de Schanffe te houden/ van de selfde te slechten/ soo het hun hadde doenlick geweest/ ende te betonen/ hoe wel sy geen Crjghs-Wolck binnen en hadden/ dat den noot ende daghelijcke ervaringsen Crjghs-stupden maecten/ ende oock eensdeels gedwongen zijnde te versterken dooz de groote aencomende macht/ zijn nae dese vrome schermutselinghe van twee upzen/ weder nae Stadt ghetrocken met eeren ende goeдей buyt van hare Vpanden mede nemende.

In het innemen van dese Schanffe zijn van des Vpants zijden/ soo Spangiaerden als Italianen/ doot ghebleven ontrent 100. Personen/ vande Borgheren zijde werde gheschoten Mees Havicxsz. Capiteyn/ de welke eenige tijt daer nae vande quetsure gestorven is. Reyer Iacobsz. Coperflager, ende een vands Soldaten die byde Borgheren aengenomen werde/ werden gebangen genomen/ maer werden tegghen andere gebanghenen/ die die vander Stadt ghevangen genomen hadden / weder losghelaten ende ontslaghen.

8. De Regeerders van Leyden verbieden het schermutselen; Raetslaghe om Leyden te ontsetten: eenighe Dijken doorgesteken: Baldeus schrijft selfs aen die van Leyden.

De menichvuldige schermutselingen / soo op den 14. 15. Julij/ als daer nae om der besten wille gehouden/ die de Borgheren ontrent

Bo-huyse
schanffe van
den borgeren
ingenomen.

De burgeren
betaken de
Boshuyse
schanffe.

Schermtu-
felen binne
Leyden
verboden.

trent de Stadt op dese tijt noch omtrent de seven hondert hieken/ son-
den te lang vallen te beschrijven: Want de Burgeren waren soo gewoon
ende ghewillich in het schermtufelen/ dat die vander Wet met Cloeken-
slagh het selfde moesten verbieden: gelijck ick voorszenen gheseyt hebbe.

De Leser sal oock weten dat die van Baldeij Leggher die vander Stad
niet een Beest en benamen/ ofte sp en betaelden het wel niet verlies van
heuren volckie/ booznamelich booz de Loop-schanse buyten de Zyl-
poort/ daer sp niet planckē over de Sloten voozgecomen waren/ weicken
wech hun benomen wert/ soo dat op den 6. Augusti acht Spangiaers
booz de selve Schanse doot bleven/ ende byte gebanghen.

Men weet oock niet dat sp inden gantschen tijt der Beleggheringhe/
den Borgheren meer beesten benomen hebben dan een Koe ende byte
Calveren: het welcke aenmerckens waerdich is.

Ten wert oock niet met clepue verwonderinge Aengesien/ hoe hun in
tijt des noots de Beesten wanneer als sp de kloeken hoorzen allarm clep-
pen/ nae de Stad begaben/ ende booz de ghewoonte het gheschut leerden
kennen.

Baldei
eersten aen-
slag op
Delft
den 19. Ju-
ly 1574.

Omtrent desen tijt maecte Baldeij volck inden Hage ende daer om-
trent leggende/ eenen aenslagh op de Stadt van Delft, die sp dooz corre-
spondente van ettelicken inde Stad zynde (die daertinne ghetrouwelick
handelden ende sulck te kennen gaben) vermeynden inne te crijgen van
hier was booz hun alsoodanighen banquet ban begraven buscript ghe-
coockt/ dat waeret sake dat sp in de poorte gecomen hadden/ vele souben
daer haest de daghen haers levens den roff ghecreghen hebben: dan alsoo
de Neutenen vander Poorte niet soo haest gheret en waeren/ ende den
Walbrugge niet wel en wilde nederballen (moghelick booz de verbaest-
hepdt des genen dien sulck bevolen was) zyn de Spangiaerden te rugge
ghekeert/ daer die vander Stadt laet ghenoech onder schoten/ soo dat sp
hun gheen groote schade en deden.

Handelin-
ghe van
Dyede.

Niet tegenstaende alle dese aenslagghen/ ende dat oock die van Leyden
seer bemaect waren/ was een wepmich booz dese tijt begoft van Dyede te
sprecken (ghelijck hier vooren aen gheroert is) ende waren tot dien eynde
eerst upt Vrecht ghesonden (hoe wel onder een ander dacksel) Jonckheer
Iohan van Mathoncke Heere van Reviere, ende den Advocaet Treflong,
ende naemaels de Edele Hooch-gheleerde Godvruchtighe Philips Mar-
nix Heere van S. Aldegonde upt snyder gebanckenissen/ ende dit alles
niet betwilliginge vanden Heere van Champangoy Aengesien desen han-
del in het Walck beschreben/ ende int Duplich over gestelt is/ Sal de
Leser die desen verder kennisse begeeren selve moghen doozlesen.

Somme bā
der Hollan-
ders ende
Seelanders
Aegueste.

Als in etteliche daghen met dese pdele hope van Dyeds obergebzoekt
waren/ soo hebben de Staten van Hollandt ende Zeelandt den Heere
van S. Aldegonde na sijn ghebanckenisse (nāvolgende sijnen eedrt) we-
der doen trecken/ heur versoek by maniere van supplicatie aen de C.
Ma. mede ghegheben/ verbatende dese puncten: De vreemde Natic
nyt den Nederlanden veroghē zijnde, soo onderwerpen hun de Hol-
landers

landers ende Zeelanders met heur aenhanghers den Generalen Scaten: ende bewijle oock de andere Gesanten insghelijcx nae Wrecht ghetoghen waren/ ende het beleggh van Leyden deurende bleef/ ende heurlup der victualie seer minderde: Wert van sijn Excellentie eriden den Staten niet te min ryppelick beraedtslaghet/ op wat wijse men Leyden best ontsetten soude: doch aenghesien dooz het ontsetten te Lande dooz de seer nauwe Beleggheringhe/ t'geweldt der menichfuldighe schanssen/ ende machte der Wpanden seer veel volckx soude ghespiit werden/ ende nu alreede den meestendeel der platten Landen verdooven waren/ ende upt den onverdoyen Landen de Wpanden meest onderhouden werden/ ende weeck-gelt creghen: Daer beneben oock dat veel hopy ende roozns by eenen Edicte in Julio uptgegaen/ meest inden Steden den Prince toeghebaen zijnde ghebracht was: werdt by sijn W. Genaden ende den Staten besloren met aen te sien wat noch vooz ghewas op den platten Lande was/ te verberden om de benaude in Leyden te verlossen/ ende heur wpanden te betoonen wat wille ende macht sy hadden: te weten/ liever alles te laten ondergaen ende de schade te lyden (na somniger schatten/ wel van 300000. gouden Croonen) eer sy heur mede Lidmaaten souden in last laten/ ende hun van heur Waderlantse Wpheyft ende rechten/ mitsgaders den alderkostelicksten schat/ namelijk Godes Woordt/ te laten berooven. Aldus wert (segge ick) met ghemeynder stemmen het ghemeyne sprec-woordt rontd upt ghesproken/ Beter bedorven dan verloren Lant, ende bewilliget in het opsette der Slupsen om Zuyd-Holland daer dooz/ als dooz het deurstecken der Maes ende Yssel-dijcken ober al daer men het mocht doen/ in het water te setten/ ende op sulcker wijse een Zee met ebbe ende bloedt ober een brooch ende bast landt te maechen/ omme daer naer ober het selfde als het dooz het inbloepen hooch ghenoech ghewasse soude zyn nae Leyden te vaeren/ ende de Stadt op sulcker wijse te spijnghen ende ontsetten.

Verordeninge om Leyden te ontfest.

Wesapten het Lande onder water te zette.

Hier toe wert Joncker Willem van Palesteyn, ende Joncker Daniel van Wijngaerden volle commissie ghegeven/ de welke niet een goet gesal pionters terstont upt Rotterdam ghetoghen zyn/ ende hebben selfde te werck ghestelt.

Sijn Voost. Gen. met M. Paulus Buys Advocaet vant Landt van Hollandt/ ende sommighe vanden Staten/ zyn op den 3. ende 4. Augusti op den Yseldijck ghetoghen tot Cappelle, daer een Schansse wel verlien met Knechten lach/ alwaer den Dijk doozgesteeken is/ ende werden 16. gaten inden selfden Dijk gemaekt/ soo dat het laetste gat recht teghen Ysselmonde ober quam. Tusschen Rotterdamme ende Dels-haven werdt oock een groot gat ghemaekt/ ewelck seer veel waters in brochte. De Slupsen tot Rotterdam, Schiedam, Vijf-sluyfen, &c. werden al tsamen opgheset/ soo dat de Slups tot Rotterdam ghet gheweldich water in gaf.

Verstegen den Dicsken dooz gesteecken.

De Dijken doozgesteeken/ ende de Slupsen opgeset zijnde/ heeft sijn W. Gen. upt Zeelandt den Admirael Loys van Boy (tot onthoden: En-

Boysot
komt in
Hollande
upt Zees
landt/ ende
zeekt om
volck.

de na dat sy metten anderen inden Raedt van Staten beracetlaeget had-
den/ ende alle middelen oberleght/ op wat wyse/ met wat volck/ met
wat schepen/ ende gheschut/ men Leyden best ontsetten soude/ is sy
om het volck ende gheschut nae Zeelandt ghetoghen. Hier en tuschen
wert alle ghereetschap van plat-bodemde schepen ende Galepen ghe-
maecht ende toegherust. F. Baldeus met sijn Heppracht conssomme
Leyden legghende/ ende hiel omtrent desen tijt niet op met sijn listighe
ende dzepphliche vermaningen/ soe dooz woorden/ als voornamelick
dooz een Missive den naest-laetsten Julij in Duptsche tale upt den Ha-
ghe gheschreben/ wesende vanden volghenden inhoudt:

Brief van
Baldeus
aende stadt
Leyden.

Ersame goede Vrienden, naedemael ick verhope dat ghy altijts
voor die Co. Majest. uwen natuerliken Erffheer gebleven zijt,
endeniet en begeert de bederffnisse uwes Vaderlands, soo ghy siet
de ellende daer inne r'ghevallen is, ende noch meerder (te verduch-
ten) aenstaende is, ende bekennende die groote clementie ende
barmherticheyt van syne Ma. vele noch even verhart ende obstinaet
blijven, hem latende misleyden met ydele woorden ende valsche in-
negheven, verspreydende onder de schamele ende onnossele Ghe-
meenten dat syn Majesteyt niet dan alle hardicheyt ende wraeck over
syn Onderfaten wil thoonen, twelck alle de wereldt anders kenne-
lick is, ende wat groote ghenade die van Leerdam (naer dat sy niet
meer teghens en mochten houden) gheschiet is, die alle in ghenaden
ontfanghen, zijn, ende blijven vredelick sitten in hare goeden,
soo oock by honderden personen soo binnen Vtrecht, Gelder-
landt, Brabant, Vlaenderen ende andere syne Majesteyts Landen, we-
dergecomen ende ghestelt zijn in alle heure gheheele goeden. Ende
soo ghy dies soute twijffelen ick ben te vreden eenighe die ghy soute
willen seynden uyter Stad van Leyden, te geven vry pasport ende ge-
leyde, te mogen trecken tot Vtrecht, Leerdam ende in andere plaet-
sen die sulcx metter waerheydt sullen bevinden. Want die deure der
genade van sijne Ma. staet open: maer zijt des gewis als den tijt over-
strecken is dat in contrarie alle de ghenade in straff ende wreedheydt
veranderen sal. Ende ghy siet voor oogen de groote ellende ende ar-
moede daer inne ghy zyt, ende dat ghy des Con. Majesteyts macht
ende heytcracht niet en meucht wederstaen: hoe wel men u blindt
hockt ende contrarie de waerheyd wijs maect, so wilt doch een in-
sien hebben opte ghelegentheyd der saken, ende in tijts wederkeren
tot uwen ghenadighen Co. Ma. u versickerende dat alle die binnen
der

der Stadt zijn, wat sy jehens syne Majestejt mildaen moghen hebben, dattet hemluydental sonder yet achterhouden excipieren ofte reserveren ghehouden sal werden, ende van als vergheven ende quijt gheschouden is, ende soo ghy enich twijfel sout maken, indien ghy yemanden alhier ofte tot andere ghenomineerde plaetsen wilt schicken, ick sal u gheven vry passeport ende gheley van te moghen comen ende wederkeren. Wilt hier van de onnosele goet onderrecht doen, op datse int leste niet en vallen in hare grondelicke bederffennisse ende ruijne vander Stadt. Want syne Majestejts meyninghe is vander Stadt niet te scheyden, voor dat hy die in syn onderdanicheyt ghebracht sal hebben: ghelijck hy oock Delft ende andere Steden sal besetten ende benauwen, soo die van Delft ontwaer werden. Aldus verlaet u niet op't ontfetten vanden Prince van Oraignen, want ghy sult u met een ydele hoop bedrogen vinden, ende soo die van Leyden hen hier toe voeghen, ende wesende de eerste, sullen boven andere gratie ghenieten. Wt den Haghe desen naest-lesten Iulij 1574.

W goede Diendt

Francisco de Valdes.

Die van Leyden en beantwoorde den desen bryef niet/ verschrickten noch en verflauden oock dooz den selfen niet/dan naevolgende het exempel van die van Weisvulden ende de leere Johelis/begaben hun tot bidde ende vasten/ met er pzes bebel vander Overicheydt/ dat niemant teghen Godes Woordt in syn vasten eenighe verdiensten soude stellen.

Leyden
antwoort
met op des
sen bryef.

9. Ordonnantie op't slachten ende uytdeelen vande Paerden, Koejen, ende Mouten koccken: die van Leyden schrijven aenden Prince van Oraignen, ende de Staten van Hollandt: antwoorde vande selve aen de Stadt.

De Regeerders der Stadt Leyden maecten vele goede ordonnantien op de victualie ende andere saecken/ ende deden den 2. Augusti heur Paerden uyt de weyden halen ende op stal setten soo dat de Melck-Koepen het gras te langer soude strecken: begonstien oock op dees tyt heur guske Koepen te slaen.

Den selven daghe werde binnen Leyden af-ghelesen dat de hoeyeren Dalbe stupbers/ die in het eerste Beleggh gestagen waren/ nu wederom-

me gangbaar wesen souden/ ende een Drupt doen.

Den 4. Augusti zijn aende Stad Brieven van Parboen ende genade ghekomen vander Waddinge, gebracht zijnde by een Crommelslagher by Baldeus (soo men sepe) geteprkent wesende: inhoudende soo men de Stadt overleveren wilde/ dat niemant ghewelbt oft overlaf en soude gheschieden/ ende alle saecken souden vergheben blijven/ ende verghesten zijn: ende dat men tusschen dien dagh ende den Wyfdagh daer aen volghende (welende den 6 Augusti/) wederomme antwoorzen soude. Waer op de Haglstraet booz antwoorde gaf/ dat sy him daer op beradē souden. Des anderen daeghs zijnder diergelijcke Brieven van Leyderdorp booz een Vrouwe inde Stad ghebracht.

Brieven bā
Parboet aē
Leyden
gesonden.

Maerdien datter opte Wachten inde Boorzen ende elders tegghens de Wengers van busdanighe ende andere Brieven schandelick ghesproken/ ghelastert ende dat se smadelicken naegheropen wierden/ soo hebben die vanden Gherechte siter openbaerlicken by Klock gheslach verboden op groote penen dat niemant opte wacht zijnde/ eenighe Brieven ontfangen souden sonder boozgaende wete ende consent vanden Commissaris Brouckhorst.

Overmits dat het Coorn ende de Dictualie binnen der Stede seer gemindert was/ ende dat de ghemene luyden geen broodt meer en hadden noch korden bekomen/ ende den hongher groot was/ soo hebben die vanden Gherechte opten 5. Augusti goordonneert/ ende bisset seckere koecken te backen van ghemalen Mout/ elke mouten-koeck omtrent een pondt swaer weghende/ ende werden vercocht het stuck booz een blanch. Waer alsoo de selve booz de eerste repse niet vast genoegh gekendet ende hart genoegh ghebacken waren/ soo waren de Gemeente mette mouten-koecken niet wel te vreden/ ende begosten seer daer tegghen te murmureren/ twelck die vanden Gherechte vernemende/ hebben om boozdere moeyten ende opzoer te verhoeden/ ende tghemene volck die in groote benaetheyt ende gebreck waren/ soo veele haer mogelicken was te helpen ende te moet te comen/ opten 7. Augusti afgelesen/ dat een pegelicken die moutkoecken begeerden ofte van noode hadden/ datmen haer so veel mouten meel uptrepeken souden als sy tot koecken van doen hadde/ ende dat sy de selve koecken dan mochten backen naer haer eygen sinlicheydt ende begeeren/ twelck veel vande Ghemeente wel beviel/ ende veel gehaelt werde.

Mout-
koecken ge-
backē ende
upt geveest.

Ten selven tijde is doock afgelesen/ datmen inde Berbergen geen gheslagen setten en mocht/ noch dzingken/ van alleentlick datmen t'vier soude moghen haelen mette kannen.

Murmu-
ratie binne
Leyden.

Alsoo den hunger- noot dagelick hoe langher hoe grooter werde/ ende dat het broodt ende de mouten-koecken seer naer ten eynde gekomē waren/ ende datmen seer wepnich van het ontfetten ende dictalieren deser Stede verhoorde/ soo isser onder de Gemeente groote murmuratie gekomen/ ende te meer om dat de Boden/ van des Stads wegen aen sijn Excellentie ghesonden wesende/ meer als 14. daghen upt geweest had- den

den ende noch upt waren/ sonder pet van haer te vernemen. omme dat de booznoemde Gemeente soo veel als doenlich was te bezwedigen/ soo hebben die vanden Gherechte opten 8. Augusti inder nacht dooz eenige heymeliche ende verhozgen wegen upt ghesonden eenige andere Bodeken sijn Excellentie/ hemclupden belastende/ wanneer sp tot Delft behouden oberghekommen waren/ dat die van Delft tot een tepken van haer obercomste eenige schoten met grof gheschut schieten souden: hetwelcke des anderen daeghs inder nacht alsoo gheschiede.

Opten 12. Augusti/ wesende 8. Vonderdaegs/ zyn binnen der Stadt Leyden twee Bodeken inne ghekomen met Vzeven van sijn Princeliche Excellentie/ inne houdende:

Dat hy verhoopte door de ghenade Gods inden tijt van acht dagen de Stadt te ontfetten, ende de Borgheren van hare benautheden te verlossen, Ende dat door middel van seeckere Dijken diemen doorsteken soude, te weten den Maesdijck ende den Ysel-dijck, waermede datmen alrede besich was om door te steecken. Hy bedanckte de Borgheren van hare goede getrouwicheydt ende vlijdt, datse de Stadt tot daer toe ghehouden ende bewaert hadden.

Welck schryven de Gemeente seer verblijde ende vloekmoedich maecte/ hopende dat sp nu seer haest van haer ellende souden verlost werden.

Den 16. Augusti waerde binnen der Stede met alle de klokken al arm gheklept/ vermits datmen dooz een Boer/ de welke opte Morsch ghevangeen ende binnen ghebracht worde/ verstaen hadde dat de Schanffen ontrent der Stede/ bpsonder opte Poelbrugge met wepnicke Soldaten beset waren/ de Soldaten/ Wpaupters ende de Wozghers zyn ghelijcker handt de Stad uptghevallen/ meenende de boozsz. Schanffe vande Poelbrugge af te loopen/ ende de Soldaten die daer inne lagen te verstaen/ ofte te slaen. Het welck nochtans anders gheluckte/ want de Soldaten die daer inne laghen werden haer Wannelicken/ ende schoten dapperlicken op haer/ alsoo datse wederomme naer de Stadt moesten wycken ende vertrecken/ in desen aenloop werde een vande Wozgheren doot gheschoten/ die sp met haer inde Stad vrachten.

Ten seiben tijde haelden de Wozghers de erweten ende bonen die op den belbe stonden/ inde Stadt: mitsgaders 't Coorn ende andere Gugs: de Wpandt upt haer schanffe dit alles aenheende/ ende stil sittende/ hetwelck seer te verwonderen was.

Den 18. Augusti/ zyn eenige Vzeven upt de Schanffe vande Wad-dinge geschreven/ aengaende een Wozgers soon die sp gebongen hadden Ian Backer genaemt/ om hem te rantsoeneren/ sijn rantsoen genaecht wesende/ so hebben die vanden Gherechte booz hem opten 19. een Stads Waspoozt verleent om inde Stadt te moghen comen/ sijn Wom Frans Henricxz. Backer Captieyn vander Stad wesende/ ontfangt de Waspoozte

Frans
Backer
Capiteyn
gaet inde
Schanse
batter
Wadding-
ghe
om een ge-
vangen te
lossen.

poozte ende reyst naer de Schanſſe batter Wadding, om hem te halen/ ende het rantſoen te betalen: een ſeker ghetal van Borgeren volgen hem naer tot op de Slups van Boſ-huyſen. om te ſien hoe het hem inde Schanſſe vergaen soude/ ende ſijne wedercomſte te verwachten. Daer ſtaende hebben ſp geſien dat hy vande Soldaten op de Waddinge aengehaelt werde/ ende hem by ſijne armen houdende inde Schanſſe gebraecht hebben. Daer naer ſoo hebben ſp uyt de Schanſſe met een Godelingh naer de Borgeren die opte Slupsen haren Capiteyn verwachten geſchote tot twee malen toe/ coyt opten anderen/ ſoo dat de Borgeren om haer te ſalveren plat opter aerden neder vielen/ ende lieten de clooten over haer hooft langs den Dyck paſſeren: terſtont daer aen zijnder 20. oft 25. Soldaten harquebuſſiers opte Borgheren comen lopen/ ſeer ſterck op haer aendzinge ende ſchietende / waeromme die Borgeren ghenootſaecht waren niet hare Roepen naer de Stadt te wijcken/ om haer te ſalveren. Ende overmits dat de wedercomſte vanden booznoemden Frans Backer ſeer langhe aenliep/ ſoo begonden de Borghers te yzeſen ende te murmureren/ dat ſp hem mochten gebangen houden/ overmits hy een Capiteyn vander Stadt was/ dan de pzeſumpte was pdel ende te vergeefs/ want hy is naer den middach de Hogewoertſche-poozte wederomme ingekomen/ ſeggende: dat hy te Leyderdorp in het Leger by den Oberſten Baldeus geweest was/ die hem eenige ſaken gebraecht hebende/ met eenen grooten dronck wijns beſchoncken hadde/ ende ſoo wederomme naer de Stadt liet gaen.

Die van Leyden in deſen boozverhaelden ſtaet zijnde/ hebben op den 21. Auguſti aen ſijn Voſt. Gen. gheſchreven/ ghelijck hier inder ſomme nae volghet.

Leyden
ſchriefft aen
den Prince.

IN wat ſtaet haer ſaecten ſtonden was ſijn V. Gen. deur haer voor- gaende Brieven genoechſaem bekend. De Mout-koucken en ſouden ten hoochſten maer vier dagen mogen dueren, waer door bleeck dat ſy heur rekeninge vanden drie maenden wel gemaect hadden, te weten, de eerſte twee maenden met broot, ende de derde maent met armoede: Den meefftendeel heurder Gemeynen dronck water, om dat het mout verbacken werr: Hun vervremde dat ſy noyt eenighe Brieven van den Staten heure Bontgenoten ontfangen en hadden, ende ſcheen dat ſy genoechſaem vergeten waren, ſulck ſchrijven soude nochtans het ſwacke gemoet heurluyder Burgeren ſeer oprechten: baden in het ſluyten heures Briefs om hijsaemheyte ende gedult voor hun, ende wijsheyte, mitſgaders cloeckmoedicheyde voor ſijn Vorſtelicke Genade om heur te ontfetten.

Meer nu den boozs, Wyſe afgebaerdighet werde/ ontfingen die van Leyden

Leyden Brieven van sijn Excellentie / in de welke hy hun alle het
 boozsz. te kennen gaf/ ende aen wat Ka. dijcken het water alreede staen
 de was: Waer dooz sy seer verzuuchdet zynde/ nae dancksegginghe
 zijn Wozsnelicke Genade aengaben/ wat daer inne sy achteden geraden
 eerst dooz te steken/ ende sonden bepde heur Brieven den 22. Augusti.

Brieven van
 sijn Exce-
 lentie aen
 die van
 Leyden.

Den 21. inder nacht/ soo is binnen der Stadt Leyden gecomen een
 Bode/ die van Stadts Wagen uptgesonden geweest was/ met versche-
 den Brieven aende Heeren ende Wozgeren/ ende hy bracht mondelinge
 tijdinge/ dat de Dycken (hier booz van vermaent) alreede doozgeste-
 ken waren/ ende dat het water stont tot aende Lantscheydinge, (welck
 een Dyck is daer mede Delf-landt van Rhijnlaar geschepden wert) dat
 sonder twijfel mette hulpe des Alderhoochsten de Stadt seer haest ont-
 set soude werden: dooz welke tijdinge de Burgeren grootelicx getroost
 ende gestercht wierden.

Des Saterdachs inder nacht/ wesende den 22. so zyn noch drie Bo-
 den binnen gecomen/ met verscheppen Brieven ende tijdingen/ accoz-
 derende mette boozgaende: seggende/ dat het Water seer sterck nae de
 Stadt toe quam/ ende tegen de Lantscheydinge wel elf palmen hooch
 stont: ende datter groote gereetschap gemaecht werde van Schepen/
 Schuyten/ ende Schouwen om de Stadt te ontfetten ende te victalie-
 ren: dat tot Sevenhuysen gesonden waren acht Vaendelen Soldaten/
 omme de wegen ende passagen te besetten/ op dat de victualie sonder
 perijckel mocht ober geboert werden: dat de Steden van Dordrecht,
 Rotterdam, Delf, Goude, ende verscheppen andere/ alle naerstichepdt
 ghebruyckten om de booznoemde Schepen te versien met Boos-
 volck/ ende andere noot/sakelichheden/ omme also met de hulpe Godes
 het ontfetten vander Stadt Leyden, soo vele in haer vermoghen was/ te
 helpen vorderen.

Tijdinghe
 dat het was
 ter aende
 Land-
 scheyding
 elf palmen
 hooch stont

Dit doozsteerken der Dycken docht niet alleenlick sommige vzeemt/
 dan wert oock van hun bespottet. Dit geschiede niet alleenlick van des
 Princen vbanden/die op verscheppen wijse booz de Stadt muppen roe-
 pende daer mede spotteden: dan oock sommighe wel vande treffelickste
 die sulcx bewilliget hadden/ doch booz heuren oogen onmogelic scheen/
 ende oock van sommige vander Stadt Leyden, wiens meyninge was
 dat het water tegen de boozsz. Dammen stuyten/ oft ten minsten met
 gewelt geschut soude worden.

Des Prin-
 cen boozne-
 men bespot

Sommighe die hun tot deser tijdt ghebruyckst hadden / spraccken
 schimpende: Gaer nu op den Toren, ghy Geuskens, ende siet het Maef-
 water te ghemoet: ende andere spytighe woorden niet weerdich ont-
 schuyden: so dat veel swacke niet alleenlick een weynich cleynmoedich
 werden: dan begoft oock alleynsiens aldaer tusschen de Magistraten
 ende Onderdaenen tweedyacht te wassen.

De Regeerders vander Stadt soeckende dit te boozcomen/ ende op
 dat oock heure Burgheren herten verstercht mochten werden/ ende
 booznamelick dat hert ontfet met den upersten blijt gebozbert mochte
 werden.

Die bân
Leyden
schriben aē
de Hollan-
sche Staat/
ende aē sin
Excellencie.

werden: hebben opten 27. Augusti die van heure Burgeren/te weten/
Ian Claesz. Roos, Frans Cornelisz. Backer, ende Cornelis Evertsz.
uptgesonden met twee Brieven/ den eenen aen zijn Voestelicke Genade/
de/ ende den anderen aen den Staten van Hollandt heure Bont-geno-
ten. Dese Brijeren hadden aen die vanden Gherechte beloost dat sy
luyden tot Delf behouden ghecomen wesende/ de Stadt dooz seckere
schoten met grof geschut sulcx souden verwtittigen/ het welck des Sa-
terdaeghs inden morgenstont tusschen 6. ende 7. upzen gheschiet is.
Het inhout van beyde de Brieven roerde meest den Staten.

DEn welcken sy genoech (hoewel onrecht) vermaenden in haere
suymachticheydt, dat sy noyt in den tijdt der Belegheringhen
aen hun geschreven en hadden, ende hun soo stille hielden rechts of
sy met den anderen niet verbonden en hadden geweest, ende meer
anders dat hun roerde: Sy gaven te kennen dat sy de drie maenden
hun van sijne Vorstelicke Genade gheset, nu in groote ellende ende
miserie overgebracht hadden, ende en vernamen noch niet veel an-
ders dan een ydel hope. Waer door sy protesteerden voor Godt Al-
machtich ende de gantsche Werelt, heur behoortlicke plicht voldaan
te hebben, soo dat de schult by hun niet en was, maer aen de Staten
zijde, die ter gelegener tijt mochten sien hoe sijt condon verantwoor-
den: Begeerden daerom, soo daer gheen middelen voor handen en
waren, of so sy de aengevanghen middelen niet en vertrouden, dar-
men hun sulcx soude over schrijven, ende hun van heuren eedt ende
verbont verdragen.

De Brij-
brijters
kunnen
Leyden
seggen haer
dienst op
dooz hon-
gers-noot.

Opten 27. Augusti / soo is binnen Leyden oermits den grooten
hongeris-noot/die dagelick seer toenam/ groote murmuratie ende mis-
noeghen gheweest onder de Brijbrijters/ die de Stadt op hare kosten
aenghenomen hadden ende onderhielden: sy wilden niet langer inde
Stadt blijven ende aldaer van honger ende kommer vergaen/maer upt
trecken ende haer avonturj verwachten / liever haer seiven teghen den
Wpant doot bechten / dan alsoo dooz honger haer leven epuden/ want
sy waren soo swack ende ellendich vanden geduyighen honger gewor-
den/ dat sy haere wachten niet langer houden mochten/ nochte waerne-
men. Ende zyn ghelijcker hant vooz den sbagistraet opt Stadt-huyjs
ghegaen/ haren dienst verlaten ende t'Waendel/ dat sy van Stadts-we-
ghen hadden wederomme overgelevert: Daer by segghende/ Indien
die vanden Gerechticheit haer van syjs ende d'anc wil den versorgen/ dat
sy te vreden ende geluwilich waeren haeren dienst te continueren: t'welc sy
haer niet toeseggen en konden: Waeromme sy Paspoort versochten en
naer haer begeeren gecregen hebben/ en zyn daer mede upt de Stad ge-
trocken.

trocken. Waerinne de Magistraet ende de Borgeren niet wel te vreden en waren.

Den 28. Augusti/ is binnen Leyden afgelesen/ datmen de gantsche Stadt soude omme gaen/ van huys tot huys / ende beschrijven alle de eetwaeren die elc in sijn huys ende by hem hadde/ so Koeyen, Paerden, Offen, Schapen, Lammeren, Hoenderen, ende voorts alle dinghen die eetbaer waeren: ende wert verboden/ dat niemant eenighe eet-waeren en soude moghen opcoopen/ voor ende al eer hy alles opgegeten hadde dat hy blianen sijn huys hadde: Indien yemant meer spys by hem hadde als hy ende sijn huysgesinde tot veertien dagen toe van nooden hadden (twelck elck gehouden was met eede te verklaren) die wert haer afgehaelt ende betaelt / ende aen andere ghebreck hebbende verstreckt ende uptghedeelt/ gelijck hier naer byeeder geseyt sal werden.

Genrate
opschrijven
ge ende ons
versoeck
van de B.
nen van
Leyden.

Den 29. Augusti/ wesende op een Maendagh zijn de voozoemde drie Borgeren die niet vrieben aen sijn Excellentie tot Delft gesonden waren / inden morgen-stont wederomme behouwen binnen Leyden gekomen: ende hebben die vanden Sererchte aengeseyt / dat splupden sijn Excellentie (de welcke niet wel te passe was / ende daeromme op des Stads schryven niet en antwoorde) sefs mondelinghe gesproken/ den staet ende ghelegentheyt vande Stadt ende Burgheren ghenoechsaem te kennen ghegheven hadden. De Prince van Oranien hadde haer aengeseyt/ dat sonder eenighe twyffel (met Gods hulpe) de Stad seer haest ontfet soude werden/ ende dat hy van sijnen 'rueggen geen blijdt noch naersticheyt en spaerde/ om selve ontfet te vorderen.

Brief vanden
Staten
aen die van
Leyden.

Den Staten van Holland hebben het schryven der Stadt Leyden beantwoort opten 29. Augusti/ wesende vanden volgenden inhoudt:

SY waren seer verwondert van het ghevoelen dat die van Leyden van hun hadden: want God ende alle de werelt was ghetuyghe van de sorghvuldicheyt die sy voor hun droeghen, al en coiten sy dat voor alle man niet laeten blijcken om reden: De schaede daer sy soo menich duysent menschen door het water in brochten, gaf sulcx ghenoech te kennen: Hadden daer om een teecken van onghehoorde gherouwicheyt ghetoot, daer tot den eynde der werelt toe afgesproken sal worden: Ende soo sy willen volherden, ghelijck sy tot noch toe hebben ghedaen, sy moghen wel verskert zijn dat sy tgheseele Landt, heur selven, ende al datter in is liever sullen laeten bederven dan heur verlaeten: Want sy costen wel verstaen, Leyden verlost zijnde, was Hollandt voor die tijt verlost: Dat sy niet en hadden geschreven, was om dat sy heur gherust hadden op sijnder Vorst. Gen. Brieven. De Bode soude hun mondelinghe de apparaten vertellen, die hy ghesien hadde.

Deseu byief was onderteeckent/

Otto van Egmont. A. Duvenvoorde. Geraert van Nispen.
Duyft. Willem Iansz. Hemskerck. Willem van Loo.
Cornelis Woutersz. Cornelis Vinck Aertsz. Adriaen
Callartsz. van Hekenduynen.

Inde Stad
wert met
schalmeyen
gespeelt.

De Bzenghers van deseu Byief hadden de Borghers van Delft be-
looft haer behouden overcomste binnen Leyden te verwitigen/ met
upeeren ende met schieten: omme dese beloften te volbrenghen/ soo heb-
ben die vander Stadt des Maendaegs tsavonts/ omtrent neghen upe-
ren/ vande Hoortwoertsche-poozte mette twee grootste stucken ghe-
schuts geschoten in het Leger te Leyderdorp: ende hebben op de Hooch-
landtsche Kercktozen met Lanteernen ghevierd. De Burgh-meester
Pieter Adriaensz. vander Werf, z. g. heeft de Stadts Speel-luyden by
hem ghenomen/ ende op alle vier de hoerken vande Stad met schal-
meyen doen speelen/ daer inne de Wpanden seer verwondert gheweest
zyn: ende zyn met een grooten hoop naer de Stad getomen ende int
dupster opte mupzen gheschoten.

Ordonnan-
sie op het
op schryven
van alle
Beesten.

Die van Leyden deseu Byief ontfanghen hebbende/ ende Heurder
Burgeren herten daer mede ghesterckt/ bewysende dat sy torten upter-
sten verhoopten te volherden/ dien volgende hebben sy haer op den laet-
sten Augusti heur voozghenomen ordonnantie op het opschryven van-
de Beesten (daer hier vooz af gheseyt is) by de gheheele Vroetschap oft
veertich Raden bewillighet/ den 31. Augusti te werck ghestelt/ ende
hebben alle Koeien, Ossen, Hockelinghen oft Enters, Calvren, Scha-
pen, ende Verckens doen opschrijven, ende alle straten ende hupfen
worden opgheteekent/ waerinnen de selfde vanden souden/ seiden tot
Commissarissen Cornelis Claesz. van Aken, ende Jan Lucaz. van Waf-
senaer, die soo wel hier over als over de reste van Vleesch/ Speck/ ende
anders/ nae redene/ billichhepdt/ ende ghelijckheyt souden toetsicht heb-
ben/ op dat niemant (so langhe men het koste verhoeden) van hongher
en verginghe: Soo pemandt yet van beesten of spijse verstack/ ende be-
bonden werdt/ was iselbe verbeurt/ ende werden over sulcx gheestraft.
Alle Beesten werden op prijs ghestelt/ ende die vanden Gerechte gaben
den epgheuaers naer de waerde van dien obligatien. Ende wert voozts
van vier dagen tot vier dagē telcken geloot om so veel beesten te slaen als
sy vooz de vier dagen van noode hadden/ te weten/ elck hoeft een half
pont vleesch des daghes.

Maer dien dat my vooz Thijs Mathijsz. van Buytenvelt, ter handen
geleit is/ de Originele publicatie vande Heeren vanden Gerechte/ ge-
baen op het taxeren van alle de Beesten/ mitsgaders de Perloonen/ by
wte sulcx gebaen zoude werden: zoo hebbe ick tot ghedachtenisse van
dien/

dien/ goet gebonden/ de selve alhier inne te lijben/ wesende banden vol-
genden Inhoud:

ADverteren voorts eenen yegelicken, dat van wegen die vanden
Gerechte zeeckere personen midtsdesen ghecommitteert zijn,
als *Dirck Dircksz. Steen, Cornelis Dircksz. Cruydenier, en Gerrit Fransz.
Vleysbouder,* omme alle de voorsz. Beesten, tzy Ossen, Koeijen, Hoc-
kelinghen, Vaerffen, Kalveren, Schaepen, ende Varckenen naer de
jegenwoordige waerde van dien, ende sulcx die om ter Halle gesleten
te werden, nu ter tijdt souden gelden. Rechtvaerdlicken ende on-
der haren Eedt te taxeren, ende tot der Stede behouf aen hem te ne-
men, omme voor ende tot onderhout vande Gemeente gellagen, ge-
bruyckt ende gedistrahert te werden, ende dit al mits doende den
goeden luyden ende eygenaers der voorsz. Beesten, behoorlicke en-
de genouchsamen verseeckertheyt voor haer penningen, volgende de
Acten daer van ghepasseert, ende Obligatien diemen eenen yegelic-
ken int particulier daer van passeren ende verleenen sal. Soo gebie-
den die vande Gerechte allen ende eenen yegelicken, hebbende eeni-
ge der voorsz. Beesten, dat sy de selve den voornoemden Ghecom-
mitteerden des verfocht zijnde, vertonen ende laten volgen, op pene
van confiscatie der selver Beesten, ende metter daer ter poorten uyt
ghestelt te werden. Gepubliceert opten xxvij en. Augusti xv C.
Lxxiiij.

In kennisse van my

I. van Hout.

Wanneer ende hoe veel Beesten dat geduyzende de Belegeringe/ ze-
dert den eersten September totten 30. der selver Maent/ gheslacht/
geprijsert/ ende vercocht zijn: hebbe ick omme den weetgeerigen Le-
ser te belieben/ voorgenomen mette volgende memozye getrocken upt
de aentpckeningen vande voornoemde Gecommitteerden/ my by den
voornoemden Buytenvest behandicht/ hier inne te lijben:

**Memozye van alle de Runderen, Paerden, ende andere
Beesten, de welke geduyzende de Belegeringhe bin-
nen Leyden van tijt tot tijt gheslacht/ ende tot seecke-
ren ghestelden prijse vercocht sijn/ mitsgaders de
estimatie van dien gedaen by eenige Gecommitteer-
den**

**Tweede Deel vande beschrijvinge
den by die vanden Gerechte ghestelt opten 28. Au-
gusti 1574.**

56. R. **O** Pren eersten ende vierden September 1574. zijn
gheslachtet int gheheel 56. Runderen, die
getaxeert wierden t'samen op 1294. gulden,
ende wierden vercocht, mette Pans ende voe-
ten daer onder gewogen, het pont teghen ne-
gen Doeys. 1294.
60. R. Opten 7. September 60. Runderen, t'samen getaxeert
op 1321. gulden, ende het Vleysch ende anders
vercocht als boven. 1321.
69. R. Opten 11. September, wederomme 69. Runderen,
die t'samen getaxeert waren waerdich te zijn 1688.
gulden, ende wierden tot gelijcken prijse vercocht. 1688.
74. R. Opten 15. September getaxeert ende gheslaghen 74.
Runderen, t'samen geestimeert op 1885. gulden, en-
de werde vercocht tot gelijcken prijs. 1885.
51. R. Opten 22. September, geslaghen ende getaxeert 51.
Runderen, die geprijseert waren op 1265. gulden,
Ende te dier tijden zijn mede geslachtet voor de eer-
ste reyse 22. Paerden, die niet getaxeert en wier-
den, ende wierden tselve Paerde-vleysch, met het
Rint-vleysch, Panssen, Voeten, ende 18. Huyden
vande Paerden, vercocht het pont teghen neghen
Doeys. 1265.
24. R. Opten 27. September geslachtet ende geprijseert 24.
Runderen, die getaxeert waren tegen 656. gulden,
27. P. Item 27. Paerden, alle vercocht mette pondt tot
sulcken prijse als boven. 656.
52. R. Opten 30. September, wesende de laeste mael, ghe-
slachtet 52. Runderen, die geprijseert waeren op
27. P. 1382. gulden, Item 27. Paerden, mede vercocht
als vooren. 1382.
-
- 462 Beesten, daer onder 76. Paerden, ende in gelde 9491.

Opten 30. Augusti zijn de vanden in grooten getale gecomen buy-
cens

ten de Republiq. Burgher-Doort/ ontrent de Steen-plaetse van Claes van
 Lunenburg, ende hebben staende in ordonnantie gemeyn ghehouden/
 gelijcken sulcx vande Stadt muppen sien mochte. Inder nacht heb-
 ben sy ontrent de selve plaetse/ te weten by de Galge/ een stercke schans-
 se gemaect ende opghetroppen/ ende hebbende die met Schans-kor-
 ven gebult met aerde/ ende andere saken eer den dagh aen quam/ beset-
 tet/ op dat sy te bequamelicker haer werck mochten voleynden/ ende
 van het schieten upter Siede niet beschadicht werden. Dese Schansse
 gemaect wesende/ so was dooz de selve den Woggeren verhindert i-ge-
 byrupck van een secker Schip/ twelek sy hadden doen maecten/ om
 wanneer sy uptogen omme metten Vpandt te schermitseren/ hem
 vande Watersyde daer mede te beschadigen. Dit Schip was seer dick
 ende sterck gemaect/ alsoo dat het ghenoech vooz een Musquet-schiet
 byp was/ boven achter secker beschuttinge werde selve met Barque-
 busters beset/ ende onder de selve saeten ses ofte acht Personen/ die
 selve vooz roepden. Met dit Schip hebben sy tot verscheyden tyden
 den Vpant seer hinderlicken geweest/ ende groote schade gedaen.

Schansse
 ontrent de
 Galge.

16. Den Admiracl Loys Boyfot met sijn Zeeuwen
 werden toegerust om Leyden te ontfetten: Bal-
 deus ende andere schrijven weder aen die van Ley-
 den: Leyden antwoort ende versoeckt passe-poort
 om eenige Gedeputeerden naer den Prince te sen-
 den, maer wert haer geweygert.

T Erwigle nu die van Leyden in dusdanighen staet waren/ het
 water vast inne liep/ ende alle gereetschap tot het ontfet heer-
 digh gemaect wert: zyn tot Rotterdam up Zeelant aenghe-
 comen de Admiralen van Vlissingen, ende Zierickzee. Panie-
 lick Loys van Boyfot, Heer van Kuart/ ende Adriaen Willemz. ende
 hadden heur volck op 7. Cromstevens boven met gheweldich gheschut
 toegerust/ sterck wesende acht hondert Bootsgesellen.

De Admi-
 ralen van
 Zeelands
 comen tot
 Rotter-
 dam.

Dese byochten met hun sekeren schepen met middelbaer geschut/ om
 op platbodeude schepen te gebypcken/ te weten over de 100. Tepel-
 stucken/ ysere ende metalen/ daer by noch seer veel double ende enckele
 bassen ende klepne stuckens. Tot Rotterdam, Delft, ende andere
 plaetsen werden toegerust ontsent 200. platbodeude Schepen/ om de
 Stadt daer mede te ontfetten. Dese waren aldus ghemontert: Eick
 Schip hadde vooz een metalen stuck oft sommige twee/ ende ses bas-
 sen besyden: waeren hier boven versien noch met halve spiesen ende
 kuyssen/ ende werden gheroep met thien/ twaelf/ veertien/ sestien/
 ende achtien Mannen.

Iof der
Zeeuwen.

De aencomefte deser Zeelanders en maecte geen cleynen schijck onder heure Vpanden: Ende is oock een Volck twelck sich wonderlicker cloeck te water ghedragghen heeft/ ende noch daghelijc vzaecht: Hoe wel nochtans veel van desen eenen wilden hoop was/ die hun nochtans onder de Godvruchtige Capiteynen ende by den vromen vromelijck houder/ ende seer scrjgbaer verhoonen/ ende hebben hun selven twee dinghen inghebeelder: De Wyphepd des Waderlandis/ ende des Paus/ ende sijnder Inquisiteuren tyrannte: Waer dooz oock sommighe van hun op desen tijt silbere halbe Manen droeghen/ daer op stont: Liever Turcks, dan Paus: want sy achteden des Paus tyrannte grooter dan des Turcks/ die noch wel der lipder conscientien onder tribuvt ongedwonghen laet/ ende immers soo wel oft beter zyn gheloobe houdt dan den Paus.

Seentwien
waer om
gebreest.

Sy werden ooc dies te meer gebreest om dat sy niemanden en spaerden/ het zy hoe groote Meesters dat het waren/ ende dozsten op die tijt oock wel openlick segghen/ al bonden sy den grooten Commandeur, Paus, Keyser, Coninck van Vranckrijck, oft heuren Coninck selbe in de scheyen/ als sy vpandelick teghen hun quamen omme over hun te tyraniseren/ ende heurlieder heur leben ende Waderlandtsche Wyphepd te benemen/ ende des Paus jock weder op te leggen/ sy en souden se niet min sparen dan den alderminsten Spanjaert. Dit spreck ick (sejt Frutier) van de wilde woeste ende verbitterde/ ende niet vanden Bevel hebreren/ ende begeere hier mede alleenlick dit volck een wepnich af te heelden. Dit heur lebende schilderie/ ende soo sy ghehouden ende gekerft waren/ beenen ende armen afghehouwen/ mochten die gheene diese sagen oozdeelen wat het vooz een volck was.

Enighe
Weesten ges
sachter/ en
bredeelt
binnen
Leyden.

Den laetsten August werd binnen Leyden afghelisen/ naer dien dat binnen der Stede geen eerwaren/ 'tzy Woot/ Votex/ Kase/ oft pet anders meer te crjgen was/ omme de verhongerde maghen langher te onderhouwen: soo hadden die vanden Gerechte gheozdonneert ende goet ghebonden/ datmen van dien tijdt af dagelijcx slachten souden enighe hoepen/ op dat de Gemeente haer daer mede mochten onderhouwen: inden aenbangh werden ontrent de 20. Weesten geslagen/ ende het pont wert ghesielt op Negen deurs. Daer werde wel scherpelicken verboden dat alle ende peghelijcken die noch eenighe eerbaere spijse in hare hupsen hadde/ dat sy haer niet verborden soude van dit vleysch te coopen/ maer haer behelpen souden met haer spijse die sy in haere hupsen hadden. Dit werde alleen daer omme geboden omme de vicia lie te verder upt te strecken/ ende te sparen.

Als nu in het laetste van Augusto alle volders rontsomme Rotterdam ende der Goude blanch stonden/ soo datmen niet een groot schouwwe hoys upt de Venen ober het Landt recht aen vooz de Yselmontsche poorte tot Rotterdam mocht comen. Doch dies niet te min het water sende vooz. Landfcheydinghe ende ander Dammen steutende/ so dat het synen loop nae Leyden niet en const ghenemen/ zyn de Wypuyters vander

hander Goude, met ettelicke Pioniers dooz bebel van Heuren Gouverneur den Heere van Wijngaerden, ende M. Gerrit van Wijngaerden, Raedt neffens syn Excel. aldaer gerommitteert zijnde/ uptghebalken/ ende hebben op den 3. Septembz is den Hildam doozghefeken: doch dit en bozverde niet veel/ want de Spangiaers slopten de selfde seven gaeten/ des anderen daeghs met hoo en hout.

Op den 2. September werden alle de gheslaghen beesten inde S. Pieters Kercke op Chooz ghezacht ende upt ghebeelt by Ian Lucasz. van Waffenaer ende Cornelis Claefz van Aken, van Stadts weghen daer toe gherommitteert wesende/ sp-deelden booz peder menschtwee pont vlesch booz vier daghen: maer de ghene die noch eenighe andere spijse hadden (als boven gheseyt is) en werde niet ghegheben.

Des Vonderdaghs/ wesende den 3. September/ naerdien datter geen hooz/ noch mouten kroecken/ oft ander eetwaren te betomen en waren/ maer dat haer de Burgheren niet sulcken verischen kroepen vlesch moesten behelpen/ so was onder de selfe ee groote murmurante/ gherugt ende benaethepot: alsoo datmen de selvighe seer qualscken kon te neder setten ende bezedighen. Waeromme de Heeren Wegeerters resolbeerden/ wederomme eenighe Bodeu aen syn Excellents met byleiben af te beerdighen: de welke des Wyjdaeghs tot Delft gecomien wesende/ de Stadt van Leyden dooz sekere schoten met grof gheschut haere behouden overcomste der warricht hebben.

Baldeus met den synen booz Leyden legghende/ en hiel omtrent desen tijt niet op met synen pennen streydt/ ende socht die van Leyden weder met schoone schyftelicke ende oock bittere dzyepchwoozden aen te gaen/ ende dat inden eersten dooz eenen Bzief van I. v. Matenesse de Wybisma den 3. Septembz is upt syn sterckte tot Poel gheschreben ende dooz twee schiffen van hem onderdeckent/ ende geschreben in Spaensche tael/ de welke van woozde te woozde alhier volghen/ ende eerst den Bzief van I. v. Matenesse de Wybisma.

Op wat vlaetse tsel be uptghebeeltwerde.

Erfamen vromen ende seer voorsienighe Heeren Burgermeesteren, Officieren, ende Ingelsetenen der Stede van Leyden, also ick gheleden omtrent twee maenden eenige brieven gefonden hebbe aen die Stadt van Leyden, innehoudende alle welvaren ende voordeel der voorz. Stad: dan hebbe op dar selfde pas seer weynich antwoord gecreghen. Nu ghemerckt wy sekere tijdinge hebben, ende ghyluyder selver wel weet dat het Coorn voor de Gemeente al meest ghegeten is, ende die Ghemeente haer nu moeten onderhouden met montkroecken, wortelen, ende andere diergelijcke dinghen, het welke een groote sieckte ende stervenisse in u. l. Stadt is brengende, ende noch meer ende meerder brenghen sal, indien daer niet in voorsien

Mate^s nesse schijft werber aen die van Leyden.

WORT.

NOTA.

wort, want hoe langer hoe het quader sal zijn, aenghesien het niet mogelijk is de Stadt te ontfetten met water, het welcke inghelaten was om Leyden eenighe voordeel te doen, dat meerder schade dan profijt doet, want Rhijnland ende Leyden hooger leyt dan Schieland ende Delflant: alsoo datter niet moghelick is het water tegen de berghen op te leyden. Het secours van den Prince is seer sober: ghenomen dat hy 30. ofte 40. Vaendelen heeft, wat macht maecten die passagien zijn beschanst ende soo ghesloten, dat het niet mogelijk is daer door te komen. Op eergisteren sijnder gekomen noch omtrent Leyderdorp 600. oude Spaensche Schuiten van Gorchum, alsoo datter nu zijn over de drie duysent Spangiaerdē die op het secours wachten, behalven 22. Vaendelen Duytschen, ende 18. Vaendelen Waten, ende alle die paerden die hier noch mede zijn, ende noch meerder ombieden mach, oft van noode mocht zijn. Niet tegenstaende alle dese scherpe Belegeringe, is sijn Majesteit te vreden die Stadt te ontfanghen, met alle die daer inne zijn, niemant uytgesondert in alle ghenade, die selfde te laten by hare Privilegien, niet te beswaren met eenighe Garnisoenen van Soldaten, dan die Stadt ende Burgers alle bystant te doen, van als dat syluyden begeeren sullen: ofter eenighe in mochten zijn, die heur op dese beloften niet en wouden betrouwen, die salmen vry gheley geven, ende ick salder voor tot Borghe inde Stadt comen, ter tijt dat sy sullen vertrocken zijn daert haer believen sal. Ofte begeert ghy luyden eenige Articulen by geschrifte te stellen, ende die geteykent hebben van die Commendoir Major, die wilt mijn senden, oft laten wy den anderen spreekken: ghyluyden sult meerder vercrijgen, dan ghy begeeren sult. Het is quaet datmen niet mach hooren. Hier is den Coronel Mario Carduny, die certijts by Cornelis Willemsz. inden Hoorn is gelogect geweest, die hem selven presenteert met mijn by den Commendoir Major u. l. appointement te maken, ofte by u. l. inde Stadt te comen. Hierom bysondere goede Vrienden, wilt u. l. niet te wijdt betrouwen op dinghen die niet mogelick en zijn, op dat ghylieden u persoons, mer u wijf ende kinderen, ende het heele welvaren vande Stad niet brengt tot haer eeuwige verderffnisse. Ick bidde u. l. mijn hier van te willen laten weren alle antwoord by den bringer van desen: ende laten wy soecken het welvaren van die heele Stadt, op dat wy vredelick metten

metten anderen moghen leven. Hier mede Godt bevolen. Metter
haest uyt ons Fort, den 3. September Anno 1574.

W luyden gantschwilligen ende getrouwe Wyende
wat ick vermach

I. v. Mateneße de Wybisma.

Den tweeden is den eersten Btef van Baldeus in Spaensche Tale
geschreuen opten 4. September uyt Leyderdorp, ende was vanden vol-
genden Inhoud:

Para el Magistrado y Pueblo de Leyden.

Obstinados Leidenses contra Dios, y contra vuestro Rey y
Señor. Aunque no es digna de misericordia buestro gran-
de obstinacion, pero siendo la voluntad de su Mag. clementissi-
ma de acceptar os con clemencia, si connoceis buestra culpa,
No hequerido faltar de scriuir os estos ringlones para hafer os
la ultima protestation (como por esta os hago) de que rindays la
tierra a su Mag. y yo en su nombre os prometo la fee de Chri-
stiano, y de Cavallero, que todos seréis per donados general-
mente. vidas y haztendas sin excepcion ninguna, y aunque sean
Monsr. de Nortwick el Commissario Brunchorst, y Piter Ariars
Burgomaeßtro, consiguiran esta gratia infaliblemente. Y para que
mejor podays considerar y determinar lo que mas os comuiene, es
Day de termino por todo el lunes que viene seis destemes, en el
qual tiempo podreis libremente embiar una, dos, o mas personas
a tractar con migo sobre este particular, embiando adelante un
Tambor, que por la presente concedo salbo conducto para venir,
y tornar libremente a las personas que embiare des, y no os dexeis
enganar de vanas esperancas de succorro, pues lo que mas os co-
muiene es la gratia de su Magestad, que se os ofrece, y sed
ciertos (que si acceptais lo que os affresco) en mi terneis un buen
Amigo. Pero si per severays en vuestro Ruyr proposito, creed

Baldeus
schryft aem
die van
Leyden.

R r r

me,

*me, que pasareys por el Cuchillo de Iustitia, Dat. en Leyderdorp
4. de Septiembre 1574.*

Francisco de Valdes.

Om dat een pegelijcken/ de welke dese Beschrijvinge soude mogen ter handen comen/ den innehout vanden boogaenden Wyf soude mogen lesen ende verstaen/ soo en hebbe ick niet konnen nalaten/ die/ misgaders noch een die volghen sal/ upt het Spaensh by een secker goet Wyent te doen oersetten/ ende verduyptst hier by te voegen.

**Aen de Magistraet ende Ghemeente
van Leyden.**

O Bstinat Leydenaers teghen Godt ende teghen uwen Coninck ende Heere: Alhoewel uwe groote hartneckicheyt gene barmherticheyt weerdich en is, niet tegenstaende alsoo de goedertierenste wille van sijne Majest. is, u l. in genade te ontfanghen, by soo verre ghy alleen uwe schult kennen wilt: soo en hebbe ick niet willen laten u l. dese regulen te schrijven, om u te doen de laetste protestatie (gelijck ick u mits desen doe) dat ghy de Stadt opgevet aen sijne Majesteit. Ende ick van sijnen wegen belove u l. op Christen-menschs ende Ridders gelove, dattet u l. alle gheheclick vergeven sal worden in lijff en goet, sonder eenighe exceptie: self al warent de Heere van Noordwijck, de Commissaris Bronckhorst, ende Pieter Adriaensz. Borgermeester, sy sullen dese genade voorseker verwerven. Ende op dat ghyluyden u te beter sult beraetslaghen ende ramen 'igene u l. best te doen staet, soo verleene ick u respijt tot den gheheelen Maendagh naestkomende, zijnde den sesten van deser Maendt: Binnen welcken tijt ghy vryelick sult mogen senden een, twee, oft meer Persoonen, om met my op dit in het particulier te handelen, eenen Trommel-slager voor uyt sendende. Want ick aen de Persoonen, die ghy senden sult, mits desen passeport verleene, om vryelick te comen ende weder te keeren. En laet u niet bedriegen met ydele-hope van ontfet: naedemael 'igene u l. nutste zy, is de genade van sijne Majesteit, die u aenghedient wert. Welcke aenvaerdende ghy u voorseeckeren meucht aen my eenen goeden Vriend te hebben: Maer wilt ghy volherden in u boos voornemen, soo geloofst my vry, dat ghy sult moe-
sen

ten passeren door 'tscherp mes van lustitie. Datum in Leyderdorp den 4. September 1574.

Francisco de Valdes.

Den derden is een Bries van Don Ferdinando de Lannoy, de welcke Lannoy hem is vier tyden noemde Stadt-houder ende Capiteyn Generael schryft aen over Hollant, Zeelant, Vriesslant ende Utrecht. Ende was vanden volgenden Inhoud: Leyden.

**Don Ferdinando de Lannoy, Grave van Roche/
&c. Stadthouder van Arthois, Hollandt,
Vriesslant, ende Utrecht, Overste Capiteyn
over Con. Majesteys Crijchsvolck/leggen-
de in Hollandt ende Utrecht.**

Ersame goede Vrienden, Gerechte ende Gemeente der stede van Leyden. Alsoo ick voor de handt sie uwer aller bederffnisse, die u teet nae by is, ende ick om de goede affectie die ick der selver Stad ende goede Burgeren daer inne wesende roedrage, gaerne verhoeden soude, soo vele in my is. Soo hebbe ick goet ghevonden mijnen Trompetter, brengher van desen, aen u l. te schicken, ten eynde ghy luyden van 'gunt u aenstaende is, onderrecht mocht zijn ende adviseren, wat ghy terwijlen het noch eenich tijt is, daer tegens te doen sult hebben, ende in soo verre ghyluyden van meyninghe sout zijn u in eeniger manieren, onder sijne Majesteys obediēti te begeven, mits daer toe verfoeckende mijns Persoons, wil my selven in aller vlijticheyt by u luyden laten vinden, ende uwe saken in alle billicheyt helpen vorderen, ten eynde u l. Stadt, Mannen, Vrouwen, Kinderen, ende goeden van alle inconuenienten ende grouwel (die den overvallen steden plagen te volgen) geprefereert ende beschermt mochten werden. Maer indien ghylieden by uwe voorgaende hartneckicheyt persevererende, geadviseert zijt het uyterste te verwachten, ende desen mijnen raet ende presentatie achter rugghe te stellen, soo protestere ick wel expresselicken by desen voor den Almogenden Godt ende alle menschen, van mijn devoit, meer dan voldae te hebben, ende dat u l. bederffnisse niemandt ter Werelt dan u eyghen boosen ende obstinaten quaden wille sal wesen te imputeren. U desen over-

sendende vóór het allerlesten, sonder yet voorders van my te verwachten. Eersame goede Vrunden den Heere Almachtich verleene u sijn Goddelicke gratie, ende tot aengrijpinge van u eygen welvaren, een oprecht verstant ende goede wille. Gheschreven uyt Utrecht, desen 5. Septembris Anno 1574.

Don Ferdinando de Lannoy.

De selve Trompetter hadde noch een Missive van den selven date uyt Utrecht geschreven van thien uytghewekene Leytsche Burgeren: De welke de Burger-meesteren ende de Burgeren mede vermaende ende lochten te bewegen tot het overgeven vande Stadij onder de ghehoossaemheyt van syne Con. Majesteit van Spangien. Het Sommarium van haren Bries was in efferte dit volgende:

Thien uyt-
gewekene
Leytsche
Burgeren
schryven ad
die van
Leyden.

DAt sy met grooter noot den voorsz. Brief (de welke hier voor ghestelt is) vanden Grave de la Roche verworven hadden. Op dees tijt mochten die van Leyden ghenade ontfangen soo sy wilden, ende so sy de selfde verworpen, so protesteerden sy heur Vaderlicke plaerfe van grouvvelicke periculen ghevvaerschout te hebben, die hun in goet ende bloet anders nakende vwaren. Hun ten laetsten vvenschende kennisse om uyt den ellendigen staet in liberteyt gebrocht te vvorden: vvvelcken Brief onderteyckent vvas by

Cornelis vander Hooch Claesz. Gerrit Roeloffsz. Claes Oom Iansz. Buytendoech, Mees Alewijnsz. Garbrans Meesz. Ian Adriaensz. de Wilde, Reyer Iacobsz. I. Dircksz.

Die van Leyden antwoerden den sesten September op dese Briesen genoech met dese woorden:

Antwoorde
van die van
Leyden.

DAt sy den Prince van Orangien als Stadthouder ende Capiteyn Generael van weggen sijn Con. Majesteit over Hollandt eedt ghedaen hadden, ende insgelijcx den Staten des selfden Landts: Soo langhe sy hier van niet ontslaghen en waren, verhoopten sy hun in heuren eedt te quijten. Ten tweeden versochten sy Paspoorte al eer sy in eenige tiamensprekinge treden wouden, om sommighe vanden heuren by sijn Excellentie ende

ende den Staten te trecken, ende beloofden binnen acht daghen weder te comen.

Don Francisco de Valdes dese antwoorde ontfangen hebbende schryft aen de Stadt wederom me opten 8. September dese volgende *Passive* in Spaensche Tale:

A los Señores Burgomaestros y Magistrado de la Villa de Leyden.

SEnnores Burgomaestros, he recebido su letra y porque enella *Tweeden Brieft van Baldeus aen die van Leyden.*
 ay algunos particulares, a los quales no se puedo responder ni satisfacer enteramente por letra bolgaro mucho que embien los quatro diputados que dizen con los quales yo pretendo. Comunicar algunas cosas del servicio de su Magestad y bien de sa Villa, lo qual hecho si me pareciere convenir y ser necessario que pasen al Principe de Oranie yo lohare y en caso que no comuiniere. yo prometo mi palabra de dexair los tornar libremente a la Villa luego, a la ora que quisieren sinque se les de ympedimento ni nguno y bien sera que los quatro deputados que venieren trayan Comission del Magistrado y Govierno des sa villa, para responder me a algunos cosas que pretendo tractar con ellos del servicio de su Magestad. Datum en Leyderdorp 6. de Septiembre 1574.

Francisco de Valdes.

Paerdien die van Leyden in haer schryben aen den Obersten Francisco de Valdes Passport vooz eenige Personen versocht hadden: soo hebben sy opten 9. September dese volgende ontfangen/ geschreven in Spaensche Tale.

Francisco de Valdes Maestro del Campo General del Exro. de su Magestad en Hollanda.

POr la presente conzedemos salvo conducto y licentia, a una o *Passport van Baldeus.*
 a dos personas de la villa de Leyden para que pendan venir a

Leyderdorp a tratar conmigo algunas cosas del servicio de su Magestad y que puedan traer las letras que quisieren abiertas para el Sr. Conde de la Rocha, y para quales quiera otros Burgeses de Leyden de los que al presente est an en Vtrecht, o Harlem, y para que azi mismo puedan tornar se libremente a su Villa, quando quisieren. Dada en Leyderdorp a 9. de Septiembre 1574. Valga este pasaporta por dos dias.

Francisco de Valdes.

Den voorgaenden Brief ende Passaport verduypt is wesende/ is van den volgenden Inhoud:

Wende Heeren Burger-meesteren ende
Magistraet der Stadt Leyden.

HEeren Burger-meesters, ick hebbe uwen Brief ontfangen, ende alsoo inde selfde eenige besonderheden zijn, opte welcke niet schriftelick geantwoort, ofte gheheclick voldaan kan werden: soo waert my seer aenghenaem dat ghyluyden sondet de vier Gedeputeerden die ghy seggher: met de welcke mijne meeninge is te handelen van sommighe saecken den dienst van sijne Majesteyt ende den oorbær vande Stad aengaende. Het welcke ghedaen zijnde, by soo verre ick gheraeden ende van nooden vinde, dat sy voorder trecken totten Prince van Oraignen, ick salt toelaten: ende byghewalle niet, soo beloove ick op mijn woordt, dat ickse vryelick sal laten keeren tot de Stadt, soo haet sy sullen willen, sonder dat haer eenich belet ghedaen worde. Ende tsal goet zijn, dat de vier Gedeputeerden die tsamen zullen kómen, met heur brenghen Commissie vanden Magistraet ende Regcerders vande Stadt, om my te antwoorden op sommighe saecken van den dienste van sijn Majesteyt, die ick voor hebbe met haer te handelen. Gegeven in Leyderdorp den 6. September, 1574.

Francisco de Valdes.

Fran-

Francisco de Valdes, **Veldt-Oberste des Legers**
van sijne Majestejt in Hollandr.

VY verleenen mitsdesen vry gheleyt ende verlof aen een ofte twee Persoonen vande Stadt Leyden, omme te mogen comen tot Leyderdorp met mijn te handelen, van sommige saken van dienste van sijne Majestejt, ende om te moghen met hem brenghen sulcke opene Brieven als zy zullen willen aenden Heere Grave de la Roche, ofte aen eenighe Burgeren, die nu ter tijt zijnde tot Utrecht, ofte Haerlem willen tenden: oock om te mogen vryelick keeren tot heure Stadt wanneer sy zullen willen. Gegheven in Leyderdorp den 9. September 1574. Dit Passeport is goet voor twee dagen.

Francisco de Valdes.

Die van Leyden besochten dese Paspoort om onder dit deeksel heur **W**oden van andere saken te beplijger ober te crÿgen: ende dit was eenen listighen treck tegen heur Spanden/ de welcke sp ontboden dat hun doch wel bekennt was/ dat met een Vase vyz upt Leyden dooz heur Legher mocht loopen dooz daer nauwe Belegeringhe/ hoe veel te meer boden aen sijne Vorstelicke Genade/sonder heur bewillinge: hoewel nochtans ter contrarie sp vrye wegen wisten/ ende den selfden nacht als heur vyzanden meynden gantsch seker te zijn/ daermen sulcx minst vermoede/ sÿn sp noch mette byzieven aen sijn Excellentie gecomen. Oock waren hun her Pauselicke geloobe ende de Spaensche beloften ghenoechsaem bekennt/ insgelijcks op wat wijse de voorsz. Commandeur in Granaden ende de Spangtaerden tot Zuiphen, Naerden, ende Haerlem gehandelt hebben.

Die van Leyden besochten passeport van Baldeus om by den Wynt te trecken.

De uytgewekene Leytsche Bozgers tot Leyderdorp leggende/ die terstondt hadden ghepast naer het sepnden van hare Wieden in heure huppen te trecken/ gaven sulcx oock wel deur woorden te kennen/ als sp tot den aankomenden Woden spzaerken: **W**at onschult sult ghy luyden doch hebben? die van Haerlem mochten hun ontschuldigen dat sp dooz het gewelt heurder knechten gedwongen waren/ heur Stadt so langen tijt weder te houden/ dan ghy en hebt geen knechten inne/ aldus en is dooz u luyden geen onschult/ ende u en staet gheen ghenade open: weynich denckende dat sp heurder Mede-bozgeren namen deur daer geruygenissen eentwisch maecten/ ende hun een eentwighe shande. **H**et werck nae der tijt openbaer wat genade dat die Stadt van Leyden ontfanghen soude hebben. Want daer was vastelicken besloten dat de Stadt Leyden eerst ende dooz al het Leger daer dooz leggende/ geheel

Wesunt
vanden by-
ant/ tegen
Leyden.

heel soude hebben moeten betalen. Sommighe vande uytgheleketen/ hebben opentlick nae de verlossinge der voorsz. Stede tot Amsterdam bekeint. Dat niet tegenstaende alle beloften der Spangiaerden besloetē meyninge was/ (o grouwelick boozemien!) so verde sp inde Stadt gecomen hadden/ niet weyrachtichs te spaeren, jae selfs die ghehuwede Vrouwen om te brengen: De jonge Maechden mochten genade verregen hebben/ op dat sp tot der Spangiaerden ontucht mochten ghebruyckt worden.

Omme tot die grouwelick boozemien te mogen geraecken/ so heeft den Oversten Baldeus, wanneer de Bozgeren in haeren uytresten noot ende droefheyt ghecomen waeren/ geresolveert ende besloten de Stadt Leyden te bestormen ende met geweld aen te tasten: ende daer toe al last gegeven hadde: Maer God Almachtich die de bedroefde Burghe- ren in zijne heylige bescherminghe ghenomen hadde/ ende besloten die door zijne almogende handt te verlossen: Die heeft door zijne wijsheyt dat boozemien also gestert ende belepvet/ dat Baldeus ter liefsden van seckerre Janckvrouwe/ wachende inde den Hage/ daer hy op verliest was ende daer na by hem getrouwt is/ van zijn besluyt verandert is/ ende aen zijne Capiteynen ende Soldaten verboden zuyt in het werck te stellen/ niet twijfelende of de Stadt Leyden zoude hem van zelsf wel in handen comen.

Het gene ick van dese saecke geleyt hebbe/ zullen wy bewijsen mette woorden vanden Voorhgeleerden Firmianus Strada, genomen uyt zijne Latijnsche Beschrijvinge vande Nederlantsehe Oorloghen/ ghebrycht tot Anwerpen: De welke by een van mijne goede Vrienden verbruyft zijnde/ aldus zijn luydende:

Baldeus liet niet nae dickmael naer den Haghe te gaen, alsoo hy Baldaer op eene schoone Vrouwe verliest was, die hy met gheduerige vleyinghe, minnelicke vryagie, ende Hollantsche vryheyt vervolchde, want hy haer tot eene Huysvrouwe in sijn hart verkooren hadde, ende oock corts daer nae troude. Tgebeurde dat Baldeus daeghs te voeren, als hy voorgenomen hadde de Stadt Leyden te bestormen (daer toe hy sijn Crijchf volck alreede last gegeven hadde) eene treffelicke maeltijt inden Hage om haeren wille hadde bereyt, sy op de selve maeltijt verschijnende, ende hy haer bedroeft siende, vraghende ernstich nae de oorsaecke van haere droefheyt, gaf hem voor antwoorde, dat sy niet anders als bedroeft conde sijn, alsoo haer voor oogen speelde den ellendigen stant der Ingesetenen van Leyden, die den volgenden dach gedestineert waren om geplondert, ende vermoort te worden. Dat de overdenckinge doen alleen van soo veel lieve

lieve ende familiere vrienden, die nootwendich tot openbare ruïne comen, ende tot Lijcken worden mosten, ghenoechlaem was, om alle blijfchap uyt haer harte te doen verhuysen, ende dat daer nae 't ghehoor van't succes, eene onghenuefelicke wonde in haer harte drucken soude. Baldeus om de hoope van Huwelijck niet af te snijden, gebiedt haer vrolijk van harten ende wel ghemoet te sijn, haer secretelijck belovende, dat hy sijn voornemen van de Stadt met ghewelt aen te tasten, naerlaten soude, ende dat hy uyt liefde, die hy haer toedroech, de hertneckige Stadt soude sparen, twelck hy soo te liberaelder beloofde, als hy seeckerder was, dat de selve van selfs sonder eenich ghewelt ende bloet-stortinghe in sijne handen soude vallen.

Dus verre de woorden van Strada.

Dit menichvuldighe schryven van soo vele/ begoft genoech een jaer loersheyt te maken: want een pegelich woude hem toonen de vlijtichste te zyne ende den meesten prijs by den grooten Commandoor te hebben van het overgaen der Stadt Leyden, twelck eensdeels blykende is uyt Johan de Huyters Brief van date den 9. Septembrys uyt Leyderdorp gheschreben aen den Heere van Noortwijck, wesende vanden volghenden Inhoudt:

Edele/ Vrome Heere/ den Heere van Noortwijck,
mijnen goeden Vriendt/ tot Leyden.

Edele, vrome, seer bysondere goede Heere ende Vruut, op den selfder uyr als u Trommel-slagher hier gekomen is, ben ick int Leger gecomen, ende voor soo vele ick kan mercken, den Opper-Veltheer is verstoort gheweest teghens den Coronel ende Capiteyn, dat hy heeft laten passeren den Trompetter met sekere Brieven, denkende die selfde in te houden sekere affairen ende negotien roerende u. l. staet, bysonder staende inde staet daer ghylieden u in vindt, ende dat die souden sien sonder der voorsz. Heeren weten, indient sulcx soude moghen sijn. Als die Stadt ende u Vrient, soude u raden, dat indien ghy yet te traeteren hebt, dat ghy wel sult doen, ende dat doech den voorsz. E. Veltheer Sr. Baldeus, die ghy weet so sachtmoedich ende barmhertich is. Ende ick ben seker datter niemant so favorabel wesen sal voor de Stadt, als die voorsz. Heere, ende dunckt

Ian de
Heuyter
schryft
aen mijn
Heer van
Noort-
wijck.

mijn dat ghyluyden behoort te begeeren soo veel te meer deur hem; ende met hem te negotieren, alsoot ten lesten al door sijn handen sal moeten gaen, als wesende Over-Veldtheer van al Con. Majesteys Crijchs-volck in Noort-Hollant, ende de autoriteyt heeft daer al ende veel goets inne te doen. Ende indien ghyluyden hem meent verby te gaen, dunct mijn soude hem moghen belghen, ende groote schade doen de Stadt ende Burgeren van dien. Ick alsu Vruut ende oock vande Stadt, daer ick in mijn jonckheyt vijf Iaren inghewoont hebbe, hebben niet willen laten u dit te adverteren, begerende tselfde in goet te willen nemen. Hier mede den Heer bevolen. Geschreven int Leger tot Leyderdorp den 9. Septembris 1574.

Wien E. goede Dyent ten dienste

Iohan de Heuyter.

II. Eenighen oproer ende oneenicheydt tusschen de Burgeren binnen Leyden, dan wert ghestilt: De Admirael Boysot treckt naer de Lantscheydinge: neemtse in, ende steectse door: Die van Leyden schrijven aen de Staten, ende aenden Admirael Boysot: antwoorde vande selve.

Mauperie
begint ons
der sommi-
ghe in
Leyden.

DE booschzeden Vzeben en waren by sommighen onstantba-
stigen noch niet alles sonder vzychten: Ende oft de Stadt
Leyden aen de drie plaghen die haer gemeenlich by den ande-
ren boegien/ te weten/ 't Swaert, Pest, Honger, niet genoegh en
hadde gheschadt/ soo is daer noch een vierde quellinge by geromen/ te
weten/ dat sommige Burgeren die hun tot desen tijt gebepest hadden/
sephen heur tonge nu upt den Lombaert gehaelt te hebben/ aengesien
de boosz. Commissaris Bronckhorst den 6. Septembris inden Heere
gerust was/ die anders/ so hy geleest hadde/ wel alsodanighden oproer-
makers aen een galge soude doen knoopen hebben/ want hy inder stad
seer strenghe Justitie hielt/ soo dat hem een peghelick ontsagh/ het
waer Dapst/ ofte Geus: Dan dese onstantvasticheyt/ die oock by
sommighen sittende inder Wet was/ sult ghy hier nabolghende noch
bieder hooren.

Als hun nu de Admiralen boosz. binnen Rotterdam dooz een groote
blygheyt der Admiralteyt van Hollant/waer van de Hoofden waren
M. Cornelis vander Bronckhorst, M. Henrick Duyt, M. Henrick
Meyker ende Lievin Iansz, Kaers-maecker/ ter rebdeliker noordpust
106

toegerust hadden / ende door Schuyten den 7. Septembryis bevonden was / dat de Landscheydinge, maer ander halven voer boven het Water was staende: is by sijn Doesteliche Genade besloten dese tusschen Zoetermeyer ende Wilveen door te steerken / om van daer in het Zoetermeyerse Meer te comen / een quartier van een mijle vande voorszeyden Landscheydinghe, ende zijn op den 20. der selfde Maendt / de voorszeyden Admiralen de Rot uytgebaven met sekere andere Hollantsche Capiteynen / ende den Gedeputeerden uyt den Staten ende Admirallieft / niet omtrent 30. Galepen / mitsgaders andere die uyt Delfe ende der Goude togghen / oock sekerere Victualie-Scheyen / twee Vaendelen Pioniers / ende andere dat hun noodich was / nae de Landscheydinghe oetogghen.

De Admiralen crecken na de Landscheydinge.

Hier toe hadde sijn Doesteliche Genade verordent sekere Vaendelen Knechten / te weten Francopsen / Monsieur de La Durant, ende Carceville, om hun selven een upze voor den daghe op de Landscheydinghe te beschanssen aen beyde de zijden / ende dat waert mogelijk / eer het den Opant ghewaer werde / het welck alsoo niet groote haest gheschiede / ende zijn de Admiralen met heur scheyen gelegen geweest om van besijden beyde dese Schanssen met heur geschut te bewaren.

De Landscheydinge van des Princk volck aen twee zijden beschant.

Een half upze nae de beschanssinghe zijn de Spangiaerden uyt Zoetermeyer gecomen na den Scheydwach om te sehermutsellen / ende stelden besijden in het hooge velde / namelijk het Ambachts-lant, omtrent by Vaendelen knechten.

De Francopsen onder den voorsz. Colonel La Garde leggende / ende andere uyt zynder Voest. Genaden Wacht / die daer willich gecomen waren / niet tegenstaende dat hun vanden Admirael Boylor gebeyden ende bevolen was / dat sy de Opanden doch onder het geschut sou den laten comen / zijn niet groeter hitte / soo wijdt van buyten heur Schansse na heur Opanden gheloopt / dat de Admirael niet zynen Scheyen geheel tot zynen wille zijn geschut niet en const ghebruicken / hoewel het noch in vele door ses Galepen van besijden soo trefede / dat sy alleenlick niet voort en quamen / van weder te rugge tot tweemaal toe niet schande ende schade nae Zoetermeyer moesten keeren. Des Admirael's Pilote wert alleenlick door den arm geschoten / ende sommige van sijn Boots-gesellen waren gewont.

De Spangiaerden waerts keeren niet schande van de Landscheydinghe nae Zoetermeyer ende Wilveen.

Van de ander zijde / te weten / van Wilveen oft Leynschen-dam zijn de Spangiaerden tegen den abont te voete endete paerde uytgecomen / ende hadden daer een heftige sehermutsellinge / van worden so door den haeck-schutten als het grof geschut / twelck dapper uyt den Galepen in heur trefede / niet schande te rugge gezeven / so dat de Galepen die nae roepden / sommige Paerden ende Mans ombzochten.

Die van Leyden hebben opten 11. Septembryis / wesen des Saerdaeghs / het schieten van dese Galepen ende andere Scheyen ghevoer / ende ten selven dage / op ofte omtrent de Landscheydinge, een groote byant gesien. Waer inne de Burgeren seer verlijt

blijt ende verheucht waren: hoopende seer haest verlost te worden: Ende die vanden Gherechte hebben inder nachte wederomme hier boden met bzielen aan zijn Excellentie ghesonden/ omme aen hem te verne-
men de staet ende ghelegenthepd van het ontfet. Welcke Bodem haer met eede verbonden hebben om op het spoedichste wederomme te komen/ ende zijn dienvolgende des Vijngdaghs weder inde stadt gekomen.

Ongehoor-
de daet
van eenen
Zeelander.

Omtrent de Landtscheydinge geschiede een bittere daet vanden Zee-landers, die doch een zonderlinghe verbitteringhe op de Spangiaerts hebben/ ende wederom de Spangiaerts op hun: Want de Zeelanders geleert zijnde door de voorgelhoode exempelē vanden Spangiaerts/ die sulcx vanden Mooyen ende Turcken gheleert hebben/ (hoewel ick nochtans sulck naevolgen van eenen Christen niet en pisse) heeft eenen van desen geschoten Spangiaerts het herte uyt den lijve half doot zijnde geruckt, ende met sijne tanden daer inne gebeten, ende wech geworpen. Dit ghebeten herte met de Littekenen der tanden/ is bin-
nen Delf daer na van veel geloofwaardige Luyden gesien: ende zijn doe oock eenige Latijnsche Carmina ghemaect/ ende naderhant uptgege-
ben/ ghenoechsaem betoonende datse eensdeels op het doorsteeken der Dycken/ als oock tot dien eynde gemaeckt zijn. Wel- halven ick goet ghevonden hebbe/ de selve hier soo in haer eerste sprake/ als verduyscht zjude/ by te stellen.

Lugdunum cingit Batavorum miles Iberus,
A Batavo contra cingitur ille mari.
Non opus est gladiis ferroque rigentibus armis,
Sola pro Batavis belligerentur aqua.
Iacturam pecoris Batavus quam fecit & agrī,
Humano decies sanguine Ibere lues.
Mercator sapiens tamen haud mercabitur unā
Hispani generis corpora mille bove.
Macra caro est, nuper cum cor gustasset Iberi
Respuit, & canibus nautā vorare dedit.
Deseruere agros Batavi & Nassovius Heros,
Nullus enim fixos abstulit hostis agros.
Invenit ratio, sine sanguine pellere longē
Hostilesque manus Hesperiumque jugum.
Tolle moras, Hispane fuge, & ne respice terras
Pro quibus Oceanus pugnat, & ipse Deus.

Deze 16. goede Latijnsche Versen/ alsoose by Fruiter in 23. quade
Duytschen vertaelt waren/ zynse by een Lief-hebber op nieuw by nae
han woorde tot woorde aldus in sijn overgeset.

DE Spangiaert Leyden heeft beset aen allen zijden;
De Zee, den Spangiaert weer omringt en comt bestrijden,
Onnoodich datmen woelt, of sich te weere stelt,
De Zee den Spangiaert sal verdrijven uyt het velt.
De schae van Land en Vee (wat wilmen die verhalen?)
De Spangiaert met sijn bloet thien dubbelt sal betalen.
Hoewel geen van ons volck voor duysent Spangiaerts sal
Vermangelen een Os, oft hy most wesen mal.
Het vleych te mager is. Laest als een Zeeu gebeten
Hadd' in een Spangiaerts hert, ist d'honden voor gesmeten;
Tis waer, de Bataviers en Prins haer Land af-gaen;
Dats rond om vast, en is tot noch toe blijven staen.
Dit is daerom gedaen, (lof zy 't Huys van Orangien)
Om sonder bloedt van ons te breecken 't jock van Spangien.
Wech Specken, vlucht van hier, en siet te rugge niet,
Daer Zee en water vecht, en Godt u self verbiet.

Alsoo die van Leyden middeler tijt dooz seckere Borgheren/ als Ian Die van
Freck, also onder de Borgheren genaemt/ maer wiens eppen name was Leyden
Ian Iansz. van Aackeren, Lubbert die Ketel-boeter, Ioris Slot, Nach-
tegael, ende andere die dooz verscheppen weghen ober quamen/ aen schijpen de
sijn Borstelicke Genade den 4. Septembz is gheschreben hadden: daer- 12. Sep-
sine heurder swacker Burgheren staet te kennen ghevende/ hoe sp- tember aen
dooz den grooten hongher-noot uytgheteert werden/ waer deur haer sijnne Exce-
Wachten swack waren: Biddende dat heur ontfet doch mochte ghe-
vozbert worden: Sorgghende dat de Landtscheydinghe noch niet deur
en was/ aenghesien sy gheen water en vernemen. Soo hebben sijnne
Worst. Genade ende de Generale Hollandsche Staten uyt Rotterdam
den 12. gheschreben aen die van Leyden, ghelijck hier inder somme
nae volghende is:

HEt was alle menschen bekent wat vlijdt ende costen sy deden
Hom heur te ontfetten: twijfelden ooc niet oft die van Leyden en Staten
fouden aen heur zijde alle stanvasticheyt bewijsen, ende hun houden Bries aen
als getrouwe Bondgenooten, ende alle listighe ende soete aenslaghen Leyden
des Vyandts verworpen, waer door den Vyandt hun vermeynde in banden 12.
des 12. Septemmes.

sijn handen te krijghen: Souden oock trachten dat sy den prijs behielden, die sy voor de gantsche werelt alreede vercregen hadden. Gaven hun daer beneven te kennen, dat heur uytghesonden Bodem met heuren ooghen het doorsteken der Landscheydinghe ghesien hadden, ende dat des daeghs te voeren, sulcks sy alles by monde breeder soude verclaren: Sonden hun oock twee Copien van Brieven van hunden 4 ende 7 afgevaetdicht, waer inne sy sien mochten heur schuldicheyt, voornemen ende taedt die sy hun gaven, misgaders de beloften van Oötroyen ende Vryheyden in toecomende tijden. *Onder stont*, Vwe goetwillighe mede-Verbonten de Ridderchap, Edelen, ende Steden van Hollandt, Representerende de Staten vanden selfden Lande, mitgaders de Raden neffens sijn Excelentie.

Otto van Egmont. Adriaen vander Nijle. Willem Iansz. van Heemskerck. Cornelis vander Bouckhorst. Willem van Loo. Cornelis Woutersz.

Ende noch leger de onderteekeninghe vanden Secretarius

C. de Rechtere.

Welcke Brieven die vanden Gerechte opten 15 Septembryis openbaerlicken voor de Burgheren afgelesen hebben: de welcken door de booznoemde Brieven seer vertroost ende versterckt ghetworden zijn.

Leyden
schrijft aen
de Staten.

Den 16. Septembryis hebben sp desen Bries beantwoort: Danckten God met vrechden ende den Staten van het voorsz. doorsteken: gaven heuren noot te kennen, onde begheerden dat het aen ghevangene werck ghevordt werde tot heurder verlossinghe.

Leyden
aen Boy-
sat.

Schreuen oock opden selfden tijt aen den Admirael Boyso in Ca- racteren: gaven hem heuren uytersten noot te kennen: begheerden dat hy sijnen uytersten vlijdt wilde aanwenden: Versochten te weten waer sy hun souden naestellen, men soude bevinden dat sy niet traech en souden zijn.

Groenen
wegh mine
genomen.

Du willen wy ons wederom keeren tot de Landscheydinge daer wy tselve ghelaten hebben. Sommighe die daer inepnden dit gheweste seer wel te kennen/ hadden sijn Dozstelike Genade wijs gemaecht/ als sijn volck over de Landscheydinge ware/ dat sp dan wel sonder verhin- dinge inde woorsz. Soetermeyrische Meer souden comen: dan dit ondersocht zijnde/ wert verde anders bevonden. Ten eersten/was daer den Groenen-wech die daer een hoer hoven water lach/ de welke oock moef- te inghenomen ende beschantf worde/ erc het de Wyandt gewaar worde/ ewelc sonder het verlies van enen mensche ghedaen wert/ hoe wel de Wyant

Wpant maer een scheut van een Musquet van daer en lach. Ten twee-
den/ soo meynen sy van daer dooz verscheyden dobben en grachten
daer turf uytgedolven was/ tot inde Mey te comen: dan daer en was
maer eenen sloot die doozging / ende was dooz de Zoetermeyrsche
brugge op den Doozwegh legghende/ daer hun de Spanglaerden aen
hepde zynen/ woornamelick in de hupsen by de Brugge ende oock op de
Brugghe/ wel met 30. Daendelen knechten beschansset hadden in alle
hupsen langs den wech. Alus en costmen hier niet dooz/ oft men
moeste die met grof gheschut doen verhupsen.

Spanglaer
den beschâst
opte Dooz
wegh.

12. Boyfot bestormt de Zoetermeyrsche Brugghe, en-
de lijdt eenighe schade door seecker gheschut dat
berste: neemt met groote moeyten den Segwaert-
schen-wech ende eenighe Schanssen inne. Beschrij-
vinghe vande Arcke van Delff.

Sine Dozstelticke Genade dit binnen de Stad van Delff verne-
mende/ heeft cozteling daer nae met den Commissaris generael
over de Artelrge ende munitie van Dozloghen vier halve Coz-
tounen ghesonden/ in Coozn-schuyten ghestelt/ mitsgaders den
Gszbeker van Delff. Dese Coozn-schuyten waren met dicke plancken
dooz ghemaect/ daer natte netten ruffchen ghestampt waren/ op dat
de Constabels by mochten staen. De selve op den 17. in het Legher
gecomen zynde/ heeft den Admirael ter stont alle sijn Galepen dooz ver-
sheyden Canalen naer de voorsz. Brugghe ende Doozwegh doen trec-
ken. De Admirael boechde sich met de sijne in het Canael twelek nae
de Brugge liep/ soo seer nae by/ datmen hem niet een roer hinderlick
mocht wesen: Men sijn sinckerhandt/ in een ander Canael waren twee
bande doozscheyden halve Coztounen: ende aen de rechter handt de Ad-
mirael van Ziericzee met de ander stucken: ende een deel van de galepen
waren in een ander Canael gheroep/ seer nae by de Wpandt/ die 4. ofte
5. Doozghesellen doot schoten ende sommighe quetsen. Dese schoten
handen mozghen tot den middagh op de voorsz. Brugghe ende hupsen
daer benehen staende: doch als een van de Coozn-schuyten wooren dooz
de cracht des uytgaenden cloots berstede/ ende de ander niet beter geba-
ren en souden hebben/ ende datmen oock sach dat de Wpandt/ niet tegen-
staende sijn groot verlies van volck/ niet wjcken en wouden/ liet den
Admirael den astocht blasen. Dit afirercken en gheschiede niet sonder
schade van des Princen volck/ ende dat bande ghene die by den Admi-
rael van Ziericzee waren. De Capiteynen Carrevile, Durant, Guil-
leresse, Francopsche Soel-huyden/ hadden hun niet sommighe Sol-
daten te wijdt onder den Wpandt begheben/ ende waeren niet schuyt-
kens achter een deel turf hoopen ghecomen niet wijdt van haerder Wp-
anden

Grof ghes-
chut in Coz-
ren schuy-
ten.

Zoeter-
meyrsche
Brugghe
beschoten.

Cozn-
schuyten
berste dooz
cracht des
geschuts.

Catteville,
Guile. esse
herbijncht.

anden schanssen ende hupsen/ die sy verhoopten in byandt te steken. Als nu de Admirael sulswijghende afftooch/ niet wetende van het soo verbe inne treden der boorz. Edelluyden/ is de Opandt sulcx siende met 300. schutten daer soo gheweldich op gheballen dat Catteville, Guillereffe, ende seuen Soldaten dooz een omstaende schuypte verbzoncken: Durant ende sommige andere berchden haer liff met swimmen.

Ooch was de schade soo nae der tyt bevonden wert/ veel grooter aen der Spangtaerden zijde/ dooz het boorz. grof gheschut: want sy werden met schuypten nae Vtrecht ende Daerlem/ doot ende ghewont ghebycht.

Die van Leyden hebben opten 27. September des mozghens omtrent vier tyzen dit sehteten geduypende tot omtrent den Middach toe ghenoechsaem ghehoort/ ende daer naer een dicken roock die hen allenskens in een groote vlamme verhieff van het blicdt-gat ghesien/ ende roxts daer naer/ heefmen op den werch (loopende van Zoeterwoude naer het Wedde) veel Paerde-volck sien afkomen/ wijkende naer Voorsehoten, alsoo datmen pzeumeerde dat de Opanden eenighe Schanssen verlaten hadden.

Ten selven daghe is aen de Repnsburger-Boozte een Trompetter ghekomen/ berep schende antwoorde opten Bries die de Grave van Lannoy aende Stadt geschreven/ ende hy over eenige dagen ghebycht hadde. Daer die vanden Gerechte op deden antwoorden/ dat sy aenden Velt-Ouersten Baldeus, byse pas versocht hadden/ om hare Boden op Vtrecht te moghen senden met hare antwoorde/ mar dat hy haer sulcx niet en heeft willen toelaten ofte vergunnen: ende daeromme achter gebleven was.

Hoewel des Wincen volck heuren Opant wel eenige af-bzeucke deden dooz het grof gheschut/ ende byomen Soldaten onder de Colonels den Baron van Noeles, ende de Heere de la Garde leggende/ soo stont nochtans de saecke aen haer syde wel ongesien: Want het water dooz den seer grooten boesem van soo menich dupsent Mozghen Lants/ en wies so seer niet als sy wel wenschten/ de windt en wilde hun ooc niet wel dienen: oock bypckten heur Opanden veel listen om het water besyden af te leyden: De boorz. Bugge was te sterck beschant: De Coopn-schuypten met het grof Gheschut moesten anders versien zyn: Aldus scheen by nae alle cost ende moeyte verloozen/ ende alle raedten eynde.

Boort-wes-
ten storm
des Wincen
volck goet.

Hier inne versach de Heere dooz twee middelen/ ten eersten dooz den Boort-Westen wind die den 18. 19. ende 20. Septembz is sterck woep/ ende het water seer dede wassen: Ten tweeden begaefde hy den Raets-Heere van zyn Excellentie M. Pieter Waskeel, die inde saecke seer bye rich ende sozchuidich was/ met wijsheyt/ ende hadde sich by twee Hupschuyden van Soetermeyr beract slaghet/ die hem te kennen gaben datmen nust dooz de Bugge niet en moeste varen/ dan men soude tusschen Soetermeyr ende Benthuyzen wel dooz mogen/ ende dat over den

Segwaertſchen wech, De Maetſheer Waſteel gaf dit zyn Excellentie te keunen/ ende keerde weder int Leger/ ende met den Admiralen Noeles, La Garde, ſommige vanden Staten ende Admiraliteyt en voorsz. Lanſluppen hun beraden hebbende/ beſloten als voozen.

Albus te dien nacht de Admirael Boyſot, verghelſchapt met den voorsz. Waſteel, La Garde, 8. Gallepen/ ende ontrent 70. Soldaten na den Segwaertſchen wech getogen/ daer ſp op quamen ſonder dat de Wpant ſulcks eens gewaer wert: Want de Vice-Admirael bleef ebenwel met het Leger vooz de voorsz. Zoetermeyſche brugge en Woozwech. Daer nu op zijnde/ badt La Garde den Heer van Citadelle, een Italiaens Edelman/ Lieutenant vanden Baron van Noeles, dat hy ſich met Vaugirault, ende de helft vanden Soldaten woude beſchaffſen aen de zijde van Benthuyſen. Ende de Heere Bouchart met Capiteyn Ladriere, ende de ander helft vanden Soldaten aen de zijde van Soetermeyr. Dit werdt ghedaen/ met ſulcken meyninghe nochtans/ ſoo verbe des Wpants geweld aengekomen hadde/ dat ſp heuren wijck op de Schepen ſouden ghemomen hebben/ welck noodeloos was: Want de Wpant hoorzende dat hy aldus verſchalckt was/ en hadde gheen luſt hun te beſoecken/ dan ter contraricten/ de Duytſchen tot Benthuyſen leggende/ namen dien nacht de blucht/ ende die van Soetermeyr verlieten des anderen daeghs ooch heur Schanſſen/ ende weken innelwaerts na Leyden, te waeten na de Noort-aafche hupſen/ Soeterwoude, Kerckwegh ende Weypoort, daer ſp heur grof gheſchut mede ſleppten/ ende hun in heel hupſen beſchaffſen.

Dit voorsz. beſchaffſen vanden Segwaertſchen-wegh en gheſchiede niet ſonder clepne moepte van des Princen volck/ die tot den kanten toe dien nacht int water ſtonden/ ende woep (gelijk geſeyt is) ſeer ſterck upt den ſpoot- Weſten.

De Admirael Boyſot ſondt La Garde des anderen daeghs om het Leger/ de welcke dooz Godes behoedinge ſonder eenen menſche te verliſen by hem quam.

De voorsz. Schepen Duytſchen in Benthuyſen leggende/ en waren daer noch nauwelick upt/ oft Capiteyn Ladriere en was met 50. Soldaten in heur Schanſſe.

Ma dat des Princen volck nu ober den Segwaertſchen wech zijnde/ de hupſen nae Soetermeyr ſtreckende in bzant geſteken hadden/ is Capiteyn Crer, een Orangoys/ in Zoetermeyr met drie Vaendelen Knechten gekomen/ mieſgaders de Arcke van Delft.

Deſe Arcke was een Schip wonderlicken toeghemaeckt/ ſeer wel verſien met geſchut/ ende hadde het Leger recht te voozen dooz de ondiepte heel moepten gemaect/ ſoo dat het eens genoegh verweien was te bzanden/ dan van 15. oft 20. ſtucken geſchuts ontlaſt zijnde/ werden middelen gebonden dat het tot de voorsz. plaetſe gebzacht wiert/ om de paſſagie met ſtil leggen te vziyen. Deſe voorsz. Arcke was een gebou van twee Schepen by den anderen / ten werdt noch dooz Woomen/ noch

Sweten.
Bronck-
horſt,
Camer-
lijn,
Niſpen.

Duytſchen
tot Bent-
huyſen
bluſchten.

Moepten
aen den
Segwaert
ſchewech

Ladriere
neemt de
ſchanſſe tot
Benthuy-
ſen in.

Crer
Orangoys
comt in
Soeter-
meyr.

Delfſche
Arcke
hoe die ge-
bouc was.

noch oock riemen ofte seplen gheboert noch geroept/ dan dooz raderen die daer binnen in stonden: Het was romsomme gestoten/ ende op zulcker wijze bewaert/ datmen niet geen Musquet daer dooz en mocht schieten: Daer mochten vïffsch Mans wepze upt doen/ ende twaelf byaepden de raderen.

13. Boyfot beraedt hem om verder te trekken: Treck nae de Noort-Aa: Eenighe Spangiaerden ende Duytschen daer omtrent leggende, vluchten. On-eenicheydt binnen Leyden: Spijse der Burgheren: kloeckmoedicheyt der selver.

Aleuwen
aendach vā
Boyfot.

DEs anderen daeghs wert beraet slaget/ oft sp hoorder trekken souden/ oft noch wat vertoeven. Den Admirael Boyfot was van meyninge sijnen Opant/ die in het hoorwijcken was/ nae te volgen/ ende op dat hy sich die van Leyden van verbe soude mogen vertoanen/ ende oock weten waer de Opant was/ wert besloten dat hy sulckes met 20. Galepen soude doen/ ende de andere heyzcracht soude volgen.

Het gref
geschut
comt wes
der van
Delft.

Hier vooz is gheseyt dat de schepen daer het gref gheschut inne was/ vooz deur de cracht des uptgaenden cloots ghebersten wart. Dese tot Delft met grooter bligtsheyt wederom toegentrecht zijnde/ vooz eenste deels afgenomen/ met loot ende hupden becleedet vooz des boffetrupps cracht/ zyn den derden dach des Princen Leger nagevolcht.

De Admirael
rael Boyfot
treckt
nae de
Noort-a.

Den Admirael die sich op de repse begeben hadde/ een wijle vooz hy Benthuyzen zijnde/ wert upt vermoeden gesept/ dat omtrent de wetekinghe die na de Noort-a loopt de Opant in sekerre hupfen moche beschantf leggen/ doch als hy sulcx hadde laten vernemen/ bevont anders/ verhozderde daer om sijnen wegh na de Noort-a een Musquet-scheut van daer.

Duytschen
wijcke van
vooz de
Noort-a.

Hier wert hy gewaer dat omtrent twee oft drie hondert Duytsche knechten wel gewapent upt twee hupfen (waer van sp het eene in byant staken) niet seer groote snelheyt de vlucht namen nae de ander zijde van het Noort-aesche clepne Weyzken/ daer de Spangiaerts beschantfset lagen. Den Admirael roepdese dapper nae/ ende leyde sich int slaachordene in dit hoorz. Weyzken/ een scheut weeghs van sijnen Opanden. Wt dese hoorz-asche hupfen wert dapper niet Musquetten gheschoten/ doch des Princen volck antwoozden met heur groot geschut hier soo op/ dat de Spangiaerts niet en wisten waer sp hun hergen souden.

Duytschen
bergen van
achter Boyfot
bergen.

Da dat de hoorzschyben Duytschen hun achter twee Popberge vooz het geschut verhozgen hadden/ zyn sp hoorz innelwaerts naer Soeterwoude gheweken. Dese sefermuuselinghe duppde handen Middach tot den abont.

Den admirael die maecte hun omtrent den middernacht een allarm/ door een wepnich Hagueschutten / daer de Spangiaerden vier of vijf mael op schoten / om te verhoonen dat sy noch in heur Schanssen waren: doch alsoo sy soezden overtweldicht te worden/ weken in grooter stilheyt nae Zoeterwoude / soo dat de Admirael sulcx niet ghewaer en wert voor des anderen daeghs.

Het was wel een groote verhinderinge van des Wynten volck/ dat de Spangiaerden het water twelck na Zoeterwoude voozts liep/ ghesloopt hadden: Van dat sy hun niet beschanft en hadden aen den mont vant Meyzken/ daer in dwaelden sy seer want soo sy dit ghedaen hadden/ soude den Admirael dese vooz by toecht soo swaer gevallen hebben/ als de voozghenoemde Zoetermeyzische vzugge/ van die Almachtige Godt die vooz een gebuyck heeft/ als sy sijn eere wil verheypden / den menschen heure wysshepdt te benemen/ heeftse in dit stuck verblindet.

Als nu de reste van het Leger met het voozsz. grof geschut gecomen was/ heeft sich de Admirael met sijn gantsche menichte der schepen op een vzeede Weteringe nae Zwieten sterckende ghelegt/ ende schoot daer met sijn grof gheschut/ op dat hem die van Leyden sien ende hoorzen/ ende heuren moet vermeerderen soude: Want men hadde in 7. dagen van hun geen eydinge ghehad.

De van Leyden betwelen heur vermoetheyt/ weder antwoozden/ de met grof geschut hoe wel heur spijse anders op desen tijt niet en was dan Koeyen ende meest Paerden vleesch. De Paerden waren omtrent 90 ende men begghost daer van omme te deplen (ghelijck te voozen) elck mensch een half pont des daghes.

De voozschreben Spaensche ende andere Soldaten om de Stad leggende/ quamen dagelick vooz de Stad/ met dreyginge/ met spotwoozden/ leugenen/ ende oock schoone beloften. Sommighe van den Bevelhebberen spraken oock daer nae tot Leyderdop, tegen eenen Jongelinc die upter Stad gesonden was: Het is uwen Prince loo mogelick de Stad te ontfeten, als het u mogelick is met de hant de sterren te reycken ende te grijpen.

De voozsz. dreygende woozden/ ende schoone beloften en waren noch tans in als soo crachteloos niet / oft sy en vonden noch in sommighe wanchelbare ende qualick gegronde herten plaetse/ door de welcke aengesien hun den honger mede herr aendzeef/ wel eenigen twedzacht/ gelijck voozen een wepnich aengeroert is/ inder Stad soude geresen hebben/ ten ware dat de Heere door de wijse Commissarissen Joncker Jacop vander Does ende Joncker Iohan Heere van Noortwijk en de Magistraet daer inne wonderlick versien hadde: Want omtrent dese tijt als dit gheschiede/ waren 15 van de Bogghers (die meer aenhancks hadden/ namelick noch 300. ghelijck sy seiden) op het Stadhuys gegaen/ ende begeerden spijse ofte middelen. Daer oock een uyt de Magistraet protesteerde, dat hy geen oorlake en begheerde te zijn vander menschen doot die van honger vergingen: welcke woozden herder ghesien souden hebben/

Spanglaerden wozden wt de Noorta intwaert na Zoeterwoude.

Des Wynten geheele Leger inden Noorta.

Despisse van Leyden niet van paerden en koeyen vleesch.

Spaensche trots ende hochmoet.

Twesdacht vanden Leyden.

NOTA.

ben/ waert saecke dat de boorz. Commissarien/ de reste vander Overie-
hept/ met der Stads Capiteynen ende andere treffelike Burgeren nieg
stantvastiger ende kloechmoediger waren gheweest.

Dese in plaetse dat sommige de Gemeente sochten inne te beelde Bal-
dei groote genade/ ende seer schone Pardoen/ mitsgaders de schriftelike
belofsten die ghy hier booren in verscheyden Brieven gesien hebt: Hebben
aen d' ander zijde den stantvartigen ende sechten Burgeren alle er empe-
len ter contrarte boorzgehouden: Want dit voorschreven Pardoen wert
van sommige soo sterck ghedreven, dat sy hun niet en schaemden te seg-
gen, ende heur vroomme Medeburgers uyt quader genegenheit te over-
liegen, dat alle de gene die op het Pardoen niet en betrouden te vele ge-
stolen hadden, waer door sy vreesden. Spriepen byjmoedelick dat
heur tonge upt den Lombaert gelost waren/ oorzake om dat de Com-
missaris Bronckhofs (gelijck geseyt is) inden Heere gerust was.

Woben dese spijttighe woorden en waren de verbozgene aenflaghen
niet cleyn/ die sommighe dickmael hielen: doch de Heere gaf de genade
dat onder huneen Godbzuchtighe Vrouwe was/ die de Euangelische
altijt waerschoude/ waer dooz sy hun altijt (eer heur heymelike Wpan-
den yet costen volbrayghen) in Wapen begaben/ hun ghelatende als of
sulcx om een ander saecke gheweest hadde: waer dooz den ghebepnsden
sulcx stende/ heur aenflaghen niet en dozden int werck stellen/ dan in-
wendich verflaghen ende beschaemt waren.

14. Clachte vande Burgheren over den grooten hong-
gher noot aen Pieter Adriaensz. vander Werff:
Mannelicke antwoorde opte zelve: Eenighe uyt-
ghewekene schrijven weder aen Leyden: Den Ad-
miracl Boyfot schrijft aende Heer van Noortwijk:
Den Prince comt int Leger by Boyfot, ende voor-
dert het ontlet.

Sommighe quamen oock op desen tijdt by den Bozgermeester
Pieter Adriaensz. vander Werf hem boorzhoudende heuten grooten
honger-noot/ die sy hem met claechelicken ende drepelicken
woozden vertoonden/ meynende dat sy hem hier dooz beweghen
souden/ dat hy middelen soude soecken om met den Wpanden te hande-
len. Spantwoorde hie cozt ende bymelick: Siet lieve Medebur-
gers, ick hebbe eedt gedaen, die ick verhope door den gever aller goe-
der gaven stantvastelick te houden: Soo ghy met mijn doot beholpen
zijt, ick moet eens sterven, ende het is my even vele oft ghyt doet op al-
sulcker mate, ofte de Vyandt: Want mijn sake is goet. Sijt ghy dan met
mijn doot beholpen, neem mijn lichaem, snijdet ontstucken, ende
deyle

Redenen
waer den
de rechte
Burgers
gerout as
geert wer-
den.

Romeyn-
sche ant-
woorde van
Pieter A-
driaensz.
vander
Werff.

deylt daer van soo vele als strecken magh, ick bens ghetroot.

Met dese antwoorde waren de boozs. Woogeren alsoo in heur ghe-
moet geslagen/ dat sy sonder eenige verder woorden van daer gingen.

Om die wyer der tweedzachticheyt te meer op te blasen/ den ontrou-
wen twisfighen moet te gheben/ den wyomen in heure moet te doen
swacken/ ende den Burgeren oock metter daet te thooven dat de booz-
berhaelde woorden ende onmogelicheyt van ontfet waerachtich was/
heest de boozs. Wybisma met ettelicke uptgewekene Burgeren op den
22. Septembz is aen die van Leyden booz he laetstmael gheschreben/
gelijck hier inder somme naevolgende is.

Wybisma
met de upt-
gewekene
schijve aen
die van
Leyden.

Liefde dwong hun andermael te schrijven, dat sy wel souden toe-
sien de Stad van Leyden niet te bringen in de uysterste ellende, als
daer gheen ghenade en soude zijn: Souden daer om niet te wijs by
heur selven wesen, te seer betrouwende op het ontfet vanden Prince
van Orangen. Ende ten eynde dat sy mochten bemercken datmen
heur woude uyt alle benaatheyt verlossen, so maecten sy hun sterck
heur Paspoorten te bestellen voor drie ofte vier Persoonen die des
Co. Ma. Leger (twelck rontomme heur Stad lagh) souden comen
besichtigen, ende bemercken oft het mogelick soude zijn dat syluy-
den te water oft te lande mochten ontfet werden, presenteerden eeni-
ghe vanden heuren middelder tijt in Stad te senden: Oft belicstet hun
eenighe te senden om te parlementeren, men soude middelen vinden:
In raet ende daet en soudemen hun in gheemen gebreke vinden: Sou-
den daerom dit advertissement niet te rugge stellen, dan daer op ant-
woorden met den Brengher: Hun ten laetsten wenshende dat heur
Godt woude behoeden ende op sulcke wijze in heur herten wercken,
dat alle saken mogen comen tot een goet eynde.

Onder stonde

Wylpden Wynden in alles wat wy vermogen:

*I. w. Mateneffe de Wybisma. Cornelis vander Hoock Claesz.
Claes Oom Iansz. Buytenwech. Mees Alewijnsz. Garbrant
Meesz. Reyer Jacobsz.*

Op de spijtige boozberhaelde woorden/ die ende ander schrijven ende
het lasteren van verscheppen vanden des Waderlants dwelck noch da-
gelter geschiede/ is van sommighe Burgeren van de Stadts Muzen
niet alleenlick een thoneynsche dan een Nachhabereusche antwoorde ge-
geven/ weerdich der eeuwiger gedachtenisse:

Machabeische antwoorde dat wy ommer bezorgen van Leyden.

Ghy sondeert alle uwe redenen op onsen honger-noot, ende dat Ghet onmogelick is ons te ontfetten: Ghy noemt ons hondenerers: ende catten-eters: ons en ombreecct noch gheen victualie: ghy hoort Honden, Koejen ende Peerden in onse Stadt: So ons immers ten laetsten meer ontbreecct, soo hebben wy noch yegelic eenen slingken arm die wy sulcken op eten, altyt den rechten noch behouden om den Tyran, mer u luyden sijnen bloetdorstighen hoop, van onse Myren te Keeren. Ende alsoo verde ghy ons daer nae immers te geweldich mocht vallen, ende de Heere ons door onse verdiende straffe in uwen handen woude geven, (twelck wy nochtans sijn eenwige goetheyt toe betrouwen dat hy niet sal) soo en willen wy daerom van sijn woordt niet wijcken noch ophouden onse Vaderlantische Vryheydt te verdedighen: lae liever inden uyersteren noot onse Stadt selve in brant te steken, dan dat sy u te nutte soude comen, ende wy uwe slaven worden: Want het is ons lijdelijker met den Machabeen in den strijt omme te comen, dan jammer aen onse volc ende heylichdom te sien, namelick uwe bloetdorsticheyt over onse lichamen ende consciencien te lijdien.

NOTA.

Clackheyt vande Leysche Wionwen.

Tot dese ende diergelijcke redenen hebben de vrome Burgers Wionwen eenheyls heur Wans gemoediget: Want daer warendere vele die liever in heur hupsen van hongher wilden sterben/ dan sijn inder Tyannen handen te begeven. De Grempeken van Naerden, Zutphen, Mechelen, Haerlem (spraken 3p) zyn te versich ende gedenccken ons te wel.

Den 22. September/ soo hebben die van Leyden van hare Wuyzen op vele plaetsen achter Soeterwoude nae de Weypoort toe/ een grooten byant gesien: ende men heeft veel Kuypteren ende Beesten sien trecken nae Voorschooten op thoge/ waer upt voozsecker besloten werde dat den Wpant genootsaecht was eenighe Schausen te verlaten/ waer inne de Burgereen seer berlijt waren.

Enige Geconmitteerde spreken metten Trompetter vanden Wpant.

Ten selven dage na Middagh omtrent drie upzen is de Trompetter (daer hier vooz van vermaent is) komen ryden vande Poel-brugghe nae de Stadt/ tot vooz de Reynsburger-poorte, omtrent ander half upz ghewacht hebbende nae de antwoort opte Wrieden vanden Gouverneur Lannoy: ten laetsten so zyn met een Schuyptigen het Marengat uptgelaften Henrick van Brouckhoven, Schout/ Andries Schot, ende Cornelis Arant Dircxsz. van Gruythuylen, beide Capiteynen deser Stede/ ende zyn gegaen by den Trompetter/ sijn vragende (gelijckintien vande Wuyzen hoorzen mocht) wat Persoonen datter aende Poel-Schans waren/ ende of het niet eenighe uptgeweken Burgereen en waren/ ende noemden

noemden eenige by namen: waer op den Trompetter antwoorde Jaz hebben hem voorder gebaecht/ wat haer begeeren was/ heeft geantwoort dat de selve uptghewekene Burgers hadden Pardoen/ dooz de Stadt ende Gemeente vanden Gouverneur Lannoy, ende dat sy verhoopten by hem luyden inde Stadt te komen/ ende tsamen goede vrieden te zyn. Waer op den Schout ende Capiteynen antwoorden/ dat sy geen Pardoen en begeetden, noch van doen en hadden: ende dat hen luyden vande Stadt ende Gemeente belast was hem aen te seggen, dat sy luyden op dit pas noch geen accooit met hen luyden, noch metten Gouverneur begeerden te maecten: maer verwachten wilden wat Godt Almachtich (die sy van herten betrouden) haer soude verleenen. Van welcke antwoorde den Trompetter seer verlagen was/ seggende/ Hoe sullen dese uptgewekene Burgers beswaert ende bedroeft zyn/ wanneer sy sulcx hoozen sullen/ dat sy luyden sulcken grooten blijt ende naerlictheit aenden Gouverneur aenghelept hebbende/ om dit Pardoen te vercryghen/ ende dat selve vande Stadt ende Burgeren niet aengenomen werdt: daer mede zyn de Gheputeerden wederomme naer de Stadt verrocken: den Trompetter riep haer wederom/ haer aensprekende int Francys/ Messigneurs bedencht ul. doch wel: waer op sy antwoorden/ dat sy vande Heeren ende Gemeenten geen andere last en hadden/ ende dat sy luyden mede van geen ander meyninge en waren/ ende zyn also vanden anderen geschepden.

Maanlicke antwoorde.

Ter selver tijt zyn uptgevaren ses Vrouwen/ een Man/ ende acht Kinderen/ de welcke aende Magistraet Pasport versocht hadden omme te mogen vertrecken/ oermits sy den grooten honger ende honger niet langer konden verdragen: de Vrouwen omme te beter te mogen passeren/ seyn den dat hare Mannen tot Warmondt waren. Naer comende aende Schauffe vande Poel-brugge, werden vanden Wyanden aengegriepen/ alle haer kleederen werden uptgetrocken/ ende also naecht ghelijck sy dooz henen den 10. Julij mede gedaen hadden met verschepden smaetwoorden wederomme naer de Stadt ghesonden: de welcke dooz barinherticheit ende medelijden vande Burgeren wederomme innegelaten werden.

Enighe personen by den wyanden naecht omme cleet na de Stadt ghesonden.

Den Admirael Loys de Boyfot, met sijne Armade aende Noort-afgekomen wesende/ heeft sulcx den 22. September aen mijn Heer Jonckheer Jan vander Does, Heer van Noordwijk, met desen volgenden Brief in Fransch geschreven wesende/ vermitsicht.

Monsieur de Noordwijk, estans ces Porteurs de peschez par son Excellence, les ay bien voulu accompagner de la presente, pour vous advertir que tous les Capitaines & Gentilshommes qui sont en ceste Armée, ont bonne envie d'empescher les desseins

Boyfot schrijft aen Douza.

desseins du Tyran, a l'endroit de vous autres, & vous vous devez tous tenir pour assurance qu'aucun debuoir ne serat obmis pour ce faire. Comme avez peu cognoistre que peu a peu sommes arrivez a Nort-aa, & y venans hier die Polder vande Weypoort estoit encores secq & le Bestial y estoit, les ennemis ont abandonné trois maisons qu'ilz avoyent fortifiées, & avons tous bon espoir qu'estans la Lune plus haulte que serez secourez, & vous puis assurez que j'ay tresgrande envie de vous veoir avecques Mad. vostre Compagne pour renouveler l'ancienne cognoissance, & a ne vous donner empeschement prendrois mon logis au vostre maison.

M^r. de Noordwijck le Seigneur soit nostre & vostre garde esperant que serez si bon mesnagiers a la disposition des vivres qu'aurez moyen de nous attendre, comme vous dirat ce Porteur. Sur la Gallere Admirale au lacq de Nort-aa, ce 22. de Septembre 1574.

l'Entierement vostre perfect Amis a
vous faire plaisir

Loys de Boyfot.

Dat is:

MYn Heer van Noortwijck, de Brengets van dese teghenwoordighen by sijne Excellentie afgevaerdicht wesende, soo hebbe ick de selvige defen bygaende willen mede gheven om u E. te doen weten, dat alle de Capiteynen ende Edcl-hieden de welcke in dese Vloote zijn, grooten lust, moet ende coragie hebben om de voorflaggen vanden Tyran tegen u ende de pwe aenghewent ende voorgenoemen, te verhinderen, ende te niet te maken. Ghy moocht wel versickert zijn, dat geen vlijt ofte naersticheyt ghespaert sal werden, om sulcx te doen. Ghy hebt moghen verstaen, hoe dat wy allengkens met onse Vloote ghecomen zijn opte Noort Aa. Gisteren hier komende, soo was de Polder vande Weypoort noch drooch, ende de Beesten waeren noch daer inne. De vyanden hebben verlaten drie huysen,

huysen, de welcke sy beschanst ende sterck ghemaeckt hadden: wy hebben seer goede hope, wanneer het volle Maen wert, dat ghy sult geholpen wesen. Ghy moocht u versekereren, dat ick groote begeerte hebbe om u ende uwe Huysvrouwe te sien: om onse oude kennisse te vernieuwen: ende so ick u geen verhinderinge soude doen, mijn Logijs tot uwen huysc nemen.

Mijn Heer van Noortwijck, de Heere sy onse ende uwe beschermer. Ick hoope dat ghy soo goede spaerders ende uydeylders van uwe leef-tochten wesen sult, dat ghy middel sult moghen hebben ons te verwachten: twelck wy verhoopen dat haest gheschieden sal, gelijk u E. den brenger deses sal weten te segghen. Wt onse Admiraelsche Galeye opte Noort-Aa, desen 22. September 1574.

Gheheel u volkomen Dyent om u
dyentschap te doen/

Loys de Boyfort.

Des Donderdaeghs wesende den 23. September/ soo heeft men van des Stadts Wuyzen ghesten/ datter een Volcker achter de Weypoorte dooz gesteken was/ alsoo datmen sach dat het water tegen het Wuyse te Swieten stont/ ende dat de Landen daer rontomme gelegghen wesende/ blanck ende onder water lagen.

Den 24. September werden opte Koepoort gebracht twee metalen stucken/ omme wanneer de Armade vanden Princce van Orangien na de Stadt komen soude/ den Wyandt soo van Lammien, als die tusschen de Hoochwoertsche ende Koe-poorten inde Wepden dicht onder de Stadt beschanst lagen/ daer mede ende met sehermutselen soo vele te doen souden geben/ dat de selve schepen ende 'twolck bequamelicken passeren ende inde Stadt komen mochten.

Ten selven dage werden wederomme 16. Paerden gheslagen/ ende (als voozhenen gesept is) onder de Gemeenten verdeelt/ aen elck persoon een pont/ ende dat dooz twee dagen: de Kroepen werden soo langhe ghespaert als doenelicken was/ om dat de siecken ende crancken merre veelte. Enigho
Paerden
geslagen
ende uptge-
deelt.

Welck ende Boter mochten geholpen ende onderhouden werden.
Nu sullen wy ons wederom keeren tot des Princen Leger/ twelck wy inde Noort-Aa ghelaten hebben/ daer het nu ettelicke daghen stille moeste leggen by gebreke van water: want op het Canael na Zoeterwoude, ende tot Soeterwoude binnen daer lagh de Wyandt/ ende hadde het seifde gestopt.

Dit stille legghen en behaechde veel ledichgangers niet/ die gemeynlick metten monde alles moeten regeren/ ende gantschelick geen onderbindinge der Oorlogen en hebben/ waer dooz sy strepen/ lasterden/ ende

spjaecken schandelick waerom de Admiralen niet boort en hoeren / het
welcke doenlick hadde geweest / indien dat de Schepen bleugelen gehadt
hadden / want het water en stont op die laechste Lant noch niet hooger
dan 9. duym / ende de Galepen gingen anderhalf voet / ende sommighe
twee voet diep. Hier deur hebben de Capiteynen begeert dat sijn Ex-
cellentie die nu van sijn ziele gebetert was / int Leger soude komen /
het welcke hy omtrent desen tydt gedaen heeft. Sijn comste maechte
een groote vreucht / ende en behaechde den Spanden niet wel / die sulcx
getwaer werden dooz het menichvuldige schieten. De ordonantie des
Legers behaeghe sijn Excellentie boven der maten wel : stelde ter-
stont opdere om den wech te ondersoeken diemen moeste doozsteken /
namelick den Kerckwegh, het welcke een Orangeois Edelman / Bultraan
ende Cornelis Claesz. de Vire-Admirael / met loof Moor, ende ander
ondersochten / ende daer van sijne Doystelike Genade met den Admi-
ralen ende Colonels rappoort deden : ende wert daer naer veroydent hoe-
men desen wech best soude doozsteken : ende soo verde de Heere sijn ghe-
nade met het wassen des waters wilde ontrecken / ende gheen anderen
wint geven dan het op die tijdt en woep / de welke het Water leegher
maechte / wert besloten 30. ofte 40. Schuyten met hoot over te bren-
gen steelsche wijse : daer sich de Capiteyn Grenu toe herbode. Rae dat
sijn Excellentie den Admiralen / Colonellen / ende Capiteynen beboelen
hadde alle vlijticheyt aen te wenden / soo het mogelijk was / is hy we-
derom na Delft getogen.

Den Prin-
ce comt int
Leger.

Die van
Leyden
dragen
Duyven int
Leger.

Als nu de Burgheren van Leyden wel eenige hope van verlossinghe
dooz der Staten voorsz. Brieven den 12. geschreven / als dooz het ghe-
sichte ende gehooz des geschuts ende andere merckelike teyckenen had-
den / van in langen tijt geen Brieven ontfangen noch gesonden en hadden
dooz de zeer scherpe Waechte die rontsomme de Stadt lagh / sijn op den
26. Septembryz twee Bode van den Admirael upt der Stadt gheco-
men / hoewel niet groot verjickel ende moepten.

Jul. Fron-
tinus.

De welke insonderheyt ghesonden waren om der Burgeren upter-
sten noot te keunen te geven / die wel seer groot was / van noch so groot
niet als den selfden hy andere gemaekt werde : ende ten tweeën om de
gelegentheyt der heyrerachte te sien / ende de selfde heuren Burgheren te
vercondighen soo sy weder in comen mochten / so niet / heur het selfs
dooz vliegende Bode te vercondighen / te weten op de Rompynsche weg-
se / ende hy die van Haerlem in heur belegeringe seer dierckmael gebuypt
werde / namelick met oude Duyven, de welke lange tijt te veldt gevlo-
gen hadden, ende seer vast gewent waren. Dese Duyven die acht int
geral waren / behoorden toe Ulrick Cornelisz. Willem Cornelisz. ende
sijn broeder Jan Cornelisz. de welke daer na inden Jare 1578. tot ver-
gelinge van dese diensten hy openbare Brieve ofte Instrument verse-
gelt ghude met Stads zegel / ter zaerken verkreagen hebben / dooz haer
ende hare nakomelingen / dat sy mogen gebuypten tot Tjitel : Die van
Duyvenbode, ende tot een Schilt ofte wapen mogen voeren / het wa-
pen

Stamen
van de ep-
genaccs
van de
Duyven.

pen der Stadt Leyden (zijnde twee roode Slotelen/ Borgons-cruys-
 wygg over den anderen in een silberen belt/) ende tusschen elck quartier
 een blautwe Dypve/ omringt wesenbe met een Crans ofte Croone van
 Epcken-bladeren/ wesenbe de Croone waer mede de oude Romeynen
 haer burgeren als sy eenigen dienst voor de Stadt ofte de Gemeenten
 gedaen hadden/ mede plachten te bereeren/ ende genoemt werde Corona
 Civica. Deseu Brief hebbe ick gesien ende gelezen.

Corona
Civica.

Dese Boden vernemenden weder na de Stadt te gaen met des Ad-
 miraels byeben/ dan alsoo sy cleynhartich waren/ ende niet wel dooz
 en konden/ keerden wederom. Hier dooz soo heeft de Admirael Loys
 van Boysot op den 27. een Dypve laeten bliegghen/ ende aen die vander
 Stadt geschreven:

Eerste
Dypve med
Brieven
binnen
Leyden
gekomen.

HUn goede hope door Gods genade van verlossinghe belovende:
 begeerende dat sy stantvastich wouden blijven, oock niet licht-
 veerdich zijn om eenige victualie inne te nemen, ten ware dat sy hem
 oft eenige verseeckertheyt van hem en sagen.

Want hy sochde dat de Spangiaerden eenighen loosen aenstaech og
 zijnen name mochten maken. Gelyckmen zeyde dat de Magistraet hy
 vrienden gewaerschout waren/ dat de vanden boozgenomen hadden in
 der nacht met eenige victualie-scheyen/ onder 'decksel dat sy vrienden
 geweeft waren/ inde Stadt te komen ende die alio te overweldigen.

Benecessen den Brief de welke den Admirael Boysot aende Stadt
 Leyden mette Dypve ghesonden heeft/ was bygevoecht een Missive
 aenden Heer van Noortwijck, vanden volgenden Inhoud:

Monsieur de Nordtwijck, doiz que fusmes arrivez au Noort-
 Aa, je vous escrivi le succes de nostre voyage, mais le Mes-
 sagier par puslanimité ou autrement retourna en ce lieu, sans ac-
 complir sa promesse, qu'estoit de presenter au Magistrat les lettres
 de son Excellence, & cela est advenu par diverses foys. Qu'est la
 cause (au grand regret de son Excellence & la nostre) qu'avez eu
 si peu de nouvelles de pardeca. Je suis esté tresaisé de veoir par
 les lettres du Magistrat de Leyden, que vous & vostre Cousin
 avez encore souvenance de celuy que vous est vrayement affectonné
 serviteur & amis, & qui pour secourir tant de gens d'honneur,
 n'espargnera sa personne ny sa vie, de quoy pouvez hardiment
 assurer ceux de la Ville, les prians qu'avecques leurs Galleres &
 Batteaulx de Guerre ilz ne sortent jusques a ce que soyons hors
 de

de tout danger a voz Portes, & que pourrons communiquer ensemble, &c. J'espere d'avecques l'ayde du Seigneur y estre de brief. Iceluy Dieu vous maintienne avecques Mad. vostre Compagne (laquelle trouverat es presentes mes cordiales recommandations es ses meilleures graces) & nous tous en sa sainte Sauvegarde. En nostre Gallere au lacq de Noort-Aa, pres de Weypoorte ce 26. de Septembre, 1574.

Vostre tres-affectionné & perfect Amis

Loys de Boyfot.

Tweeden
Brief van
Boyfot an
Doufa.

MYn Heer van Noortwijk, naer dat wy aende Noort-Aa ghekomen waren, soude ick u geschreven hebben den voortgang van onse reyfe, maer den Bode door cleynharticheyt ofte andersints, is alhier niet wederomme ghekomen om sijne beloften te volbrengen, de welcke was aende Magistraet te draghen Brieven van sijne Excellentie: Dit selve is op verscheyden tijden meer alsoo geschiet, (tot groote droeffenisse van sijn Excellentie, ende ons) het welcke de oorfake is dat ghy van ons soo weynich tijdinghe vernomen hebt. Ick ben seer verblijt geweest dat ick door Brieven vande Magistraet van Leyden gesien hebbe, dat ghy ende uwe E. Cousijn noch gedachtenisse hebt vande gene die u een waerachtich toegedaen Vrient ende Dienaer is, die om soo vele eerlicke Persoonen te helpen, noch sijn Persoon, noch sijn leven en soude spaeren, waer van ghy die vande Stadt vryelick moocht verseeckeren, haer biddende dat sy met haer Galeyen ende Schepen niet uyt en komen, totter tijt ende wijlen toe dat wy buyten alle perijckel zijn, ende metten anderen vryelick mogen handelen, &c. Ick verhope mette hulpe des Heeren seer haest by u te wesen, den selven God wil u ende me- Vrouwe u Huyfvrouwe (totte welcke ic mijn hartelicke groetingen doe) ende ons al tsamen bewaren ende onderhouden met sijn heylige beschuttinge.

In onse Galeye aende Noort-Aa by de Weypoort, desen 26. September 1574.

Wien toegenepeghden ende volmaechten
Wpends

Loys de Boyfot.

Die

15. Die van Leyden ontfangen van den Admirael Boy-
fot ende sijn Excellentie Brieven door een Duyve:
verhael vande groote ellende, honger ende sterfte
binnen Leyden: ongehoorde spijsse ende dranck by-
de Borgheren ghebruyckt.

DEn eersten bliegghenden Bode is den 28. Septembrijs in Ley-
den gekomen/ het welcke die vander Wet met Clocken-slagh
heuren Burgeren den 29. afgelesen ende boozgehouden heb-
ben: hun te kennen ghevende hoe dat sijne Vorstelicke Ghe-
nade selve in het Leger gheweest hadde, om alle ordeninghe tot heurder
verlossinghe te stellen, ende begeerde dat die vande Gherechts een gene-
ralen Biddach souden ordonneren omme Godt almachtich vierichlick
tebidden, dat hy de Stadt van haer ellende wilde verlossen ende sijne
Excellentie victorie verleenen teghen hare Vyanden: ende dede hun alle
hyuntlick groeten: Begeerende dat sy noch een wepnich in standvastig-
heyt souden volherden/ de Heere der Heyscharen soude dooz middelen
in heur verlossinghe verstaen:

En blyggs
de Bode
binnen
Leyden
gekomen.

**Opte Duyfkens de blijde tijdinghe brenghende
van't Leytsche ontfet / gemaect by mijn
Gom Ian van Hout.**

TEr Wyjl den zwarten Peen, het Palladijsche Leyden,
Beleyde' omringende de Wallen, Muyren, Vest,
En dat om zwaerder peen, haer Borgeren meest schreyden,
Peen, die hem God toe zondt, als hongernoot en pest,
Ronsom met Schanssen ziet, naer Noort, Oost, Zuyt, en West:
Begraven isse' alom, den Vyant' waecke' om winnen yet.
Zo dat zijn trofsen mont, dorst roemen op het lest,
Om hier te raecken in, zelfs Iupin const' beginnen niet:
Dione' heeft dit gehoort, daer zy in thooch van haer tinnen ziet?
Mijn hart gunt Leyden goet (sprac zy) tza Duyfkens geyl,
Vlugge vlogelkens ontspreyt, en recht daer binnen vliet,
Dew snijt de lichte locht, en draecht hem van haer heyl
Veel blijder tijdinghen, u wech ts niets onweyl,

Rijren
opte brief
draghende
Duyven.

*Mer onbezet, Mars ziet, is van des Moers goetgonden:
 Ick van den Batavier, Neptuyn die de bezeyl-
 -de zee gebiet, oock den Iupin, God van de Donderen
 Dees vougen hem by my, wel ist dan te ver wonderen
 Dat Leyden wert ontzet? elc brengt t'sijne om verbliden,, by,
 Iupin zijn stormend weer, Neptuyn vervult de bonderen
 Mit zee, mijn Duyfkens ic, dus Leyden wert dees tijden,, vry,
 Vliet wech Spec, zucht en zecht, dat jegens God quaet strijden,, zy.*

Onder den Burgheren is hier dooz groote vzeucht gheveest/ ende heuren moet is seer ghewassen: loofden ende danckten den Heere/ ende hebben ghelijck oock die andere heure verbondene Steden sonder ophou- den ghebeden om haere berlossinghe.

Dese vzeucht en was nochtans sonder dzoefhepdt niet verminghet/ want te voozen/ ende noch op dien dagh/ was de Windt in het Noozdt- Gosten/ die hun meer waters dede verliesen dan wassen/ ende was op die tijt soo geschapen/ dat in des Princen Leger alle hope schier scheen wpt te wesen/ behalben op Godes onsenlike middelen/ die God deur de spring- bloedt mocht senden/ die op den 29. Septembar beginnen soude/ ende duypen tot den tweeden Octobris: So dat de vooz. Ad- mirael Loys Boyfor aen sijne Vozstelcke Genade gheschreven heeft/ soo hun de Heere by desen Spring- vloedt met den windt niet ghenadich en ware, ende hun middelen gaven die noch onghesien waren, dat hy tot de spijninghe der Stad gheen moet en hadde, immers voor desen tijt, ende vreesde dat hy langher wachtende te laet soude komen: want sy en hadden inde Stadt niet meer Beesten dan daer sy noch twee mael vlesch mochten afom beplen/ waer mede sy het acht dagen mochten herden. Die ellende die boden de sterfte/ cranchheden/ ende tweedzacht in de Stadt was/ vernam hy dooz de Boden dat die alreede niet dan te groot en waren. Gelijck oock inder waerhepdt bevonden is.

Want vele en hadden in seven weecken gheen broot gheproeft, ende niet dan water ghedroncken. By den vooz naemsten was het Paerden vlesch soo ghemeyn als nu het schapen vlesch. Honden ende Catten werden van den Vpdupters ende andere in den Stad- voozen ghebrar den ende voozleckeringe ghegheten. De menichvuldighe vzeemde ko- kagie die daer ghehoocht werden waren my onmogghelijck te schryven/ nochtans en kanck niet nae laten eenighe der selver te verhalen ende te schryven: Sommighe aten wijegaerts bladeren met sout ende stijfel geminghet. Sy bevonden groot onverschepdt tusschen de bladeren vast hereschepden boomen/ waer dooz van Peerboom bladeren veelverters gerechten ghehoocht werden. Wortelen, Coolstroncken, afgevallet Cool- bladeren, jac selks die onder de affche ende vuylnisse wech gewor- pen

Boysot
schryft an
zijn Excell.

Groten
hongher
noot bim
Leyden.

pen waren, was dagelicke kostelicke spijs. Wortelen in wat watermelc ghebroekt, gecapte huyden, waren by sommighen gemeynen cost. **An-
dere aten heur hondkens daer sy mede plegghen te spelen.** Daermen **Leydsche
heer be-
naughte.**
Het vleysch hyndepelde / quammen de schamele Jongers waer een cleyn
stukken hing oft viel aten dat rouw op. Schellen van drooge schollen
op der straten leggende, werden nyt den dreck opgeraect ende terstont
gegeten. **Het is ghesten dat schamele Vrouwen heur huycke over hee
hoof treckende op de mis-hoopen sittende, sochten de beste beenderen,
ende droeghen, die met hun: Waer sy een Coolstroncken vonden aten**
Het selfde terstont op. De beenderen te vooren vanden Honden ghe-
knaecht ende wechgeworpen, werden weder opgenomen ende vanden
Jongers dickmael gesogghen ende geknaecht.

En craem Vrouwe moeste haer lijden met een vierendeel bisquyts
des daeghs. **Sommighe Vrouwen waren also upgehangert/ dat de
vrucht in haren lichame by nae vercept was.** Het geronnen Beesten
bloedt wert nyt de stinckende goten op de straten opgeraect, ende also
ghogheten.

Soo veel heuren drank aenging / daer was het ljdlicher mede/ **Leydsche
drank in
heer be-
naughte.**
want boben het water hadden sy Bier op haver doppen gebrouwen, van
een penninck de pot: **Sommige brouden selve op stinckende draf, en
de gebropchten Alsem ende Wijnruyte in de plaese van hoppe: Ande-
re vermingden het water met Edick/ waer dooz de Stadt opengaende
inde selve nauwelicken Edick gebonden werde.**

En pont Boeters (die het tryghen kost) gelde daer 15. stuyvers: Een
Wortel een stuyver: een Ey een stuyver, een pinte Soetemelcx vier
stuyvers: Een Coolstruyck een halven stuyver: Een Pere ofte Apel twe
blancken: **Dooz eenen sack Weyte ofte Tarwe wert hondert guldens
gheloven.**

**Boben alle dese swaricheden was inde Stadt/ (ghelijck ick te booyen
geseyt hebbe) de sterfte so seer groot dat daer omtrent ses duyzent men-
schen inne ghestorven zijn, wesende meer als het derdendeel vande In-
woonderen van Leyden, want die vanden Gerechte hadden de selve in-
de Belegeringe doen opschrijven/ ende bebonden omtrent 16000. men-
schen. De kinderen van hongher versmachrende, spraken als inde
Clacchlieden Ieremie: Waer is broodt? waer is wijn? ende bleven op
der straten ende in des Moeders armen doodt: want veel jonghen kin-
derkens werden met Beerden darinnen ghespyghet. Het is verschey-
den reysen gheschet dat op eenen nacht ende in een Quys drie jae vier
Personen wel te passe te bedde ghegaen wesende/ des moorghens doot
op haer bedde gebonden werden/ die van honger ende kommer gestor-
ven waren. De Burgers waren zo swack ende machteios dat zy de
dooden seer qualicken ter aerden konden draghen. Jae waren soo ver-
de ghetomen dat haer de beenen onder lichaem begaben ende ter nau-
wer noot een brugge konden opgaen om op hare wacht te comen: doch
naer dien dat de Wachten eken wel waergenomen moesten werden/ zo
heestmen**

NOTA.

Grote.
Dierst.Sterfte:
binnen.
Leyden.

Woebe ge-
salte van
de Veytsche
25 23gers.

heestmen verschepden maelen gesien/dat eenige bande Waeckers lange
der aerden naer de wacht hebbe moeten kruppen/ op handen en voeten/
ende die gemeenelicken in het begin bande belegeringe met haer thlenen
by den anderen waecten/ zyn dooz den honger ende sterfte soo verswaect
datse op 8. 6. 5. jaer drie Personen ghecomen waren. Het is verschep-
den maelen gheschiet dat dese swache ende kraencke Burgeren naer de
wacht gaende of selfs op wacht ghestorven zyn/ oft wederomme in
hare hupsen ketrende haer Vrouwen ende Kinderen doot ghevonden
hebben: De Woeders met hare kinderen tusschen de armen heestmen
doot gebonden. Jaer het is dickmaels geschiet dat hier ende daer opte
straten doode Lichamen gebonden zyn. Een vyeembe ende ongehoor-
de daet kan ick niet naerlaten alhier te gedencken ende te verhaelen / te
weten dese: dat eenige Burgeren inder nacht een doot Lichaem ghenom-
men hebben, ende hebben 'tselve gelcoyt voor eenes stantvastigen Bur-
germeesters deure: men vermoedde om daer dooz stilswyghende/ ende
oock opentlick te kinnen te gheben/ dat hy ende eenighe andere bande
Wer hier van oofsaecke waren/ ende middelen soude soecken om dit te
hoorcomen. Epntelick de ellende ende den jammer was binnen der ste-
de soo groot/ dat onmoghelicken is die volcomentlicken te konnen be-
grypen/ veel min beschryben ende verhaelen. Die nae het Ontset de
magere aensichten/ ende de knickende beenen saghen/ mogen daer van
getuygenisse geben.

Onghoor-
de daet.

16. De Ontsettinghe van Leyden van God door wint
ende water ghevordert: Boyfot treckt naer de
Kerckwech, ende neemt die in: Verhael van eeni-
ge Schermutselingen tusschen beyde de Legers.

Dellende ende 'verdyet der Burgheren aldus ten deele ver-
haelt hebbender: laet ons dan wederomme comen tot den Ad-
mirael Boyfot ende des Princen Leger. Het lange vertoeben
in de Noort-aa en was geen noot/ waert sake dat daer herse-
kerchept hadde geweest dat die van Leyden langer den hongher hadden
mogen tegenstaen. De Prince ende Oberste zyns Legers wisten wel
hoe naerder den Winter hoe meer waters. Den selfden Obersten was
oock wel bekend dat sy tusschen Zoeterwoude ende het Dups te Zwie-
ren dooz moesten/ twelck den Wyant oock niet onbekent en was/ want
hy alle zyn Wacht daer omrent hadde.

Middelertijt warendere vele die achteden datmen versoeken soude
uyt de Zoetermeyrsche Mepz/ nae den Stompwijkelchen werch te trec-
ken/ twelck op een nacht geschiede/dan te vergeefs/want de slooten lie-
pen al ober duuers/ oock hadden de Spangiaerts aldaer heure Wacht.
De Papisten hadden inden Rhyn tot Leyderdorp oock bys groote

Galepen/ ende maecten veel schepen toe/ doch en conssen gheen volck daer op crigen.

Alsoo dat dooz alle de hoorverhaelde saecken/ inde oogen der Menschē/ onmogelicken scheen/ de Stadt Leyden op die wijze te mogen ontfetten ende te victailieren/ ende dat alle moeyten ende kosten om tselbde ge ontfet te worden/ te vergeefs ende pvel was.

Maer als nu de saken aldus elendichlick stonden/ heeft de Almachtige God/ Heere der Heerzscharen/ wiens Name een Root-Helper is/ die de zijne ten rechter tijt bystaet/ ende zijne barmherticheyt in tijt der noot sendet/ ghelijck den reghen ter rechter tijt comt als het drooghe is: Die de nedertighe ende verflagenē van herten verhoort/ den bedroefden helpt/ moede sielen verquicht/ ende den hongertigen als een God geschadai (daer het alles de volheyt af heeft wat lewendich is) sijn handt opdoende versadiger: Die oock altijt op het ongesienste/ wanneer dat alle menscheliche hulpe ende bystandt upt is/ wilt wercken/ op dat sijn der hoogste Majesteit/ ende geen menschen cracht noch ghewelt/ de eere die hem alleen toecomt/ toegheschreven en soude worden. Dese (segh ick) heeft de selfde cracht vertoont (hoewel op een ander wijze) waer dooz hy de Kinderen Israels van Pharaonis tyrannighe handt verlossede. Ende sant sijne Woden ende Posten upt/ namelijk de Winden ende Stormen/ ende liet de selfde blasen/ ende de wateren verspreyden op wonderbaerlicker wijze: Want jayst met den spring-vloer heeft sijn crachtige hant, den wint eerst stormende uyt den Noort-westen ghelonden, die het water twelck afghelooopen was, weder in het Landt bracht, ende daer na een Suyt-Westen windt gefonden, welke het selfde na Leyden dreef, soo dat des Princen volck / die te vooren maer 9. duyn waters en hadden/ nu 28. duyn cregen/ ende ghenoech hadden om eerstmale ober het Hooge Landt vooz den Kerckwech te comen/ daer tselve verordent was/ doch soo hun noch wat waters daer comende/ mocht ontbreken/ upt elck Schip 10. of 12. Mans te springhen/ om alsoo de Schepen te lichten ende voozte te heffen/ omme also ober den Kerckwegh te geraken: Achtervolgende dit befluyt hebben zy tusschen den 1. ende 2. Octobris/ te weten/ den nacht vooz den Saterdagh/ na dat sy met ettelicke Galepen eenen loosen alarm na den Stompwijcker wegh gemaeckt hadden/ den vooz3. Kerckwech op dese wijze aengeballen.

De aentreckende Schips-sach-ordene van des Princen Galepen/ Tocht upt ober dit vooz3. Hooge watervelt was op dese wijze gestelt. De Admiralen van Vlissinghen ende Zierickzee hadden elck achter hun 25. Galepen/ ende verspreyden hun als twee blengelen. De Admiraal Boy-sot aen de sinckerhandt na Zoeterwoude, om dat men achtede dat des Wyandes meeste ghewelt daer was/ hy hadde by hem den Colonel La Garde. Den Admiraal van Zierickzee, met den Heere van Cinadelle, Bultran, Capiteyn Pauwels, Durant, ende andere: De Dire-Admiraal met den Heere van Noeles, den Heere van Cornes ende Bouchart, De

Woorbereydinge van God tot het ontfet van Leyden.

Hoochte van het water vooz de Springvloer.

Tocht upt de Noort-nar den Kerckwegh.

Capiteynen Henri ende Grenu, aende rechte hant aen de zijde van Swieten, Philippus van Aflaliers, Commissaris Generael ober de Artillerie ende munitie van Oorlogghen/ was veroydent te blijven met het grof gheschut/ ende 8. oft 10. Galepen op de Noort-Aa, om de virtualie te bewaren/ die daer blijven soude ter tijt toe dat de voorsz. Admiralen/ Meesters vanden vooznoerden Kerckwegh waeren/ ende als dan souden sy volgen/ ende die van Soeterwoude dapperlick groeten met het grof geschut/ twelck op die tijt als sy daer naerder by quamen/geladen was met clepne sackkens vol looden/ in elck sackken 300. kunstich gelept/ om te verspreyden inde menichte des volcks.

Dit albus alles veroydent zijnde/ begoft de voozschreven Schipflach-oyden omtrent middernacht/ tusschen den eersten ende tweeden Octobris te trecken/ vanden anderen verspreyt soo verde als men met een roer bereycken mocht/ ende hadden int midden 18. oft 20. Schuyten met Pioniers/ Schans-korven/ tackblossen ende zopen/ om zo haest als het mogelick was hun op den zelfden wech te beschanffen.

De Spangiaerden hadden op desen Kerckwegh/ sodanigen stercken Schaerwacht gestelt in clepne schuytkens/ dat de selfde wel een geheele Wacht verstrecken mochten. Dese riepen wel als des Admirals Scheyen aen quamen: Wie daer/ wie daer/ dan sy en cregen geen antwoorde/ ter tijt toe dat des Admirals scheyen bumen scheuts waeren/ daer na lichtede hun der Admiralen Scheyen zo toe/ ende honderden met heur grof geschut daer so onder/ dat den duyfteren nacht scheen dach te zyn. Dese Schaerwacht schoot wel eenige scheyten met Calibers/ Musquetten ende clepne sturkens/ dan verlieten heur schuyten/ ende namen de wijck soetkens al schietende/ tot dat zy by heur Wacht quamen/ die op elken hoek vanden wech beschanfften waren.

Kerckwegh
ingehomen
van des
Princen
Volck.

Dese quamen van beyde zijden dapper upt ende schooten seer sellick met Musquetten op des Princen volck: dan daer weret vanden Zeelanders zulcken hagel-gheschut onder gheset/ dat zy met groot verlies van volcke byckende nae heur Schanffen moesten wycken/ ende iteren alleenlick een weynich volck die schermutselden/ oet nochtans niet lange en hielen: Want de Francosche Capiteynen La Garde, Bultraen, ende Bouchart begaven hun op den wech/ ende beschanffen hun aen de Soeterwousche zijde. Grenu, Lachriere, ende andere aen de rechte hant.

Terwyle sy hun nu onverhindert vooz den dach beschanffen/hebben de Zeelanders upt heur Scheyen dapper geschoten op die van Soeterwoude/ vooznamelick daer zy vper oft licht zagen/ ende schoten ooc den hant in zammighe hupfen: De Wootgezellen ende Francosfen die opt Land waren/ staken oock sommige in brand.

De voozschreven Capiteynen vande schermutselinge aen beyde zijden ontende/ stropden den wech ober al vol boet-angelen/ op dat de Spaart eens van desen wech afgedreuen zijnde/ niet en zoude moghen wederkeren.

Als nu des Princen volck den Kerckwegh albus ingehomen hadden/

den/ ende wel beschant was/ ende Waecht daer op ghestelt/ hebben sy den zelsden tot drie plaetsen doozgesteeken/ om de Galepen daer dooz te laten/ ende wert middelertijt de victualie die ontrent hondert Schepen sterck was gehaelt/ ende quamen al te samen ober/ behalven twee die uyt de gemeyne Waert gedwaelt/ ende op het d'oge gekomen zijn/ de/ inder Wyanden handen quamen.

Het is waerdich aen te mercken dat in alsoodanighen dapperen daet/ booz der Wyanden ooghen ende int midden van heur groote gheweldt gheschiet/ des Princen volck maer vijf oft zes Maes en verlooren.

Nota.

17. Den Admirael Boyfot comt mette sijne op Meerburch: Baldeus vlucht uyt Zoeterwoude: Boyfot schrijft aen die van Leyden datse uytvallen souden opte Schanffe van Lammen: Die van Leyden stelden order hoe hem yeder van binnen dragen sal, om sulcx te volbrengen.

Als nu de gantsche Scheeps-heyeracht met de Virtualie ober desen wech was/ heeft de Admirael van Vlissingen nae de Meyrbrugge gheroeyt/ doch wat bozder zynde daer men de meeste diepte vermoede/ was het seer droogh: Hier toonden hun de Zeelanders zeer manlich/ die heur Schepen lichtende/ in het Water sprongen/ ende lieber haere Schepen op hare schouderen dooz het water wouden dragen/ dan achterlaten/ ende zijn alsoo doende/ in Meyrburgh gecomen.

Des Princen volck in Meyrburch.

De Spangtaerden ende andere vonsomme de Kercke van Zoeterwoude leggende in veel Schantsen/ des anderen daerhs des morgens den tweeden Octobris siende dat des Princen volck noch booz die tijt heuren wech nae Leyden niet en namen/ meynende om dat sy van achteren vast nae him toe sagen branden/ ende des Princen schepen heuren cours nemende (ghelick gheseyt is) op de Papenmeyr ende Vrouwenbrugge, sozgende eensdeels datmen in Zoeterwoude besetten woude: Daer beneben oock merckende dat het water in soo corten tijt eenen voet gewassen was/ werden op sulcker wyse met de tweede hreesse ghestagen. Baldens haer Overste siende het voordeel/ welck des Princen volck alreede inne hadden/ den moet verloopen gebende/ verliet Zoeterwoude met alsoodaniger snelheyt/ dat hy geen tijt en hadde zyn gheschut met hem te nemen. Als spaldus de eerste was die daer bluchte/ de/ is hem Allonso Lopes Gallio met zyn volck tot seben Waendelen toe nae Voorshoten dooz eenen wech die sy tot dien eynde met vyen gheboecht hadden naegevolcht.

Baldeus vlucht uyt Zoeterwoude.

De Admirael met den sijnen in Meyrburch zijnde / en wert dit niet gheswaer / dan als het te laet was / ende den meesten hoop vertoghen waren : Doch sommighe Galeyen hun den wech onderscheppende / schooten daer soo dapper onder dat sommighe te rugge moesten wijcken. Als sy nu banden anderen aldus verdepl't waren / spjongen de Zee-landers int water / ende begaven hun niet verroeste lange daggen in de achterste die nae Voorshoten bloden. Sommighe recht toe recht aen loopende / versmoorden in scooten ende wateringhen. De geene die niet berber en mochten na Voorshooten, byzende het geschut dat hun onderschept hadde / namen de vlucht nae den Stompwijker wech, heur gewepz meest van hun werpende / ende zijn alsoo boozts naeden Leydschen Dam ende Voorburch geloopen. In dese vlucht heeft Balde volck niet de grene die des nachts van het geschut ommegebrocht waren ontrent twee hondert mans verhooren. Sommige schuften met wijn / victualte ende baggagie Baldeo toecomende / wert de van des Admiraels volck genomen ende hem gebrocht.

God alleen
ontsetter
van
Leyden.

Hier moet den Leser aenmercken / hoe wel God des Princen volck dooz het wassende water / ende dooz den wijfen vaet om de middelen te gebrochten die daer toe dienden / wonderlick begenadiget hadde / soo en was het noch altesamen niet / waert sake dat sy de Wyanden gheen verfaecht herte ghegheben en hadde / want heur sterckte van volck ende gewelbighe Schantsen scheenen onoverwinnelijck : Doch op desen tydt werden oock die van Leyderdorp ende die van Lammen met de byzese der Whilisten geslaghen dat sy van anchte beeden / ende besczichten hun dooz de crachtige handt Godes als Edom ende Moab, ende waren herfaecht als de inwoonders Canaan: de eerste / nameelick die van Leyderdorp, stende dat heur medegesellen de vlucht genomen hadden / ende die van Lammen stende dat de Soeterwoufche Kercke ende hupfen daer ontrent in brandt stonden / doch hielen noch stede / ende werden van eenighe Soldaten die van Soeterwoude quamen geassisteert / waer van datter oock een secker getal opte huppinghe van Croonesteyn achter een stuck mupz dat was blijven staen haer verberchden. Het welcke de Admirael ende andere Capiteynen stende / soo hebben sy haer kours ghenomen van achteren naer de Soeterwoufche Kercke / hebben de selve inneghenomen / ende aen brandt ghesteken / zijn boozt getrocken langs 't Bosken van Soeterwoude, tot dicht by den Wyand / dapperlijcken op hun schietende.

Soeter-
woude
ingewone.

Nu moeten wy wederkeeren tot die van Leyden. Hier boozts is geseyt dat de Boven indes Princen Leger dypen brochten / waer van eenen gevonden was die heuren byzef ghetrouwelijck overbrocht / ende de Broghers en verwachtten anders niet dan tydinge / wanneer sy upt souden vallen nae de Schantse van Lammen, welc hun wel den 1. Octobris gheschreven was / dan de dyppe salteerde ende quam eenen daeg daer nae / soo dat de Brogheren heur gesette tecken niet en hadden ghebaen / noch te wege ghebrocht tegene den Admirael Boylot belast hadde van

van hare sijde te doen/ tweick was datmen des Wybaerchs snachts uyt de Stad met schoutwen en schepen de Schantse van Lammen, aentasten soude/ sp souden de selbige vande andere sijde met sulcken geweld aentast dat sp niet en twijffelden mette hulpe des Heeren/ ofte sp souden de selbige oberwinnen ende innemen: maer alsoo desen aen slich doort verdwalen van de duppe verhindert was/ ende dat Boysof gants geen gewach en vernam/ soo meynde sp komende aende Vrouwe-brugge dat de Stadt overghegaen was/ om dat sp hun soo stille hielden: van als de Borgeren den boorz, bzandt in Soeterwoude sagen/ ende boornamelick den bzant inde Kercke / daer sp wisten dat hun de Spaenglaerden inneende meest rouwsonne beschanst hadden/ was daer een groote vzeucht op heure Stad-muzen: niet tegenstaende dat sp heure Spannen op Lammen noch sterck beschanst sagen/ uyt de selbde Schansen nae des Princen volck geweldelich schietende/ daer en hoben noch des naemiddags omtrent drie hondert mannen op het verballene huys van Croonesteyn sagen / zoo bzochten 3p heur Waendelen op de muzen/ honden de selbde aen de meulen voeden tot teechenen van welgemoetheyt ende vzeuchden. Die vanden Gerechte lieten oock dese 4. punten op stercke pepne aflesen.

Clorckheit
vande
Leydsche
Borgeren.

1. Dat alle Vrouwen, onbejaerden jongers, ende persoonen onbequaem in wapenen, hun onthouden souden vander Stadt Vesten, ende dat alle wat Wapen droech met sijn hals ende zijgeweyr op sijn hoeflach ende verordende plaetsen hem souden laten vinden.

Ordere
opt onser
geraemt
by de Ma-
gistraet
van Ley-
den.

2. Die den voorleden nacht ghewaect hadden, moesten hun weder begeben op heur wacht.

3. Souden oock niet van de Vesten gaen, ten ware dat hem die vanden Gerechte daer van haelden.

4. Geboden alle Schepen ende Schuyten uyt heur omloopende wateringhen te leggen in besijden grachten, op dat den incomenden Schepen door noot geen hinder en gheschiede, ende heur doortocht vry mocht zijn, ende de Burgeren hun van boven, besijden ende uytteckende, mochten behelpen, nae hun den noot soude vorderen.

De Burgermeesters (soo men septe) vertoonden heuren Borgeren de Schepen seggende: het Borgers daer achter die eene Schanste is nu het broot, wat dunckt u sullen wij daer laten, ende van honger sterven: De ander riep: Wy willen liever de Schanste met onsen handen ontstucken crabben, dan dat het voor Lammen geschut soude worden.

Nunquam
factum est
Doufa.

Den Heer van Noortwijk septe dit niet geschiet te zijn/ nochtans sijn der die verlaert hebben/ tselve waerachtich te wesen ende gehoort te hebben/ tweick oock wel sijn tan al had sp tselve niet gehoort.

Als nu den Admirael sijn groef gheschut dooz Zoeterwoude op den Papen-meyr hadde laten comen/ ende dat om twee oorzacken/ ten eersten om dat sy van hier aen de Linckerhart de Schanffe van Lammen alijdt naerderde/ ende ten Tweeden om dat de virtuale schepen in Meyrburch d'een den anderen hinderlich waren/ ende hadden albaer altesamen wel groot schade mogen lijden waert sake dat dooz Godt Almach- tich sulx niet verhoedet gheweest hadde/ die heur Wpanden het herte (ghelijck gheseyt is) geheel benomen hadde ende met vrees hadden doen vluchten. De Spaengiaerden schoten upt de Schanffe van Lammen als upt de Schanffe van Jacob lansz. opt Wedde op des Admirael's schepen hem doende eenighe schade/ jae schoten hem doch niet eenen scheut leven mans af/ ende toonden een gelaet ghelijck oft 3p van meyninge waren dese Schanffen te houden.

18. Beschrijving vande Schanffe van Lammen: Boy-
fot neemt voor hem die te beschieten: Den Prince
twijfelt aen het ontzet van Leyden: De Spaengiaer-
den verlaeten Lammen en meer andere Schanffen.

Schanffe
van
Lammes
beschrijv-
ge.

O dat dese Schanffe van Lammen de grootste ende sterckste was daer des Princen volck dooz vreedden/ aenghestien het landt daer onttent veel hooger lept/ ende daeromme niet ge-
weidt aenghetast moeste werden/ soo moet ick den Leser de ghelegentheid vande selve wat naerder verhalen ende beschrijven. De plaetse van dese Schanffe lagh in een plat veld daer geen hoorften ontrent en waeren/ noch Canalen oft sy en waren ghestopt/ ende is bynae een quartier uers gaens vande Stadt ghelegghen. De Wliedt die nae Delft loopt/ loopt daer met een crompse voorby/ aen d'een sijde ende aen d'ander sijde een Wateringhe waer doozmen voorby Croonensteyn inden Rijn can comen/ ende besyden loopt de Wateringhe op Zoeterwoude, de reste was lichtelick rouwsom te begraven ende te betwallen/ want daer stonden boomen ghenoech. Dese wal der Schanffen was tamelick dick/ doch niet byz groef gheschut/ Was doch wel bewaert met schanshoeyen/ stryckweyzen/ gheschut ende volck/ Daeromme nae menschen vermist te sycken/ waert sake dat den Spaengiaert dese Schanffe alleen wel bewaert hadde/ des Princen volck en souden daer niet voorby ghecomen hebben/ dan met groot verlies van volcke.

Doch hoe wel dese Schanffe soo sterck ende versten was gelijck gheseyt is/ soo behoort de Admirael de selfde aen te vallen ende soude op den twerden Octobris onttent den avondt den Capiteyn Grenu, Asseliers ende Capiteyn Henri, om te besichtigghen waer men niet het minste hinder het gheschut mocht stellen/ ende behonden dat sy twee halve Coztoutwen op een epnde des Canaels souden mogghen stellen/ doch in vaerlich

baerlickheyt ende met onghemack.

De Admirael heeft dien nacht alle dese boozverhaelde ghelegent-
heyt aen zijn Wapst. Gen. gheschreven: Inghelijck hoe hy van meyn-
inghe was des anderen dages Lammen te beschieten: Doch soo verre
hy tot gheenen goeden epnde en mocht comen/ men moeste patientie
hebben tot dat het water hooger wies/ om besyden over het platte land
te vaeren.

Wapst
schijft aen
zijn Excell.
Lammen
te beschiet.

Den Prince hoe wel hy de gantsche saecke in de handt des Heeren ge-
stelt hadde/ en was niet dese igbinghe niet seer wel te vreden/ ende stelde
het ontfet van Leyden en twyfelinge/ sozgende datmen de boozschreven
Schanse van Lammen niet en soude overwinnen/ soo dooz de boozver-
haelde redenen/ als datmen oock sozge alsoodanigen Wyesse ofte storm-
plaets daer op niet te moghen schieren/ daermen soude hebben moghen
stormen/ ende oock dat de menichte van des Princen volck niet groot
en was/ omme de Schantsche stormender handt te moghen overwel-
dighen.

Den Prince
twyfelte
van het
ontfet van
Leyden.

Doch in alle dese swaricheden ende quade hope/ woude de Heere der
Weyersgaren alleene verlien/ ende sijnen crachtighen arm de cere toey-
ghenen/ ende ketoonen hoe wel de menschen/ veel dingen connen ver-
dichten om heur Wpanden te overwinnen/ dat het alles ydel ende onnut
is soo herde hy de handt daer niet en wilt aensteken/ ende dat van hem
alleene de overwinninghe roemt: Want nae dat beyde de Admiralen
des moeghens seer vroech op den berden Octobris/ zijnde op een Son-
dach/ de slooten die wonderliken toegepaelt waren/ hadden doen ope-
nen/ meynende voorts/ (ghelijck gheseyt is) heur gheschut op Lam-
men te stellen/ bevonden dat d: Heere/ (die de saecke booz hun tot die tijt
toe upghericht hadde/) niet hebben en woude dat heur Wpandt met
menscheijke cracht soude verjaecht worden/ want sijn handt hadde
alreede des nachts booz hun gestreden/ booz sijnen arm en cracht heeft
hy inde herren van sijn Wpanden sulcken vrees gewracht/ ende haer is
alsoodanigen verchyttinge over gecomen/ dat sy de vlucht namen niet
grooter schande werpende heur gheschut inden slooten/ achterlatende
vele goederen/ bzoot/ bier/ ende alderley virtualie: ende werden aldus
des nachts booz den berden Octobris de gheweldighe Schanse van
Lammen verlaen/ die anders niet groot perijckel hadde moeten aenge-
taft werden. Want zoo haest Boris dit adbyg van Baldens hadde ont-
fanghen om hem mette zijne te salveren/ was de schijck daer soo seer
in/ datse meenden datse te laet soude comen/ ghelijck het oock quaet ge-
noech was want eenighe bande zijne in henne haestich verdroncken.

De Wpant
verlaet
Lammen.

Dicitur vos Nymphæ Cronesteinides, hiccina terror.

Panicum, an potius Spanicum error erat?

Doufa.

Van dit wijcken en wist niemant inne noch buyten de Stadt secker/
Wep/ doe wel sy inde Stadt des nachts een ghecrisich ghehoort hadden
als

Gloekheyt
ens Jons
shen.

als een grof stuk geschuts voor de Schanſſe gesoncken wert: dan daer was eenen longen op de meuren, die hadde des nachts waergenomen dat hy wel veel lonten uyt de Schanſſe voorschreven sach gaen dan gheene weder inne comen, albus beelde hy sich selven inne/ gelijk oock de waerheyt was/ dat de Spangjaerden heur Schanſſe van Lammen moesten verloopen hebben/ ende heeft sulcr aengegeven/ verlof vragende om daer te loopen/ ghelijck hy dede door beloften van ses guldens, met dit deksel/ soo hy daer noch vanden gebonden hadde/ te seggen/ dat hy van Donger verloopen was.

Na dat hy nu in de Schanſſe ghelweest was/ ende niemanden en vant/ ende niet sijnen hoet gewent hadde/ twelckamen in de Stadt noch niet en geloofde/ sozgende dat hem de Spangjaerden upt schackheyt sulckis hadden bevolen/ ende een ander met eenen Verrenjager hem gevolcht zijnde gesien wert/ zijnen wech voor hy de Schanſſe nemende na den Admirael/ die hy tot den kinten toe int water te gemoet liep/ was aen beyde sijden vzeucht.

Gerrit der
Laen trecht
upt de Stat
nae Lam-
men.

De yome Capiteyn Gerrit vander Laen begaf hem terstont met den Wybuyters nae de Schanſſe tot Lammen, tot de plaetse toe daer hyt eerstmael toegepaelt bondt/ daer hy de twee eerste Galepen met vzeucht de ontfingh.

Den Admirael niet lichteveerdich zijnde in het ghelooven/ hadde dese twee Galepen voorzghesonden/ de welcke bevonden gelijk hun gheseyt was/ te weten/ de ledige Schanſſen met twee stucken gheschuts/ doch ghesoncken.

Gedachte-
nissen van
Gijsbert
Schaeck.

Achter volghende de onderrechinghe vanden E. Dirck Gijsbertsz. Schaeck. zoo zullen wy alhier hy boegen tot een gedachtenisse/ dat zijne Vader Gijsbert Cornelisz. Schaeck, die de eerste ofte de tweede Persoon gheweest is/ die upt de Lepische Burghers inde Schanſſe van Lammen, gheromen is/ ende dat hy tot bewijs vanden dien/ daer uptgebracht heeft een Coperen pot/ met geroockten hutsput die de Spaensche Soldaten/ voor vrese verlopen zijnde daer gelaten hadde. Den zelven pot is onder zijne erfghenamen noch berustende ende zijn te vier tijden by onsen mede Burger ende mijne nef Pieter Cornelisz. vander Morck, ghepnaemt Piero, daer op ghemaecht de volgende twee Rijmkens/ waer van het een opten selve pot ghesneden is.

Doen Godes Hant// Dreef den vande
By nacht upt Lammen,, Schans
Creech Schaeck dees Pot,, riep aen Boylor,
Ghy moocht ober Dammen// thans.

Gijsbert Cornelisz. 3. October 1574.

Het tweede is van desen inhoud:

Den prijs comt God, die door Boylor,

Le yden

LIBERATIO URBIS

ONTSETTINGE DER STAD LEYDEN

Leyden, verlost/ heeft:
 En Schaack bees Pot. in Lammen, tot
 Trecken met Cost/ geeft.

19. Den Admirael Boyfot comt met alle sijne Schepen
 binnen Leyden ende spijst de verhongerde Burghe-
 ren: Generale dancksegginge tot God over de ghe-
 nadige verlossinghe der Stad Leyden.

DE palen door des Stadts Timmer-man/ met sijne hulpers
 uyt de Wlied ende de andere wateren daer de schepen deur
 moesten passeren/ wechgeuimen ende uyt ghetrocken wesen:
 de/ ende de Waert gheopent zynde/ soo is des Princen volck
 met alle ghereetschap/ naer de Stadt gheromen/ den Admirael Loys
 van Boyfot is niet de vooytocht niet vzeucht ende dancksegginghe nae
 de poorten van Leyden ghetrocken/ Daer sy gheluckelich sonder eenich
 wydet wederstandt des mozghens ontrent acht upzen inne quamen.
 De Admirael van Zierickzee Adriaen Willemsz. bewaerde den hin-
 dertocht.

Boyfot
 comt in
 Leyden
 des mozghes
 ten 8. upz.

Wat wat eē onuytsprekelicke vzeucht ende blifschap den Admirael
 Boyfot met de sijne/ Wan de Burgeren ende regenten ontfangen werde/
 soude niemant genoegsaem kunnen verhaelen: veel min de lust/ bieric-
 heyt ende vlijdt die de Gemeene luden (vande welke het meerendeel in
 7. weerken geen Brood ghevroeft hadden/ maer haere magere uytghe-
 teerde lichamen moesten onderhouden met vzeemde ende ongheloozde
 spijzen/ gelijk vooz heen gheseyt is) aentwenden omme wederomme
 Broot ende andere eetwaren van het Bootsvolck van Boyfot ende ande-
 re te mogen vercrighen. Wie soude kunnen segghen wat een ghewoel/
 wat een getier ende geraes te dier upzen binnen der Stadt Leyden in-
 sonder heyt langs de wateren daer dese Victualie-schepen voeren/ ghe-
 weest is/ hoe dat oude ende jonghen tot haer hals toe int water liepen/
 sprongen/ ja tot aende schepen/ vrouwen/ om daer te halen Broodt/
 Haringh/ Kase ende andere Spijzen/ omme daer mede haer selven/
 Brouten ende kinderen/ de welke vooz den gheduyzigghen honger soo
 herde ghekomen waren/ datse opt uperste stonden omme haere zielen
 Gode ende rlichsaem de aerde op te offeren/ te verquirken/ te versterc-
 ken/ ende soot moghelijck was by haer leven te behouden. Langs alle
 Straten ende Steghen liepen de menschen mette Spijse inde handen
 van vzeuchde roepende/ Leyden is ontfet/ Leyden is ontfet/ de Heer zp
 eerwisch gepresen. De Probiande inde Stad gekomen wesende/ so heb-
 ben die vanden Oerrechte op dat alle dingen ozdentlicken mochten ghe-
 schiede/ geozbonneert dat men in S. Jacobs Gast-huys een groot gedeelte
 vonden

Wreuchde
 binnen
 Leyden
 oer haer
 Verlossinghe.

S. Jacobs
 Gasthuys
 het Probis
 anhuys.

souden hzengen/ ende hebben die aldaer dooz sekere Gecommitteerden een een pgelicken die sulcx begeerden doen uyndeelen/ te weten/ een elck persoon een half bzoort/ een stuck kase ende een peckelharingh: op dat de arme uptgehongerde menschen die soodanighe spijse in vele dagen niet genoten hadden/ geen maete houdenbe haer selven niet en souden over asen/ maer hare magen metter tijt ende altemets werdecomme gewen- nen tot soodanigen spijse.

Men konde sonder mededooghentheyt niet aensien hoe elendichlick dat het verhongerde volck de haringhen ende andere spijzen verstonde/ die hunden Admirael in sijn incoemse langhs de Wicht ende andere Wateren varende upt den schepen liet toelwoyren / ende insgelijck het bzoort/ tweelck sommighe alsoo in stochten ghelijckerwijs oft sp tot ge- nen tijden hadden connen verfabighet worden/ waer dooz het den som- migghen die geen maete en konsten houden/ niet welen bequam/ ende dooz te groote Gulsicheyt ende onmaete/ met het eten tusschen de tan- den hebbende/ opter straten ende elders seer haestich ghestorven sijn: alsoo datter menichte van menschen dooz onmaete haer leven geepindicht hebben.

Vele dooz te gierich de spijse gena- ten hebben. do sterben.

Gedencck sijn opt incoemen van de Leef- lochten.

Tot een ewige gedachtenesse dat God almachtich de Stad op sulc- ken ongehoorden wijze ghespijst heeft/ ende dat de hoorberhaelbe virtua- lie schepen dooz de Vliet inde Stad ghekomen sijn/ soo hebben die van- den Gerechte inden Jaere 1577. aende Vliet-brugghe dese volghende Daetssen doen stellen:

*Men was in groot verdriet,
Want Eten wasser niet,
En 'r volck van honger schreyden.
Ten laetst Godt ne der siet,
En sondt dewr dese VLIET
Broot, spijse, en dranck in LEYDEN.*

Men d'een zijde vander Stadt nae de Meyz laghen drie Amster- dansche Galepen/ die altemet op de Stadt gheschooten hadden/ dan upt der Stadt het grof gheschut ende van buyten het ontfet vernemen- de/ hebben doch heurder medegesellen vreesse gevoelt ende sijn getweken.

De Admiraelen inde Stadt zynbe/ sijn terstont met heur volck ende den Burgeren nae de Kercke ghegaen/ ende hebben met den kinderen van Israael den Heere die hyn soo wonderlick een Zee tot drooch Landt gemaect/ ende de gantsche Armade soo genadelicken ende be- houden ter ghewenschter plaetse ghebracht hadde/ van gantscher herten ghehoost ende ghepeesen. Op dat de ghedachtenesse van dese wonderlike werloffinge

Danckseg- ringe van de Borge- re tot God/ van we- gen haere Dertien- de.

Verlossinghe door de tijt niet vergeten ende epndelicken moecht comen te vergaen. Zoo hebben die vanden groote Woetschay te vier tyden ghesolbeert ende besloten/ datmen alle Jaren opten derden October over de ganische Stad houden ende vieren sal een Generale Bid ende Danckdach. Omme God almachtich te loven ende te dancken dat sy de Stad te vier tyden soo ghenadelicken verlost heeft van haere Wpanden: De welcke voozgenomen hadden de Bozgeren ende Inwoonderen geheel te ruineren ende te verderben.

Baldei volck die des daechs te vozen wuickerde tot Zoocerwoude ende hoornamelick door de Weypoort ghezandt hadden/ lieten op desen derden Octobris ober al upt vzeese heur hutten staen/ hoornamelick in de Schanste tot Leyderdorp ende daer omtrent: Want hoe wel sy vzeesmael soo sterck van volcke waren als des Princen volck/ aengesien dese soo met Soldaten/ Bootsghesellen ende andere die wapenen voerden/ (uptghesondert die de Proviande voerden) ober de xxv C. niet sterck en waren: Daer teghen hadden Baldei volck hun beroemt ober de elf duysent mans sterck vooz Leyden te leggen/ ghelijck oock ghenoeth ghenomen mach wozen upt heur Wyden hier vozen verhaelt/ ofte in mers ten minsten wel ix M. sterck waren. niet tegenstaende dat sy soo veel stercker waren/ soo en was daer niet min verschickinghe ende vzeese in hun/ dan wy te vozen gheseyt hebben/ ende oock lesen vooz Ierusalem ende Samarien gewest te zyn: Want de selfde hand die daer sijne Wpanden sloech/ ende syn volck op het alderongestienste verlost/ heeft onghehoijfde de Stadt Leyden, als alle de Werelt/ iae selfs onse Wpanden moeten bekennen/ alleen door sijne crachtigen arm van hare miserie ende elende verlost ende bezydet. Welcke bekentenisse Leyden, den Prin-

Setal bade
Soldaten
Baldei
de Stadt
belegert
hebben.

Den Prin-
ce ende
Leyden
bekent at-
leen van
Godt ber-
lost te zyn.

te van Orangen, ende alle de sijne van gantscher herten vooz alle menschen doen ende bekennen: seggende/ waert sake dat heur betrouwen op de onsenlike hulpe Godes niet gestaen en hadde/ ende dat sy te vozen ghesien hadden/ gelijck sy naedertijdt sagen/ dat de Stadt soo ghewel- delick aen alle kanten hadde beschansset geweest/ sy en souden de Stadt nimmermeer hebben dozden aengrijpen om te victualieren met sulcken cleppen volck.

Aldis heeft de Heere in beyden/ te weten/ inde Wpanden ende het holt vanden Prince door sijne cracht willen wercken/ op dat sijnder ewiger wijsheyt alleen de ere sonde toegeschreven wozen. **A**ck moet door een tusschen-tedene hier noch een wonderliche daet by stellen/ die oock sonder verwonderinghe niet en behoort aengesien te werden. Op dien nacht als de Spangtaerden de Schanste van Lammen berkepen/ is binnen der Stadt de Wal ende Bozstweyninge tusschen de Koe-poorte ende de Toorn van Bourgondien, tot de lange van xxvj roeden ingestort/ en heeft van selfs een vzeesche gemact. Hadden der Stad Wpanden te vozen die voozdeel gehadt/ ende hoornamelick een nacht oft twee te vozen als sy inder nacht sochten de Wallen steelsche wijsse te beclinnen/ ende bysonder de Hoockwoerts poorte/ die sy

zeesse son-
der gesche-
ende Gode
poorte.

alreede belommen ende pasten inne te nemen/ also hun van een Baghijn ghebootschap was/ dat albaer geen Waht en was/ oft ten minsten seer weynich/ hoe wel sy contrarie bevonden/ ende van dyle Koers sepreuten stillekens wech moesten sluppen: sy en souden dit onghetwijfelt niet min vooz een wonder werck geacht hebben dan de Burgheren nu doen/ behalben schade ofte ten minsten angst: want heur stozynplaetse soude sonder gheschut bereypt zijn gheweest: Dan het heeft den Heere anders beliest ende in de plaetse van schade bate ghebaen/ te weten/ dooz dit gedruysch der vlychtender Wyanden vzeese vermeerbert/ die daer meeyanden dat de Burgheren van voozen upt quamen/ ende heur Wyanden van achteren: Dies de Burgheren God meerder danckbaerse heyt schuldiich zijn.

Boysot in
Leyden
zijnde
schijfse aen
zijn
Excell.

Den Admirael aldus binnen Leyden zijnde/ heeft terstont aen den Prince die tot Delft was gheschreven/ ende zijn Wozst. Gen. de vzeese ontboden die het den Heere beliest hadde in synder Wyanden herten te seynen/ die welke de Schantse van Lammen verlaten hebbende/ hem eenen vpen toegaanch inder Stadt gelaten hadden.

Danckseg-
ginge tot
Delft
oer het
ontset der
Stadt
Leyden.

Desen Brief wert sijn Wozst. Gen. op den voorsz. tij. Octobris ten twee wyen inde Predicatie sittende gebracht/ ende was sijn Wozst. Gen. ongetwijfelt een ander tijdinge dan sy des morggens ontfangen hadde/ dies zijn opgetogen heyt niet dancksegginge tot den Heere/ ende zijnen inwendige vzeucht dooz de haestige veranderinge te grooter was. Ende liet terstont als dese zijne Predicatie in Francops gedaen was den Brief openbaerlich vanden Predicant lesen/ ende den Heere niet vrolijcher ende vuerter herten dancken. Het welke oock terstont (de tijdinge verspreyt zijnde) in beyde de groote Kercken/ niet een ontallijche vergaderinge van volcke/ ende wonderlijche vzeucht ende viericheyt gedaen wert/ inde tegenwoordicheyt van sijn Wozst. Gen. en insgelijcx op alle plaetsen/ daer oock de vzeuchden teekenen van vier/ kloeken/ ende gheschut aen alle kanten ghehoort ende gesien werden.

Als nu de Admiralen de victualie inde Stadt ghebrocht hadden/ den Heere ghedanke/ de Burghers ghelaest/ verquicht ende ghemoedet hadden/ hebben sy heure victorie vervolght/ ende hebben heur Wyanden die in de Schantzen van ontrent Leyderdorp gheleghen hadden/ naeghejaecht.

Schantse
van
Leyder-
dorp
verlaten.

De Schantse in Leyderdorp, was boven der maten seer gheweldich gemaecht/ hadden oock daer inne leggende als daer eenige Boden quamen op heur ghewelt seer ghepocht/ twelch hun alles nu strecht tot een meerder schande ende Gode tot meerder vryss/ hebben oock primers soo schandelijck de Schantzen vande Kage ende Oudewateringe verloopan/ daer sy Jaer ende dach gelegen hadden: Want een seer kleyn getal voozoopers van des Princen volck (men seght twaelf.) jaechden twee Vaendelen knechten vooz/ vanden welchen oock sommighe op sulcher wijse liepen dat sy niet sy en hielden/ ter tijt toe dat sy vooz Amsterdam quamen/ daer sy tot haerder verschoontinge seynen/ dat heur gantsche

gantsche Legger verlagen was.

Hier en dient niet vergeten wat de hooftz. Baldeus bluchende in zijn Herberghe tot Leyderdorp gelaten hadde / namelijk de gheschilderde Stadt van Leyden met alle heur straten / wegen ende watertorhten soo de selve beschantset waeren. Als hy nu moeste wijcken / heeft hy daer onder geschreuen: *Vale Civitas, valete Castelli parvi, quia relictis estis propter a-*

Baldeus
woorden
als hy
Leyden
moest ver-
laten.

quam. Et non per vim inimicorum. Ende is in Duytsche Tale geseyt: Adieu Leyden, adieu alle omlegghende Schantzen, want ghy zijt verlaten om des Waters wille, ende niet door onser Vyanden cracht ende ghewelt. Ick belijde wel dat het water wel een bande hooznaemste middel is was / het welke desen Baldeo een voorsake gaf de Stadt ende zijn Schantzen te verlaten: dan hadde hy de rechte waerheyt willen spreken / hy soude geseyt hebben / ghy zijt verlaten dooz de crachtighe handt des Heeren / die mijn herte niet alsoodantiger verschijcktheyt verlaghen heeft / Dat Antiochus noyt niet soo grooten schanden upt Persien en beriep / noch Timotheus niet zoo grooten oneere nae Gezara en blode / noch Lyfias so schandelich vooz den Machabeen, als ick met de mijne u / o Leyden, ende mijne menichbulbtige stercke Schantzen hebbe moeten verlaten.

2. Mach. 9.
2. Mach.
10. 32.
2. Mach.
11.

Des hoozsepden Baldei volck is oock op desen tijt van de Goutse Sluyt verlopen / ende hooftz upt alle andere Schantzen tot 22. toe / behalven inde Schantse op de Waddinge, daer noch zommige bleuen om de passagie huy te houden.

De dooden die in desen tocht van des Wynten volck gebleuen zijn / en waren gheen veertich, heur Opanden belijden selve dat van haere syde verlegen zijn meer als duyfent Spaensche ende andere Soldaten.

Goet hoel
Soldaten
int ontfer-
ten van
Leyden
gebleuen
syn.

20. Den Prince van Orangien komt binnen Leyden: bedanckt vriendelicken de Magistraten, Bevelhebberen ende ghemeene Burgheren: De Armen der Stadt Leyden van die van Delft mildelijcken gespijst ende gheholpen: Den Prince de Stadt met eenich Garnisoen versien hebbende, vertreckt naer der Goude: Besluyt vande Leytsche Historie.

De Prince van Orangen quam den vijftden October binnen Leyden, alwaer hy vande Regenten ende Burgheren niet vrechtde ontfangen werde / ende wierde gelogeert ten huysse van Dirck Jacobsz van Montfoort: Hy bedanckte niet alle vrendelichheyt den Gouverneur Jonckheer Jan vander Does, de Keperberg / Capiteynen ende Bevelhebberen / ende alle de Burghers hoochelich dat sy hem soo vromelich sonder eenich Crechtvolck / in so strengen Belegertinge ghehouden hadden / beloofde datmen hem ende

Den Prin-
ce ront in
Leyden.

heure kinds-kinderen sulcx ghedencken soude/ ende inder Stadt komende heeft in alles ozeninge gestelt/ so inder Stads als des Crjchsfaken: ende heeft tot bewaringe bande Stadt geordonneert vier Vaendelen Soldaten/ te weten/ drie Vaendelen Francoysen onder de Capiteynen Oultran, Durant ende Casauw tot het Vaendel bande Heere van Noortwijck, op dat zijn Vorst. Gen. sich zijne victorie die hem God getoont hadde soude te mitte maken/ ende is van daer opter Goude hertrocken den 15. October.

Godt heeft
het water
door storm
te rugge.

Alhier en dient oock niet achterghelaten om Godts wonderlicke wercklinghe claerder te openbaeren/ dat op den vierden Octobris den wint weder Zuytroost heerde/ ende stormde soo geweldich upt den Noortwoosten drie oft vier dagen/ datmen qualick van Delft tot Leyden comen soude: alsoo dat Godt Almachtich door desen middel het water zijn Officie gedaen hebbende/ weder upt den Lande ghebeven werde/ ende de Weyden wederomme in weynich daghen byoogh ghemaecht wierden. Alsoo dat alleen door dese ghetuygenisse de gantsche Wereldt moet bekennen ende uptoepen/ dat God alleen de Stadt Leyden door stormen ende Water ontfet ende beuydet heeft bande belegeringe haerer Wanden.

Ghemene
handrepe-
kinge aende
Wanden.

Boven de noorsz ingebrochte Victualie heeft zijn Vorst. Gen. ende zijnen Raet goet gedacht nae het oude Apostolische gebuyck upt allen Steden/ den uptghehongerden verarmden in Leyden, een gemeyne handrepekinghe te doen/ op dat de verarmde die in soo langhen tijt niet gewonnen en hadden/ vanden welcken oock alle het ghereeste verteert was mochten gheholpen worden/ ende dat oock der rijcker victualie langer mochte strecken.

Tot desen eynde hebben de Gedeputeerde des anderen daeghs met wagens en schuyten eerst door de Stadt van Delft ommegegaen/ ende hebben seer veel broot/ boter/ vleeschse kase/ speck/ visch ende gelt versamelt/ waerdich al tsamen zijnde ober de duysent Carolus guldens.

Wit en heeft niet alleculck den armen ontfet/ den rijcken verlicht/ ende de Stad ghespijsget/ dan heeft een grooter liefde ende vaster verknoppinge tusschen den Steden ghemaecte.

Hier dient tot een cleyn tusschen-reden gheseyt ende bygheboecht dat niet alleculck dese Stadt Leyden, vanden gantschen Nederlandschen Crjch/ eensdeels om de Vaderlandsche Liberteit ofte Vrijhey geschiet is: twelck oock blyckt aen sekeren stucken gheschut Anno 1566. tot dien eynde vanden Wanden der Vaderlandscher Vryhey ghegotten/ om de Vryheyt begheerende hier mede onbypheyt te gehen. In sal den Leser weten/ dat die van Leyden, die om heur Vaderlandsche Vryhey in soodanighen noot geweest hebben/ ghelijck ghy ghehoort hebt/ op desen dach Vryhey, namliek een schoone stuck gheschut *Libertas* ghe-noemt vanden Spangiaerts gheloucken weder gherregghen hebben. De Heere die ghebe dat sy het selfde ende haer Vaderlandsche vercreghene Vryhey, gebuycken tot zjns Raems eere/ ende langhen tijt tot

Libertas.
in Leyde.

tot rust ende vrede van haere Inneghesetenen moghen betwaeren.

Op den achtsten Octobris is zijn Woest. Gen. nae de Kaghe ghetoghen/ ende heeft aldaer ordeninge gestelt om de selfde plaetse te bewaeren/ ende te behouden soo het doenlick is/ als eenen sleutel vande Haerlemse Meyr.

Den negenden op de Goudsche Sluys om daer te ordonneeren tegene nodich was/ om de Schantse te stercken ende te doen behouden.

Alsoo dooz de groote siechte daer zijn Woest. Gen. tot Rotterdam in ghelegen was/ waer van hier boozen vermaen ghedaen is/ hy den Spangwaerden gheachter wert dat den Crigh met zijn doode lichaem ende op zynen naeme geboert wert/ zint tot Leyden onder Paspoorte twee Spangjaerts gheromen van Iuliano Romero gesonden/ om te besichtigen (alsoo sy hem wel kenden) oft hy noch leefde/ ende dit beboonden hebende zijn Woest. Gen. als van Philippum Marnixium Heere van S. Aldegonde byt up zyn ghevanknisse te laten gaen/ twelck sy daer naer volbracht hebben: als hy ontrent een jaer langh ghevankheit gheweest hadde. Zijn W. G. heeftse aenghesproken ende ernstlich vermaent/ heur Walpoort ende Brieven laten maecken/ ende nae twee upren wederom ghesonden.

Mer langhe nae desen tijt creech Baldeus, die nae den Haghe geweken was/ aldaer dagelijck zijn groot ongeluck beclaegende/ ende geen cleyn beroerte met zynen volcke hadde/ want hy wert van zynen Soldaten seer gehaet/ die welke de fame verspreydeden dat hy verstant niet die van Leyden gehadt hadde/ ende twee tonnen geuts ontfangen hadde/ op dat hy de Stad niet beschadigen en soude. Dit met de betaelinghe van seer veel maenden die sy ten achteren waren/ gaf oorzaecke dat hy hy hun in alsoodanigen kerachtinge ende versmaetheyt quam/ dat sy hem gebauchelijck stelden/ ende eenen Elect in zyn plaetse gestelt hebende/ die ober hem ghebieden soude/ deden hem Brieven aen den Commandeur van Castilien schryjven/ dat hy hun binnen thien dagen heur betalinge soude sepnden/ oft waren anders van meyninge van daer te trecken/ ende gelt te zoeken daer zyt verhoopten te vinden. De thien dagen geepubiget zijnde/ twelck was omtrent een maent nae de verlossinge van Leyden, zijne upt Maeslant-Sluys, Leytschen-Dam, Voorschoten, Valckenburch, ende andere plaetsen versamelt/ sterck so te voet als te paerde tusschen de ses ende seven duysent Mans, soo Spangjaerts/ Duyschen ende Walen/ ende zyn also upt den platten Lande van Zuyt-Holland ghetrocken nae Haerlem ende Amsterdam, daer zy de poorte gesloten bindende/ boozts nae Vrecht togghen/ daer zy hun selven verhoopten te betaalen. Aldus werde op dese wyse booz die tijt Holland dooz de groote goetheyt des Heeren van hare vpan-den verlost.

Nae dat die van Leyden Godt ende zijn Woest. Gen. gedaencht hadden (gelijck geseyt is) en hebben sy oock niet ondancbaer geweest teghen den boozts, Admirael Loys Boylot, dan hebben hem met een schoone

Baldeus
comt by de
zijne in ons
genaeck.

Leyden
van haer
beleg ghe
heel verlost.

Wergelbitt
ghe den
Boylor
en de sūer/
by die van
Leyden
gebaen.

Gedichten
op't ontset
tinge van
Leyden.

schone gouden Ketene beschoncken, met een dicken gouden Pen-
ninck daer aen hanghende. Welcke Penningen zy oock meer andere
geschoncken hebben.

De Edele ende vermogende Staten des Lands van Holland heb-
ben den voorsz. Admirael daer na in een heerliche Waeltijt beschoncken
met een grooter Ketene van ses hondert Carolus guldens.

Daer zijn te dier tijden vele ende verscheden Liedkens/ Dichten/
Jaer-dichten/ ofte Incarnatien op't Beleggh deser Stede gemaecht/
waer van ick den begeerigen Leser dize van de selve hier by voegen sal:
waer van de eerste gemaecht is by mijn Oom Ian van Hout, ende de
derde by zijn Vader Cornelis Meesz. van Hout, achterlatende de gene
die de Heeren deser Stede hebben doen stellen ober den Jurganck van
het Stadthups/ vermits ick de selve innegenoecht hebbe in mijn eerste
Deel pagina 160. daer ick den Leser toe sepride.

Los-sang op't Ontset van LEYDEN.

I.

Ghy, wiens gelijk niet wesen sal,
Niet is, niet was: Ghy die het al
Van niet tot wesen hebt geschapen;

Ghy goede Harder van u Schapen
Leyden uwen naem mit recht
Tot den boogen Hemel drecht:
Tot den Sterren moet verheffen,
Ia veel hoger overtreffen,
Al u berelicke daden,
Al u beylsamen genaden.

II.

Die van u bant haer zijn gesbiet:
Als sy noch onder het gebiet
Des Princen en Forsten van Orangen,
(De schric en ysing van beel Spangen)
Staende was: in welcker hart
Mea de Burricht set van vart,
Wt de Claverrijcke velden, (den
Die Gods bād rontsomme haer stel

Hooch omringt vā t'Offse steyne
Werck der strijbarer Romeynen.

III.

Vhooge mayen doen ge waer
Gewerden sijn dan hem quam naer,
Tbehulp der Goddelieker machten,
Wanneer u Borgeren versmachten
Deur den bonger gants verneert,
Moeloos, bloeloos uyt geteert.
Als den moet beel was verloren
Door tgebrec van tshijsbaer coren:
Als door twoeden vander pesten,
Weerloos waren uwe vsten.

IV.

Dier tijden als de Weede mael
Des Conincx van Esequiel,
Veel duysent knechten u omringen
En mit veel starcken vast bedwingen.

Als

Als den Nembrot van Madril
 Nam throot uyt u mont, en bil
 Wt u drooge en dorre kackken:
 Als ghy niet dan laster spraecken
 Hoorde vande Spansche sielen,
 Die u sochten te vernielen.

Daer al te saem aen tskudden leven
 Thart, bestolp een groote vaer
 Even als de vrouwen swaer
 Die den arbeyt voelen naeren,
 En den weedom naeckt van baeren,
 Sulc versbricken bemluy allen
 En verbaestheyte heeft bevalen.

V.

Wat manlick is, en so besaert
 Die op zyn dzie kost gorden tswaert,
 Men dreyobt mit killen, hangē, brandē.
 En naer tshoffieren en tot schanden
 Vrouwen, Maechden, Dochters teer
 Sterven aen tBisschaeps geveer,
 Vallen in tspits der rapieren
 Van Valencen: sonder vieren
 Of medogenheyte te buygen
 Niet den kinderen die suygen.

VIII.
 Zy gaven hun strac opte vlucht,
 Gelijck bloo bonden die tgerucht
 Des lichten jagers beeffsen hooren.
 Van verre is tuytende in baer ooren,
 Als het bitsch hunts geblaf
 Thert van thart weemoech en laf
 Makeñ is, en dwingt langz d'open
 Velden, saellie wach te loopen:
 Vyrich ellic hem so stelden
 Deur te waen de vachte velden.

VI.

Hoe menich, ach, onnosel wicht
 In smoeders wambe, die tclær licht
 Noch niet gesen had, waer genomen
 (Tgedenckē, laes, maect tistlic schromē)
 Wreedich uyt den buyck gesneen,
 En verplet, of doot getreen,
 Aen de want den cop geslagen
 Voor tbeginzel van baer dagen.
 Dese dreyging moest ghy hooren
 Want onnosel bloet versmooren.

IX.
 Zy van malsander zyn verschoyt,
 Zy van den ander zyn verstroyt
 Recht als de slingerende scbepen
 Wanneer tgebuyl van cabels, repen
 Door tshuyrsch Noordelick geblas
 Schielick aenbedochten was,
 En om tnacht licht aen te treffen,
 Doet de vlact des Zees verheffen:
 Als van d' Amphitruyt de baren
 Nu den hoogen Hemel naven.

VII.

Mer siet, o wonderbaerlick dinck,
 Ons God gaf mer een oogen-winck,
 Zijn wraec-band was nau opgeboden

X.
 En souden wy dees daden groot,
 Die Leyden zijnde in sulcken noot,
 Ontsing, van tGoddelick vermogen?

Die Wy mit dick betraenden oogen.
Sagen, sittende in de doot,
Die ons al hing over thoot,
Onse kinders en gesellen
Niet mit blijfchap groot vertellen?
Souden wist ons enckels neven
Niet mit vreuchd' te kennen gevē?

Ende in de twijfelicke nooden,
Tot u alleen om bystant vloten:
Biden dat u rechter handt.
Wou bekouden onsen standt
Als wy al mit knyen gebogen
V ons bangicheyt vertogen,
Sachmen u barmbertich neygen,
Voelden wy rust opwaerts steygen:

XI.

Gewisslick neen, o neen gewis
De saeck niet om te swigen is,
Mer moet geroemt zyn tuymt die dagē
In dese Stadt onse oogen sagen
Door den bonger tlijf so las
Werden was, den moet gans af,
So ontmant, dat opter wachten
Niemant lust en hadd' te achten
Mocht de moet hem so bedelven,
Dat elc minst docht op hem selvē?

XII.

Alleen de Goddelicke macht,
De waeck by daech, de waeck by nacht
Bevolen was, en heeft gebonden:
Op hem alleen stont al tbetrouwen:
V alleen was schorm en schilt
Leyden zijne goetheyt milt (Wapē,
Schaeer wacht, schilt-wacht, barnas,
Vesting, turrich, bedde om slapen,
Sceuckelaer om af te weeren
Ende al tgeen dat conste deeren.

XIII.

O hulp des noot, o haadt beylsaem
Als wy verstiten in onse aem,

XIV.

Naer uwen bemel boosch tgebet.
Tgebet, ons inde mont geset
Van u o stuyrman onser tongen,
Ons hert hebt ghy beveecht, bedwongen
Om u die ons wou by staen
In die noot te roupen aen,
Ia hebt die tot u getogen:
Als de naelde die gesogen
Wert, door beymelicke trecken,
Wesende aen d' Aymant gestreeken.

XV.

Barmhartich Vader was u Wil
Dat u oor ons gebet bewil,
Geensins om dat wy in die dagen
Vnedert waren en verslagen:
Mer tsebeen in u oogen seboon
Door tverdienen van u Saon,
Die aen thout des Cruys geslagen,
Voor ons heeft den vlouck gedragen:
Als ons hiel de bel verslommen,
Heyl voor ons heel heeft gewonnē.

XVI.

Een onverganchelick enrom,

Van

Van dijns naems heerlickheyt daerom. Mit ons verbeucht in dese Feest
 Alomme in al des Werelts plecken. Ons straten, markten siet ten besten.
 Int Wijs en breet hem gaet wyt strecken. Betreect ons Chingelen en Vesten.
 Daer de Sun int Oosten licht, Sebout de hooge Kercken aen,
 En ons toecht sijn lief gesicht, Daer dit wonder is gedaen,
 Daer sijn glinsterende stralen, Door de Heere der Heyscharen,
 Zijnde opt hoochste Weder dalen: Die den swacken can bewaren,
 Daer hy vint de Weste-oorden, En verlossing gaet betoonen,
 Oock int steeds bebijselt Noorden. Wilt hem dies met danck beloonen.

XVII.

XIX.

Wanneer Gods hant hier in dit dal. Al sulcke goetbeyt voor gemelt,
 Den Trotsen lasteraer tot val. Aen uwen kinderen vertelt,
 (Valdees, den val van sHeeren banden. Op dat elck drie-eenich Wesen
 V overquam tot uwer schanden) Mach leeren kennen, minnen, vreesen:
 Had geslagen, in die uyr. Dat hy elck een mach sijn gediens,
 Sprong van breuchden op u muyr, God die egoet alleen verliens,
 Als een Callif inder Weyden, God de Heer van sHemels Hoven,
 En verblijde haer met u Leyden, Leert hem vastelick gheloven,
 Hest haer op, begint te danssen, Dat alleen van sijnre machtten,
 Iaecht den Vyant wyt sijn schanssen. Troost ter noot staet te verdrachten.

XVIII.

HOUT EN WINT.

Wel aen ghy volcken, comt en weest

Iaer-ghedicht.

DE Heer die heeft gehoort tot Leiden het SVCHten
 En de WablLoonsche Macht Van haer doen VLVCHten,

Naem-dicht opte Stadt Leyden:

L ijden was in ons een overvloedich,, meer,
 E er bestapte ons de doot te dier stonden,
 Y selick beders, door straffe gloedich,, seer,
 D an troost want w'aten Katten, Honden,
 E eckels, wortels ons van God gesonden,
 N aer tlijden trooste wederspoedich,, d'Heer.

Daer dien dat inne de Chronycke van Pieter Borre, in het tweede deel pagina 63. noch eenighe Jaer-gebichten gestelt zijn tot ghedachtenisse van dit wijt-bermaerde Beleghe ende Ontset/ so hebbe ick goet gebonden de selve alhier by te bougen: die by sept ghemaect te sijn by Cornelis Claesz. van Aecken.

Althien V Veechen droefLIck die tot Lellden bo Ven Maten saten/
Becht of die hadden gestaen. bli Godt/ en die Staten geLaten.

Die Spangoerde CraChelCh sellden eer sal gegrepen zIn de Maen
Van ooCh die Stadt van Lellden/ dooz't V Vatec sal ontgaen.

Doen heeft Godt zIn V Vater starckeLIck doen VLoeden/
Om die Stadt Lellden dooz zIn CraChelge handt te beforden.

Dooz V MaChten geen ander/ o Heere der HeersCharen Godt/
V Vert Lellden VerLofst dooz den SCeLentse en Wolsoe.

Den derden October hler V VeL naersteLIck op Let/
V Verde Lellden dooz Godts ALMaCht'ge handt Ontset.

Dit getal der Letteren seer CraChelCh an V Viltet/
Dat Lellden den Vierden dooz Godts MaCht is gespliset.

Looft Godt In De Mel en aerdt/ en die baer Inne V Voont/
Die HolLant CraChelCh spaert en over Lellden zIn genade toont.

Ende noch soecker ander Gedicht te hier tijden by een sander naem
uptgegeben/ begriipende int rote alle het gene geduyende dese Belege-
ringe/ zo buyten als binnen Leyden geschiet is.

Anno 1574. den 27. Mey.

1. **I**n laeste vande Mey als elck was sonderlingen,
Deur d'omneganchsche Feest verheucht sonder getrent,
Quamen de Spaengiaerden Leyden haestich bespringen,
Met veel volcx en Soldaten, maectien haer nest daer veur,
Daer blyschap in huys is, staet druck achter die deur.
2. Leyden haer siende omringht, vanden Spaenschen Tyrant,
Nam haer toevlucht tot Godt, is volstandich gebleven,
Maecte met haer Bingers, met Eedt een vast verbant.

Voor't

Voor't Vaderlant op te stellen, goet, bloet, en leven;
Goede vrienden (in noot) malkander niet begeren.

3. Leyden schier heel ontbloot, van victaly en cooren
Voor seshien duysent monden, men in haer bevant
Aen cooren maer ihien last, sulcx sy scheen gans versmooren
Deur grooten honger-noot, elck kreech een half pont: want
Armoede soeckt liste, en baert oock cloeck verstant.

4. Deur Paerden, Koe-huyden, honde-vleysch sonder broot,
En katten, darmen, rauen bloet eeten, rees die Pest,
Sulcx veel duysent Burgers verslon de felle doot,
'tScheen den Spaenschen Tyrant wou daer maecken zijn nest,
'tSchip mach wat belten, dan 'trijft wel weer int lest.

5. Leyden vast belegen, met honger en pest prachtich,
Socht den Spaenschen Tyrant, haer te becooren pas,
Met het schijn van pardoen, welck hy haer aenboot crachtich,
Gelijck een vogelaer, 'twogelken toefluyt ras,
Alst in't wilt noch vliecht, om te krijgen in sijn kas.

6. Leyden sonder hoop, 'tscheen gants te bederven,
Verwacht de doot, als een die knielt onder 'tSwaert,
Dan Godt sondt water, wint, verlosse haer van sterven,
Den derden Octobris, deur Boyfot cloeck vermaert,
Geluckich is de Stadt, die Godt de Heer be'waert.

7. O Welcom Admirael, o Welcom's Princen knechten,
Door Dien Godt Almachlich ons t'saem heeft bevrijt,
Was der Burgers geroep, om 't Broodt sachmensse wechten;
En int water springen, int incomen met vlijt,
Honger is een scharp Swaert, als wel uyt wijst den tijt.

8. Boyfot mette Burgers, gingen stracx inde Kerck,

Danckten en loofden Godt, van sijn groote weldaden,
 Spraecken ten is niet ons, dan alleen (o Godt) u werck
 Datter is gedracht, deur u groote genaden,
 Godt wilsse helpen, die belast sijn en beladen.

Exense
 handen
 Ancterre.

Dit is alle het gheene gunstige Leser/ ick bande strenghe Beleghe-
 ringe ende ongehoorde ende wonderlyke Ontsettinghe der Stadt Ley-
 den, hebbe weten by een te versamelen ende te beschryben/ tot ghedach-
 tentisse van onse Raecomelingshen: waerinne ick wel gheweest hadde
 in eenighe saecken ofte geschiedenissen/ beter onderrecht te moghen we-
 sen/ omme die wat dupdelicker te moghen verhalen: maer wat vlydt
 ende naer sichtept dat ick aengelept hebbe omme beter ende meerder Be-
 schryvinge te mogen bekomen/ is te verghhefs gheweest: altydt moet
 ick dit den Leser te kennen gheben/ dat ick vele ende verscheyden saec-
 ken/ bzeeder ende dupdelicker verhaelt ende beschreben hebbe als Ian
 Frurier, de welcke nochtans in zyn Boeck folio 33. sept. Dit is dan
 cortelinghe de somme van het geene, dat ick uyt den mond van sommig-
 ghen uyt zijnder Vorst. Gen. Raedt, oock uyt den Raedt der Admira-
 liteyt ende van den Pilote des Admirael, misgaders sekere uyt der Wet
 van Leyden, van de strenghe Beleggheringhe ende wonderbaerlicke
 Verlossinghe der selver Stadt hebbe ghehoort ende censdeels ghesien,
 ende den Leser nae de waerheydt (soo ick meyne) hebben willen voor-
 stellen: Biddende dat hy mijnen cleynen arbeeydt danckelick wil ne-
 men. Indien hy dan te dier tyden als de sake versey gheshiedt ende in
 yders memoire noch vast bewaert was/ van soodanige Personen als
 hy noemt/ niet anders en heeft weten by een te versamelen/ so sal mijn
 den goetgunstighen Leser seer lichtelicken ontschuldigen/ dat ick nu
 teghenwoozdich vande Ontsettinge seer naer veertich/ ende nu inden
 Jaere 1640. 66. Jaeren geleden wesende/ niet meerders nochte beters
 en hebbe weten op te soecken. Doch soo permant vande oude Burghe-
 ren de welcke mede inde Beleggheringhe gheweest/ ende vele ende ver-
 scheidene saken ende aanslagghen hebben helpen uprechtten ende te wege
 brengen/ yet meerders/ klaerders ende beters moghen hebben/ Ick
 bidde alle een peghelicken dat sy mijn de selve willen mede delen op
 dat ick tzy dit herbyuckende/ ofte in es anders Cale uptgebende/ het sel-
 ve mach by voegghen ende alsoo metter tyt een volcomen Beschryvinge
 ghe maecten.

Besluit van het tweede Deel vande Leydsche Beschryvinge.

Nier dat de Stadt Leyden, alsoo genadelicken dooz de handt des Alderhoochsten verlost was/ ypt hare elende ende miserie/ ghelegh wy tot hier toe verhaelt hebben: soo en is de selve/ seort dien tyt totten huydighen Jaere niet veel merckeliker tot haere hinder ende schaede weberbaeren/ die wy in onse Beschryvinghe soude moghen byhoeghen: ofte ten waer saecke dat wy wilden verhaelen den Aenslach die inden Jaere 1587. ten tijde als Robert Dudley, Graue van Leycester ypt den name vande Coninginne van Enghelant Hoogh. Mem. dese Landen als Gouverneur Generael reeerde/ by eenighe Wethemische ende Burgheren voozghenomen ende ghepractiseert was/ omme niet behendicheyt de Stadt te bzinghen onder het afsoluyt ghebiet vanden Graue van Leycester vooznoemt. Waer alsoo wy vanden selven Aenslach geen volkomen Beschryvinghe en hebben/ mochte geen andere en willen ondersoeken/ ende dat de Gheschiedenisse van dien noch versch ende in goeder ghedachtenisse onder de Gemeenten is: ende datter vele vrompe ende getrouwe Burgheren/ de welke de clepder waren mochten daer dooz ontroert ende bezoeft werden/ ende segghen waer toe dient doch ditte datmen desen Aenslach/ die noch niet volbracht mochte in het werck ghelept was/ jac die ghenoechsaem dooz de tijdt begraven ende vergheten was / weder opgraeft ende tot schande van ons ofte de onse vooz den dach bzingt. Soo fullen wy dan om die ende verschepdene andere redenen meer/ achterlaeten ende overlaen: Doch heeft pemande lust om yet daer van te weten die sepnde ick tot de Hystorie van Emanuel de Meteren in sijn 14. Boeck Fol. 40. berf. ghelick wy mede met stilswygen verby gaen sulden de Burgerlike oneenicheden/ vooz gheballen inde Jaeren 1617. ende 1618. tuschen de Remonstranten ende Contra-Remonstranten/ die alle heter begraven dan weder opghehaelt behoozen te werden: op dat wy alle niet vrede ende eenicheydt onse Vaderlike Stadt langhe moghen bewonen / ter eeren Godes / ende onse Salicheydt. Wy sulen dan onse Beschryvinghe epnden ende besluypen/ mette vrotliche/ ghehoop. te ende vercreghene ghenadighe Verlossinghe der Stadt Leyden. de welke inden Jaere 1574. gheschiet is / ghelijck wy hier vooz langh ende vreedt beschreyden hebben / ende Godt den Vader om IESU CHRISTI wille/ bidden dat hy de selve Stadt (ghelijck hy tot nu toe ghedaen heeft) voozt aen wilt behoeden/ beschutten ende beschermen/ vooz alle Aenslaggen welke hy eenighe quaetwillighe Menschen/ soo van binnen als van buyten voozghenomen mochten werden/ tot verberf ende ruighe der selver Stede.

1587. een
Aenslach
binnen
Leyden,
van vergheten
dese.

Besluit
van dese
Hystorie.

Dien selben onuytspreckelicken God Vader, Soon ende Heyligen Geest, wil alle de Inwoonderen der selver/ door de Predicatie sijnis Heylighen Euangeliums alsoo doen onderwijfen ende leeren/ dat sy in Vrede ende Genicheyt/ sijne Heylighe Weghen bewandelende/ moghen comen tot een Salich ende ghewensicht

E N D E

Aen-hang van het Tweede Deel.

Wy zullen tot een aenhangh van het tweede deel van onse Leydsche Beschryvinghe hier by voegghen drie oude gheschreben Cronyckens/ mijn over eenighe Jaeren ter handen ghestelt: Daer inne int corte veel ende verscheyden gheschiedenissen / binnen Leyden voorgeballen ghestelt zijn insonderheyt ten tijde vande eerste Troubelen ende Beroerten inden Jaere 1560. ende eenighen tijdt daer aenvolghende. Ick en twijfele nieg alhoewel dat die met een rechten ende eenvoudighen stijl ghestelt zijn/ ofte zy zullen den Leser aenghenaem zijn/ ende met vermaecht gelesen werden.

Versheyden gheschiedenissen binnen Leyden, Getrocken uyt drie cleyne oude geschreven Chronijck Boeckkens, zedert den laere 1447. totten laere 1580.

- Anno 1477. **D**oen liepen de Volders uyt Leyden.
 1481. Doe quam Egmont hoor Leyden.
 Int selfde Jaer quam Brouckhuyfen hoor Leyden.
 1488. Doen was de Sanier hoor Schiedam.
 Int selfde Jaer quam Houtfoort hoor Leyden op Bloecke Pincerster.
 1492. Doe quamen de Drielen hoor Leyden.
 1508. Doe quam Maximiliaen tot Leyden.
 1509. Doen was tot Leyden de groote sterft.
 1512. Doen viel Sinte Pieters Schooyen/ den 5. Maerte vanochts ten een uppen.
 1513. Doen was tot Leyden den quaden Ommevangh.
 1515. Doen was tot Leyden dat hoochste water.
 Int selfde Jaer doen worde onsen Keyser Karolus gehult/ op S. Olofs dach quam hy in Leyden.
 1517. Doen droech den Abt van Egmond Generael Proceff tot Leyden.
 1518. Doe toech de Keyser in Spangnen.
 Doe viel de Hogemoertse Poozte.
 1519. Doen was tot Leyden den heeten Ommevangh/ dat daer veel Leyden doorbleven/ en geen Haers en mocht ober ent staen inde middernacht.
 1521. Doe quam de Coningh van Denemarchen tot Leyden.

1520. Zanden de Gelderschen vooz de Sijl-poozte.
 1526. Doe waepdet soo harden windt/ datter Boomen ende Molens
 omwaeyben.
 Int selfde Jaer worde de Wostelbrugge gemaecht.
 1527. Doe schooten de Cloevers- schutten de Papegaep tot Lepden/
 ende Aeper de Luder was Coningh.
 1528. Doe quamien de Gelderschen inden Haghe/ ende zanden hier
 vooz de Hoogwoertsehe Poozte.
 1529. Doen was de suetende siechte tot Lepden/ by Hamis.
 1535. Doen was een oploop tot Lepden/ ende worde veel gedoot op
 Sinte Pouweis about.

Tot hier toe ypt een Boercken in 16. op Fran-
 cijn gheschreven.

**Dit volgende getrocken ypt een ander Boercken
 op Papter gheschreven.**

- Anno 1559. Doen werde de Paps afgelesen tusschen de Coninck van
 Vranckrijck ende onse Con. Majest. sachternoens ten vijf
 nyen/ den 10. April wesende op een Maendach.
 1566. Doen wasser weder een dieren tijdt van't Coorn/ men cose een
 Sack Carwe vooz 5. gulden/ een sack Rogge vooz 3. gulden/
 een Vat Waters vooz 20. guldens/ ten duyde niet lange.
 Den 3. April op een Woonsdach/ slootmen de Poozten/ ende
 het geschut werde inde Poozten ghebracht / men seyde dattet
 vooz Hartoch Ericx was/ ende die Schutters waecten een
 wyl tijds / het was 's Woonsdachs vooz Palmien opten
 middach.
 Den 12. Hepe op een Sondach doen was het Cantact vande
 Minnezoeders tot Lepden op S. Wancraes dach.
 Den 24. Augusti op S. Bartholomees dach op een Sater-
 dach/ saten de Schutters weder inde Poozten.
 Den 25. op een Sondach maecten Smijgen by nacht en Vos,
 het eerste Rumoer van smijten/ inde Pieters Kerck.
 Den 26. doen was het smijten vande Beelden inde Kercken/
 ende de Minnezoeders werden ypt haer Clooster gelcet/en-
 de het werde seer geramponeert.
 Den 29. op een Donnerdach op S. Jan Baptisten dach preec-
 temen d' eerste repse inde Wolschuypl.
 Den 19. September op een Donnerdach preecktemen d' eerste
 repse inde Broeders Kercke/ troude Wyuden ende dooyte
 kinderen.
 Den 21. op een Saterdach op S. Matheus dach/ demen twe
 dagen Ho-mis/ ende twerde verboden/ ende thadde gestaen
 26. dagen. Ende daer was een Galich opte Blauwe-steen
 geset. Den

Den 5. October op een Saterdach quam Hartoch Erick bin-
nen Waerden opt Slot met veel knechten.

Den 10. November op een Sondach/ het was S. Maertens
avond/ is de oude Keltigen weder oppgerecht/ ende hadde ge-
staen 49. dagen.

1567. Den 5. Januarij een Sondach opte dize-Coninghen avondt/
wozde het Nachtmael gehouden inde Broeders Kerck/ men
sejps datter geweest hadden 284. personen.

Den 22. op een Vonderdach werden de Hupsen op woek-gelt
gestelt/ elck na sy groot sijn/ ende duyve torten 30. dach in
Wepe toe.

Den selven dage naer den middach tusschen dize ende vier upzen
quam die Prins van Orangen tot Leyden/ ende heeft het
preeken verboden inde Broeders kerck/ maer heeft consent
gegeven/ een Hups te maechen/ ende te preeken/ ende kin-
deren te doopen/ ende Wyuden te Trouwen/ tot weder seg-
gens toe/ ende tis afgelesen tot Leyden.

Den 27. op een Maendach/ begonnen een Hups te maechen
bupten de Witte-poozt/ daer de Siecken-Kerck ghestaen
heeft.

Den 2. Februaerj op een Sondach/ preecktemen de eerste rep-
se/ men seude dat het Hups gecost heeft 2100. gulden/ ende
was lang 180. voeten/ ende bzeet 80. voeten.

Den 1. Maert op een Saterdach doen quam Hartoch Erick,
met de Heer van Mezen, tsavonts ten negen upzen met veel
knechten binnen Drecht ende opt Slot.

Den 5. op een Woondach doen werde weder het geschut inde
Hooften gebzacht.

Den 19. op een Woondach isser afgelesen datmen de Wakers
met Hup en Crom opte Wacht/ ende vande Wacht soude
bzingen.

Ende opten Palmen-Sondach en wert den Esel niet ongher-
togen.

Den 18. Aprille op een Wydach doen nam de Preecker oorlof.

Den 20. op een Sonhendach/ preeckte sy noch eens om dat
het volck kummer maecte/ ende men hadde 10. weecken int
nieuwe hups bupten gepreeckt.

Den 2. Mey op een Wydach/ heptich-Cruys avondt/ begon-
men het Preekhups weder af te bzecken/ daer waren dize
Woon begraven.

Den 11. doen wast binnen Leyden Onnuegangh/ maer die
Schutters en gingen niet int Harnas/ sy ginghen achter de
Proceffe/ men bzoech het Sacrament om/ die Wijnweboe-
ders gingen mede zoo veel alffer waren.

Den 13. op een Wijnwach op Serbaes dach naer den mid-
dach

- dach quam ender vijf Waendelen knechten aende Schbrugge.
3567. Den 14. sijnse binnen Lepden ghecomen/ ende twee Waendels bleven tot Lepden/ ende d'ander togen naer Delft. Doen werde afgelesen dat men de knechten geben soude/ hups-vestingh/ bedden/ vier/ licht/ Sout/ Seep/ Alijn ende Pipe/ doen was de wacht of bande Schutters/ die knechten hielden doen de wacht/ ende saten in alle Poozten. Ende op Sacramentsdach quamen de knechten van Delft ende bleven tot Lepden/ ende een Waendel tooch weder wech. Datter geen Processie gehouden werde/ maer Sonnendachs daer aen hielmerse gelijk men placht te doen.
- Den 30. isse afgelesen dat men binnen vier dagen/ al het goet van Bozden/ Beiden/ ende al wat upt de Kercken gebzaghden is/ weder in te bzingen/ ende de Gilden hare Cutaren weder te maechen/ ende vroick te doen naer ouder gewoonten.
- Den 9. Junius op een Maendach/ is het gheweer op't Stadthups gebzacht.
- Den 13. op een Vrydach trocken de knechten wech vooz de middach die Hogewoerische poozt upt/ en hadden der geweest 31. dagen/ ende doen was het waerken af.
- Den 15. op een Sondach songhen de Minczoeders de eerste reys weder in haer Clooster de Ho-mis/ ende ginghen des Maendachs weder met haer sacken om broot.
- Den 17. op een Dinsdach werde Sanjten by nacht gebanghen na den middach in zijn hups.
- Den 18. op een Woonsdach ist geschut weder upt de Poozten gehaelt.
- Den 25. op een Woonsdach quam Hartoch Ericx inden Hage/ ende heeft daer int Bosch een Tent laten opsetten. Ende in dese Maent begonnen de Visch-coppel of te bzecken. Ende het hups daer de Meerman plach upt te hangen/ ende daer is een Butterhups van gemacckt.
- Den 8. Julij op een Dinsdach/ ist afgelesen dat alle die ghene die uptgetrocken zijn/ souden weder intomen ter tijt toe dat de Coninc ghecomen waer/ die niet in en quamen/ soudmen noteren/ repchenen ende geen remis crigen.
- Den 11. op een Vrydach tabours werde de Galch afgebroken.
- Den 13. op een Sondach heeft men Processie Generael gehouden vooz den Coning/ dat hy overcomen soude/ men ginch de Pleuwe-straet op/ om dat het Statie was inde Banerach Kerck.
- Den 28. dach werder een Menist inden Arck begraben.
- Den 31. werde Anthonis Adriaensz. alias lange Thoen gebangen/ ende werde verbozcht.
- Den 11. Augustus op een Manendach heeft de Bisschop Kuyf de Du

1367. de Goutaers inde Kercken gewijt. Ende s'abonts tusschen negen ende tien uppen werde David Tijlsz. Stoeldraeyer vooz een inde Thoonstege by de Looz begraven/ ende kinderen son- gen de Salmen.
- Den 16. opeen Saterdach 'snachts/ werde Meester Pieter, met Ian Pieters zoon gevangen.
- Den 22. isser afgelesen dat de gene die g'hevoecken sijn/ souden comen verantwoorden haer saecken.
- Den 9. September op een Dinsdach na den middach/ quam de mevwe Stedehouwer tot Leyden.
- Den 12. heeft de Schout tot sommige Geusen gheweest/ ende heeft Comen Jaep gevangen.
- Den 21. op een Sonnendach/ quamen de Schoute-knechts int goet van W. I. R. I. P. C. H. B. Alc. M. dyle dagen lange.
- Den 24. worde weder afgelesen/ die uptgeweecten ziju/ zoudent weder in comen/ ende dat Wagenaers noch Schupboerders geen goet en souden werch voeren.
- Den 2. November op een Sonnendach zijnder twee gevangens uptgehoeken/ Meester Pieter ende Ian Pieterisz. voornoemt.
- Den 25. op een Woonsdach/ quam weder een Vaendel knechten binnen Leyden/ omtrent 350.
- Den 30. op een Sondach vooz den middach ten tien uppen/ trocken die knechten weder wech de Repub' burger-poozt upt.
- Den 30. December werde Meester Pieter voornoemt weder gevangen tot Noorw'ijch/ ende werde tot Leyden gebracht.
1368. Den 3. Maerte op Affelwoonsdach 'snachts zijnder op sommige Beeldesmyters deuren geclopt/ ende sommighe gevanghen. Ende den 6. op een Saterdach het goet tot sommighe beschyben.
- Den 29. isser ofgelesen/dat alle s'Benijsten/ Beeldesmyters upter Stede moeten/ ende niet te Huspen noch te Hoven.
- Den 30. op een dinsdach zijnder twee Commissarisen met twee Schepen seiver g'hecomen beschyben het goet ende de Cans-toers besegelt toe W. J. B. J. P. C. ende H. van Alckemede. ende de uptozachtters hebben daer na ghewaerdeert.
- Den 5. Aprille op een maendach zijnder gevangens afgelaten.
- Den 6. op een dinsdach heeft er een in sijn Linden met een Toz inde Panraes Kerch geweest.
- Den 17. op een Saterdach was Paef-abont isser wel 50. in-geboon te comen opten 14. s'wep verantwoorden haer saecken vooz Duedal tot Bussel.
- Den 28. op een woonsdach ist afghelesen dat niemant gheen bremde Heeren dienen en moet op ijsf ende goet.
- Den 4. s'wep op een dinsdach s'abonts is Sasbout upten Paech als Commissarisz gekomen/ doen moesten de v. voorsz. haren

- Haer bylieven inden hoozn byzengen by hem.
1568. Den 1. Junij op een woonsdach naden ommegeanck heestmen tot Leyden justitie gedaen Smijngen is onthooft/Half paep en Cruyer werden gehangen.
- Den 4. Junij op een bydach isser 10. of 12. ingeroepen te comen verantwoozden vooz Ducdalf. ende den 30. der selber noch 50.
- Den 28. op een manendach isser tot Leyden afgelesen/ datmen Heer van Breroc doot is/ ende het Hof heeft de goen aengetast.
- Den 21. Julius op een woonsdach heestmen Ducdalf geschut gefonden van Leyden maer het quam wederom.
- Den 23. op een bydach isser afgelesen dat alle de geene die getweken sijn/ datmen alle de schulde in Gemebyeden moeten op byzengen in twee maenden.
- Ende men moet Graef Lodewijcx volck geen victaelgē byzengen.
- Den 1. Augusti op een Sonnedach heestmen processie generael gehouden datmen bidden soude voozde kroonische Welstgen/ ende Broet Floris heeft inde Pieters kerck gepreekt/ was Sinte Pieters dach dan ist daer Starie.
- Den 1. September op een woonsdach heeft Ducdalf tot Leyden laten of lesen/ alle die geen die gesmeten hebben ende niet getepkent en sijn/ souden haer comen verantwoozden vooz hem/ sy souden Remis verriggen.
- Den 27. op een manendach heeft Ducdalf of laten lesen datmen drie mael Processie soude houden ende bidden dat hy Victorie mocht criggen.
- Den 1. October op een Bydach op S. Waess-dach heestmen het uptbaert ghedaen inde Pieters kerck vande Conings Soon.
- Den 23. November op een Dijnsdach is Ian Bastiaensz. ghehangen een mennist.
- Den 4. December op een Saterdach heeft Duc Dalf of laten lesen datmen Processie houden sal om dat die Prince getweeckert is ende dat Duc Dalf 10000. verflagen heeft ende de Prins niet meer dan hondert.
- Den 5. is Claes Os gebangen.
- Den 14. op een Dijnsdach heestmen de Clocken geluyt om dat de Coninginne van Spangen doot was/ ende den 15. dedemen haer uptbaert.
1569. Den 17. Januarij isser ofgelesen/ datmen geen goet in Engellant voeren en moet.
- Den 22. op een Saterdach isser afgelesen dat alle de Ballingen romen souden vooz Ducdalf, ofmen sal het goet vercoopen/ ende de waer datmen haer vint opten Was.
- Den 26. op een Woonsdach sijn de Ballinghen haer hupsen te hupz geset.

1569. Den 3. Februarioj op een Donderdach sijn de Schoolmeesters hoven vooz de Heeren geweest/ ende haer is geleyt datse gaen moeten die inde Pieters Prochie woonen / datse vooz der Commanduyt gaen sullen/ ende die inde Hogelantsche Prochie vooz de Pastoor ende Provisoor, om haer toe te laeten School te mogen houden.
- Den 8. op een Dinsdach is de Schout van Leyderdozj gebangen/ ende den 9. opt gebangen-hups gestorven/ ende doot na Leyderdozj gebzacht.
- Den 15. op een Dinsdach/ heeftmen de ballingen haer hupsen uptgeroepen om te verhuypen/ ende zyn opt Stadthups verhuyp.
- Den 19. op een Saterdach isser afghelesen alle die ghetepkens hebben ende noch stil sitten/ souden comen binnen 24. dagheit totten Officier / men zoude zien of hy zyn remis crighen mach.
- Den 1. Maert op een Dinsdach boermen mette schuyt d'eerste reys t'Amsterdam/ van beerstien dagen van Kerms af.
- Den 16. op een Woonsdach smiddachs bleef de Wevers-Clock ongeluyp/ ende men heeft ober de West gelooopen.
- Den 18. op een Wypdach/ heeftmen de Winckelen vande Wouckercoopers toe besegelt/ ende en moeten gheen Woucken vercoopen.
- Den 31. op een Donderdach heeftmen de Gemeenten een weet gedaen/ datse weerk-gelt souden geben/ ende eick hoe veel/ ende duyrde 26. weerken lang.
- Den eersten Aprilis op een Wrydach vooz Palmen/ is Claes Ianz. Os onthooft/ ende is inde Pieters Kerck begraven.
- Den 2. heeftmen de Woucken op te Winckelen gebitsceert/ ende Erasmus Woucken verboden te vercoopen/ ende die tot Campen gedruicht zyn.
- Den 11. op een Maenddach isser afgelesen/ die t'Zee wil varen/ moet den Coning een Eedt doen / ende moet veel geschuys ende volck hebben/ ende Wypduypt op Engellant.
- Den 29. op Wuerterdach isser een Oflaet gekundicht inde kercken vanden Paus van Romem / datmen bidden soude vooz Paps en vyde/ men heeft drie daghen langh Processie inde Kercken gehouden.
- Den 7. Julius op een Donderdach isser veel gelesen/ watmen doen moet alsmen met het Sacrament uptgaet.
- Den 29. op een Wypdach 'enachts/ heeft de Schout tot sommige Wemisten geweest/ ende heeft Sijn Gerits Sniijders ghevanghen.
- Den 30. isser ofgelesen die geen die haer goet beschyben is/ geet goet te vercoopen/ noch niet te vorzen.

Awh

1569.

Den 7. Augustus isser afgelesen/ datmen geen goen bande Engelschen vercoopen en mach/ van 2 arcken ende ander goet/ die Engelsche Laeckens hebben/ moeten se op schrift byen gē.

Den 24. is Pouwels Cornelisz. tude Paus van ghedaen/ men heeft inde Pieters Kerck vande Drechtstool met twee barrende Was-haerffen ghebaen dattet al het volck hoorde/ ende het geschiede op Sinte Bartholomees dach.

Den 11. October isser afgelesen/ datmen gheschut van Lepden moet senden om Oorlochschepen toe te maechen.

Den 18. op een Wijnsdach isser een Snijder, woonende aen geen sij de Vrouwen Kerck gheschorven sonder Sacrament/ ende is begraven op steen onder de Gallich/ by't gevanghen huys vande Schouten-knechts/ ende satender int goet.

Den 30. op een Sondag heeftmen Proceffie Generael gehouden/ dat de Coning van Brancryck victoeppe gecregghen heeft tegens zyn verholgers.

1570.

Den 1. Februarij op een Woonsdach ist ofghelesen vanden C. penninck/ die geen die op gelt geset waren van haer silver ende gelt soudent byengen/ 's Wypdachs daer aen is geleien datse twee upzen 'sdaechs soudenzitten om te ontfangen: Ende die buyten 's Coninghs Lande woenen/ moeten incoemen op ijs en goet binnen een seckeren tijt.

Den 17. Maert op een Wypdach/ ist afghelesen datmen gheen Wypische Boecken leeren moet/ dan die int Plactaet staen.

Den 14. April op een Wypdach/ heeft ons Bon den honderstent penninck vande hupsen moeten gheben/ ende wy gaven 1. huppers van beyde hupsen.

Den 17. Junius isser weder ofgelesen datmen geen Engelsche Laeckens vercoopen moet.

Den 22. op een Sonderdach isser afgelesen datmen de Boecken byengen moet om te sien ofse goet zyn in acht dagen tijts.

Den 8. Julius op een Saterdach ist mette bel omgheroepen/ datmen tgelt vande ballingen haer hupsen moet byenghen in den Doorn den 13. dach: Ende daer waeren billerten aerde Kerck geset dat die Coningh het Lande wilde vercoopen op Renten den penninck seftien.

Item inde Maent van Julius begonnen het huys of te byenken by S. Catharijnen Gasthuys/ om dat de siecken die hupsen zyn te Lopen/ dat die binnen sullen wesen.

Den 18. op een Wijnsdach 'smiddachs is Nanning Paedts uptgebrochen tot die Schouts en hups.

Den 30. op een Sondag/ isser inde drie Parochy-Kercken gecondicht een Pardoen vande Paus/ dat hyt al vergaf/ mits penitentie doende/ende men heeft diemael Proceffie ghehouden: ende 'smiddachs worder een pardoen vanden Coningh afge-

1570.

afgelesen/ vooz die gheen die te preecken ende te Nachtmael
geweest hadden vande geene die noch binnen sijn/ souden co-
men in drie Maenden/ daer sullen twee mannen toe gheset
worden/ die sullen remis geben ende meer anders.

Den 1. Augusti op S. Pieters dach/ isser weder een Placcaet
afgelesen/ vande ballinghen ende anders / ende Broer Floris
heeft weder inde Pieters kerck gepreekt.

Den 8. op een Dinsdach is afgelesen dat alle de balkingen binnen
zes weecken weder incomen moeten op lijf-straffing.

Den 16. op een Woonsdach is afgelesen vande Wemissen datse
weder incomen souden.

Den 8. September op een Vrijdach heefmen Proceffp Gene-
rael ghehouden/ dat de Coninginne overvaeren soude nae
Spangen.

Den 17. op een Sondach is inde Pieters Kerck gecondicht van-
de Commanduyz/ vant geen datter gelesen was vant Pardoent
datse comen moeten die te preecken gheweest hebben/ die ghe-
trout sijn/ die kinderen gedoopt hebben/ ende soo voozt / ende
daer sal toesitten Heer Adriaen Provefoor, de Weerken van't
Capittel/ ende de Pastoor vande Vrouwen Kerck. Den 7.
October is het selve noch eens afgelesen/ heel langh ende wijt
en hiet ingestelt.

Den 24. October op een Dinsdach hebben de Kerckmeesters
ende Gasthuysmeesters haer geweer thups ghaect.

Den 1. November op een Woonsdach/ ende was Alrehepligen
dach/ ende vooz dien dach isser ober al seer groote ellende ge-
schiet vant water/ datter veel Hupsen ende Lant wech ghe-
spoelt is.

Den 9. op een Vonderdach is den Dijk bestoet te maerken vant
de Hogelwoertse poort tot Alphen toe/ in zes daghen moetse
gemaect zijn: Ende nemen vant naefte Lant of dat aenden
Dijk leyt/ sonder pets tegen te seggen.

1571.

Den 15. Februarij op een Vonderdach zijn de ballingen haer
hupsen verhuysz vooz drie Jaer langh.

Den 17. Maert op een Saterdach ist afgelesen datmen te Cat-
wijck soude delven. Ende Sonnevdaechs daer aen isser we-
der Of-laet ghecundicht vooz den Turck / datmen vidden
soude.

Den 5. April op een Vonderdach isser te Catwijck op Zee een
Rumder gheweest/ ende de Kerck gespaltet/ ende men heeft
inde Repnsbourger poort geseten ende gewaect.

Den 7. op een Saterdach heeft met het geschut beginnen thups
te halen vande Wient ontrent 280.

Den 9. op een Maendach isser tot Lepden afgelesen/ dat-
ter 200. Spangiaerts comen soude. Ende dat niemant en
mocht

mocht niet sijn goet upt de Stadt trecken.

1571. Den 10. sijnse vooz de middach ingecomen dooz de Hoge woert-
sche Poozte/ ontrent 108.

Den 11. op een Woensdach sijnse ingeboon die mette Gansen
gebaeren sijn van Catwijck.

Den 13. op goede Dypdach tusschen ses en seuen upzen sabonds
sijn de Spangaerts vae Pooztwijck ghetogen ende sijn een
deel op Daesch avondt weder gecomen/ ende dan der op Daesch-
dach.

Den 17. isser een Rummoer gheweest tegen de Spangaerts/ dat
ter niemandt upt noch in en mochte/ ende daer is ofgelesen dat
men niet huyten gaen Driicken en moet/ ende datmen de
Spangaerts niet uptooyen en moet/ ende daer sijn noch 80.
Spangaerts ingecomen de Rijn/ burger- poozt in.

Den 7. May op een Maendach isser weder een Rummoer ghe-
weest tegen de Spangaerts ende sy hebber twee gebangen
dier maercke.

Den 8. smergens tusschen 6. ende 7. upzen sijn de Spangaerts
naer den Bziel getogen de Witte- poozt upt/ ende sijn den 10.
wederom gecomen.

Den 11. op een Dypdach isser weder ontrent 40. wech ghetog-
gen. Ende naer den middach tusschen 2. ende 3. upzen sijn der
weder een deel ingecomen met een Vaen.

Den 16. Julius op een Maendach isser afgelesen dat de geen
die geen Soldaeten en hadden werden op gelt geset/ ende men
degon te geven den 31. Julius.

Den 31. op een Dijn/ dach sijn de Poozten gesloten geweest totte
middach 100/ ende daer worde tot Catwijck Justitie gedaen/
men sepde dat het die geweest sijn/ die daer gesmeeten (ver-
staet de Vreiden) hadden. Ende daer hadder twee her spel te-
gens de Bergant gelet ende hebben hem gequetst.

Den 6. Augustus op een Maendach isser een hijvagie gheweest
int graeuwe Susterhuys/ datter geen Mis ghedaen en wor-
de/ het quamt ont sluyten toe vande Susteren.

Den 10. op Sinte Louts- dach/ op een Dypdach werde ofge-
lesen datmen die boucken die opt Stadhuyt sijn soude visite-
ren.

Den 27. op een Maendach ist ofgelesen datmen den tiende pen-
ning geven soude vande Coemanschap.

Den 31. Septembrijs op een Sonnendach/ isser inde kercken
weder een oflaet vercondicht/ ende te bidden booz den Turck/
om dat sy soo veel Steden inneemt/ men hiel acht dagen daer
na Proceffe/ ende sabonds maechten de Spangaerts een Ru-
moer tusschen 9. ende 10. upzen/ datter een deel schamten nae
r Zee toe/ ende quamten ten een upz weder/ daer en was niet
te doen. Den

1571. Den 2. November is afgelesen alle de geen die aen de Spangaerts ten achteren sijn / soude comen totte Vaendzager die sout gelt geben.
- Den 7. November op Sinte Willeboorts-dach / smergens tusschen 8. ende 9. uppen sijn de Spangaerts wech getrocken de Hogewoerts-poozt upt / ende hebbender geweest 30. wecken / waer Dinsdach doen sp / Woon(dachs) wech trocken.
- Ten selven daghe is weder vanden tienden Penning afgelesen / ende den 14. weder.
- Den 18. op een Sondach heestmen Processie generael ghehouden / ende sabonts Pertobben gebrant: Datmen sepbde dat den Turck verlagen is / ende veel Christenen die gevangen waeren verlost sijn / dat een groote victorie was.
- Den 20. op een Dinsdach ist ofgelesen dat de Stede Rogge sal vercoopen / tot behouf vanden armen / de sack voor 50. scupbers.
- Den 22. ist afgelesen datmen geen tienden penning gebenen sal / vant Graen / ende sal duppen totten West toe.
- Den 13. December op een Vanderdach ist ofgelesen datmen geen hoetgelt verteeren en moet / noch geen vergaderinghe van Gebuyt.
1572. Den 10. Januarij op een Wypdach is ofgelesen datmen processie houden sal om dat de Coninginne bevalen is van kinde / sijnde een Soon.
- Ende in dese maent begonnen het ghetweer weder thups te haelen.
- Den 6. Februarij opeen Woon(dach) sijn der vijf waghens van Leyden naer Catwijck met Schuts ghebaeren om te waercken. Ende het begon te Driesen den 2. dach deser maent Lichtmis / datmen mette Skee ter Goude boer inde maart ende den 15. dach was deerste reys datmen mette Schupt naer Delft boer opte maart.
- Den 9. Maert op een Sonnendach ist weder vanden 10. Penning afgelesen datmen geben moet / ende daer sijn twee Conmissarijzen gecomen.
- Den 14. op een Wypdach heestmen ten Broers Processie gehouden acht daechs lange / datmen bibden sal voor Ducdalf vanden tienden Penning.
- Den 17. op een Maenddach ist weder gelesen vande 10. penning datmense geben moet ende Dirck van Hoessen is een van diet gelt ontfanghen zal.
- Den 2. April op een Woon(dach) ende het was schoztele Woon(dach) / ist ofgelesen datter twee vaendelen Spangaerden comen soude / ende daechs te vooren hadden de Geulen den Briel ingenomen ende inde Paes-kepligedagen quamense op Delft Haven

564
1572.

Tweede deel vande beschrijvinge

haben/ daer na te Schiedam/maer het werbe weder betonnen
van Spangaerts.

Den 9. op een woonsdach is tot Rotterdam een grooten mooyt
gheschiet vande Spangaerts die wel 200. Burgers ghedoot
hebben.

Den 8. Wepe op een Donderdach ist ofgelesen datmen de Geu-
sen geen assistentie doen en moet in geenen dingen.

Den 24. op een Daterdach op Pynster avondt heeft opt Zee
Rumoer geweest vande Geusen men seyt datter wel 82. Geu-
sen ghebleven sijn/ 27. ghevangen dander verbronnen.

Den 18. Jung op een Woonsdach heeft een Rumoer geweest/
dat den Burger geen Spangaert in en wilden hebben/ daer
sijnder vijf inden Dooyn gheromen/ maer sy moesten de pooze
upt.

Den 19. sijnder een deel vanden Burger hebben een eedt-gedaen/
ende moeten met getwee gaen.

+ Den 21. ist afgelesen datmen geen bzeemde Heeren dienen en
moet anders dan Duedalk. ende de Geusen cregghen doen der
Gou in.

Den 23. op een Manendach S. Jans baptisten avondt tus-
schen 7. ende acht upzen sijn de Wallingen ant straet gecomen
mit geweer ende sijn mette Burgermeesters obergheromen
ende eens gheworden om geen Spangaerts in te laeten/ ende
hebben alle Mans-personen boven de 17. Jaer ende beneden
de 60. Jaeren in gheschreven Meester Ian van Groeninghen
is inde Schout sijn plaets/ sommighe sijnder wech ghetogen
ende daer is ofgelesen datmen niet rooven/ noch geen kercken
smigten en moet/ noch de een die ander niet spytich toe spreec-
ken opte verbeurte vande Gallich / ende daer is een Gallich
opte Blauwe steen geset/ ende de Blindeman met noch twee
sijn ofgelaten.

Den 25. op een Woonsdach ist ofgelesen dat niemant upt de
Stede wijcken en moet / ende die upt sijn moeten weder in-
comen op 400. Croonen te verbeuren.

Den 26. tusschen 6. en 7. upzen sijnder ontrent 160. Knechten
de Vogelwoertsehe-pooze ingeromen.

Den 30. op een Sonnendach wasser een Rumoer vant roben
van sommige Hupsen.

Den 3. Julij op een donderdach sijn de Spangaerts tot Repus-
burch geweest / men septe datse vijftien last Coozns gehaelt
hadden. Doen moesten al den Burger waechen / ende daer
wasser 300. upt.

Den 4. op Sinte Maertens-dach quam Hobol booz de Sijl-
poozt met 400. Man somen septe.

Den 7. op een Maendach heeftmen recht gedaen/ ende de Kerck-
ken

1572.

ken sijn toegelaten/ end dijnisdach ende Woonsdach trocken de knechten upt met een deel van ons volck/ naer de Spangaerts toe / ende quamen Donnerdachs weder/ ende doen woerde Cornelis Willemsz. inden Hoorn ghevangen (ende den 19. weder ofgelaten) om dat hy verraet inde Stede gemaect soude hebben met syneiben inden Waech te seynben / ende was de Schout beholen. 's Wypdachs waren de knechten na Catwijck ghetogen/ sy werden verraen van die Nooztichger septmen/ daer bleef een doot van de Burgers. Ende Willem Ian Reyerz. ende Iooft Iacobsz. sijn Burgermeesters in Verhooch ende Iacob Symoncz. Ste.

Den 20. op een Sonnendach heeft men de eerste reys gepreekt inde Vrouwen kerck. I. P. C. H. van Alckemade sijn Regenten daer af.

Den 31. op een Donnerdach is de Graef vander Mey inghetomen savonts tusschen vier ende vyf upzen/ ende sijn knechten hebben Wypdach ende Saterdach sommige Cloosters geramponeert/ ende al het goet genomen ende veel geweld gedaen.

Den 4. Augusti op een Waenendach togen een deel knechten wech/ ende de Heer van Swieten quam weder in/ doen werde 's anderden daechs ofghelesen dat men al het Hoosgoet oyt Stadthups moet byngen.

Den 9. is de Graef wech gerogen / men seyt nae Amsterdam/ ende daer is ofgelesen dat men se victalie moer byngen.

Den 12. op een Wijnisdach ist ten Woers weder geramponeert als vander reys.

Den 15. op een Wypdach sijn der weder Schuts geset/ men seyt 1000. (doen was het Bon wacht of/)ende vier Waendzagers.

Den 17. is Munter met sijn knechten wech getogen/ ende daer sijn twee Pastooren inde Vrouwen kerck getrouw.

Den 6. September op een Sonnendach ist tot Leyden ofgelesen dat men weder Dienst doen soude inde Kercken / ende die uptgewecken waren moeten in 14. dagen weder incomen/ of al't goet verbeurt.

Dit volgende is geschreben upt een derde Bouciken in Sestienen.

Den 29. op een Waenendach/ ende Sinte Michiels-dach/ heeft een Remer van Beesbesingten totte Nonnen gheweest van Wijngaerdens Suldaten.

Den 31. heeft men weder inde Kercken gesmeten / Burgers ende Suldaten.

Den 4. October is afgelesen dat de Geestelichheyt haer Renten ende Pachten in 14. dagen op schrift ofte by eede seggen/ men soude.

1572. soude elc geven daer sp of leven souden / Andries Schot is eent
Ontfanger.

Den 5. op een Sonnevendach heefmen de eerste reys inde Pieters
kercke geyzecht.

Den 9. heeft Heynrick Broeckhovens zoon sijn eedt gedaen om
Schout te wesen.

Den 10. op een Vrydach sijn de Staten tot Leyden geweest.

Den 11. op een Saterdach is Gouriaen met knechten ingheco-
men in Wijngaerdens plaesse.

Den 17. op een Vrydach is ofgelesen / die uptgetogen sijn moe-
ten weder incomen op te verbeurte van 100. gouden Kealen.

Den 19. op een Sonnevendach heefter een Kemoer geweest in het
steecken / vande Crupre-broer van sijn precken.

Den 20. snachts heefter een Kemoer gheweest inde Pieters
kerck / daer is goet uptgehaelt. Daer sijn drie monicken de
Sijlpoort uptgelept. ende Vrijdachts is de Prince in Enck-
huysen gecomen.

Den 22. is ofgelesen datte Puffstinnenmeesters elck in sijn Pa-
rochie ontgaen sal / ende dan Coozn coopen voer den armen
ende sal duyzen tot Lichtmis / elck nae sp rijck sijn.

Den 30. op een Woonsdach is de Graef weder tot Leyden ge-
comen mit ontrent 100. Paerden.

Den 6. November op een Vonderdach tusschen 4. ende 5. upzen
is de Prince van Orangen tot Leyden gecomen mette Graef
ende quam van Haerlem. ende den 14. naerde middach tooch
hy weder wech naer Delft. ende doen Aetmen met Schaet-
sen inde vest.

Den 4. December op een Vonderdach ist ofgelesen dat alle de
geene die op gelt geset sijn / om den Prins te leenen / moetent
brenghen ende is de tweede reys.

Den 5. is ofghelesen datmen alle Mans-persoonen die hoben de
17. ende beneden de 70. Jaeren sijn / moetmen op schrift bren-
ghen ende moeten mit geweer gaen ende de Lantlupden moetent
haer Coozn / Boter ende Caes / in drie wecken binne brenghen.

Den 10. op een Woonsdach is de Graef tot Leyden ghecomen
naerden middach met troes ghehangenen van Haerlem ende de
Pater van S. Aechren tot Delft / ende is snachts ghehanghen /
vandere waeren inde Heer van Lochorst Hups / ende hy tooch
Vrydachts (middachts na Haerlem.

Den 13. op een Saterdach sabonds is de Graef weder ingeco-
men ende hebben teghens malcanderen gheweest ontrent ten
halswegen Haerlem opten weligen Berch / de Graef nam de
* Delft / daer bleef veel volcx ende tooch smanendachs weder na
Delft mit de 2. gevangens / de Pieters hert lach vol Soldatē.

Den 18. op een Vonderdach nae middach is ofghelesen datmen
06

2572. de huyfen huyten de Heynsburgger poozt moet offbrecken.
- Den 19. is Haerlem belegen ende seer beschoten. Ende Saterdaechs is Lopsen gearrent.
- Den 21. is ofgelesen dat den derden man mede upt moet.
- Den 24. op een Woonsdach was Kersabondt quam de Graef tot Leyden/ ende Wypdach isser een groote Justitie ghebaen van Soldaten die gevangen waeren.
- Den 31. op een Woonsdach Jaers abondt isser een Remoer geweest inde Wancraes Kerck van smyten en kooden.
1573. Den 2. Januarij op een Wypdach des abondts tusschen 6. ende 7. uppen begon den Coorn te branden an't Stadthuyjs daer de slach Clock inshing/ daer bleef een Man doot.
- Den 6. op een Wijnsdach nade middach quamen Gouweriaens knechten weder in/ sy waeren 's Wypdachs upt gereyft.
- Ende doen quam de spraeke tot Leyden datter een Remoer te Velft geweest hadde/ de Graef ende Bartel Entis sijn ghebanghen.
- Ende doen begoffmen de Vesten te maerken mitte Boltwercken/ ende daer worde een Leger tot Saffum gemaeckt.
- Den 10. op een Saterdach ist ofgelesen vant Coorn/ datmen tlast Roggen geben soude voer 80. goutgulden.
- Den 21. op een Woonsdach ist ofgelesen datmen den 100. penning geben moet vanden goen/ ende die upt haere huyfen sijn moeten weder incoemen.
- Den 29. op een Vonderdach togen de knechten wech naert Leger/ ende daechs daer aen ist ofgelesen dat die Graef van sijn Offitie geset is / ende wie yet bevels van hem heeft/ is mede te niet.
- Den 1. Februarij op een Sonndach / 'snachts isser een Remoer geweest van verraderpe / daer isser drie of vier gevangen/ ende daechs daer aen isser 'snachts een ober de Vest gevallen/ ende is verdzoncken/ het was Wastelabont/ ende den 5. isser Justitie ober den verdzoncken Man gedaen.
- Den 8. op een Sonndach ist ofgelesen datmen op byten sal/ van Leyden tot Haerlem toe / om haer ontfet te doen/ daer waeren veel Galepen toe gemaeckt tot Leyden.
- Ende sanderen daechs is gelesen datmen geen openbaer Dal houden en moet / noch geen Jonge Weesen van alderley dooden en moet.
- Den 17. op een Wijnsdach is de Gemeent een weest gedaen watse sweer moeten geben om die knechten te houden/ die int Clooster leggen.
- Den 18. is het gelt verhoort de stupbers een deupt/ de negendeupten een deupt / de byaspemting een deupt/ de elf deupten een deupt de drie groot eē oortgen/ de vierdalf groot eē oortgen/ de vijf

- de vijftalf groot een oortgen/ de stooters een oortgen/ dit en is niet geclopt de 7. groot ende 7. stupbers moet men cloppen van 7. groot een grootgen/ 7. stupbers een stupber/ 32. stupbers/ 4. stupbers/ ende naer adbenant soo veel meer.
- Den 16. Maert op een Waendach sijn de knechten weder wech getogen/ ende daer sijn Walen ingecomen/ die sijn totte Gemepnte gelept/ ende Noel is Regent vander Stadt.
- Den 18. sijn de Spangaerts tot Aepensburch geweest/ ende teyghen ons volck seer geschoten/ daer isser van haer een ghebanghen.
- Den 24. op een Woonisdach tusschen drie ende vier upzen/ heeft men de Clock geclept ende den Trom geslagen om te sien of de Schuits onck ter West comen soude oft noothwaer.
- Ende opten selven dach savonts te vijf upzen heeft ons volck upt Haerlem int Bos tegen haer Spanden geslagen/ het Leger vernielt datter veel volck gebleven is.
- Den 7. Aprilis op een Dinsdach sijn de Walen wech getogen/ ende weder ander knechten in.
- Den 17. op een Wypdach heeft men mette hupsen gheseten te herghuppen vande Rupden/ die voorde Pzins wech getogen sijn.
- Den 23. op een Vonderdach heeft men gheprecht/ ende is gherondicht dat die van Haerlem weder Victoije gehad hebben/ Ende opten selven dach heeft men tot Delft gebeelde stozmt.
- Den 28. op een Dinsdach ist ofgelesen datmen booz drie maenden Coorn soude roopen. Die upt haer hups sijn moeten in drie daghen weder in haer hups. De boomen moeten af die ofghekeurt sijn ende die knechts togen mede wech.
- Den 6. Mey op een Woonisdach ist ofghelesen dat den Burger het Coorn moet opdoen Caruw en Rogge.
- Ende heer vande ghebuppte is boven gheweest om de Mans op schijft te bzingen/ onme te comen te doen den eet den Coornick ende den Pzime/ Cornelis Dircksz. is Burgermeester/ daer en vil niet of.
- Den 13. is ofgelesen datmen geen Steden spijßen en moet die niet Ducdalye sijn/ ende gheen Coorn upt te bzinghen. Ende men heeft de gemeente haer goet gheschat van elke hondert gulden een stupber te weech te geven.
- Den 17. is Pieter Adriaensz. Burgemeester getworden in plaets van Cornelis Dircksz.
- Den 28. op een Vonderdach sijn der knechten inghercomen/ de Graef is mede inghebracht vant hups te Swieten.
- Ende doen wasser opte Meer een scher muting/ ons volck namt de vluchte daer quamen veel Soldaten in die gebarent waren.
- Den 30. is de Graef na Delft ghebracht met een Vaendel van onse Burgers opt hups te Honjen.

1573. Den 5. Junius op een Dinsdach op Bonifac-bach ist ofgelesen wie de Pzins lief heeft soude hert volgen/ by soude in vier dagen op sitten.
- Den 7. is de Pzins tot Leyden gecomen/ men seyt om Haerlem te ontfetten/ daer heyt een verraderge gheweest.
- Den 9. op een Woonsdach begon de Wode het volck te segghen vant gelt van eicke hondert gulden een sluyber ter weeck/ eick na sy geschat sijn vooz drie maenten.
- Den 12. na den middach quam in den Burger van Kotterdam ontrent 150. r. Saterdaechs voozden middach die van Welfe ontrent 250. met twee Vaenen/ ende nae den middach die van Doze ontrent 120. ende Sonnenbaechs smiddach die vander Soude ontrent 100. ende doen moften de Schoppen/ Spaen/ Dozken/ mit Parvantsups bzingen vande Gemeente.
- Den 8. Julius op een Woonsdach sijn alden Edeldom vande Pzins / uytgetoghen om Haerlem te ontfetten / met al de knechten van het Leger/ ende de Burgers/ de slach gheviel ontrent nachts ten 12. uppen somen sept/ daer was een groote verraderpe onder Pzincen Capiteynen/ datse geen Victorie ende hadden God betert. Den 12. septimen dat Haerlem over ging aen Ducdave.
- Den 20. op een Manendach begonnen ontrent Leyden veel Sloten af te byanden.
- Den 26. op een Sondach heeft ons Volck tot Waffenaer ghebarrent/ ende die Spangaerts hebben tot Nijphen geschant.
- Den 18. August op een Woonsdach heeft ons Volck die Kercke tot Warmont gebarrent.
- Den 25. op een Dinsdach/ waeren ons Volck aen Swieter-sups/ ende hebben een schermutsing gehad/ daer is een Coznel met een Vaendzager gebangen/ ende veel verflagen.
- Den 4. September op een Donnerdach/ heeft de nitulwe Bail-lou Foy van Brouckhoven sijn eerste Justitie gedaen / aen die Schout van Woubzегge.
- Den 6. op een Sonmendach/ placht Kermiss inde Baneraes Kerck te sijn/ nu heeft men op dien dach wagens met Coozen ingebzacht/ ende inde ander twee kercken mede.
- Den 9. op een Woonsdach hebben onse knechten by Haerlem geweest/ en hebben wel 300. Beesten ingebzacht.
- Den 12. heestmen die Paerdenmarkt die tot Walckenburgh pleecht te wesen tot Leyden gehouden.
- Den 23. op een Woonsdach heestmen beginnen de Wtlanders haer roerende goederen van Hysfraet / ende anders te vercoopen.
- Den 27. sijn de knechten ingecomen met 5. of 6. gebangen/ ende veel Westendise al by Haerlem ghaelt hebben.

573. Den 3. October op een Saterdag sinder Commissarissen tot Lepden geweest men heeft de Rijdom ontboden te vraghen wat sy begeeren te gheben tot Landts oorbaer door de Prins van Orangen.
- Den 8. op een Donderdach snachts tusschen een ende twee upren clepte de Clock dat de vpan den quanten aende Sijlbrugge/ doen heeft ons Volck datter noch stont afgebarrent.
- Den 10. ist ofgelesen dat de Schutters moeten gaen sonder mantel/ met geweer. Doen hebben ons Volck gebarent op veel Dorpen: ende de Schutters gingen met Pijp en Trom na de Wacht.
- Ende s' Woonsdachts heeft men te Lammen een Schants ghemaeckt.
- Den 5. November ist afgelesen dat men inde Herbergghen niet d'yncken moet/ ende geen bier hoger te v'rouwen dan van vier schellinghen/ ende t'zoot soumen setten. Ende die knechten hebben weder beuyt gehadt/ ende vier gevangens ingezacht.
- Den 19. op een Donderdach is ofgelesen/ ende alle eerbare waeren van Boter/ Caes/ Welck/ Sout/ op een prijs geset hoement vercoopen moet/ van Coorn ende van Laecken/ den rij en penning te geben.
- Den 29. op een Maendach tusschen 10. ende 11. upzen sabonts hebben de vpan den de molen afgebarrent buyten de Witte Poorte tot 6. upzen toe.
- Den 6. December op een Sonndach doen hebben de vpan den het Huys te Warmondt gertegen/ ende s' Maendachs de Schants tot Lammen doen werde de Molen afgebrant.
- Den 22. op een Dinsdach sijn de knechten op haer eygen cost gheset/ gebende vier en licht en wasschen/ ende men heeft se gelt van Pampier gegeven/ de Grootgens vijf Denyts/ elf penningen sijn een penning op geset.
- Den 29. op een Dinsdach hebben de v'p'uypters wel 39. ghevangens ende Allert Quyrijs Soon ingezacht met veel goers.
- Den 6. Januarij op een Woonsdach hebben de v'p'uypters weder veel goet ingezacht ende Saterdaghs mede.
- Den 10. op een Sornendach is tot Lepden ghemonstert de Schutters/ de v'p'onters bande Wacht ende de v'p'uypters.
- Den 15. op een Maendach hebben de Burgghemesters P. A. Seemtouwer, C. van Noorde, C. Brouwer, I. I. Half Leyen, het Groot verlost.
- Den 30. is een deel bande Burgers Stenevelt ende Sijlhof de muppen omgetogen ende twee Schepen gesoncken int schepden vanden Rijn, daer bleven drie bande vpan den.
- Den 4. Februarij op een Donderdach hebben de Peeren of lateren sefen dat men alle hoetgelden ende bande Woon soude s'haelen tot

1574.

tot behouf vanden armen.

Den 17. op een Woonsdach heeft de Gemeente haer suppel op schrift gebzacht.

Den 5. Maerte op een Wypdach begonnen de gorst opt Stadthups te brenghen ende t Sonnendaechs is ofgelesen die gheen Coorn en hebben moeten een eedt doen/ ende al vande Stadt Woot halen. Die Wypbuyters hebben altemet veel Deupe ingebzacht/ ende wy cregen weder vix ende ander goet van Velft over den Dam.

Den 25. Maerte op een Doerbach sijn de Poozten open gheset ende Saterdaechs is ofgelesen/ vant Pampiere gelt datment boben brenghen soude. Men heeft ter wijlen dat het gheflooten was Papiere gulden ende vijf stupbers ghemackt/ ende men heeft Grootgis en Doztgis van Cooper gestlagen.

Den 7. Apzillis op een Woonsdach sijn de uptlanders haer suppen verhuypze.

Den 16. op een Wypdach sijn al de knechten wech getogen/ datter niemant en bleef dan Mr. Andries knechten/ ende daer is op veel goets eregs geset.

Den 26. op een Maendach begonnen by Walchenburch te beiben om een Blockhups te maecken.

Den 23. Wep op een Sonnendach wast ommegang tot Leyden/ die Schutters gingen met haer getweer ont.

Den 25. op een Wjnsdach snachts/ quamen de vbanden weder tot Leyderdoyp/ tusschen 2. ende 3. uppen/ ende Mr. Andries met noch twee ofte drie bleeffen. Ende cregen den Dam/ den Daech ende Alphen/ maer daer bleef veel volck van haer.

Leyden
belegert
1574.

Den 29. smorgens clepte die Clock/ doen bleeffen een van haer/ daer werde Mr. Andries hooz in gebzocht.

Den 3. Junius op een donderdach/ snachts tusschen 12. ende een uppen werden de Clocken geluyt/ datter een groote victorie geweest is vande Scheyen.

Den 7. op een Manendach hebben de Wypbuyters veel beupts ingebzacht/ ende Pieter quaetgelaer.

Den 19. op een Manendach/ hebben de vbanden de Schans ingerregen.

Den 28. hebben de Heeren weder het Coorn bescheyen/ ende daer is weder een Gallich aende Blauwesteen geset.

Den 30. op een Woonsdach heeft de Heer ons bewaert/ vooz een Gemackte bzandt. Ende men begon doe Coorn upt te deelen/ elck mensch een achtendeel die Coorn hadde.

Den 2. Julius op een Wypdach begonnen in elke Won/ hooz upt te geben/ elc mensche een half pont daechs vooz sijn hooft/ het pont vooz een grootgen.

Den 25. op een Sondach heeftmen de eerste veps inde Vanzraes

Tweede deel van de beschrijvinge

- traes Kerck gheprecht.
- Den 29. op een Donderdach (inergens vouch) heeft ons botck uptghetrocken teghen haer vbanden om een Schants in te nemen.
- Den 4. Augusti op een Woondach / heeftmen een half pond bzoots gegeven/ende Donderdachs heeftmen mouc-rouc uptgedeckt het pont vooz een grootgen.
- Den 20. op een Vrydach heeftmen een pont van een Couch (verstaet van Mout) elck mensch vooz drie dagen gegeven.
- Den 22. isser een Placcaet ghelesen / opee vier houcken bande Staet / hoe dat de Spaensche Capiteynen gestwozen hadden / waert datse in Leyden quamen / niet een kindt en souden laten leven.
- Den 27. op een Vrydach gafmen Mout-couch / ende een vierens deel beschuyts vooz een Couch.
- Den 31. ist ofgelesen dat elck mensch een half pont vleys halen sal / twee pont vooz vier dagen / maer die noch vooz 8. of 14. daghen bzoot hebben / en moghen geen halen / den armen om niet / dan sy moeten daer vooz aende West werken / ende dan der om gelt.
- Den 2. September op een donderdach deeldemen het vleys upt inde Kercken / het pont vooz negen deuyts.
- Den 6. gafmen weder Mouten-kouck / Gersten-bzoot / ende Beschuyt / ende Vrydachs weder vleys / ende den 13. wederom.
- Den 15. op een Woondach quamen drie posten in / ende bzochten goe tijding in.
- Den 28. op een Vrydach heeftmen Paerde-vleys ende Dypen mede gedeelt. Ende doen isser een Dypf inghetomen / ende Woondach noch een.
- Den 1. October op een Vrydach isser 50. Koepen ende 30. Paerden gestagen / ende aen elck mensch een Pondt gegeven / ende het was het leste vleys. dat gedeelt worde.
- Den 3. op een Sondag (inorgens ontrent tusschen 7. ende 8. uren) is Leyden ghespyst / ende men hadde in vyf weecken maer eens bzoot ghedeelt. Ende de Vpandt is doe veretrocken ende hadde gelegen 78. Weecken en drie dagen.
- Den 4. des avondts is de Prins van Orangen in ghecomen ende heeft de Wer versettet.
- Den 10. November op een Woondach / was een Bede-dach / ende Vreplighe-dach.
- Ende in dese tijt isser een groote Sterfte geweest. Ende een groote dierte / een achtendeel boters 12. gulden / een stuck hof boters ses stuyvers ende sevendalvestuyver ende groot sycysen van een Sack Carwe met malen 8. stuyvers.

Leyden
musee.

Den

1574. Den 7. December op een Woon(dach) ist Heplige dach geweest/ om dat den Wpant altemael verdrocken was/ men voer weder den Dam ober naer Velft.
- Den 12. Dach op een Sondach is de Heer van Noortwijcke met sijn Soldaten uptghetrocken op sijn Doyp ontrent 14. daghen.
- Ende in dese Maent hebben de Wonneesters gaen schryven ende in ons Bon waren 846. Personen/ 188. Koepen/ 4. Calven/ drie Vaerden/ een Warchen/ Thien Last anderhalbe Sack Carwe/ 3. Last Roggen 8. Last Mout/ 6. Last Haebers/ 46. Sack een Achtendeel Gooft.
1575. Den 8. February op een Oinsdach is de Ontversiteyt te Leyden ingehaelt mitte Schutterije/ ende twas Heplige dach/ sp waeren int Barbaren Sufter-huys.
- Den 7. Maerte heestmen byde Sybzege een Schants begiuen te maecten.
- Den 21. Mepe op een Saterdach sinder vier Vaendelen knechten ingecomen.
- Den 13. Jung op een Wanendach isser ofgelesen datmen den 100. penning geben moet vande Hupsen.
- Den 17. Julius is ongeropen dat Amsterdam ende Wtricht/ + vooz bybeuyt gegeben is.
- Den 3. Augustus is ofgelesen datmen den vyftichsten penning geben moet vande Hupsen.
- Den 4. op een Sondach isser een remoer geweest tot Leyden/ de Pater van Roomburch is gebangen/ om dat hy Wis wilde doen in Sinte Catharijnen Sufter-huys. Ende daer is noch een Vaendel knechten ingecomen.
- Den 16. September op een Wp(dach) heestmen het groot geschut ofgeschoten van blytschap dat Boyschuy (verstaet Bos-su) de nieuwe Stehouwer gehangen is/ met noch meer andere Heeren ende Ebdom/ dat een groote vitzoye was/ ende selve is Saterdachs ofgelesen.
- Den 23. op een Wp(dach) isser een Rumoer geweest vande Soldaten ende den burger: doen heester thien personen upt een Bon moeten waecten. Ende de Galch is vande blautwesten gebaen.
- Den 25. clepte de Clock namiddach tusschen drie ende vier upzen de vanden quamen te Doeterwoude.
- Den 29. op een Vonderdach heeft ons Volk tot Doozschoten gebarent/ de vanden waren tot Dooztiger hout/ en al die Doypen.
- Den 24. December op een Saterdach/ heestmen weder den 100. penninck vande Hupsen moeten geben.
- Ende in dese Maent sijn de Wallingen haer goet te rooy gheset/ ende

- ende mede geseten om te vercoopen.
1576. Den 22. Januarius op een Sonnevendach snachts heeft een starcke Wint gewaep/ dat veel schade geschiet is.
- Den 18. Maert op een Saterdach ist afgelesen dat de gemeent weder gelt moeten seenen.
- Den 25. op een Sonnevendach heeft men veel reeschap gemaecht om naer Amsterdam te vaeren/ maer sy quamen wederom tot Leyden/ daer weder twee geschoten.
- Den 6. Aprille op een Vrydach/ hebben de Engelschen een Ruemoer gemaecht/ ende namen de Hogewoertse poozt in.
- Den 31. Julius op een Vrydach/ heeft men weder moeten geven den 50. Penningh vande huyfen. Ende wy gaben 64. staphers.
- Den 1. Augustus op een Woonvdach was tot Leyden victoer om dat Brussel overgegaen was.
- Den 31. op een Vrydach is de nieuwe Clock opgetoghen/ sy wooch 9970. pondt. Burgemeesteren W. I. R. I. Brouwer, C. W. C. H. Gael.
- Den 28. September op een Vrydach ist bedeldach geweest/ om dat men bidden soude/ ende dat de Staten van Brabant vereenicht sijn om de Spangaerts upt het Land te brengen.
- Den 21. November op een Woonvdach ist ofgelesen dat men Amsterdam, Haerlem, Oudewater, ende Schoonhoven niet spijten en sou op lijfstraf/ want men haer vooz vbranden hout.
- Den 5. December op een Woonvdach sijn de goen die die van Amsterdam hebbe leggen binnen Leyden te roep geset/ ist datse niet aen dese sijde en coomen binnen een tijt.
1577. Den 1. Maert op een Vrydach was Victorie dat de knechten upt Haerlem waeren.
- Den 15. April op een Manendach is den appel opten Stede Toozn geset.
- Ende daer is afgelesen datter Glippers goen ontlagen sijn.
- Den 18. Augustus op een Sonnevendach heeft men de eerste Reys omgegaen vooz den armen/ sy moete niet meer gaen be- delen byde huyfen.
- Den 10. September op een Vrydach is ofgelesen vanden 100. penning te geven.
1578. Den 8. Februaer quam de Tijdinge tot Leyden dat Amsterdam vereenicht is niet dese Landen.
- Den 7. Maerte brocht men Ceeltgens om vanden C. penning vande huyfen.
1579. Ende Maent van Julius isser in veel steden Remoer gheweest over het offetten vant rooper gelt. De doxtgens sijn op 3. penninghen de dupten op een penning/ ende de penninghen op een halve penning geset.

1580. Den 5. Januarij op een Wydach is den Prince van Orangen hier geweest / ende vertrock Saterdaechs na Woerden.
 Den 29. Februarij op een Sonnedach is ofgelesen Oyenbaer oozloch tegen Loven, Mechelen en Henegouwen.
 Den 6. April op een Woonsdach is binnen Leyden sabonds tusschen 5. ende 6. uppen een gedruys geweest gelijk een Hert- bevinghe / seer Wonderlick dat het niet en Waepde ende was seer stille / de Clocken gaven geluyt vant gedruys.
 Den 30. November sijn brieskens omgebracht vanden L. penning vande hupsen / ende wy gaven 6. gulden 3. stupvers.

Ende hier mede comen wy ten eynde
 van het tweede Deel vande Leyt-
 sche Beschrijvinge.

1802
The first of the year is a fine one
and the weather is very pleasant
and the crops are all well
and the people are all well
and the country is all well
and the people are all well
and the country is all well
and the people are all well
and the country is all well

There are many fine things
to be seen in the country
and the people are all well
and the country is all well
and the people are all well
and the country is all well
and the people are all well
and the country is all well

Het derde Deel

bande

Beschryvinge

der Stadt

LEYDEN

in

HOLLANDT.

Hier deelt Deel

Hande

Beſchryvinge

der Stadt

LEYDEN

III

HOLLANDT.

Corte beschrijvinge vande Re- geringe der Stadt Leyden.

Beminde ende waerde Lesers ende
mede-Burgers/ alsoo ick inde beschrij-
vinge van mijne Geboort-stadt Leyden/
int lange verhael gedaen hebbe/ soo van
haere eerste beginselen/ vergrootingen/
vermeerderingen/ ende tgeene daer aen is
dependerende: mitsgaders alle het geene
de selve Stadt overgecomen ende weder-
baren is: ende inden Jaere 614. dooz

Innele-
dinge tot
het derde
Deel van
Leydens
Beschrij-
vinge.

ben Druick alle man gemeen gemaeckt hebbe. Ende dat ick
van meninghe geworden zy (den selven Druick geheel ende al
uyt vercocht sijnde) dewijl mijn Godt almachtich daer toe
tijt ende ghesoutheit beliest heeft te verleenen/ de copie op
een nieu te oversien: ende bewijse ick tsebert dien tijdt van
eenighe saecken/ naerder ende meerder kennisse ghecreghen
hebbe/ van meninghe geworden zy de selve copie te amphi-
ren ende te vermeerderen/ in vele ende verscheyden plaetsen
omme daer mede de curieuse ende weetgierige Lesers te be-
lieben. Insonderheyt dewijse inde selve mijne eerste beschrij-
vinge niet met allen gesept is / van wie ofte op wat wijse/ de
vegeringhe van Leyden gedaen ende gestuyt werdt. Soo
hebbe ick goet gebonden int cozte pec te schryben vande Re-
geringe/ stuyt ende tbelept van ons out ende liebe Leyden:
omme in den tweeden Druick van onse Beschrijvinge te die-
nen dooz het derde Deel der selver. Dienvolgende omme mis-
ne oberigen tijdt/ in het geheel niet te vergeefs ofte onnutte-
licken dooz te brengen: hebbe ic de selve rege:inge coztelicken/
doch waerachtelicken boozgenomen te beschryben. te weten
op wat wijse/ ende dooz wat Collegien/ Ampten ende Offi-
cien/ de Stad Leyde over veele honderden Jaren/ geregeert/
gelept ende gestuyt is geweest: ende noch heden ten dage ge-
regeert / ghelept ende gestiert werdt: zoo wel in het hoogste
gebiedt/ als in mindere Staten/ ampten ende Collegien. Al-

Wat in het
derde Deel
verhandelt
zal werden.

les conform de Privilegien/ heele oude ende nieuwe Keuren ende Oubonantien deser Stede/ daer van sijnde. Welckers eygen woorden/ tot gelegen plaetsen/ sels verhaelt ende ingheboeche sullen werden/ voor soo vesle ick die hebbe connen becomen.

Die tot hier toe als een inlepdinge gheseyt hebbende/ soo sullen wy comen totte saecke zels/ beginnende met het opperste ende hoochste Collegie/ wesende den Breden Raedt ofte de groote Vroetschappe, representerende het Richaem deser Stede/ gelijk inde eerste Burgerlicke Keure van den Jaer 1582. gesept wert.

VROETSCHAPPEN ENDE VEERTIGEN.

By wat Privilegie Leyden gequalificeert is om Veertigen te mogen bekiefen.

De Stadt Leyden ghelijck alle andere Steden van Hollandt ende de West-Vrielandt, is over veele Jaeren geregeert gheweest/ by het Collegie van de groote Vroetschappe ofte Veertigen, besaende in Weertich Personen/ de welcke up de Agerste ende ghequalificeerde van de Burgeren verkozen werden. Daer toe de Stadt by verscheyden Privilegien/ ende oude Handvesten/ van de Graven van Hollandt is gheoetropeert ende gheauthoriseert. Te weten by Hartoch Philips van Borgondien opten 22. Aprills inden jaere 1449. voor een tijt van acht Jaeren/ twelck daer naer by den selven Hartoge int Jaer 1451. voor noch tien Jaeren is verlangt. Ende alhoewel by Vrouwe Maria Hertoginne van Borgondien ingewillicht was/ het selve recht te mogen ghebruycken/ ten eewigen dagen by seckere Privilegie van date den 23. Martij 1476. zoo is selve by andere Privilegie vanden 20. Julij des Jaers 1481. opten Name van Maximiliaen ende de Maria, Hartogen van Oostenryck/ weder roepen/ op ten nieuwe Weertigen ingestelt/ ende toegelaten te ghebruycken tot wedersegghen toe. Ende by de Huldinghe vanden 14. Decembrys 1495. ghedaen aen Philips, Cers-hartoge van Oostenryck, ende den innehouden van een generale Privilegie de Steden van Delft, Leyden, Goude, Amsterdam, Rotterdam ende Schiedam, vergont was de Privilegien van de Veertigen/ met dat daer aenleest te useren ende te ghebruycken/ tot dat sijn Genade tot den ouderdom van 25. jaer gecomen soude zijn. So is inden Jaere 1510. den 10. Octobris/ Privilegie van de Weertich opten name vanden Keiser Maximiliaen vernieut ende vergunt voor een tijt van drie Jaeren. Verder inden Jaere 1514. binnen deser Stede secken

heren thutst different ende geschil/ genomen ende geballen sijnde tusschen
 enige hande Woetschap / Officieren/ Burgeren ende Ingesetenen
 metten Burgermeesteren/ Thesoziers ende andere Officiers/ roeren-
 de het verkiezen so vanden Veertich/ als andere saecken de Politie ra-
 hende: zoo waeren opten 28. October eenige Gecommitteerden alhier
 geschickt/ omme die natnlich ende byzindelich te vereenigen. Epntelic-
 ken is de Stadt Leyden inden Jaere 1519. opten 21. Junij by D. W.
 Keeser Karel de vijfde gepreilegieert/ de Veertigen te mogen verkie-
 sen ende te ghezupcken/ tot wederseggen toe. Ende is te dier tyden by
 Keeser Karel de vijfde opt rapport vanden Heeren Frederick van Re-
 nesse, ende Mr. Vincent Cornelis zoon, de welcke upt den name van
 den Keeser tot Leyden ghesonden waren/ omme haer te informereen
 vanden twist/ ende oneenichept die onder de Woetschappen was / een
 nieuwe Veertich vercooren ende gestelt/ de welcken den eedt acnde selve
 Commissarissen hebben gedaen : De woorden ende de rebenen van dese
 Commissie genomen upt het selve Privilegie/ sijn van desen inhoud:

Verander-
 ringe van
 de Veertich
 ten tijden
 van Karel
 de vijfde.

Alsoo by onse openen Brieve vanden 26. October lest leden,
 wy om seeckere redenen, ons daer toe porrende, wedergeroepen
 ende gerevoceert hebben de Veertich, den welcken wy onser Ste-
 de van *Leyden in Hollandt* daer te vooren inden Jaere 1514. tot on-
 sen wederseggen verleent ende geordonneert hadden, hier sy dan
 d'Ingesetenen van onse voorschreven Stede, zichten onse voorsz.
 Revocatie getoont hebben, dat sy de voorsz. Veertich van ouden
 tijden hebben gehadt, ende dat de welvaert vande selver onser Ste-
 de daerinne gelegen zy. Ende daeromme onlangs int consenteren
 van onse leste Bede in Hollant, ootmoedelick gebeden hebben
 hem luyden de voorsz. Veertich te willen restitueren. Des wy
 aensende hoore goetwillicheyt, ende totte welvaert vande selve
 onser Stede, hem geconsenteert ende toe geseyt hebben, ende van
 doen toe geseyt hebben, te dien eynde onsen lieven ende ghetrou-
 wen Neve ende Stadhouder Generael van Hollant, Zeelant ende
 Westvrieslant, den *Grave van Nassau* gecommitteert in onse Stede
 van *Leyden* te reysen ende aldaer van onsen wegen alsulcke Veer-
 tich Persoonen, daer toe nut sijnde te ordonneren ende te stellen.
 Ende de selve Veertich alsulcke macht ende autoriteyt te geven
 als hem aensende onse eere, ende tprohjt vander voorsz. Stede
 goet ende redelijck duncken soude. Ende also onsen voorsz. Ne-
 ve ende Stadhouder daer toe overmits zijn reyse, alldoe van onsen
 wegen inder Duytscher Landen, ende aldaer noch is, niet en heeft

mogen vaceren noch verstaen: waeromme wy tot sijner begeerten, onsen lieven ende getrouwen Rade *Frederijc van Renesse*, ende *M^r. Vincent Cornelis zoon*, by onsen Brieve vanden 10. Maerte lesfleden, gecommitteert hebben in onse voorsz. Stede van *Leyden* te trecken ende aldaer informatie te nemen vanden State ende conditie vande Ingesetenen der selver Stede, omme uyt dien tot veertich Perfoonen toe, de norabelste ende rechtvaerdichste te kieseren, ende voorts aldaer te vernemen, wat authoriteyt, wy den selven Veertigen in heure Institutien best zoude mogen geven, ende ons van al rapport doen. Doen te weten dat wy des voorsz. is ghemerct den gemeynen Ingesetenen van onse Stede van *Leyden* Supplianten, geneghen wesende tot haere Supplicatie, willende met henluyden met goeder trouwen procederen, ende henluyden onsen voorsz. toefeggen onderhouden, behoort hebbende het rapport van onse voornoemde gedeputeerden, ende heur advijs. Wy by rijpen Rade ende deliberatie, van onsen seer lieven moeye Vrouwe *Margarite*, Eerts-hartoginne van *Oostenrijck*, ende Gravinne van *Borgondien*, Hartoginne ende Tochteneresse van *Savoyen* &c. en vande Luyden van onsen Secreten Rade, en van onse Finantie, in desen onsen Landen, geordonneert den voorsz. Supplianten de Veertich gerestitueert: ende zo verre noot sy van mensch gegunt, verleent, geconsenteert hebben, restitueeren, verleenen ende consenteeren, uyt onse sonderlinge Gratie by desen, henluyden daer toe noemende de volgende Perfoonen, &c.

Maecht
bande Weert
igen om
een ander te
mogen her
kieseren.

By dit selve Octroy is de Weertige ofte de Woetschappe/ geauthoriseert/ zoo wanneer dat yemandt uyt den haeren/ comt te overliden ofte uyt de Stadt te vertrecken/ eenen anderen te verkiezen in de selve plaetse. Vlyckende by de volgende woorden:

Ende ingevalle eenige vande voorsz. Veertich oflijvich werde, ofte buyten onse voorsz. Stede ter wooninghe treckt, ofte andersints vande selve Stede hem absenteert, Indien ghevalle zullen die andere vande Veertich in Stede van dien aflivighen of geabsenteerde Perfoone, eenen kieseren ende Ordonneren vanden nobelsten ende Rechtvaerdichsten Perfoonen, die sy in haere Consciencien, nutte ende bequame, daer toe kennen ende weten zullen, out wesende ten minsten 28. Jaeren. Ende geen gebroeders, Vaders ofte kinderen wesende, van eenighe vande voorsz. Veertich.

¶ Eenem

Eenen nientwen Veertich alzoo vercooren wesende zoo werdt in het selve Privilegie geseyt. Dat hy by den Schout der Stadt Leyden in synen Dienst inghesetels ofte geïnstituert/ ende den Oydinaren eedt afgenomen zal werden/ daer van zo luyden de woorden als volcht:

Di Schout van Leyden gelast den nientwen Veertich te instituert.

Ende de welcke Personen by den xl. aldus vercooren wesende, gepresenteert zullen werden, onsen Schout van Leyden ter tijt sijnde, de welcke hem luyden van onsen wegen Institueren zal, ende alles doen. Ende voort laerlicx ghelijck vanden anderen Veertich, den behoorlicken ende voorverhaelden Eedt ontfangen sal.

Met welck Octroy/ comt ober een te stemmen ende genoegsaem te accordeeren/ de tweede Burgerlicke heure vanden Jaere 1582. de welcke is sprekende vant verkiezen vande Veertigen/ in plaetse van aflywichheid/ ofte upt de Stadt metter woon verrocken wesende/ ende is vanden volgenden inhout:

Eerst sullen de voorschreven Veertigen, zoo wanneer eenighe uyt den heuren comen te overlyden, uyt deser Stede mitte wooninghe te vertrecken, oft anderstints vander zelve hem te absenteren: in haer vergaderinge opt Raedt-huys, by de meerderheyt van stemmen, andere inde plaetse, vanden overleden, verrocken ofte absenten verkiezen: achtervolgende het Octroy vanden voorghe-noemden Keyser Kaerle de vijfte, gegeven den 21. Iunij vijftien hondert negentien, de welcke aen handen vanden Schout, den ghe-woonlicken Eedt zullen doen.

Leydens heure vant verkiezen ende beeden van Weertighen.

Den Eedt de welcke de Weertighen gewoon sijn te doen is dees volghende:

Ick gelove ende swere, dat ick den Coning van Spangen, met alle zijne adherenten verclare ende houde voor mijne Vyanden, dat ick de Graeflichheydt ende hoghe Overicheydt vande Landen van Hollandt, Seelandt ende Westvrieslandt, ende zulcx oock de selve Landen, mitsgaders deser Stadt Leyden, goet, ghehou ende getrou zal wesen. Deselve Graeflicheyt, hoge Overheyt, Landen ende Stad, zal gehoorsamen ende assisteren naer mijn uysterste vermogen, tegens alle ende eon yegelicken der voorsz. Graeflicheyts, hoge Overheyt, Landen ende Stadts vyanden. Dat ick voorts als Veertige gheropen sijnde, omme te helpen verkiezen, isy de Sectien, of oock Burgermeesteren ende Thresoriers, zal kiesse de ecrbaertste.

Den eedt van de Weertighen.

erbaerste, beste ende verstandichste, ter eeren vander Graeflick-
heyt ende welvaren deser Stede dienende. Van gelijcken dat ick
geropen sijnde als Veertige, met ende beneffens die vande Vroet-
schappe, omme te opinieren in Gemeene Lants, of deser Stede
affairen, naer mijn beste wetenschap opinieren, Stemmen ende
Raden zal, ter eeren vander Graeflickheyt, hoge Overicheyt ende
Landen, mitgaders deser Stadt *Leyden* welvaeren. Ten laetsten
dat ick d'inhouden vande Ordonnantien ende bevelen vander
Graeflickheyt ende hoge Overicheyt naer mijn beste vermogen,
volcomen ende onderhouden zal.

Dus verre ghespzoocken hebbende van het Octroy ende macht deser
Stede/ omme de Veertigen te mogen bekiefen ende te stellen/ de ma-
niere vande verkiezinghe ende Investiture vande zelve: Soo sullen wy
met weynich woorden yet schrijven van haer ampt ende authoriteyt/ zo
ten dienste vanden staet vanden Lande int gemeen/ als tot nut ende
voordeel vande Stadt *Leyden* en de Ingesetenen vanden int bysonder.
Op de Staten van Hollandt ende West-Vrieslandt is in den Jaere
1587. opten 16. October/ Staets-ghewijse vergadert sijnde binnen
Haerlem, seckerre verclaringhe gedaen/ aengaende de forme ende Rege-
ringe vanden Lande ende Steden van Hollandt ende West-Vrieslandt,
mitsgaders vande outhepdt des selver/ waerinne beschreven en ghe-
stelt werdt/ wat macht de Ridderchappen, Edelen, Steden ende leden,
sijn hebbende/ inde selve Regeringe: Waer van de woorden sijn vanden
volgenden inhoudt:

De Steden hebben meest al een form van Regeringhe, te weten
een Collegie van Raeden of Vroetschappen, geconstitueert sijnde
vande notabelste uyt den midden vande gantsche Burgerye. Dese
sijn in sommige Steden Veertich, in andere van 36. in andere van
32. 28. 24. of 20. Persoonen, ende sijn de Collegien vande selve
zo out als de Steden, ofte immers dat geen memorie en is van ha-
re beginfelen. De Persoonen eens vercoren zijnde, dienen haer
leven, ofte Poorterschap langhe gheduyrende, in plaetse vanden
geenen die sterven, ofte haer Poorterschappen verlaeten, worden
by tselve Collegie tot haeren gelieven, gecooen andere Personen,
uyt het midden der Burgeren tot vervullinge vant getal.

By dese Collegien alleen is de macht omme te adviseren, re-
solveren ende Disponeren, van alle saecken, concernerende den
Staedt vanden Lande, ende der Steden respective: ende wat tselve
Col-

Macht en-
de authori-
teyt vande
grootte
Vroetschap

Collegie adviseert, resolveert ende disponeert, wert by de gantsche Burgerye gevolcht, daer tegen noyt eenigen inbreuck ofte oppositie, vande Burgeren is gevallen.

By dese Collegien worden laerlicx gecooen de ordinarijse Magistraten, te weten vier, drie ofte twee Burgermeesteren. En seven of meer Schepenen, omme te dienen voor een Jaer. In sommighe Steden geschieden dese electien absoluteck, ende in sommighe by Nominatie van dobbel getal, daer uyt by den Stadhouder de verkiefsinghe van gewoonlick getal werdt gedaen. Omme nu de Collegien vande Edelen ende de Steden te brengen in eene Vergaderinge, en kan niet geschieden dan by Gedeputeerden vande selve: oversulcx als om cenighe merckelicke saecken te beraetslagen, van node is de selve te vergaderen, zo worden die beschreven, met Insertie vande principaeste poincten: die by den Collegien in deliberatie geleyt ende daer op geresolveert sijnde, worden afgesonden alsulcke Gecommitteerden, als zy vertrouwen ende met alsulcken last ende Resoluien als sy bevinden ten dienste vanden Lande te behooren. Ende dese Gecommitteerden, alsulcx (mette Ridderenschappen ende Edelen) by den anderen vergaderende, Representeren de Staten van den selven Lande, niet dat zy luyden in haer Persoonen, ofte uyt hare Authoriteyt de Staten zijn, maer alleen uyt crachte vande Commissie van haere Principalen: ende sijn de selve Gecommitteerden gehouden wederkeerende haren Principalen te doen van alles goet ghetrou rapport.

Wt welcke verclaringhe volcomentliken ghesien werdt dat het Collegie vande Veertich/ heeft het opperste ghebiedt inde Steden. Ende Representeret een ghedeelte/ ende vooz een lidt de Staten vanden Lande van Holland ende West-vrieslandt. Ende heeft Leyden onder de selfde Vergaderinghe de vijfde stemme ende plaetse/ vooz zodanighe Personen als by de groote Woetschappe spetsalicken daer toe werden gecommitteert.

Geijck zy desgelijcx alleen de marke hebben omme van haeren Tweegen/ te Committeren ende te seyn den Persoonen/ omme ordinarij te compareren in het Collegie vande Ed. Wo. Gecommitteerde Raden vande Staten van Holland ende West-vrieslandt. Ofte int Collegie vande de Admiraliteyten tot Amsterdam. Ende extraordinarij met ghebeurten neffens de andere groote Steden/ inde Collegien vande Staten Generael, den Raed van State, Reecken-kamer vande Staten Generael, als in de Reecken-kamer van Hollandt, vooz een tijdt van drie achter een volgende

De Woetschap heeft het hoochste gebiede inde Stede.

Seint Gecommitteert en int de hoochste Collegien.

gende Jaeren/ conform de Resolutien dien aengaende by de Staten van Hollandt genomen.

Wat Sta-
ten ende
Diensten
by de Vroet-
schap abso-
luyt ver-
zozen wer-
den.

By de selve Vroetschappe werden absolutelicken verzozen de vier Burgemeesteren, de sestiën Personen, daer upt volgende de Privilegien deser Stede by den Stadhouder van Hollandt zels/ ofte byten de va-
len van Hollandt wesende by den President. ende den Procuratoralen Ra-
de van Hollandt de acht Schepenen gecoopen werden/ gelijck hier naer
tiffne plaetse gheseyt zal werden. Den Thresorier Ordinaris, den Pa-
briek-Meester ende opstender van des Stadts ghebouwen ende werck-
ken. De Rojeer-Mesteren, omme te staen over het hoozen ende stuyten
van alle de sreckentighen zoo wel de groote vanden Trezorier ordina-
ris/ Verponding-gaerden/ en Collecteur vande Bier-erogis/ als vande
cleynen/ van alle de geene die eenighen outfang van des Stadts goederen
ende penningen zyn hebbende. Desgelijck den Raedt ende Pensionaris,
den Secretaris, den Griffier ende onder Secretaris, daer van alles hier
naer gesprooken zal werden.

Alleen de
Vroetschap
mogen de
Stad bes-
waren.

Byten consent vande Vroetschappe/ en vermacht niemant/ het
lichaem deser Stede te beswaeren met Lijf of e Losrenen. noch der
Stede Excisen te verhoogen ofte verminderen/ noch de restanten vande
Paehiers van dien quijt te schelden/ ofte langhe atterminationen te ver-
leenen/ noch eenige groote ende nieuwe gebouwen ende andere saecken
van Impozantie booznemen. In somma by dit Collegie befaect/ als
tot hier toe geseyt is de opperste macht ende regeringe der Stad Leyde.

Wie dat
eygentlick
Vroetschap
is.

ick behinde in een geheele oude keure deser Stede/ spreekende van
de Vroetschappe/ daer by verstaende die Burgermeester ofie Schepenen
sijn/ ofte geweest hebben/ ende desselvs macht/ dat alhoewel die in gee-
nen actuelen Dienst en waeren/ eben wel vermochten de Burgeren te
gebieden/ eenige keuren te onderhouden op te boeten daer inne begrepen
zijnde: de woorden die souden daer van als volcht:

Des zal die Vroetschap voortaan wesen ende hieten die aenden
Gerechte geweest hebben, ende die selve Vroetschap die aenden
Gerechte geweest hebben, zellen van allen leeme ende vechtelick
daer sy by comen bieden mogen, ende bieden der Stede Keur te
houden, gelijcken of zy anden Recht waeren, ende dat tot sulcken
Boeten, als die Keuren daer of inhouden, ghesijcken of zy anden
Recht waren. Ende want dit der Stede grootelick mede gaet, en-
de om dat dese Vroetschap te meer daer toe ghehouden zel wesen
redoën als voorz. is, zoo zel elck vander Vroetschap voorz. die
opten Heyligen Sacraments-dach na den Gerechte gaen ende vol-
gen den Heylighen Sacrament, ende hebben een paer hantschoen
ende een mengelen wijns, ende desgelijck zel elck hebben op sin-
te Martijns-avont inden Winter een mengelen Wijns.

Veroe-

Verreende het beroepen vande vergaderinghe vande groote Vroet- Door wie dat de Vroetschap vergadert wert.
 schappe/ die staet tot discretie ende Oudomantie vande Burgemeeste-
 ren/ soo wannes datter eenige saecken ten dienste vanden Lande/ ofte
 deser Stede te verhandelen sijn/ daer toe haer consent ende resolutte
 bereytscht werdt: ende dit achterbolgende de 13. Burgerlike Keure
 vanden Jaere 1582. wesende van desen Inhoud:

Burgermeesteren zullen den Breeden Raed, so dickmaels doen
 vergaderen als sy des noot achten, mits hem doende verwittighen
 24. uyren te vooren, tzy aen haer Persoonen, of tharen woonste-
 de, aen yemant van bequamen ouderdom. Ende wie gesont, ende
 ten tijde vande wete thsijnen huysse, binnen der Stadt was, of voor
 de uyre vande vergaderinge binnen gecomen sijnde, hem zonder
 van Burgermeesteren oorlof te hebben, gheheel af-hout, zal ver-
 beuren xxiiij. stuyvers, ende naer 'tquartier vande gesette uyr com-
 parerende zes stuyvers, beyde ten behouue vanden Armen, ende
 onwillich wesende de boeten te betalen, zal den Schout, ten ver-
 claren van Burgemeesteren ende Schepenen, de selve uytleggen,
 ende doubelt dadelick weder inwinnen. En geen saecken inden
 voorsz. Breeden Raedt verhandelt, en zullen voortgang hebben,
 dan by 'tmeerendeel vande jegenwoordighe stemmen verwillicht
 zullen sijn.

Met het laetste Lidt van dese spreekende / wat resolutien vande
 Vroetschappe van waerden sijn ende vast ghehouden moeten warden
 comt over een te stemmen ende te accorderen mette 14. Keure deser
 Stede/ ghemaect indan Jaere 1547. als mede noch een veel ouder
 Keure/ wesende van desen Inhoud:

Item van alle saecken daer die Schout, Burgermeesteren ende
 Schepenen te doen hebben die Vroetschap te ontbieden, om la-
 sten wille vander Stede, hoe sy ghenoomt moghen wesen, zoo en
 zellen die lasten als voorsz. is, geen voortganck hebben, dat van
 waerden wesen ende blijven sal, ten sy datter die meeste vander
 Vroetschap geconsenteert hebben, die inder stede Boeck staen ge-
 schreven vander Vroetschap, zonder yemandt anders daer op te
 roepen.

Wat resolu-
 tinnen by de
 Vroetschap
 genomen sijn
 van waer-
 den gehou-
 den werden

Waarwel dat de Stadt Leyden met verscheyden Privilegien by de
 Graven van Holland van tijt tot tijt verreegen hebbende/ gencropeert
 was/ omme geresgeert te werden by de Veertigen/ geïgen wop hier voo-
 ren

De Weert-
gen by den
Prince van
Orangien
tot 28. ver-
mindert/
redenen
waeromme

ren genoegsaem gesept hebben/ ende eenighe honderden Jaeren alsoo geregeert was. Soo heeft nochtans zijn Princelike Excelentie Wilhelmus van Nassau, Gouverneur ende Stadthouder van Holland ende Zeelandt opten 14. October inden Jare 1574. coyt nae de ontfettinge deser Stede/ tgetal der selver gebracht op 28. Personen/ bestaende inde vier Burgermeesteren/ necht Schepenen/ ende tseften Veertigen ofte Raden. Wat hem daer toe beweechde/ ende waeromme zuler geschiede/ dat verclaert hy zelfs in sterkeren Missive/ gesonden aen Jonckheer Jacob vander Does, Superintendent ende Commissaris vanden Leyden/ van date den 8. November 1575. upt Rotterdam, daer inne dese volgende woorden gelesen werden:

Ende dat wy om seeckere goede redenen, oock ten versoucke vande principaelste vande Magistraten, Schutterye ende Burgerye, tvoorleden laer in Ostobri na den Ontzet der selver Stede, seeckere provisioneele Ordonnantie gemaect, by de welcke alsdoen nieuwe Burgermeesters ende Schepenen, mitgaders oock seeckere 16. Personen, als Vroetschappe, ende in plaetse vande voorsz. Veertich hebben gestelt gehadt, alles onvermindert der selver Stede Hantvesten ende Privilegien, indien daer eenige mochten zijn ter contrarien, &c.

Daer by de
Heer vanden
Gherechte tegen
gewonten
Recht wort.

Den Prince van Orangien Wilhelm van Nassau, Ho. Mem. opten 14. October inden Jare 1574. opt Raethuys ghecomen wesende/ ende inde vergaderinghe vande Heeren vanden Gerechte geproponeert hebbende/ dat hy ten dienste vanden Lande/ ende omme ghewichtighe redenen/ de voorszefde veranderinge genootsaect was te doen/ nochtans sonder prejuditie van haere Privilegien/ indien daer eenige mochten zijn ter contrarien/ zo hebben die vanden Gerechte daer tegen geprotesteert dat zy inde voorsz. Electie metten gevolge van dien niet en consenteerden/ nochte van mentinge waren tegen haeren Edt te doen: alles blyckende by de Acte van Protestatie/ schriftelicken aen zijn Excelentie/ ten zelven dage overgegeven/ wesende van desen Inhoud:

Akte van
Protesta-
tie tegen
den Prin-
ce.

Die vanden Gerechte van Leyden, ghehoort hebbende de propositie van sijn Excelentie, ende verstaende dat sijn Excelentie van meyninge was, tgetal vande Veertigen deser Stede te verminderen, ende voorts voor de ordinaris tijden, te procederen tot Electie vande Burghermeesters, Schepenen ende Thesaurier, ende oock van eenighe personen geen Poorters der voorsz. Stede wesende, adverteren by desen sijn Excelentie, dat de selve Stede by de Voorfaten vande Conincklike Majesteyt, onsen aldergenadichsten Heere, als Grave van Hollandt,

lande, onder anderen verken is van een Privilegie, dat niemant tot het Veertichdom of Schependom, ofte andere publijcke Officien gecooen ende gestelt mach werden, dan de gene die zeven Iaren Poorters deser Stede gheweest zijn, ende alhier voor den selven tijdt heur continuele residentie gehouden souden hebben. Ende dat sy de selve Privilegie besworen hebben, ende daeromme oock protesteren ende verclaeren by desen, dat zy inne de voorsz. Electie, ende tgevolge van dien, niet en consenteren, noch van meeninge zijn jeghens heuren Eedt te doen, &c. Aldus ghedaen opten 14. October anno 1574. ende was geteykent

I. van Hout.

By welke Protestatie zy daer naer by een tweede Acte opten 10. Januarij 1575. gepersifreert hebben. Des niet tegenstaende is zyn Excelentie met de selve veranderinge ende verminderinge voozt gedaen/ de 28. Persoonen vercoozen/ be-eedicht/ ende in haren dienst gestelt. Ende is dese verminderinge gebleven totten 9. October 1576. ten welken dage de Vzoetschappe wederomme ghebracht werde/ volgende des Stadts oude Privilegien/ tot Veertich personen.

anno 1576.
de Vzoetschapp weder tot 40. Personen gebracht.

Tot hier toe zoozt als het mogelicken geweest is vande groote Vzoetschappe/ ende desselvs Ruyt ende aushoortrept gesproochen hebbende/ zal ich hier tot een besluyt by vougen/ by wat Persoonen dit Collegie bedient is inden Jare 1449. totten Jare 1471. toe/ ende eenige Jaren daer naer/ want die alle te schryven die ich de namen hebbe/ soude ich die moeten beginnen zedert den Jare 1386. ende die brengen totten Jare 1640. toe/ welchen arbeet een geheele lange Beschryvinge is bereyffschende/ ende teghen mijn voornemen/ om cozt te zyn/ is steybende/ daeromme zal ich alleen van eenigge Jaren de selve alhier verhalen.

Dit sijn de Veertich Persoonen/ gecoozen by den Scho-
rechte ende Vzoetschapp den 21. Julij 1449.
staende in de Stedebouck 229. verso.

Coen van Oosterwijck.
Willem van Boschuyfen.
Floris Pieters zoon.
Beuckel Heerman,
Louwe vander Goude,

Jacob van Sonnevelt.
Jan van Noorde.
Jan Dirck Coenen zoon.
Jacob Rijswijck.
Dirck Coen Gerritsz.

Willem Heerman.	Symon Vrederijck Bartelmsz.
Ian Rijcken Soon.	Ian van Weer.
Symon vander Woude.	Vop Ians zoon.
Gijsbert Pieterszoon.	Iacob van Noorde.
Kerstant Nannen zoon.	Claes Horst.
Ian van Zijl Claes zoon.	Claes Claes Willemfz.
Ian Henrick Paedfen zoon.	Paedfe Pieters zoon.
Iacob de Bastaert van Alckemade.	Huygo van Swieten.
Arent van Rollant.	Floris Claes Horstfz.
Ian van Swieten.	Willem Bort.
Gijsbert van Swieten.	Iacob van Noorde Alewijnfz.
Dirck van Noorde.	Willem van Leeuwen.
Symon Vrederijck Willemfz.	Claes Mast.
Ian Tacye.	Willem van Swieten.
Claes Post.	Symon van Noorde.
Ian van Sonneveldt.	Dirck vander Does.
Willem van Bosch.	Floris Heerman.
Ian Heerman Florisz.	Willem vander Does.
Vranck vander Does.	Ian Dirck Gerit Montfoorden soon
Heyn Rijners zoon.	Dirck van Zijl.
Symon Vrederijck Dirckfz.	Arent Heerman.
Gerrit van Ougstgeest.	Pieter van Swieten.
Pieter de Bruyn.	Willem Jacobs zoon.
Gerrit Heerman.	Floris van Boschuyfen.
Symon Paedfe.	Huyge Spruyt.
Alewijn van Noorden.	Ian van Noorden.
Gerrit Rijswijck.	Gerrit van Sonneveldt.
Iacob Veen.	Claes Ian Claesz.
Gerrit vande Werve.	Adriaen van Poelgeest.
Ioost Heyaricx zoon.	Ian van Sonneveldt.
	Philips van Noorden.
	Arent Gerrit Pouwelsz.

**Dese volgende zijn metter tijt
gecomen inde pl. erse bande
gene die overleden zijn/ en
de comen totten Jare 1471.
toe.**

Gerrit van Lockhorst.

**Dit zijn de Veertich gecosen
naer Inhout der Dancbe-
ste / 21. daghen in April
1477. ende staende tuc ste-
debouck**

debouck 228. verso

Jacob van Woude,
 Floris van Alckemade,
 Gerrit van Poelgeest
 Adriaen van Poelgeest,
 Willem van Zijp,
 Hugo van Swieten,
 Ian van Naeltwijck,
 Kerstant Nannen zoon,
 Dirck Wouter Daniëlsz.
 Floris Heerman,
 Willem vander Does,
 Willem van Boschuysen Florisz.
 Floris van Zijl.
 Cornelis van Sonneveldt,
 Pieter de Grebber,
 Claes van Leyden,
 Floris Jacob Montfoorden zoon,
 Adriaen van Swieten,
 Jacob van Noorde Aelbertsz.
 Gerrit Heerman,
 Matheus van Berendrecht,
 Henrick vander Laen,
 Willem Claesz. op Ganfoorde,
 Pieter Reyngertsz.
 Ian Gerritsz. van Berendrecht,
 Floris Pieters zoon,
 Philips Nachtegael de jonge,
 Symon Paedle,
 Coen van Oosterwijck,
 Willem van Boschuysen Willemsz.
 Floris van Alckemade Huygensz.
 Claes Mast,
 Ian van Tethroede,
 Gerrit Buytewech,
 Pieter Iansz. van Noortrich,
 Adriaen vander Mye Martijnsz.

Willem vander Graff,
 Ian Conings zoon,
 Ian Willemsz. de Bruyn,
 Pieter Bouwens zoon,
 Willem Heerman Beuckelsz.
 Ian Dirc Ysbrants zoon,
 Claes Ian Claes zoon.

**Dese naerholgende Perso-
 nen zijn de Deertich / naer
 uptrouwinghe der Hantbest
 den 20. Julij 1481.**

Gijsbert van Raephorst.
 Floris van Alckemade, Ridder.
 Adriaen van Poelgeest, Ridder.
 Ian van Swieten.
 Huygo van Swieren.
 Adriaen vander Bouchorst.
 Kerstant Nannen zoon.
 Willem van Boshuysen, Ridder.
 Floris Heerman.
 Ian Gerrit Pouwels zoon.
 Gerrit van Sonneveldt.
 Claes van Leyden.
 Symon Paedle.
 Willem van Boshuysen Florisz.
 Dirck van Bosch.
 Floris Pieters zoon.
 Ian Coninx zoon.
 Jacob van Boshuysen.
 Cornelis van Sonneveldt.
 Ian van Lockhorst.
 Willem vander Does.
 Gerrit Buytewech.
 Henrick vander Laen.
 Claes Ian Claesz.
 Willem Heerman.

Willem Claesz. op Ganfoorde.	Willem Stoop.
Henrick Paedse.	Ian van Leyden.
Pieter Pieter Rembrants zoon.	Adriaen Florisz. van Adrichem.
Iacob Heerman Gerritsz.	Pieter Paedse Claesse.
Glaes Huygen zoon.	Floris Heerman.
Gerrit de Vroede.	Coen van Boshuysen.
Pieter Heyn Reyerfz. z. zoon.	Henrick Floris Soon.
Bruyning Spruydt.	Ian van Swieten.
Willem Ian Conings zoon.	Willem van Coulster.
Cornelis Mast.	Dirck Floris Soon.
Philips Nachtegael.	Philips Nachtigael.
Ionge Ian Stoop Kerstantfz.	M ^r . Ian van Seyst.
Bruyning van Boshuysen.	Iacob Symons zoon.
Dirck Dirckfz.	Cornelis Heerman.
Ian van Tetroede.	M ^r . Willem Symons zoon.
	Willem Ian Kerstantfz.
	Gerijt van Lockhorst.
	Heynderick vander Does.
	Ian Arentfz. van Beringen.
	Frans Gijsberts zoon.
	Floris Iacobfz.
	Willem van Boshuysen.
	Dirck vander Bouckhorst.
	Ian van Berendrecht.
	Floris van Bosch.
	Pieter de Grebber.
	Martijn Roelofs zoon.
	Ian Claes Ians zoon.
	Gommer van Boshuysen.
	Philips vander Laen.
	Ian van Honthorst.
	Claes Dirckfz. Houtcooper.
	Isaac Ale wijs zoon.
	Pieter Ian Pieterfz.
	Bouwen Willem Gerritsz.
	Frans Gerrit Doenzoon.
	Iacob van Sonnevelt.

**Dese naerbolgende Personen
zijn van tijt tot tijt ghecomen
in de Deertighen / in
plaese van de overledenen/
ofte andere die vertrocken
sijn: ende comen ontrent tot
den Jaere 1510. toe.**

Gijsbert vander Bouckhorst.	
Willem Heerman Florisz.	
Dirck van Hont-horst.	
Dirck Aelbrechts zoon.	
Ian Heerman Floris zoon.	
Hobbe Pieters zoon.	
Gerrit Rijswijk.	
Ian vander Bouckhorst.	
Heynrick van Alckemade.	
Floris vander Bouckhorst.	
Hugo Huygensz. van Swieten.	
Ian Kerstans Soon.	
Bruyning Heerman.	

Pieter Pouls zoon.
Cornelis Paedse.

Claes Dircksz. Houtcooper.
Pieter Jan Pieters soon.
Gerrit Heye.

**Namen bande Veertigen van
de 19. October 1510. staens
de int Privilegie-bouck so-
lio 89.**

Gerrit Ians Soon.
Maerten Roelofs Soon.
Pieter Dircksz. Grebber.
Floris van Bosch.

H. Floris van Alckemade, Ridd.
H. Willem van Boshuysen, Ridd.
Claes Ian Claes zoon.

Adriaen Dirck Soon.
Ian Oom Claes Soon.
Dirck Pieterfz. opten ouden Rijn.

Jacob Heerman.

**Namen bande Veertigen in
den Jaere 1519. gestelt vol-
ghende het laerste Octroy
ghgegeven by D. M. Kerp-
ser Karel de vijfde, den 21.
Junij.**

Pieter Henrick Reyersfz.

Bruyning Spruyt.

Cornelis Mast.

Ian Stoop Kerstants zoon.

Gijsbert vander Bouckhorst.

Ian vander Bouchorst.

Heynrick van Alckemade.

Ian Kerstants zoon.

Ian van Leyden.

Koen van Boshuysen.

Henrick Floris zoon.

Willem van Coulster.

Philips Nachregael.

Mr. Ian van Seyst. D. med.

Mr. Willem Symonfz. D. I. R.

Cornelis Iansz. van Noorde.

Isack Alewijns zoon.

Ian van Berendrecht.

Henrick vander Does.

Pieter van Sijl.

Cornelis Heerman.

Willem Willems soon.

Ian Henrickfz. van Warmont.

Dirck Otten soon.

Ian Arentfz. van Beringen.

Frans Gerrit Doen soon.

H. Genit van Lochorst, Ridder.

Henrick vander Does, Schout.

Mr. Willem van Oy Symonfz.

Mr. Ian van Seyst Doctor Med.

Willem van Lodesteyn.

Cornelis Mast.

Ambrosius Colen.

Dirck Otten zoon.

Ian Stoop Kerstants zoon.

Wernbout Pieters zoon.

Volckert Roelofs zoon.

Ian Reyers zoon Brouwer.

Dirck Florisfz. Heermalen.

Pieter Ian Pieters zoon.

Claes Dirckfz. Houtcooper.

Gerrit Ian Gerrits zoon.

Willem Ian Kerstantfz.

Isack Alewijns zoon.

Bouwen Willemsfz. van Warmont.

Pieter Grebber.

Heynrick Floris' zoon.	Gijsbert Kerstants zoon.
Philips Nachtigael.	Claes Claes zoon.
Floris van Bosch.	Floris van Adrichem.
Ian Claes Ians zoon.	Iacob Deyman.
Ian Paedts Claes zoon.	M ^r . Dirc Claesz. Houtcooper.
Ian van Boshuysen.	Dirc vander Bouckhoort.
Floris Iacobs zoon.	Iacob Cornelisz. Gorter.
M ^r . Vranck Paedts.	Iacob Claesz. Houtcooper.
Ian Claes Alewijns zoon.	Gerrit Ewouts zoon.
Willem Willemsz. Brouwer.	Ian van Berendrecht, Baillij.
Frans Gijsberts zoon.	Adriaen Iansz. Brouwer.
Huych Mees zoon.	Gerrit Heerman.
Adriaen Gerrits zoon.	Mees Garbrantsz. Waerdeyn.
Ian van Tol.	Claes Adriaens zoon.
Wouret Iacobs zoon.	Dirc Aelberts zoon.
Ian Ians zoon Blauwer.	Seger Huygen zoon.
M ^r . Ewout wel.	Gerrit Beuckels zoon.
Frans Gerrit Doen zoon.	Koen van Boshuysen.
Isack Claes zoon.	Cornelis Willemsz. Waerdeyn.
Ian van Honthoort.	Jan Claesz. Rootfieder.

**De volgende Personen zijn van tijt tot tijt gecomen in de plaerse bande afghestorben Weertigen ende sijn een deel genomen npt het Ste-
de-bouck pagina 134. ende romen totten 7. Septem-
ber 1574.**

Ian Ianssen uytredet.	Jan Paets Bouwens zoon.
Willem Iacob Willems zoon.	Jan Frans Gijsberts zoon.
Ian Claes Cornelis zoon.	Jan Heye Gerrits zoon.
Frans Gerritsz. Gool.	Philips van Henegouwen.
Pieter Heynricxz. Buys.	Claes Reyer Claes zoon.
Cornelis Pouwels zoon.	Anthonis Franz. Muys.
Gerrit de Vrye.	Willem Dircxsz. Olyslager.
Cornelis Ians zoon de Wilde.	Pieter Paets Pietercz.
	Willem Bouwens zoon.
	Jan van Endegeeft.
	Henric Wollebrants zoon.
	Jan Cornelisz. Cock.
	Jacob vander Does.
	Jacob vander Graft.
	Gerrit Aelbertsz. Brouwer.
	Jacob vander Does.

Willem Aelbrechts zoon.	Huych Willems zoon.
Quyrijn Allerts zoon.	Quyrijn Claes Garbrantsz.
Gerrit Frans Doen zoon.	Dirck Gerritsz. Smaling.
Mr. Cornelis Pieters zoon.	Cornelis Adriaensz. Brouwer.
Cornelis Claes zoon Wantstnijder.	Jan van Brouckhoven.
Claes van Berendrecht.	Jan Claesz. Coorncooper.
Claes Lambrechts zoon.	Jan Wiggers zoon.
Mr. Floris van Tol.	Jacob van Loo.
Cornelis Paedts.	Jooft van Sonnevelt.
Jan Huych Andries zoon.	Mees Alewijns zoon.
Floris van Oy.	Jooft Willems zoon.
Claes Alewijns zoon.	Mr. Cornelis van Veen.
Claes Jan Claes Alewijnsz.	Jan vander Graft.
Claes Cornelisz. de Wilde.	Mr. Cornelis vander Hooch.
Henric Florisz. van Wassenauer.	Dirck Lambertsz. van Witgeest.
Dirck vander Does.	Dirck Jacobsz. Reygersberch.
Jooft Jacobsz. Wantstnijder.	Jonge Garbrand Meesz.
Adriaen Ysbrantsz. Wantstnijder.	Jan Dirck zoon Brouwer.
Gerrit Roelofs zoon.	Cornelis Dircksz. Gool.
Gillis Dirck Otten zoon.	Mr. Reyer Jacobs zoon.
Michiel Jans zoon.	Claes Cornelisz. Vergeyl.
Jan van Adrichem.	Jan Gerritsz. Buytewech.
Willem Willem Bouwensz.	Jacob Thomas zoon.
Jonge Dirck Jans zoon.	Jan Jans zoon Brouwer.
Cornelis van Noorde.	Pieter Jacobsz. de Haes.
Arent Gerrit Ewoutsz.	Isac Symontsz. vander Graft.
Cornelis Gerritsz. van Poelgeest.	Claes Willemsz. van Warmont.
Claes Jansz. de Goede.	Jacob Ysbrants zoon.
Jan Adriaens zoon.	Gerrit Jacobsz. onder de Cloe.
Symon Jan Reyersz.	Robrecht de Maringij.
Willem van Borssen Jacobsz.	Jan Jansz. van Baeridorp.
Claes Oom Jans zoon.	Pieter Pieter Joris zoon.
Dirck Willemsz. Olyslager.	Pieter Oom Pieters zoon.
Adriaen Pieter Garbrantsz.	Jonge Pieter Paedts.
Huych Claesz. Gael.	Willem Jan Reyers zoon.
Cornelis Huygen zoon.	Pieter Henricxz. van Wassenauer.
Mourijn Claes zoon.	Cornelis Cl. Lamb. van Swieten.

Villem de Milde.	Jacob Thomas soon Brouwer.
Jan Jansz. van Banchem.	Ian Iansz. Brouwer.
Huybert Alewijns soon.	Claes VVillemfsz. VVarmont.
Willem van Loo.	Gerrit Jacobsz. onder de Clock.
Claes Jans soon Brandt.	Jan Jansz. van Baersdorp.
Gerrit Wiggers soon.	Pieter Pieter Iorisz. van Correveelt
Cornelis Gerritsz. de Haes.	Pieter Oom Pietersz. van Ofwegē
Pieter Adriaensz. vander Werf.	Jonge Pieter Paedts.
Gijsbert Heynrixsz. vander Does.	Willem Jan Reyers soon.
Dirck Dircksz. Stien.	Pieter Henricxsz. van Wassenaer.
M r. Symon Iansz.	Cornelis Claes Lamberts soon.
Claes Adriaens soon.	Huybert Alewijns soon.
Bouwen Paedts Jans soon.	Willem van Loo.
Jan Lucas zoon Goutsmid.	Claes Iansz. Brandt.
Claes Gijsberts soon van Dorp.	Gerrit VViggers soon.
Frans Fransz. van Duyfeldorp.	Cornelis Gerritsz. de Haes.
Dirck den Oosterling.	Pieter Adriaensz. vander Werf.
Olivier Philips soon.	Gijsbert Henricx soon.
Dirck van Kessel.	Dirck Dircksz. Stien.
Ian Gijsbertsz. Backer.	M r. Symon Ians soon.
Gijsbert Dirck soon Gool.	Claes Gijsbertsz. van Dorp.
Cornelis Willem Iooften.	Ian Lucasz. van Wassenaer.
Pieter Cornelis zoon.	Claes Adriaens soon.
Sander Aelberts zoon.	Bouwen Paedts Ians soon.

**Der Collegie bande Veertighe
gheduyzende de Belegeringe
ghe der Stadt Leyden/ be-
stant in de volgende Per-
soonen.**

Cornelis van Noorde.
Dirck Willemsz. vander Burch.
Huych Claesz. Gael.
Cornelis Huygē van Thorenvliet.
Dirck Gerritsz. Smaling.
Cornelis Adriaensz. van Barrevelt.
Dirck Jacobsz. Reygersberch.

Dirck den Oosterling.
Oliphier Philips soon.
Dirck van Kessel.
Ian Gijsbertsz. Coorencoper.
Gijsbert Dircksz. Gool.
Cornelis Willem Iooften soon.
Pieter Cornelis Floris soon.
Sander Alberts soon.

**Wolke bande Namen der Per-
soonen / de welke ten tijde
bande verntewinge bande
Lept-**

Leysche heeren gheweest Allert Willemsz. van Sassenhem.
 zijnde inden Jaere 1582, **Iacob Allertsz de Haes.**

Deertige geweest zijn; ghe- Ian Kerstantz. vander Morsch.
nommen upt selve Keurbouck Hobbe Floris soon.

pagina 120.

Willem Iansz. van Heemskerck.	Mr. Symon Fransz. van Merwen.
Willem van Loo.	Ian Gijbertsz. Coorncooper.
Cornelis Adr. van Barreveldt.	Mr. Symon Ians soon.
Cornelis Huygensz. van Toorenvliet	Cornelis Willemsz. Botercooper.
Pieter Oom Pieterfz.	Andries Iacobsz. Waerdeyn.
Pieter Pieter Ioris soon.	Dirck Iacobsz. vander Graft.
Gerrit Wiggerfz. van Duyvelant.	Cornelis Ians soon Valckenburch.
Claes Gijbertsz. van Dorp.	Bouwen Ians soon Keyser.
Claes Adriaensz. Brouwer.	Iacob Willemsz. vander Burch.
Cornelis van Noorde Iacobsz.	Isaac Claesz. Schilder.
Pieter Adriaensz. vander Werf.	Adriaen Gerritsz. Coman.
Ian Brouwer Ians soon.	Louris Adr. van Swaenswijk.
Cornelis Gerritsz. de Haes.	Louris Huygens soon Gael.
Ian Lucasz. van Wassenaer.	Ian Iansz. van Baersdorp.
Bouwen Paets Iansz.	Claes van Heussen Steffens soon.
Ian Paets van Santhorst.	Ian van Broeckhoven.
Huych van Alckemade.	Ysbrant Dircksz. Wiffcher.
Andries Schot.	

Det Collegie bande Deertige tot hier toe gebzacht hebbende / ende dat
 de bozere continuatie noch veel schryven ende lesen / verepschen soude:
 hebbe ick goet gebonden / te comen totten Jaere 1614. of daer ontrent /
 te meer debyle ick van mentinge 3p / inde beschryvinge vant Collegie
 bande Deeren bande Gerecht / de namē van het selve Collegie te byen-
 gen banden Jare 1575. totten Jare 1618. zijnde selve Jaer dat by sijn
 Princelike Excellentie Ho. Mem. om eenige gewichtige reden op ten
 23. October sinnen Leyden / de Droetschappen ende Deertigen heran-
 dert zijn: ende van daer tot anno 1640. toe / daer inne vooz een goet ghe-
 deelte de nieuwe aengeromen Deertigen genoemt werden.

De naemen van het Collegie bande Droetschappen ende
Deertigen vooz de veranderinge als hier vooz ge-
sept / bestont in dese volgende Persoonen.

<i>Burgermeesteren.</i>	Pieter Arentsz. Deyman.
Vranck van Toorenvliedt.	Dirck Gerritsz. Hogeveen.
Laurens Huygensz. Gael.	

Schepenen.

Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Jan Pieters soon de Bye.
 Jan Adriaenz. Knotter.
 Jacob Cornelis Leeufvelt.
 Pieter Huygen du Boys.
 Cornelis Claesz. van Nootdt.
 Frans Duyft Brouwer.
 Jacob Iansz. van Assendelft.

Vroetschappen ende Veertigen.

Claes Adriaenz. Brouwer.
 Jasper van Banchem.
 Cornelis Iansz. Valckenburch.
 Gerrit Leenaerts soon.
 Philips Lantschor.
 Pieter Cornelisz. de Haes.
 Jacob Paets Cornelisz.
 Amelis van Hogeveen.
 Andries Iaspersz. van Vesanevelt.
 Huych Pieters soon Kodijck.
 Clemens van Baersdorp.
 Willem Claesz. Warmont.
 Huych van Nes.
 Harman Everts soon.
 Mr. Jacob van Brouckhoven.
 Lambert Claesz. van Swieten.
 Willem Cornelis Tijbault.
 Tijman vander Graft.
 Huych Aryen Andries soon.
 Mr. Franc Duyck de Iode.
 Jan Ybrantsz. vander Nesse.
 Dr. Cornelis Weesp.
 Cornelis Paets.
 Ysbrandt Dircksz. Visscher.
 Adriaen Mourijnsz.
 Claes vander Werf.

Mees Willemsz. van Assendelft.
 Pauwels Stock.
 Mr. Jan Pieterfz. Dou.
 Frans Adriaen van Leeuwen.

**Daer de veranderinge gedaen
 by den Prince van Oran-
 gien Maurits van Nassau/
 soo heeft het Collegie van
 Veertigen bestaen inde vol-
 gende Personen.**

Burgermeesteren.

Pieter Arentsz. Deyman.
 Amelis van Hogeveen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.
 Gerrit Lenaerts soon.

Schepenen.

Jasper van Banchem.
 Andries Iasperfz. Vesanevelt.
 Huych Kodijck.
 Jacob Cornelisz. Leeufvelt.
 Jan de Bondt.
 Jacob Willemsz. Verboom.
 Daniel Symonsz. van Alphen.
 Dr. Gerard Lantschor.

Vroetschappen.

Claes Ariaens soon.
 Franck van Thorenvliedt.
 Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Mr. Jacob van Brouckhoven.
 Jacob Cornelisz. Paedts.
 Willem Claesz. Warmont.
 Frans Adriaenz. van Leeuwen.
 Philips Lantschor.

Veertigen.

Cornelis Iansz. Valekenburch.
 Pieter Cornelis zoon de Haes.
 Huych van Nes.
 Harman Everts zoon.
 Bastjaen Ians zoon.
 Ian Mathijs soon van Tol.
 Matheus Gerritsz. Tollenaer.
 Aryen Pieterfz. van Polanen.
 Gerrit Evertfz. Roos.
 Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Ians soon Orlers.
 Arent Willemsz. van Bosch.
 Mees Iacobfz. van Sanen.
 Christoffel van Nieuwenhoven.
 Adriaen Iansz. van Stavereen.
 D r. Willem Moerbergen.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijsberts zoon Schaeck.
 Adriaen Henricfz. van Tetrode.
 Cornelis Henricfz. van Goteñ.
 Cornelis van Warmond. t.
 D r. Willem de Bondt.

Anthonis Quijnsz. Buytenveest.
 Carolus Gallus.
 Andriès Henricfz. Clouck.
 Adriaen Adriaensz. van Leeuwen.
 Claes vander Meer.
 Ian Pieters zoon de Haes.
 Ian Pieterfz. vander Maersche.
 Ian Iacobfz. van Bauchem.
 Lenaert Gerritsz.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Frans Iansz. van Borfen.
 Gerrit Matheus zoon Tollenaer.
 Mourijn Cornelisz. vander Aa.
 Iacob Iansz. vanden Berch.
 Cornelis Maertenfz. Vlietentoorn.
 Cornelis Dirck soon Block.
 Pieter Andriefz. Vefanevelt.
 Cornelis Dirckfz. van Achthoven.
 Thjs Willemsz. van Tol.
 Harman Adriaensz. Koeckebacker.
 Dirck Leendertfz. Keth.
 Foyt van Sijp, Notaris.
 Ian van Marcken.
 Meynaert Iansz. van Aeckeren.

De volgende Persoonen zijn naderhac op de Broetschappē ende Weertighen zels gecooen in de plaetse vande ghene die overleden ende gestorven zijn totten Jaere 1640. inclusys toe.

Iacob Iansz. van Tetrode.
 Ian Rippertfz. van Groenendijck.
 Sacharias Cloot.
 Cornelis van Dorp.
 Dirck Lucas zoon Walbeeck.
 M r. Willem Paedts.

Pieter Iooften Warmont.
 M r. Gerart Hogeveen.
 M r. Symon van Baersdorp.
 M r. Willem Goes.

In het begin vanden Jaere 1639, Bestont het Collegie vande Weertighe in de volgende Persoonen.

Burgermeeſteren.

M r. Willem Paedts.
 Ian Rippertfz. van Groenendijck.
 Rob-

Robbrecht van Rossum.
M^r. Symon van Baersdorp.

Ian Pieterz. vander Maersche.
Pieter Andriesz. Vefaneveldt.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.
Dirck Gijbertsz. Schaeck.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.
Mourijn Cornelisz. vander Aa.
Dirck Leendertsz. Keth.
Frans Iansz. van Borfen.
Claes vander Meer.
M^r. Gerrit Hogveeh.

Veertigen.

Adriaen Pieterz. van Polanen.
Ian Matijz. van Tol.
Arent VVillemz. Bosch.
Jacob Iansz. van Tetrode.
Andries Clouck.
Adriaen Adriaensz. van Leeuwen.
Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
Gerrit Matheusz. Tollenaer.
Jacob Iansz. vanden Berch.
Cornelis Maertenz. vlietentoom
Cosnelis Dirksz. Block.
Cornelis Dirksz. van Achthoven.
Tijs Willemsz. van Tol.
Harman Adriaensz. kouckebacker
Foyt van Sijp.
Ian van Marcken.
Meynaert Iansz. van Aackeren.
Pieter Iooften Warmondt.

Vroetschappen.

M^r. Clement van Baersdorp.
M^r. Iacob van Broecheven.
Huyck Kodijck.
Daniel Symonz. van Alphen.
Ian Iansz. Orlers.
D^r. Willem van Moerbergen.
Adriaen Iansz. van Staveren.
Cotnelis van Dorp.

Dier mede scheidende van het Collegie vande groote Vroetschappe
ende Veertighen/ so zal ich hooztgaen totte andere Staten ende
Offitien/ daer dooz de Stadt Leyden geregeert werdt.

DEN HOOFT - OFFICIER OFTE SCHOVT.

Leyden.
van onts
by de
Schout ende
de Schepene
nen ghere
geert.

O Der heele Jaeren is de Stadt Leyden/ alleen geregeert
geweest by den Schout ende acht Schepenen/ de welke de
macht hadden/ om Keuren ende Wetten te maecten tot
mit ende hoozdeel van de Burgeren ende Inwoondersen der
Stadt Leyden/ ende vande selve naer gecomen moesten werden. Wljes
Floris de vijfde vier name/ ende seventiende Grave van Hollant/ inden
Jare 1266. Daer vande woorden luyden als volcht:

Wat:

Watter ghesloten ende geordonneert sal wesen, by de acht gheswoorens ende den Richter, tot profijt ende bevoorderinghe der Stadt, tselve sal van eenen yegelick voor goet gekent, ende vastelick onderhouden werden.

De selve beswoeren met drie Bybelen legien.

Van gheschicken blijkt zulck by twee andere Byblegien/ bepde gegeven by Wilhem de Derde, Grave van Penegouwen ende Holland in den Jaere 1306. ende 1315. wesen de bepde van eenen inhoud daertinne dese woorden gevonden werden.

Soo wat by dien achte Schepenen, ende by den Rechter ghekeurt ende gemaeckt wordt, ten oorbaer ende tot vorderinghe der Poorteren voorseyt, dat sal gelover en vast gehouden zijn, van ons ende van alleman.

Welcke poincten/ beneffens de andere Stadts Byblegien/ by alle de naergheromen Graven van Holland/ van handt te handt/ ende deene den anderen volgende/ zijn bevesticht: Te weten by Keyserinne Margriete in den Jaere 1346. by Willem de vijfde Hertoge to Beieren/ in den Jaeren 1351. ende 1355. By Aelbrecht Hartoge in Beieren in den Jaere 1393. By Willem de seste Hartoge in Beieren/ in den Jaere 1405. By Iohan de tweede Hartoge in Zaband/ van wegen Vrouwe Iacoba van Beieren zijn gesellinne/ in den Jaere 1418. By Philips Hartoge in Bourgonghen als Rutwaert ende Coy/ in den Jaere 1425. ende als Grave sels/ in den Jaere 1434. By Kaerle Hartoge in Bourgondien/ anno 1468. By Keyser Maximiliaen van Oostenryck van wegen Vrouwe Maria van Bourgondien zijn gesellinne/ in den Jaere 1478. by Philips de tweede Certshartoge van Oostenryck/ daer nae by Kaerle de vijfde, Roomsche Keyser/ ende de tweede Grave van Hollandt vier name/ in den Jaere 1515. den veertienden Junij/ ende ten laetsten by Koning Philips van Hispanien de derde vier name/ in den Jaere 1549. den 29. September.

By wat Graven de selve Byblegien gesconfirmeert sijn.

Bewijle dan dat de Schout het hooft geweest is vande Schepenen/ ende het recht vande Grave van Hollandt waergenomen heeft: ende dat by van tijt tot tijt by den Grave gestelt is geweest. So sullen wy eerst spreucken vanden Schout ende sijnen dienst. Men bevindt in verschepden oude Chartren/ dat over lange Jaeren/ de Heeren van Wassenaer als Burg-graven van Leyden de macht hadden/ omme beneffens den Grave van Hollandt/ alle Jaeren vier Schepenen binnen Leyden te stellen: ende by gebeurten elck den Schout. Daer upt mitter tijdt veel onrusts ende moeyten in de Stadt ontsaen is: te meer om dat den Burch-grave/ het Schoutamt/ ende het Schependom om gelt vercocht ofte beleet. Doch so is eyntelicken by den Burch-grave in den Jaere 1387. op Sinte Catharijnen dach/ aende Stadt Leyden een secker accoydt ende brieft gegeven/ daer by dat by beloofde van doen voort-

By wie dat den Schout vanouden tijden gheseltis.

aen niet meer te sullen doen. Wijkende by tegene alhier upt den selven
brief geïnserceert werdt: Luydende als volcst:

Het Schout
ampt ende
Schepens-
dom/ niet
te beleenen
noch ver-
soopen.

Ick Philips van Wassenaer, Ridder, doen condt allen Luyden dat ick by rade ende goetduncken, mijns liefs gheduchts Heeren van Hollandt ende anders mijne Vrienden rade, overdragen ben mid der Stede van Leyden, by consente ende goet-dencken, des Gerechts ende der Vroetschap, so sy metter Gemeenten gesproocken hebben vander Stede voorfz. om meerre rust ende vrede wille, ende gemeen oorbaer der Stede, alsulcke puncten als hier nae beschreven staen, &c.

Voort sient voorwaerden tusschen der Stede ende my, datmen van deser tijt voortaan, nimmer tot geenem dage, gelt lienen en zel opt Schout-ampt, noch op Gerecht voorschreven vander Stede: ende daeromme gelove ick voor mijnen Heer, mijnen Vader, voor my, voor Dirck mijnen Broeder, ende voor onser alre nacomelingen, dat wy van niemant die leeft, inder tijt datmen Schout of Gerecht setten zel, eenich verkooren gelt nemen sellen, noch daer op lienen zellen, of anders eenich profijt, hoet ghenoomt mach werden, daer in soucken zellen, die ons om dier saecke wille ergent in te bate comen mach. Maer altoos sulcke luyden daer in te setten, daer de Stede wel mede bewaert is, ende dat volc best mede in vreden blijven mach.

Voort en zelmen te Leyden geenem Schout setten, hy en heeft eerst te Leyden vier Iaer Poorter gheweest an eenen gange, ende daer gewoont mit alinge sijne woenstadt. &c.

Wat by
Leyden
aen de
Burch-gra-
be hier
voor ver-
saelt is.

Nachtervolgende dit selve accoordt zo moest de Stadt Leyden weder-
omme aenden voornoemden Burch-grave betalen zodantgen Somme
van penninghen als hy getwent was / de selve Offitien te vercoopen
ofte te beleenen/ gelyck upt de volgende woorden kan gesien werden.

Hierom sel my de Stede voldoen ende betalen sulck ghelt als voortijts opt Schout.ambocht ende Gerecht plach te staen. Daer die somme of beloopt vijftwintich Hondert onder schilde van Vranckrijck, of voor elcken schilt tpayment van sesse ende veertich witte groote ende eenen halven, of hoi re waerde &c.

Doch en heeft den voornoemden Burg-grave/ dese vercoopinge ofte
belientinghe van het Schout-ampt ofte Schepenschap/ niet alleen ghe-
daen:

Daer: Daer selve is mede by den Graven geprattiseert gheweest. Als
 geneschjaem blijet by seckerre Privilegie/ aende Stad Leyden gegeven
 by Philips Hartoge van Borgondien Grabe van Hollandt opten 24. Julij
 inden Jaere 1434. daer upt ich dit volgende geertraheert hebbe.

Andere Wils
 biletie van
 het Schout
 ende Schep
 enen Wils
 tie niet te
 vercoopen.

Philips by der Gracien Gods Hartoge van Borgondien, van Lo-
 ringen &c. doen condt allen luyden, want onse goede Stede van
 Leyden tot onser bede ende begeerte, af gelosent hebben ende be-
 taelt sulck gelt, als daer onse Gerechte, als van Schepenen laelicx
 te setten binnen onser Stede van Leyden voir versetter was, midts
 dat sy den geenen, die dat gelt daer op geleent hadden, betaelt heb-
 ben buyten onse coste, ende de Brieven die daer of waren, ons we-
 der overgelevert hebben, daer wijse seer vrundlick of bedancken.
 Soo hebben wy onser voorschreven Stede weder gheloost, ende
 gheloooven met desen Brieve in goeden trouwen voor ons, ende
 voir onsen erven. Dat wy onsen Gherechte van Leyden, als van
 Schout ende Schepenen, aldaer te setten, tot eeuwigen dagen hou-
 den sullen, an ons ende onse Graeflickheydt van Hollandt, sonder
 dat Schependom, te vercoopen, te versetten, te beleenen, of wech
 te geven, of in eenigerwijs van ons, ofte van onsen erven, dat te
 vervreemden, of laten scheyden. Wy ende onsen erven en sullen
 alle lair, onsen Schepenen versetten, en vernieuwen, ende nie-
 mant anders, sonder eenighe gifte ofte miede daer of te nemen,
 of te laten nemen, sonder argelick.

Tegenmoordich werd den Schout van Leyden / gecozen opte vol-
 gende wijse: De Heeren vande groote Broetschappe nommeren dize
 gequalificeerde Personen/ daerupt by de Ed. Mog. Heeren Staten
 van Hollandt ende Westvrielandt, een tot het Schout-ampt vercoo-
 ren werdt: die ghesonden wert aende Heeren vande Reechencamer
 vande Graeflickheydts Domeynen / omme aldaer den eedt te doen:
 ende met haer te handelen / ober de Pacht die hy Jaerlicx aende vooz-
 noemde Kamer vooz de bedieninge van zijn Schout-ampt ghesonden
 is te geven. Met belofte van alle Jaeren zijn Reecheninge te doen/ van
 het geene by hem van de gevangenen ende Delinquanten/ verschoten
 ende betaelt wert, zoo vande costen ende misen vande gevangentse/ als
 aen den Scherp-rechter / ober het executeren vande Donnissen / aen de
 Delinquanten gedaen: ende dit alles volgende zijne Instructie/ hem
 by de Heeren vande voornoemde Reechen-camer aen hem ghegeven.
 Die wy alhier zonden konnen smelighen/ maer om redenen naer ghe-
 laeten hebben.

By wie
 dat ten des-
 sen tij-
 den den
 Schout het
 rozen wert,

Het ampt ende den Dienst van den Schout/ bestaet daerinne dat hy

Daerinne
het ampt
vanden
Schout be-
staet.

de auctoriteyt/ ende het Recht vande Grave met alle sijn vermoeghen bewaert ende maecteneert/ ende doet ghehoorzamen: de oibreders vande Wetten ende Ordonnantien / achterhaelt / appreheendeert ofte vangt / examineert ten overstaen van Schepenen: Informatien tegen de selve neemt/ onder eede mede vooz Schepenen. De selve aenclaecht/ episch doet/ concludeert; ende vourisse aende Schepenen versouckt/ die sulcx Eedtschalven verp.licht sijn te doen.

Den
Schout
rekenen-
ge te doen
aen de
Stad van
de boeten.

Item dat hy sulcx moet dzagen/ de Placcaten ende Ordonnantien vande Staten Generael/ ofte vande Heeren Staten van Hollandt: mitgaders de Keuren deser Stede/ wel ende behoorlicken geobser- veert ende onderhouden werden: ende den brenckigen ofte schuldigen/ daer over bekeurt/ ende de boeten daer toe staende / afvoert / is metter minne ofte met dwangh/ ende mit regard: vande Keuren deser Stede/ daer van eens Jaers reekeninge doen aende Heeren Roper- meesteren/ by die vande groote Woetschappe gestelt / achtervolgende de twaelfoe Burgerlicke Keure vanden Jaer 1582. wesende van desen Inhoud:

Dat de Schout van nu voortaan, telcken vierendeel Jaers, den Burgermeesteren inder tijdt, een Cedulle vande boeten by hem ghedaingt, ende daerinne de Stadt eenich ghedeelte comt, overle een, ende binnen een Maendt naer tverloop van elck Jaer, van sijnen ontfang, der voorschreven gedeelts, voor den Ruyver-meesteren onvermaent reekenen, ende de Stadt dienvolgende voldoen zal, alles op peene van tien stuyvers daechs tot Stadts behouf te verbeuren, ende langer dan een maendt ghebreckich blijvende, dat Schepenen ten vermanen van Burgermeesteren, over gheen Civile clachten den Schout aengaende, en zullen recht doen.

Wier-
schare
te spannen/
wanner.

Den Schout is gehouden de Wierschare te spannen in alle Civile sa- ken/ mette Heeren Schepenen/ tot alsu die dagen/ als hier de gewoon- te is/ te weten gheen vacantien ofte andere verhinderingen sijnde/ alle Maendagen ende Dinsdagen inde Wierschare/ ende over de saecken die hoven gecrooken werden alle Woonsdagen op de Schepens Kamer.

Beroerende de macht ende auctoriteyt vanden Schout/ die hem by verscheyden Privilegien deser Stede gegeven sijn: hebbe ick alle goet- gebonden mette eppen woorden van dien hier inne te vouten/ ghenom- men upt het Privilegie vande Hartoge van Borgondien, vanden Jaer 1434. Hier vooz aengeroot.

Eerst zo zal onsen Schout van Leyden die inder tijt wesen zal, voortaan dragen een Roede in zijne handt, in een tey-
ken.

Ben van kennissen, gelijk onsen Schout van Delft doet.

Ende oft ghebeurde dat onsen Schout voorschreven ergens te doen hadde buyten onser Stede, oft dat hy so sieck waer, dat hy onse Schoutambocht van cranckheyt niet bewaren en mochte, zo zal hy eenen anderen eerbaren Man, zijn Roede overgeven mogen voor twee van onsen Schepenen van Leyden of meer. Ende zoo wien onsen Schout voorz. also zijn Roede overgegeven hadde, die zal Recht mogen doen van onsen weghen, gelijk oft onsen Schout selve waer, den tijt dat onsen Schout buyten onser Stede ghebeurde te wesen, of dat hy zo sieck waer als voorz. is.

Voort zoo gheven wy onsen Schout van Leyden voirtan machte dat hy van onser wegen Recht zal mogen doen, mit onsen acht Schepenen vanden hoochsten, sonder onsen Baillu van Rijnlandt daer by te wesen, of daer over te roepen als hy tot desen dage toe geweest is.

Ende oft gebeurde dat eenich van onsen Schepene van huys waren, of zo zieck waeren, dat zy ter vierschaere niet gaen en mochten, als onsen Schout van onsen wegen, recht doen zal vanden hoichsten, zoo gheven wy machte onsen Schout van Leyden voornoemt, die nu is of naemaels wesen zal, dat hy in dier Schepenen stede die van huys waren, of so sieck waren als voorschreven staet, andere Schepenen zetten mach van onser wegen, goe te erbaere mannen, om onse Rechte mede te vorderen: De welcke Schepenen wesen sullen, ende macht hebben vonnisse te wisen, ende te Recht te helpen doen, ghelijck of wy die op St. Jacobs dage, tot Schepenen geset hadden te wesen, dienende alsoo langhe als onse ander Schepenen van huys waren, of sieck lagen, sonder argelift.

In dit selve Privilegie werdt den Schout de macht gegeven eenighe Personen upt Rijnlandt ende Waech-ambacht/ by Schepenen gebannen wesen/ de selve haer bannissement violerende/ ende dat hy die kan achterhaelen ofte vanden/ vuy te moghen vangen ende andermael vooz Schepene te Recht stellen. Welc upt de volgende woordē gesien wert:

Macht
van den
Schout van
den Deps
den Hils
inlegte
van Jaer
1434.

Wat ver-
soonen den
Schout
bupten Ley-
den vangen
mach.

Ende waert dat yemandt bovenden voorschreven banne quame inden voorschreven landen, daer hy uygebannen waer, dien sal onsen Schout van Leyden, mogen inhaelen, ende dat rechten an dien

dien van onsen wegen, gelijk of hy den selven binnen onsen stede
gevangen hadde.

**Hof van
Holland
mit laet
Jan Stant-
vast tegen
Lepdens
Privilegie.**

Nachtervolgende desen macht is inden Jaere 1450. by den Schout
van Lepden eenen Jan Stantvast by Schepenen wyt Eynlandt gheban-
nen wesende/ tot Oestgeest geapprehendeert ende binnen Lepden ghe-
bracht: waer over den selven Stantvast hem geaddresseert heeft aen het
hof van Holland sustinerende dat den Officier buyten Lepden sijnde en
sijn roede aen een ander overgegeven hadde zulcx niet vermocht te doen.
Thof dese sake geexamineert hebbende/ zo hebben sy opten 23. Martij
stilo curia: inden Jaere 1450. by haer sententie verclaert/ dat den vooz-
noemden Jan Stantvast te onrecht by den Schout van Lepden inden
dozpe van Oestgeest, is aengetast ende ghevangen ghenomen gheweest.
Ende hebben dienvolgende den voornoemden Stantvast vande geban-
genisse ontslagen midts/ alleen den montcosten betalende zonder meer.

De Heeren Burgermeesteren ende Schepenen siende dat met het ge-
ven van dese sententie haer Privilegien/gegeven by Hartoch Philips van
Borgondien, hier voornoemt/gerencht ende vermindert was. Veb-
ben haer aen den selven Hartoghe gheaddresseert/ ende versocht in selve
Privilegie gemainteneert te mogen werden: ende hebben vanden vooz-
noemden Hartoghe inden Jaere 1451. inde Maent van Junius. een
tweede Privilegie bekomen/ daer mede dat by het Privilegie gegeven
anno 1434. opt point van het overgegeven vanden Schouten Roede
ende het gebangen nemen buyten Lepden/ van Persoonen by Schepe-
nen gebannen wesende/ naerder verclaert ende geconfirmeert/ mette
volgende verclaringe:

**Tweede
Privilegie
om buyten
Lepden ge-
bannē Per-
soonen te
mogen
vangen.**

Te weten dat den Schout midts d'overgevinge van sijne Roe-
de, om dier saecken wil, ende inder manieren als tvorige Privile-
gie is inhoudende, niet afgeset is van sijn officie, maer dat hy dien
niet tegenstaende, zijne macht heeft ende behout, om de Ballin-
gen aen te tasten en te vangen, over al daer hysē sal mogen vinden,
binnen den Baillouschap van Rijnlandt ende den Hage buyten ge-
wieden plecken, ende die te brengen ofte te doen brenghen inde
Stadt Leyden, om recht daer over te doen.

**De Schout
is Promot-
or vande
Academie.**

De Schout van Lepden is mede volgende de Statuten ende wetten
vande Academie/ ofte Universteyt Promotor ofte Officier: ende be-
waert vooz de Wierschare aldaer/ het recht vande Hoge Oberhepdt te-
ghen de Studenten ende andere Lidtmaten/ die in cas van crijn ofte
correctie/ haer vorgrepen ofte misdāen hebben/ tegen eenige Placcaten/
Ordonantien ofte teghen de Statuten/ doende teghen de selve epseff
vooz de Kerckers vande Universteyt/ t̄sp by monde ofte by geschrif-
te/ naer

te / naer dat de faecken gelegen zijn / ende de Placcaten ende Ordonnantien zijn mede brenghende / ende moet dien volgende alle Jaeren opte ver-
nieuwinghe vanden Hertoz ende Assesseurs / doen desen volgende eedt.

Den Officier vande Vniuersiteyt sal mede laerlicx aen handen vande voorz. Curateuren Sweeren ende beloven by den eedt, die hy de Graeflickheydt van Hollandt ghedaen heeft, dat hy sich in faecken vande Academie sal reguleren ende gedragen, naer de Ordonnantien ende Statuten, vande Vniuersiteyt, ende dat hy de selve na sijn vermogen, onderhouden sal.

Eedt van den Schout aen de Curateurs vande Vniuersiteyt.

Dit nu tot hier toe vanden Schout ende zijnen dienst gesept hebben / zal ick tot een bestuylt hier by boughen de namen vande Persoonen die het Schout-ampt binnen Leyden bedient hebben / sedert den Jaere 1320. totten Jaere 1641. ende by eenige van dien / den tijt hoe langhe zy ghedient hebben.

Namen van de Schouten sedert Jaer 1320. tot 1641.

- Ian van Rijnen anno 1320.
- Huygo van Swieten 1351.
- Claes Claes zoon van Noortich 1444.
- Willem Wermbouts zoon.
- Willem Huygens zoon.
- Pieter Floris Willems zoon.
- Ian van Poelgeest 1447.
- Iacob van Boshuysen van 1490. tot 1503.
- Willem van Colster van 1509. tot 1515.
- Henrick vander Does van 1515. tot 1523.
- Phillips Nachtigael van 1523. tot 1527.
- Gerrit vander Lockhorst van 1527. tot 1536.
- Gerrit van Renesse van 1537. tot 1540.
- Claes van Berendrecht van 1540. tot 1567.
- Ian van Berendrecht vanden 18. Julij 1567. totten 24. Junij 1572.
- Henrick van Brouckhoven van Augustus 1572. tot in December 1574.
- Foy van Brouckhoven. 1575. tot 1578.
- Willem van Loo, 1578. tot 1588.

Pieter

Pieter vander Does van 1588. tot 1595.

Loth Huygensz. Gael van 1595. tot 1619.

Mr. Willem de Bondt van 1619. ende is inden laere 1641.
noch in sijnen Dienst.

BURGERMEESTEREN.

Begin
vande Bur-
gemeesteren
ontferker.

Vanneer ende op wat tijd het Collegie vande Bur-
gemeesteren/ ende den naem vanden/ binnen de
Stadt Leyden begonst is: Daer af en wert geen
voltomen bewys inde oude Stede-boucken ghe-
houden. Het is wel waer datmen bevindt/ in seckeren brief van An-
dennite ghegeven inden Jaere 1345. op sint Jans-dach te midsomer/
by Graef Willem de vierde, outsten Doon van Graef Willem, die toe-
genaemt was de Goede: beginnende als hier volcht:

Allen den geenen die desen Brief sullen sien of hooren lesen.
Willem Grave van Heynō, van Hollandt, van Seelandt, Heere
van Vriesslant, saluyt, mit kennisse der waerheydt, cont sy allen
Luyden: want onse lieve ende getrouwe Rechtere, Burgermee-
sters, Schepene, Raedt, ende alle die Gemeente gemeenlick van
onse Steden, van Dordrecht, van Sieliczee, van Middelburch, van
Delf, van Leyden, ende van Haerlem, vercocht hebben op onsen
Steden voorschreven, &c.

Volgende de selve woorzen/ schijnt het dat te dier tijden binnen Ley-
den al Burgermeesteren zouden geweest zijn. Waer mijn Coen Ian
van Hout, eertijts Secretaris deser Stede gheweest synde/ in secker
boucken by hem gheschreven sijnde/ is van meeninge/ dat sulcx moet
verstaen werden/ ten opsichte vande Steden Dordrecht ende Middel-
burch, de welke booz die tijdt al Burgemeesteren hadden: ende dat
bewijst hy met seckere oude Brieven/ die van Stadts wegen besegelt
ende verleden zijn/ te weten vanden Jaere 1312. beginnende. Wy
Rechter ende Schepenen in Leyden. 1315. Wy Schout Schepenen/
ende Raed der Stadt Leyden. 1351. Wy Schout/ Schepene ende
Raedtsmanne van Leyden. 1357. Wy Rechter/ Schepene/ Raedt en-
de die Gemeente vande Stede van Leyden. 1402. ende 1408. Wy
Schout/ Schepene ende Raed der Stadt Leyden/ waer upt genouch-
saem gessen ende bewesen wordt dat te dier tijden/ den naem van Bur-
gemeester/ binnen Leyden niet bekent was.

Sinds 1408
sijn geen
Burgemees-
ters be-
kent.

Maer

Maer ick bevinde dat inden Jaere 1351. op Sint Ians dach, by Schout/ Schepenen/ ende Raede der Stadt Leyden/ gemaect zijn vier schepden Keuren ende Opdommantien: de welke int selve Jaer op Sinte Clemens avondt/ by Hartoch Willem van Beyeren, Grave van Hollandt/ met een besegelden Brief geconfirmieert ende geapprobeeret zijn. Dat onder de selve Keuren geseyt wort: Dat alle Jaeren upr de vier quartieren vande Stadt Leyden/ twelck te dier tijden waeren t'Wantheuys vierendeel/ t'Wolhuys vierendeel/ t'Vleyshuys vierendeel/ ende t'Gasthuys vierendeel/ zouden verkozen werden vier Raetdsman- nen upr elcken quartier eenen. De woorzen ende den Inhoud vande selve Keure sijn dese volgende.

Oude Keure
te om vier
Raetdsman-
nen te ver-
kiezen.

Voort so sellen die Poorte hebben vier Raetdsmanen, in elcken Vierendeel eenen, ende so welcke tijdt, die Schepenen vernuwet worden, zo sullen die ouwe Raetdsmanen ende elck in zija vierendeel, en de Poorters vande vierendeel, een Raetdsman kiezen alle Jaeren t'enden de maent na dat de Schepenen gecoren sijn, ende op wie de oude Raetdsmanne, metten meeren-hoop vande Poorters, over een dragen ende kiezen, die zel Raetdsman wesen, ende zo wie daer toe gecoren wort, ende hem des verweerde, die verbeurde tien pont ende sijn Poort-recht.

De woor-
den van-
de zelve
Keure.

Welcke Keure daer naer inden Jaere 1386. opten 15. Junij by Hartoch Aelbert van Beyeren, de 23. Grave van Hollandt/ wederom- me op een nieu geconfirmieert ende bevesticht is/ mette volgende woor- den:

Amptba-
re van
Aelbert
van Beye-
ren vande
selve.

Inden eersten selmen vier Raetfluyden kiezen alle Jaer op Sint Macrtens avondt inden Winter, by goetduncken des Gerechts ende der mienre Vroescip. Ende met wien den meesten hoop valt, die zullent wesen een Jaer al uyt, ende zoo wannermense vernu- wen zel, zo zelmen een vanden ouden an laeren, by den meesten ommevraghen, ende die selt blijven dat ander Jaer uyt. Ende soo salment voort alle Jaer hantieren. Ende zoo wie daer ofgaet, die en salre binnen die naeste twien Jaeren niet weder an comen mogen.

Ick houde hoor de waerheyt/ dat dit het begin vande Burgermee- steren binnen Leyden gheweest is/ maer en wozden in beyde de oude Wantbesten niet anders als Raetfluyden genocmt. Het eerste Privile- gie daer inne den naem van Burgermeesteren ghesielt is/ is de gee- ne die de Stadt Leyden heeft vercregen inden Jaere 1434. opten 23.

¶¶¶

Julij

Eerste Pri-
vilegie/
daer inne
den naem
van Bur-
gemeester
gesteld is/
ende de
verkiefinge
van dien.

**Julij van Hartoch Philips van Borgondien, de 26. Grave van Hol-
landt/ gelijk gesten werdt by tgeue hier is volgende:**

Item salmē alle Jair op Sinte Martijns avont by onsen Schout,
Gerechte ende Vroescip, onser Stede van Leyden, inder tijt we-
sende, aldaer kiesē vier Burgermeesteren, na uytwijfen onser ste-
de oude Hantveste.

Twee Pri-
vilegien
om Bur-
gemeester
te moghen
kiefen.

Tot hier toe ghesproocken hebbende van het begin bande Burger-
meesteren der Stadt Leyden/ zoo zullen wy voortgaen ende handelen
bande verkiefinghe ende be-edinge bande zeive/ ende tot dien eynde al-
hier inne bougen de extracten upt twee Privilegien/ daer by Leyden
geotropert ende toegelaten is/ de Burgermeesteren absolutelicken te
moghen verkiefen. Waer van het eerste ende ouste is/ tgeen Leyden
vercregen heeft inden Jare 1434. opten 24. Julij/ van Hartoch Phi-
lips van Borgondien, daer van de woorden sijn van desen inhoud:

Item salmen alle Jair op Sint Martijns avont by onsen Schout,
Gerechte ende Vroetscip onser Stede van Leyden inder tijdt we-
sende, aldaer verkiefen vier Burgermeesteren, na uytwijfinge on-
ser Stede, onder Hantveste ende Keure die zy daer of hebben,

**Het tweede Privilegie is de Stadt Leyden gegeven by Keeser Ka-
rel de Vijfde, Grave van Hollandt/ opten 21. Junij inden Jare 1519.
Luydende als volcht:**

Ende hier toe ordonneren wy, dat de voorz. Veertich, jaer-
licx op Sint Martens avont, met die vander Vroetschap onser Ste-
de van Leyden, de Burgemeesters ende Thresoriers der selver Ste-
de kiesē sullen.

Bermanin-
ge aende
Vroetschap
voor de
verkiefinge
van dien.

**Maer voor ende aeler dat de verkiefinghe bande Burgermeesteren
gedaen wort/ 30 is den Schout gehouden/ volgende voortgaende Or-
troy/ van Hartoch Philips van Borgondien, aen de Vroetschappen en
de Weertigen te doen de volgende bermaninge.**

Ende als onsen Schout, Gerecht en Vroescip daer om vergadert
zullen wesen op onser Stede-huys, zoo zal onse Schout van Ley-
den, inder tijt wesende, onsen Gerechte ende Vroescip van Ley-
den seggen ende vermanen, dat sy by horen Eede, die zy ons ende
onse Stede ghedaen hebben, ende by hoore Sielen ende Con-
scientie kiesē sullen vier Burgemeesters, goede eerbare Man-
nen,

nen, voor ons ende onser Stede nutte daer toe wesende,

By wie/ waer/ ende wanneer de Burgemeesteren bercoozen moe-
ten werden/ is genoeg gesien upt de Extracten vande twee voorsz-
de Privilegien/ daer by bougen zullen de woorden vande derde bur-
gerlike Keure vanden Jaere 1382. spreekende vande verkiefsinge van-
de Burgermeesteren/ ende is vanden volgenden Inhoud:

By wie en
wanneer
die bercoo-
zen werden.

Die vande Gerechte als Schout, Bnrgermeesteren, Schepenen,
met d'andere vanden Breeden Raedt, sullen jaerlicx opten tienden
November, wesende sinte Maertens avondt, opt Raedthuys, by
meerderheyt van stemmen, kiesen vier Burgermeesteren, ende on-
der de selve een vande drie oude, zonder tamen te mogen kiesen
Vader ende Kint, twee gebroeders, noch twee Swaghers: welcke
gecooren Persoonen, ten selven daghe, in openbaere Vierschare
by den Schout den gewoonlicken Eedt zal werden afghenomen,
ende wie vant Burgermeesterschap afgaet, en zal in twee daer aen
volgende jaren, totten selven Dienst niet weder gecoren moghen
worden, maer wanneer yemant inden selven Dienst comt te over-
lijden, zal binnen veerthien dagen daer aen, een ander in des over-
ledens plaetse, als vooren gecoren werden.

De Burgermeesteren alsoo bercoozen zijnde/ doen terstont/ vooz en-
de aeler sp in haeren Dienst treden/ in openbare Vierschare vooz de
Gemeente/ aen handen vanden Schout deser Stede den volghenden
Eedt/ staende int meer-gemeite Privilegie van Hartoch Philips van
Borgondien met dese woorden:

Ende soo wien dan by der meester Keure, ghebeuren zal Bur-
germeester te wesen: dien zal onsen Schout van Leyden, inder tijt
wesende, enen Eedt staven: ende sy zullen elck ten Heylighen
sweeren onser ende onser Stede Rechten te bewaeren, ende on-
ser Stede goede te regeeren, tot nutte ende profijte onser Stede.

Burge-
meesters
Eedt.

Ende totten selven Dienst vercoozen wesende/ en vermogen die niet
te wegheren ofte te refuseren/ maer sijn ghehouden den selven be-
hoorlicken waer te nemen/ soo lange de selve is geduyrende/ dat is een
geheel Jaer. Ende waer het saecke/ dat yemant sulcx wepgerde/ ende
ongewillich was/ ende van sijn Doozt-recht soude willen renuntieren/
zoo zoude hy verbeuren een boete van dussent gulden/ ende het recht
van erue moeten betalen/ gelijk gesien werdt by secker Ordrop de
D h h 2

Vercoozen
zijnde mo-
ghen den
Jaer niet
weggeren.

Stadt

Stadt Leyden verleent opten 23. Julijanno 1543. twelck ick goet geacht hebbe hier in te lijven.

Op seec-
kere gro-
te Boeten.

Alle Poorters die ghecooren werden tot het Burgermeesterschap, Schependom, Thresorierschap, of Waerdeynschap, zijn gehouden de voorsz. Diensten, den gheheelen behoorlicken tijt te bedienen, zonder daerentusschen haer Poort-recht te moghen opseggen, op pene van duysent guldens, ten profijte vander Stede Leyden. Ende dat alle die sijn Poort-recht opseyt, eer hy onpoortert, ofte daer toe geadmitteert mach worden, alvooren ghehouden is, de voorsz. Stede te betalen, ende promptelicken op te leggen, den tienden penning van alle sijne goeden voor het recht van Issue, niet teghenstaende dat hy na de renuntiatie binnen der stede metter woone soude willen blijven.

Philips
van Bor-
gondien
siet 1504.
alleen twee
Burgermees-
teren.

Alhoewel dat de Stadt Leyden by de twee voorgaende Privilegien de macht gehadt hebben/ om alle Jaeren vier Burgermeesteren te verkiezen/ soo bevinde ick nochtans om eenige redenen inden Jare 1504. by Bartoch Philips van Borgondien, by zyn Hieleve van Stare/ gegeren binnen Wyffelopten 22. October/ binnen Leyden gestelt geweest te zijn/ alleen twee Burgermeesteren/ ende dat den selven Bartoch de macht aen hem selfs behouden heeft / omme die alleen te mogen verkiezen ende te stellen/ ende te vier tyden selfs gestelt heeft / gelyck gesien wert by de volgende woorden:

De rede-
nen waer-
om sulcx
geschiedt.

Ende want ons noch volcomentlick gebleecken is, dat onsen voorsz. Stede van Leyden, mit soberen ende crancken regimente, inde commeren ende lasten, tachterheyt ende armoede gecomen, ende gevallen is, mitwelcken grootelick van node is, daerinne te versien: ende tRegement ende Gouvernement, der selver Stede te stellen in goede ende seker hant van goede notabele Mannen, beminnde de salicheyt ende welvaert van diere, zoo hebben wy hierom an ons behouden ende geresolveert, behouden ende resolveren mitsdesen den tijt van desen jegenwoordigen staet, gheduyrende die dispositie ende vernieuwinge vanden Burgermeesteren, Schepenen, ende Tresoriers, om die by ons, ofte van onsen wege, af ende aengestelt ende vernieuw te worden, tot den dage ende termijnen ghecostumeert, ofte alsulcke andere daghen ende termijnen, ende in aldervougen ende manieren, als ons dat gelieven ende goetduncken sal. Ordonnerende ende verclarende al nu dat

dat den tijt van desen voorſz. Staet, gheduyrende inde Stede van vier Burgermeesteren, ende drie Threforiers, diere tot nu toe geweest ſijn, niet meer dan twee Burgemeesteren, ende twee Threforiers weſen ſullen: kieſende, maeckende, ende ordonnerende, al nu by desen, voor Burgemeesteren ende Threforiers vanden toecomenden Iaere, beginnende ende ingaende ſint Maertens Miſſe toecomende, dat desen ſtaet ingaen ende beginnen ſal: te weten *Willem de Colſter*, voor den eerſten Burgermeester, ende *Henrick Floris zoon*, tweede Burgermeester, ende Threforiers *Pieter Paedſe Claes zoon*, ende *Gerrit Heyne*, &c. ende dat elke Burgermeester vijftich gulden, ende elcken Threforier veertich gulden slaers trecken zal, tot laſte vande Stadt Leyden, tot haere wedden.

Wat Perſoonen by hem geoordeelt zyn.

Van hoe lange Leyden aldus by twee Burgermeesteren geregeert is/ en hebbe ick niet ondervonden/ belangende den ſtaet ofie den dienſt vande Burgermeesteren / miſſgaders haere macht ende auctoriteit/ daer van zullen wy met wepntich woorzen ſprecken. De ſelve beſtaet achtervolgende de verclaringe gedaen by de Staten van Holland ende Weſtvielandt, inden Jaere 1587, int geene by haer mette volghende woorzen geſeyt werdt.

Maect vande Burgermeester.

Der Burgermeesters Officie is bevolen het ordinariſ beleyt, ende gebiet in alle Politijcke ſaecken, ſoo wel de adminiſtratie van Stadts goederen ende innecomen, als den welſtandt ende bewaeringe der Steden betreffende.

Wy zullen eerſt ſprecken vant geene by haer alleen ghedaen werdt: ende daer na vant geene zy metten Schout ende Schepenen ſamen zyn gehouden te doen tot bezderinge ende welſtant deſer Stede.

Achtervolgende den Eedt die by de Burgermeesteren gedaen wert/ zyn ſy gehouden/ alle de Privilegien ende Gerechtigheden der Stadt Leyden/ te bewaeren/ te onderhouden ende te doen onderhouden/ ſonder eenichſints toe te laten / dat die van niemandt gecreucht ofie vermindert werden.

Moeten des Stadts Privilegien bewaeren.

Ten tweeden volgende den ſelven eedt zyn ſy gehouden des Stadts goederen te adminiſtreren/ ende te regeren/ ten meeſten nut ende profijte vander Stede. Der Stede-Gravhen openbaerlicken inde Vierſchare te doen verpachten: ofte by ghebruecke van dien by vertroude Perſoonen te doen collecteren/ ende toe te ſien datter goede ende baſte goederen geſteelt werden. Item de Landen/ Huſen/ ende andere baſte goederen te verhuſpen/ mer alle het geene daer van is dependende/ van alle laſten ende ſchulden/ die de Stadt ghehouden is te moeten betalen/

De Stadts goederen regeren/ ende adminiſtreren.

Ordonnantien te verleenen opten Chyfozier ordinaris: ende van de ordinarie betalingen/ t'p van dierle lasten/ de wedden van alle des Stads Dienaren/ de Ijff ende de losrenten/ ende andere betalingen de Stadt aengaende/ die alle Jaeren wedercomen ende betaelt moeten werden. Daer van te doen make Blaffaerden ende Begifteren die aen de Chyfozier ghegeven werden/ omme den ontfang ende de betalingen daer op te mogen doen.

Burgemeesteren sijn Ambachtsheeren van Leyderdorp, Soeterwoude en Oestgeest.

De wyle die vande groote Woetschappe inder tijt/ om verscheyden conlideraten/ ten dienste deser Stede/ goet gebonden hebben te coopen/ de Ambachtshcerlichkeiten van Leyderdorp, Soeterwoude, Stompwijk, Willveen, den Dam, Tedingerbrouck, ende Oestgeest, te weten inden Jaere 1582. opten eersten December van Leyderdorp: van Soeterwoude metten gevolghe van dien opten 2. September inden Jaere 1610. ende van Oestgeest opten 23. Junij anno 1615. 300 representeren de Burgemeesteren inder tijt/ de Ambachtshceren vande selve dorpen ende Ambachten. Ende hebbe de macht omme innde selve Ambachtshcerlichheyden, te verkiefen ende te stellen/ den Schout/ Bailju (int regard van Oestgeest, het welck hoge Jurisdicte heeft) Secretaris/ ende Bode: ende alle Jaeren upt de nominatie vande selve Dorpen te verkiefen ende te stellen/ de Ambachtshbewaerders, Schepenen, Weefmannen, Kerckmeesters ende Heyligengeestmeesters: de welke ghehouden sijn alle Jaeren van haere administratie ende regeringe aende vooznoemde Ambachtshceren/ ende andere Persoonen daer toe behoorende/ Reckerlinge bewijs ende Reliqua te doen.

Hebben macht de Stadt van Coorn te versien.

Ende van wapenen teghen den eijde van noot.

De Burgemeesteren alleen/ hebben den last omme zorge te dragen/ dat de Stadt Leyden/ tegen eenigen dieren tijt/ ofte andere nootsaekelichheden/ te provideren ende te versien/ met eenighe quantitept van Branen/ t'p Rogge/ Tarwe/ ofte Bouckweyt: omme daer mede in gelegentheyte van groote dierte/ de arme ingesetenen deser Stede/ in haer armoede wat te verlichten ende te hulpe te comen. Gelyck oock mede de Stadt Leyden te versorgen van administratie van Oszoge/ t'p Wapenen/ Bospoeder/ Louten ende Cogelen: omme niet alleen die vande Schutterye viermael s'Jaers/ met Bospoeder te versien: maer oock mede inden tijt des noots/ ende eenighe Burgerlike beroerten/ wapenen by de handt te hebben/ omme tot bescherminge vande Stadt ende de Ingeseetenen vaudien/ te moghen gebruycken. Daer toe bequame plaetsen ende gelegentheden gheordonneert sijn: ende totte opsichte ende coopinge van dien woerden alle Jaeren/ by de Heeren vanden Vererchie/ twee Artillerymeesters gestelt.

Burgemeesteren sijn Reckerlinge vande Schutterye

De Burgemeesteren sijn inde bergaderinge vande Capitaynen ober de Schutterye deser Stede/ sedert den Jaere 1588. by gebeurten van drie tot drie Maenden/ Superintendenten oft Deccken: om toe te sien/ dat de Ordonnantien ghemaccht opt stuck vande Pachtmachten wel ende behooglicken onderhouden werden: ende den byenckighen conform/ de selve ghestraft/ Hoozen ende sluyten mede alle Jaeren de reckerlinghe vanden

banden ontfang ende uytgeuen bande selbe Capiteynen / mitfgaders de administratie van Schutterlike goederen / de welke uyt haeren naem by den Secretaris van hare Collegie gedaen werde.

Neftervolgende de Ordonnantien ende Statutē bande Univerfiteyt deser Stede / laest gemaect by de Edele Hoogende Heeren Staten van Hollandt ende Westbyieslandt inden Jaere 1631. opten eersten October / zyn de Burgermeesteren deser Stede geauthoizeert / omme be-
neffens de H. Heeren Curateuren / die by de selve Staeten gestelt werden / omme de opfichte te hebben / opte incomsten ende goederen / tot onderhout vanden gheozdonneert / ende daer uyt de betalingen / aen de Heeren Professoren / ende andere lasten / bande selve Univerfiteyt te doen. Desgelijc ober het beleyt ende de regertinghe bande selve Univerfiteyt / mitfgaders van het Collegie bande H. Theologie / by de
hoognoemde Heeren Staten tot Leyden opgerecht / volgende desselvs resolutie vanden 3. Mey inden Jaere 1591. ende getnauguteert opten 6. October 1592. als mede ober het Fransche Collegie / mede binnen Leyden opgerecht by eenighe ghequalificeerde Coopluden / ende de
Walische gemeenten deser Landen / opten 30. Mey 1606. De Univerfiteyt ende heyde de Collegien te versorgen / met geleerde ende vermaerde Professoren / 30 ordinare als extraordinaire / in alle Faculteyten ende werenschappen : mitfgaders den Regent Subregent ende Oeconimus in heyde de Collegien / tot zodantgen getal / als by het eerste artijckel bande selve Statuten geleyt werdt / twelck ick goet gebonden heb-
be hier inne te bougen:

Hebben
meete Curateuren de opfichte ende beleyt bande Meas demie.

Ende vane Collegium Theologie.

Dat de Senaet, het Lichaem des Univerfiteyts representerenden zal bestaen, uyt twaelf ordinaris Professoren, te weten uyt yder Faculteyt drie, als drie Theologen, drie Rechtsgeleerden, drie Medicijnen, drie Philosophen, onder de welke oock de Professoren vande Talen ende goede consten, werden begrepen: ten waere het voorz. getal om eenighe ghewichtige oorfaecken, by den Curateuren vande Univerfiteyt ende Burghermeeesteren der Stadt Leyden, naergelegenheyte mochte werden vermindert ofte vermeerderd, doch niet excederende het getal van Vijftien.

By wie dat het lichaem bande Meas demie geze presenteret werdt.

Ende beroderende het ampt ende Offitie bande selve Heere Curateuren ende Burgermeesteren / haer by de Ed. Ho. Heeren Staten van Hollandt ende West-byieslandt op gheleyt / daer van cont ghy zien ende lesen het 37. artijckel bande selve Statuten / wesende vanden volgenden inhoudt:

Ampt vande Curateurs mette Burgermeesteren.

Dat de Curateurs vande Univerfiteyt, de welke by ons alrede sijn, ofte noch zullen werden ghestelt, mitfgaders Burgermeesters der

der Stadt Leyden, zullen gehouden sijn te besorgen, alle tgunst hun luyden int bysonder, of gesamenlick met ten Rector ende Assesseurs, tot cieraet vermeerderinghen ende Heerlickmakinghe der voorsz. Vniversiteyt, mitsgaders vant Duytsche ende Fransche Collegie, nodich ende oorbac duncken zal, &c.

Burgemeesteren
ende Schepenen
vande Vniversiteyt
van Leyden.

De Burgermeesteren mette Schepenenmeesteren sijn by de Statuten voornoemt/ geauthoriseert/ omme metten Rector ende de vier Assesseurs/ Recht ende Justitie te administreren/ zoo wel int Crimineel als int Civyl/ van alle saecken/ die vooz de Dierschaere vande Vniversiteyt getrocken werden: Van welke Donnissen niet en mogen geappelleert ofte geappelleert werden: gelijk te serten in het 39. Articul vanden voornoemden Statuten/ met de volgende woorden.

Bewesen
int 39. articul
van de Statuten.

Dat de Studenten, Secretaris, Bodellen ende alle die geene die totte Vniversiteyt behooren, zo wel in Civile als Criminele saecken, tly datse aenleggers ofte verweerders sijn, niet dan voor den Rector en Assesseurs, mette Burgemeesteren en twe Schepenen der Stadt Leyden zullen te recht staen: tly of deselve met Studenten, of met Borgeré geschil mochten hebben. Behoudelic dat Burgers ofte Inwoonders der Stadt Leyden, niet tegenstaende, die met eenich lidmaet vande Vniversiteyt mochten te doen hebben, of hem aen yemandt vande Vniversiteyt mochten hebben misgropen, in saecken daer van wegen de Graeflickheyt, ende by de Officiers der selver jegens yemant Crimineel geprocedeert wert, zullen te rechte staen, voor de Schepenen der Stede, ende niet voor den Rector ende Rechters vande Vniversiteyt. Wyders en zal vande sententie by den Rector, Assesseurs, Burgermeesteren ende Schepenen gewesen, geene provocatie toegelaten werden: ende dit al by provisie ende tot dat anders zal wesen geordonneert.

Eedt vande
Rechters
vande Vniversiteyt.

Omme dit alles naechbehooren te voltrecken/ ende naer te comen/ sijn den Burgermeesteren ende de Schepenen/ gehouden alle Jaeren op te vernieuwinge vanden Rector ende Assesseurs/ wesende den 8. Februarj aen handen van Ed. Heeren Curateuren te doen den volgende Eedt: staende int 16. articul vande Statuten.

De Burgermeesters ende Schepens der Stadt Leyden, sullen Iaerlicx aen handen vande Curateuren, verclaren by den Eedt die zy de Graeflickheyt van Hollandt hebben gedaen, dat zy voor zoo veel

veel hen aengaen mach, de Ordonnantien ende Statuten der Vni-
versiteyt, wel ende ter goeder trouwen onderhouden, nacomen,
ende helpen voortfaen zullen, den Rector, des by hem vermaent
ofte geroepen sijnde, zullen assisteren, in alle Indiciele saecken,
sulcx zy in oprechter consciencien, naer Godes woort, mitsgaders
allen Rechten ende Equiteyten bevinden zullen te behooren.

Tot een besluyt van tgeene ick tot hier toe bande Burgermeesteren
ende haeren dienst ghelept hebbe: sal ick hier by bougen de namen van
eenige Personen/ die binnen Leiden desen staet bedient hebben/ zedert
den Jaere 1442. totten Jaere 1580. toe/ de welke by mijn Oom Ian
van Hout 2a. ged by den anderen gebzacht ende getrocken zijn/ upt de
Dienst-boucken deser stede: ende sy gelet dat het Jaer dat vooz yder
Person gestelt is/ dat sulcx verstaen moet werden/ dat sy vooz de eerste
mael Burgermeesteren gewoude zijn:

Bestaps
vande Bur-
gemeest-
ampt/ met
te namen
vanden se-
dert 1442.

1442 Dirck Bruyn Pieterisz.	7 Mr. Willem Symonisz.
43 Floris van Sijp.	14 Gerrit van Lockhorst.
48 Ian Heerman Floris zoon.	15 Ian Paedse Claes zoon.
57 Ian Dirc Gerrit Montfoorten.	34 Iacob Claesz. Houtcooper.
58 Pieter van Swieten.	37 Willem van Lockhorst.
60 Hugu Spruyt.	44 Ian Frans Gijbertsz.
65 Heer Adriaen van Poelgeest.
Adriaen van Swieten.	45 Dirc vander Does.
66 H. Willem van Boshuysen.	65 Mr. Cornelis van Veen.
M ^r . Cornelis vander Hooch.
68 Ian van Sonneveldt.	66 Claes Oom Ians zoon.
Ian Adriaensz. de Wilde.
69 Willem van Boshuysen Florisz.	68 Ian Gerritz. Buytewech.
71 Dirck van Poelgeest.	71 Ian van Brouhoven.
73 Pieter Martijns zoon.	72 Willem Iansz. van Heemskerck.
Ioost Willemz. Porfinan.
76 Diert Dircx zoon.	73 Pieter Adriaensz. vander Werf.
Ian Iansz. van Baersdorp.
Corn. Claes Lambertsz. vā Swietē.
77 Willem van Sijl.	74 Huych Claesz. Gael.
Dirc Iacobsz. van Montfoort.
Willem van Loo.
78 Gerrit van Poelgeest.
Adriaen vander Bouchorst.	75 Ian Iansz. Brouwer.
Claes Huygensz. Gael.
79 Bruyning van Boshuysen.	77 Cornelis Gerritz. de Haes.
82 Gijbert van Raephorst.	
85 Willem Heerman Florisz.	
88 Iacob Heerman.	
97 Cornelis Heerman.	
1501 Philips Nachtigael de Jonge.	
4 Willem van Colster.	

De namen bande volgende Personen zijn by mijn zelfs gecolligeert /
 wt verſchepden heuren ende Ordonnantien bejer Stebe, die van tyt tot
 tyt gedrukt ſijn.

<p>1576 Claes Willemſz. Warmond.
 Claes Adriaens zoon.
 Pieter Oom Pieterſz.
 77 Mr. Symon Franſz. van Merwen.
 Ian Luycaſz. van Waſſenaer.
 78 Gerrit Wiggerſz. van Duvelandt.
 Dire Gerritſz. Smaling.
 80 Jacob Allertſz. de Haes.
 84 Jacob Tomafz. Brouwer.
 87 Jacob Willemſz. vander Burch.
 Louris Andrieſz. van Swaenſwijc.
 89 Mr. Franc Duyck de Iode.
 Foy van Brouhoven.
 92 Ian Gijsbertſz. Coorncooper.
 Ian Yinoutſz. vander Neſſe.
 95 Louris Haygen Gael.
 96 Mr. Iaac Nicolai.
 1601 Aernout Duyck de Iode.
 Vranc van Thorenvliet.
 2 Ian Ianſz. Baerſdorp de Jonge.
 5 Claes Cornelisſz. van Noorde.
 8 Pieter Arentſz. Deyman.
 9 Henric Egbertſz. vander Hal.
 10 Adriaen Pieterſz. vander Weſf.
 12 Iaſper van Banchem.
 15 D. Cornelis Weeſp.
 16 Frans Adriaenſz. van Leeuwen.
 Ian Pieterſz. de Bye.
 17 Dire Gerritſz. Hogeveen.</p> | <p>ringe bande Voerſchappe/
 ghedaen by den Prince van
 Orangien Maurits van Naſ-
 ſau, opten 23. October in-
 den Jaere 1618.</p> <p>1618 Amelis van Hogeveen
 Mr. Clemens van Baerſdorp.
 Gerard Lenaertſz.
 19 Andries Iaſperſz. Veſanevelt.
 Huych Pieterſz. Codijk.
 Jacob Willemſz. Verboom.
 20 Jacob Cornelisſz. van Leeuſvelt.
 Daniel Symonſz. van Alphen.
 21 Chriſtoffel van Nieuwenhoven.
 Cornelis Adriaenſz. Warmond.
 22 Willem Claefz. Warmont.
 Ian Iacobſz. de Bondt.
 23 Adriaen Henricſz. van Tetroede.
 24 Ian Rippertſz. van Groenendijk.
 25 D. Gerardt Lantſchor.
 26 Harman Everts zoon.
 31 Ian Ianſz. Orlers.
 Mr. Willem Paedts.
 Carolus Gallus.
 32 Dr. Willem van Moerbergen.
 34 Adriaen Ianſz. van Staveren.
 35 Robbert van Roſſum.
 36 Claes vander Meer.
 37 Pieter Andrieſz. Veſanevelt.
 38 Mr. Symon van Baerſdorp.
 40 Ian Pieterſz. vander Maerſche.
 Mourijn Cornelisſz. vander Aa.</p> |
|--|---|

Namen bande Perſoonen die
Burgermeesteren ghewoz-
den zijn/ naer de verande-

Schepe-

SCHEPENEN.

Van outs ende over vele Jaeren/ zijn de Schepenen de welke te dier tijden metten Schout de Stad Leyden alleen regeerden/ ghestelt by den Grave van Hollandt/ ende den Burchgrave s'amen/ als elc van hem vier Schepenen. Ende was het metten zelven dienst soo verre gecomen/ dat de gene die tmeeste gelt daer vooz wilde geben/ daer toe conde geraecken. Maer ssende dat zulc de Stadt/ de Burgeren ende innegesetenen van dien/ geheel ondienstich ende nadeelich was. Zo is selve by seckere acco3d/ 30 metten Grave als den Burchgrave inden Jaere 1387. afschafte ende te niet gedaen. ghelijc hier vooz in het officie vanden Schout/ mette eygen woorden van het contract aenghewesents. Item upt het Privilegie van Harloch Philips van Borgondien vanden Jaere 1434. ende daeromme is het gecomen/ dat binnen Leyden een even ghetal van acht Schepenen gheweest is. Tegen het gebrypck vande andere Hollantsche Steden/ die meest alleen onessen getal van zeven of negen Schepenen sijn hebbede. Ende dat tenaesten omme dat de stemmen/ ende de advyzen ingeben vande Dornissen/ omme de ghelijc heyd niet en souden comen te steecken. Om welke redenen wtlic by de Schout ende Schepenen/ met advijs vande Burgermeesteren opten 28. November inden Jaere 1592. ghemaeckt is de volgende heure:

Wt wase de Schepenen van outs ghestelt sijn.

Om wat reden acht Schepenen binnen Leyden sijn.

Op alle vergaderingen van even Persoonen bestaende, daer de stemmen gelijc staen, ende jegens malcanderen steecken, zal naer voorgaende weginge vande Stemmen een ommevraech gedaen werden, of iemandt van zijn stemme begeert te wijcken, ende in gevalle neen, zal de stemme van de geene die int selve Collegie presideert, tly Burgermeester ofte Schepenen cracht hebben van twee stemmen.

De gelijcke stemmen van Schepenen bereckenicht werden.

Belanghende de verkiezinghe vande sessien Persoonen daer upt by den Stadt-houder van Hollandt/ ofte in sijn absentie ende vupten Holland weseude/ den Provincialen Raede van Hollandt de acht Schepenen upt kiest. Die geschiet hebden ten dage ende veele Jaeren te voozen/ conform ende volghende het Privilegie van Keiser Karel de vijfde, Grave van Hollandt. De Stadt Leyden ghegeven opten xij. Junij inden Jaere 1519. Lupdende van wooyde te wooyde als volcht.

Verkiezinghe vande Sessien.

Ende de selve Veertich ende heure nacomelinghen macht, au thoritcyt ende sonderlingh bevel gheven, van nu voortaan Taerlicx des daschs voor St. Jacobs Apostel avondt in Julio,

Conform 13 privilege van Karel de vijfde anno 1519.

op onser Stede-huys van Leyden te vergaderen, ende aldær Sestien notabele, eerbaere, verstandige ende Rechtvaerdighe Mannen, nae haeren besten duncken ende in heuren Conscientie de nutste ende bequaemste totten Schependom van onsen voorz. Stede te kiesen.

Daer mede ghenoechsaem over een comt/ de achtste Burgerlicke heure vanden Jaere 1582. spreekende vande verkiezinge vande sestien/ wesende vanden volgenden inhoudt:

Ende heere
der Stadt
Leyden.

Dat die vande Veertige Iaerlicx opten 23. Julij namelick sdaechs voor St. Jacobs avondt, by de meerderheyt van stemmen opt Raedthuys kiesen zullen, Sestien Persoonen, omme daer uyt, volgende de Privilegien deser Stede, ende tgebruyck tot noch toe, de acht Schepenen te werden ghestelt. In welke verkiefinge, mede niet tsamen en zullen werden ghenoecht Vader ende kindt, twee Broeders, noch twee Swaghers: de welke in dien even wel bevonden werden gecooen, zalmen een van beyden by de meerderheyt van stemmen aenlaeten, ende hadden zy even veel stemmen by lootinge, ende de plaerse van die vry werdt, by omme stemminge vervollen.

Vermanninge
vande
Schout/
voor de no-
minatie
vande
Sestien.

Maer hoor ende a leer dat de Heeren Veertigen comen totte nominatie van dien/ zoo word by den Schout volgende de authorisatie hem by het meergenoemde Privilegie van Keyser Karel de vijfde, gegeven/ gedaen aende Veertigen dese volgende vermaninghe: op den eedt die spuyden gedaen aende Graefschepde van Hollandt ende West-vrie-landt.

Ende daer toe Iaerlicx a leer sy totte verkiefinghe vande voornoemde Sestien procederen, in handen van onsen Schout van Leyden, dien wy daer toe committeren, in presentie vande Burgermeesteren ende Schepenen van onsen voorz. Stede, of van het meestendeel van dien, sweeren zullen, dat sy ende elc van hen totte voorschreven verkiefingende electie na heur beste wetenheydt, ende sonder tot niemants versouck ofte Inductie, niemant wie hy zy, faveur te dragen, procederen zullen. Ende alleenlick onse eere ende onser nacomelingen ende tghemeyn profijt ende welvaert van onser Stede voorschreven, ende van Inghesetenen der selver aensien sullen.

By wien ende aen wise de verroozen Sestien/ gepresenteert moeten werden/ omme daer uyt de acht Schepenen te verkiezen: dit alles wer- de mede gheseyt in het voorgaende Privilegie met dese woorden:

Den welcken Sestien goede Mannen aldus ghecooren, by den Schout ende twee van de Burgermeesteren van on- ser voorsz. Stede, dewelcke de voorsz. Veertighen daer toe Committeeren zullen, onsen Stad-houder ende in sijne absen- tie onsen President ende den Luyden van onsen Rade in Hol- land, Seelandt ende West-vriesland, gepresenteert sullen wer- den, om totten gewoonlicken dach, die acht uyt dien van on- sen twegen, gecoren ende geordoneert te wesen tot Schepe- nen van onsen voorsz. Stede. Voor den naest doen toecomen- den Jaere.

Wien ende by wien de Sestien moe- ten gepre- senteert weeden.

Hier mede comt te accorderen/ een ghedeelte vande achtfte Burger- lische Keure/ daer van de woorden sijn luydende als volcht.

Welcke Sestien Persoonen byden Schout ende twee Burger- meesteren mijn G. H. den Grave van Hollandt of zijn G. Stad- houder, indien eenich van hem in Hollandt is, ende by heur luyder absentie den President ende Raden van Hollandt, con- form de Privilegien deser Stede, zullen werden gepresenteert, omme by deselve, daer uyt acht Schepenen vercooren ende naderhant inder Vierchare openbaerlick geeedt te werden.

Accorde- rende mede te achtfte Keure.

De Schepenen of by den Stadt-houder/ ofie in sijne absentie by den hobe van Hollandt verroozen wesende/ werden op St. Jacobs dach, in on- penbaere Vierchare/ in haer ampt gestelt/ ende moeten aen handen van de Quisten ofie Wyzeliderenden Burgermeester/ volgende het Privilegie van Hartoch Philips van Borgondien, van date de 24. July anno 1434. doen den volgenden eedt.

Wanneer de Schepen he beedicht werden/ ende aen wise.

Ende als wy die aldus geset hebben, zo zal die outste Bur- germeester van onser Stede, dien elck eenen eedt staven, ende zy zullen sweeren ten Heyligen, dat sy om dat Schependom of Schepen te wesen niet vervolcht en hebben, noch doen vervol- gen, ghebeden en hebben, noch doen bidden, noch gelt, noch gongste, noch myede daer op gegeven, noch gelcent en hebben, noch doen gheven, noch leenen in eenigher manieren. Son- der argelift.

Den eerste eedt aen Burger- meesteren.

Den twee-
den aende
Schout.

Die eedt ghedaen wesende zoo is den Schout achtervolgende t'woor-
noemde Privilegie ghehouden de Schepenen te staven eenen anderen
eedt: bigkende by de vozdere woorden vant selve Privilegie/ luydende
aldus:

Ende dien eedt gedaen, zo zal hem onsen Schout van Leyden,
inder tijt wesende, eenen anderen eedt staven, ende zy sullen elck
sweren ten Heylighen, als gewoenlic is, dat sy Rechte doen ende
Vonnisse wijzen zullen, tusschen tweer Mannen taele, na hooren
vijf sinnen.

Schout en-
de Schep-
enen hebben
macht om
keuren te
maecken.

Tot hier toe gesproken hebbende/ vande verkiefsinge ende bevesti-
ginge vande Schepenen/ so sullen wy sprecken van haeren dienst en-
de authoriteyt:

De acht Schepenen der Stadt Leyden/ hebben de macht omme
metten Schout/ te maecken/ zodanighe keuren ende ordonnantien tot
nut ende voordeel van de Burgeren ende Inwoonderen van Leyden/
als zy sullen bevinden te behooren/ t'p in wat saecken sulcx souden mo-
ghen sijn/ eenige Mettingen/ Handelinghen/ Ambachten/ Gilden/ de
Politie ende andere saecken aengaende: ende dit alles volgende Leydens
outste Privilegie/ gegebē by Graef Floris de vierde, inden Jaere 1266.
luydende als volcht:

1 Selve be-
wisen mee
drie Privi-
legien.

Twelck by den acht geswoorne ende den Rechter tot profijt
ende welvaren der Stadt geordonneert ende besloten is, zal een
yder voor goet moeten kennen ende nar onderhouden.

Inde Jaeren 1306. ende 1315. is by twee verscheden Privilegien
gegeven by Graef Willem de Goede, het eerste opten eersten Mepe
inden Dage/ ende het tweede mede inden Dage des Sonnendaechs in
dertien-abont. Het voorgaende Privilegie vande keuren te maecken/
geapprobert ende geconfirmeert mette volgende woorden.

Vord zo wat by de achte Schepenen, ende by den Rechter ge-
coert ende ghemaket. wordt ter oerbare ende ter vorderinghe der
Poorte voorseyt, dat zal geloest wesen ende vast gehouden, van
ons ende van elcken Man.

Welcke Privilegien daer nger van tijdt tot tijdt van heele ende ver-
scheden Graven ende Gravinne geconfirmeert ende bevesticht zyn.
Ende is de Stadt Leyden/ daer van in een outwede spreckelijck ge-
huyck.

Doch alhoewel den Schout ende de Schepenen by de voornoem-
de Pri-

de Privilegien alleen gemachticht zijn/ omme alle Keuren ende Ordonnantien te mogen maerken/ zonder dat int minste gewach gemaect werdt vande Burgermeesteren/ so staet te letten dat te dieer tijden/ den naem van Burgermeesteren noch niet bekent en was/ veel min datse doen geweest zijn. Want gelijck hier voor inde beschijvinghe vande Burgermeesteren geseyt is/ soo zijn die langen tijt daer na eerst binnen Leyden gestelt. Maer 30 wanneer de selve verkoopen ende gestelt zijn geweest/ 30 sijn geen Keuren nochte Ordonnantien ghemaeckt / niet alleen met haere kennisse/ maer selfs met haerlupden abbijts/ ghelijck sulcx van ouden tijden inde geschreuen ende gedruchte Keuren ghesten ende gebonden/ ende noch dagelijcx gedaen wert.

Deben werden alle Keuren gemaect niet abbijts vande Burgermeesteren.

De Schepenen hebben de macht/ omme tse in het Crimineel ofte Civijl, hooge middelen, ende lage Jurisdiction te exerceren ende te gebuycken/ ende mogen dienbolghende Recht doen vanden hoochsten/ volghende de Privilegie van Hartoch Philips van Borgondien, gegeven inden Jare 1430. opten 24. Julij/ als te sien is by dese woorden:

Macht vande Schepenen in het sijnck vande Justitie/ ende het bewijs van dien.

Voirt zo geven wy onsen Schout van Leyden voirtan machte dat hy van onsen wegen Recht zal mogen doen, met onsen achte Schepenen vanden hoochsten, sonder onsen Ballji van Rhijnlandt daer by te wesen, of daer over te roepen, als hy tot desen dage toe geweest heeft.

Daer mede comt over een te stemmen ende te accorderen de Verclaringe vande Staten van Hollandt ende Westbyerlandt / ghedaen den 16. October anno 1587, van te vooren meer aengeroot. De woorden sijn dese volghende:

De Collegien vanden Schepenen vaceren ordinarie tot d'administratie vande Justitie, zo in alle Criminele als Civile saecken, ende hebben ende exerceren alle hoge, middelen ende laghe Jurisdiction.

Hoe verre ende uyt wat heerlijchheden dat de Schepenen de Delinquanten bannen mogen; ende dat den Grave van Hollandt den selven banne niet en mach wederroepen/ noch te niet doen/ kont ghy lesen uyt de woorden van selve Privilegie alhier inneghelijst/ ende luydende als volghet:

Hoe verre dat Schepenen de Delinquanten mogen bannen.

Item hebben wy gegonnet ende gemachticht, gonnen ende machtigē met desen Brieve, onsen Schout. Burgermeysters ende Schepenen van Leyden, dat zy de misdadighe bannen moghen over al uyt Rijnlandt, ende uytter Hage ende Hage-

Am-

Ambocht. Ende zo wie sy aldus bannen zullen, die en zullen wy, of niemant van onsen wegen, geleyde geven mogen, dat hem stade doen sal.

Ende waert dat yemandt boven den voorschreven Banne, quame inde voorsz. Landen, daer hy uyt gebannen waer, dien zal onsen Schout van Leyden mogen inhalen, ende dat Rechten an dien van onsen wegen, gelijk of hy den selven binnen onsen Stede gevangen hadde.

Behoudelick of yemant voor ons clachtich quame die also gebannen waer, dat hem onrecht gedaen waer inden Bannen, zo zullen wy onsen Stede van Leyden daerom voor ons ontbieden tet antwoorde tegen den Clagere, om anspraecke ende antwoorde te hooren van hem beyden, ende die by ons gehoort wesende, zo mogen wy dan dair in doen dat ons believen zal, te weten den Clagere in Rijnlandt, ende in onser Baillouschap vanden Hage te laten comen. Behoudelick dat die also gebannen waer, niet comen en sal op twee hondert Roeden, na onser Stede grafsen van Leyden.

Yfse berre
de selve
Vonnissen
gemistigeert
moghen
worden.

Confirma-
tie vant
selve Pri-
vilegie.

Welch Privilegie daer naer inden jare 1541. den 19. Julij by Carel de vijfde, Roomsch Keeser/ ende Grave van Hollandt/ met een twe-
de geconfirmeert ende geapprobeert is/ onder dese limitatie.

Dat de gene die van zoodanich Vonnis, appelleren ofte reformeren, zullen moghen wonen ende converseren in den Dorpe vanden Haghe, ende de Jurisdicte der selver: sonder nochtans te mogen converseren ende hanteren in onse Stede van Leyden ende Rijnlant.

Dese Privilegten zijn by den Magistraet van Leyden tot allen tijden stichtelicken naer gecomen/ ende gehouden geweest/ niet toelaten-
de dat de selve by eenige gebannen Personen getolereert werde. En-
de alsoo inden Jare 1455. tusschen de Stadt Leyden/ ende den Gra-
ve van Chaitoloys, Dene vanden Hartoge/ ende Grave van Hollandt/
eenigen twist ontstaen was/ ober het tanebengen van eenige gheban-
nen Personen: ende dat by de Stadt Leyden gjustineert werde/ dat
het selve tegen haere Privilegien geichter was: so heeft den Hartoge
ende Grave van Hollandt verclaert in substantie gheens hier volcht.
By Wilven van appointementie gegeven opten 3. Junij 1455.

Oenech-
te tussche
den Grave
van Charo-
lois ende
Leyden/ ober
de Infrac-
tie van
dien.

Op de Differenten die gheresen waeren, tusschen den Grave van

Charloys, zijnen oufsten Zoone, doende sijne Intree binnen Leyden, ende de Burgermeesteren der selver Stede, de welcke hem opposeerden, om dat den voorsz. Grave uyt crachte van sijne gratie die hy ten selven tijde gedaen hadde, aen Floris van Boshuysen, ende andere Persoonen doen gebannen by de Wet van Leyden, de selve met hem inde Stadt wilden leyden, sustinerende de voorsz. Burgermeesters, dat volgens haerlyyder Privilegie, den Grave van Hollandt, haere gebannen wel mochten consent geuen, om te comen binnen Rijnlant, ende de Heerlickheyt vanden Hage, maer dat sy altijt twee hondert Roeden moften blijven van haere Stadt, ende den veorsz. Grave daer tegen allegerende, dat het recht van zijne blijde Incomste, alle Privilegien te boven gaet, is daer op by den Hartoch verclaert, dat zijn Soon, de prerogativen der blijde Incomsten, als na gewoonte mede ghebruycken, ende dienvolgens de voorsz. gebannen, met hem inde voorsz. Stadt Leyden zoude mogen inleyden.

Verclarin-
ge ende
besserlinge
vande Bar-
toge van
dit geschit.

Daer naer inden Jaere 1480. by Maximiliaen Eers-hartoghe van Oostenrijk, ende Grabe van Hollandt/ aen de Stadt Leyden verfoecht zijnde/ dat sy drie gebannen Persoonen/ om de violatie van haere bannissement weder ghebanghen zijnde/ wilden ontslaen/ ende de Stadt Leyden/ daer inne den Grabe wilsende besteyen/ ende te vreden waeren/ zo heeft den voorsz. Hartoghe van Oostenryck/ opten 16. Novembrijs anno 1480. de Stadt Leyden daer van gegeven Acte van non prejudic, daer by den selven Hartoghe ende synen Rade verclaren: dat zulcx alleen geschiet was zonder de minste verminderinghe van haere oude Privilegien.

Drie geban-
nen haer
Bannisse-
ment geban-
teert heb-
bende onts-
lagen.

Inden Jaere 1538. eenen Tyman Gerritsz. boven zyn bannissement binnen Leyden gecomen zijnde/ verseyen met een mandament van Appel handen Hobe van Hollandt/ merke clause van Inhibitie/ so heeft de Stadt Leyden daer teghen geopposeert/ ende haere Grieben dien- aengaende/ oberghegheven aenden Grooten Rade van Mechelen/ de welke opten 4. Mey 1538. daer op geappointeert hebben/ Remoy aenden Hobe van Hollandt ende Curcheantie vande voorsz. Inhibitie den gelnichmeerden verleent.

Opposite
tegen Ty-
man Ger-
ritsz. tegen
zijn Ban-
nissement
Incomende.

Wt welke drie voorgaende Exempelen ghenouchsaem betwefen wert dat de Regeerders der Stadt Leyden zoichvuldich geweest zyn/ de Privilegien teghen de gebannen Persoonen prechtse te doen onderhouden.

In Civile saecken mogen Schepen recht doen/ zo in geschreyben als Verbale Processen/ van wat natuyze ofte conditie die moghen zyn/ naer de Ordinantien ende Wetten vande Staten van Hollandt ende

Schepenen
mogen recht
doen in alle
Civile sae-
ken/ ende
wannes.

Westbyzestlandt: ende de particuliere keuren der Stadt Leyden/ of andersins naer de geschyben rechten/ ende zy in equitcept ende billichheyt/ bevinden te behooren: midts ende alzoen de sustenuen van Partien/ sine inde/ over ende weder over geschoort/ ende haere geproducerde bewijfen gesien ende geexamneert te hebben. Daer toe houdende buyten de ordinairte ende extraordinaire Vacantien/ in openbaeren Vierschaere twee Rechtdagen ter weeke / te weten des Maendachs ende des Wypdachs/ ende over de saecken die boven ghetrocken werden den Woonsdach.

Wat somme haer Donnissen executabel sijn.

De Donnissen alsoo by Schepenen gekoesen sijnde / hebben crachte van gewijfde ende mogen geeruteert werden/ onder cautie de restituendo, soo sulcx bevonden werdt te behooren: niet tegenstaende eenige Provoocatie ofte Appellatie / ter somme toe van hondert ende twintich gulden. Daer toe alle de groote Steden van Hollandt geprivilegieert sijn.

Alle Reele ende Personele Verlijden voor Schepenen te doen.

De Schepenen moeten staen/ ende in teycken der waerheyt besegelen ofte teyckenen/ over de opzachten ende veralienationen van alle vaste goederen/ sijn Hupsen/ Gronden ende Erben: Transporten/ Custingbrieven/ Rentebrieven ofte andere reele lasten/ Testamenten ende uiterste Willen/ Rutelicke Voorwaarden (so sulcx aen haer verfocht wert) acten van Bozchtichten ofte Cautien / Personele Verclaringen / ofte Recollementen van dien: ende voorts over alle tgeene daer vande yubijckte auzhoziteyt verfocht werdt. Daer toe de selve alle Maendagen/ Woonsdagen/ Douredagen ende Wypdagen/ niet ghebeurten twe tseffens/ op Schepenen Camer/ des mer gens ten half negenen compareren/ omme de goede luyden ten dienste te staen. Ende dit alles volgen de seckere Wydonnantie daer van gemaecht/ opten 28. November vanden Jaere 1592. te lange omme alhier inne te bougen.

Schepenen questien.

De selve hebben desgelix de macht over Gebuyz-questien van Secretarissen ende Dienstaerheden/ tusschen de Burgers ende Ingesetenen deser Stede ontsaende: midts daer vante nemen/ oculare Inspectie/ ende de bewijfen/ daer van sijnde naer te zien ende te Verdeelen/ als zy in recht en rebenen bevinden te behooren.

Zijn Rechters over alle questie ontsaende wt de overcredinghe vande Wydonnantien van des Landts Ampten.

De Schepenen sijn alleen by de Staten van Hollandt ende West-byzestlandt/ geauzhoziseert/ omme recht te doen/ over alle Contraventien ende Fraudatten ofte Slupcherijen/ gepleecht int stuc van des Gemeene landts middelen. Ende en mogen Partien in geen Instantien geschoort werden by de Ed. Ho. Heeren Gerommiteerde Raden van Hollandt ende West-byzestlandt/ vooz ende al eer die vooz Schepenen Commissarissen/ gedient hebben. Ende dit alles volgende het 13. Artijckel vande Generale Wydonnantie daer op des Gemeene Landts middelen werden verpacht/ wesende vanden volgenden inhout:

Ende dat volgende deses last.

Ende in dien eenige Differenten, ter saecke vande voorz. verpachte middelen, sijn tusschen den Ontfangers, Pachters, of eenige particuliere, opte boete, breucke of anders in eenich geschil, dependende.

penderende vande betalinge vande beloofde pachte, quame te ontstaen, werden de Gecommitterden, gaende opte Verpachtinghe, gelast ende geauthoriseert tgeheele Collegie van Schepenen, ofte eenige der selver, te Committeeren ter decisie vande voorsz. Differenten ter plaetse daer de selve zullen vallen. Voor den welcken de voorsz. Differenten eerst zullen dienen, die ghehouden zijn op seeckeren dach ter weecke daer toe te presfigeren, Partien Sommarie ende de plano, recht te doen, tly by absolutie ofte condempnatie, sonder de selve voor goede mannen te Renvoyeren.

Tot dese Processen vaceeren naer ouder gewoonten/ Schepenen als te Saterdaghen/, des naer middachs ten twee upzen/ omme by ordze de rolle te ver volgen/ ten maere Partijen de anderen verstonden ende versochten haer Different by royt recht afgedaen mocht werden/ van alle Vommissen in dit stuck by Schepenen gewesen sijnde/ mach vooz de Heeren G. Raden/ geprovoceert ende geappelleert werden.

Wanneer Schepenen hier over vaceren.

Schepenen met den Schout hebben macht/ in ende aen den Rijn/ te keuren ende te ordonneren / alle het geene totter Stede dienst ende vooz vooz van node zal sijn. Wijckende by seeckere acte gegeven by Philips van Wassenaer Burch-grave van Leyden opten 19. Martij inden Jaere 1403. wesende banden volgenden inhoud:

Schout en Schepenen hebben macht inde Rijn te moegen keuren.

Voirt wes die Schout, mit achte Schepenen in toecomenden tijden keuren, ende Ordineren zullen, om gemeen oorbaer en profijt, inden Rijn binnen der vryheden voorsz. ain Platen, Straten of ain wervinge, daer die Rijn mede gewijet ofte genauwet moge werden, dat loven wy vast ende gestade te houden, van ons ende onsen nacomelinghen, sonder eenich wederseggen behoudelick onse Visscherie inden Rijn voorsz.

Wesijfs van dien.

Witsgaders de approbatie ende Confirmatie vande selve acte/ van Martijn Aelbert van Beyerens Grave van Hollandt/ van date den 19. Martij 1403. luydende als volcht:

Doen condt allen luyden, dat wy geconfirmceert ende gevestiget hebben, confirmeeren ende vestigen midt desen Brieve, alfulcke voorwaerden, als onse ghetrouwe, Philips Heer van Wassenaer Burch-grave van Leyden of sijn voirvaders ghegeven hebben, van Platen ende Straten die binnen der voorsz. vryhede gemaeckt zijn, of dien tgherechte van Leyden om gemeen oorbair, keuren ende ordonneren zullen inden Rijn, binnen der voorsz. vryhede.

Confirmatie vande selvemacht.

Schepenen
haer Dienst
wel doende
zijn onder
Daube
garde van
den Grave.

Eerste be-
wys.

Naerder
ende claer-
der bewys.

Straffe
over de
Schepenen/
haer eed
niet betrach-
tende.

De Schepenen haeren dienst wel ende getrouwelicken exercerende/ ende dat iemant de selve om haere gewesene bonnissen comt te haeten/ ende in weerwærke haer soucht eenich leedt te doen. Zoo verclaert Graef Floris in sijn Privilegie vanden Jaere 1267. dat hy die neemt ende stelt onder syne Daubegarde blyckende by de volgende woorzen.

Soo de acht geswoorne om de Gerechtigheyt ende een Rechtvaerdich tegen iemant tsy wie het sy, gestreecken Vonnis wille, Vyantschap op haer laden, zoo zal ick ende de Burchgrave haer voorstaen. De Heere van Teylinghe, ons in dit cas ghetrouwelick helpende.

Twelck daer na inde twee Privilegien gegeven by Graef Willem de Goede, bepde van eenen Inhout inde Jaeren 1306. ende 1317. niet meerder ende claerder woorzen ghespt werdt/ die ick goet ghevonden hebbe hier inne te sijn.

Vord waerd dat die achte Schepenen, of eenich vanden achten, omme recht ofte om oordeel dat zy te rechte gewijst hadden, jegens yemanden quamen in vyand schepen ofte veten, wy ende die Borchgrave, zullense in deser saecken trouwelick beschermen ende dat onnemen.

Ende ter contrarien de Schepenen haer ampt ende eedt niet behooflicker naer comende/ dat de selve volgende het meer gemelte Privilegie van Graef Floris, van haeren Dienst verlaten/ ende afghestelt zullen werden/ de woorzen sijn van desen inhout:

So yemant vande geswoorne, de Stadt geen Dienst en doet, sal sonder eenich tegen spreecken afgeset, ende een ander dienstiger ende nootsaekelicker in zijn plaetse gestelt werden.

Ende noch naerder inde twee Privilegien van Graef Willem voozt noemt/ met dese woorzen:

Ende is yemant vanden Schepenen der Porte onnutte int Schependoem, dien zalmen of doen, zonder vvedersegghen, ende eenen anderen vveder zerten, die nutter ende oorbaelicker is.

Maer volgende het Privilegie van Hartoch Philips van Borgondien vanden 24. Julij anno 1434. zoo werdt haere straffe veel grooter ende harder gestelt/ als blyckt mette volgende woorzen:

Ende

Ende waert dat eenich van onsen Schepenen voorsz. in eenich vanden punten voorsz. gebreeckelick bevonden worde, by onsen Schout, Gerechte ende meestendeel vande Vroescip onser Stede, zo dat sy daer tegen gedaen hadden, heymelick of openbair, of dat sy eenich argelift inden voorsz. punten ghesocht hadden, dien breuckigen soudemen kennen meynedich, ende vervallen wesen, van allen sijnen goeden Rechten, ende men soude die terstont corrigieren, ende die Sententie van zijne correctien, openbaerlick van onsen Stedehuys roepen ende lesen: ende die gelesen, so soude hy ontpoortert wesen, ende sonder meer geboits uyt onser Stede van Leyden, uyt Rijnlant ende uyt onser Baillascip vanden Hage gaen, ende daer uyt blijven ten eenwigen dage, up sijn Lijf.

Grooter est swaerder straffe/ balsegende: dat vilegie vanden Jaere 1434.

Wt alle tgeene dat tot hier toe verhaelt is/ zoo blyckt genochsaemt wat zorge de Graven van Holland/ van tijt tot tijt gebzagghen hebben/ omme goede ende ghetrouwe Schepenen/ tot nut ende voordeel vande Ingheserenen ende Burgheren der Stadt Leyden/ te stellen ende te houden.

Ende of het ghewiel dat een ofte meer vande Schepenen in haeren Dienst quamen te sterben/ ofte overlijden/ zoo salmen terstont comen totte electie ende verkiefinge van anderen/ oyle volgende wijse:

Schepenen in dienst overlijden/ hoe een ander in plaetse te stellen.

Ende soo wanneer yemandt wesende in bedieninge vant Schependom, comt te overliden, zoo zullen die vande Veertighen, in plaetse vanden overliden, by de meerderheyte van stemmen, uyt den laetst-vercooren Sestien, noemen ende verkiefen twee Persoonen, de welcke by den Schout ende twee Burghermeesteren aenden Stadthouder, ofte in zijn absentie aenden President ende Raden van Hollandt gepresenteert zullen werden, omme daer uyt een in des overlidens plaetse te verkiefen, die dan daer den ghe woonlicken Eedt zullen doen.

Schepenen totten Dienst vercoozen wesende/ en moghen die niet wepgeren ofte refuseeren/ maer sijn gehouden die waer te nemen ende te bedienen/ ghelijck zuler ghesien werdt by secker Ortop de Stadt Leyden gegeven den 23. Julij 1543. Hier voozen inde Beschrijvinge vande Burgermeesteren ingeborscht. Ende daeromme alhier naerghelaten

Schepenen totten dienst vercoozen sijn/ die moeten die waer nemen.

Maer by een ander gebodt in forme van Placcaet gegeven by Keeser Karel de vijfde, inden Jaere 1542. opten vierden November/ were ghesien dat niemant inde Wet ofte Magistraet vercoozen zijnde/ van

zijn Woot-recht en vermoecht te renuncieren/ om dooz dien middel den
zelven last te mogen ontgaen/ ende dat op groote straffe/ de wootden
zijn dese volgende:

Wetjfs hā
dien gemo-
men uyt
het Woot-
legie de an-
no 1542.

Dat niemant inde Wet ofre Officie der Stede Leyden ghe-
cosen vvesende, sijn Poorterie sal mogen renuncieren, op pe-
ne van ghebannen te vverden uyt den Lande van Hollandt.
Ende dat voorts alle de ghene die renuncieren zullen, haer
Poorterye van Leyden, gehouden vverden van stonden aen te
betalen het recht van Issue, nier tegenstaende zy inde Stede
vvoorachtich zijn.

Wesluyt
vande
Schepenen.

Tot hier toe int langhe verhaelt hebbende alle dat den Staet vant
Schepondom aengaet/ soo van haere verkiefsinghe/ Ampt/ Macht/
ende het eynde der selver: hebbe ick goetgebonden tot ghedachtenisse
vande overledenen/ende vermaeck vande tegenwoordighe Schepenen/
hier tot een besluyt by te bougen de namen van een groot ghetal van
Persoonen/ die den selven Dienst van tyt tot tyt bedient hebben / ghe-
lyck ick die ten deele bevonden hebbe/ by de aentepkeninge van mijn
waerden Dom Ian van Hout zal. ged. die de selve uyt de Boecken en-
de Registeren deser Stede by een gebzacht ende vergadert heeft/ tot-
ten Jaere 1574. toe. Ende daer naer by mijn zelfs verbolcht totten
Jaere 1640. gelyck hier na tot zijner plaetse gesep sal werden.
By gelet dat het getal dat dooz aen gestelt/ is het Jaer daertinne de
selve eerst Schepen gewozden zijn.

**Namen van het geheele Collegie
vande Schepenen/ vanden
Jaere 1320.**

1320 Dieric vander Dobben.

Ian vander Breggen.

Tomas Ians zoone.

Gerrit Gerrits zoon.

Heyne Milde.

Reynier Gouburgen zoone.

Gerrit Heyne Roters zoone.

Ian van Brabant.

21 Harmen Bitter.

Willem uyt den Campe.

30 Heyne vander Breggen.

Ian de Backer.

33 Gerrit Gorter.

Gerrit van Boschuyfen.

35 Pieter Gouburgen zoon.

Huyge Philips zoon.

Gerrit Gorijfsz.

Andries Hansdeecken.

36 Ysbrant vander Laen.

Gerrit Rijswijc Vrancken zone.

37 Willem Bilaert.

42 Huyge Barfelaer.

44 Huyge van Swieten.

Meynert Gonters.

Meyse Aelberts.

- 45 Colijn van Bregge.
- 1346 Pieter van Haerlem.
- 48 Philips Ian Ooms zoon.
- Huge Pieters zoon.
- 49 Dirck Prins.

**Namen van het gheheele
Collegie 1351.**

- 51 Ian Vrancken zoon.
- Willem Bort.
- Ian Pieters zoon.
- Ian Phillips zoon.
- Willems Willems zoon.
- Ian Huygen zoon.

- Ian Gerrits zoon.
- Dirck vanden Houcke.
- 53 Ian Gerrits zoon.
- Dirck vanden Bosch.
- Pieter Wouters zoon.
- 54 Ian Huygen vander Handt.
- Arent vander Heyden.
- Claes Ians zoon.
- Iacob Clements zoon.
- Ian Barch.
- Vrancke Ians zoon.
- Iacob Gerrits zoon.
- 56 Willem van Dobben.
- Wouter vander Bregge.

De Schepenen die tusschen het Jaer 1356. tot het Jaer 1444. geweest/ ofte gheworpen zijn/ en hebbe ick op te Lijste van Ian van Hout niet gevonden. Daer vanden Jaere 1444. tot het Jaer 1573. vinde ick die simpelicken met een S. aende canten getepkent/ ende zijn dese volgende:

- 1445 Symon vander Wourden.
- 46 Gerrit Hasselaer.
- 47 Vranck vander Does.
- 48 Claes Pieterfsz. Post.
- 49 Gerrit van Rijswijck.
- 50 Willem van Bosch.
- 51 Wouter Jacobs zoon.
- 52 Iacob van Noorde.
- 53 Gerrit van Werve.
- 54 Floris van Alckemade.
- 55 Gerrit Mourijnfsz. van Leyden.
- 56 Ian Claes Willems zoon.
- 57 Willem Bordt.
- 58 Nanne Paedse.
- 59 Ewout Pieters zoon.
- 60 Wouter Ysbrandts zoon.
- 61 Willem van Oestgeest.
- 62 Claes van Leyden.

- 63 Willem Jacobs zoon.
- 64 Pieter Floris Affelijns zoon.
- 65 Dirck Huygensz. vander Burch.
- 66 Claes Mast.
- 67 Hemrick Iansz. vander Laen.
- 68 Ian vander Laen.
- 69 Claes Ian Paedsen zoon.
- 70 Adriaen vander Mye Maertensz.
- 71 Iooft vander Laen.
- 72 Iacob Pieters zoon.
- 73 Iacob vander Does.
- 74 Pieter van Berendrecht.
- 75 Claes de Grebber.
- 76 Pieter Ians zoon.
- 77 Dammas Reyniers zoon.
- 78 Willem Claes zoon.
- 79 Gerrit de Vroede.
- 80 Gerrit Jacobs zoon.

1482 Ian Stoop Kerstans zoon.	1530 Dirck Aelbrechts zoon.
83 Dirck Engebrechts zoon.	31 Seger Huygens zoon.
84 Willem Heerman Beuckelsz.	32 Willem Bouwensz.
85 Bouwen Paedts.	33 Cornelis Paedts.
86 Michil Gerrits zoon.	34 Adriaen Iansz. Brouwer.
87 Dirck van Honthorst.	35 Ian Hey Gerrits zoon.
90 Ian Claes zoon.	36 Ian Paedts Bouwens zoon.
91 Pieter Gijsberts zoon.	37 Iacob Iacob Symonsz.
92 Willem Ian Coningszoon.	38 Ian van Endegeest.
93 Dirck Symons zoon.	39 M ^r . Frans Adriaensz.
94 Hoge Hugenfz. van Swieten.	40 Iacob vander Graft.
95 Ian van Leyden.	41 Iacob vander Does.
96 Maerten Koelofs zoon.	43 Gerit Aelbertfz. Brouwer.
97 Dirck Floris zoon.	44 Quyring Aelbertfz.
98 Floris Heerman.	46 Claes Alewijn Claefz.
99 Willem Stoop.	48 Claes Lamberts zoon.
1500 Dirck vander Bouckhorst.	49 Iooft Jacobs zoon.
1 Arent Heerman.	50 Willem Aelberts zoon.
3 M ^r . Ian van Seylt.	51 Ian van Adrichem.
4 Floris van Bosch.	55 Frans Iansz. Doe.
5 Willem Ian Kerstantfz.	57 Ian Paedts Cornelisfz.
7 Ian Kerstants zoon.	58 Cornelis van Noorden.
9 Iſaack Alewijns zoon.	59 Henrick Florisfz. van Wassenacr.
13 Gerrit Heye.	60 Dirck Gerritfz. Smaling.
14 Bouwen Willem Gerritfz.	61 Cornelis Huygen zoon.
15 Willem Willemsfz. Brouwer.	62 Michiel Ians zoon.
16 Ambrosius Colen,	63 M ^r . Floris van Tol.
17 Wermhout Pieters zoon.	65 Adriaen Dirck Otten zoon.
18 Pieter Ian Pieters zoon.	67 Mouring Claefz. van Leeuwen.
20 Iſaac Claes zoon.	68 Quintijn Claes Garbrantfz.
21 M ^r . Vranc Paedts.	69 Ewout Arent Gerritfz.
22 Frans Gerit Doens zoon.	71 Ian Dirckfz. Brouwer.
23 Floris van Adrichem.	72 Willem van Loo.
24 Ian Claes Cornelis zoon.	73 Pieter Heynrickfz. van Wasse-
25 Iacob Deyman.	naer.
27 Iacob Cornelisfz. Gorter.	
29 Claes Adriaensfz. Brouwer.	

De volghende Namen van Schepenen/ zijn by mijn gecolligeert up
verscheyden ghesuchte Keuren ende Ordonnantien/ totten Jaere
1618. toe. Ende van daer totten Jaere 1640. by mijn van Jaer tot
Jaer selfs aengeteykent.

Naer dat den Prince van Orangien den
14. October/ de Veertigen tot Ley-
den/ metten Magistraet verandert
hadde/ so waren Schepenen:

- 1574 Cornelis Adriaensz. Barrevelt.
Cornelis Huygensz. van Thoo-
renvliet.
Pieter Heynricxz. van Wasse-
naer.
Pieter Oom Pieterz.
Pieter Pieter Ionisz. van Corte-
velt.
Gerrit Wiggerz. van Duvelant.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Claes Adriaens zoon.
76 Gijbert Henricxz.
Andries Schot.
Iacob Allertsz. de Haes.
77 Ian Gijbertsz. Coorncooper.
78 Willem Iansz. van Heemskerc.
Claes Willemz. Warmont.
79 Ian Iansz. Brouwer.
Mr. Symon Franz. van Merwē.
80 Pieter Adriaensz. vander Werf.
Cornelis Gerritsz. de Haes.
Ian Lucasz. van Wassenaer.
Iacob Willemz. vander Burch.
83 Claes van Heussen.
84 Andries Iacobz.
85 Hobben Floriszoon.
Laurens Andriesz. van Zwaenf-
wijck.

- Mr. Vranc Duyc de Iode.
86 Mr. Isaac Nicolai.
Ian Iansz. van Baersdorp.
Cornelis Willemz. Botercoper.
87 Ian Ysnoutsz. vander Nesse.
88 Foy van Brouckhoven.
89 Philips Lantschor.
90 Aernout Duyc de Iode.
94 Claes Govertz. vander Aar.
95 Franc van Toorenvliet.
96 Iasper van Banchem.
97 Hentic Egbertsz. vander Hal.
Willem Cornelisz. Tybault.
Claes Cornelisz. van Noort.
Ysbrant Pieterz. de Bye.
98 Ian van Baersdorp de jonge.
1601 Dr. Cornelis Knotter.
2 Cornelis Claes Lambertsz. van
Swieten.
3 Adriaen Mouringsz. de Grebber.
4 Andries Iasperz. Vefanevelt.
Adriaen Pieterz. vande Werf.
5 Frans Adriaensz. van Leeuwen.
6 Pieter Arentsz. Deyman.
8 Willem Govertz. vander Aar.
Amelis van Høgeveen.
9 Clement van Baersdorp.
11 Iacob Paets Cornelisz.
Mr. Iacob van Brouhoven.
12 Mr. Ian Goes.
13 Willem Claesz. Warmont.
15 Huych Pieterz. Codijc.

- 16 Dirc Gerritsz. Hogeveen.
 1618 Dood de veranderinge gheballen den 23. October.
 Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Ian Pietersz. de Bye.
 Ian Adriaensz. Knotter.
 Jacob Cornelisz. Leeufvelt.
 Pieter Huygen du Boys.
 Cornelis Claefz. van Noort.
 Frans Duyft Brouwer.
 Jacob Iansz. van Assendelft.

Damen bande nieuwe aengeromen Schepenen/ zedert de veranderinge gedaen by zyn Excellentie Maurits van Nassau. Prince van Oranien/ opten 23. October 1618. totten Jaere 1640. inclusy.

- 1618 Ian de Bondt Iacobsz.
 Jacob Willemz. Verboom.
 Daniel Symonsz. van Alphen.
 Dr. Gerard Lantschot.
 19 Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Iansz. Orlers.
 Christoffel van Nieuwenhoven.
 Adriaen Henricxz. van Tetrode
 Mr. Willem de Bont.
 Cornelis Adriaensz. Warmont.
 20 Pieter Cornelisz. de Haes.
 Dr. Willem van Moetbergen.
 Cornelis Heynricxz. van Gotē.
 21 Ian Rippertz. van Groenendijc.
 23 Harman Everts zoon.
 24 Mr. Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirc Gijbertsz. Schaeck.
 1625 Carolus Gallus.
 27 Adriaen Iansz. van Staveren.
 28 Cornelis van Dorp.
 30 Lenaert Gerritsz.
 31 Dirc Lucasz. van Walbeecq.
 34 Ian Pietersz. vander Maersche.
 Ian Iacobsz. van Banchem.
 Mourijn Cornelisz. vander Aa.
 35 Pieter Andriez. Vefanevelt.
 37 Dirck Lenaertsz. Keth.
 Frans Iansz. van Borsfen.
 1638 Claes vander Meer.
 Mr. Gerard Hoogeveen.
 1639 Jacob Iansz. vanden Berch.
 Foyt van Sijp, Notaris.
 Pieter Iooftensz. Warmont.
 Mr. Willem Goes.
 1640 Mr. Pauls van Swanenburch.

HET COLLEGIE VANDEN GERECHTE.

By waer
Persoonen
2 Collegie
bande Ge-
rechte bes-
taet.

Comende tot het Collegie vanden Gerechte bestaende inden Schout/ de vier Burgermeesteren ende de acht Schepenen deser Stede/ het welck een gheheel out Collegie is: Doch behinde in seckerre Privilegie/ van Hartoch Albert van Beyerren,

zen, gegeven opten 15. dach in Junio inden Jaere 1386, binuen Dordrecht, dat aldaer gesproocken wert vande Personen/ die onder den Gerechte/ ofte aenden Recht/ (so aldaer gheseyt wert) te behooren/ de Burgermeesteren niet genoemt ofte bekent zijn: also dat het apparent is/ batter te dier tijden geen geweest en zijn. De woorden vant selve Privilegie sypden als volcht:

Voort en sel niemant anden Recht mogen wesen binnen Leyden, het sy Schepen, Rade, Clercq, of Bode, &c.

Daer mede genouchsaem accordeert/ seckere oude Keure gemaecht by Schout ende Schepenen inden Jaere 1351. op Sint Ian Baptisten dach, de welcke inden selven Jaere geconfirmert is/ by Hartoogh Willem van Beyeren, opte S. Clemens abont: die ick goet ghewonden hebbe/ van woorde te woorde hier inne te lijven.

Wan onden
ijden hefe
het selve al-
leen by
Schout en
Schepenen
behaen.

Dat niemant Schout noch Schepenen noch Raedt vande Stede, noch Kerckmeesters, noch Gasthuys-meesters, ofte Meesters vanden Heyligen Geesk, wesen en sel, hy en hebbe Poorter gheweest seven laer, ende bewonde hem yement, cenich ambocht te antieren, hy en hadde zo langhe stadelicken ende kennelicken Poorter geweest die verbeurde tien pont ende zijn poortrecht.

Maer in het Privilegie de Stadt Leyden gegeven by Hartoogh Philips van Borgondien, de xxij. Grade van Hollandt vanden 24. Julij anno 1434. bevinde ick dat den naem vande Burghermeesteren by het selve Collegie geboucht werdt/ ende sypden de woorden als volcht:

anno 1434.
zijn Bur-
germeeste-
ren daer by
geboucht.

Ende zoo wie inder tijt onsen Schout, Schepenen ende Burgermeesteren wesen zullen in onse Stede van Leyden, die zullen aldaer alle andere dienften, &c.

Welck Privilegie daer naer inden Jaere 1515, opten 18. Julij by Keyser Karel de vijfde, by acte van verclaringhe geconfirmert is.

Opt het geene dat tot hier toe gesept is/ zoo kan genouchsaem gesien werden/ dat het Collegie vanden Gerechte ober de twee hondert Jaeren out is.

re Collegie
geheel out.

Dat niemant het ampt ofte Offitie van dit Collegie en mach bedien/ dan gebozen Poozters/ ofte van andere die selve poozrecht gecoft hebben ende zeven Jaeren aenden anderen/ binnen Leyden ghewoont hebben/ dat hebben wy hier booz bewesen mette gheconfirmerte oude keure van Leyden vanden Jaere 1351. onnodich omme alhier weder ghestelt te werden.

Tot nu toe gesprooken hebbende/ van het begin ende de instellings/ missgaders by wat Personen selve moet bedient werden/ zullen wy nu int cozte verhaelen: wat macht ende authorizate selve Collegie is hebbende: ende wat by de selve ten dienste der Stadt Leyden/ oordinaerliken gedaen ende uptgerecht werdt.

Collegie
bande
recht heeft
de macht
omme alle
andere dien-
sten te mo-
gen stellen.

Die banden Gerechte zijn geauthorizeert ende machtich ghemaect by het meer gemelte Privilegie van Hartoch Philips van Borgondien banden Jaere 1434. omme alleen te mogen stellen/ ende te verkiezen alle zodanige ampten/ diensten ofte Offitien/ als zy bevinden ten nutte/ oorzbaer ende profijte der Stadt Leyden/ dienstich te wesen/ zonder yemands kennisse ofte tegen seggen/ blyckende by de woorzen van selve Privilegie hier inne geboucht:

Ende zo wie inder tijt onsen Schout, Schepenen en Burgermeesters wesen zullen in onse Stede van Leyden, die zullen aldaer, alle andere diensten, die hem behoufflick zijn, setten ende ver-setten sonder ons, of niemant anders van onser wegen eenich bewint of seggen daer in te hebben, of behouden, ofte die te belooven, yemandt of te geven, ende dar om de vrientchap die onse Stede van Leyden ons bewijst heeft &c.

Welchs
van dien
upt het
Privilegie.
anno 1434.

Welcke Privilegie daer naer inden Jaere 1515. opten 18. Julij by acte van verclaringhe van Keyser Karel de vijfde gheapproveert ende gefonfirmeert is/ gelyck upt de volgende woorzen kan gesien werden:

Ende con-
firmatie
handen
anno 1515.

Acte van verclaringe daer by den Prince van Spangen Karel ge-ordonneert heeft den Burgermeesteren ende Schepenen der Stadt Leyden, int stellen vande smalle diensten, haere gerechticheyt ufe-ren ende gebruycken zullen, als zy ende haer voorfaten in wette van ouden hercomen gedaen hebben.

Wat dien-
sten by haer
bercozen
worden/ en
laameer.

Ende dienbolghende zoo werden by de selve/ alle Jaeren/ ende by versterden/ ofte onbequaem werdende/ tot allen tijden gestelt ende vercoozen de volgende ampten ende Offitien:

Te weten op S. Martijns avond/ zo haest als de nieuwe Burgermeesteren heedicht zijn/ de Weef-meesteren, met haere Secretarissen ende Kamer-bewaerder.

Opte vier eerste Maendagen naer de verkiefsinge bande Burgermeesteren/ zoo werden opte respectibe Hallen bande Leptsche hooft kerin- gen/ te weten de Saey-halle, Fusteyn-halle, Raf-halle ende de Baey-halle, bercoozen upt de genomineerde Personen/ by de notabelen van pder meringe gedaen: de Gouverneurs, de Waranderers, den Clopper, de Provisenaers ende den knape, alle daer toe dienende / omme de opstichte te hebben

hebben dat de heuren ende ordonnantien/ tot vorderinge ende behou/ van de neringen ende rederpen gemaect/ ofte noch te maecten/ wel ende behoofzlichen naergeromen ende onderhouden werden: de welke tot daer behulp ende toefichte van alles geholpen werden by de Superintendenten, ende den Baillij vande neringe. Het ampt ende officie vande Waranderers is de stukken die ter Halle comen/ wel ende behoofzlichen te vordelen naer de Leggers/ die niet goetduncken van die vande Gerechte op pder Halle zijn berustende/ ende die te doen Loden ende Segelen/ naer de heuren dien aengaende gemaect/ op dat daer dooz de vordern/ de neringen in wesen mogen blijven/ ende een pder een/ zijn gerechtichepdt mach beromen.

Ende dewijle dat het God Almachtich belieft heeft/ de Stadt Leyden te Segenen/ mette diaperpe vande sijne Laeckenen ende Stramerten, 30 sijn inden Jaere 1638. opt Heben ende Trapieren van dien/ mede eenige heuren ende ordonnantien ghemaect/ ende totte opsichte van dien/ mede eenige Persoonen ghestelt/ de welke vooztaen alle Jaeren opten vijftden maendach naer Martini vertoozen werden.

Achtervolgende de tiende Burgerlike heure vanden Jaere 1582. werden alle Jaeren tegen den laefften December/ vercoozen ende ghestelt alle de andere vordere smalle Diensten/ ende Offitten/ die binnen Leyden vooz een Jaer bedient werden: welke heure is vanden vordenden inhout:

Dat de voorz. vande Gerechte, onder de welke de Secretarijs so lange hy inde bedieninghe vant selve ampt is, niet gecoren noch getelt sal werden. Iaellicx opten laefften Decembris, by de meerderheyt van stemmen, verkiesen sullen, alle de cleyne Stads Diensten, die van outs op Sinte Pieters avont ad Cathedram verfelt ende inde Rolle vande verkiesinge bekend zijn of sullen werden: ende die tot eenigen sodanigen Dienst wert gecoren, sal den selven waernemen ende bedienen, op pene van 25. guldens te verbeuren, ten behouve vande plaetse daer hy gestelt is, ende even wel inde bedieninghe gehouden wesen: Des en sullen tot geen sodanighe diensten gecoren mogen werden die inder tijt Schout, Burgermeester, Schepen, Thresorier, Weefmeester, Pensionarijs ofte Secretarijs is, &c.

Alle dese cleyne ende smalle Diensten die veel in getale zijn ende te langhe omme die alle te noemen/ werden verdeelt in vier Classen ofte verbeelingen/ te weten:

1. Diensten de welke sonder eedt te doen bedient werden/ onder de welke zijn/ de Capitoynen vande Schutterpe/ de Artillerye-meesteren,

Op wat sijden opte vgg Hallen de Offitiers bescozen werden.

Waranderers ampt waer in dat bestaet.

Op wat sijden de andere smalle Diensten ghestelt werden.

Wetwese metre tiens de heure.

Verbeelingen van alle de smalle Diensten.

ren, Kerckmeesteren, Gasthuys-meesteren, ende de Moeders van dien. Vaders ende Moeders vande arme Weesen, Huyslieten-meesteren mette Goede-moeders, de Opstenders ofte Scholarchen vande Triviale ende andere Scholen, de Gecommitteerde vande Echt-saecten, ende eenighe diergeijckte/ daer van hier naer ter gelegender plaets/ van eenighe van dien/ wat naerder gespydocken sal werden.

2. Diensten die Eedt moeten doen/ ende daer onder de gheene die eenige jaerlicke Wedden vande Stadt ghenieten. Onder de welke begrepen zijn de Stadts ordinaire Doctoren inde Medicinen, de Chirurgijns, de Vroede-vrouwen, den Major, ofte Wachtermeester/ met zijn Adjuncten/ de Organisten, de Costers vande Kercken/ den Chypier, de Boden mette Roede, ende mette Busse, den Stadthuys-bewaerder, den Waecker open Stadthuys-toorn, den Wijrooyer, ende verscheyden andere/ alles te lange om te nomineren.

3. Diensten die mede den Eedt moeten doen/ ende hooz eenige somme van penninghen bozghen moeten stellen. Ende onder de selve zijn de Boden mette Roede, Pontgaeders, Maeckelaers, Coopmans Boden, de Schippers op alle de Veeren varende/ den Collecteur van het Clappergelt, ende verscheyden andere.

4. Diensten vande Deeckens ende Hoofdmans van alle de Gilden binnen Lepden/ sijnde 22. in getale/ daer van hier na noch wat geseyt sal werden.

Van vanden ryden hebben den Burgermeesters de Boden alleen verhoozen.

Alhoewel dat Heden ten daghe de Boden mette Roede ende mette Busse by die vande Gherechte vercoozen werden: soo vande ick noch tans inde oude Lepse Keuren / ontcent vanden Jaere 1451. dat de Burgermeesteren/ alleen de macht ghehad hebben om die te moghen verkiezen/ ende is die Keure van desen Inhoud:

Bewijs van dien. Anno 1451.

Te weten dat de vier Burgermeesters op Sinte Pieters avondt ad Cathedram, tsamen kiezen sullen twee Knechten, die der Stede dienen sullen metter Busse, ende of sy onder hen vier Burgermeesters niet eens en waeren, soo sullen sy daeromme looten, also twee en twee Burgermeesteren om eenen Knecht. Ende die Burgermeesteren zullen oock kiezen elck een bode, nae uytwijnghe der voorz. Keure.

Wedemaecten/ by wie ende wann' neer dat geschiet.

De Burgermeesteren mette Schepenen zijn geauthoriseert ende gehonden/ met ghebeuren van drie tot drie maenden/ te weten een Burgermeester ende twee Schepenen/ het Collegie van het Vredemaecten, alle Maendagen ende Dypdagen/ bupten de ordinaire Warantien/ waer te nemen/ conform de Ordinantie opt stuck van het Vredemaecten/ gemaect by Schout ende Schepenen/ met addijs van Burgermeesteren open 9. November inden Jaere 1598. Daer van de Commissie

sie gestelt werdt int sebhende Artijckel vande selve Oydonnantie / wes-
sende vanden volgenden Inhoud:

Ende werden ten eynde voorsz. ende om 'selve zulcx int Wannecr
werck te stellen, midts desen by provisie, ende tot in desen anders 't Collegie
sal sijn geordonneert, ghecommitteert, ende geauthoriseert, een vant Vre-
vande Burgermeesteren ende twee vande Schepenen, de welcke demaken
'selve Ampt, elck int sijn, drie maenden lang in persoön, gehou- ingestelt
den sijn te bedienen ende waer te nemen, &c. mits dat sy luyden is.
ende elck van hem, by sicckte, nootige afwesen, of ander wettige
verhindernisse, yemant van haer Mede-broederen uyt elcx Col-
legie sullen moghen verwillighen, om haer plaetse waer te ne-
men, &c.

Dooz wat redenen die vanden Gerechte te dier tijden betweecht sijn Ende om-
gewoorden / ommen ten dienste vande Stadt / ende de Ingesetenen van me wat re-
dien / dese Oydonnantie te maechen / cont ghy sien uyt de Dooz-reden denen.
vande selve Oydonnantie / beginnende:

Alsomen uyt de dagelicksche ervarentheyt bevindt, dat de saec-
ken ende rechrvorderingen voor de Vierschare alhier begonst, seer
tragelicken gevordert: maer ten grooten ondiensse vande goede
Gemeente, ende niet haer overdragende costen, ende merckelick
versuym opgehouden ende verachtort worden, twelck die vanden
Gerechte ten hoochsten mishaecht. Om waer inne naer behoo-
ren te voorszien, ende de Gemeente voor zoo veel mogelicken is
van onnutte costen, ende werck-versuym te bevrijden. Hebben
Schout ende Schepenen, met advijs van Burghermeesteren deser
Stadt Leyden, gekeurt, &c.

Wat inne het selve Collegie gedaen ende gehandelt moet ende mach
worden / ende dat geene Instantien / dooz de Vierschare mogen gebracht
worden / dooz ende alser partpen / aldaer gecompareert ofte gedaen
baert sijn: wert alles gestelt in het eerste Artijckel vande selve Oydon-
nantie / wesende vanden volgenden Inhoud: Wat by
selve Col-
legie mach
ghedaen
worden.

Dat van nu voortaan geen Civile saecken, Recht-vorderingen,
noch Instantien voor de ordinariis Vierschare deser Stede, en sul-
len werden aengevanghen noch begonst, dan naer dat beyde par-
tyen, alvooren sullen sijn ghehoort, by seeckere Persoönen daer
toe uyt het Collegie vande Gerechte, onder den Tytel van Vrede-
maeckers,

maeckers, te stellen ende committeren: twelck oock plaetse hebben sal, ten opsichte van Arresten, 't sy op Persoonen ofte goederen, naer dat de selve Arresten gedaen, ende daer vooren, volgende de Keuren, cautien ende borch-tochten ghestelt zullen wesen: maer en zullen inde tegenwoordige Keure ende Ordonnantie, niet begrepen zijn de Civile actien ende eyschen vanden Officier, de Gebuyr-questien, noch oock die ontstaen tusschen Pachters vande ghemeene middelen, ende die hem soucken te vercorten, mitten aenleven ende ghevolghe van dien: mitsgaders andere daer inne by particuliere Keuren ofte Ordonnantien is versien.

Alle correctien wercs gedaen by die vande Gerechte.

By dit Collegie vande Gerechte / wert recht gedaen over alle Contraventien ofte Frauden/ begaen teghen de Ordonnantien van des Stadts Erijsen: mitsgaders over alle Correctien ende straffen / begaen tegen eenige andere Burgerlicke Keuren / ofte andere misuspen gepleecht: dair van den Schout de aenclachte doet / of by monde / of by gheschifte / naer de gelegentheit van saecken. By wat wyse in materie van Correctie geprocedeert behoort te werden / is te lesen inde 146. burgerlicke Keure vanden Jare 1582. wesende van desen Inhout:

Ende dat volgende he 146. Keure.

In alle saecken van Correctien, zal de gedaechde gheliever hem, eysch by gheschifte ghelevert, ende 24. uyren verleent werden, omme oock schriftelic te mogen antwoorden, sonder vorder schrijven, maer zal aldan gehoort de mondelinge Replijck ende Duplijck, midtsgaders (gunt ten vvederzijden vorder zal vverden gedonghen ende overgelevert, sommierlicken voorts gevaeren worden tot afdoeninge vande saecke, als naer ouder gevoonten. Des zullen alle Correctien mede binnen slaers moeten vverden begonit, of daer na verstaen vverden geprescribeert te vvesen.

De Politijque regeeringe beslaet by dit Collegie.

By dit selve Collegie werden verhandelt alle saecken de Politijque Regeeringe aengaende / ende 't belet vande Stadts getimmeren / 't sy om nieuwe te maecken / ofte oude te verbeteren ende te repareren. Item te Disponeren ende resolveren op alle Requesten. De minderjarige Weeskinderen te verleenen voljaerthepdt / ende de macht omme haere epgene goederen te mogen regeren ende bezupcken / ende diergelijke voorvalende saecken meer.

Door ende aker ick mijn afschept van dit Collegie neme / hebbe te goet gevonden / pet te seggen van haere Oedinge ofte Tabbaert / mette
Letz

Letteren LEYDEN, gelijk ick tselve bevinde in een geheel out geschreven Keurboeck/ luydende als volcht:

Tabbaert mette ketten/ een heel out geschuyck,

Die Schout mette acht Schepenen hebben eendrachtelicken gekeurt, dat die Schout, den Burgemeesteren ende Schepenen, zulck Laecken als hem gegheven wort vander Stede Cledinghe, dat zy van dat selve Laecken, eene Tabbaert zullen doen ansnijden, ende dragen, ende daer op doen setten sulcke Leveye als by den ghemeenen recht overdraghē wort. Ende soo vwie zijn cleedinghe niet en dede maecken binnen zes vveecken na dat het Laecken hem gegeven wort, zoo voorsz. is, die en soude binnen dien Jaer dat hy inden Gerechte vvaer geen vervallen ofte avantagie hebben, van eenige Rantsoenen. Behoudelick dat de Burgemeesteren 'sGerechts Laecken uytreycken ende geven sullen, twisken sint Mertijns daghe tot Kerf-avont, by der boete van tien pont.

Beluys van dien.

Daer mede ghenoechsaem accordeert de 20. Keure vanden Jaere 1547. Ende de 9. Burgerlicke Keure vanden Jaere 1582. Wesende vanden volgenden Inhoud:

De Thresoriers sullen elc een sijn Tabbaert-Laecken ('t selve aen Laecken of penningen daer toe van outs staende) leveren binnen vier weecken na yemant totten dienst van Burgermeester of Schepen gecooen ende ge-eedt zal sijn. Ende alle andere, die de Stadt als van outs, of by Contract ghehouden is in een Tabbaert Laecken, binnen vier vveecken nae den voorschreven tienden Novembris, op tien gulden te verbeuren, ende zal elck een binnen ses weecken na hem 't Laecken of gelt geleverd sal sijn, gehouden wesen de cleedinghe te doen maecken, ten waer hy daer van voorgaende waer voorsz. op te verbeurte van sijn Rantsoenen, gheduyrende het gantsche Jaer.

Beluys vnt de 9. Keure/ de Anno 1582.

Wyt welcke Keuren genoech gesien wert/ dat het een geheel out geschuyck gheweest is/ dat dit Collegie/ omme hande andere Heeren Deertighen te onderscheyden / een Tabbaert/ nietten naem van LEYDEN daer op/ tot twee plaetsen van Silvere Latijnsche Capitale Letteren ghedragghen hebben/ ende noch hebben ten dage sijn dragende.

Tot hier toe wijt ende hzeet van het Collegie vanden Orrester/ ende Daren

W m m m

Daren

Weslype
van het
Collegie
vanden
rechte.

Haeren Dienst ghespoocken hebbende: soo sullen wy tot een beslyp/
hier by bougen/ by wat Persoonen/ 'tselbe van Jaer tot Jaer bedient
is/ sebert den Jaers 1575. sijnde een Jaer als opten 16. October wy
Wilhelm Prince van Orangien de Veertich verandert is/ totten Jaere
1640. toe/ sijnde een tijt van 66. jaeren.

1575.

Schout.

Hentrick van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Willem Iansz. Heemskerc.
Dirc Iacobsz. van Montfoort.
Huych Claesz. Gacl.
Willem van Loo.

Schepenen.

Cornelis Adriaensz. Barrevelt.
Cornelis Huygenz. Toorenvliet.
Pieter Heynricxsz. Wassenacr.
Pieter Oom Pieters zoon.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Gerrit Wiggerz. van Duyvelant.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Claes Adriaensz.

Schepenen.

Cornelis Adriaensz. Barrevelt.
Cornelis Huygenz. Toorenvliet.
Pieter Heynricxsz. Wassenacr.
Pieter Oom Pieters zoon.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Gerrit Wiggerz. van Duyvelant.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Claes Adriaens zoon.

1577.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Claes Willemsz. Warmont.
Pieter Adriaensz. vander Werf.
Pieter Oom Pieterz.
Claes Adriaens zoon.

1576.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Willem Iansz. Heemskerck.
Ian Iansz. Brouwer.
Claes Willemsz. Warmont.
Claes Huygenz. Gacl.

Schepenen.

Cornelis Adriaensz. Barrevelt.
Cornelis Huygenz. Toorenvliet.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Gerrit Wiggerz. van Duyvelant.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Gijbert Henricx zoon.
Andries Schot.
Jacob Allertsz. de Haes.

Schout.

1578.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Pieter Adriaensz. vande Werf.
Cornelis Gerritsz. de Haes.
Ian Lucas zoon van Wassenaer.
Symon Franz. van Merwen.

Schepenen.

Dirck Gerritsz. Smaling.
Cornelis Adriaensz. Barrevelt.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Gerrit Wiggertsz. van Duyvelant.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Gijbert Heynricx soon.
Jacob Allerts soon de Haes.
Ian Gijbertsz. Coorncooper.

1579.

Schout.

Willem van Loo.

Burgermeesteren.

Ian Lucasz. van Wassenaer.
Dirck Gerritsz. Smaling.
Gerrit Wiggertsz. van Duyvelant.
Claes Huygensz. Gael.

Schepenen.

Cornelis van Noorde.
Pieter Oom Pieters soon.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Gijbert Henricx soon.
Jacob Allerts soon de Haes.
Willem Iansz. Heemskerck.
Claes Willemsz. Warmond.

1580.

Schout.

Willem van Loo.

Burgermeesteren.

Dirck Gerritsz. Smaling.
Willem Ian Reyersz. Heemskerc.
Claes Willemsz. Warmond.
Claes Adriaensz.

Schepenen.

Cornelis van Noorde.
Ian Ians soon Brouwer.
Pieter Oom Pieters soon.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Jacob Allerts soon de Haes.
Ian Gijbertsz. Coorncooper.
Mr. Symon Franz. van Merwen.

1581.

Schout.

Willem van Loo.

Burgermeesteren.

Willem Iansz. Heemskerck.
Ian Ians soon Brouwer.
Jacob Allertsz. de Haes.
Ian Ians soon Baersdorp.

Schepenen.

Cornelis van Noorde.
Pieter Oom Pieters soon.
Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.
Claes Gijbertsz. van Dorp.
Pieter Adriaensz. vander Werf.
Cornelis Gerritsz. de Haes.
Ian Lucasz. van Wassenaer.
Jacob Willemsz. vander Burch.

M m m m 2

Foy

1582.

Schout.

Foy van Brouchoven.

Burgermeesteren.

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Ian van Brouchoven.

Claes Willemfz. VVarmont.

Claes Adriaensz. Brouwer.

Schepenen.

Dirck Gerijfsz. Smaling.

VVillem Iansz. van Heemskerck.

Pieter Oom Pieterfz.

Ian Brouwer Iansz.

Claes Gijfbertfz. van Dorp.

Jacob Allertfz. de Haes.

Ian Gijfbertfz. Coorncooper.

Jacob VVillemfz. vander Burch.

1583.

Schout.

Foy van Brouchoven.

Burgermeesteren.

Claes Adriaens zoon.

VVillem Iansz. van Heemskerck.

Pieter Oom Pieterfz.

Jacob Allertfz. de Haes.

Schepenen.

Pieter Pieter Iorifz. Cortevelt.

Gerijt VViggerfz. van Duyvelant.

Claes Gijfbertfz. van Dorp.

Cornelis Gerijfsz. de Haes.

Ian Lucafz. van VVassenaer.

Jacob VVillemfz. vander Burch.

VVillem van Loo.

Claes van Heussen.

1584.

Schout.

Foy van Brouchoven.

Burgermeesteren.

Willem Iansz. Heemskerck.

Gerijt VVillemfz. van Duyvelant.

Ian Iansz. Baerfdorp.

Iacob Thomasz. Brouwer.

Schepenen.

Cornelis Adriaensz. Barrevelt.

Pieter Pieter Iorifz. Cortevelt.

Willem van Loo.

Pieter Adriaensz. vande Werf.

Ian Lucafz. van Wassenaer.

Jacob Willemfz. vander Burch.

Claes van Heussen.

Andries Jacobs zoon.

1585.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Ian Iansz. Baerfdorp.

Claes Willemfz. Warmond.

Pieter Adriaensz. vande Werf.

Ian Lucafz. van Wassenaer.

Schepenen.

Pieter Oom Pieters zoon.

Pieter Pieter Iorifz. Cortevelt.

Jacob Allertfz. de Haes.

Jacob Willemfz. vander Burch.

Willem van Loo.

Hobben Florifz.

Laurens Andrieff. van Swaenswijc.

Mr Franck Duyck de Iode.*Schout.*

1586.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Pieter Adriaensz. vande Werf.

Pieter Oom Pieterfz.

Claes Adriaensz.

Jacob Allertfz. de Haes.

Schepenen.

Willem Iansz. van Heemskerck.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Jacob Willemsz. vander Burch.

Andries Jacobs zoon.

Hobbe Floris zoon.

Louris Andriesz. van Swaenswijc.

Mr Franc Duyck de Iode.

Mr Ifaack Nicolai.

1588.

Schout.

Pieter vander Does.

Burgermeesteren.

Willem Iansz. van Heemskerck.

Claes Willemsz. Warmont.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Jacob Thomas soon.

Schepenen.

Pieter Oom Pieters soon.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Pieter Adriaensz. vander VVerf.

Andries Jacobs soon.

Mr. Ifaac Nicolai.

Cornelis Willemsz. Botercooper.

Ian Ysnoutfz. vander Nesse.

Foy van Brouckhoven.

1587.

Schout.

Foy van Brouckhoven.

Burgermeesteren.

Claes Adriaensz.

Willem Iansz. van Heemskerck.

Jacob Willemsz. vander Burch.

Louris Andriesz. van Swaenswijc.

Schepenen.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Claes Willemsz. Warmont.

Cornelis Gerijfz. de Haes.

Andries Jacobsz.

Mr Franck Duyck de Iode.

Mr Ifaack Nicolai.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Cornelis Willemsz. Botercooper.

1589.

Schout.

Pieter vander Does.

Burgermeesteren.

Claes Willemsz. Warmont.

Pieter Oom Pieters soon.

Mr. Franc Duyck de Iode.

Foy van Brouckhoven.

Schepenen.

Claes Adriaens soon.

Pieter Adriaensz. vander VVerf.

Andries Jacobs soon.

Louris Andriesz. van Swaenswijc.

Mr. Ifaac Nicolai.

Cornelis Willemsz. Botercooper.

Ian Ysnoutfz. vander Nesse.

Philips Lantschot.

M m m m 3

Schout.

1590.

Schout.

Pieter vander Does.

Burgermeesteren.

Pieter Oom Pieters soon.

Claes Adriaens soon.

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Louis Andriesz. van Swaenswijk.

Schepenen.

Willem Iansz. van Heemskerck.

Andries Jacobs soon.

Mr. Isaac Nicolai.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Cornelis Willemsz. Botercoper.

Ian Ysnoutsz. vander Nesse.

Philips Lantschor.

Arnout Duyc de Iode.

1592.

Schout.

Gijsbert Trijffens Substituut.

Burgermeesteren.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Mr. Franck Duyc de Iode.

Ian Gijsbertsz. Coorncooper.

Ian Ysnoutsz. vander Nesse.

Schepenen.

Pieter Oom Pieters soon.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Claes Gijsbertsz. van Dorp.

Claes Willemsz. Warmont.

Louis Andriesz. van Swaenswijk.

Mr. Isaac Nicolai.

Foy van Brouckhoven.

Arnout Duyc de Iode.

1591.

*Schout.*Pieter vander Does, ende Gijsbert
Trijffens Substituut in sijn stede.*Burgermeesteren.*

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Ian Iansz. Baersdorp.

Jacob Thomas soon.

Jacob Willemsz. vander Burch.

Schepenen.

Claes VVillemsz. VVarmont.

Andries Jacobs soon.

Mr. Isaac Nicolai.

Cornelis Willemsz. Botercoper.

Foy van Brouckhoven.

Ian Ysnoutsz. vander Nesse.

Philips Lantschor.

Arnoud Duyck de Iode.

1593.

Schout.

Gijsbert Trijffens Substituut.

Burgermeesteren.

Mr. Franc Duyc de Iode.

Claes Willemsz. Warmont.

Pieter Oom Pieters soon.

Claes Adriaens soon.

Schepenen.

Claes Gijsbertsz. van Dorp.

Ian Brouwer Ians soon.

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Jacob Willemsz. vander Burch.

Louis Andriesz. van Swaenswijk.

Mr. Isaac Nicolai.

Foy van Brouckhoven.

Arnoud Duyc de Iode.

Gijl-

1594.

Schout.

Gijssbert Trijssens Substituyt.

Burghermeeſteren.

Claes Willemsz. van Warmont.

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Iacob Thomas soon.

Louris Andriesz. van Swaenswijk.

Schepenen.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Claes Gijssbertsz. van Dorp.

Ian Brouwer Ians soon.

M r. Isaac Nicolai.

Cornelis Willemsz. Botercoper.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.

Foy van Brouckhoven.

Claes Govertsz. vander Aar.

1596.

Schout.

Loth Huygens soon Gael.

Burghermeeſteren.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Claes Adriaens soon.

Foy van Brouckhoven.

M r. Isaack Nicolai.

Schepenen.

Pieter Oom Pieters soon.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Ian Gijssberts soon.

Claes Willemsz. Warmont.

M r. Symon Fransz. van Merwen.

Arnout Duyck de Iode.

Vranc van Thorenvliedt.

Iasper van Banchem.

1595.

Schout.

Loth Huygens soon Gael.

Burghermeeſteren.

Pieter Adriaensz. vander Werf.

Ian Iansz. van Baersdorp.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.

Lautens Huygensz. Gael.

Schepenen.

Pieter Oom Pieters soon.

Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.

Claes Adriaens soon.

M r. Franc Duyck de Iode.

M r. Isaack Nicolai.

Cornelis Willemsz. Botercoper.

Foy van Brouckhoven.

Vranc van Thorenvliedt.

1597.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burghermeeſteren.

Claes Adriaens soon.

Claes Willemsz. Warmont.

Louris Andriesz. van Swaenswijk.

Ian Gijssbertsz. Coorncooper.

Schepenen.

M r. Symon Franszen van Merwen.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.

Vranc van Thorenvliedt.

Iasper van Banchem.

Henrick Egbertsz. vander Hal.

Willem Cornelisz. Tybauldr.

Claes Cornelisz. van Noord.

Ian Iansz. Baersdorp. de Jonge.

Loth

1598.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Claes VVillemsz. VVarmont.
 Pieter Adriaensz. vande Werf.
 Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
 Laurens Huygensz. Gael.

Schepenen.

Mr Symon Franz. van Merwen.
 Mr. Isaac Nicolai.
 Vranck van Thorenvliet.
 Iasper van Banchem.
 Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Willem Cornelisz. Tybault.
 Claes van Noorde Cornelisz.
 Ian van Baersdorp de Jonge.

1599.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
 Ian Iansz. Baersdorp.
 Mr. Franck Duyc de Iode.
 Mr. Isaac Nicolai.

Schepenen.

Mr. Symon Franz. van Merwen.
 Arnout Duyc de Iode.
 Vranck van Thorenvliedt.
 Iasper van Banchem.
 Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Willem Cornelisz. Tybault.
 Claes Cornelisz. van Noordt.
 Ysbrant Pietersz. de Bye.

1600.

Schout.

Loth Huygens soon Gael.

Burgermeesteren.

Mr. Franc Duyc de Iode.
 Claes Adriaens soon.
 Louris Andriessz. van Swaenswijk.
 Foy van Brouckhoven.

Schepenen.

Claes VVillemsz. VVarmont.
 Vranck van Thorenvliet.
 Iasper van Banchem.
 Heynrick Egbertsz. vander Hal.
 Willem Cornelisz. Tybault.
 Claes Cornelisz. van Noort.
 Ian van Baersdorp de Jonge.
 Ysbrandt Pieterisz. de Bye.

1601.

Schout.

Loth Huygens soon Gael.

Burgermeesteren.

Claes Adriaens soon.
 Claes Willemsz. Warmont.
 Arnout Duyc de Iode.
 Vranck van Thorenvliet.

Schepenen.

Mr. Isaac Nicolai.
 Iasper van Banchem.
 Henrick Egbertsz. vander Hal.
 Willem Cornelisz. Tybault.
 Claes Cornelisz. van Noort.
 Ian Iansz. Baersdorp de Jonge.
 Ysbrant Pietersz. de Bye.
 Dr Cornelis Knotter.

Schout.

1602.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Arnout Duyc de Iode.

Ian Yfnoutfz. vander Nelfe.

Mr. Ifaac Nicolai.

Ian van Baerfdorp de Jonge.

Schepenen.

Laurens Andriefz. van Swaenswijk

Mr. Vranc Duyc de Iode.

Iasper van Banchem.

Henric Egbertfz. vander Hal.

Willem Cornelifz. Thybault.

Claes Cornelifz. van Noorde.

Yfbrant Pieterfz. de Bye.

Corn. Claes Lamb. van Swieten.

1604.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Mr Franc Duyc de Iode.

Claes Willemsfz. Warmondt.

Claes Adriaens foon.

Vranc van Thorenvliedt.

Schepenen.

Mr Ifaac Nicolai.

Iasper van Banchem.

Henric Egbertfz. vander Hal.

Claes Cornelifz. van Noorde.

Ian van Baerfdorp. de Jonge.

Adriaen Moutijnsfz. de Grebber.

Andries Iasperfz. van Vefanevelt.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

1603.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Ian Yfnoutfz. vander Nelfe.

Laurens Andriefz. van Swaenswijk.

Mr. Franc Duyc de Iode.

Foy van Brouckhoven.

Schepenen.

Vranck van Thorenvliedt.

Iasper van Banchem.

Henric Egbertfz. vander Hal.

Willem Cornelis Thybault.

Cornelis Claefz. van Noorde.

Yfbrant Pieterfz. de Bye.

Corn. Claes Lamb. van Swieten.

Adriaen Moutijnsfz. de Grebber.

1605.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Claes Adriaens foon.

Mr Ifaac Nicolai.

Arnoud Duyc de Iode.

Claes Cornelifz. van Noorde.

Schepenen.

Iasper van Banchem.

Henric Egbertfz. vander Hal.

Willem Cornelifz. Thybault.

Ian van Baerfdorp. de Jonge.

Yfbrant Pieterfz. de Bye.

Adriaen Moutijnsfz. de Grebber.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Frans Adriaensfz. van Leenwen.

N n n n *Schout.*

1606.

Schout.

Loth Huygenfz. Gacl.

Burgermeesteren.

Arnout Duyc de Iode, die opten

21. December overleet, ende
in zijn plaetse den 27. dito

Mr. Iſaack Nicolai.

Foy van Brouckhoven.

Ian Ysnoutfz. vander Nefſe.

Ian van Baerſdorp de Jonge.

Schepenen.

Vranck van Thorenvliedt.

Iaſper van Banchem.

Henrick Egbertfz. vander Hal.

Willem Cornelifz. Tybaultd.

Yſbrant Pieterfz. de Bye.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Frans Adriaenfz. van Leeuwen.

Pieter Adriaenfz. Deyman.

1607.

Schout.

Loth Huygenfz. Gacl.

Burgermeesteren.

Ian Ysnoutfz. vander Nefſe.

Claes Willemfz. Warmondt.

Mr. Franc Duyc de Iode.

Vranc van Thorenvliedt.

Schepenen.

Iaſper van Banchem.

Willem Cornelifz. Thybaultd.

Claes Cornelifz. van Noord.

Yſbrant Pieterfz. de Bye.

Andries Iaſperfz. van Veſanevelt.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Frans Adriaenfz. van Leeuwen.

Pieter Arentfz. Deyman.

1608.

Schout.

Loth Huygenfz. Gacl.

Burgermeesteren.

Mr. Franc Duyc de Iode.

Claes Adriaens ſoon.

Claes Cornelifz. van Noordt.

Pieter Arentfz. Deyman.

Schepenen.

Iaſper van Banchem.

Henrick Egbertfz. vander Hal.

Yſbrant Pieterfz. de Bye.

Andries Iaſperfz. Veſanevelt.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Frans Adriaenfz. van Leeuwen.

Willem Govertfz. vander Aar.

Amelis van Hogeveen.

1609.

Schout.

Loth Huygenfz. Gacl.

Burgermeesteren.

Claes Adriaenfz.

Foy van Brouckhoven.

Ian van Baerſdorp.

Henrick Egbertfz. vander Hal.

Schepenen.

Vranck van Thorenvliedt.

Iaſper van Banchem.

Andries Iaſperfz. van Veſanevelt.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Frans

Frans Adriaensz. van Leeuwen.
 Willem Goversz. vander Aaf.
 Amelis van Hogeveen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.

Frans Adriaensz. van Leeuwen.
 Amelis van Hogeveen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.
 Jacob Paedts Cornelisz.
 Mr. Iacob van Brouchoven.

1610.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Foy van Brouckhoven.
 Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
 Franck van Thorenvliet.
 Adriaen Pieterisz. vander Werf.

Schepenen.

Iasper van Banchem.
 Andries Iaspersz. Vefanevelt.
 Frans Andriesz. van Leeuwen.
 Pieter Arentsz. Deyman.
 Amelis van Hogeveen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.
 Jacob Paets Cornelis soon.
 Mr. Iacob van Brouckhoven.

1611.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
 Mr. Franc Duyc de Iode.
 Claes Cornelisz. van Noordt.
 Pieter Arentsz. Deyman.

Schepenen.

Iasper van Banchem.
 Willem Cornelisz. Thybault.
 Andries Iaspersz. Vefanevelt.

1612.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Mr. Franc Duyc de Iode.
 Claes Adriaens soon.
 Ian Iansz. van Baersdorp.
 Iasper van Banchem.

Schepenen.

Ysbrandt Pieterisz. de Bye.
 Andries Iaspersz. Vefanevelt.
 Adriaen Pieterisz. vander Werf.
 Amelis van Hogeveen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.
 Jacob Paedts Cornelisz.
 Mr. Iacob van Brouckhoven.
 Mr. Ian Goes.

1613.

Schout.

Loth Huygensz. Gael.

Burgermeesteren.

Claes Adriaens soon.
 Louis Huygensz. Gael.
 Franck van Thorenvliet.
 Adriaen Pieterisz. vander Werf.

Schepenen.

Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
 Andries Iaspersz. van Vefanevelt.

N n n 2 Frans

Frans Adriaenz. van Leeuwen.

Amelis van Hogeveen.

Mr Clemens van Baersdorp.Mr Jacob van Brouckhoven.Mr Ian Goes.

Willem Claesz. Warmont.

1614.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Louris Huygenfz. Gael.

Ian Ysnoutfz. vander Nefse.

Pieter Atentfz. Deyman.

Henricfz. Egbertfz. vander Hal.

Schepenen.

Mr. Franck Duyck de Iode.

Iasper van Banchem.

Willem Cornelisz. Thybault.

Andries Iasperfz. Vefanevelt.

Frans Adriaenz. van Leeuwen.

M^r. Clemens van Baersdorp.

Jacob Paedts Cornelisz.

Willem Claesz. Warmont.

1615.

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Ian Ysnoutfz. vander Nefse.

M^r. Franc Duyck de Iode.

Iasper van Banchem.

Dr. Cornelis Weesp.

Schepenen.

Franck van Torenyliedt.

Willem Cornelisz. Thybault.

Andries Iasperfz. van Vefanevelt.

Frans Adriaenz. van Leeuwen.

M^r. Clemens van Baersdorp.

Jacob Paedts Cornelisz.

Willem Claesz. Warmont.

Huych Pieterfz. Codijck.

1616.

Schout.

Lot Huygenfz. Gael.

*Burgermeesteren.*M^r. Franc Duyck de Iode.

Franc van Thoornvliedt.

Frans Adriaenz. van Leeuwen.

Ian Pieterfz. de Bye.

Schepenen.

Henric Egbertfz. vander Hal.

Willem Cornelisz. Thybault.

Andries Iasperfz. van Vefanevelt.

M^r. Clemens van Baersdorp.

Jacob Paedts Cornelisz.

Willem Claesz. Warmont.

Huych Pieterfz. Codijck.

Dirck Gerritfz. Hogeveen.

1617.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Franc van Thoorenvliedt.

Laurens Huygenfz. Gael.

Pieter

Pieter Arentsz. Deyman.
Dirck Gerijfsz. Hogeveen.

Schepenen.

Henrick Egbertsz. vander Hal.
Willem Cornelisz. Thybault.
Andries Iasperfz. van Vefanevelt.
Clemens van Baersdorp.
Jacob Paedts Cornelisz.
Willem Claefz. Warmont.
Huych Pieterfz. Codijck.
Ian Pieterfz. de Bye.

1618.

Voor de veranderinge by zijn Excellentie Maurits van Nassau gedaen den 23. October

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren hier boven anno 1617. genoemt.

Schepenen.

Henrick Egbertfz. vander Hal.
Ian Pieterfz. de Bye.
Ian Adriaensz. Knotter.
Jacob Cornelisz. Leenafvelt.
Pieter Huygen du Boys.
Cornelis Claefz. van Noort.
Frans Duyft vander Werf.
Jacob Iansz. van Assendelft.

1618.

Naer de selve veranderinge

Schout.

Loth Huygenfz. Gael.

Burgermeesteren.

Pieter Arentsz. Deyman.
Amelis van Hogeveen.
Mr. Clemens van Baersdorp.
Gerrit Lenaertfz.

Schepenen.

Iasper van Banchem.
Andries Iasperfz. van Vefanevelt.
Huych Pieterfz. Codijck.
Jacob Cornelisz. Leenuvelt.
Ian de Bondt Iacobfz.
Jacob Willemsz. Verboom.
Daniel Symonfz. van Alphen.
Dr Gerard Lantschot.

1619.

Schout.

Loth. Huygenfz. Gael, totten 12. December toe, ende in zijn plaetse den 20. dito.
Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Amelis van Hogeveen, die opten 11. Februarij 1620. over leden is, ende den 19. dito is in zijn plaetse gestelt.
Gerrit Leenaerts soon.
Andries Iasperfz. van Vefanevelt.
Huych Pieters soon Codijck.
Jacob Willemsz. Verboom.

Schepenen.

Ian Jacobs soon de Bondt.
Daniel Symonfz. van Alphen.
Dr. Gerard Lantschot.
Symon Willemsz. van Kerchem.

Jan Ianz. Orlers.

Schepenen.

Christoffel van Nieuwenhoven. Ian Iacobsz. de Bondt.

Adriaen Henricxsz. van Tetrode. D. Gerárd Lantschor.

Mr. Willem de Bondt, totten 20. Ian Ianz. Orlers.

December toe, ende in zijne plaetse is gestelt.

Adriaen Henricxsz. van Tetrode.

Pieter Cornelisz. de Haes.

Cornelis Adriaenz. Warmont, Dr Willem Moerbergen.

die opten eersten Januarij anno Cornelis Heynricxsz. van Goten.

1620. den eedt gedaen heeft. Ian Rippertsz. van Groenendijck.

1620.

1622.

*Schout.**Schout.*

Mr. Willem de Bondt.

Mr Willem de Bondt.

*Burgermeesteren.**Burgermeesteren.*

Andries Iasperz. van Vefanevelt.

Pieter Arentz. Deyman.

Mr. Iacob van Brouckhoven.

Gerrit Leenaertsz.

Jacob Cornelisz. Leeuvseldt.

Willem Claesz. Warmont.

Daniel Symonz. van Alphen.

Ian Iacobsz. de Bondt.

*Schepenen.**Schepenen.*

Ian de Bondt.

Daniel Symonz. van Alphen.

Symon Willemsz. van Kerchem.

Dr Gerard Lantschor.

Ian Ianz. Orlers.

Ian Ianz. Orlers.

Adriaen Henricxsz. van Tetrode.

Adriaen Heynricxsz. van Tetrode.

Cornelis Adriaenz. Warmont.

Pieter Cornelisz. de Haes.

Pieter Cornelisz. de Haes.

Dr Willem Moerbergen.

Dr. Willem van Moerbergen.

Cornelis Henricxsz. van Goten.

Cornelis Henricxsz. van Goten.

Ian Rippertsz. van Groenendijck.

1621.

1623.

*Schout.**Schout.*

Mr Willem de Bondt.

Mr. Willem de Bondt.

*Burgermeesteren.**Burgermeesteren.*

Mr Iacob van Brouckhoven.

Gerrit Leenaerts soon.

Pieter Arentz. Deyman.

Jacob Willemsz. Verboom.

Christoffel van Nieuwenhoven.

Daniel Symonz. van Alphen.

Cornelis Adriaenz. Warmont.

Adriaen Henricxsz. van Tetrode.

Schepenen.

Schepenen.

Dr Gerardt Lantschot.
 Ian Iansz. Orlers.
 Christoffel van Nieuwenhoven.
 Cornelis Adriaensz. Warmont.
 Dr Willem Moerbergen.
 Cornelis Henricxz. van Goten.
 Ian Rippertz. van Groenendijk.
 Harman Everts soon.

1624.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Iacob Willemisz. Verboom.
 Christoffel van Nieuwenhoven.
 Cornelis Adriaensz. Warmond.
 Ian Rippertz. van Groenendijk.

Schepenen.

Ian Jacobsz. de Bondt, maer is
 opten 25. Iulij eer hy den eedt
 gedaen hadde overleden.
 Dr. Gerard Lantschot.
 Symon Willemisz. van Kerchem.
 Ian Iansz. Orlers.
 Dr Willem Moerbergen.
 Cornelis Heynricxz. van Goten
 die opten 15. November 1620.
 overleden is.
 Harman Everts zoon.
 Mr Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum, opten 10.
 Augusti be-eedicht.
 Dirck Gijbertsz. Schaeck, die
 opten 11. December 1624.
 den eedt gedaen heeft.

1625.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Christoffel van Nieuwenhoven.
 Huych Pieterxz. Codijck.
 Willem Claesz. Warmond.
 Dr. Gerard Lantschot.

Schepenen.

Daniel Symonsz. van Alphen.
 Ian Iansz. Orlers.
 Dr. Willem Moerbergen.
 Harman Everts soon.
 Mr. Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.

1626.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Huych Pieterxz. Codijck.
 Clemens van Baerddorp.
 Daniel Symonsz. van Alphen.
 Harman Evertsz.

Schepenen.

Ian Iansz. Orlers.
 Cornelis Adriaensz. Warmond.
 Dr. Willem Moerbergen.
 Ian Ripperxz. van Groenendijk.
 Mr. Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.

Schout.

1627.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Clemens van Baerfdorp.
 Mr. Iacob van Brouckhoven.
 Cornelis Adriaensz. Warmond.
 Ian Rippertz. van Groenendijck.

Schepenen.

Willem Claesz. Warmond.
 Ian Iansz. Oilers.
 Dr. Willem Moerbergen.
 Mr. Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.
 Adriaen Iansz. van Staveren.

1628.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Mr. Iacob van Brouckhoven.
 Gerrit Lenaertsz. out 74. Iaren.
 Christoffel van Nieuwenhoven.
 Willem Claesz. Warmond.

Schepenen.

Daniel Symoncz. van Alphen.
 Ian Iansz. Oilers.
 Dr. Willem Moerbergen.
 Mr. Willem Paedts.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Cornelis van Dorp.

1629.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Gerrit Lenaerts foen die opten 2.
 Mey 1630. overleden is, ende
 den 21. dito in sijn plaats ghe-
 coren.

Mr Iacob van Brouckhoven.
 Huych Pietercz. Codijck.
 Daniel Symoncz. van Alphen.
 Harman Evertcz. die den 19. No-
 vember 1629. overleden is, en-
 de is sijn plaats gestelt opten 11.
 December 1629.
 Dr Gerard Lantichot.

Schepenen.

Mr Clemens van Baerfdorp.
 Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Iansz. Oilers.
 Dr Willem Moerbergen.
 Mr Willem Paedts.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.
 Adriaen Iansz. van Staveren.

1630.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Huych Pietercz. Codijck.
 Iacob Willemsz. Verboom.
 Cornelis Adriaensz. Warmond.
 Ian Rippertz. van Groenendijck.

Schepene-

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Iansz. Orlers.
 Dr. Willem van Moerbergen.
 Mr. Willem Paedts.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Carolus Gallus.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Leenaert Gerijts zoon.

1631.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Jacob Willemsz. Verboom.
 Ian Iansz. Orlers.
 Mr. Willem Paedts.
 Carolus Gallus.

Schepenen.

Daniel Symonisz. van Alphen.
 Symon Willemsz. van Kerchem.
 Dr. Willem Moerbergen.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Lenaert Gerrits soon.
 Dirck Lucasz. van Walbeeck.

1632.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Ian Iansz. Orlers.
 Daniel Symonisz. van Alphen.

Dr. Gerard Lantschot.

Dr. Willem Moerbergen.

Schepenen.

Huych Pieterisz. Codijck.
 Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Ripperisz. van Groenendijck.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Lenaert Gerritsz.
 Dirck Lucasz. van Walbeeck.

1633.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Daniel Symonisz. van Alphen.
 Mr. Clemens van Baersdorp.
 Huych Pieterisz. Codijck.
 Cornelis Adriaensz. Warmont.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.
 Ian Rippertsz. van Groenendijck.
 Mr. Willem Paedts.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Lenaert Gerritsz.
 Dirck Lucasz. van Walbeeck.

1634.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Mr. Clemens van Baersdorp.
 Ian Rippertsz. van Groenendijck.

O o o o Mr.

Mr Willem Paedts.
Adriaen Iansz. van Staveren.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.
Robbrecht van Rossum.
Dirc Gijsbertsz. Schaeck.
Lenaert Gerritsz.
Dirc Lucasz. Walbeeck.
Ian Pieterz. vander Maersche.
Ian Jacobsz. van Banchem.
Mourijn Cornelisz. vander Aa.

1635.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Ian Rippertz. van Groenendijck.
Dr Gerardt Lantschot.
Dr Willem Moerbergen.
Robbert van Rossum.

Schepenen.

Daniel Symonz. van Alphen.
Symon Willemsz. van Kerchem.
Dirc Gijsbertsz. Schaeck.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.
Ian Pieterz. vander Maersche.
Ian Jacobsz. van Banchem.
Mourijn Cornelisz. vander Aa.
Pieter Andriesz. van Vefanevelt.

1636.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

D^r. Gerard Lantschot.

Mr. Iacob van Bronckhoven.
Daniel Symonz. van Alphen.
Clacs vander Meer.

Schepenen.

Huych Pieterz. Codijck.
Symon Willemsz. van Kerchem.
Dirc Gijsbertsz. Schaeck.
Adriaen Iansz. van Staveren.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.
Ian Pieterz vander Maersche.
Ian Jacobsz. van Banchem.
Mourijn Cornelisz. vander Aa.

1637.

Schout.

Mr. Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Mr Iacob van Brouhoven.
Huych Pieterz. Codijck.
Mr. Willem Paedts.
Pieter Andriesz. van Vefanevelt.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.
Dirck Gijsbertsz. Schaeck.
Robbrecht van Rossum.
Dirc Lucasz. van Walbeeck.
Ian Pieterz. vander Maersche.
Ian Jacobsz. van Banchem, over-
leden den 13. April 1638.
Mourijn Cornelisz. vander Aa.
Dirck Lenaertsz. Kerh.
Frans Iansz. van Borssen, in plaats
van Banchem.

Schout.

1638.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Mr Willem Paedts.

Ian Rippertsz. van Groenendijck.

Robbrecht van Rossum.

Mr Symon van Baersdorp.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.

Dirc Gijbertsz. Schaeck.

Dirc Lucasz. van Walbeeck.

Mourijn vander Aa.

Dirc Lenaertsz. Keth.

Frans Iansz. van Borssen.

Claes vander Meer.

Mr Gerard Hogeveen.

Schepenen.

Symon Willemsz. van Kerchem.

Mourijn Cornelisz. vander Aa.

Dirc Leendertsz. Keth.

Mr Gerard Hogeveen.

Iacob Iansz. vanden Berch.

Foyt van Sijp.

Pieter Iooften van Warmont.

Mr. Willem Goes.

1640.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Mr Clemens van Baersdorp.

Adriaen Iansz. van Straveren.

Ian Pietersz. vander Maersche.

Mourijn Cornelisz. vander Aa.

Schepenen.

Dirc Lucasz. van Walbeeck.

Dirc Lenaertsz. Keth.

Mr Gerard Hogeveen.

Iacob Iansz. vanden Berch.

Foyt van Sijp.

Pieter Iooften soon Warmont.

Mr Willem Goes.

Mr Pouls van Swanenburch.

1639.

Schout.

Mr Willem de Bondt.

Burgermeesteren.

Ian Rippertsz. van Groenendijck.

Mr Clement van Baersdorp.

Daniel Symonz. van Alphen.

Claes vander Meer.

THRESORIERS.

T Et hier toe in het langhe gesproocken hebbende bande opperste ende hooft Collegien/ dooz de welke de Stadt Leiden/ zoo wel int Politijcke/ als heroerende istuck vande Justitie in het Civil ende Crimineel/ geregeert ende gheschuypt werdt/ zoo sullen wy comen te spreken/ van eenige andere Ampten ende Offtiten/ de welke alleen by den Vreden Raedt gestelt ende ghegeven werden/

ende ten eersten vanden Thresorier ofte Thresoriers 308 ordinaer als extraordinaer, de welke ober vele Jaeren den naem van Poort-meesteren ende Vest-meesteren gehad hebben: als ick upt eenige oude Vantbesten ende des Stadts oude keuren zal aenwijzen. Iae dat meer is dat de Burgermeesteren 'tselve ampt ende dien last zelfs bedient hebben.

Hoortmeesteren sijn van outs Thresoriers geweest.

Beroerende de Hoort-meesteren ende haer ampt daer van spreekt mijn oom Ian van Hout ja. ged. in sijn gedruckte Dienst-bouck pagina 37. dese volgende woorden:

Alhier nu gevallen sijnde, opt woort Poort-meesteren, twelck by veelen (met onrecht tot noch toe gehouden en verstaen is, dat het die gene geweest zouden sijn, diemen nu noemt Burgemeesteren, ende van outs Raetfluyden: hebbe tot verclaringe ende onderrechtighe van dien, alhier met een woort willen aentoeeren, dat 'zelve geweest sijn, de gene die wy noemen Thresoriers, ende bewint van des Stadts penningen gehad hebben: ende met eenen bedienden 'tselve tampt vande Vest-meesteren, ghelijck ten vollen bewesen werdt by de oude Keuren van ontrent 'laer 1360. wese vanden volgenden inhoud:

Item zo zellen de Poort-meesters, alle Jaeren als zy haer Reeckeninghe doen, al hoir gebreck inde Reeckeninge sluyten, want dat sy yet vergaten buyten hoir Reeckeninge, dat sullen sy selve betalen buyten der Stede cost:

Item wanneer de Stede ghevaller eenighe heervaert jof hoge reysen te doen, die tot grooten cost staen, soo zullen die Poortmeesters hoire Rekeninghe daer af doen, binnen een Maent na dat de reyse gedaen is: waert dat sy des niet en deden, so souden sy verbeuren onder haer vierent, elcx daechs, dat sy daer mede toefden boven de Maent voorsz. 10. pont, daer of die Heere deen helft, die Burch-grave een vierendeel, de Stede een vierendeel, ten ware dat die maent quame binnen den termine van S. Maertens Missē, als die Poort-meesters schuldich sijn te Reeckenen, nae inhoud der Keur, zoo souden sijt met eene Reeckeninge mogen doen, ende anders niet. Item soo en zellen die Poortmeesters die nu sijn ofte namael werden zullen, gien Timmeringe aennemen vander Stede wegen, an Vesten, an Poort-huysen, noch ander Stede-huys, ten sy by Rade ende goetduncken vanden meesten hoope vanden Gerechte ende de Vroerschap deser Stede: ende waert saecke dat die Poortmeesters alle te samen of ien of twee bysonder sulcke Timmeringe

'Tselve beswaeren upt de Keuren de anno 1360.

Wat de Hoortmeesters niet vermochten te doen.

meringe als voorsz. staet, an namen by hem selven, buyten den Ge-
recht ende der Vroeschap, wes cost zy daer an Leyden, daer en
fondemen, hoir Reeckeninge niet of hooren, noch die Stede en
soude dien cost niet gelden.

Den dienst vande Poozt-meesteren is geheel out ende inden Jaere
1358, al tu wesen geweest/ gelijck gesien kan werden/ by een quitantie Poozt-
Meesters
Dienst heel
out.
van een vande Gentmeesters vanden Burchgrave van Leyden/ Heer
Dirck van Wassenaer, die ich goet gebondē hebbe hier inne te bougen:

Wy Costijn vander Bregge ende Ysebrandt Roetairdts zoon
Schepen in Leyden, doen cond allen luyden dat quam voir ons,
Willaeem die Clerck Rentmeester Heeren Dircx van Wassenaer,
Burchgrave van Leyden, ende geliede dat hy ontfaen heeft van Ge-
rede Rijswijck ende Dircke vanden Bossche Poirtmeesters nu ter Bewijs
vanden
handen Ja-
ren 1358.
tijt van Leyden, twee hondert en vierendertich scilde vierentwin-
tich groote voor den scilt, daer den termijn van betalinge of was,
Valckenburgermarctē lest voirleden: ende voirt mede so beliede
Willaeem voorschreven, mit desen voorsz. gelde seven hondert
scilde die de Stede den Burchgraven schuldich was, vol en al be-
talt. In oirconde desen brieve besegelt mit onsen zegelen, gege-
ven int Jaer onses Heeren 1358. des dincxdages na Sintre Baven
dach.

Dit nu vande Poozt-meesters geseyt wiesende/ zoo sal ick nu bewij-
sen/ dat de Burgemeesteren selfs inden Jaere 1445. volgende seckere
oude Heuren/ gehouden gheweest zijn/ het innercomen van des Stadts Burger-
meesters
selfs vanden
voorsz. ge-
weest.
goederen/ te innen/ t'p met minne/ ofte by wegghen van Justitie/ op
yene van selfs daer boozen te moeten innestaen ende te voldoen/ mit-
gaders daer van te moeten reechenen/ binnen seckeren precissen tijdt.
Wy hebben tot lust vanden tweeterigen Wiser/ goetgebonden de Heu-
ren selfs hier inne te bougen:

Die Schout metten acht Schepenen hebben eendrachtelick
ghekeurt, dat die Burghermeesteren die nu zijn, ofte namaels
wesen sullen, der Stede Excijfen, ofte andere goeden, hoe
sy ghenoeemt sullen wesen, met recht inpanden, inwin-
nen, ende ofnemen zullen, den ghenen die der Stede schul-
dich sijn, alrijt binnen een maendt na elcken termijn dat ee-
nich vander Stede Excijfen ofte andere goeden verschenen
sullen wesen, ende waert dat die Burgemeesteren hier of in
O o o o ; gebreec-

Het selve
bewesen
met een
Keure
vanden
Jaere 1445.
en 1458.

gebreecke vielen van eenich vanden goeden in te winnen als voorz. is, so sel die Stede gehouden wesen, aen die Burgemeesteren die schulden ende afterwesen te verhalen, gelijk of zy principael Schuldenaers waeren, ende dat sel die Schout metten Schepenen met recht der Burgemeesteren, die der Stede schulden niet in en maenden, noch in en haelden als voorz. staet mogen afpanden, gelijk of zy dat zelve schuldich waeren, ende daer toe soude elcke Burgemeester van elcken dage dat sy in gebreecke waren, verbeuren tien pont. Ende twee Burghemeesteren of meer zullen altijd der Stede goeden mogen inwinnen, gelijk of zy vier tegenwoordich waeren. Ende hier toe zel den Schout eenen Eed doen, desen voorz. Keur te houden, sonder daer inne eenighe gratie te doen, ende alle Jaeren op Sinte Martijns avondt, als die Burgemeesteren vercooren sijn, soo sel die Schout dan ter tijt wesende, sijnen Eedt doen dese Keur te houden sonder verbrecken, ende sonder yemant eenighe gratie te doen. Gedaen op Sint Martijns dach inden Winter anno 1445.

Dese selve Keure is daer naer inden Jaere 1458. wederomme vernieu/ ende int geheel onberandert gebleven. Ende daeromme onnodich omme hier wederomme gestelt te werden.

Tijt want
meer sy
moesten ver-
keuren.

Wat belanght het doen vande Reeckeninge vande Burgemeesteren/ daer van werdt mede sy de oude Keuren geseyt dit volgende:

Item soo sellen die Burgemeesters hoer Reeckeninge doen van Sinte Mertijns dage, tot Sinte Ioris dage, opte boere van twee pondt elcx te verbeuren. Ende waer dat saeck dat die Burgemeesters der Stede goet uytgaven boven oude Costuymen, dat die Vroeschap niet en loofden, so sullen die Burgemeesters met hoeren Borgen vernougen ende betalen wat daer niet gheloest en worde in hoiren Reeckeninghe, binnen een maent na dat sy hoir Reeckeninge gedaen hebben.

Best. mee-
sters / by
wie ende
wanneer
vercooren.

Wengaeude de West-meesteren / de welke van ouden tijden den dienst vanden Chrezozier Extraordinaris waergenomen ende ghesessent hebben/ dien selven dienst is mede gheseyl out/ maer is daer naer ont eenige redenen opgehouden ende naergelaten.

By wie/ ende wanneer de selve van ouden tijden plachten vercooren te werden/ wert gesien inde Keuren der Stadt Lepden vanden Jaere

1545. inde derde Keure/ wesende van desen Inhoud:

Item zoo zullen die Schout, die vier Burgemeesteren ende Schepenen, voortaan alle Jaer op Sinte Martijns avondt, als die Burghemeesteren ghecoren zijn, eer zy vander Stede-huys gaen, kiesen twee Velt-meesteren, die der Stede nut ende oorbaer zijn. Ende wes penningen zy ontfangen vanden Thresorier oft andersints, daer van sullen sy hoir reeckeninge doen, die haer de penningen geleverd hebben, ende dese voorschreven Velt-meesteren, zullen hoeren Eedt doen, alle hooren ontfang te doen verleggen inder Stede oorbaer ende profite.

Item zoo en sullen de Velt-meesteren die nu zijn, ofte naemaels wesen zullen, gheen timmeringhe van nieuwe wercken doen maecken vander Stede wegen, aen Vesten, Poort-huysen, noch andere Stede-huysen, ten sy by Rade ende goetduncken der meestendele vanden Gherechte deser Stede, ende waert saecke dat die Velt-meesteren al te samen, ofte een of twee bysonder sulcke timmeragie als voorsz. is, deden maecken by henschelven buyten den Gerechte, wat cost zy daer aen leyden, dat en soudemen in heur Reeckeninghe niet passeren, noch de Stede en soude die cost niet gelden, noch en sullen voortaan der Stede Veltmeesteren geenrehande goeden noch ghereetschappen van Steen, Kalck, Hout, Yser, ofte diergelijcke, ander Stede wercken leveren, dat hem selven toebehoort, op te boeten van tien Karolus guldens, also dicke als sy breuckich daer in bevonden werden, ende daer toe gecorrigeert te wesen, byden meesten ommefeggen vanden Gerechte.

Mochten geen nieuwe wercken sonder consent doen maecken.

Noch generley Materialen selfs leveren.

Wanneer ofte waer omme de namen van Dooztmeesters/ ofte Veltmeesters naergelaten is/ ende dat de selve dien dienst waernemende/ Thresoriers genoemt zijn/ daer van hebbe ick nergens/ noch inde oude ofte nieuwe Keuren deser Stede/ geen rederen nommen vinden.

Belangende het verkiefen ende stellen vande Thresoriers/ ende by wie ende wanneer die gestelt moeten werden/ daer van is den Vreeden Raedt ofte die vande Grootte Vroetschappe geauthoriseert/ by seckere Privilegie gegeven by Keysser Karel de vijfde, Grave van Hollandt, opden 21. Junij inden Jaere 1519. Ende luyden de woorden als volcht:

Wanneer de Vroetschap geauthoriseert is / om Thresoriers te kiesfen ende van wie.

Ende hier toe Ordonneren wy, dat de voorsz. Veertich jaerlic op Sint Maertens avont, met die vande Vroetschap onser Stede van

van Leyden, de Burgemeesters ende Thresoriers, der selver Stede kiesen sullen: ende tot allen onser Stede voorz. affairen, ghelijck die vander Vroetschap, ende tot ghelijcke Stemmen, peynen ende boeten gheroepen wesende, ende compareren verstaen zullen.

Wanneer
ende by wie
dat de Tre-
soriers bes-
tozen wer-
den.

Achterholgende dit Octrop/30 werden alle Jaeren op Sinte Maer-
tens about/ by den Schout ende den Bredem Raet/ twee Thresoriers
vercozen/ ende dat mede conform de hierde Burgerliche Reure van
den Jare 1583. de welke mede begriyp wat pders Ampt ende Offi-
cie is/ die ick goet gebonden hebbe hier inne te liven. Lyvende als
volcht:

Last van-
de Thre-
sorier Ex-
traordi-
naris.

Binnen
wat tijdt
beyde de
Threso-
riers moe-
ten rec-
kenen.

Dat den voornoemden Bredem Raedt ten voorverhaelden
dage ende plaetse, ende by ghelijcke meerderheydt van stem-
men, oock kiesen sullen twee Thresoriers, daer van d'een
hebben sal den ordinarijsen ontfangh van Stadts goeden, ende
d'ander (die oock bedienen zal d'Officien van Vestmeester en-
de Vroon-meester) den extraordinarisen, elck vande welke
voor sijnen Ontfang ende handelinghe tot Stadts verseeckert-
heyt Eedt doen ende vaste Borgetochte stellen sal. Des en sal
den de Extraordinarise Thresorier gheen nieuwe wercken mo-
gen maecken, dan met voorgaende advijs van die vanden Ge-
rechte, op pene vant gene vant gunt hy daer aen mocht heb-
ben uytgeleyt in sijn Reeckeninge tot Stadts last niet te wer-
den geleden. En zal oock geen materialen hem eygen sijnde,
hoe weynich de selve oock wesen mochten, aen eenige Stadts
vercken leveren, noch van sijn Ouders, Kinderen of Swagers
coopen mogen, telcken op verbeurte van tien gulden van xl.
grooten stuck, ende correctie van die vanden Gerechte. Vijf-
de Kenre. Dat de Thresoriers ende allen anderen eenich be-
vvint van Stadts goederen hebbende, jaerlicx haren ontfangh
binnen drie maenden naer tlaer-schaer sal sijn verlopen, ge-
heel suyveren, ende gelt of recht becomen zullen, ende bin-
nen andere drie maenden daer aen volgende, haer Reeckeninge
in behoorlicke gesteltenisse tweevoudich gheschreven, zullen
overleveren, aen handen van Royermeesteren die tot aen-
hooringe ende sluytinge van Stadts Reeckeningen gestelt sul-
len vverden, op peyne van telcken daghe dat sy na 'verloop
vande

vande voorsz. ses maenden gebreeckich sullen sijn, te verbeuren twee guldens, ende langer dan twee maenden in gebreecke blijvende, arbitralicken by die vanden Gerechte te verorden ghestraft.

Ende alhoewel int regardt van Thesozierschap Extraordinaris gesep t wert/ dat hy het Vroon-meesterschap mede bedienen zal/ zoo en is in vele Jaeren 'tselve niet geschiet. Maer is den selven Dienst by een ander particulier Persoon waergenomen/ die by die vanden Gerechte daer toe vercooren werdt/ daer van hier naer noch gheproucken zal werden.

Gelijck mede den Dienst vanden Thesozier Extraordinaris/ met het overliden van den C. Jan Iacobsz. van Ban-hem, inden Jaere 1638, om verscheppen redenen opten 16. Mepe geheel afgeschafft is by die bande Groote Broetschappe: ende geresolveert dat die ghene die 'tselve Ampt soude bedienen/ dat hy ghenaemt soude werden Fabriek ende Opfiender van Stadts wercken, alsoo dat hier mede den naem van Thesozier Extraordinaris comt te cesseren ende op te houden.

Beroerende het Ampt ende Officie vanden Thesozier Ordinaris/ die bestaet hier inne dat hy volgende seckerre Instructie/ by die vanden Gerechte ingestelt/ geauthoriseert ende gelast is/ den ontfanghe te hebben van alle de Stadts Eerjfen/ Renten/ Puff-huyzen/ Landt-huyzen/ Gaem-huyzen/ ende vande andere goederen/ hoe die genaemt mogen werden/ als mede het inncomen van Ambachef-heerlichheden van Leyderdorp, Zoeterwoode, Stompwijk, Willveen, den Dam, Tedingerbrouck, ende Oestgeest. Daer teghen is hy wederomme geauthoriseert/ omme te voldoen ende te betalen alle de lasten/ die de Stadt Leyden gehouden is te betalen/ te weten de Jaerlicke wedden/ van beele ende verscheppen Persoonen ende Diensten/ mitsgaders aende Dienaers deser Stede/ alles te lange om die alhier te verhalen ende te noemen: Item alle de Lijf ende Los-renten/ die opt Lichaem deser Stede gehypothekeert ofte beset sijn. Ende dit alleen volgende de Blaffaerden ende Registeren/ de welke dooz last vande Burgemeesteren alle Jaeren/ aen den selven Thesozier ghegeuen werden. Ende tegene dat daer inne niet begrepen is/ wert by Ordinantie vande Burgemeesteren betaelt.

Van allen desen Ontfange ende uptgeuen/ sijn de Thesoziers ghehouden in cozen tijt naer dat haer Dienst comt te experieren/ ofte te epndigen/ te doen behooslicke Reekentinge/ bewijs ende Reliqua/ ende dat aen handen van Rooyer-meesteren deser Stede, als by die bande Groote Broetschappe daer toe gestelt zijnde. Ende dewijle hier van geproucken wert inde Burgherlicke Keuren deser Stede/ soo hebbe ick goet ghehouden de selve hier inne te vouggen/ ende eerst upt de Keuren vanden Jaere 1545. inde elfde Keure/ de welke is vanden volghenden Inhou:

Thesozierschap Extraordinaris int Jaer 1638. te niet gedaen.

Wat het Ampt vande Thesoziers Ordinaris is.

Wanneer hy moet reekellen/ volgende de Keuren vanden Jaere 1545.

Item zoo zullen de Thresoriers, ende alle die gene die vander Steden goeden bewint, ende handelinghe van incomen ende uytgheven hebben, heur Reeckeninghe doen binnen een Maendr, nae dat sy vande Burgemeesteren daer toe vermaent zijn, indien dat doenlicken is, op die boete van twee Carolus guldens, elcx daghe te verbeuren, ende waert saecke dat die Thresoriers der Stede goet uytgaven, boven oude Costuymen dat die Royeermesteren niet en geloofden, zoo sullen de Thresoriers der Stede genogen ende betalen van dat daer niet ghelooft en worde in heure Reeckeninghe binnen een maent naer dat sy heur Reeckeninge gedaen hebben.

Daer mede ten deele accordeert ende ober een comt de hijsse Burgerliche Keute/ vande Keuten gepubliceert inden Jaere 1583. Die wy hier vooz inde Beschrijvinghe van het stellen vande Thresoriers/ geheel ingeboecht ende gestelt hebben/ ende daeromme onnoedich om die wederomme alhier te verhalen.

Hoe lange
dat sijn
Dienst ge-
duert.

Den Dienst van het Thresorierschap is alleen vooz een Jaer/maer werdt meest altijt den selven Thresozier/ tot twee Jaeren gercontinueert by die vande Grootte Woetschappe. Alhoewel dat van ouden tijden/ de selve veel langer aen een persoon gehouden zijn geweest.

Dit is tegene wy van dit Ampt ende Officie alhier te segghen hadden. Maer zullen tot een besluyt hier by vougen de namen vande Personen die dit Ampt bedient hebben/ zedert den Jaere 1574. tot desen dage toe/ ende dat zo wel van Ordinaire als Extraordinaire.

Ordinarise Thresoriers.

Iooft Willemsz. Porfman.
Cornelis van Noorde.
Willem van Loo.
Ian Brouwer Ians zoon.
Claes Adriaens zoon.
Louris Huygen Gael.
Ian Iansz. van Baerfdorp.
Ian Ysnoutsz. vander Nefse.
Ian van Baerfdorp de Jonge.
Pieter Arentsz. Deyman.

Amelis van Hoogeveen.
Frans Adriaensz. van Leeuwen.
Iacob Willemsz. Verboom.
Willem Claesz. Warmont.
Harman Evertsz.
Dt. Gerrit van Lantschot.
Mr. Willem Paedts.
Ian Pietersz. vander Maersche.
Claes vander Meer.

Extra

Extraordinaire Thresoriers.

Cornelis Gerritsz. de Haes.
Claes Huygensz. Gael.
Symon Franz. van Merwen.

Andries Jacobsz.
Gerrit Lenaertsz.
Ian Jacobsz. van Banchem, die
de laatste geweest is.

Maer zy gelet dat onder de Ordinaire Thresoriers/ veel Perso-
nen zyn/ die op verscheyden Jaeren wederom hercoozen sijn/
ende dat onder de Extraordinaire/ eenige vele jaeren aan den
anderen gecontinueert zyn.

ROYEER-MEESTEREN.

Hier weynich te boozen vande Roeyer-meesteren gesprooc-
ken/ ofte die genoemt hebbende/ zullen wy nu daer wat bree-
der ende wytsloopiger van handelen ende sprecken: Welckse
Ampt ende Offitie is/ te aenhooyen alle de Reekeninghen/
vande gene die eenigen Ontfange hebben vanden Statiss goederen/ de
Verficatien ende bewijzen / zoo wel vanden Ontfange als vanden
uytgebe/ risp Ordinantien/ Quitantien/ als alle andere behouften/
te lesen ende te visiteren/ ende epntelicken de selve Reekeninghen te
sluyten/ gelijk hier naer noch geseyt zal werden.

Ampt vande
de Roeyers
meesteren.

Ich bevinde inde oude Burgherlike Keuren vanden Jaere 1545.
Datter te dier tyden gheen ordinaire Roeyermeesteren gheweest zyn/
maer dat de Thresoriers gereet wesende om haer Reekeninge te doe/
aen die vande Grootte Broetschappe versochten/ datse soude willen
verkiefen ende Committeren/ Roeyermeesteren/ omme haere Reekie-
ninge te hoozen ende te sluyten. Gelijk 'tselve ghesten waer by de 12.
Keure/ wesende van desen Inhoud:

Wat onte
zyn gheen
ordinaire
Roeyer-
meesteren
geweest.

Item wanneer eenighe Thresoriers deser Stede bereyt zyn.
om heure Reekeninge te doen, zullen alsdan an die vanden
Cherechte ende Vroetschap verfoecken te hebben seeckere
Roeyer-meesteren, omme hoere Reekeninghe te visiteren,
deursien ende sluyten, ende zullen alsdan die vande Gerechte
ende Vroetschappe de selve Roeyer-meesteren eligeren ende
kiefen, ende hem luyden last ende macht gheven, omme de
selve Reekeninge wel ende pertinentelicken te visiteren, en-

Het selve
bewesen
met een
oude Keu-
re,

de deurliefen, te overleggen ende te sluyten, ghelijck dat behoort. Ende indien zyluyden eenige swaricheyt daer in bevinden, sullen alsdan tselve doen stellen by gheschripte, ende overleveren die vande Gherechte ende Vroetschappe, omme by henluyden gewijdeert, ende geaccordeert te werden. Ende zoo wes by den selven Royeer-meesteren, int doen ende sluyten van der selver Reeckeninge ghedaen ende geconcludeert sal werden, tselve zal sijn voortgang hebben, ende van waerden gehouden werden.

Wanneer
datter 23
binair
Roepere
stere ghe-
selt zyn/ en
hoe veel.

Van naerderhandt by de Keuren vanden Jaere 1583. es ghekeurt ende geordonneert/ datter ses ordinaire Ropeer-meesteren souden zyn. Ende blijven tot kienick wederseggen vande Woetschap toe. Ghelijck sulcx ghesten werdt inde sesste Keure. Ende naerdien in de selve Keure volcomentlick gesproochen werdt vanden last ende den Dienst vande Ropeer-meesteren/ zoo hebbe ick goet gebonden die alhier inne te lijven:

Bewijs
van dien/ en
naerder be-
schrijvinge
van haeren
Dienst.

Ober wijs
Reeckening-
gen se niet
en bermogē
te staen.

Den Breeden Raedt zal by meerderheyt van stemmen kiezen ses Persoonen, tot Royeer-meesteren: de welcke alle Stadts reeckeningen, hoe ende van wat saecken, die enichsints ghesprooren mogen wesen, mette stucken en bewijfen daer toe dienende, zullen over nemen, deursien, aenhooren, apostilleren, ende (ten minsten vier in getale sterck wesende) eytelicken sluyten. Daerinne lijdende ofte deurslaende alle 'gunt sy ter goeder consciencie en in Recht, redene ende billicheyt gegrontvest sullen bevinden, dat of geleden of deurgeslaghen behoort te werden. Daer toe de selve ghehouden sijn Eedt te doen. Des sullen sy in saecken van merckelicke swaricheyt haer toevlucht nemen aen die vanden Gerechte, ende zoo't noodt waer aenden voorsz. vorderen Breeden Raedt, omme de zelve merckelicke swaricheden by hem luyden te werden gewijdeert. Ende en sullen de voorschreven Royeer-meesteren niet mogen staen over taenhooren van eenighe Reeckeninghen te doen, staende by hare Bloet-verwanten, gemaechtaelden of gheswagerde, of sijnde vande Jaeren inde welcke zy in Dienst vande Burgermeesterichap gheweest waeren, ende zulcx Ordonnantien verleent hadden: in welcken gevalle, of oock by siefte, of nodich af-sijn van eenigen van hem, t'haeren versoucke, als vooren, andere in haer plaetse zullen werden gestekt. Welcken

ken Dienst gheyuyren sal tot kenlick wederseggen vanden voorfs.
Breedten Raedt.

Ende alsoewel inde hoorzaende Keure/ het getal vande Roopermee-steren ghesleit waert op ses persoonen/ 300 is nochtans daer naer om verschapden redenen/ by die vande Grootte Woetschappe goet ghebon- den/ tgetal te vergrooten. Ende is inden Jaere 1638. by de selve ge- resolueert die te huyghen tot dertien Personen/ op dat des Stadts Reeckeningen/ die vele ende verschapden zijn/ te bequamer ende te eer- der mochten gehoozt ende gestoten werden.

Wat een besluyt vande Beschrijvinge vande Rooper-mee-steren/ zul- len wy hier by bougen/ de namen vande Personen die eselbe Ampt bedient hebben/ ofte noch inden Jaere 1641. bedienende zijn/ tsever- den Jaere 1579. tot op heden toe.

**ROYEER-MEESTEREN, vanden Jaere 1579.
tot den Jaere 1618. ten tijde dat sijn Princeliche Ex-
cellencie Mauritz van Nassau, tot Leyden opten 23.
October/ de veranderinghe inde Magistraet
ende Woetschappe ghedaen heest.**

Willem Iansz. van Heemskerc.	Louris Huygenz. Gael.
Ian Ians soon.	Pieter Pieter Iorisz. Corteveer.
Pieter Oom Pieterf. van Ofwegē.	Corn. Claes Lambertf. van Swietē.
Claes Willem Bouwenzf.	Foy van Brouhoven.
Andrius Iacobsz.	Ysbrant Pieterfz. de Bye.
Dirck Gerritzf. Smaling.	Vranc Cornelisf. van Toorenvliet.
Cornelis van Noorde.	Claes Willemfz. Warmont.
Gerrit Wiggerfz. van Duyvelant.	Arnout Duyck de Iode.
Ian Lucafz. van Waffenaer.	Adriaen Mourijns soon.
Dirck Iacobfz. van Montfoort.	Cornelis Adriaens soon Knotter.
Cornelis Adriaenfz.	Franc Duyck.
Willem van Loo.	Claes Cornelisfz. van Noort.
Niclaes van Heussen.	Henric Egbertfz. vander Hal.
Ian Iansz. van Baersdorp.	Pieter Arentfz. Deyman.
Claes Adriaens soon.	Ian Ysmoutfz. vander Nesse.
Iacob Allerts soon de Haes.	Willem Cornelisfz. Tybault.
Ian van Brouhoven.	

Anden Jaere 1639. zijn alle dese Personen oeeleden geweest.

Naer de hoofsepde veranderinge inden Jaere 1618. hebben de volghende Persoonen den selven Dienst waerghenomen totten jaere 1641. toe.

† Claes Adriaens zoon.	† Dr. Gerard Lantschor.
† Vranc van Toorenvliet.	† Cornelis Adriaensz. Warmont.
† Henric Egbertsz. vander Hal.	Ian Rippertsz. van Groenendijc
† Pieter Arentsz. Deyman.	Ian Iansz. Orlers.
† Amelis van Hoogeveen.	Mr. Willem Paedts.
Mr. Clement van Baersdorp.	Adriaen Iansz. van Staveren.
† Gerrit Lenaertsz.	Robbert van Rossum.
† Jacob Willemsz. Verboom.	Pieter Andriesz. Vefanevelt.
Mr. Jacob van Brouchoven.	Ian Pieterfz. vander Maersche.
Daniel Symonfz. van Alphen.	Mouwja Cornelisz. vander Aa.
† Iasper van Banchem.	Dirck Lenaertsz. Keth.
† Huych Pieterfz. Codijck.	Claes vander Meer.
† Christoffel van Nieuwenhoven.	

Alle de aengetogen Persoonen/ die met † geteyckent zijn/ zijn tot inde Maendt December 1639. overleden/ ende de openstaende zijn noch inden Dienst gebleven totten jaere 1641. toe.

PENSIONARIS, SECRETARIS, GRIFFIER, ende ONDER- SECRETARIS.

HEt gene dat tot hier toe verhaelt is/ zijn alle de Ampten ende Offitien de welke by die vande groote Woetschappe gestelt ende vercoozen werden: De welke tot bevozderinge/ assistentie ende theept vanden/ mede beekiesen ende stellen/ een Raedt Pensionaris, Secretaris, Griffier ende onder-Secretaris, de welke alle volgende haere particuliere ende bysondere Instructien/ by die vande Gerechte innegestelt/ omme die vanden Vreden Raedt/ die vanden Gerechte/ de Burgermeesteren/ de Schepenen ende Rojeermeesteren/ op haere Comparitien te moeten waer nemen ende ten dienste staen/ omme alle apponctementen/ Resolutien ende andere hoopbalende saecken/ te bewerpen ende te doen registieren/ ende dit alles op eerliche wedden ende belooningen/ ende zijn de selve by van alle vordere smalle diensten/ die vande Gerechte alle Jaeren tegen het Nieuwe Jaer gestelt werden.

Maecoms
me dese
Diensten
by de Gro-
te Woet-
schappe ge-
stelt sijn.

Wat het ampt vanden Raedt ende Pensionaris aengaet/ dien dienst en is van ouden tijden binnen Leyden niet gebuycht geweest. Naer alle het geene/ dat by hem gedaen ende uytgericht wert/ dat alles wer- de by den Secretaris (die van ouden tijden Clerck ghenaemt werde) gedaen. Men beuint dat het selve ampt eerst binnen de Stadt Leyden in gebuycht ghecomen is/ ontrent den Jaere 1574. ende is den selven Dienst aldererst bedient (soo ick wel onderrecht zy) by Mr Pouls Buys/ die namaels gheworpen is/ Raedt ende Pensionaris van Hol- landt ende Westbyzieslandt.

Raed Pens-
sionaris
ontrent
wat tijde
erst ghes-
selt.

Den Raedt ende Pensionaris/ is principalicken sijnen Dienst/ de vergaderingen vanden Breeven Raedt/ waer te nemen/ ende inne de selve voor te lesen/ de poincten vande beschijvingen/ by de Ed. Mo. Heeren vande Gerocommitteerde Staden van Hollandt ende Westbyzes- landt ingestelt ende aen de Burgemeesteren ober gesonden/ omme daer op de Raederschap/ Edeelen/ ende de Steden van Hollandt ende West- byzieslandt op seckeren tijden Staetsgewijse te vergaderen. De Reso- lution opte selve poincten by de groote Droetschappe genomen inne te stellen/ ende de selve mette Gerocommitteerden vande groote Droetschapp- pe/ inde vergaderinge vande selve Staten inne te brengen/ ende die al- daer met rebenen te verclaren: de advijssen opte selve vande andere le- den ende Steden aen te teyckenen. Mitsgaders wat aldaer op elck poinct geresoldeert wert: omme daer naer 'tsp aen die vande groote Droetschappe sels/ ofte aende Burgemeesteren die opte Vergaderin- ge niet geweest en zijn/ te rappozteren ende te refereren. Ghelijck by desgelijck/ den Burgemeesteren die vanden Gerichte/ ofte de Schepen- nen in eenige voorvallende ofte swaere saecken gehouden is te dienen van sijn advijs ende onderrechtinge.

Ampt ende
offitie vande
de selve/
waerinne
die bestaat.

Den selven Raedt Pensionaris/ is mede ordinaris Secretaris van de Heeren Curateurs vande Leytsche Academie tsamen geboucht met- te Burgemeesteren/ omme in hare vergaderingen inne te stellen/ alle de Acten ende Resolutien die by de selve ghedaen ende genomen werden/ ende de selve te registreren/ ende voozts alles te doen/ dat tot den selven Dienst gerequireert wert.

Es Secre-
taris vande
H. Cura-
teurs met
te Burges-
meesteren.

De Persoonen de welke desen Dienst beledet ende waergenomen hebben/ zijn van cleynen getale/ dewijle dat eentghe van dien/ de selve vele Jaeren bedient hebben: eben wel hebbe ick vooz soe veele mijn be- kent is/ goet gebonden die tot een gedachtenisse alhier te noemen/ ende zijn dese volgende:

By was
Persoonen
desen Staet
bedient is.

Inde Chronijcke van Pieter Boyre opt Jaer 1572. pag. 276. wert M. Pouls Buys Pensionaris genoemt van Leyde/ het welck was te tij- den dat Leyde gecome is onder het gebied vande Prince van Orangien.

Mr Amelis van Hogeveen, Raed ende Pensionaris geweest inde Belegeringe van Leyden, ende daer naer

Mr Pouls

Mr Pouls Vos, de welcke overleden is inden Jaere 1598.

Mr Nicolaes Seyst, die lange Jaeren den selven Dienst waergenomen heeft.

Mr Rombout van Hogerbeets, Raedt inden Hogen Rade gheworden zijnde heeft den selven Dienst voor een tijt verlaten, maer naer de doot van Mr Nicolaes Seyst den selven Staet weder bedient tot inden Jaere 1618.

Mr Jan van Wevelichoven, vanden Jaere 1619. totten Jaere 1641. ende wert gewent dat hy mette hulpe Godes noch lange Jaeren inden selven Dienst, tot voordeel vande Stadt mach continueren ende blijven.

Altyt hand-
ten Seere-
karis waer-
inne dat
bestaet.

Het Altyt ende Offitie vanden Secretaris bestaet ten deele hier inne/ dat hy in alle de vergaderingen t'sy vande groote Vroetschappe van Burgemeesteren alleen/ ofte van die vanden Gerechte/ tegen woordich-
ts/ omme t'ime de selve/ alle 'tgene daer in verhandelt ende geresolveert werdt aen te teykenen/ de Resolutien/ acten/ Apofullen ende anders inne te stellen/ ende aende geene diet behoort daer van te geven ende verlenen Acten/ in forma onder zyn onderteykeninge: Opzacht ofte Waerbyeten/ Schultbyeten ende Kenebyeten die voor de Schepenen verleden werden te doen depescheren ende te teykenen/ ende die alle in onderscheyden Prothocolen te doen Registreren: Altytten ende ontwerpen van eenige nentwee ofte veranderde Keuren ende Ordonnantien opt behagen van die vanden Gerechte in te stellen: Pertinent Register te houden van alle 'tgene by die vande groote Vroetschappe geresolveert ende besloten wert: omme de selve wanneer sulcx ver-
epscht wert/ daer van te mogen onderrechten ende dienen: ende omme mer een woort te seggen alles te doen ende verrichten 'tgene in zynen Dienst behoort ghebaen te werden/ ende by zyne Instructie verepscht wert.

Wach geen
lidt vande
Gerechte
wesen.

Nichterholgende de Burgerlike Keuren vanden Jaere 1545. 300 en vermocht den Secretaris niet ghecozen werden onder t' Collegie van die vande Gerechte/ noch onder de Weef-meesteren/ ende dit conform de bysttende keure sijnde van desen inhoud:

Welcke
handien.

Item zo en zal nu voortaan die gecoren ende gestelt wordt, omme te wesen Secretaris deser Stede, duyrende den tijt van zyn Secretariſchap, niet gecoren noch gestelt worden, omme te wesen Burgermeester, Schepenen, noch Weef-meester.

Daer mede het eerste lidt vande tiende keure vanden Jaere 1582. comt te accorderen. Omme hier mede een afschept te nemen van het Seere-

Secretarisschap/ ofte 30 men van ouden tijden dat plach te noemen het Clerck-amp/ 30 hebbe ick goet gebonden/ hier by te vougen de namen vande Persoonen/ de welke desen Dienst beledet hebben/ tsedert den Jaere 1443. totten Jaere 1640. sijnde een tijt van twee hondert jaren/ ten deele ghenomen upt het Dienst-bouck van Ian van Hout.

Ian Philipsz. vanden Jaere 1443. totten Jaere 1509.

Henrick Floriszoon vanden Jaere 1509. tot 1531.

Jacob Deyman van 1531. tot 1553.

Jacob de Milde van 1553. tot 1564.

Ian van Hout van 1564. totten Jaere 1609. den 12. December, ten welcken daghe hy overleden is, nyrgesondert dat hy inde troublen geduyrende de Regeringe van *Duc d'Alba* eenige Jaeren na *Emlden* metter woon getrockt was, te weten vanden Jaere 1569. in Februarij, tot in Augusto 1573. in welcken tijden selven dienst waergenomen is by *Foy van Brouckhoven*:

Mr. Iooft van Swaenenburch van 1610. tot in September 1620.

Mr. Symon van Baersdorp vanden 7. October 1620. tot Martini 1638.

Mr. Aelbert van Hogeveen is 1638. ghecomen in sijne plaetse.

Beroerende den dienst van het Griffierschap deser Stede/ de welke eerst begonst is ontrent den Jaere 1596. want van te voozen zoo is de Dierschaere/ ende den Treyn vande Justitie/ zo wel int Civil/ als Criminal/ mitsgaders het Collegie van Schepenen/ altijts waergenomen ende bedient geweest by den Secretaris ofte by een van sijn Clercken: Waer overmits de Burgeren ende Innegetenen der Stadt Lepden/ dooz de segeninge Godes zeer toegenomen ende gewassen zijn/ ende dat het alles niet dooz een Clerck en conde uptgerecht ende gedaen werden/ zoo is by de Grootte Woerschappe/ geresolueert ende goet ghebonden/ datter ten Dienste vande Heeren Schepenen/ ende bevoorberinge vande Justitie/ een Persoon apart vercoozen ende gestelt soude werden/ de welke den selven Dienst volgende seckere Instructie soude waerenemen ende bedienen.

Griffiers
amp/ want
neet eerst
ingestelt.

Maer dien de 132. Burgerlike Keure vanden Jaere 1582. ten deele sept/ waer inre den dienst vanden Griffier bestact/ de welke te dier tijden noch inde selve Keure Secretaris genoemt wert/ ende de Dierschare dooz den selven bedient werde als gheseyt is: so hebbe tck goet ghebonden een gedeelte vande selve Keure hier inne te vougen:

Vindnen
waerom
me.

Dar de Secretaris in Persoon, of by zijn Clercken van alle civile clachten, tly die by den Schout als eysscher aengaen, of andere

Maer inre
sijnen
Dienst is
bestaende.

dere Persoonen, behoorlicke Rolle sal houden tot gewonlick sallaris van elcke instantie een stuyver sonder meer, ende sal de voorschreven Vierschaer, oock alle ordinairse vergaderingen van Schepenen, dienende tot uyttinge van partijen saecken, selfs waernemen, of by eenen ge-eeden Clerck, doen waernemen, houdende aldaer behoorlicke notulen van alle Termijnen, mitgaders van appointementen en vonnissen, sonder enich vorder loon van teyckenen of andersints te genieten: ten waere yemant extraordinaire verfocht yet geteykent, ende hem daer van acte gelevert te werden, &c.

Het bozere gedeelte vande selve keure en handelt niet anders als van het Sallaris dat den selven Secretaris mach ende behoort te nemen/ van alle tgene by hem ghedaen ende geschreven wert: ende daerommit onnodich omme alhier gestelt te werden.

In wat
Persoonen
selve be-
dient is,

De Persoonen die als Griffier de Stadt Leiden hebben ghediens ende waergenomen zijn wepnich in getale/en bedinde ick die te wesen

Mr Jacob van Leeuwen de welcke den eersten Griffier gheweest is, ende bedient heeft vanden Iaere 1595. of 1596. totten Iaere 1604. in September in welcke Maent hy overleden is.

Mr Iooft van Swanenburch totten Iaere 1610. ten welcken tijde hy Secretaris geworden is.

Mr. Ian van Banchem, totten Iaere 1638. in welck Iaer hy hem selven, van de vordere bedieninge geexcuseert heeft, al hoe wel hy by die vande Grootte Vroetschappe verfocht werde, dat hy voor langer tijt zoude willen continueren, ende is in sijn plaetse gecomen.

Mr Willem van Kerchem, Symons soon.

Onder de
secretaris
wanneer
ende by wie
gestelt.

Het onder Secretarischap, wesende het laetste Offitie/ twelck by de Heeren van de Grootte Vroetschappe gestelt ende vergeven wert: Is mede een Dienst die binnen wepnich Jaeren by de selve Vroetschapp ingestelt is/ want het geene by de selve ghedaen ende uytgerecht wert/ dat is van te boozen waerghenomen by een Clerc van den Secretaris/ by hem daer toe gestelt wesende / maer als ick geseyt hebbe wert nu tegenwoordich selve ampt bedient by een Persoon die ghestelt ende vercoozen wert by de Vroetschappe: ende moet den selven synen Dienst waernemen volghende seckere Instructie/ hem by de Heeren handen Gerechte/ met approbatie van die vanden Vreeden Raedt ghescheben: ende met Eede beloben den selven punctuelicken naer te comen.

Sijn

Sijn Ampt ende Dienst bestaet principaelicken daerinne/ dat hy ter Reeckencamer (daer hy sijne plaets is houdende) sozge vzaecht dat al daer geschieden werden/ de Blassaerden ende Registeren/ dienende totten ontfanghe ende uytgeven vanden Thesozier ordinaris. De Verpounding-Doucken van de Hupsen/ Gronden/ en Erben/ vooz den Ontfanger vande Verpoundingen: ende voozts alle de Reeckentingen t'p van Thesoziers/ Collecteurs van dese Stadts Bier-excys/ vanden Ontfanger vande Verpoundingen/ vanden Woon-meester/ Fa-bryc-meester/ Woedelhuys-meester/ ende voozt van alle de geene die eenigen ontfang van Stadts goederen hebben. Item alle de Reeckeningen vande Bon-meesteren/ ende vande Veeckens ende Hoofstman's vande Gilde/ ende tgeene voozts daer aents dependerende.

Warinne
Sijn Dienst
is bestaende

Den selven onder Secretaris is oock gehouden waer te nemen/ alle de Comparitien vande Heeren Kopeer-meesteren/ omme te aenhoogen te Reeckenen ende te sluyten/ alle de Reeckentingē hier voozen genoot/ omme de apostillen/ appointementen vande selve Kopeermeesteren opte Reeckeningen/ mitgaders het slot van dien daer time te stellen/ ende te doen sluyten ende tepkenen.

En Secretaris van
de Kopeermeesteren.

Den selven is oock gehouden in absentie vanden Secretaris/ t'p by siecke ofte andersints/ de Comparitien so vande Burgemeesteren als vande Heeren vanden Gerechtē/ waer te nemen/ ende daer van notulen te houden/ ende aentepkeninge te doen.

By wat
Persoonen
dit Ampt
waergenomen
men is.

't Sedert eenighe Jaeren herwaerts is desen Dienst waerghenomen by:

Aelbert Garbrantsz.

Isaac van Swanenburch.

Mr Aelbert van Hogeveen totten Iaere 1638. ende is in zijne plaets gecomen

Mr Bartholomees van Tetrode.

Dit is alle het gene/ dat ich tot hier toe goet gebonden hebbe te schryven/ van alle de Staten ende Offitien/ die by die vande Groote Woetschappe gesielt ende gegeven werden. Mitgaders vande Persoonen/ die ten dienste ende assistentie vande selve Collegien ghestelt zyn. Wy sullen nu vooztgaen ende verhaalen eenighe vande grootste ende honoza-belste Diensten/ die alleen by de Heeren vanden Gerechtē/ conform des Stadts Privilegien ende oude Keuren alle Jaeren ghestelt ende vernieut werden. Want die alle te verhaalen/ zoude verdyetich vooz den Leser/ ende moeplich vooz den Schryver vallen.

Bestuyt
van alle de
te Dienst.

W E E S M E E S T E R E N .

Weefmeesteren by wie/ ende wanneer vercoopen.

Belangende het Collegie vande Weef-meesteren/ het welcke den eersten Dienst is/ die alleen opten selven dach vande verkiefsinge vande Burgermeesteren/ wesende Sint Maertens avont, by die vanden Gerechte gestelt ende be-eedicht werden: Ende geensints ghestelt en werden onder de andere Smalle Diensten die teghen het Nieuwe Jaer vercoopen werden. In welke Diensten de selve Weefmeesteren beneffens de Heeren vanden Gherechte/ volghende de Keuren deser Stede/ niet en mogen vercoopen ofte ghestelt werden.

Wat outs is dien Dienst by de Raedsmannen waer genomen waer genomen.

Wooz den Jaer 1450.30 en sijn binnen de Stadt Leyden geen bysondere ofte particuliere Weef-meesteren geweest. Want ick bevinde inde oude Keuren der Stadt Leyden vanden Jaere 1430. of daer ontrent/ dat dien Dienst/ by de Raedsmannen waer genomen is. Gelijck gesien wert upt de woozden vande selve Keure/ zijnde vanden volghenden Inhoud:

Welcxs met een Keure vant Jaer 1430.

Item vanden onmondigen kinderen die bestorven sijn, sulden der Kinder Vader of Moeder, die in levenden lijve blijven, mit der kinderen Maghen comen voor die Raedsluyden van Leyden, binnen zes weecken na dat die Vader of Moeder oflijvich gheworden is, ende hem overgeven in schrift. alle die goeden die die kinderen hebben, &c.

Ende daer na by Weefmeesteren.

Van het schijnt dat eenigen tijt daer naer den selven Dienst bedient ende waergenomen is gheweest by de Vestmeesteren. Maer alsoo de selve met haeren Dienst zoo veel te doen hadden/ dat zy der Weefkinderen saecken/ niet naer behooren en konden waernemen/ zoo is inden Jaere 1450. opten derden November by den Schout ende acht Schepenen gekent ende geordonneert/ dat van doen voortaan souden gestelt ende vercoopen werden op Sinte Maertijns avont/ twee Weefmeesteren/ die alleen de oplichte souden hebben op der Weefkinderen goede ren ende Persoonen. Ende naerdien dat de selve Keure is begrypende ghenoechsaem het Ampt ende Offitie vande Heeren Weefmeesteren/ zoo hebbe ick dienstich gebonden/ de selve van woozde te woozde hien in te vougten:

In't Jaer 1450. eerst bysondere Weefmeesteren gestelt.

Item also tot hair toe die twee Vestmeesters last gehadt hebben, der Weeskinderen bewijsinge vander Stede vveghen te ontfangen, ende mits dat die Vestmeesteren beyde die Diensten teffens niet bewaren en mogen, om den last ende aerbeyt die

die inden Weef-kinderen saecken gelegen zijn. So hebben die Schout ende achte Schepenen eendrachtelick gekeurt, datmen alle Jaer op Sinte Mertijns avondt, als men die twee Weefmeesters kiest, mitten selven kiesen sal *wie Weefmeesteren*, die onder hen beyden by hoeren Eede alle der Weef-kinder goeden, alst hen aengebroucht wort, in schriften nemen sullen, om die op te schrijven ende te doen bewaren ende regieren naer haire beste wetenschap, totter Kinder oirbair en profijte. Ende soo wanneer datmen jaerlicx dese *Weefmeesteren* vernuuen zal, so selmen een van hen beyden aenhouden, die de nutste ende bequaemste daer toe wesen sal. Ende also selment voirt alle Iair hantieren, sonder oflaten, en dese *twie Weefmeesteren* sullen alle Iair alszy gecoren sijn, hoiren Eedt doen, dit getrouwelick te bewaren, sonder eenich profijte, gonst, geldt, ofte mijsen vanden Weef-kinderen, ofte van yemant anders vander kinderen wegghen te nemen. Ghedaen opten derden dach van Novembri anno 1450.

*Wetste
han dien
wyt de selve
Keure.*

Daer mede ghescheiken comt te actozieren de bissche Keure / spieer-
kende vande verkiefinge vande Weefmeesteren vanden Jaere 1545. de
welcke ick daerom naergelaten hebbe hier inne te bougen.

Achtervolgende de sevende Burgerlicke Keure vanden Jaere 1582.
ende de particuliere Keuren vande Weef-Camer / gemaect by Schout
ende Schepenen / mer advijs van Burghemeesteren opten 21. Julij
1612. soo is het getal vande Heeren Weefmeesteren / ten regarde van
den grooten aentwas (door Godes zegen) vande Burgeren ende Inge-
setenen deser Steds goet ghebonden te vermeerderen / te weten inden
Jaere 1570. op dyse / ende daer naer inden Jaere 1582. op vter Per-
soonen. Ende naer dien in dese laetste Keuren genoechsaem gesproken
werdt soo vande verkiefinge / als vande macht ende het ampt vande
Weefmeesteren / so sullen wy de selve alhier inne bougen:

*Vermeere-
deringe van
getal van
de Weef-
meesteren.*

Inden eersten gelijk die Gerechte deser Stede zijn ende sullen wesen, Opper-Voochden van alle onbejaerde Kinderen, ende andere onder Voochdye staende, zoo sullen de selve oock jaerlicx opten tienden Novembris, na de nieu vercooren Burghemeesters ge-eedt, ende sulcx in haeren Dienst getreden zijn, verkiefen vier gequalificeerde Poorteren, out over de 32. Jaeren tot Weefmeesteren, die generale macht ende authoriteyt sullen hebben, over de voorschreven Weef-kinderen, Cranchinnige, Simpelen, ende

*Macht en
authori-
teyt van
de Weef-
meesteren
bewesen.*

diergelijcke Persoonen, die hem selfs niet en connen regieren, ende omme der selver goederen, hen by Staet of Inventaris schriftelick aengebracht ofte aen te brengen, naer haer beste wetenschap tot der voorschreven Persoonen oorbaer ende profijt te bewaren, ende administreren, ende den Voochden daer van eens des laers, ofte andersints t'haerder discretie Reeckeninghe, Bewijs en Reliqua doen doen. Oock sorghe te draghen dat het Register vande Weef-camer by den Secretaris, Clerck ende Camer-bewaerder, secreet worde ghehouden, ende sonder tselve yemant buyten haeren oorlof te vertoonen, gesloten blijve. Ende vorder de jeghenwoordighe Ordonnantie onverbreeckelick te onderhouden ende doen executeren. Daer toe de voorz. Weefmeesteren aen handen vanden Schout jaerlicx den gewoonlicken Eedt sullen doen.

Eedt van
de Weef-
meesteren.

Den Eedt daer van inde voorgaende Keure is gesprooken / die de Weef-meesteren alle Jaeren ghehouden zijn te doen / bestaat inde volgende woorden:

Dat slyuyden de Keuren ende Ordonnantien vande Weef-camer, voor so veel in hen is, onderhouden, ende by elck doen onderhouden zullen, sonder eenich profijt, gonste, gelt, ofte myede te nemen, ontfangen of genieten. Ende dat sy voorts alles zullen doen, dat goede ghetrouwe Weef-meesteren schuldich ende ghehouden zijn te doen.

By dese Keuren zijn de Weef-meesteren by-geboucht / omme haer te dienen op haere Comparitien / de welcke ordinairt d'ziemsel ter weecke gheschiet / te wesen / s' Waendaechs / Woon'daechs / ende des Wypdaechs / des mergens / ten Secretaris. Van inden Jare 1638. is om eenige redenen by de Heeren vanden Gherechte geresolveert ende goetgebonden / twee Secretarissen te stellen / met ghelijcken last ende op gelijcke Instructie / omme de Weef-meesteren / met beuten waer te nemen ende te dienen: volgende haere Instructie by de selve vande Gherechte aen haer gegeven.

Last ende
Dienst van
de Secreta-
rissen van
de Weef-
kamer.

Wat desselfs last is / ende wat zy gehouden zijn te doen / ende naer te comen / wert geseyt inde derde ende vierde Keuren vande voorgesep-
de Weef-Keuren / de welke zijn vanden volgenden Inhoudt:

De voorschreven Weefmeesteren sullen hebben eenen Secretaris, daer toe nut ende bequaem wesende: de welcke zal staen ter verkiefsinge vanden Gherechte, die gehouden zijn
sal

sal van alle saecken den voorschreven Weesen, onbejaerden, Crancksinighe, ende ghelijcke personen aengaende, goede pertinentente Registeren te maecken ende onderhouden, ende de selve onder sijnen Eedt sulcx bewaeren ende secreet houden, dat niemant daer van kennisse en krijge, dan diet behoort ende van rechts wegen toecomt.

De voorfz. Secretaris zal volcomen geloof hebben inde deschen van alle Acten ende Besoignen ter Weef-camet vallende, ende onder sijne onderteyckeninge uytgeven.

Dit tot hier toe vande Weefmeesteren ende haeren Dienst gheseyt hebbende/ sullen wy hier by bougen vande Personen/ die den selven Dienst waergenomen ende bedient hebben sedert den jaere 1569. tot den Jaere 1641. toe.

By was
Personen
Weefmees-
ters ampt
bedient is.

1569	Cornelis vander Hooch Cl.
Dirck Jacobsz. van Uytgeest.	1582	1583. Jacob Tomasz.
Ian Iansz. van Baersdorp.
1570	Dirck van Uytgeest Jacobsz.
Ioost Jacobs soon.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Mr Cornelis van Veen.	1584	Claes Willemsz. Warmont.
Ian Gerritsz. Buytewech.
1571	Ioost Jacobs zoon.
Mr Cornelis van Veen.		Pieter Oom Pietersz. van Of-
wegen.
	Ian Adriaens soon de Wilde.	1585	Willem Iansz. Heemskerck.
Jacob Tomasz. Brouwer.
1574	1575 Jacob Tomasz. Brouwer.
Dirck Willemsz. vanden Berch.		Gerrit Roeloffz. vander My.
Ian Gerritsz. Buytewech.
	Ian Iansz. Coorncooper.	1586	Jacob Tomasz.
Claes Willemsz. Warmont.
1576	Dirck Gerritsz. Smaling.
Jacob Tomasz. Brouwer.		Gerrit Roeloffz. vander My.
Ian Gerritsz. Buytewech.
	Ian Iansz. van Baersdorp.	1587	Gerrit Roeloffz. vander My.
Jacob Tomas soon.
1577	Jacob Tomasz. Brouwer.
Ian Iansz. van Baersdorp.		Ian Gerritsz. Buytewech.
Pieter Oom Pietersz. van Of-
wegen.
	Claes Willemsz. Verwer.		
1578.	1579 Jacob Tomasz.
Ian Iansz. van Baersdorp.	1588	Gerrit Roeloffz. vander My.
Ian Gerritsz. Buytewech.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Claes Adriaensz. Brouwer.
1580.	1581. Jacob Tomasz.
Dirck Smaling Gerritsz.		
	Ian Gerritsz. Buytewech.		

Iacob

	Jacob Willemsz. vander Burch.		plaets van Warmond.
1589	1590 Gerrit Roeloffz. vander My.	1598	Jacob Tomas zoon.
	Jacob Tomasz. Brouwer.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Cornelis Claesz. van Swieten.
	Jacob Willemsz. vander Burch.	1598	Mr Isaac Nicolai.
1591	Gerrit Roeloffz. vander My.		Jacob Tomas zoon.
	Jacob Tomasz. Brouwer.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Cornelis Claesz. van Swieten.
	Pieter Oom Pieterfz. van Ofwegen.	1600	Louris Andr. van Swaenwijck.
1592	Ian Gerritsz. Buytewech.		Jacob Tomas zoon.
	Mr Franc Duyc de Iode.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Cornelis Claesz. van Swieten.	1601	Cornelis Claesz. van Swieten.
	Andries Jacobs soon.		Mr Isaac Nicolai.
1593	Jacob Tomas soon.		Jacob Tomas soon.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Cornelis Claesz. van Swieten.		Cornelis Claesz. van Swieten.
	Andries Jacobs soon.	1602	Louris Andr. van Swaenwijck.
1594	Jacob Tomas soon.		Jacob Tomas zoon.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Cornelis Claesz. van Swieten.		Claes Willemsz. Warmond.
	Ian Ysnoutfz. vander Nefse.	1603	Franc van Thorenvliedt.
1595	Ian Gerritsz. Buytewech.		Jacob Tomasz.
	Pieter Oom Pieterfz. van Ofwegen.		Claes Willemsz. Warmond.
	Cornelis Claesz. van Swieten.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Mr Franc Duyc de Iode.	1604	Mr Isaac Nicolai.
1596	Ian Gerritsz. Buytewech.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Cornelis Claesz. van Swieten.		Mr Isaac Nicolai.
	Ian Ysnoutfz. vander Nefse.		Jacob Gerritsz. vander My.
	Ian Brouwer Ians soon.		Mr Dirck vander Burch, den 25.
1597	Jacob Tomas zoon.		Julij 1604. in plaets van Nicolai.
	Claes Willemsz. Warmond.	1605	Claes Willemsz. Warmond.
	Ian Gerritsz. Buytewech.		Ian Gerritsz. Buytewech.
	Cornelis Claesz. van Swieten.		Franc van Thorenvliet.
	Ian Ysnoutfz. vander Nefse, in	1606	Jacob vander My.
			Claes Willemsz. Warmond.

- 1606 Ian Gerritsz. Buytewech.
Mr Isaac Nicolai.
Jacob vander My.
- 1607 Ian Gerritsz. Buytewech.
Mr Isaac Nicolai.
Jacob vander My.
Henrick Egbertsz. vander Hal.
- 1608 Vranck van Thorenvliet,
Jacob vander My.
Willem Cornelisz. Tybault.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
- 1609 Jacob vander My.
Willem Cornelisz. Tybault.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Claes Cornelisz. van Noort.
- 1610 Jacob vander My.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Claes Cornelisz. van Noort.
Willem Cornelisz. Tybault.
- 1611 Vranc van Thorenvliet.
Jacob vander My.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Lourens Huygensz. Gael.
- 1612 Jacob vander My.
Willem Cornelisz. Tybault.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Frans Adriaensz. van Leeuwen.
- 1613 Jacob vander My.
Willem Cornelisz. Tybault.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Iasper van Banchem.
- 1614 Vranc van Thorenvliet.
Jacob vander My.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
Mr Gerard Buytewech.
- 1615 Jacob vander My.
Dirc Gerritsz. Hogeveen.
- Mr Gerrit Buytewech.
Mr Jacob van Brouckhoven.
- 1616 1617. Jacob vander My.
Mr Gerrit Buytewech.
Iasper van Banchem.
Mr Jacob van Brouckhoven.
- 1618 Mr Franc Duyck de Iode.
Jacob vander My.
Mr Gerrit Buytewech.
Christoffel van Nieuwenhoven.
- 1619 Mr Franc Duyck de Iode.
Jacob Vermy.
Mr Clement van Baersdorp.
Cornelis van Lantschot.
- 1620 Mr Franc Duyck de Iode.
Jacob Vermy.
Christoffel van Nieuwenhoven.
Cornelis van Lantschot.
- 1621 1622 1623 1624. Franc Duyck
de Iode.
Jacob vander My.
Cornelis van Lantschot.
Andries Iasperfz. Vefanevelt.
- 1625 Franc Duyck de Iode.
Jacob vander My.
Andries Iasperfz. Vefanevelt.
Cornelis Adriaensz. Warmont.
- 1626 ende 1627. Franc Duyck de Iode.
Jacob vander My.
Christoffel van Nieuwenhoven.
Andries Iasperfz. Vefanevelt.
- 1628 1629. Jacob vander My.
Frans Adriaensz. van Leeuwen.
Andries Iasperfz. Vefanevelt.
Cornelis Adriaensz. Warmont.
- 1630 Jacob vander My.
Mr. Iacob van Brouchoven.

- Andries Iasperfz. Vefanevelt.
 Dr Gerard Lantschot.
 1631 Jacob vander My.
 Andries Iasperfz. Vefanevelt.
 Cornelis Adriaensz. Warmont.
 Huych Pietersz. Codijck.
 Mr Maerten van Tol, in plaetse van Iacob Vermy.
 1632 Andries Iasperfz. Vefanevelt.
 Cornelis Adriaensz. Warmont.
 Mr Willem Paedts.
 Mr Maerten van Tol.
 1633 Andries Iasperfz. Vefanevelt.
 Ian Iansz. Orlers.
 Dr Willem Moerbergen.
 Mr Maerten van Tol.
 1634 Ian Iansz. Orlers.
 Dr Willem Moerbergen.
- Mr Maerten van Tol.
 Mr Hieronymus de Backere.
 1635 Ian Iansz. Orlers.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Mr Maerten van Tol.
 Mr Hieronymus de Backere.
 1636 Ian Iansz. Orlers.
 Dr Willem Moerbergen.
 Mr Maerten van Tol.
 Mr Hieronymus de Backere.
 Ian van Lantschot, in plaetse van Tol den 8 Januarij 1637.
 1637 1638 1639 1640 1641. Ian Iansz. Orlers.
 Dr Willem Moerbergen.
 Mr Hieronymus de Backere.
 Ian van Lantschot.

Ende zijn int selve Jaer Secretarissen bande Weefmeesteren
 Mr Rippert van Groenendijck. Iacob van Leeuwen.

VROONMEESTER.

Alhoewel desen Dienst volgende de vierde Keure vanden Jaere 1582. geboucht geweest is/ aen het Thresonierschap extraordinaris, soo is nochtans in veele Jaeren sulcx niet ghevolcht: maer is by die bande Gerechte daer toe vercoozen een ander ende particulier Persoon/ die den selven Dienst waerneemt tot kennelick wederseggen toe/ beroerende desselfs verkiefinge ende zijne commissie ofte last daer van vinde ick inde Leptsche Keuren 1449. ende daer na vanden Jaere 1540. inde seste Keure/ dit volgende mette outste Keure accordeerende.

Wraontmeester/ by wils ende waans neer gestelt.

Item men sal alle Jaer voort an op Sinte Pieters avondt ad Cathedram, kiezen ende setten eenen notabelen man, die der Stede Vroonwateren, Regieren, bewaeren, ende verhuynen sal, de welke oock totter Stede behouf op beuren ende ontfangen sal, sulcke gelden als daer of verschijnen sullen, ende aldaer de Stede goede Reeckeninge ende bewijs van doen: Ende die Vroonmeester sal mogen blijven tot des Gerechts wederseggen: ende indient geviel

geviel dat de Vroonmeester overlijt, so salmen binnen een maent na zijn overlijden weder een ander in zijn plaetse kiezen.

By dese Keure werdt de Vroonmeester de macht gegeven/ omme de Vroonwateren te mogen verhuypen/ maer sulcx en gheschiet nu niet meer/ want de verhuypinge vande selve geschiet/ inde stads Wierfchare int openbaer ten oberstaen vande Heeren Burgermeesteren / mette Schepenen-meesteren inder tijt/ in het by wesen vande Vroon-meester. Centighe clepne partpen / Item het Visschen mette Vuycken/ ende Dobberen/ ende dierghelijcke werck alleen by hem verhuypzt. Den Vroonmeester is ghehouden sozorge te dzagen/ dat de huyzbers haere wateren hebvissen/ met behooylicke Wandt ende Metten/ ende tot zodanige tyden aift geoozloft is: ende dat hy toesiet dat de Keuren ende Oordonnantien gemaecht opte Vroonwateren/ wel ende behooylicken acht terbolcht ende onderhouden werden/ ende sozorge te dzagen dat de schuldige gestraft ende gerozrigeert werden.

Tot het vzedich gebzuyck vande Vroonwateren/ ende de straffe vande overtreders vandien/ is de Stadt Leyden versten met secker Privilegie gegeven by Hartoch Philips van Borgondien vanden Jaere 1451. sijnde selve vanden volgenden inhoudt:

Last vanden Vroonmeester,

Privilegien tot het vzedich ghebruyck vande Vroonwateren.

De eerste vanden Jaere 1451.

Dat niemant en mach Visschen int Vroen met gaeren, met netten, noch met andere engienen, sonder consent van die van Leyden, ende dat die contrarie doet, vallen ende comen zal, in sulcken breucke, als de Stadt Leyden metten Schout aldaer sullen ordonneren, de helft tot profijt vande Graef, ende de ander helfte tot profijt vande Stadt: ende dat die van Leyden de contravenieurs, zullen mogen doen vangen by haeren Schout, ofte eenighe andere Amptluyden, daer zy de selve weten te vinden: tsy in de Visscherye ofte elders.

Welck Privilegie daer naer inden Jaere 1483. opten 30. Martij/ by Hartoch Maximiliaen van Oostenrijck geconfirmmeert is: als dighit mette volgende woorden:

Confirmatie ghedaen vande Erspacht der Vroonvisscherye, mitsgaders van verbot by Hartoch Philips, inden Jaere 1451. daer op uytgegeven, van aldaer niet te visschen zonder consent van die van Leyden: ende wort van nieus verboden, dat niemant hem vorderen de Stadt Leyden ofte haere Pachters, eenighe schade aen te doen, met het opnemen vande Vuycken, Kubben ende andere Engienen, ofte Wechalen vande Visschen, sonder consent van die

Confirmatie of het Tweede vanden Jaere 1483.

van Leyden, op zodanige breucken ende pene van gelde, als de voorz. Stede, metten Schout aldaer sullen ordonneren, daer vande eene helft zal aencomen den Grave, ende de andere de voorz. Stede: ende dat de contraventeurs, daer vooren by den Schout zullen mogen gevangen gefelt worden.

De Wroon-
meester is
Wroon-
graef.

Den Wroon-meester is mede Pluym-graef ende heeft de sozge ober de Swanen/ die tot rossen bande Stadt ggehouden werden/ ende alle Jaeren de jongen van dien/ onder de Heeren vanden Gerechtste omme te deelen.

Is mede ggehouden alle Jaeren Reeckeninge te doen van zynen ontfang ende uytgeven aen handen vande Rojeer-meesteren deser Stede.

Samen
vanden
Wroonmee-
sters seker
1502.

Het Wroon-meesterschap is sedert den Jaere 1502. waergenomen ende bedient totten Jaere 1641. by dese volgende Persoonen: welckers namen myn by geschijfte behandicht zyn/ by den E. Claes vander Meer tegenwoordige Wroon-meester.

Wroonmeesters der Stadt Leyden.

De eerste bekende Willem van Colster, over de jarē 1502. 3. en 4.
 Jacob Heerman, inden laere 1516.
 Ian Paets Claesz. inden laere 1518.
 Ian van Boshuysen, inden laere 1520.
 Phillips Nachtegael, inden jare 1523.
 Warbout Pieterfz. vanden jare 1524. tot 1535.
 Dirck Otten, vanden jare 1536. tot 1543.
 Claes Adriaensz. vanden jare 1544. tot 1552.
 Qnyrijn Allertfz. vanden jare 1553. tot 1556.
 Iacob Iansz. vander Graft, vanden jare 1557. tot 1559.
 Henrick Florisz. van Wassenaer, vanden jare 1560. tot 1567.
 Cornelis Claes Adriaensz. vanden jaere 1568. tot 1576.
 Pieter Henricxsz. Wassenaer, vanden jare 1577. tot 1579.
 Mr Symon Franz. van Merwen, vanden jare 1580. tot 1587.
 Symon Thomasz. van Swieten, vanden jare 1588. tot 1592.
 Iasper van Banchem, vanden jare 1593. tot 1624.
 Mr Gerrit van Lantschot, vanden 9. Septembris 1624. tot den 2.
 Feb. 1628.
 Carolus Gallus, vanden jare 1628. incluyt tot 1633.

Mr Gerrit

Mr Gerrit Lanschot voorz. vanden jare 1634. tot den jare 1638.

omtrent Augusti.

Pieter Andriesz. van Vefanevelt, van die tijt tot den 2. Feb. 1640.

Claes vander Meer, vanden jare 1640. tot de jegenwoordige tijt.

CAPITEYNEN OFTE HOOFTMANS VAN DE SCHUTTERYE.

Gecomen wesende totte Beschijvinge vande Smalle Dien-
sten/ de welke alle Jaeren tegen nieuwe Jaers dach/ by die
vanden Gerechte gestelt werden: daer van ick hier te vooren
geseyt hebbe/ eenige vande bysonderste te verhalen/ zoo zal ick
die beginnen mette Capiteynen, ofte Hoofdmans vande Schutterye,
zijnde de eerste van Smalle Diensten.

Van over lange Jaeren is binnen de Stadt Leyden/ ghelijck mede
in alle andere Woilantsche Steden/ int gebuyck gheweest/ dat upt de
Burgeren ende Inwoonderen vercooren ende gestelt zijn/ eenige Per-
soonen/ omme by dage ende by nacht de Stadt te bewaren/ vooz eenige
beroerten/ ofte moelwille vande quaetwillighen/ ende des nachts de
wacht te houden/ zoo op het Raedthuys als inde Doorten/ ty vooz
eenige aenslagen vanden Opande van brayten/ ofte verraderye van bin-
nen: welke Persoonen zoo wel van ouden tijden/ als noch huyden ten
dage/ ghenoenit werden Schutters, de welke verdeelt ende ghebracht
wterden in Quartieren ende Rotten/ ende onder verscheyden Capitey-
nen ende Baenbels. Dese Schutters waeren inden Jaere 1445. en-
de daer te vooren alst den noot vanden Lande vereyscht/ gehouden upt
te trecken ter heerbaert/ tot hulpe ende assistentie vanden Grabe/ on-
der de Banier vande Stadt Leyden, ende die daer toe vercooren werde/
en vermoecht zulcx niet te weggeren/ maer moesten behoortlick ghewa-
pent wesende/ de Banier volgen. De welke by eenige Gedeputeer-
den upt het Collegie vanden Gerechte ghelept werden. Belangende de
wapenen/ daer mede dese wapentuyts moesten gewapent zijn/ die vin-
de ick inde voornoemde oude Keuren te moeten wesen als hier volcht:

Schutters
inde steden
te stellen/ is
een out ges-
buyck.

Sijn gehoort
den getweest
inden Jaere
1449. in
tijt des
noots/ met-
te Banier-
te upt te
trecken.

Item worde yemandt vanden Poorteren ende inwoonende
van Leyden. gecoren tot heervaert te trecken, die gegoet sijn
tot vijftich Nobelen toe, die zel zijns selfs Wapen ende har-
nascch hebben, ende niemandt anders, by de boete van drie
pont, ende wie tot twintich Nobelen gegoet is, die zel heb-
ben.

ben een Pansier, een yfere Hoet of Beckeneel, by der Boete voorschreven, ende tot wat tijden datmen daer of Wapenschouwinghe doen wil, dat zel de Schout doen, met dat meere deel vanden Gerechte.

Ende indien dat de ghene die geroozen waeren omme ter heerbaert te gaen/ zodanige Wapenen/ 'tsp om haer onbermogen ofte andersins niet en hadden/ zoo moeste die andere r'huys bliwende Schutters/ dooz last van die bande Gerechte/ aende selve haere Wapenen leenen/ gelijck te sien is uyt de volgende oude Keure:

Onbermogen
gande
Schutters
hy wie die
selwapent
wierden.

Item waert Gerecht hoiren Bode senden om Wapen tot yements huys binnen Leyden, om eenigherhande Wapen, hoe die genaemt mochte wesen, tot eens Poorters behoef, die ter heervaert gecooen worde, die die Wapen by den Bode niet en sende, die soude verbeuren drie pondt, die heere die drie deel, ende die Stede 'rviendeel, alsoe veer als hy ghegoet waer sulcke Wapen te houden. Ende die Poorter zel die Wapen weder leveren den Gherechte, binnen de naeste veerthien dagen dat hy thuis comt, by der selver boete, ende worden zy verlooren inder Stede Dienst, zoo sei die Stede die Wapen gelden, ende voirt te versien anden gheenen die die verlooren heeft.

Watrecken
de de Ban-
niere te
volgen op
groude
straffe.

Wat de selve Persoonen gehouden waeren de Bannier te volghen/ ende die niet te verlaten/ opre verbeurre van Lijf ende goet/ dat wert bewesen met een andere Keure/ wesende vanden volgenden Inhoud:

Wetloos
van dien.

Item soo wie metter Baniere uyt treckt, als een wapentyre, ende de Baniere ontgaet, of daer of treckt, terwijlen dat sy uyt is, ten sy by oorlove vanden Banier-drager, ende ten minsten twee vanden Gerechte die daer by zijn, die verbeurt zijn Lijf en goet. Voort alle de gene die mit der Baniere uytgheboden worden by namen of by der Clock, sy sijn Poorter of geen, die binnen Leyden woonen, ende der Baniere niet en volchden sonder argelift, die verbeurde sijn lijf en goet.

Dit dus verre bande oude Leptsche Schutteren gheseyt hebbende/ zullen wy met wepnige woorzen seggen vanden tegenwoozbigen stant bande hedensdaerhsche Schutterpe.

Alhoewel dat zedert de Belegeringhe der Stadt Leyden / geschiedt Schutters
inden Jaere 1574. de Schutterye verdeelt is geweest onder vier Vaen-
delen / twelck geduyt heeft totten Jaere 1599. 300 is daer na dooz den
aenwas ende vermeerderinghe vande Burgheren ende Innegelesenen
deser Stede / by die vande Gherechte goetgebonden ende geresolbeert /
de selve te brengen onder ses Vaendelen, gelijk die noch tegenwoordich
zijn. Alleen dat inden Jaere 1618. ten tijde als binnen Leyden de
Kemonstrantsche oneenigheden waeren / ende dat de verlaten Schut-
teren den Eedt / die zy van te voozen geweygert hadden te doen / ende
daer na op't aduys van zijn Excellentie Mauritz. Prince van Orangien,
Ho. Mem. den seiven Eedt gedaen hadden / zo sijn omme de menichte
der Schutteren / die op een nieu daer ingenomen waren / de selve ge-
bracht onder negen Vaendelen. Daer niet langhe daer naer gerebu-
reert ende ghebracht onder ses Vaendelen, pder Vaendel bestaende in
acht Quartieren / ende pder Quartier in drie Kotten / met alle de Offi-
cieren daer onder behoorende.

anno 1599.
van vier
Vaendelen
op zes ge-
bracht.

Int Jaer
1618. booz
cleyen tijt
onder 9.
Vaendelen.

Wat ende hoedanige Persoonen inde Schutterye gecoozen moghen
worden / dat wert ghesien inde 16. Burgerlicke Keure vanden Jaere
1583. wesen de van desen Inhoud:

Wat Per-
soonen
Schutters
moghen
worden.

Alle Inwoonderen van bequamen ouderdomme, te vveten
boven de achten, ende beneden de tseftich Jaeren, moghen
oock inder Schutterye gestelt vverden, soo wel als ghelijcke
Poorters: in desen uytghesondert die volgende de Statuyten
vande Vniuersiteyt, vrydomme vande daghelixsche ghesette
dach ende nacht-wachten is vergont.

De Schutteren by de Capiteynen vercoozen wesen de / moesen aen
handen van een vande Burghermeesteren / de welcke niet heuten inde
bergaderinge presideert / doen desen volgenden Eedt:

Schutters
Eedt.

Wy sweeren ende belooven den Burgemeesteren ende Re-
gierders deser Stede alle assistentie, hulp ende bystant te doen,
de selve, mitsgaders de Privilegien, gerechticheden ende vry-
heden deser Stede te helpen defenderen ende beschermen, al-
le distructie, beroovinge, oproer ende commotie binnen deser
Stede voorvallende, te beletten ende verhinderen.

Ende belangende hoe ende op wat wyse / zo wel de Officieren als
de gheweene Schutteren moeten gewapent sijn / dit alles is begrepen
in het 16. Artijckel vande Ordonnantie / by die vanden Gerechte ghe-
maect op't stuck vande Nachtwachten op ten 17. October 1634. die
ich

Hoe die
Schutters
heden een
dage moes-
ten gewa-
pent sijn.

ick goet gebonden hebbe hier inne te houden. Dewijle wy van te voren vande Wapenen vande oude Schutteren gesprooken hebben:

Vorder zullen alle die vander Schutterie, voorsien moeten wesen met 'tnavolgende geweer ende Wapenen.

Eerst de Hooftmans ende Lieutenanten, elck een schootvry Corselet, met een Crop ende Casquet, ofte Morlioen.

De Vendrichs, Lieutenanten, Corporaels vande Adelborsten, Quartier-meesteren ende Wacht-meesteren, elck een schootvry Corselet, met een Crop, Bardisaen ofte Hellebarde, ende Morlioen.

De gene die op Spiessen sijn gestelt, elck een Rusting of harnasch, met een Crop ende Morlioen.

Ende de gene die op Musquetten sijn gestelt, een goede bruyckbare Musquet, Forquet ende Morlioen: alle ende elck een vande Schutteren boven 'tgunt voorsz. is, met een behoorlick ende bequaem Sijt-gheweer, op peyne vande ghene die daer van bevonden werde onversien, ten behouwe vande Schutterie verbeuren zal twee guldens. Ende de gene die hier in te meermalen mocht breuckich bevonden werden, gestraft te werden tot discretie vande Hooftmans.

Ende sullen boven dien de Schutteren die op Musquetten gestelt sijn, of sullen werden, gehouden sijn in haer huys, ofte op voordeel te hebben, ten minsten een pont Bos-poeders: ende vorder elck een half pont loots, ende een pont Lonten.

Waerinne
het Ampt
vande Ca-
piteynen
bestaet.

Secretaris
vande Ca-
piteynen/
wat sijn
last is.

Weroerende het Ampt ende Offitie vande Capiteynen ofte Hooftmans, dat bestaet principaelick hier inne/ dat sy stellen en verkieſe alle de gemeene Schutteren ende Officieren/ die tot het stuyt ende belept vande Schutterie sijn behoorende/ de opsichte te hebben op te Nacht-wachten/ dat een yder behoort te wacht comt/ met zijne wapenen/ ende sijn Nacht-wacht behoort naercomt/ dat de Ordonnantien naer-gheromen ende onderhouden werden/ ende die de selve comt te overtreden/ achtervolgende de selve gecorrigiert ende gemulticert te werden/ daer toe sy alle weecken des Vynsdachs naer den middage haere Vergaderinge sijn houdende/ geassisteert sijnde met een Secretaris/ omme alle Resolutien ende Correetien aen te teykenen/ die oock den Ontfang ende uptgeven vande Schutteren is hebbende/ ende alle Jaeren upt den name vande Capiteynen daer van keeckeninge is doende/ aen een vande Burgemeesteren ende Schepenmeesteren. De Capiteynen moeten sorge dragen/ dat sy den ongewilligen de hoest

ten daer inne sy gerondenmeert zijn/ door den Major ofte Wacht-mee-ster, ofte zijne Adjuncten by parate Executie doen betalen/ In somma toe te sien/ dat onder de Schutterpe in alles goede Orde ghehouden werdt.

Tot een besluyt zullen wy hier inne bougen de namen vande Capiteynen/ sedert den Jaer 1580. ende zijn dese volgende:

Op den 21. Februarij 1580. is verstaen by die vanden Ge-
rechte/ dat Deecken ende Hoofsmans vande Schutterpe/
alle Jaeren souden werden vernieut/ ende zijn als doe
vercoozen dese volgende Personen/ de welke dien
Dienst waergenomen hebben/ de Jaeren

1580. 1581. 1582.

Deecken.

Andries Ians zoon Schot.

Hoofsmans.

Ysbrandt Dircx zoon Visscher.
Henrick Egbertsz.
Gillis van Heussen.
Tyman vander Graft.

1583.

Deecken.

Ysbrandt Dircx zoon Visscher.

Hoofsmans.

Tyman vander Graft.
Ian de Man Gerrits zoon.
Cornelis Huygens zoon Gael.
Adriaen Pieterfz. vander Werf.

1584.

Deecken.

Ysbrandt Dircx zoon Visscher.

SSM

Hoofsmans

Derde deel vande beschrijvinge

Hooflmans.

Laurens Andries zoon van Zwaenswijck.

Tyman vander Graft.

Adriaen Pieterfz. vander Werf.

Ian Claefz. Roos.

Laurens Andries zoon Zwaenswijck, opten 15. November Gouverneur vande Saey-draperie vercooren zijnde, is in zijne plaetse gestelt

Ian Willemsz. van Heemskerck.

1585.

Deecken.

Ysbrandt Dirck zoon Visscher.

Hooflmans.

Tyman vander Graft.

Ian Willemsz. Heemskerck.

Ioost Maertensz. van Sonneveldt.

Ian Claefz. Roos.

1586. 1587.

Deecken.

Toncker Francoys van Lanscroon.

Hooflmans.

Ian VVillemsz. van Heemskerck.

Ian Claefz. Roos.

Ian Ysnoutfz. vander Nefc.

Dirck Ianfz. vander Beeck.

1588. 1589.

Van dit Jaer af tot heden ten dage toe/ en zijn geen Deeckers by die vanden Gerechte gestelt/ maer werdt dien zelven Dienst nu waer genomen/ by de Heeren Burgemeesteren inder tijt/ als elck van hert een tijt van drie maenden.

Vranck Cornelisz. van Toorenvliedt.

Willems

Willem Poulsz. van Thoorenvliedt.
Dirck Iansz. vander Beeck.
Iasper van Banchem.

1590. 1591. 1592. 1593. 1594.

Dirck Iansz. vander Beeck.
Willem Poulsz. van Thoorenvliedt.
Vranck Cornelisz. van Thoorenvliedt.
Willem Iacobsz. vander Heyde.
Loth Huygensz. Gael, is int jaer 1592. ghecomen in plaetse
van Willem Hey.

1595. 1596. 1597.

Dirck Iansz. vander Beeck.
Willem Poulsz. van Thoorenvliedt.
Loth Huygensz. Gael.
Ian Iansz. Baerfdorp de jonge.
Iacob van Leeuwen Daniëlsz. is 1596. ghecomen in plaetse
van Loth Huygensz. Gael.

1598.

Dirck Iansz. vander Beeck.
Willem Poulsz. van Thoorenvliet.
Ioost van Sonnevelt.
Frederijck Pauw Pietersz.

1599. 1600. 1601. 1602.

Volgende de Resolutie vande Heeren vanden Gerechtē/ 300 is in Het
Jaer 1599. de Schutterye vermeerderd ende gebracht onder ses Waen-
delen/ ende zijn daer over Hoofstmans geweest:

Willem Poulsz. van Thoorenvliedt.
Ioost van Sonnevelt.
Frederijck Pauw Pietersz.
Symon Quyringsz. Gorter, doch die overleden sijnde, quam
in zijn plaetse
Frans Duyft vander Werve.
Claes Gillisz. van Aeckeren.

Dirck Adriaensz. van Nierop.

Frans Adriaensz. Brouwer is inden Iaere 1602. gecomen inde
plaetse van Frans Duyft vander Werf.

1603. 1604.

Ioost van Sonnevelt.

Vrederijck Pauw Pietersz.

Claes Gillisz. van Aeckeren.

Dirck Arentsz. van Nierop.

Frans Adriaensz. Brouwer.

Pieter Huygen du Boys.

1605. 1606. 1607.

Ioost van Sonnevelt.

Vrederijck Pietersz. Pauw.

Iacob Mees zoon van Wesp, in plaetse van Dirck Adriaensz.
Nierop.

Claes Gillisz. van Aeckeren.

Pieter Huygen du Boys.

Willem Ysaacx zoon van Swanenburch, in plaetse van Frans
Adriaensz. van Leeuwen, die Iacobi Schepen gewordē was.

Adriaen Claesz. van Leeuwen, is inden Iaere 1607. gecomen
in plaetse van Vrederijck Pauw, die in December overle-
den was.

1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614.

Ioost van Sonnevelt.

Claes Gillisz. van Aeckeren.

Pieter Huygen du Boys.

Iacob Meesz. van Wesp.

Willem van Swanenburch.

Adriaen Claesz. van Leeuwen.

Iacob Iansz. van Assendelft, in plaetse van Swanenburch den
15. Augusti 1612. overleden zijnde.

1615. 1616. 1617.

Claes Gillisz. van Aeckeren.

Pieter Huygen du Boys.
 Iacob Meeſz. van Weeſp.
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 Iacob Ianſz. van Aſſendelſt.
 Adriaen Henricxſz. van Tetrode.
 Steffen Claefz. Warmond 1616. in plaetſe van Aſſendelſt.
 Iacob Adriaenſz. Knotter 1617. in plaetſe van Pieter Huygen
 du Boys.

1618.

Claes Gillis zoon van Aeckeren.
 Iacob Meeſz. van Weeſp.
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 Adriaen Henricxſz. van Tetrode.
 Steffen van Warmond.
 Iacob Adriaenſz. Knotter.

Alſo in dit Jaer een groote onreentſchepdt onder de Schutterpe ont-
 ſtaen was/ over het weggeren van ſeekerē Eed/ by de Heeren Burger-
 meeſteren verſocht/ waer ober alle de zelbe zynde een groot getal/ ja ee-
 nige honderden ontschuttert werden/ ende andere in haer plaetſe geſtelt:
 Van daer naer den Eedt doende/ zynſe wederomme inde Schutterpe
 gheromen/ waer omme die hande Berechte goet ghebonden hebben de
 Schutterpe te byenghen onder negen Waendelen/ ende hebben dien vol-
 gende opten 22. Auguſt totte hoorgaende ſes Capiteynen by geboucht
 deſe volgende dyſe Capiteynen.

Harman van Bruſterhuysen.
 Robbrecht van Roſſum.
 Cornelis Adriaenſz. Warmont.

1619.

Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 Steffen Claefz. Warmond.
 Harman van Bruſterhuysen.
 Ian Frederijcxſz. Gruyter.
 Pieter Gerritſz. vander Speck.
 Cornelis Willemsz. van Kerchem.
 Iacob Ianſz. van Tetrode.

SSSS

Pieter

Pieter Andriesz. van Vefaneveldt.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.

1620.

Op ten 27. December 1620. zo zijn by resolutie van die banden Ge-
rechte/ de negen Vaendelen wederomme gereduceert ende gebzacht/ als
van te boogen op ses Vaendelen: ende daer over tot Capiteynen gestelt:

Harman Brusterhuysen.
Ian Frederijcx zoon de Gruyter.
Pieter Gerritsz. vander Speck.
Cornelis Willemsz. van Kerchem.
Pieter Andriesz. van Vefanevelt.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.

1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626.

Cornelis Willemsz. van Kerchem.
Pieter Andriesz. van Vefanevelt.
Dirck Lucasz. van Walbeeck.
Ian Frederijcxsz. de Gruyter, de welcke den 15. Februarij
1621. overleden sijnde, is in zijne plaetse gestelt, opten 14.
Martij.
Ian Jacobsz. van Banchem.
Cornelis Engelsz. van Gaesbeeck.
Claes vander Meer.
Ian Pieterz. vander Maersche 1623. in plaetse van Walbeeck.
Harman Brusterhuysen 1625. in plaetse van, vander Maersche.

1627. 1628. 1629. 1630.

Cornelis Willemsz. van Kerchem.
Pieter Andriesz. van Vefaneveldt.
Ian Jacobsz. van Banchem.
Ian Pieterz. vander Maersche.
Lenaert Gerritsz.
Ian Pieterz. de Haes.
Louris van Lantschor 1628. in plaetse van Ian de Haes.
Iohan van Leeuwen 1630. in plaetse van Brusterhuysen.

Cornelis

1631. 1632.

Cornelis Willemsz. van Kerchem.
 Pieter Andriesz. van Vefanevelt.
 Ian Pietersz. vander Maersche.
 Laurens van Lantschot.
 Cornelis Dircxsz. Block.
 Mourijn Cornelisz. vander Aa.

1633. 1634.

Cornelis Willemsz. van Kerchem.
 Pieter Andriesz. van Vefanevelt.
 Laurens van Lantschot.
 Cornelis Dircxsz. Block.
 Iohan van Leeuwen.
 Iohan Locq Adriaens soon.
 Adriaen Dircxz. Bout, in plaetse van Lantschot, in Janu-
 ario overleden zijnde.
 Dirck Lenaertssoon Keth, 1634. in plaetse van Cornelis
 Dircxsz. Block.

1635.

Cornelis Willemsz. van Kerckhem.
 Iohan van Leeuwen.
 Iohan Lucq Adriaensz.
 Dirck Lenaertsz. Keth.
 Meynaert Iansz. van Aeckeren.
 Pieter Iooften soon Warmond.

1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641.

Cornelis Willemsz. van Kerchem.
 Iohan van Leeuwen.
 Pieter Iooften zoon Warmond.
 Symon Matheus zoon Hoochboot.
 Adriaen Claesz. Rynenburch, die opten 12. Junij 1641.
 overleden is, als dit gedruckt werde.
 Cornelis Iacobsz. Leensvelt.
 Iohan Lucq. Adriaensz. 1638. in plaetse van Warmond.
 Marcus Gillisz. van Walwije 1641. in plaets van Kerchem.

ARTILLERYE-MEESTEREN.

Wat het
Ampt van
de Artillerie
is.
Hier is.

Bij die banden Gerechte werden alle Jaeren tegen nieu Jaer vercozen ende ghestelt twee Artillerie-meesteren: die meest den tijt genomen werden upt de afgegaen Capiteynen ofte Hoofstmans: Daer ampt ende Offitie is/ het opzicht te hebben op te admunitien ende Wapenen dienende ter Oorloge/ ofte bewaringe van de Stadt Lepden/ ende de Ingesetenen van dien: dat de selve inden tijt van noot/ ofte Burgerlicke oneenicheden/ mogen van alles voorzien ende gestoffeert wesen: als mede so ten dienste vanden Lande/ eenige Compagnien het sy Burgers ofte Waertgelders aenghenomen werden/ behoorzlichen te mogen wapenen ende van Oorlofspoeder/ loot ende louten versien. Daer toe de Stadt Lepden in haer magazijn ghe-noechsaem is versocht: sozge te bragen dat alle de selve wapenen wel ende behoorzlichen schoon gemaecht ende onderhouden werde: Int coz- te alles te doen/ dat tot haer ampt is behoorende. Sijn gehouden van haeren ontfang upt handen vande Thesoziers deser Stede ende den uptgeef van dien alle Jaeren haere Reeckeninge te doen ende die over te leveren ter Reeckencamere aen handen vanden Hoepmeesteren deser Stede/ omme by de selve gehoopt ende gestoten te werden. Sedert den Jaere 1580. is dit Ampt bedient by de volgende personen/ totten Jaere 1641. toe.

Zijn ghe-
houden
Reeckeninge
te doen.

Namen vande Artillerie-meesteren/sedert den Jaere 1580. totten Jaere 1641.	1603. totten Jaere 1614. toe. Dirck Iansz. van Potterlo. Willem Poulfsz. van Thorenvliedt.
1580. tot 1587. toe. Willem Poulfsz. van Thorenvliet. Dirck Iansz. uyt den Hage, geleyt van Potterlo.	1615. 1616. Dirck Iansz. van Potterlo. Willem Iacobfsz. Hey.
1588. Dirck Iansz. van Potterlo. Ian Ysnoutsz. vander Nests.	1617. 1618. 1619. Willem Iacobfsz. Hey. Pieter Huygen du Boys.
1589. totten Jaere 1602. toe. Dirck Iansz. van Potterlo. Ian Claesz. Roos.	1620. Willem Iacobfsz. Hey. Steffen Claesz. Warmond.

1621. 1622. 1623. 1624.	Steffen Warmondt Claesz.	Adriaen Dircksz. Bout.
	Harman Bruisterhuysen.	Dirck Lenaertsz. Keth.
1625. 1626. 1627.		
	Steffen Claesz. Warmondt.	1638. 1639.
	Ian Pieterz. vander Maersche.	Adriaen Dircksz. Bout.
1628. 1629. 1630. 1631. 1632.		Pieter Tooffen zoon Warmondt.
	Ian Pieterz. vander Maersche.	1640.
	Adriaen Claesz. van Leeuwen.	Adriaen Dircksz. Bout.
1633. 1634.		Dirck Lucasz. Walbeeck.
	Ian Pieterz. vander Maersche.	
	Mourijn Cornelisz. vander Aa.	1641.
1635.		Adriaen Dircksz. Bout.
	Pieter Andriesz. van Vefanevelt.	Cornelis Willemsz. van Kerckhem.
	Adriaen Dircksz. Bout.	

KERCK-MEESTEREN.

Totte opfichte bande dze Hoofkercken der Stadt Leyden/ werden mede ten tyde als voorsz/ by die bande Gerachte gesteld ende vercoozen vier personen/ het ty tyt geboozen Poorteren/ ofte andere die seven Jaeren Poorters geweest zijn/ achtervolgende seekere oude Reure gemaect by Schout ende Schepenen inden Jaere 1351. op Sint Ian Baptisten dach, ende geconfermeert by Har- toch Willem van Beyeren Grave van Hollande int selfde Jaer zynde van desen inhout:

Wat perso-
noonen
kerck-mee-
sters moe-
gen zyn.

Inden eersten dat niemant Schout noch Schepene, noch Raedt vander Stede, noch Kerckmeesters, noch Gasthuys-meesters of Meesters vanden Heyligen Geest, wesen en sel, hy en hebbe Poor- ter geweest seven Jaer lanck, ende bewonde hem iement eenich ambocht te antieren, hy en hadde so lange ende stadelicken ende kennelick Poorter gheweest, die verbeurde tien pont ende zija Poort-recht.

Det ampt ende Offitie bande Kerck-meesteren bestaet inde opfichte ende Regieringhe bande Kercklike goederen/ bestaende in Landen, Dupfen/

Offitie van
de Kerck-
meesters.

Stupfen/ Renten/ Pachten/ het Innecomen vande Graven/ ende het begraven vande dooden ende tgeene daer aen is dependender missgaders vant wepjen ende vercoopen/ vande achteen stupfers/ op ydere hondert guiden/ van het wepjen ende vercoopen van alle de onroerende goederen/ binnen Lepden ende de bypdomme van dien gelegen/ de welke by aenplechtige van Billetten/ openbaerliche by seckere wooywaerden/ opgebeylet werden/ met welke Innecomens zy ghehouden zyn vooz 30 weele het selve doeneeliken is/ de drie Hoofst-kercken metten gebolge van dien te onderhouden/ in goede ende nootsaerliche reparatten/ op dat de selve dooz quade toelicht niet en comen te verballen of te vergaen/ van welke administratten zyn gehouden sijn/ te doen behoorzliche Reekeninge bewijs ende restqua/ de welke van ouden tijden 300 sch beblinde uyt de Keuren deser Stede ontrent den Jaere 1400. by haer gedaen werde Voor den Cureyt, twee Schepenen, ende eenige Ingeleerenen uyt de Parochien vande selve Kercken: de wooyden vande selve keure zyn vanden volgenden inhoudt:

Wooz wie dat zy van ouden tijden gereekent hebbe.

Keure vanden Jaere 1400. dien aengaende.

Item zo zullen voirtaen die Goodshuys-meesteren, ende die Sang-meesteren, alle jaar haer Reekeninge doen binnen xij. wecken na dat sy ofgeset zyn, elck inden sijnen tsey inder Kercken of inden Gast huyle voor die Cureyt, ende voor twee Schepenen of meer, ende voort voor sommige buyren vande Parochy.

Ende achtervolghende de Keuren deser Stede vanden Jaere 1547. werdt haer gelast de selve te doen vooz zodanighe Persoonen/ als by die vanden Gerechte daer toe gecommiteert zoudien werden: gelijk uyt de Keure hier ingelijst te zien is.

Mitsgaders een ander Keure vanden Jaere 1547.

Item zullen voorttaen alle Kerck-meesteren Gallhuys-meesteren, Heylige-geest-meesteren, Getijde-meesteren, Huyslitten-meesteren, ende diergelijcke Diensten bedienende, alle Jaers Rekeninge doen binnen een maent, na zy vande Burghemeesteren daer toe vermaent sullen worden, van heuren ontfange ende uytgeven voor sulcke Persoonen als by die vande Gerechte daer toe geordonneert sullen worden.

Maer by de laetste gedruchte keuren vanden Jaere 1583. wert haer gelast op seckere Woeren die alle Jaeren te moeten doen/ aen handen van Royeermesteren deser Stede/ gelijk gesien wert by de xj. keure sijnde vanden volgenden inhoudt:

Dat voorts de Meesteren van alle Aelmoeshuysen, oock Kerckmeesteren.

meesteren alle jaeren binnen ses weecken, na dat 'laer omghecommen sal wesen, 't sy de selve inden Dienst gebleven, of daer van verlaten zijn, voor de ordinariſe Royce-meesteren deser Stede, onvermaent sullen comen Reekenen, by vertooch van haere Blafsaerden, Registeren ende andere principale bewijsen op penic van elck tien stuyvers sdaechs, nyt haer eygen beursen te verbeuren, ten behouve vande plaets als vooren, ende langer dan een maent ghebreeckich blijvende arbitralicken te werden gecorrigeert.

Ende ten laetsten by de heere vanden Jaere 1583.

Niet tegenstaende alle dese bye keuren/ so hebben de selve Kerckmeesteren, nu vele Jaeren aen den anderen haere Reckereningen/alleen by haer selven gedaen ende gesloten/ sonder kennisse van penardt anders: gelijck sulcx mede by de andere Godshuyſen gedaen werdt.

Het Ampt vande Kerckmeesteren is sedert den Jaere 1532, bedient ende waergenomen by de volgende Personen:

werd niet waergenomen.

1532	Dirck Ottensz. Waerdeyn.
Willem Jacobs zoon.
Cornelis Pouſſen.
Adriaen Gerijtsz. Gool, inde
plaets van Dirck Ottenszoon.
Ian Claes zoon.		Claes Alewijns soon.
Willem Aelberts soon.	
	1539	Willem Aelbrechtsz.
Claes Adriaens zoon.
Claes Alewijnsz.
Jacob vander Does.
Jacob vander Does Schepen
wordē sijnde is in sijne plaets
gecomen Gerijt Beuckelsz.
Buytewech.	1544	Claes Adriaens soon.
Ionge Dirck Ian Reyers zoon.
Willem Aelbrechts soon.
Claes Alewijn Claes soon.
	1541	Ian Paets Bouwensz.
Willem Aelbertsz.
Mr Frans Adriaens zoon.
Vincent van Lockhorſt.
Ian Paets is overleden, ende in
sijn plaetse Mees Garbrantsz.	1546	Frans Gerritsz. Gool.
Ionge Dirck Ian Reyers soon.
Willem Aelberts soon.
Claes Alewijns soon.
	1543	Gerrit Beuckelsz. Buytewech.
Claes Adriaens zoon,	1547	Gerrit Ian Gerritsz.
Cornelis Paedts.
Mr Claes de Wilde.
Jacob Ianz. vander Graff.
Gerrit Ian Gerritsz. Schepen
gheworden sijnde, is in sijn
plaets gecomen Claes Adriaens
soon.
			1548	Frans Gerritsz. Gool.
Willem Aelbrechts soon.
Willem Iacob Willemsz.
Oude Mees Garbrants soon.

- 1558 Arent Gerrits soon.
 Willem van Boshuysen.
 Dire Willems soon.
 Adriaen Gerrits zoon.
 1561 Gerrit Beuckelsz. Buytewech.
 Symon Ian Reyers zoon.
 Cornelis Huygensz.
 Iooft van Sonneveldt.
 1568 Arent Gerrit Ewoutsz.
 Dire Jacobsz. Gorter.
 Huych Claesz. Gael.
 Ian Adriacns soon.
 1569 Gerrit Beuckelsz. Buytenwech.
 Pieter Huygens soon.
 Iooft Volbrechts zoon.
 Gerrit Spinters zoon.
 1572 Garbrant Symons zoon.
 Willem Bouwensz.
 Claes Huygens soon.
 Willem Willemsz. Ouwelant.
 1575 Pouls van Toornvliet Willemsz.
 Jacob Allertsz. de Haes.
 Allert Willemsz. van Sassenhem.
 Bouwen Iansz. Keyser.
 1576 Pouls van Toornvliet.
 Bouwen Iansz. Keyser.
 Allert Willemsz. van Sassenhem.
 Hobbe Florisz. Goutsmidt.
 1577 Pieter Pieter Ioris soon, Super-
 intendent.
 Allert Will. van Heemskerck.
 Bouwen Iansz. Keyser.
 Hobbe Floris soon.
 Jacob Anthonisz. Houtcooper.
 1578 Pieter Pieter Ioris soon, Super-
 intendent.
 Allert Willemsz.
 Bouwen Iansz. Keyser.
 Hobbe Floris soon.
 1579 Allert Willemsz. van Sassenhem
 Bouwen Iansz. Keyser.
 Hobbe Floris soon.
 Jacob Anthonisz. Houtcooper.
 1580 Allert Will. van Heemshetck.
 Jacob Anthonis soon.
 Ian Lucasz. van Wassenauer.
 Ian Iansz. van Baersdorp.
 1581 Allert Will. van Heemskerck.
 Hobbe Floris soon.
 Jacob Anthonis soon.
 Claes Willemsz. Warmond.
 1582 Hobbe Floris soon.
 Jacob Anthonis soon.
 Gijbert Dircksz. Gool.
 Dire Jacobsz. vander Graft.
 1583 Hobbe Floris soon.
 Bouwen Iansz. Keyser.
 Jacob Anthonis soon.
 Dire Jacobsz. vander Graft.
 1584 Bouwen Iansz. Keyser.
 Jacob Anthonis soon.
 Cornelis Claes Lambertsz.
 Willem Govertsz. vander Aar.
 1585. 1586. 1587. 1588. ende
 1589. de selve.
 1590. 1591. 1592. Pieter Pieter Io-
 tisz. van Cortevelt.
 Jacob Anthonis soon.
 Cornelis Claes Lambertsz.
 Willem Govertsz. vander Aar.
 1593 Jacob Willemsz. vander Burch.
 Jacob Anthonis soon.

	Willem Govertsz. vander Aar.	1617.	1618.	Jacob Cornelis soon
Leeuvelt.
	Andries Corn. van Toornvliet.			Cornelis Claesz. van Noort.
1594	Pieter Pieter Iorisz. Cortevelt.			Bartholomees Willemsz. Hout-
cooper.
	Willem Govertsz. vander Aar.			Jacob Willemsz. Verboom.
	Andries Cornelisz. Torenvliet.			1619 Cornelis Claesz. van Noort.
1595	Willem Cornelisz. Tybout.			Bartholomees Willemsz.
	Jacob Anthonis zoon.			Henric Egbertsz. vander Hal.
	Willem Govertsz. vander Aar.			Cornelis Adriaensz. Warmont.
	Andries Cornelisz. Torenvliet.			1620 Cornelis Claesz. van Noort.
1596.	Willem Cornelisz. Tybault.			Bartholomees Willemsz.
1597.	Jacob Anthonis zoon.			Henric Egbertsz. vander Hal.
1598.	Willem Govertsz. vander Aar.			Cornelis Henricxsz. van Dorp.
	Willem Cornelisz. Tybout.			1621. 1622. Bartholomees Willems-
soon van Assendelft.
	Lambrecht Claes Lambertsz.			Henric Egbertsz. vander Hal.
1599. 1600. 1601. ende 1602.	Jacob Anthonis soon.			Cornelis Henricxsz. van Dorp.
	Willem Govertsz. vander Aar.			Pieter Gerritsz. Speck.
	Lambert Claes Lambertsz.			1623. 1624. 1625. 1626. ende 1627.
	Cornelis Paedts Pieters soon.			Henric Egbertsz. vander Hal.
1603	Willem Govertsz. vander Aar.			Cornelis Henricxsz. van Dorp.
	Lambert Claes Lambertsz.			Pieter Gerritsz. Speck.
	Cornelis Paedts Pieters zoon.			Gerrit Everts zoon Roos.
	Jacob Cornelisz. Coorncooper.			1628 Cornelis Henricxsz. van Dorp.
1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609.	Lambert Claes Lambertsz.			Gerrit Evertsz. Roos.
	Cornelis Paedts Pieterz.			Frans Adriaensz. van Leeuwen.
	Jacob Cornelisz. Coorncooper.			Ian Pieterz. de Haes.
	Ewout Dirxsz. van sGravesant.			Frans Adriaensz. van Leeuwen
1610. 1611.	Cornelisz. Pieters Paets.			Weefmeester geworden sijn-
de is in sijn plaets ghecomen
	Jacob Cornelisz. Coorncooper.			Andries Henricxsz. Clouck.
	Ewout Dirxsz. sGravesande.			1629. 1630. 1631. Gerrit Everts soon
Roos.
	Cornelis Claesz. van Noort.			Ian Pieterz. de Haes.
1612. 1613. 1614. 1615. ende 1616.	Cornelis Paedts Pieterz.			Andries Henricxsz. Clouck.
	Jacob Cornelisz. Coorncooper.			Dirc Lucaz. Walbeek.
	Cornelis Claesz. van Noort.			
	Bartholomees Willemsz. Hout-
cooper.			

1632. 1633. 1634. Corn. van Dorp.
 Gerrit Evertsz. Roos.
 Ian Pieterz. de Haes.
 Andries Henricxsz. Clouck.
- 1635 Cornelis van Dorp.
 Gerrit Evertsz. Roos.
 Ian Pieterz. de Haes.
 Andries Henricxsz. Clouck.
 Gerrit Evertsz. Roos, en Ian de
 Haes overleden zijnde, zijn
 in haere plaetse ghecomen,
 Jacob Iansz. vanden Berch.
 Arent Dirxsz. Cortenbosch.
1636. 1637. 1638. Cornelis Heyn-
 ricxsz. van Dorp.
- Andries Henricxsz. Clouck.
 Jacob Iansz. vanden Berch.
 Arent van Cortenbosch.
 1639 Cornelis van Dorp.
 Jacob Iansz. vanden Berch.
 Arent Dirxsz. van Cortenbosch.
 Pieter Iooften Warmont.
- 1640 Cornelis van Dorp.
 Arent van Cortenbosch.
 Gerijt Matheensz. Tollenacr.
 Gerijt Bontius.
- 1641 Arent Dirxsz. Cortenbosch.
 Gerijt Matheensz. Tollenacr.
 Gerijt Bontius.
 Mathijs Willemsz. van Tol.

GASTHVYS-VADERS ENDE MOEDERS.

Over de opfichte ende de Regieringe van Sinte Catharijnen
 Gasthuys, mitfgaders het Hups vooz de Crancklinnige pers-
 soonen: ende over Sinte Elyzabetten Gasthuys tsamen ghe-
 boucht mette Leproosen ofte Melactschen, werden mede alle
 Jaeren/ tegen het nieuwe Jaer onder de verkiefinghe bande sinalle
 Diensten/ by de Heeren vanden Gerechte gestelt ende vercozen vijf Va-
 ders ende vijf Moeders: waer van de Vaders de welke mede gheboo-
 ren Hoozters ofte seven Jaeren Hoozter geweest moet zijn/ volgende de
 hoozgaende Privilegie ende keuren: hebben de opfichte ende admini-
 stratie/ over de goederen ende het inncomen bande selve hupsen/ is
 bande Landen/ Hupsen/ Renten/ Dachten/ als andersints hoe die mo-
 gen zijn ghenaeint/ omme die te besteden ten meesten oorholt ende tot
 onderhout bande oude/ arme/ siecke ende gebreecliche personen inde
 selve Hupsen woonende/ ende andere nootfaerlichkeiten bande selve
 hupsen ende geboutwen/ waer van sp mede gelijck bande Kerckmeeste-
 ren/ is geseyt aen handen bande Hoopermeesteren deser Stede/ Jaerlicx
 haere Reckevinge ghehouden zijn te doen/ al hoe wel sulcx mede niet
 en geschiet. De Moeders last ende bevel is te versoegen dat de In-
 woonderen bande selve Hupsen dagelicx werden met hare por-
 tien van eten ende dyncken: mitfgaders van Clederen/ so van Linnen
 als

Wp wie en
 de wannec
 de Gast-
 hups Mees-
 teren geco-
 ren werde.

Haeren last
 ende op-
 fichte.

Last bande
 Moeders.

als van Wollen/ met tegene daer toe is behoorende: daer toe haer bande
 Waderen ofte Gasthuys-meesteren gelt wijgerijcht ende verstrekt
 wert. Berouende het innemen ofte het intomen bande oude ofte siecke
 Personen/ dat geschiet alleen by de Waders/ de welke alleen sodanige
 personen innemen/ de welke sy bevinden sulcx aldermeest van nose
 te hebben. Tot een besluyt so sullen wy hier ten eersten by bougen de
 namen bande mans-persoonen die het S. Catharijnen Gasthuys be-
 dient hebben metten aenhang vant Jaer 1570. totten Jaere 1641. ende
 sijn dese volgendes:

1570	Adriaen Dirc Ottenfz.
Cornelis vander Hooch.
Dirc Iacobfz. Uytgeest.
Reynier Iacobfz.
Pieter Jacobs zoon de Haes.		Gijsbert Henricx soon.
1571	Ioost Iacobs soon.
Dirc Iacobfz. van Uytgeest.
Ian Gerritfz. Buytewech.
Pieter Iacobfz. de Haes.
Ian Iansz. Brouwer.		1575 Ioost Iacobfz.
Iacob Thomas soon.
Ian Iansz. Brouwer.
Gijsbert Heynricxfz.
Ian Corssen.
1572	Ioost Iacobfz.
Pieter Iacobfz. de Haes.
Ian Iansz. Brouwer.
Ian Adriaensz. de Wilde.
Iacob Thomas soon.		1576 Ioost Iacobfz.
Iacob Thomas soon.
Ian Corssen.
Ian Gijsberts soon.
Gijsbert Dircxfz. Gool.
1573	Pieter Iacobfz. de Haes.
Iacob Thomasfz.
Pieter Iooften Wantsnijder,
obijt.
Cornelis Dircxfz. Gool, obijt.
Adriaen Iansz. Knotter.
Dirc Dircxfz. Steen, loco.
Cornelis Dircxfz. Gool, ende
Ioost Iacobfz. voor Pieter
Iooften.		1577 Ioost Iacobfz.
Iacob Thomasfz.
Ian Gijsberts soon.
Gijsbert Dircxfz. Gool.
Ian Paedts van Santhorft Cor-
nelis zoon.
1574	Ioost Iacobfz.
Iacob Thomas soon.
Adriaen Iansz. Knotter.
Dirc Dircxfz. Stien.		1578 Ioost Iacobfz.
Iacob Thomas soon.
Gijsbert Dircxfz. Gool.
Ian Paedts van Santhorft.
Pieter Oom Pieters soon.
		1579	Ioost Iacobs soon.
Iacob Thomas soon.
Ian Gijsberts soon.
Gijsbert Dircxfz. Gool.
Ian Paedts van Santhorft.
		1580	Ioost Iacobfz.
Iacob Thomasfz.

Ian Gerritsz. Buytewech.	Ian Lucasz. van Wassenae.
Gijsbert Dircksz. Gool.	1588 Ian Gijbertsz. zoon.
Ian Paedts van Santhorst.	Iacob Allertsz. de Haes.
1581 Iooft Jacobsz.	Sander Aelbertsz.
Iacob Thomasz.	Philips Lantschor.
Ian Gijbertsz. soon.	Aernout Duyc de Iode.
Ian Paedts van Santhorst.	1589 Ian Gijbertsz.
Andries Schor.	Cornelis Gerritsz. de Haes.
1582 Willem Iansz. van Heemskerc.	Sander Aelbertsz.
Iooft Jacobsz.	Philips Lantschor.
Iacob Thomasz.	Aernout Duyc de Iode.
Ian Gijbertsz.	1590 Ian Gijbertsz.
Ian Paedts van Santhorst.	Cornelis Gerritsz. de Haes.
1583 Iooft Jacobsz. zoon.	Sander Aelbertsz.
Gijsbert Dircksz. Gool.	Aernout Duyc de Iode.
Ian Paedts van Santhorst.	Gerrit Oom Claesz.
Cornelis Willemsz. Botercoper.	1591 Ian Gijbertsz. soon.
Claes van Heussen Steffensz.	Cornelis Gerritsz. de Haes.
1584 Ian Gijbertsz. Coorncooper.	Sander Aelbertsz.
Gijsbert Dircksz. Gool.	Gerrit Oom Claesz.
Ian Paedts van Santhorst.	Lambert Jacobsz. soon.
Cornelis Willemsz. Botercoper.	1592 Cornelis Gerritsz. de Haes.
Claes Willemsz. Warmont.	Sander Aelbertsz.
1585 Ian Gijbertsz.	Gerrit Oom Claes soon.
Gijsbert Dircksz. Gool.	Lambert Jacobsz.
Iacob Allertsz. de Haes.	1593 Cornelis Gerritsz. de Haes.
Claes Adriaensz. Brouwer.	Sander Aelbertsz.
Mr Vranck Duyc de Iode.	Philips Lantschor.
1586 Ian Gijbertsz.	Gerrit Oom Claes soon.
Claes Adriaensz.	Gerrit Lenaertsz. Schoemaker.
Cornelis Gerritsz. de Haes.	1594 Sander Aelbertsz.
Andries Jacobsz. soon.	Philips Lantschor.
Sander Aelbrechtsz. soon.	Gerrit Oom Claesz.
1587 Ian Gijbertsz. soon.	Lambert Jacobsz.
Cornelis Gerritsz. de Haes.	Gerrit Lenaertsz. soon.
Sander Aelbertsz.	1595 Sander Aelbertsz.
Ian Iansz. van Baerdsorp.	Gerrit Oom Claesz.

	Lambert Jacobsz.	1603	Gerrit Oom Claes soon.
	Gerrit Lenaerts soon.		Willem de Milde.
1596	Sander Aelbertsz.		Adriaen Mourijns soon.
	Phillips Lauschot.		Henrick Pietersz. van Gooten.
	Gerijt Oom Claesz.		Ian Claes soon Roos.
	Lambert Jacobsz.	1604	Gerrit Oom Claesz.
	Gerrit Lenaerts soon.		Willem de Milde.
1597	Lambert Jacobs soon.		Ian Ians soon van Baersdorp de
	Dirck Gerritsz. van Hogeveen.		longe.
	Gerrit Lenaertsz.		Pieter Henticxz. van Goten,
	Pieter Adriaensz. vander Werf.		Ian Claesz. Roos.
	Ian Marcussz. van Ypre.	1605	Willem de Milde,
1598	Gerrit Lenaertsz.		Hentic Pietersz. van Gooten,
	Dirck Gerritsz. Hogeveen.		Ian Claes soon Roos,
	Pieter Adriaensz. vander Werf.		Isbrandt Pietersz. de Bye,
	Ian Marcus soon van Ypre.		Pieter Arentsz. Deyman.
	Jacob Dirksz. van Reygersberch	1606	Willem de Milde.
1599	Gerrit Lenaerts soon.		Henrick Pietersz. van Goten.
	Dirck Gerritsz. Hogeveen.		Ian Claes soon Roos.
	Ian Marcus soon van Ypre.		Pieter Arentsz. Deyman,
	Jacob Dirksz. van Reygersberch,		Andries Iaspersz. Vefanevelt.
	Willem de Milde Jacobs soon.	1607	Willem de Milde.
1600	Gerrit Lenaerts soon.		Henrick Pietersz. van Gooten,
	Dirck Gerritsz. Hogeveen.		Ian Claes soon Roos.
	Willem de Milde Jacobs soon.		Andries Iaspersz. Vefanevelt.
	Jan Ians zoon van Baersdorp de		Ian Dirksz. van Montfoort.
	longe.	1608	Willem de Milde.
	Tyman vander Graff Ians soon.		Henrick van Goten.
1601	Gerrit Lenaerts soon.		Mr Cornelis Knotter.
	Willem de Milde.		Ian Claesz. Roos.
	Adriaen Mourijns soon.		Ian Dirksz. Montfoort.
	Henrick Pietersz. van Goten.	1609	Willem de Milde.
	Mr Cornelis Knotter.		Mr Cornelis Knotter.
1602	Gerrit Oom Claesz.		Henrick van Gooten.
	Willem de Milde.		Ian Claesz. Roos, obiit.
	Adriaen Mourijnsz. Grebber.		Ian van Montfoort.
	Henrick Pietersz. van Gooten.		Ian Dirck Iaspersz.
	Jacob Paets.		V v v v

- 1610 Willem de Milde.
Pieter Arenisz. Deyman.
Mr Cornelis Knotter.
Ian Dircksz. van Vefanevelt.
Cornelis Willemsz. Warmont.
- 1611 Claes Adriaens soen Brouwer.
Mr Cornelis Knotter.
Ian Dircksz. van Vefanevelt.
Steffen van Heussen.
Henrick Egbertsz. vander Hal.
- 1612 Claës Adriaens soen.
Mr Cornelis Knotter, obiit.
Ian Dircksz. Vefanevelt.
Steffen van Heussen.
Henrick Egbertsz. vander Hal.
Dr Cornelis van Weesp.
- 1613 Steffen van Heussen.
Henrick Egbertsz. vander Hal.
Dr Cornelis van Weesp.
Ian Ysnoutsz. vander Nes.
Evert Harmanz.
- 1614 Ian Ianz. van Baersdorp, obiit.
Steffen van Heussen.
Henrick Egbertsz. vander Hal.
Dr Cornelis van Weesp.
Evert Harmanz.
Willem Claesz. Warmont.
- 1615 Steffen van Heussen.
Dr Cornelis Weesp.
Evert Harmans soen.
Willem van Warmont.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
- 1616 Henrick Egbertsz. vander Hal.
Steffen van Heussen.
Evert Harmanz.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Garbrant Knotter.
1617. 1618. 1619. Steffen van Heussen.
Ian Ysnoutsz. vander Nes.
Evert Harmanz.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Garbrant Knotter.
1620. 1621. 1622. 1623. 1624. Steffen van Heussen.
Evert Harmanz.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Robbrecht van Rossum.
Dirck Schaeck.
1625. 1626. Steffen van Heussen.
Evert Harmanz.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Ian Poulz. van Coolhoven.
Mr Hieronymus de Backere.
1627. 1628. Steffen van Heussen.
Evert Harmanz.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Ian Poulz. van Coolhoven.
Mr Hieronymus de Backere.
1629. 1630. Steffen van Heussen.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Robbrecht van Rossum.
Ian Poulz. van Coolhoven.
Mr Hieronymus de Backere.
- 1631 Steffen van Heussen, obiit.
Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Ian Poulz. van Coolhoven.
Mr Hieronymus de Backere.
Iohan van Lantschot.
Claes van Leeuwen Jacobsz.
- 1632 Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
Ian Poulz. van Coolhoven.
Mr Hieronymus d^r Backere.
Ian van Lantschot.

1633. 1634. Claes van Leeuwen Jacobfz.
 Ian Cornelis soon van
 Leeufvelt.
 Ian Poulfz. van Coolhoven.
 Mr Hieronymus de Backere.
 Ian Lantschor.
 Claes van Leeuwen Jacobfz.
 1635 Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
 Ian Pouls soon van Coolhoven.
 obiit.
 Iohan Lantschor.
 Nicolaes van Leeuwen Jacobfz.
 Pieter Andrieffz. van Vefanevelt,
 in plaets van Coolhoven.
 Gerrit Evertfz. Roos, obiit, in
 zijn plaets
 Mr Clement van Baersdorp,
 ende Vefanevelt Schepen
 geworden zijnde is in zijn
 plaets gecomen
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 1636 Mr Clement van Baersdorp.
 Jan Cornelisz. van Leeufvelt.
 Iohan van Lantschor.

Nicolaes van Leeuwen,
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 1637 Mr Clement van Baersdorp.
 Ian Cornelisz. van Leeufvelt.
 Ian van Lantschor,
 Nicolaes van Leeuwen Jacobfz.
 Adriaen Claefz. van Leeuwen,
 in plaetse van Baersdorp,
 Pieter Andrieffz. van Vefanevelt,
 in plaets van Ian Lantschor,
 Meynaert Iansz. van Aeckeren.
 1638. 1639. Ian Cornelis soon van
 Lecufvelt, obiit 1639.
 Nicolaes van Leeuwen Jacobfz.
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 Meynaert Iansz. van Aeckeren.
 Harman Adriaens soon.
 1640. 1641. Nicolaes van Leeuwen-
 Jacobfz.
 Adriaen Claefz. van Leeuwen.
 Meynaert Iansz. van Aeckeren.
 Harman Adriaens soon.
 Pieter Heynricfz. van Goten.

**De namen vande Regenten van Sinte-Elisabeths Gasthuys,
 geuniceert mette Leproofen, zedert den Jaere 1552.
 totten Jaere 1641. zijn dese volgende.**

1552. 1553. ende 1554. Ian Claefz.
 Houtcoper.
 Pons Dirckfz. Wielmaecker.
 Cornelis Iansz. Bouman.
 Jacob Iansz. Vergraff.
 1555. 1556. Allert Iacobfz. de Haes.
 Huych Willemsz. Brouwer.
 Willem Reyersz. Brouwer.

Mathijs Iansz. Bouman.
 1557. 1558. Allert Iacobfz. de Haes.
 Huych Willemsz.
 Mathijs Ians soon.
 Hieronymus Martinus soon.
 1559. 1560. Allert Iacobfz. de Haes.
 Huych Willemsz.

- Mathijs Ians soon.
 Claes Arentsz. Goutsmidt.
 1561. 1562. Allert Jacobsz. de Haes.
 Huych Willemsz.
 Mathijs Iansz. Bouman.
 Pieter Iansz. Houtcooper.
 1563 Ian Claesz. Houtcooper.
 Mr Reyer Ians soon.
 Quytijn Claesz. Offseweyer.
 Henric Florisz. van Waffenaer.
 1564 Ian Claesz. Houtcooper.
 Mr Reyer Ians soon.
 Cornelis Ians soon.
 Henric Floris soon.
 1565. 1566. 1567. 1568. Ian Claesz.
 Houtcooper.
 Cornelis Ians soon.
 Ian Vroessen soon.
 Claes Ians soon.
 1569. 1570. Mathijs Iansz. Bouman.
 Gerrit van Dam Arentsz.
 Ian Gerritsz. van Leyderdorp.
 Jacob Thomas soon.
 1571 Ian Claesz. Houtcooper.
 Adriaen Gerritsz. Coman.
 Gerrit Iansz. Verwer.
 Mees Alewijnz.
 1572 Cornelis van Noorde Jacobsz.
 Claes Iansz. de Goede.
 Gerrit van Dam Arentsz.
 Cornelis Claes Lambertsz.
 1573 Ian Claesz. Houtcooper.
 Ian Claesz. Pannebacker.
 Gerrit Iansz. de Munt.
 Reyer Adams soon.
 1574 Ian Claesz. Houtcooper.
 Leendert Philipsz. Schoemaker.
- Dirc van Kessel.
 Ian Claesz. Pannebacker.
 1575 Cornelis Claes Lambertsz.
 Oliphier Philips soon.
 Henric Willemsz.
 Andries van Thorenyliedt Cor-
 nelis soon.
 1576 Pieter Henricxz. Waffenaer.
 Adriaen Gerritsz. Coman.
 Leendert Willemsz.
 Cornelis Iansz. Bouman.
 1577 Claes Huygenz. Gael.
 Leendert Willemsz.
 Frans Iansz. Brouwer.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 1578. 1579. Claes Adriaenz. Brou-
 wer.
 Leendert Willemsz.
 Mr Symon Ians soon.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 1580 Jacob Willemsz. vander Burch.
 Lenaert Willemsz.
 Mr Symon Ians soon.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 1581 Ian Iansz. Baersdorp.
 Ian Gerritsz. Buytenwech.
 Reyer Jacobsz.
 Isaac Claesz. Schilder.
 Cornelis Ian Fransz.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 1582. Ian Iansz. Baersdorp.
 Ian Gerritsz. Buytewech.
 Pieter Henricxz. van Waffe-
 naer.
 Jacob Allertsz. de Haes.
 Cornelis Frans soon.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.

1583. 1584. Pieter Pieter Iorisz.
 Cornelis Gerritsz. de Haes.
 Cornelis Jan Franz.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 Claes Govertsz. Verwer.
1585. 1586. 1587. 1588. Cornelis
 Iansz. houtcooper.
 Lenaert Willemsz.
 Claes Goverts soon.
 Hobbe Florisz.
 Jan Ysnoutsz. Brouwer.
1589. 1590. Cornelis Iansz. Hout-
 cooper.
 Claes Govertsz. vander Aar.
 Leendert Willemsz.
 Claes Gijsbertsz. van Dorp.
 Jonge Adriaen Willemsz. War-
 mondt.
1591. 1592. 1593. Cornelis Iansz.
 Jonge Adriaen Willemsz. War-
 mondt.
 Claes Gijsbertsz. van Dorp.
 Adriaen Gerritsz. Coman.
 Gerrit Leendertsz. Schoemaker.
1594. 1595. Willem Jacobs soon de
 Milde.
 Frans Adriaensz. Brouwer.
 Adriaen Gerritsz. Coman.
 Cornelis Iansz. Houtcooper.
 Ysbrandt Pieters soon.
 Adriaen Willemsz. Warmont.
- 1596 Adriaen Gerritsz.
 Frans Adriaensz. Brouwer.
 Cornelis Iansz. houtcooper.
 Ysbrandt Pietersz. de Bye.
 Adriaen Pietersz. vander Werf.
1597. 1598. Adriaen Gerritsz.
- Frans Adriaensz.
 Ysbrandt de Bye.
 Adriaen Pietersz. vander Werf.
 Jan Garbrantsz. Vleyshouwer.
- 1599 Adriaen Gerritsz.
 Cornelis Ians soon Houtcooper.
 Frans Adriaensz.
 Ysbrandt de Bye.
 Jan Garbrantsz.
- 1600 Adriaen Gerritsz.
 Cornelis Ians soon.
 Frans Adriaensz.
 Jan Garbrants soon.
 Henrick Pieters soon.
- 1601 Adriaen Gerritsz.
 Cornelis Ians soon.
 Frans Adriaens soon.
 Jan Garbrants soon.
 Dirc Gerritsz. Hogeveen.
1602. 1603. 1604. 1605. 1606.
 Adriaen Gerritsz.
 Cornelis Ians soon.
 Jan Garbrantsz.
 Dirc Gerritsz. Hogeveen.
 Dirc Cornelisz. Vinck.
- 1607 Cornelis Ians soon.
 Jan Garbrandts soon.
 Dirc Gerritsz. Hogeveen.
 Jan Pietersz. de Bye.
 Jan Cornelisz. inden Otter.
1608. 1609. 1610. 1611. 1612. Cor-
 nelis Iansz.
 Dirc Gerritsz. Hogeveen.
 Jan Pietersz. de Bye.
 Jan Cornelisz. inden Otter.
 Evert Harmans soon.
- 1613 Cornelis Iansz.

- Jan Pieterisz. de Bye.
 Jan Cornelisz. inden Otter.
 Jan Adriancsz. Knorter.
 Harman Evertsz. Osseweyder.
 1614. 1615. Cornelis Jans soou.
 Jan Pieterisz. de Bye.
 Jan Cornelisz. inden Otter.
 Harman Everts soou.
 Robbrecht van Rossum.
 1616 Cornelis Jans soou.
 Jan Pieterisz. de Bye.
 Harman Evertsz.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirc Cornelisz. Leeufveldt.
 1617. 1618. Cornelis Iansz.
 Harman Everts soou.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirc Cornelisz. van Leeufvelt.
 Pieter Andriesz. Vefanevelt.
 1619. 1620. 1621. 1622. Cornelis
 Ians soou.
 Harman Everts soou.
 Robbrecht van Rossum.
 Dirc Cornelisz. Leeufvelt.
 Dr Cornelis Vefanevelt.
 1623. 1624. Cornelis Iansz.
 Harman Everts soou.
 Dirc Cornelisz. Leeufvelt.
 Dr Cornelisz. van Vefanevelt.
 Arent Willemsz. vanden Bosch.
 1625. 1626. Cornelis Iansz.
 Dirc Cornelisz. Leeufveldt.
 Dr Cornelisz. van Vefanevelt.
 Arent Willemsz. vanden Bosch.
 Willem Dircx soou tlong.
- 1627 Dirck Cornelisz. Leeufvelt.
 Dr Vefanevelt.
 Arent Willemsz. Bosch.
 Adriaen Iansz. van Staveren.
 Reyer Evertsz. Camersvelt.
 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633.
 1634. 1635.
 Dirck Cornelisz. Leeufvelt.
 Dr Vefanevelt.
 Arent Willemsz. Bosch.
 Reyer Evertsz. Camersvelt.
 Jan Deyman Brouwer.
 1636 Dirck Cornelisz. Leeufvelt.
 Dr Vefanevelt.
 Arent Willemsz. Bosch.
 Reyer Everts soou.
 Harman Adriacns soou.
 1637 Dirck Cornelisz. Leeufvelt.
 Arent Willemsz. Bosch.
 Reyer Evertsz. Camersvelt.
 Harman Adriacnsz.
 Dirck Lenaertsz. Keth.
 1638. 1639. Dirc Cornelisz. Leeuf-
 velt.
 Arent Willemsz. van Bosch.
 Reyer Evertsz. Camersvelt.
 Foyt van Sijp.
 Pieter Hemiczsz. van Goten.
 1640. 1641. Dirck Cornelisz. Leeuf-
 veldt.
 Arent Willemsz. van Bosch.
 Reyer Evertsz. Camersvelt.
 Cornelis Maertts soou Vlieten
 Toorn.
 Dirck Iansz. Cottenbosch.

VADERS ENDE MOEDERS
VANDE ARME WEESEN.

TOrte opfichte ende Regeringe vande Vader ende Moederloose arme kinderen: werden mede by die vanden Gerechte alle Jaeren ghestelt/ Vaders ende Moeders/ die van ouden tijden Heylige Geest Meesteren ghenoemt wierden/ de welke mede ingebozen ofte seuen Jaeren Dooster geweest moeten zijn: welke Vaders ende Moeders sorge moeten dragen/ dat de selve kinderen/ wel ende behoorzlichen opgebracht/ gestiert ende gelept mogen werden/ omme metter tijt de gemeente nut ende dienstlich te mogen zijn: daer toe dat de selve so wel int stuck vande Religie/ als in nootsaeckelicke handwercken geleert ende onderwesen worden/ het sy binnen in het huys of daer buyten.

Vaders ende Moeders vande arme Weesen/ by wie ghestelt.

Den last vande Vaderen is de goederen van het selve huys/ bestaende in Landen/ huysen/ Renten/ ende anders hoe die mogen ghe-naemt zijn/ ten meesten profijte ende dienst vande selve Weesen te regeren ende te administreren: het huys te versten/ met alle nodige dingen/ dieneende tot onderhout vande arme Weesen: sorge te dragen/ datse in goede verhare tucht mogen opgevoedet werden. Item in siekten ende lichamelicke gebzeerken/ sorge te dragen datse door Doctoren ende Chyrurgien mogen behoorzlichen ghesolpen werden/ die daer toe tijt de beurse vande Stadt ghegagieert ende gheloont werden. In somma alles te doen dat een goeden Vader met zijn eygen kinderen soude konnen ofte behooren te doen.

last vande Vaders.

De Moeders hebben de opfichte ober de Clederen sijn Wollen ofte Linnen/ metten ghevolge van dien/ dat die wel ende behoorzlichen gerepareert ende onderhouden werden. Insonderheyt ober de Weefsters ofte Jonghe dochters datse wel mogen onderwesen werden/ omme metter tijt goede huys-housters ende Moeders te mogen zijn.

Ende vande Moeders.

De Weefvaders sijn desgelijck ghehouden alle Jaeren volgende de voorverhaelde so oude als de laetste Keuren vanden Jaere 1582. aen vanden van Hoopermeesteren Reeckeninge te doen: al hoe wel sy selve mede niet en hebben naergetoemen.

Tot een besluyt zullen wy hier by bougen de namen vande Weefvaders van beele Jaeren totten Jaere 1641. toe: Ende sijn dese volgende:

- 1558 Cornelis Paedts Pieterfz.
- Claes Lambrechts soon.
- Ionge Garbrant Meefz.

- Ian van Brouckhoven.
- 1559. 1560. Cornelis Paets Pieterfz.
- Ian van Brouckhoven.

Ionge

- Jonge Garbrant Meesz.
 Dirck Gerritsz. Smaling.
- 1561 Cornelis Pieterisz. Paets.
 Jonge Garbrant Mees soon.
 Dirck Jacobsz. Coorncooper.
 Ian Ariens soon.
- 1562 Jonge Garbrant Mees soon,
 Dirck Jacobsz.
 Michiel Ians soon.
 Heynrick Floris soon.
- 1563 Jonge Garbrant Mees soon.
 Dirck Jacobs soon.
 Dirck Direxsz. Stien.
 Mees Alewijns soon,
- 1564 Ian Ariens soon de Wilde,
 Jonge Garbrant Mees soon.
 Dirck Jacobs soon,
 Dirck Direxsz. Stien.
- 1565 Henrick Floris soon.
 Jonge Garbrant Mees soon.
 Dirck Jacobs soon,
 Ian Direxsz.
1566. 1567. Henrick Floris soon,
 Jonge Garbrant Mees soon.
 Ian Direxsz. Brouwer,
 Arent Cornelis soon Backere.
- 1568 Ian Direxsz. Brouwer,
 Willem van Loo.
 Pieter Paets de jonge,
 Martijn Symons soon Dou.
- 1569 Ian Direxsz. Brouwer,
 Willem van Loo,
 Maerten Symons soon Dou,
 Ian Ians soon Brouwer.
- 1570 Jonge Garbrant Mees soon,
 Willem van Loo,
 Maerten Symonsz. Dou,
- Ian Ians soon Brouwer.
 1571 Jonge Garbrant Mees soon.
 Willem van Loo,
 Maerten Symons soon Dou,
 Isaac Symons soon vander Graft,
- 1572 Jonge Garbrant Mees soon,
 Willem van Loo,
 Maerten Symons soon Douw,
 Cornelis Cornelisz. indē Bock,
- 1573 Cornelis Cornelisz. inden Boc,
 Pieter Henricxsz. Wassenaer,
 Claes Ians soon Knotter,
 Adriaen Willem Bouwens soon.
- 1574 Claes Ians soon Knotter,
 Aryen Willems soon Verwer,
 Cornelis Gerritsz. de Haes,
 Allert Willemisz. van Saffern.
- 1575 Claes Ians soon Knotter,
 Aryen Willems soon Verwer,
 Cornelis Gerritsz. de Haes,
 Dirck Direxsz. Stien,
1576. 1577. Claes Jansz. Knotter,
 Adriaen Willemsz. Verwer.
 Dirck Direxsz. Stien.
 Cornelis Willemsz.
- 1578 Dirck Direxsz. Stien.
 Claes Jans soon Knotter.
 Adriaen Willemsz. Warmont.
 Claes Cornelisz. van Noort.
- 1579 Pieter Henricxsz. Wassenaer.
 Adriaen Willemsz. Warmont.
 Jan Corssen vander Morsch.
 Claes Cornelisz. van Noort.
- 1580 Adriaen Willemsz. Warmont.
 Claes Cornelisz. van Noort.
 Pieter Henricxsz. Wassenaer.
 Jonge Garbrandt Meesz.

- 1581 Pieter Henricxsz. van Wassenacr
Arien Willemsz van Warmont.
Cornelis Claesz. van Noort.
Garbrant Mees zoon.
- 1582 Dirck Gerritsz. Smaling.
Ian Iansz. Brouwer.
Adriaen Willemsz. Warmont.
Cornelis Claesz. van Noort.
- 1583 Willem van Loo.
Claes Cornelisz. van Noort.
Adriaen Willemsz. van Warmont.
Gillis van Heussen.
- 1584 Pieter Aryensz. vander Werf.
Aryen Willemsz. Warmont.
Claes Cornelisz. van Noort.
Gillis van Heussen.
1585. 1586. Adriaen Willemsz. van
Warmont.
Gillis van Heussen.
Claes Cornelisz. van Noort.
Adriaen Pieterfz. vander Werf.
1587. 1588. Adriaen Willemsz. War-
mont.
Claes Cornelisz. van Noort.
Aryen Pieterfz. vande Werf.
Ian Henricxsz. vander Does.
- 1589 Claes Cornelisz. van Noort.
Adriaen Pieterfz. vande Werf.
Ian Henricxsz. vander Does.
Aryen Gerrits zoon.
1590. 1591. Claes Cornelisz. van
Noort.
Adriaen Pieterfz. vande Werf.
Ian Henricxsz. vander Does.
Claes Govertsz. vander Aar.
- 1592 Claes Cornelisz. van Noort.
Adriaen Pieterfz. vande Werf.
- Claes Govertsz. vander Aar.
Louris Andriesz. vā Swaenswijc
- 1593 Claes Cornelisz. van Noort.
Adriaen Pieterfz. vande Werf.
Claes Govertsz. vander Aar.
Lambrecht Iacobfz. Brouwer.
- 1594 Claes Cornelisz. van Noort.
Claes Govertsz. vander Aar.
Ian Gijsberts zoon.
Louris Huygensz. Gael.
- 1595 Claes Cornelisz. van Noort.
Ian Gijsbertfz. Coorncooper.
Louris Huygensz. Gael.
Claes Adriaensz. Brouwer.
- 1596 Claes Cornelisz. van Noort.
Ian Gijsberts zoon.
Willem de Milde.
Iacob vander My.
1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602.
1603. zijn op het Weef-huys de na-
men vande Weef-vaders niet aen-
geteyckent.
- 1604 Adriaen Pieterfz. vande Werf.
Iacob vander My.
Damiaen Oom Claesz.
Willem Govertz. vander Aar.
1605. 1606. 1607. 1608. 1609.
Willem Govertsz. vander Aar.
Tyman Iansz. vander Graft.
Adriaen van Sonnevelt.
Iacob Pieterfz. de Haes.
1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615.
Tyman vander Graft.
Adriaen van Sonnevelt.
Pieter Iansz. vander Does.
Egbert Henricxsz. vander Hal.

1616. 1617. 1618. 1619. ende 1620. Tyman vander Graft.
Adriaen van Sonneveld.
Egbert Henricxsz. vander Hal.
Adriaen van Leeuwen.
- 1621 Tyman vander Graft.
Adriaen van Sonneveld.
Egbert vander Hal.
Mr. Cornelis Lantschot.
- 1622 Tyman vander Graft.
Adriaen van Sonneveld.
Egbert vander Hal.
Huych van Nes.
- 1623 Tyman vander Graft.
Egbert vander Hal.
Huych van Nes.
Remcus Jacobsz. van Sanen.
- 1624 Egbert Henricxsz. vander Hal.
Huych van Nes.
Symon Willemsz. van Kerchem.
Matheus Gerritsz. Tollenaer.
1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630.
ende 1631. Egbert Henricxsz.
vander Hal.
Huych van Nes.
Matheus Gerritsz. Tollenaer.
- 1632 Huych van Nes.
Bastiaen Iansz. van Cortenhout.
Zacharias Cloodt.
Ian Pieterfz vander Maersche.
1633. 1634. Zacharias Cloodt.
Ian Pieterfz. vander Maersche.
Ian Mathijsz. van Tol.
Anthonis Quyringsz. Buytevest.
- 1635 Zacharias Cloodt.
Ian Mathijsz. van Tol.
Anthonis Quyringsz. Buytevest.
Cornelis Dirx zoon Block.
- 1636 Ian Mathijsz. van Tol.
Cornelis Dirxsz. Block.
Meynaert Iansz. van Aeckeren.
Arent Pieterfz. Keth.
1637. 1638. Ian Mathijsz. van Tol.
Cornelis Dirxsz. Block.
Arent Pieterfz. Keth.
Frans Iansz. van Borsen.
1639. 1640. 1641. Ian Mathijsz. van
Tol.
Cornelis Dirxsz. Block.
Arent Pieterfz. Keth.
Cornelis Dirxsz. van Achthovē.

H VYSSITTENMEESTERS EN DIACONEN.

De Huyssitten-Meesteren, zijn van ober hondert Jaeren ende meer/ gelijck noch heden ten dage seckere Persoonen/ die by de Heeren vande Gerechte gestelt werden/ omme de opfichte te hebben over de goederen ende inucomens/ die van outs gegeven sijn ende noch ter tijt ghegeven werden/ tot onderhout vande armen ende behouftigen/ die in geen Gast-huysen ofte Gods-huysen zijn wouende/ dese werden mede alle Jaeren of ghecontinueert ofte op een nieu

Huyssitten-
meesteren
wat haer
ampt is.

niet vercoopen/ te weten ses Personen achtervolghende de Resolutie van die vande Gerechte ghenomen op den 20. December inden Jaere 1621. in plaetse van vier Personen/ als hoort dien tijt geweest waeren/ de welke vermits de vermeerdering ende den aenwas vande arme ende onbermogende door de selve vier personen/ niet wel ende behooflicker bedient ende waergenomen en conde werden. Gelyck mede ten selben tijde by die vande Kercken-raedt met advijs ende goetvinden van die vanden Gerechte geresolveert is/ dat van doen voortaan in plaetse van vier/ ses Diaconen ghestelt souden werden. Dese twaelf Personen maechen tsamen een Collegie/ ende werden int gemeen genoemt Aelmoesniers, ende hebben ghesamentlicken de Regeringhe ende opsighte vande goederen ende het innecomen vanden armen/ tso van Landen/ Hupsen/ Renten/ Dachten/ Collecten zo ordinare als extraordinare/ inde Kercken of langs de Hupsen alle Sondagen/ als mede twee mael des Jaers/ ober de geheele Stadt ende de Wyddomme van dien/ ende de vordere Incomen tot het Hupsitten-Hups behoorende/ omme de selve te beneficiëren ende te verstrecken/ ten meesten oorbaer vanden/ ende die daer na tot onderhout vande arme Personen ende famulien upt te reyt- licken ende te verdecke/ naer dat haren noot is verespichende: Wat epgent- licken de selfs ampt ende last is/ dat can gesien werden upt de 140. Bur- gerlicke Keure vanden Jaere 1582. die ick goet ghevonden hebbe hier linc te bougen:

Wanneer haec getal betmeer- der is ende waerom.

Maechen mette Dia- conen tsam- men een Collegie.

Ampt ende Dienst van de Almoes- niers vol- gende de 140. Keure.

De Huysitten-meesteren ende Diaconen vande Kercke, de welke met gemeen goetduncken ende advijs van die vanden Gerechte, mitgaders vande Kercken-Raedt tsamen ghevoucht ende een gemaect zijn, ende voortsaen met eenen naeme de Aelmoes- niers zullen werden genaemt, zullen gesamentlickē de opsigte heb- ben, ende mit aller vlijt versorgen, dat de ware armen als Cranc- ken, Craemvrouwen, over Iarige, Jonge Ambachts gefellen, ende gelijcke ellendige Personen, de behulpelicke handt int gheheel ofte deel van doē hebbende, niet en vergaen, maer van behooflic onder hout werden voorshien, daer mede haer Conscientien midt desen werden belast. Daer toe employerende ende verstrekkende de goe- deren, van outs den Huysittenen behoort hebbende, mitgaders die daer toe de voorleden Jaeren, by die vande Gerechte inder tijt, mildelicken zijn gevoucht: gesamentlicken de gemeene Aelmit- sen die inder kercken onder de Predicatie, vant woordt Gods, oock alle Sondagen, tusschen elf ende een uyten langs de Huysen werden innegegaderd, om welcke gemeene Aelmitten langs de huysen inne te gaderen, zullen de Aelmoesniers eenige bequame

ende getrouwe Persoonen in elck bon by gebeurten mogen Committeren ende last geven: doende de selve daer van by heur knecht verwittigen, ende zulcx de buffe thuyt seynden: zonder dat hem iemandt daer van sal mogen verontschuldigen, ten waer deur siec- te, ofte gelijcke nootfaecke: vande welcke sy de Aelmoesniers drie dagen te vooren zullen doen verwittigen, om andere in hun plaetse te werden gestelt: telcken opte verbeurte van drie gulden, ten behouue van huys-armen inne te winnen met parate executie als vooren. Des alle Leeraers van Godts woort, ende andere Kerk- kendienaren, mitsgaders goede lieden geordineert sijnde, ofte bege- vende tot vermaninge ende besouckinge der Crancken, oock alle Schepenen, Secretarisen ende Notarisen, staende respectivelic- ken over eenige maeckinghen ofte uysterste willen, mitdesen vermaent werden, t'woort vanden huys-armen ernstelicken te hou- den, ende zulcx de gemeene Aelmoesen naer hun vermoghen te vorderen.

In welke heure de armie ende gebrekelicke personen/ by die van- den Gherechte ten alderhoochsten behouen ende gherecommandeert werden.

Goede
Moeders
wat haeren
last is.

Wotte opstichte vande arme bevruchte ende Graembrouwen/ omme de selve in tyt van noot de behulpelicke hande te bieden/ ende met eenich nodich onderhout te hulpe te comen/ zyn de Aelmoesniers by die vande Gherechte toegeboucht acht Vrou-persoonen die Goede Moeders ghe- noemt werden. De welcke de penningen daer toe van noden sijnde up handen vande voornoemde Aelmoesniers ontfangen.

De Hupsittenmeesteren ende Diaconen zyn mede gehouden (alhoewel sy sulcx mede niet gewoon zyn) alle Jaeren keeckeninge te doen aen handen vande Hooper-meesteren deser Stede / achtervolgende de keuren daer van gemaeckt.

Sedert den Jaere 1622. ten welcken tijde het getal van 8. Persoonen by de Heeren vande Gherechte om goede redenen verhoocht is op 12. Persoonen/ is het ampt vande Hupsittenmeesteren ende Diaconen be- dient by de volgende Persoonen:

Namen vande Hupsittenmeesteren ende Diaconen des
gediens hebben het Jaer van Anno 1622.

Johan Pouwelsz. van Coolhoven Andries Henriexsz. Clouck.
Adriaen Quyringsz. Paddenpoel. Adriaen Iansz. van Staveren.

Clacs.

Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.

Gerfom vande Cappelle.

Iofias Andrieſz. Ghijs.

Claes Dirckſz. Moy.

Pieter Ambroſius van Brundorp.

Michiel Oufeel.

Quyring Ianſz. van Boſhuuſen.

Cornelis Ianſz. Poelgeeft.

1623.

Ian Pouwelſz. van Coolhoven.

Adriaen Quyringſz. Paddenpoel.

Andries Henricſz. Clouck.

Adriaen Ianſz. van Staveren.

Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.

Claes Dirckſz. Moy.

Pieter Ambroſius van Brundorp.

Michiel Oufeel.

Cornelis Ianſz. van Poelgeeft.

Marcus de Witte.

Claes de Hont.

Antheunis Quyringſz. van Buyteveſt.

1624.

Ian Pouwelſz. van Coolhoven.

Adriaen Quyringſz. Paddenpoel.

Andries Henricſz. Clouck.

Adriaen Ianſz. van Staveren.

Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.

Michiel Oufeel.

Cornelis Ianſz. van Poelgeeft.

Marcus de Witte.

Nicolaes de Hont.

Teunis Quyringſz. van Buyteveſt

Dirck Lucaſz. Walbeeck.

Frans Ianſz. van Borſſen.

1625.

Claes Ianſz. Buſijn.

Adriaen Quyringſz. Paddenpoel.

Andries Henricſz. Clouck.

Adriaen Ianſz. van Staveren.

Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.

Marcus de Witte.

Nicolaes de Hont.

Tennis Quyringſz. van Buyteveſt

Dirck Lucaſz. Walbeeck.

Frans Ianſz. van Borſſen.

Cornelis Maertensz. Vlietentore.

Ian Longeſpey.

1626.

Claes Ianſz. Buſijn.

Adriaen Quyringſz. Paddenpoel.

Andries Henricſz. Clouck.

Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.

Iofias Ghijs.

Pieter Ambroſius van Brundorp.

Teunis Quyringſz. van Buyteveſt.

Dirck Lucaſz. Walbeeck.

Frans Ianſz. van Borſſen.

Cornelis Maertensz. Vlietentore.

Ian Longeſpey.

Iaques Oufeel.

1627.

Claes Ianſz. Buſijn.

Adriaen Quyringſz. Paddenpoel.

X x x x 3

Andries.

- Andries Henricxz Clouck.
 Claes Bartholemeesz. van Singelsbouck.
 Claes Dircxsz. Moy.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Teunis Quyringsz. van Buyteveft.
 Cornelis maertensz. Vlietentorē.
 Jaques Ouseel.
 Jaques Rouveroy.
 Ysaack Bockstael.
 Cornelis Dircxsz. Achthoven.
- 1628.
- Claes Iansz. Busijn.
 Adriaen Quyringsz. van Paddenpoel.
 Claes Dircxsz. Moy.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Cornelis Iansz. Poelgeest.
 Teunis Quyringsz. van Buyteveft.
 Jaques Ouseel.
 Jaques Rouveroy.
 Ysaack van Bockstael.
 Cornelis Dircksz. Achthoven.
 Willem Adriaensz. van Immerfeel.
 Cornelis Ariensz. Lille.
- 1629.
- Claes Iansz. Busijn.
 Adriaen Quierincksz. van Paddenpoel.
 Claes Dircksz. Moy.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Cornelis Iansz. Poelgeest.
 Marcus de Witte.
 Teunis Quyringsz. van Buyteveft.
- Ysaack van Bockstael.
 Cornelis Dircxsz. Achthoven.
 Willem Adriaenszoon van Immerfeel.
 Cornelis Ariensz. Lille.
 Ysaack de Visscher.
- 1630.
- Claes Iansz. Busijn.
 Adriaen Quyringsz. Paddenpoel.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Cornelis Iansz. Poelgeest.
 Marcus de Witte.
 Teunis Quyringsz. van Buyteveft.
 Frans Iansz. van Borssen.
 Ysaack Bockstael.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Cornelis Adriaensz. Lille.
 Ysaack de Visscher.
 Mouring Cornelisz. vander Aa.
- 1631.
- Adriaen Quyringsz. Paddepoel.
 Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
 Marcus de Witte.
 Teunis Quyringsz. van Buyteveft.
 Frans Iansz. van Borssen.
 Cornelis Maertensz. Vlietentorē.
 Cornelis Dircxsz. Achthoven.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Ysaack de Visscher.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Pieter Hollebeecke.
 Anteunis Pietercz. van Dieringen.
- 1632.
- Adriaen Quyringsz. Paddenpoel.
 Pieter

Pieter Ambrosius van Brunsdorp.
Teunis Quyringz. van Buytevest.
Frans Iansz. van Borssen.
Cornel. Maertensz. Vlietenoren.
Jaques Ouseel.
Cornelis Dircxsz. Achthoven.
Willem Adriaensz. Immerseel.
Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
Pieter Hollebeecke.
Anteunis Pietersz. van Dieningen.
Pieter Malysesey.

1633.

Adriaen Quyringz. Paddepoel.
Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.
Frans Iansz. van Borssen.
Cornel. Maertensz. Vlietentoorn.
Cornelis Dircxsz. Achthoven.
Willem Adriaensz. Immerseel.
Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
Pieter Hollebeecke.
Jaques de Smet.
Dirck Leendertsz. Keth.
Ian de Smit.
Ian van Marcken.

1634.

Adriaen Quyringzoon van Paddepoel.
Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.
Cornelis Iansz. Poelgeest.
Frans Iansz. van Borssen.
Isaack Bockstael.
Cornelis Dircksz. Achthoven.
Willem Adriaensz. Immerseel.

Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
Jaques de Smet.
Ian de Smit.
Ian van Marcken.
Iacob Louwersz. vander Houve.

1635.

Adriaen Quyringz. van Paddenpoel.
Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.
Frans Iansz. van Borssen.
Isaack van Bockstael.
Cornelis Dircxsz. Achthoven.
Willem Adriaensz. Immerseel.
Isaack de Visscher.
Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
Ian van Marcken.
Iacob Lourisz. vander Houve.
Gerrit Hendricxz. Schut.
Pieter Hubrecht.

1636.

Adriaen Quyringzoon van Paddepoel.
Claes Bartholomeesz. van Singelshouck.
Frans Iansz. van Borssen.
Isaack van Bockstael.
Cornelis Dircxsz. Achthoven.
Willem Adriaensz. Immerseel.
Isaack de Visscher.
Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
Ian van Marcken.
Iacob Lourisz. vander Houve.
Gerrit Hendricxz. Schut.
Pieter Hubrecht.

Adriaen

1637.
 Adriaen Quyringsz. Paddepoel.
 Frans Iansz. van Borsfen.
 Cornelis Dircksz. Achthoven.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Isaack de Visscher.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Anteonis Pieterz. van Dieningen.
 Ian van Marcken.
 Pieter Hubrecht.
 Mathijs Willemsz. van Tol.
 Pieter Vergeynst.
 Leendert Maertensz. van Duyn.

1638.

Adriaen Quyringsz. Paddepoel.
 Cornelis Dircksz. Achthoven.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Teunis Pieterz. van Dieningen.
 Ian de Smit.
 Ian van Marcken.
 Mathijs Willemsz. van Tol.
 Pieter Vergeyns.
 Leendert Maertensz. van Duyn.
 Ieroen Cornelisz. vander Marck.
 Iacob vande Cappelle.

1639.

Adriaen Quyringszoon van Pad-
 depoel.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Anteonis Pieterz. van Dieningē.
 Ian de Smit.
 Ian van Marcken.

Pieter Vergeyns.
 Leendert Maertensz. van Duyn.
 Ieroen Cornelisz. vander Marck.
 Iacob vande Cappelle.
 Cornelis Iansz. Wihagen.
 Samuel Dircksz. Block.

1640.

Adriaen Quyringsz. Paddepoel.
 Willem Adriaenz. Immerfeel.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Teunis Pieterz. van Dieningen.
 Ian de Smit.
 Ian van Marcken.
 Ieroen Cornelisz. vander Marck.
 Iacob vande Cappelle.
 Cornelis Iansz. Wihagen.
 Samuel Dircksz. Block.
 Willem Symensz. Hafius.
 Michiel van Peene.

1641.

Adriaen Quyringsz. Paddepoel.
 Willem Adriaensz. Immerfeel.
 Adriaen Cornelisz. Vosbosch.
 Teunis Pieterz. van Dieningen.
 Ian de Smit.
 Ian van Marcken.
 Ieroen Cornelisz. vander Marck.
 Iacob vande Cappelle.
 Cornelis Iansz. Wihagen.
 Samuel Dircksz. Block.
 Willem Symonsz. Hafius.
 Michiel van Peene.

VADERS ENDE MOEDERS VANT PESTHVYS.

Van ober vele Jaeren is desen dienst waergenomen ende bedient ghelwoyden/ by de meesteren van Sint Catharijnen Gasthuys, tot laste ende upt het innetomen van het selbe huys: in seckerre huysinge binnen deser Stede gelegen wesende achter de Vrouwen Kercke, maer inden Jaeren 1635. ten welcken tijde dat God almachtich om onser sonden wille/ dese Stad/ met een groote en extraordinaire Pestie ende Sterfte besocht heeft/ zo is by de Heeren vanden Gerechte goetgebonden ende geresolveert/ tot coste ende laste deser Stede/ een groot meut Pest-huys te doen bouwen tusschen de Stad Leyden/ tusschen de Haerlemer en de Hogen ork-Poorten, omme vooz zo veel in haer vermogen was te verhoeden/ dat de andere Burgers ende Innewoonderen/ vooz de besmettinge vande zelbe Siecte verhoedet ende bewaert mochten werden/ en totte opfichte van dien/ daer ober te stelle en te committere bysondere Vaders ende Moeders, de welke gesamentliken de toefichte van het huys ende de stecke Personen ofte mette Pest besmette menschen souden hebben/ en sozge te dzagen vooz haer onderhout/ als insonderhepdt/ opte bevozderinge van haere gesonthepdt ende genesinge/ daer toe gebuyrpende/ de Doctoren ende Chirurgen/ die tot costen deser Stede/ daer toe beloont ende gegagteert werden. Tot het onderhout van dit huys ende de Personen daer in sijnde/ is by die vanden Gerechte geordonneert eerst een extraordinaire ende daer naer een weerkeliche collectie langs alle de huysen deser Stede / omme daer mede/ mitsgaders het geene dat by eenighe gequalificeerde Burgeren gelegateert ende gegeven wert/ mettertijt eygen middelen te cryggen/ omme het voorszeyden Pesthuys bequamelicken te mogen onderhouden/ ende van alle nootsaekeliche behouften te voozsien.

By wat Vaders het Pesthuys alder eerst ende daer naer totten Jaere 1640. inclusie bedient ghelweest is/ dat wert ghesien inde volgende namen.

Opten 24. September inden Jaere 1635. so zijn by de Heeren vanden Gerechte deser Stede vercoozen ende ghesicht tot Meesteren van het extraordinaris Pesthuys/ ghelegen zynde tusschen de Haerlemer ende Noysch poorten vooz de eerste repse:

Cornelis Maertens zoon van Vlietentroom veertich.

Adriaen Cornelisz. Vosbosch Huyflutenmeester.

Ian Florisz. inde blauwe Hen.

Dirck Iansz. van Vefanevelt Notaris.

Wanneer ende waerom dit meut der Pesthuys ghesichte is.

Sozge ende last vande Pesthuys ende Meesters.

By wat Personen dit huys gheregeert wert.

Daer naer is

Ian Claesz. van Cingelshoeck ghecomen inde plaetsc van
Adriaen Cornelisz. Vosbosch.

Arent Dircksz. van Bergen is ghecomen in plaetsc van Ian
Floris zoon overleden zijnde.

Inden Jaere 1640. zijn Meesters geweest

Dirck Iansz. van Vefanevelt.

Ian Claesz. van Cingelshouck.

Arent Dircksz. van Bergen.

Gerijt Heynticksz. Schut.

COMMISSARISEN VANDE ECHTSAECKEN OFTE HWWE- LICKSCHE SAECKEN.

Commissa-
risen vande
Echtsaek-
ken by wie
gestelt.

Totte bevoorderinge vanden Echten staet, ende vande Persoo-
nen die haer daer toe willen begeben/ werden mede alle jaren/
by de Heeren vanden Gerechte ghestelt ende gecommitteert
drie gequalificeerde Persoonen/ vooz de welcke alle de gene die
haer totten huwelicken staet willen begeben/ geassisteert met haere
naeste Vrienden ofte andere geloofwaerdige personen/ moeten ver-
schijnen/ ende versoucken aenghetepkent te moghen werden/ omme
naer de Politische Ordonnantie ghemaect by de Edele Groot-Bo-
ghende Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrielandt, inden
Jaere 1580. haere Sondaechsche ofte Martdaechsche gheboden te
moghen verruyghen/ omme daer naer 'tsp inde Kercken/ ofte opt
Raer-huys vooz de Schepenen/ soo daer geene veranderinghen vooz
geballen zyn/ te mogen Trouwen ende inden Echtenstaet bevesticht te
werden.

Wat haer
aangt ende
Offitie is.

Belangende de maniere/ ende hoe dat de Commissarisen haer moe-
ten gedragen/ omme dese aentepkeninge te doen/ dat alles is begrepen
in seckere Ordonnantie daer van gemaect/ by de Heeren vanden Ge-
rechte opten 15. Aprilis inden Jaere 1626. daer van het eerste artijckel
spreekende eenichsints vanden laet vande voozschreven Commissari-
sen is van den volgenden inhoud:

Dat de Commissarisen totte Echtsaecken gecommitteert, zul-
len gehouden zyn te vaceren ende te sitten op het Raedt-huys deser
Stede,

Stede, ter plaetsē daer toe geordonneert ten minsten twee in getale, des Vrydaechs ende des Saturdaechs naer den middach van twee tot drie nyren, omme aen te reyckenen de geboden vande geenen die haer inden Huwelicken staet sullen willen begeven, &c.

Welcks
ban dier
uyt haer
Wedonnan
tie.

Sebert den Jaere 1600. totten Jaere 1641. is dit Ampt bedient/ by de volgende Persoonen/ gestelt zijnde by de E. Heeren vanden Ge-
rechter: te weren inden Jaere 1600. by

	Ian Corstanz. vander Morfch. Dirck Iansz. van Potterlo.	Ghercommitteerden te stellen/ ende waeren
1601	Dirck Iansz. van Potterlo. Pauls Stochius.	1626. 1627. Pieter Cornelisz. de Haes Sebastiaen Iansz. Veertich. Michiel Geraerdt.
1602	Pauls Stochius. Ian de Block.	1628. 1629. 1630. 1631. Sebastiaen Iansz. Michiel Gerardt.
1603. 1604.	Pauls Stochius. Gerrit Lenaertsz.	Andries Clouck, Veertich.
1605	Pauls Stochius. Ian de Block.	1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. Michiel Geraert. Andries Clouck.
1606	Pauls Stochius. Dirck Iansz van Potterlo.	Adriaen Adriaensz. van Leeu- wen, Veertich.
1607. tot 1615.	Dirck Iansz. van Pot- terloo. Ian de Block.	1639 Michiel Geraerdt. Adriaen Adriaensz. van Leeu- wen. Iacob Ianszoon vanden Berch, Veertich.
1616. tot 1620.	Dirck Iansz. van Pot- terloo. Pieter Cornelisz. de Haes, Veer- tich.	1640. 1641. Michiel Geraerd. Adriaen van Leeuwen. Michiel Mathijssz. Chymaer.
1621. tot 1625.	Pieter Cornelisz. de Haes. Ian de Block.	

Van dees tijdt af is by de Heeren vanden
Gerechte goet ghehouden dize

SCHOOLARCHEN ENDE OPSIENDERS VANDE SCHOOLEN.

Opsienders
vande La.
tijnfche
Schole.

TOrre opfichte vande Latijnfche ende Triviale Schole deser Stede/ werden mede alle jaeren by die vanden Gerechte/ ghestelt ende gerozen vier Perfoonen/ wiens last is forge te dzagen dat de selve Schole wel ende behooflicker versien wort met een welgeleerden Rector/ ende tunc de andere Classen met bequame Meesters ofte Praeceptores/ daer dooz de Jonckheyt/ wel ende behooflicker/ onderrecht ende geleert werden inde Latijnfche ende de beginselen vande Griecfche Taalen/ ende andere wetenschappen/ omme daer naer de Republijcke te mogen dienen/ tot eenighe andere ende vordere diensten; ende dit alles met goetbinden ende approbatie vande Heeren vande Gerechte/ die de selve versien/ tot laste deser Stede met behooflicker wedden ende gagen.

Opsienders
vande
Duytsche
ende Fran.
fche Scho.
len.

Ende naerdien dat de Stadt Leyden ten hoochsten gelegen is/ dat de kinderen behooflicker gheleert ende onderwefen werden / ende in goede Tucht en Godsalicheyt onderrecht werden/ van haere jeucht aen/ so hebben die vanden Gerechte inden Jaere 1636. opten 26. Augusti gemaeckt ende ghestelt seckere Reuren ende Oydonnantien/ waer na dat de Duytsche ende Fransche Schoolmeesters ende Schooljouwten/ haer hebben te reguleren/ op dat de jonge jeucht/ in goede onderwijfinghe ende tucht mochten opgetrocken werden: ende totte opfichte ende onderhoudinge van dien gecommitteert twee Perfoonen opte de Veertigen deser Stede: ende zijn de eerste van dien gheweest/ Andries Clouck, ende Iacob Iansz. vanden Berch.

Belangende de opsienders vande Latijnfche Schole/ daer toe zijn by die vande Gerechte ghestelt ende gecommitteert sedert den jaere 1602. totten jaere 1641. de naerbolgende perfoonen.

1602. 1603. 1604. 1605. 1606.	Mr Nicolaes van Seyft.
Mr Aernout Duyck de Iode, Burgermeester.	Dr Iacobus Arminius Professor Theologie.
Mr Nicolaes van Seyft, Raedt ende Pensionaris.	Mr Guilielmus Coddæus.
Dr Gerardus Tuningius, Pro- fessor Iuris.	1608. 1609.
Mr Guilielmus Coddæus.	Mr Franck Duyck de Iode Bur- germeester.
1607.	Mr Nicolaes van Seyft.
Ian van Baersdorp de jonge Bur- germeester.	Dr Iacobus Arminius. Mr. Guilielmus Coddæus.

1610.

Mr Franck Duyck de Iode.
Mr Nicolaes van Seyft.
Mr Guilielmus Coddæus.
Dr Cornelius Swanenburch,
Professor.

1611. 1612. 1613. 1614.
1615. 1616. 1617.

Mr Jacob van Brouhoven Sche-
pen.
Mr Nicolaes van Seyft.
Mr Guilielmus Coddæus.
Dr Cornelis Swanenburch.

1618.

Mr Jacob van Brouhoven.
Mr Guilielmus Coddæus.
Dr Cornelis Swanenburch.
Mr Rombout Hogerbeets.

1619.

Dr Cornelis Swanenburch.
Mr Rombout Hogerbeets.
Mr Clemens van Baersdorp,
Burgermeester.
Dr Willebrordus Snellius, Pro-
fessor Matheseos.

1620.

Mr Clemens van Baersdorp.
Dr Cornelis Swanenburch.
Dr Willebrordus Snellius.
Mr Ian van Wevelickhoven
Raed ende Pensionaris.

1621. 1622. 1623. 1624.
1625. 1626.

Dr Gerard Lantschor, Vroet-
schap.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.
Dr Cornelius Swanenburch.

1627. 1628. 1629.

Mr Clement van Baersdorp.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.
Dr Cornelis Swacnenburch.

1630. 1631.

Mr Clemens van Baersdorp.
Dr Gerard Lantschor.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.

1632. 1633. 1634.

Dr Gerard Lantschor.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.
Mr Franco Burgerdijck.

1635. 1636.

Mr Clement van Baersdorp.
Dr Gerard Lantschor.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.

1637.

Mr Jacob van Brouhoven.
Dr Gerard Lantschor.
Mr Ian van Wevelickhoven.
Dr Anthonius Waleus.

Yyyys 1638.

1638.

Mr Jacob van Brouhoven.
Mr Willem Paets.
Mr Ian van Wevelichoven.
Dr Anthonius Waleus.

Mr Ian van Wevelichoven.
Dr Iacobus Gool Professor Ma-
thefeos, &c.

1641.

1639. 1640.
Mr Jacob van Brouhoven.
Mr Willem Paets.

Mr Clement van Baerdsorp.
Mr Willem Paets.
Mr Ian van Wevelichoven.
Dr Iacobus Gool.

GOVERNEURS ENDE WA- RANDERERS VANDE HOOFT-NE- RINGEN VAN LEYDEN.

Totte Geëeringe/ opsiçte ende belept bande Hoofst-neeringen deser Stede/ te weten bande Saeyen ende Grogreynen, met dat daer een is behooyende/ bande Fusteynen, Satineen, ende Vijf-schachten: bande Rassen: bande Baeyen, Rollen, Deeckens, &c. Item bande nieuwe Draperye van sijne ende andere Leytsche Laeckenen, Stametten ende Carlaeyen, werden mede alle Jaeren by die vanden Gerechte gestelt eenighe Persoonen/ daer van wy mede een wepnich sullen spreken. Ende eerst bande Waerdeyns vande oude Leytsche Laeckendraperie.

Waer-
deyns balt
de oude
Draperye/
wanneer
gestelt.

De Waerdeyns vanden achtervolghende de oude Leytsche Keuren vanden Jaere 1415. ende daer te hoor/ die plachten te vier tijden/ ende noch hupden ten dage/by die vanden Gerechte gestelt ende vertoogen te werden alle Jaeren opten goeden Vrydach. Ende naerdien dat de verkiefinge vande selve met groote solemmiteten gheschiede, soo hebbe ick goetghewonden/ de oude Keure zelfs hier in te voughen/ luyden- de als volcht:

Op wat
wyse die
ban ouden
tijden ver-
toogen
werden,

Eerst zal iGerecht vergaderen opten goeden Vrydach, goets tijts.eermen dat Ambocht vander Missen begint, inde Vierſchaer, ende daer sellen sy int openbaer elck sweeren op hem selven mit- ter handt op een Crucefix, dat daer voor hem leggen sal, by sijne Sielen ende oprechter Consciency vier Waerdeyns, daer die Stede mede bewaert is, ende totten oirbair der Draperyen, ende dat te lae-

te laten om lief noch om leyt, om myede noch gunste, noch om geenderhande saecken. Ende wie vanden Gherechte, op die tijt daer niet jegenwoordich en is, die en zel daer geen coer of seggen daer in hebben. Oock sel die Schout die nu is of namaels wesen sel, geen coer daer in hebben, noch hem niet vorder daer in bewinden, dan dat hy op ende neder daer toe zien sel, ende staven den Schepenen, ende die Burgemeesters den Eedt inder manieren voorschreven. Ende gevielt dat hen 'tgerecht in heuren Keuren scheidten an twien, alsoo dat die een helft vier man kooren, ende die ander helft vier man kooren, zoo sullen sy van beyden sijden, malcander overgeven hoor vier mannen in schrift, ende daer zel elcke sijde uyt des anders cedel twee mannen uyt kieslen, desghelijcken selmen doen wair dat saecke dattet geweghen stonde van twee man, maer gevielt dattet om eenen man gewegen stonde half en half, zoo selmen daeromme Cavelen. Ende 'tGerecht en sel uytter Vierschare niet scheidten, eer zy vier Waerdeyns ghecooren hebben, ende de vier Waerdeyns sellent bewairen een Iair lanc alle punten die der Draperie roeren, ten waire of hoir eenich hun met kenlicker proeven hun altoe qualicken quijten, die soudemen eer of setten. Aldus selment alle Iair hantieren sonder vermenc-king, ende sonder of-laten.

Wat de verkoozen Waerdeyns op seckere straffen ende boeten/
gheduyppende haeren Dienst/ ende noch eenigen tijt daer naer zelfs
niet en mochten Drapteren/dat wert gelesen uyt de volgende Keure:

De Waerdeyns gesduyppende haeren Dienst versmogen niet te Drapteren.

Item wie Waerdeyn is die en zel binnen dier tijt dat hy Waerdeyn is, niet Drapenieren, noch binnen een half Iair naer dat hy Waerdeyn gheweest heeft, noch hy en zel geen geselle wesen, noch deel hebben aen icement neringe inder Draperie, noch geen Mede, noch Braslienhout te coop houden, elcx by der boere van xxv. pont ende op een Iair de Stede te ruymen, ende waer dat saeck dat die Rechter in eenich Waerdeyn twijfelde dat hy gesel of deelachtich wair an icements neringe inde Draperie, die mach hy aanspreecken op sijnen eedt, ende die dair niet voir zweeren en wilde, die zel verwonnen wesen vander boete entie peene voorsz. dair of die Heere die een helft ende de Burch-grave ien vierendeel die Stede ien vierendeel.

Ende

Ende al hoe wel dese oude Leptsche Dzaperijsche geheel metter tijt afgenomen/ ende genouchsaem te niet gecomen is/ zo werden noch eben wel alle Jaeren opten goeden Wyddach/ by die banden Gherechte de Waerdepinx vercoozen ende gestelt: de welke mede de oplichte hebben op het veruwen bande Laechenen/ ende ghenemt werden Scaelmeesters, ende zijn inden Jaere 1641. daer toe gestelt ende vercoozen:

Pieter Claesz. van Campen.
Ioris Pieterfz. vanden Velde.
Jacob Lourifz. vander Houve.
Cornelis Huygenfz. van Swanenburch.

Gouverneurs ende andere Officiers opte Halle want meer die gecozen werden.

Beroerende de verkiefinghe bande Gouverneurs, Waranderers, Clopper, Provisenaers, Baillij ende verscheppen andere Officiers/ mitsgaders de Knapen/ bande andere Hooftreringen/ de selve werden alle Jaeren gedaen opte respectie Hallen/ by de Heeren bande Gerechte / tye de nominatie/ by de notabelen ende die bande Reringhe gedaen/ ende in de tegenwoordichheid bande Gemeente aldaer vergabert zijnde / overgelevert / te weten den eersten Maendach naer dat op S. c. Martijns avondt de nieuwe Burgermeesteren vercoozen ende in haeren Dienft getreden zijn: opte Saeyhalle: den tweeden opte Fusteyn-halle, daer alsdan alleen ghecoozen werden den Deecken, Waranderers, ende de Knapen, dewijls dat de Gouverneurs ontrent Sint Jan inde midsommer gecozen werden. Den vierden opte Rafhalle, Den vierden opte Baeyhalle, ende den vyfden opte nieuwe Laecken Halle, die vooz de eerste reple gheschiet is inden Jaere 1639.

Welche verkiefingen alle gedaen werden achtervolgende de Keuren ende Ordonnantien/ tot behoudenuisse van pdeere neringe ghemaecht. Vercoozen zijnde/ so werden sp den ghewoonelicken Eedt aen handen banden eersten Burgermeester/ gedaen hebbende/ terstont in haeren Dienft gestelt ende bevesticht: welcken Eedt principlicken daer inne bestaet/ dat de Gouverneurs ende Waranderers elck int zijne toefiet ende sozge draecht/ dat de Keuren ende Ordonnantien/ wel ende behoofelicken naer gecomen ende onderhouden werden: dat alle stucken ter Halle comende naer de leggers / geoordeelt ofte ghewarandeert / ende niet haere behoofelicken Loden ofte Segelen gefegelt werden. Dat alle breauchigen ende overtreders bande Keuren/ achtervolgende de selbige/ by de Superintendenten ende Gouverneurs/ gestraft ende gecozrigeret werden. Daer van de Baillij bande Reertinge gehouden is de aenclachte te doen. In somma datse sozge moeten draaghen/ dat het welbaeren bande Reringe/ tot eer ende voozdeel der Stadt Lepden/ ende de Dzaipers ende Cooyluyden/ onderhouden ende gebordert mach werden.

Daerdien dat de namen van alle de Gouverneurs, Waranderers ende de Provisenaers/ mitsgaders andere Officiers opte Waerphalle/ soo

heel ende menichvuldich zijn op alle de respectve Hallen/ ende die hoog
eenige Jaeren alhier te stellen/ te verdrietich ende te moeplicken zoude
zijn/ so sal ick die naer laten ende brengen alhier/ alleenlick den namen
vande geens die selve Ampten inden Jaere 1641. bedient hebben/ ende
daer toe opte respectve inden Jaere 1640. vercoopen zijn:

Te weten opte

Halle vande Hoofstneringe, sijnde de
S A E Y N E R I N G E,
Met dat daer onder behoort.

Gouverneurs.

Ian van Hecke.
Pieter Jacobsz. van Brederode.
Pieter Hollebeecke.

Waranderers.

Samuel de Cowijn.
Pieter Blanckaert.
Ioris de Pauw.
Jacob Mannege.
Huych Barentsz. van Bylevelr.
Huybert Cou, tot Clopper.

Provisenaers.

Jacob Cornelisz. Nachtigael.
Jacob Herrebout.

Baillij.

Augustijn van Grootendaele.

Knappe.

Dirck Thomas zoon.

Sedert den 16. November
1639. totten 9. November
1640. zijn op dese Halle ter
Warandijse gebracht/ de
volgende stücken/

Smalle	—————	2757
Sticks	—————	6606
Armiijnen	—————	8637
Witte	—————	124
Heeren Saeyen	—————	11787
Greynen	—————	936
Lijsten	—————	1731

Ende int geheel stücken - 32578

F V S T E Y N - H A L L E.

Gouverneurs.

Ian Ians zoon de Smidt.
Henrick Iansz. Pooock.
Baerent Hartmansz. van Limbeec.

Waranderers.

Pauls Toleth, Deecken.
Maerten Henrick soon.
Philips Hartmans zoon.

Z z z z

Ian

Derde deel bande beschrijvinge

Ian Huybrecht.
Willem van Daele.

Guillaum de Povre.
Ian Cornelisz. van Gorcum.

Provisenars.

Carel de Hoom.
Isaack van Leynseeck.

Vanden 19 November 1639,
totten 19. November 1640.
zijn op dese Halle gebzachte
omme ghewarandeert te
werden.

Baillij.

Augustijn van Grotendael.

Drie-Schachten ——— 5485
Vijf-Schachten ——— 11986

Knape.

Iacob Iacobsz. vander Bouck-
horst.

tsamen stucken — 17471

R A S - H A L L E.

Gouverneurs.

Iacob Verschoten.
Tobias de Witte.
Ian Sitser op.

Knapen.

Anthonis Vergelt.

Warandervers.

Michiel vander Strate.
Samuel Walckier.
Lodewijk de Raet.
Ioost Saffele, Clopper.
Pieter van Leus, Provisenaer.

Op te Rashalle zijn sedert den
eersten Decembris 1639,
totten 26. November 1640.
ter Warandijse ghebzacht/
de volgende Rassen/

Baillij.

Augustijn van Grotendael.
Frans vander Linde, Substituut.

Inde eerste drie Maenden - 2111
Twede ——— 2377
Derde ——— 2575
Vierde ——— 2577
tsamen Rassen ——— 9640

B A E Y - H A L L E.

Hoofman.

Charel de Ridder.

Gouverneurs.

Tijs Tijs zoon vander Eyck.

Iacob

Jacob Mormentijn.

Mannen.

Pieter Huybrecht.

Adriaen le Pla de Jonge.

Hoge Loyers.

Michiel Cabbellauw.

Michiel Iorisz.

Ian Dircx zoon.

Pieter Lanoy.

Ian Wijngaert de Jonge.

Laurens Plancke.

Dirck Priem.

Pieter le Leu.

Ian Maertens zoon.

Pravifenaers.

Pouls Pieters zoon Fuyck.

Ian Waktijn.

Jacob Heynricxsz.

Rau Persenaers.

Cornelis Verbeecke.

Pieter Ritfeger.

Ioris de Queeckert.

Michiel verchooren.

Ian Minnaert.

Ian Feys.

Jacob Saette.

Ian de Coning.

Frans Jacobs zoon.

Ommegangers vande Deeckens.

Lieven Cabbellauw.

Lucas Ians zoon.

Printer ofte Stocker.

Geleyn de Haene.

Baillij.

Ian de Haene.

Knaepe.

Ian Eynsaem.

Wanden 5. December 1639.
 totten eersten dee selver
 maent 1640. zijn op dese
 Halle ter Warandijse ghe-
 bracht:

Baeyen	—————	6150
Rollen	—————	4716
Laeckens	—————	105
Spaensche Deeckens	—————	7960
tsamen Stucken		————— 18971

LAECKEN-HALLE.

Gouverneurs.

Heynrick Gerritsz.

Ian de Prins.

Ian le Pla.

Deecken.

Ian de Vyby.

Werkmeesters.

Jacob Pierot.

Z z z z z

Dyo-

Dionijs Spierou.
Gillis Willems zoon.

Provisenaers.

Pieter Lambert.
Ian Coffon.

Baillij.

Rogier Polleth.

Knape.

Ian Stoffelsz. vander Becke.

Prenter.

Anthonis Uytermeer.
Ian Verschoor Provisenaer.

Tarra-Meesters.

Ian Adam.
Adriaen le Pla.
Isaack Renner.

Wanden 12. December 1639.
cotten zelven daghe 1640.
zijn alhier ter Halle ende ter
Kauwer perse gebracht.

Fijne Laeckenen	————	10253
Stametten	————	545
Carfayen	————	7
	————	————
tsamen	————	10805

BONMEESTEREN.

DE Stadt Lepden/ soo wel de oude als de nieuwe Stadt/
binnen de muizen ende wallen begrepen zijnde / is namem
verdeelt in dzyentwintich Quartieren/ de welke ghenaemt
werden Bonnen/ die weder niet onderscheyden namen ende
Tepckenen/ genoemt ende getepckent werden: ghelyck ick hier hoor
inde beschrijvinge van dien int lange gheseyt ende verhaelt hebbe.

Goet beel
Bonmeesteren in p.
der Bon ge-
stelt werdt.

Over pder Bon werden by die bande Gerechte gestelt vier Bon-
meesteren/ die van ouden tijden Hoemans genaemt waeren/ ende niet
meer als twee in getale. Dat te dier tijden haer ampt ende Offitie
gewees is: dat wert gesien by een geheele oude Keure banden Jaere
1445. wesende van desen Inhoud:

Ende
Keure band
Jaer 1445.
begrijpende
de last van
de Bon-
meesters.

Item so selmen kies en elck Bon van der Stede, soo 't Ge-
recht ordineren sel, elck 'sjaers twee man, die elck in hoere beur-
te bewaren sel, alle gebreck van straten, Platen, Ledderen, Brant-
haecken, Oven, Eelken, Bijten ende wateren doen reyn te hou-
den, ende so wie in desen punten voorz. niet en deden, zoe hem
die twee voorz. diemen daer toe neemt, bevalen soude verbeu-
ren xij. stuyvers, ende die Poortmeesters, soud en voor den on-
willigen des zy niet maecken noch houden en wouden, doen
maecken

maccken ende houden, op des genen cost die onwillich waer: ende voor enen penning die sy uytleyden, twee weder in te nemen, of vier Scatte pande daer voor totter Stede behouf.

Met dese oude Keure accordeert ende comt genouchsaem ober een/ metten last/ die sy heden ten dage noch zyn hebbende/ principalicken daer inne bestaende/ dat sy goede oplicht hebben op te gemeene Brandgereetschap vande Bonnen: datse wel bewaert ende behooylick onderhouden werden: dat sy in tijt van brandt de selve niet ordere upleveren/ ende den Wynt geuytet wesen/ sozge te dragen datse weder omme op haeren plaetsen ghebrachte mogen werden: Haeren last is mede dooz haere Bonnen al te niet te gaen inspecteren ende te sien of alle Backovens/ Gesten/ Cachtels/ Schooykeenen ende Haertsteden ofte andere vper-plaetsen/ wel ende behooylick ghemaeckt ende gestelt zyn/ consojn de Keuren ende Ordonnantien/ daer van ghemaeckt zynde/ datmen de selve sonder perjckel van Brandt/ mach ghebruyckens: ende daer inne eenich gebreec hindende/ de goede luyden te belasten/ selve terstont te laten doen/ ende daer naer te sien of sy sulcx gedaen hebben.

Accordeert de mette Keure vant Jaer 1583.

Winnen eenige Jaeren herwaerts is by die vanden Gherechte/ tot naerder oplichte vanden Brandt/ ende haestige hulpe van dien/ gheordonneert dat in pder Wou ghestelt souden werden vier Emmerbewaerders, wiens last is in goede bewarunge reparatie te houden alle de Brandt-emmers/ vande particuliere Burgeren/ omme in tijt van noot de selve terstont by de handt te hebben. Doch blijft eben wel de hoochste oplichte vande selve Emmeren onder de Wou-meester/ die de selve moeten doen repareren ofte des noot zynde vernieuwen.

Emmers bewaerders in pder Wou waer haeren last is.

De Wou-meesteren moeten inden Winter 300 wanneer de Westgraste/ vast toe geprosen zyn/ ende dat by die vanden Gherechte geordonneert werdt/ datmen tot verseeckerheyt vande Stad/ ende de Ingesetenen van dien/ die zal doen oplyten ordere stellen dat sulcx wel ende behooylick gedaen wert/ ende die den arbeyt gedaen heeft naer behoogen beloont werden/ ende daer van volgende de 49. Burgerliche Keure vanden Jaere 1582. Keerckeninge doen/ aen handen van Schepen-meesteren inder tijt/ alsoe wel de Keure sept die te zullen doen aende Rojeermeesteren deser Stede.

Zyn gehouwen in tijt van Wout vantom de Stede te doen optien.

GILDEN ENDE NEERINGEN.

Binnen de Stadt Lepden/ gelijck inde andere Pollantische Steden/ zyn veel ende versceyden Ambachten neeringhen ende handteeringen: de welcke volghende de Octropen ende Ordonnantien by die vande Gherechte van tijt tot tijt verleent ende gemaect/

maecht/ geoeffent ende gedaen werden/ by personen daer toe geadmitteert/ ende toegelaeten zijnde onder sekerre Condittien. Dese hanteringgen/ zyn over lange Jaeren ende noch hebden ten dage genaemt Gilden, ende die daer onder behooren Gilde-Broeders.

Gilden te
maechen ee
gheheel out
gebruyck.

Dat dit een gheheel out gebruyck is/ dat wert ghesien upt een Privilegie/ de Stadt Leyden gegeven inden Jaere 1312. op Maendage nae Sinte Mathijs dach by Graef Willem Grabe van Holland etc. toe genaemt de Goede/ wel ende banden volgenden inhoudt:

Wy Willem Grave van Henegouwe, van Hollandt &c. Onsen lieven ende getrouwen Man ende Ridder Heer Henrick Burchgrave van Leyden, ende onsen Ghetrouwen, Rechter Schepenen ende Raet van onser Stede van Leyden, Saluyt ende onse Ionste. Wy verstaen dat alrehande Luyden, binnen onse Stede van Leyden voorz. Gilden besitten, dan ons noch onser Stede voorz. noch eet noch baete of en comt, of comen en mach, ende daer oock tRecht van onse Stede mede gehinderd is ende belet. Waerom dat wy u ontbieden, dat ghy elcken Man verbiet, op zijn lijf ende op zijn goet, dat niemant geen Gilden en besite noch en houde, stille of openbair. Ende waer iement, die eenich Gilde hier boven besate, datmen met Schepenen betuyghen ofte beprooven conde. Die willen wy datmens zonder genade doe ontgelden inder manieren voorz. ende des niemant en verdrage. In oirconde desen Brieve besegelt met onsen Segel. Gegheven inden Haghe, des Mauendachs na Sinte Mathijs dach int Jaer ons Heeren 1312.

Wat per-
soonen
Poorters-
neeringhe
mogen
doen.

By welck Privilegie gesien werdt/ dat niemant onder eenige Gilden moechen zyn/ ofte de selve hanteringge ende Peeringe doen/ ten zij de selve Burger ofte poorter deser Stede was. Daer mede genouchsaem over een comt de vdiij. Burgerlicke heure vanden Jaere 1482. Ulypende van wooyde te wooyde als volcht:

Welcke
handien.

Die geen gebooren, ofte inder manieren voorz. aenghenomen Poorter is, en zal alhier geen Poorters neeringhe of hanteringhe mogen doen: op de boete van twee guldens telcken hy daer inne bevonden werde: ten waer zy van sodanighe Steden waeren, daer Poorters ofte Inwoonders van Leyden, vryelicken mochten werken, zonder tpoortrecht gehouden te zyn, te winnen ofte eenighe ongelden te geven.

De Gilden de welke binnen de Stad Leyden/ by sekerre Octroyen/
Gilde-

Gilde-bijden ofte Ordonnantien / toegelaten zijn / zijn dese navolgende:

1. CVYPERS, wiens Gilde geregeert ende ghestiert wert/ by een Deecken ende twee Hoofsmans.

namer
van alle de
Gilden.

2. CHYRVRGHIJNS, by een Deecken ende twee Housmeesters.

3. LAECKENBEREYDERS, by een Deecken ende vier Hoofsmans.

4. LINNEWEVERS, een Deecken dyle Hoofsmans.

5. SCHRIINWERCKERS, een Deecken twee Hoofsmans.

6. GROFSMITS, SLOTEMAECKERS, COOPERSLAGERS ende SWAERTVEGERS, zijn esamen onder een Gilde ende hebben mer gebeurten upt elck ambacht een Deecken/ ende geduyrich upt de selve een Hoofsmans ende sulcx vier.

7. SNYDERS ofte CLEERMAECKERS, een Deecken twee Hoofsmans ende twee Housvrouwen.

8. STOELDRABYERS, een Deecken/ twee Hoofsmans.

9. GLAESMAECKERS, Deecken/ twee Hoofsmans.

10. MANDEMAECKERS ende BSEMMAECKERS, onder een Gilde/ mer gebeurten een Deecken/ twee Hoofsmans.

11. TIMMERLVYDEN ende METSELAERS, zijn mede onder een Gilde/ en upt elck met gebeurten een Deecken/ ende ordinaris upt elck twee Hoofsmans.

12. HOVTSAGERS, Deecken/ twee Hoofsmans.

13. BOOMGAERTLVYDEN, ende die met Boomvruchten ommegeen/ Deecken/ twee Hoofsmans.

14. SCHIPPERS van GROOTE VEER, op Haerlem/ Amsterdam ende Middelburch/ etc. een Deecken vier Hoofsmans.

15. SCHIPPERS vaerende met CAGERSCHVYTEN, op Vaerlem ende Amsterdam/ een Deecken/ twee Hoofsmans.

16. SCHIPPERS, vaerende op Delft, Rotterdam/ den Hage/

Hage / der Goude / ende op Utrecht zijn tsamen onder een Gilde / ende hebben een Deecken ende twee Hoofsmans.

17. WARMOESLYDEN, een Deecken / twee Hoofsmans.

18. GOVT ende SILVERSMEDEN, een Deecken / (die afgaende Keurmeester is) die met haer beyden noch een tweede Keur-meester verkiezen.

19. APOTEECKERS, CRUYDENIERS, ende VETTEWARIERS, zijn onder een Gilde / ende upt pder met Beurten een Deecken / met drie Hoofsmans.

20. BACKERS, een Deecken / drie Hoofsmans.

21. SCHOEN-MAECKERS, een Deecken / twee Hoofsmans.

22. SYDEN-LAECKENCOOPERS, een Deecken / twee Hoofsmans.

23. VLEYSHOEVERS, &c. een Deecken / drie Hoofsmans.

Gilde-
Broeders
moeten
Jaetlic
een eken-
niss ge-
deuen.

Alle de Gemeene Gilde Broeders vande voorszeyden Gilden / elck in den zynen / zijn alle Jaeren gehouden / ten behouwe vant Gilde tot een eerker tenisse een cleynen penningh te gheuen / twelck ghenoecht werde Oorconds-Penningh. Ende werdt by haere Deeckens ende Hoofsmans inne ghehaelt / vergadert ende in Reckeninge die zy moeten doen / aende Schepenen-meederen inder tijdt / beneffens eenighe andere inuecomens vande selve Gilden / verantwoorden.

Deecken
ende Hoof-
mans van
de Gilde
wanneer
getozen.

De verkiefinge vande selve Deeckens ende Hoofsmans / wert alle Jaeren / tegen het aencomen van het nieuwe Jaer / gedaen by de Heeren vanden Gerechte / upt een Dobbet geral van genomineerde Perso- nen / gedaen upt de respectibe Gilde / de welke opten eersten ende twee den Januarij aen handen vanc Burgermeesteren den ghelwoon- niken edt moeten doen : ende daer mede in haere Diensten moghen treden.

HEEREN VANDE PARTICVLIERE GEBVYRTEN.

De Stadt Leyden / en is niet alleen verdeelt als te boozen ghesepi is / in drie endwintich Bonnen ofte Quartieren. Maer alle de selve zijn wederomme gesmaldeelt / aen veele ende verscheyden Gebuyten / die pder met een bysonderen naem / ofte toenaem

toenaem werden genaemt ende onderscheyden/ gelijc hier vooz in myne Beschrybinghe van Leyden ghesien is.

Ober welke Gebuyrten/ een uyt de ghequalificeersten bande Gebuyzen/ by die bande Gerechte/ uyt de nominatie van drie Persoonen/ by de ghemene Gebuyzen gedaen/ verkiezen ende stellen/ een Heer/ de welke beneffens zijnen Raede ende de Thesoziers (die alleen by de gemene gebuyzen vercoozen werden) de opsichte ende regeringhe vande Gebuyzte hebben/ volgende seckere wetten ende Ordonnantien/ by de voornoemde Heeren bande Gerechte gemaecht: op dat de Gebuyzen metten anderen/ in alle vrede ende eenicheydt tsamen mogen woonen/ ende alle twist ofte oneenticheydt verhoedet/ ofte gheballen wesende/ ne-dergelept moghen werden.

Maer naer dien dat het eerste Artijckel bande ghegenerale Gebuyzt Ordonnantie/ pertinentliche is sprekkende/ wat het ampt ende Offitie is vanden voornoemden Heer/ zo zullen wy selve hier inne bougen:

By wie dan den Heer bande Gebuyzen gesiet wert.

Maer inne het Ampt bande Heeren bande Gebuyzen is bestaens de.

Ten eersten, op dat alle Gebuyrten in goeder eendracht, onder de ghehoorzaamheyt van die vande Gerechte deser Stede, als haer wettighe overheyt, mogen werden onderhouden en beleet, zal in elcke Gebuyrte zijn een Heer, staende ter nominatie vande Gebuyren aldaer huyshoudende, ofte tmeerendeel van henlyuden, tot drie in getale toe: uyt de welke die vande Gerechte, ofte uyt zodanighe andere, als zy daer toe bequaemt zullen vinden, eenen zullen verkiezen ofte stellen: wiens ampt is Bouck ofte Register te houden van alle Persoonen onder zijn ghebuyrte woonende. Toe te sien dat die in goeder vreden, ende Borgenlicke eenicheydt, metten anderen leven ende verkeerren, ende dat alle argernissen gemijnt ende tijdelijck verhoet werden. Vorder toe te sien dat niemant van Armoede, ofte door 't derven van behoorlick onderhourt, en come te vergaen, maer te helpen verforgen, dat zijn ondersaeten, tijdelicken door de Aelmoesniers, van hun nootwendigheden mogen werden voorsien ende ghehantreyckt. ende zal 'tampt der voorsz. Heeren vande Gebuyrten, geduyrich zijn tot haer luyder leven, onbequaemheyt ofte vertrecken, &c.

Beroerende den last bande Thesoziers bande Gebuyzen/ wat zy moeten en behooren te doen: dat werdt begrepen in het tweede artijckel bande selve Ordonnantie/ wesende vanden volgenden inhoud:

Last bande Thesoziers bande Gebuyzen.

In elcke Gebuyrte zullen oock wesen twee Thesoziers, wiens Ampt wesen zal, d'ouste, alle Boeten ende andere penningen, de
 A a a a gebuyren

ghebuyten int ghemeen toecomende, inne te maenen, t'outfangen, ende te bewaren: ende de jongste daer van Bouck ofte Register te houden: Ende ghesamentlicken, voor de gemeene Gebuyren, den eersten dach van haere vergaderinge ofte by een comste te Reecken: Ende de voorschreven penninghen, te verstrecken, daert hem by den Heer, mitgaders, by de geene die hy tot zijnen Raede verkiefen zal, sal werden belast, &c.

Hoe lange haeren Dienst ghebuyt. Den Dienst van dit Thesozierschap/ gheduyt totte by een comste vande gemeene Gebuyren omme gesamentlicken/ naer ouder ende godde gewoonten/ een hylighe maectijt voor eenige dagen te houden: Ten welken tijden des outsten af gaet/ ende den Jongsten in zijne plaetse comt/ ende in zijne plaets wederomme een ander gestelt werdt.

Bekant vande geringe van Leyden. Tot hier toe alle de Staten/ Collegien/ Offitien ende Diensten/ daer dooz dat de Stadt Leyden/ ende de Inwoonders van dien/ in het Politijc ofte Burgerlijck geregeert ende ghestiert werden: wijt en hzeedt verhaelt ende beschreven hebben: naer onse beste kennisse wetenschap ende vermogen/ doben het welke niemant verbonden is. Soo versoucke ick aen mijne waerde/ mede Burgeren/ ende andere begerige lesers/ desen mijnen arheyt ten goede/ ende tot haer vermaeck te willen aennemen: ende my onschulbigen of ick hier ofte daer eenigen mislach mocht begaen hebben. Gedenckende dat ick een Mensch 3p/ die kan doolen ende raffen.

De Drie-Eene/ Barmhertighe ende Goedertieren God/ wil de Stad Leyden/ ende de Ingesetenen vanden nemen in zjn alderheyligste Schut ende Scherm/ haer verlenende/ tgeene hem eerlick ende de Ingesetenen zalich zal wesen: Amen.

Eynde van het derde ende laetste Deel
vande Beschrijvinghe der
Stadt Leyden.

R E G I S T E R

Dienende totte Beschrijvinge der
Stadt Leyden.

A.

A Bris-Poel, waer ghelegghen/ van wie
gebout ende ghepuyck 5. Behoozt
teghenwoordich Mr. Isaac van
Bronckhoven, Ibidem.

Alckemade, een geheel oude Edele Hoffte-
de geweest sijnde waer die gelegen heeft. 7

Abdyc, van Rijnburck/ by wie ende wan-
neer gesicht 11. wat Graven ende Gra-
binnen van Holland/ daer begraven sijn/
11 ende 12. Item 122.

Alphen, een Schoon Dorp/ van wie ende
wanneer selve dien naem becomen heeft/
22. Dijk van Alphen tot Leyden/ wan-
neer gemaect 561.

Agneten Clooster, waer het selve ghe-
sien heeft 119.

Aechten Convent, heeft buyten Leyden
gelegghen 121.

Annen Hofgen, op te Hooftgrafe/ van wie/
ende wanneer het gesondeert is 148. 149.

Academie, ofte Hoge Schule/ by wie ende
wanneer die oppgerecht ende ghesticht
is 181. Wydomme ende Wybsegien van
de selve 182. Eed vande Rechters 183.
Wlaerse ende gelegentheyt van dien 183.
ende vande Leesplaetsen 184. 185. In den
Jaere 1616. verhandt/ ende weder oyge-
bout 189. Met wat aensienlichheit en-
de Statie die inden Jaere/ 1575. begonst
ende innegelept is/ 190. tot 195. Duple-
sche Rijnmen op te inlepinge ghemaeckt/
196. 197. ende 198. Wat mit ende booz-
deel die aende Ingeserenen deser Landen
te wege ghebract heeft/ 201.

Anarhonic, plaats vande Academie/ waer
ende wanneer ghebout / 208. 209. Bes-
cheydinge van de selve/ 209. Wat daer-
inne te sien is/ 209. Op wat tijden geana-
thomiseert werde/ ende by wat Professoo-
ren/ 210.

Anthonij Corvini, Historische bescheyvin-
ge vant Seligh van Munster/ ende straf-
se van Jan Beuckelz. met eenigge van

sijne Hoosden van 326 tot 332.

Adriaen van Valckenburch, Professor inde
Chirurgie/ ende vermaert Anathomicus/
tot Leyden gebozen/ 349 tot 352.

Aartgen Claes, konstlich Schilder tot Ley-
den gebozen/ 364. Wert van Frans Flo-
ris besocht/ 365. Hoe ende wanneer hy
overleden is/ 367.

Ada, Grabtine van Holland/ trout teghen
wille vande Staten den Grave van Loon
384. Merct inden Burch tot Leyden ge-
bangen/ 387.

Alckmaer, by den Hartoge van Sassen ge-
straf/ ober tCaesendootspel 433.

Arcke van Delf, hoe die ghemaeckt was/
513.

Artillerie-maefters, waerinne haven dienst
is bestaende/ 696. Nammen vande selve
sedert 1580. tot 1641. tot/ Ibidem.

B.

Bouckhorst, een Edele Hoffte/ waer
gelegen/ 7.

Boshuyfen, eertijts dicht by Leyden ghele-
gghen/ 8.

Brittenburch, of 'tHuys te Britten, bescre-
ven/ 15.

Burchgraven, wanneer zy gesach ober Ley-
den becomen hebben/ 27. Waerinne sel-
ve heeft bestaen 28. 86. Accordeeren met
Leyden/ op verscheyden Condicien/ die
den Grave van Hollandt appheert/ 86.
87. Wanneer zy haer ghebiedt verhooren
hebben/ ende dooz wie/ 87. 399.

Burch van Leyden, by wie ende wanneer
gebout/ 82. 83. Groote ende ghedaente
van dien 84. Waer toe die gesicht is/ 85.
By wie die van outs ghepuyck is/ 85.

Blauwen-steen, wat ghepuyck ende recht/
die van ouden tijden gehad heeft/ 33. op
wat wijse de Bolders van Leyden/ opten
selven ontpaert werden/ 34. 35.

Bonmeesters, wat haeren last is/ 64.

Barbaren Clooster, van Vrouwen/ waes
selve gewoest is/ 116.

R E G I S T E R.

Barberer-Gasthuys, waer tselbe van ouer
gestaen heeft/ 135.
 Beranien ofte Emaus, waer gelegen/ by wie
 ende waanneer tselbe gesicht is/ 150.
 Barbaren Hofgen, waer gelegen/ by wie/
 ende waanneer gesicht/ 153.
 Bethlehem, By wie/ waer ende waanneer
 tselbe gefondeert est gesicht is/ 154, 155.
 Brouckhovens Hof, geleghen naest Spon/
 by hem doen bouwen int Jaer 1640. 156.
 Bacyhalle, waer die geleghen is/ 174. Na-
 men ende Diensten vande Officiers van
 de Halle/ 175.
 Bybliotheque, bande Uniersiteit/ wan-
 neer/ waer ende waerom by de Curatozen
 opgerecht/ 211. Is besien met een groote
 menichte van Boecken/ 212. van Scha-
 liker met hets rare ende costelicke Bou-
 ken vermeerder/ 212, 214. Verhaal van
 de Bouck Cassen/ ende de verdelinge van
 dien/ 213.
 Brouckhuysen, neemt mette verbeuen
 Houersche/ de Stadt Leyden int/ anno
 1481. 415. Dertrecke weder upt Lep-
 den/ 422.
 Beverwijck 1491. ingenomen/ ende gespo-
 keert/ 429.
 Baldeus, Belegerd de Stadt Leyden anno
 1573. ontrekt 22. wecken/ 447. comt
 den 26. Mey 1574. weder oanne booz
 Leyden/ 449. nenslach op Welfden 10.
 Julij 1574. 480. Schijft aen Leyden/
 482. Zyn ander schijffen banden 4. Sep-
 tember/ 497. 498. Item banden 8. Dico/
 met een Paspoort/ 501. 502. Wellust
 Leyden te bestaemen by wie dat zuler ver-
 hindert werde/ 504. Duerce upt Soeter-
 woude/ 531. Zijne macht booz Leyden/
 539. Zijne woorden als by Leyden moest
 verlaten/ 541. Hoe veel van zijn Volck
 booz Leyden zijn gebleuen/ 542. Comt by
 zijn Walck in ongenade/ 543.
 Boschhuysen, Schantsse by de Lepische Bur-
 gers ingenomen/ 479.
 Brieven van Pardon, aen Leyden gheson-
 den/ 484.
 Beelde stormen, binnen Leyden/ waanneer
 gesicht/ 554. De tweede reyse/ 565.
 Burgermeesters, Dienst ontreut wat tijdt
 die begonst is/ 32. 608. Zijn van outs
 Raedtsmannen genoemt/ 609. Volgende
 wat Privilegien die vercooren werden/ by

lotte ende waanneer/ 610. 611. Wat Ged
 die moeten doen/ 611. Moggen haeren
 Dienst niet weggeren/ 611. ende 612.
 anno 1504. by Philips van Bourgondien
 op twee gebachte/ ende waeromins/ 612.
 Waer inne haeren Dienst bestaet/ 613.
 Zijn ambachts-Heeren van Lepberdoy/
 Soeterwoude ende Oestgeest/ 614. Zijn
 mede Curateurs bande Academie/ 615.
 Zijn mede Rechters bande Uniersiteit/
 616. Naemten banden Jaere 1442. tot
 1640. toe/ 617. 618. Hebben van ouden
 tijden de Boden alleen vercooren/ 638.
 anno 1445. Zijn zelsa Trefoziers ghe-
 weest/ 661.
 Bonmeesters, waer inne haeren Dienst is
 bestaende/ 732.

C.

Roonescyn, waer gelegen/ ende by wie
 betwoont/ 7.
 Catwijcken, twe ghecle oude Deypen/ 13.
 Choor van St. Pieters Kercke/ waanneer
 die gebout is/ 31.
 Coning Willem, ende zijn Soon Floys/
 tot Leyden gebozen/ 32.
 Commanduyren, in St. Pieters Kercke/
 waanneer dar ghesiet/ ende by wie/ 97.
 Zijn upre oopen van de Duptschen Gyp-
 se/ 98. Namen bande selde/ rotten Jaere
 1640. 101. 102. 103.
 Caonijcken, ten Hogelande/ waer in haer-
 en Dienst bestont/ 112. Zijn tweeder-
 lep/ 113.
 Cecilien-Klooster, waer tselbe ghesaen
 heest/ ende by wat Dufferkens betwoont
 119.
 Catharijnen Konvent, waer tselbe ghesaen
 heest/ 120.
 Celle-broeders, waer die certijns gewoone
 hebben/ 120.
 Catharijnen Gasthuys, waer gelegen/ ende
 ontreut wat tijdt gebout/ 125. Privilegie
 van Albert van Beveren vant Jaer
 1401. 127. Haerder beschijbbinghe band
 Gasthuys/ 128. Dochhuys/ Ibid. Wep-
 aert/ 129. De Kercke waanneer die ver-
 groot is/ 129. Volghups ende Weshuys/
 130. Regeringe van Gasthuys/ 131.
 Catharijua Maerens Hofgen, waer tselbe
 gelegen is/ waanneer aenden Gyps-armen
 gegeden/ 157.
 Clau-

R E G I S T E R.

- Claudius Salmasius, Cieraer bande Onbesitert/ 188.
- Collegium Theologic, op wie/ wanneer/ ende waer het ongerecht is/ 218, 219. In wat Jaer/ met wat solemniteyten/ ende by wat personen tselve geïnnaugureert is van 219. tot 235. Oratie van Jan van Hout/ gedaen op'te Inneboeringhe/ 223. etc. acce bande Stichtinge van het Collegie/ 231. Van wie ende hoe veel Burgsalen aldaer onderhouden werden/ 235. Namen bande Regenten vant Collegium/ 237. 238.
- Cruyce Markt, ofte Leptfchen Ommegang/ op wat tijt die gehouden wordt/ ende hoe lange die duurt/ 266.
- Cornelius Petri Leydensis, een geleert medicus/ 339.
- Cornelius Verheyden, Vermaert medicijn/ tot Leptden geboren/ 340.
- Cornelius Swanenburch, Professoz in de Rechten/ tot Leptden gebooren ende ghestorven/ 347.
- Cornelis Engelbrechts, Vermaert Schilder anno 1468. tot Leptden geboren/ 353.
- Cornelis Kornelisz, Kunst, out Schilder tot Leptden geboren/ 354.
- Caessenbrootspel, wat dat hoog een beroerte int Jaer 1491. ontstaan zijnde geweest is/ by wie ende waer begonnen/ ende hoe tselve gheepublicht is/ van 426. tot 442. tot.
- Carreville ende Guileresse, Fransche Capitaynen berdyencken/ 512.
- Cret Orangeoys, comen in Soetermeer/ mette Riecke van Oelft/ 513.
- Curateurs vande Vniversiteyt, waer in haer Ampt bestaert/ 615.
- Capiteynen, bande Schutterye waren vant ouden tijden/ gehouden de Banier te hollen/ 685. Waer inne haer Offitie bestaert/ 688. Hoe die ghewapent moesten sijn Ibidem. Namen bande selve/ sedert den Jaere 1580. tot 1641. tot/ 689. tot 695.
- Comissarisen vande Echtsaecken, wat haeren last is/ 722. Namen bande selve sedert Jaer 1600. tot 1641/ 723.
- D.
- D**oes den Ridderlike Hoffsche waer gelegen/ 4.
- Duyvenvoorde, een oude Ridderlike Hoffsche/ gelegen in Vooyfchoten/ 6.
- Dordrecht, wanneer gheboort/ ende van wie/ 24.
- Duytsche Heeren, Wyden ende begint/ 98. 99. Bevesticht int Jaer/ 1191. 100.
- Doelens, tot ghuypck bande Schutterye/ waer gelegen/ ende wat daer in te zien is/ 169. Groote van oten/ 170. Graven van Holland inde glazen bande vooyften Doelen/ 170.
- Duytsche Lessen, in de Mathematische Consten/ by wat Besoonten die eerst gedaen sijn/ ende nu gedaen werden/ 188.
- Draperye, bande oude Leptfche Laechen/ by wie ende wanneer die begont is/ ende booygang banden/ 243. Bescheppen oude Keuren ende Bydonnantien/ diemende rotte bevoordinge banden/ 244. 246. 247. 248. 249. 250. 251. By wat Diensten ende Offitien die onderhouden werden/ mitgabens de namen van dien/ 251. 252. Om wat redenen die selve tot niet gecomen is/ 253. 254.
- David Bailij, Constich Schilder/ tot Leptden gebooren/ 371.
- Dirck, Grabe van Holland/ Wader van N. da/ hoe ende waer begraven/ 385.
- Dirck, Bisschop van Brecht/ neemt Rijnlandt in tot Leptden toe/ 389.
- Dijcken dooygsteecken/ om Leptden te ontfetten/ 481.
- Duyven, dragen Byeben aen Leptden/ inde Belegtinge/ 523.
- E.
- E**Ndegeest, een Soete Hoffsche/ haere plaats ende gelegenthyt/ 6.
- Engelendael, een Clooster van Regulier Monicken/ bytten Leptden/ 123.
- Elylabets-Gasthuys, waer gelegen/ wanneer ende by wien tselve gesticht is/ 132. 133.
- Emerentia Benning, Wout hier bytten in Bron/ 146.
- Engelbertus Leydensis, een sacce Ghelert Man/ 336.
- Edam, bande Hartoge van Sassen gestraft om het Caessenbrootspel/ 438.
- Eerste Predicatie, waer in wannert tot Leptden gedaen/ 554. 555.

R E G I S T E R.

F.

- Falide Bagijnhof, waer ghelegghen ende de grootte daerom/ 117. Op wie selve ban vanden tijden behoort werde/ Ibidem.
- Fusleyo Halle, waer die ghelegghen is/ wat daer getwandeert werde/ Officiers ban/ de selve Halle/ 176.
- Fransehe Collegium Theologiae, Dooz wie/ tot wat eynde/ waer ende wanneer selve gesticht ende opgericht is/ 238. Op wat tijde ende op wie het selve innegheboert is/ 240. Op wie selve gheregeert ende gestiert is/ 241.
- Floris de V. Grabt van hollandt/ tot Leyden geboren/ 298. Is onder Doochdie geduppente sijn minder Jaricheydt/ 299. Besoepocht de Wyfen om sijn Daders doot te wyssecten/ 302. Overwinnt de selve/ 303. Waer verscheyden Castelen bouwen/ ende verwoest Veronen/ 305. Wint Staberen/ 306. Wardt bande Sielanders tegen gesien/ 306. Verzoecht met te Julantsche Heeren/ 307. Maecht ad. Hoeren Ridders/ 308. Het Liedeken op sijn doot gemast is salutus/ 309. waerachtighe Deductie vande gheleentheydt vanden Grabe ende Gerrit van Velsen met den sijnen/ 309. tot 312. tot. Wordt van eenige Edeelen gebanghen/ ende van Gerrit van Velsen dooftercken/ 314. sijn Wifsboutue ende kinderen/ 315.
- Frans Backer, Cloeckhertich Burger/ 486.

G.

- Gebuyten, der Stadt Leyden/ hoe veel/ waer gelegen/ de namen der selver ban 65. tot 72.
- Grauwe Sulleren Convent waert selve gesien heeft/ is een oue Clooster geweest/ 119.
- Goede-moeders, ofte Diaconessen/ wat haer last is/ 140.
- Gemene-Lantshuys, van Rijlant waer/ wanneer ende hoe gebout/ 167.
- Groote Schoole, waer ende wanneer die getimmerd/ ende hoe die aen Classen verdeelt is/ 215. 216. Op wat Retroyen de Schole bedient is/ sedert 1574. tot het Jaer 1641. tot/ 217. namen vande opfienbers vande selve/ 724.

- Gerrit van Velsen, met den sijnen slaen op tegen Graef Floyis/ ende de vedene waeromme/ 313. Besluyten den Grabe te bangen ende naer Engeland te seynnen/ Ibid. Doofterckt den Grabe moorddadelick/ 314. Vessels doot aen haer ende haer Geslacht ten hoogsten ghespoocken/ 315. 316.
- Gerardus Tuangius, tot Leyden ghebozen/ 1565. Waer ende wanneer overleden/ 342. sijn Epitaphium/ 343.
- Gulielmus Coddreus, Professor inde Hebrueussche Tale/ tot Leyden geboren ende geslagen/ 346.
- Gerrit Dou, vermaect Schilder/ tot Leyden ghebozen/ 377.
- Grave van Loon, getrouwt met Ada, soect Hollandt te dwinghen om sijn wijf tot Gravinne te bekennen/ 187. Daer toe hy by veele Edeelen geholpen werdt/ Ibid. Ducht noot Graef Willelm/ 392. Deet van sijn Soldaaten werden bande Leptsehe ende Rijlantsehe wijven doot geslagen/ Ibidem.
- Graef Lodewijc van Nassau, opte Noochekerheede geslagen/ 448.
- Glippers, wat Personen dat geweest sijn/ 456. Schijuen aen de belegerde Stadt Leyden den 18. Junij/ 468. weder den 5. September/ 1574. 500.
- Gerrit van Hoochstraten, schijft aende belegerde Stadt Leyden/ 458. Ende aen Gerrit de Maer/ 459.
- Groenenwech, in genomen/ 510.
- God, alleen ontfetter van Leyde/ 532. Dijft het water te ruggen/ Leyden ontfet sijnde/ 542.
- Gijsbert Schaeck, in Lammen schantsen/ ende wat hy daer gebonden heeft/ 536.
- Grave van Charoloys, brenghet anno 1455. Eenighe ghebannen Delinquanten binnen Leyden/ teghen wille vande Burgermeesteren/ 624.
- Gerechte van Leyden heeft van outs alleen by Schone ende Scheypenen besaen/ ende 1434. Burgemeesters hy ghecomen/ 635. Op wat Personen dit ampt bedient mach werden/ 635. Heeft macht omme alle andere Diensten te moggen stellen/ 636. Tiedt wanneer sulcx gheschiet/ 637. Namen van meest alle de Diensten/ Ibid. Ademelt het Dedeemacken waer/ 638.

Wac

R E G I S T E R.

Wat aldaer verhandelt werd/ 639. waer inne den laft banden Gerechte befaet/ 640. Haere cledinghe bande Cabbaert waerte Letteren is een heel out gebuyck/ 641.
 Griffier , wanneer eerst gefelt/ ende waer omme/ 673. Wat zynen laft is/ Ibidem.
 By wat Perfoonen waergenomen/ 674.
 Galkhuys Vaders, By wie die gecozen werden/ ende wat dat haren laft is/ 702. Namen bande Galkhuys-meesters van S. t. Catharijnen / van den Jaere 1570. tot 1641. toe/ 703. tot 707. Ende van S. t. Elifabets mette Leprosen / sedert 1552. tot 1641. toe/ 707. tot 710.
 Gouverneurs vande Hallen, wat dat haeren laft is/ 726. 727. Namen bande selve int Jaer 1640. 729.
 Gilden , binnen Leiden van ouden Tyden gheweest/ 734. Hoe heel Gilden/ ende de namen vanden/ 735. 736.

H.

HOrrea, of strekomeynse Koornhuysen, waer van outs gelegen/ 21. ende 22.
 Haerlem, van wie en wanneer gebout/ 24.
 Heemraeden , by wie ende wanneer die ingefelt sijn/ 44.
 Haerstedden , over Hollandt inden Jaere 1515. 53.
 Huyffiten-huys , waer tselve geleghen is/ ende wat aldaer verhandelt werd/ 138. 139.
 Hof, vande Onberispept/ wanneer ende tot wat epnde die gemaect is/ van wie eerst beplant ende geregeert/ 202. 203. Grootte ende Derbelinge/ 204. Gaeleberpen in den Hof/ 205. Wetten omme die wel te gebuycken/ 205. 206. Wanneer ende by wie de Demonstracien inden Hof geseheden/ 207. Adolph Doffius Regent/ 207.
 Hollandts heden, met Graef Jan zoon van Graef Floys verbinden haer teghen de Dienden van Gerrit van Delsen ende zyne Complicen/ 316. 317.
 Hugo van Voorn, Wyffiaert van Seelant/ afgeset/ 391.
 Houfche ende Cabbelaufche onnigheden/ wanneer die begouft ende ontfiaen is/ 393. Maecten anno 1445. binnen Leiden/ groot ruuoet/ vedenen waeromme/

408. 409. Eenighe opjoerders ghestraf/ Ibidem. Weeden by Hartoch Philips bereuenicht/ 410. Maer niet naerghemen/ 411. Breecken anno 1479. het acouyt binnen Leiden gemaect/ 413. De Cabbelaufche verduyden de Houfche upt Leiden/ 414. Wertt by de selve anno 1481. wederom ingenomen/ 416. Ende nemen bersepedde Cabbelaufche hoofden gebangen/ 417.
 Haerlem , By den Hartoge van Sassen gecoyrigeert om de beroerte vant Caesenshoot-spel/ 431.
 Hoot, mede omme de selve saecke gestraft/ 439.
 Huyffiten-meesters ende Diaconen, waer in haeren Cleust befaet/ 714. Namen vant de selve/ sedert 1623. tot 1641. toe/ 716. tot 720.
 Heeren bande Gebuyten/ 736.

I.

IAn van Hout , hoe lange by Secretaris geweest is/ ende wanneer gestoyben/ 24. Synen Lofbang/ opte verlossinghe vant ghesach bande Bureghraden/ 88. Wat sijn gebouen geweest is/ van Leidens begint/ 25. 27. Sijne Dupfche Gracie gedaen inden Jaere 1592. Opte inboeringe van het Collegium Theologie/ 223. tot 235. Sijne Rijnen ende gedichten opte inboeringe vande Octobermarckt/ 1578. 269. Sijn verhael van het Caesenshoot-spel/ 1491. Doorgeballen/ 426. tot 430. toe. Rijnen opte Wyfdragende Duppen/ 525. Lof-sang opte verlossinghe vant Leiden/ 544.
 Jacobs Galkhuys, waer tselve vant ouden tijden gestaen heeft/ 135. Int ontfet vant Leiden het Hyobianthuys/ 537.
 Ierusalem, Waer ghelegghen/ By wie ende wanneer ghesticht/ 142. 143. Wertt by Echre luyden bewoont/ Ibidem. Heeste een Rondt Cappelleken / van outs het Heftige Graf genaemt/ 144.
 Ioolen Poortgen, Wanneer/ ende by wie/ tselve gesticht is/ 147.
 S. t. Ians Hooften, Waer tselve gelegen is/ By wie/ ende wanneer ghesticht/ 147. 148.
 Ian du Laters Hofgen, Waer ghelegghen/ wannere

R E G I S T E R.

wanneer/ ende by wie tselbe ghebout is/
151. 152.

Iosephus Schaliger, een upnemende Geleert Man/ tot Leyden overleden/ 1609. Hoest aende Wiltuoteequis heel rare boeken ghelegateert/ 212. Eerste ende ghetal bande selbe/ 214.

Ian Bencoldsz. tot Leyden ghebozen/ ban wie ende wanneer/ 318. Woort Coning tot Amsterdam bande Mannonisten/ 319. Bidonneert verseerden Officieren/ 320. Hoe hy in sijnen staet dooz het volck verseynt/ 320. Sijnen Tjitel/ 321. Gerechteteert zelfs metten swaerde sijn huysbozen ende een Soldaer/ 322. 323. Werd ghangen/ 324. Ende metter doot ghestrakt/ 325.

Iohannis Gerbrandi, tot Leyden ghebozen/ een geleert Man/ sijnen Dichten ende overlijden/ 337.

Ioannes Franconius, van Leyden/ wanneer geleest/ 338.

Iohannes Gerardi Leydonis, 340.

Iohannes Banchemius, President inden Hoghen Rade/ tot Leyden ghebozen/ 344. Waer ende wanneer dat hy overleden is/ 345.

Ilaac Nicolai, Schilder ende Burgermeester van Leyden/ met sijn Soanen/ 369.

Ian Adriaensz. Schilder/ tot Leyden ghebozen/ 370.

Ioris van Schoten, een goet Schilder/ tot Leyden ghebozen/ 372.

Ian van Goyen, geestich Landschap Schilder/ van Leyden geboortich/ 373.

Ian Lievensz. upnemende Schilder/ tot Leyden gebozen/ 375.

Iohan vander Does, Gouverneur inde Belegeringe van Leyden/ 384. 450. Dicht opte cloekheyt bande Beutmen/ 509.

Ian van Egmont, naet die van Wrecht/ 398.

Ian de Wilde, &c. Schijfse aende Belegerde Stad Leyden/ 456.

Ian de Heuyters, geestick schrijven/ 461. Schrijven aende Heer van Hoortwijck/ 505.

Ian Stantvast, by thof tegens Leydens Privilegien ontslagen/ 666.

K.

K Eubel, van ouden tijden gheweest/ een Edele Hof-stede/ inde selbe is/ 1566. De eerste Wedicatie gedaen/ 8.

Kermerlanders, Rebelieren/ 1208. regghen de Edele van Holland/ 299. Maerken tot Wrecht greote beroerten/ 300. 301. Wsformen Haerlem te bergeeffs/ 301. Hebben anno 1491. wederom gherebelteert/ 426.

Kenemers, namen sijn den ende Woesp in ende verhanden de selbe/ 388. Begeven haer by den Grabe van Loon/ 390. Ontrent Leyden geslagen/ 391. Jnden Jaere 1491. doen binnen Alckmaer groot geweld/ 427. Namen Haerlem in/ 428. Connen dooz Leyden/ ende werden daer te rugge ghebeven/ Ibidem. Hoe hy ober de se beroerte gestraft sijn by den Hartoghe van Sassen/ 432.

Kerckmeesters, wat Personen dat mogen sijn/ 697. Waer inne dat haeren dienst is bestaende/ 697. Dooz wie zy van ouden tijden gehouden waeren te Reekenen/ 698. Ende dooz wie beden ten daghe/ Ibidem. Namen van de Personen/ het selbe ampt bedient hebbende/ sedert den Jaere 1532. totten Jaere 1641. 699. tot 702.

L.

L ockhorst, van ouden tijden Out Teylingen genaemt/ een Ridderlijcke Hof-stede/ waer die is geleghen/ 5.

Lips, een Edele Hof-stede/ waer gelegghen/ ende by wie die beseren werdt/ 5.

Leyderdorp, van wie ende wanneer by Leyden gerocht/ 9.

Leuwenhorst, een Edele Abbye/ waer eerst is gelegghen/ ende by wie ghesticht/ 12. Item, 122.

Loplen, een Convent huypen Leyden/ daer in Reguliers/ ofte Clnckerts in gewoont hebben/ 121.

Leprooshuys, tsamen gheboucht met St. Elisabethen Sackhuys/ sijnen gelenthepd/ 134.

Lucas Iansz. van Wassenae, Legateert inden Jaere 1634. Verscheppen Neme huysen binnen Leyden/ 145.

Lacc.

R E G I S T E R.

Laecken Halle, waer die inden Jaere 1640. ghebout is/ 177. Verbelinge vande selbe/ 178. Namen vande eerste Officiers vande selbe Halle/ 179.

Leytsche, Oude Laeckenen/ in hoe beel sooy ende die bestonden/ 242. 243. Sijn eerste in groore menichte gemaeckt/ 245. ende byten standts in groote waerde ghehouden/ 244. Omme wat redenen die afghenomen en veracht sijn gheworden/ 253. 254.

Lijlle van alle de Waeren/ die opte byf Hallen/ ghebracht ende ghesoort warden/ 259.

Linne Wevers Gilde, 260.

Linten ende Coorden, Keberpe binnen Leyden/ 261.

Leermacken, werden dese tot Leyden ghehouden/ Op wie daer toe gheprivilegieert/ Egt wanneer die sijn/ 265. 267. 268.

Lywaertmarkt, waer ende wanneer die ghehouden werdt/ 266.

Lucas Cornelis. Cock, Vermaert Schilder/ tot Leyden geboren/ 355.

Lucas van Leyden, upnemende Schilder/ van wie ende wanneer tot Leyden geboren/ 357. Verhael van eenige stucken op hem ghemaeckt/ 359. 362. Losdicht tot sijnre eeren op secker Schilderpe ghemaeckt/ 360. Wat sijn upnemenske were geweest is/ 363. Ontrent wat tijt dat hy overleden is/ 364.

Laurens Dublioux, schryft aen Leyden den 28. Junij 1574. 474.

Lecuken, vande Spandt gebanghen/ ende aen sijn Tee opgehangen/ 475.

Louijs Boylor, ende andere rusten haer toe om Leyden te ontfeten/ 493. Comen aende Kantschepdinge/ 507. aende Doetereuseche bygge/ 511. come met sijn Schepen aende Hoopd-aa/ 514. Schryft aenden Heer van Hoopdijck den 22. September/ 1574. 520. Sepnt dooy een Dapde Wrieten aen Leyden ende Daus/ 524. Schryft aenden Prince/ 526. neemt de Doetereuseche Kerckwech in/ 530. come in Meerburch/ 531. neemt Saeterwoude inne/ 532. come met sijnre Schepen binnen Leyden/ 537. Schryft aenden Prince/ 540.

Lannoy, Schryft aen Leyden/ den 5.

September/ 1574. 499.

Lammen Schantse, hoe dat die ghemaeckt was/ 534. vande Spandt declaren/ 535.

Loflichten, opre verlossinghe van Leyden/ by verschepden gemaeckt/ 544. 545. tot 550. toe.

Leyden, waer gelegen pagina 3. Van onden tijden ghenoomt Lugdunum, bekijft van dien/ 19. De ontfste Stadt van Holland/ 23. tselbe betoeren/ 24. Over 300. Jaeren aen vier quarteren verdeelt/ namen bandien/ 29. Int Jaer 1294. dooy het eerste begroot met vier Bonnen/ namen vande selbe/ 42. Van ouden tijden/ is geweest een vande treffelicste Steden van Hollandt/ tselbe betoeren/ 51. 52. 53. Bequaem totte Spaperpe ende Hoghe Schole/ 55. Volghende het Geestelike Rechtsghediende verdeckt aen die Parochien/ 56. Vane ghebiede vande Burchgrabe verlost/ int Jaer 1420. dooy Graef Jan van Bepren/ 87. 399. Jan van Houts Loffang opte selbe verlossinghe/ van 88. tot 90. Is van ouden tijden een Herberge geweest vande Bekeeren/ 335. Van Hartooch Jan van Bepren belegerd/ ende om wat redenen/ 395. 397. Geben hem neghen tweerken belegert sijnde mee accord over/ 398. Werden dooy hem vane gesach der Burchgraben verlost/ ende bevesticht met secker Bibliogie. 405. tselc hy de Gravinne Jacoba/ anno 1430. niet een tselcde geconfirmeert wert/ 405. 406. heeft ontrent het Jaer 1481. onder haer Bozgeren/ 6000. werbare Mannen/ 418. Van Maximiliaen van Oostrijck belegerd sijnde/ verjagen sijn Volck/ 420. Schermutsings rusten de selbe ontrent Haserswoude/ 421. andermaal belegerd/ ende met den Hartooch gheaccordeert/ 421. 422. 423. Vanden Heere van Montfoort, 1485. getracht in te nemen/ maer verjaecht ende gellagen/ 424. Van Baldens inden Jaer 1573. vooz de eerste Keyp belegerd/ 447. ende wederomme verlaeten/ Ibid. Open 26. May 1574. andermaal by hem belegerd/ 449. Dafter besoten/ 464. 478. Wanneer verlaeten/ 537. ende vane Beleghe verlost/ 543. Verlost Wopfor ende ander Officiereu/ 544.

Leydens wapen upt wat reden ghenomen/ 19. Maans Oopspion/ waer van die genomen/

R E G I S T E R.

nomen / ende metter tijdt berandert is. **Eerste** begin / naer tgeboelen van Jan van Hout / 25. 27. **Groote** naer het eerste begrip van dien / 29. **Eerste** berggrootinge / waer ende wanneer gheschied / de oorzaecken van dien / 41. **Tweede** berggrootinge gheschied int Jaer 1355. waer ende hoe veel berggroot / 43. **Derde** berggrootinge ghesballen inden Jaere 1389. Waer ende dooz wiens Octrop die geschiet is / 45. 46. **Hoe** veel **Mergentalen** inghenomen zijn / 47. **Vierde** berggrootinge geschiet / 1611. waer ende hoe veel die bergroot is / 49. **Groote** van **Morgentalen** / gelijk die nu int gheheel is / 50. **Verscheppen** qualiteiten / 54. 55. **Gerat** van **Doorten** / namen van de selve / 55. **Verdelinge** in 23. **Wonen** / namen ende **Lunten** bandien van 60. tot 64. **Verdelinge** in 143. **Schuyzen** / namen ende ghelegentheid van dien van 65. tot 72. **Burgeren** dooz de **Saillijss** **Dierschare** niet **Kreestabel** / 162. **hebben** haer van **ouden** **Tijden** gheeneert met **Disschen** / 241. ende daer naer **honderden** **Jaren** merte **Dyaperpe** van **Laecken** / 241. 242. **Mutineren** inde **belegeringe** / 506. **andermael** / 515. **Komepische** **antwoort** inde **Belegeringhe** / 518. **Vancken** **Godt** **over** haer **ontset** / 538. **Jaermarkten** hoe veel die sijn / ende wanneer die gehouden werden / 265. tot 272. **Ordinaire** **Weeckmarcke** / **Plaets** alwaer alle **Coopmanschappen** ghebept werden / 273. 274. 275. **Disscherpe** in de **Doonwateren** / hoe die genaemt / ende waer die gelegen sijn / 277. **Kaedthups** inden **Jasce** 1481. dooz **ongheluck** ende **brandt** ter **neder** **gewoopen** / 416. **Eerste** **antwoorde** op het **schryven** **banden** **Prince** van **Oranjen** / **banden** 30. **May** 1574. 454. **Tweede** **antwoort** den 1. **Juni** 455. **Antwoort** op **bescheppen** **Dyeben** / 459. **Schryvers** **aenden** **Prince** den 9. **Juni** 467. **banden** 21. **Augusti** 486. **banden** 27. **bito** 488. **Leydens** **Vrybuyters**, **nemen** **bande** **Dyand** **cautige** **Scheypen** / 465. **Mutineren** **dooz** **noot** / 488. **uptgelaten** **Burgers** / **naecht** **ontcleet** **bande** **Dyand** **weder** **inde** **Stadt** **gesonden** / 475. 519. **Papieren** **Gelt** **in** **de** **belegeringhe** **geslaghen** / 476. **Commissie** **bande** **opstenders** **bandien** / 477. **Dyef** **aen** **Waldeng** **banden** 6. **Septemb.** 1674. 500.

ende **waerom** **so** **Dyaport** **van** **hem** **besochten** / 503. **Schryben** **aen** **den** **Prince** **banden** 12. **September** / 1574. 509. **aen** **de** **Staten** / **ende** **Dyaport** **opten** 16. **September** 1574. 510. **Ghecommitterden** **spyscken** **met** **een** **Crampeter** **bande** **Dyand** / 419. **Grooten** **honger** **noot** / **ende** **ongehoorde** **Leeftochte** **ende** **Dyane** **in** **de** **Belegeringe** / 526. 527. **ende** **Derste** / 527. 528. **Dyiblegien** **by** **wat** **Graven** **dat** **die** **geconfirmeert** **sijn** / 601.

M.

M **Arendijck**, **wanneer** **ende** **waerom** **me** **die** **gemaect** **is** / 44. **Michiels** **Convent**, **waer** **tselve** **ghestaen** **heest** / **ende** **wat** **Donnen** **daer** **in** **gewest** **sijn** / 119. **Maria** **Magdalenen**, **Clooster** **bupten** **Lepden** **gelgen** / 121. **Marien** **Poel**, **een** **Convent** **van** **Donnen** / **bupten** **Lepden** / 121. **Minrebroeders** **Clooster**, **waer** **tselve** **bupten** **Lepden** **gestaen** **heest** / 123. **Margrieten**, **ofte** **Caes** **marckt**, **wanneer** **die** **ggehouden** **werdt** / 266. **Twee** **Octropen** **om** **die** **te** **mogen** **houden** / 267. **Magere** **Beestmarcken**, **twee** **wanneer** **die** **gehouden** **werden** / **ende** **by** **wat** **geocrop** **ceert** / 271. **eerste** **Publicatie** **van** **dien** / 272. **Montfoort**, **soet** **te** **bergeefs** **Lepden** **in** **me** **te** **nemen** **inden** **Jaere** 1485. 424. **Monickendam**, **hoe** **gestraft** **om** **het** **Casembrootspel** / 438. **Medenblick**, **mede** **omme** **de** **selvde** **saechen** / 442. **Matheneffe** **de** **Wibisma**, **schryft** **aende** **Belegerde** **Stadt** **Lepden** / 462. **Sijn** **tweede** **Schryben** **aen** **Lepden** **den** 23. **Juni** 1574. 472. **Sijn** **derden** **Dyef** **aen** **Lepden** / 495. **laetste** **Schryben** / 517. **Mout** **koocken**, **binnen** **Lepdens** **belegeringe** **omme** **gebeet** / 484.

N.

N **Oortwijck**, **een** **groot** **ende** **sehoon** **Dorp** / 16. **Namen** **van** **de** **Straeten** / **Wateren** **ende** **Buggen** **binnen** **Lepden** / **van** 70. tot 80. **Banden** **Coopen** **van** **ouden** **tijden** **omme** **de** **besten** **gelgen** **hebbende** / 80. 81. **Van** **alle**

R E G I S T E R.

alle de Burchgraven/ den tijdt van haere Regeringe/ etc. van 90. tot 92. Van alle de Commanduyen van Sinter Pieters Kercke/ 101. 102. 103. Van alle de Dooften van het Capittel ten Hogelant/ 111. 112. Van alle de Professoren / 1613. In Dienst geweest sijnde inde Leysche Hoge Schole/ 185. 186. ende van de geene die inden Jaere 1641. in Dienst sijn/ 186. 187.

Namen van alle de Rectoren bande Academie van Jaer 1575. tot 1641. 102/ 198. 199. 200. Van alle de Curatoren bande Academie / sedert tbegin bandten / tot t Jaer 1641. 200. 201. Van alle de Ambachten/ dienende totte bebojderinge van de Diapierpen opre bijf Hallen / 260. Van alle Hertingen ende Ambachten die onder eenige Gilden / ofte buyten de selve alhier werden geoeffent/ 262. 263. 264. Bande Dooerschappen banden Jaer 1449. 589. Banden Jaere 1471. 590. Banden Jaere 1477. 591. anno 1481. Ibidem. Banden Jaere 1510. ende 1519. 593. tot den Jaere 1574. 594. 595. banden Jaere 1582. 597. banden Jaere 1618. booj de veranderinge/ 597. 598. Naer de veranderinghe/ 598. banden Jaere 1639. 599. 600. Bande Schouten banden Jaer 1320. tot 1641. 108/ 607. 608. Banden Burge-meesteren sedert het Jaer 1442. tot 1640. 108/ 617. 618. Bande Schepenen bande Jaere 1320. totten Jaere 1640. 108/ 630. tot 634. Van het Collegie bande Gherechte banden Jaere 1575. totten Jaere 1640. 108/ 642. tot 659.

Nieuwe aengebangen Kercke/ waer ghelegghen / ende wanneer die begonst is te bouwen/ 114. van wat ghebaente die sal wesen/ 115.

Nient Pest-huys, buyten Leyden/ waer ende wanneer gebout/ 140. Verdelinge ende verder ghelegentheidt bandten / 141. Namen bande Vaders en haeren last / 721.

Nicolaus Leontius, een Geleert Grammaticus/ tot Leyden gebouwen/ 337. 338.

O.

Oefgheest, wanneer/ ende van wie Leyden de Heerlichejheidt ghecocht hebben/ 10.

Ooher Marckt, begint den eersten Oerher ende dujrt totten 10. toe/ by wie Leyden daer toe ghecoetropeert is/ 268. Op wat wijse/ de selve inden Jaere 1578. begonst ende ingeboert is/ 269.

Ottavio van Veen, Vermaert Schilder tot Leyden gebouwen/ 367.

Opschrijvinge, ende ondersouck bande lescrochten inde Velsgeringe van Leyden den 28. Augusti 1574. 489. 490. Commissie bande Gecommitteerden van dien/ 491. wat ende hoe veel Breefen datter ghebourende tSeleg gelaacht sijn 492. waer geslachtet ende uptgebeelt/ 494. 495.

Ordere, binnen Leyden betraemt tot bojdetinge van ontfet/ 533.

P.

Poelgeest, een Ridderlike hoffede/ waer die ghelegen is/ 4. Cleyn Poelgeest, Ibidem.

Padjenpoel, eerstijts Hoffede vande Burchgraven/ 9.

Pieters Parochie, hoe verre hem die is sivekende/ 57.

Pancares Parochie, 58.

Processien, binnen Leyden hos die van outsgedaen warden/ 59.

Pieter ende Pauls Kercke, is de outste/ ende hoofskercke 92. wanneer die gebout is/ ten minsten wanneer die ghebojt is/ 93. wanneer den Toorn bande selve kercke geballen is/ ende oofkercke van dien/ 94. 95. 96.

Pancares ofte Hogelantsche Kercke, wanneer dat die gebout ende gewjt is/ 104. By wie ende wanneer het Capittel bande Canonicken aldaer gesticht is/ 104. 105. tot 110. Namen bande eerste Canonicken/ 110. 111.

Proosten, van Pancares Kercke van 1387. tot 1640. 111. 112.

Pieters Bagijnhof, waer het selve ghestaen heeft/ ende by wat Susteren bewoont/ 117.

Princen Hof ofte Logement/ waer gelegghen ende hoe gebout/ 168.

Philips van Leyden, een treffelick gheleert Man/ van wie ende wanneer ghebojen/ 333. wat Staten hy bedient heeft/ 334. wanneer hy overleden/ ende waer hy begraven

R E G I S T E R.

grahan is/ Ibidem. heeft twee ghekeerde
 Broeders gehad/ 336.
 Petrus Blommcvenna, Theologus tot Lep-
 den geboren/ 338.
 Pieter Marnef, van Leyden/ is geweest Ge-
 nerael bande Catbuffers/ 339.
 Pieter Pieterfz. de Neyn, Kunstich Lant-
 fchapy Schilber tot Leyden ghebo, en en-
 de gestorben/ 374.
 Poelgeest, Belegert, gewonnen ende geden-
 kruert / 1420. 397. anno 1485. anders
 mael by die van Leyden verniet/ 425.
 Philips van Wallenaer, laetste Wurcgraef
 van Leyden / door wie / waerom / ende
 wanneer dat hy selve recht verlooren
 heeft/ 399. tot 405. toe.
 Pieter Quaergelact, int beleghe van Leyden
 gequarriert/ 466.
 Pieter Adriaensz. vande werfs, cloeck-
 moedige antwoordt aen de Leptsche Wur-
 gers/ 516.
 Pater van S. Aechten, tot Leyden op ghe-
 hangen/ 566.
 Poort-Meesters, waer inne haeren Dienft
 van ouden tijden heeft bestaen/ 660. haer
 Dienft is al inden Jaere 1360. bekend.
 Ibidem.
 Pensionaris ende Raedt / waer by de Droet-
 schap gestelt/ 671. waer inne sijn Dienft
 bestaet/ Ibidem. is Secretaris bande Cura-
 teurs/ Ibidem. By wat Personen dien
 Dienft waer genomen is/ sedert het Jaer
 1572. tot 1641. toe/ 672.

R.

R Aephorft, een Ridderlicke Hof-stede/
 waer gelegen ende by wie bewoont/ 6.
 Roucoop, een Edele Hoffstede in Dooyfch-
 ten/ 6.
 Roofenburch, een heel oude Ridderlicke
 Hoffstede / waer die ontrent t Jaer 1200.
 gesticht is/ ende by wie/ 6.
 Rodenburch, Blockhups bande Romeyn-
 nen/ waer selve gestaen heeft/ 8.
 Rijnsroom, door Leyden gelopen hebbende
 inde See/ wanneer die gestopt is/ 13.
 wanneer ende op wat wijte datmen ghe-
 socht heeft die weder te openen/ 14. 15.
 Rupnest, een bergaderinge daer Drouwen
 in wonen/ waer selve gelegen is/ 118.
 Roomburch, een Conden byten Leyden

gewest van Drouwen/ van Franciscus
 opden/ 123.
 Rashalle, waer die 1632. op een nieu gebou
 is/ namen bande Officery etc. 176.
 Reynerus Bontius, Professo, inde Medici-
 nen/ tot Leyden geboren ende gestorben/
 347.
 Rembrant van Rijn, uptnemende Schilber
 van Leyden/ 375.
 Ruychaver, Segus den Opande ontrent de
 Geestbrugge/ 450.
 Roeyer-meeteren, wat haer Nijp: is/ 667.
 By wie dat die ghestelt werden ende hoe
 veel/ 668. Nammen bande Personen de
 welcken dien Dienft beledet hebben / se-
 dert den Jaere 1579. totten Jaere 1641.
 toe/ 669. 670.

S.

S Wieten een Ridderlicke Hoffstede / waer
 die gelegen is/ 4.
 Suyck ofte Suywijck, eene Edele Hof-ste/
 haere gelegentheyt/ 6.
 Santhorst, een oude Edele Gypsinge / waer
 die gelegen is/ 6.
 Stoop, een Edele Hoffstede/ 6.
 Sonneveld, ober lange gedestruert/ 8.
 Sant, een oude Edele woonstede bande Heer-
 ren van Wassenaeer geweest/ 8.
 Soeterwoude, Stompwijck, &c. 1610. by
 Leyden gecocht ende van wie/ 10.
 Schelvischen, in grooten overbloet/ 1613.
 tot Leyden in sene weecte ter marckte ge-
 bracht/ ende hoe veel/ 17.
 Salomons Tempel, waer selve van ouden
 tijden ghestaen heeft / ende waer toe ghe-
 blypckt/ 30.
 Susteren van Abcoude, Clooster/ waer dat
 selve gestaen heeft/ 119.
 Schagen Conden/ waer gelegen ende by
 wat Susterkens bewoont/ 120.
 Susteren van Romen, Clooster waer selve
 gestaen heeft/ 120.
 Syon, waer gelegen/ By wie ende wanneer
 selve gesondeert ende gesticht is/ 144. 145.
 is inden Jaere 1634. By Lucas Jansz.
 van Wassenaeer/ met een groot Legaat
 herrijckt/ 145. is int Jaer 1640. By E-
 merentia Benning met vier hupsen ver-
 meerert/ 146.
 Stevens Hofgen, waer ontrent gheleggen/
 Waer

R E G I S T E R.

Wanneer ende by wie eselbe ghesicht is/
146.
Salvators Hof, waer eselbe geleghen is/ by
wie/ ende wannser eselbe ghesondert is/
153.
Stadthuys ofte Raethuys, waer gelegen ende
wannser herbout/ 159. Gedonck Rijnmen
van Leydens Belegeringhe ende ontfet/
160. Werdelingen vant Raedthuys/ 161.
164. 165. Burgermeesters Camer/ wat
Schiltbergen daer te sien zijn 163. Toorn/
Hozelogium/ ende Voorslach van Cloes-
ken/ 165. 166. 167.
Saeyhalle, waer gelegen ende hoe ghehout/
171. Rijnkens staende opre Clocken van
het Hozelogium/ 173. wat stukken hier
ter Halle gebracht werden/ 173. Namen
ende Diensten bande Officiers bande
Halle/ 174. De oude Lepitische Kackenen
werden in dese Halle geoydeelt/ 177. By
wie ende ontrent wat tyd de Saep-Dra-
perpe tot Leyden ghebracht is/ 256. 257.
Vercooydagghen boor de Halle wannser/
273. Staten van Holland/ schryjben aen-
de Belegerde Stadt Leyden/ 489. ander
schryjben vanden 12. September/ 1574.
509.
Schout van Leyden, by wie dat die van outs
gestelt werde/ 601. zyn smpt van ouden
tijden beleent ofte vercocht/ 602. by wie
ende wannser sulcx afgeschast is/ Ibidem.
ende waer boor/ 603. By wie die heden
ten dage gestelt wart/ Ibidem. Wat zyn
smpt is/ 604. Hoe ende wannser by de
Dierfchaer spannen mach/ Ibid. macht
vanden Schout/ 605. mach ghebannen
Bellingquanten buyten Leyden hanghen/
605. is Hyomotoz bande Academie/ 606.
Senact bande Univerfiteyt/ by wat Persoo-
nen die befaat/ 615.
Schepenen, By wie dat die van outs ghe-
stelt zijn/ 619. Hoe ende by wie die geoo-
ren werden/ Ibidem. 620. wat ende aen
wie yn Eed moeten doen/ 621. hebben
macht merren Schout om keuren te ma-
ken/ 622. macht int stuck bande Justitie/
623. 626. wt wat plaersen die moghen
Bannen/ Ibid. Wannissement mach niet
te niet ghebaen werden/ 624. zyn mede
Rechters van de Academie/ 626. hebben
merren Schout mache om keuren inden
Rijn te mogen maccken/ 627. zyn onder

Saebgwaerde vanden Grabe/ 628. haer-
ren Dienst niet getroulicken namomende
hoe die ghekrast werden/ 628. 629. in
Dienst oberijdende/ hoe een ander in haer
plaerse wteit word/ 629. vercooyen zyn-
de moeten haeren Dienst was nemen/
Ibidem.
Secretaris, waer inne dat zyn last is be-
staende/ 672. en mach geen lide van het
Collegie vande Gerechte wesen/ Ibidem.
Namen bande Persoonen die den selven
Dienst waerghenomen hebben vanden
Jaere 1509. totten Jaere 1641. 673.
Onder Secretaris, by wie ende waer toe ge-
stelt/ 674. By wat Persoonen dien Dienst
waerghenomen is/ 675.
Schutters van Leyden, moesten van ouden
Tijden de Banier volgen 685. Hoe die
ghewapent moesten wesen/ Ibidem, ende
686. By wat Persoonen die befaen/ 687.
Wat Eed zy gehouden zijn te doen/ Ibid.
Hoe die heden ten dage gewapent moeten
wese/ 688. Schutterpe in hoe beel Vaen-
delen van outs/ ende na teghenwooydich
beveelt/ 687.
Scholarchen, bande Grootte Scholen/ waer
in haer Dienst befaat/ 724. Namen van
de selve sdaert 1652. tot 1641. Ibidem.

T.

Teylingen, een oude Ridderlicke Hofste-
de/ 1296. aen Hollandt by confiscatie
gecomen/ 9. Iacoba, Grabine van Hol-
landt aldaer overleden/ 1436. Ibid.
Twee Conventen, ontrent Out Teplins-
gen eertijde gelegen/ 122. By wie het ee-
ne gesticht is/ ende wannser/ Ibidem.
Trijn Iacobs Aelmoeshuyskens, waer die
gelegen zijn/ waer toe gegeven/ wannser
ende aen wie/ 151.
Tempeck en seer Hoockwater in Hollandt/
304.
Texele, by den Hartoch van Saffen ghe-
krast om het Casenbysootspel/ 442.
Tienden Penning, wannser tot Leyden af-
gelesen/ 562. andermael/ 563. naera van-
den Ontfanger van dien/ 563.
Tyman Gerritsz. comt inden Jaere 1538.
tegen zyn Wannissement binnen de Stadt
Leyden/ 625.
Thresorier, so Ordinaire als extraordinaire/
B b b b 3 van

R E G I S T E R.

van ouden tijden niet ghehoort/ 660. By wie dien Dienft doe waerghenomen is/ Ibidem. 661. By wie ende wanneer dat den Tesorier nu vercoopen werdt/ ende waer in sijn Ampt is bestaende/ 664. 665. an wie dat hy sijn Reckerkinghe moet doen/ Ibidem. By wat Personen dien Dienft waerghenomen is/ sebert den Jaer 1574. totten Jaere 1640. toe 666. 667.

V.

V Alckenburch, heeft een oude hermaer-
de Paerdmarche/ 13.
Vierschare van Schout ende Schepenen/
hoe die van ouden tijden int Crimineel
gespannen werde/ 37. tot 40. toe.
Vrouwen Parochie, hoe verre hem die is
streckende/ 59.
Vrouwen Kercke, ontrent wat tijt die ghe-
boudt ende gewijt is/ 113. 114.
Vrielen Convent, waer tselve ghelegghen
heeft/ ende wat sjonnen daer in gewoont
hebben/ 118.
Visch Capelle, waer die van ouden tijden
gestaen heeft/ 124. wanneer die afgeho-
ken is/ 556.
Vrouwen Gasthuys, waer tselve van outs
gestaen heeft/ By wie ende wanneer ge-
sichte/ 135.
Vroon-wateren der Stadt Leyden/ vant
wie ende wanneer/ dat die aende Stadt
ghecomen sijn/ 277. Namen ende ghele-
gentheyt bande selve/ 277. 278.
Velslaghen, over vele Jaeren/ ontrent de
Stadt Leyden geschiet/ 381.
Vroerschap, tot Leyden/ by wat Pylbile-
gten die aldaer gestelt werden/ 580. anno
1519. herstelt/ 581. Sijn graucroziereet
andere te mogen bekieken/ 582. 583. wat
eest die moeren doen ende aen wie/ 583.
wat haer macht ende auctoziteyt is/ 584.
585. wat Offitien by de selve ghegebert
werden/ 586. wie epgentlick Droetschap
is/ 586. by wien die vergadert wert/ 587.
wat resolutien by haer genome van waer-
den sijn/ 587. anno 1574. van 40. op 28.
vermindert/ 588. by die bande Gerechte
daer regen ghegotesteert/ 588. wanneer
die weder op el. Personen ghebacht is/
589.
Vredemackers Collegie, wanneer ende

waeromme ingestelt/ 639. By wat Pers-
soonen dat bedient wert/ Ibid. wat haer-
ren last is/ Ibidem.

Vestmeesters, wat haeren Dienft van outs
geweest is/ 663.

Vroonmeester, by wie ende wanneer die
gestelt werdt/ 682. wat sijnen last is/ 683.
twee Pylmlegien van het Driedich ghe-
bruyck bande Vroonwateren/ Ibidem. is
Philip Graef/ 684. Namen van de
Vroon-Meesters sebert tJaer 1502. tot
1641. Ibidem.

W.

W Armondt, Woonstede bande Hee-
ren van Warmondt/ waer gele-
ghen 5.

Waert, over veel Jaeren/ een Edele Hof-
stede/ waer die gelegen heeft/ 7.

Wout sonder genaden, offer dat gheweest
is/ ende waer/ 20.

Witte Nonnen, Clooster/ waer tselve gele-
gen is/ 120.

Weef huys, waer tselve van outs gelegghen
heeft/ ende int Jaer 1583. ghebacht is/
137. Vesebybinge bande vernieuwinge/
ende hogere ghelegentheden van dien/
136. 137. by wie de Regeringhe van die
Hups is bestaende/ 138. 711. Vaders
van tselve Hups/ sebert 1558. tot 1641.

Willem, 15. Grabe van Hollande ende
Roomsc Coninck/ is tot Leyden gebozen/
283. 293. ses Jaer out sijnde werde sijn
Vader vermoort/ Ibid. Wanneer/ van
wie ende wanneer hy tot Roomsch Co-
ning gecozen is/ 284. 285. Wint Kercken
ende werdt aldaer ghecroont/ 285. Doe
de Sael inden Haghe houtwen/ 286. 296.
Ogloecht teghen de Vlaensche Gravinne
in Seelandt/ 286. 287. Overtwint de sel-
ve met eenen grooten sacht/ 288. Dier den
Grabe van Angiers een Camp aen int
Veldt/ 289. Weericht de Vrielen te water/
290. De Vrielen Rebelleren tegens hem/
291. come tegen haer te Velde ende werd
bande selve verlagen/ ende hepmelick he-
graven/ 292. waerom hy water Coning
ghenoemt is/ 294. is twee mael in groot
perjekel van sijn leven/ 294. 295. is den
eersten Grabe die Gouden Minne ghe-
slagen heeft/ 297. is 1542. tot Middels-
burch

R E G I S T E R.

burch begraben / 298.
 Willebrordus Snellius, Professor inde Ma-
 thematische werensschappen / tot Leyden
 gekoozen ende gestozen / 348.
 Willem, Hoeder van Dierck / Grabe van See-
 landt / 386.
 Wefvriessant, by den Hartoch van Sags-
 sen / ghecoyrigeert / ober het Casenbroot-
 spel / 435.
 Wieringen, omme de selbe saecke gestraft /
 440.
 Wederdooperen, meenen ontrent den Jaer
 1535. Leyden in te nemen / 443.
 Willem Prince van Orangien, eerste schijf-
 ben aende belegerde Stadt Leyden / anno
 1574. 453. Tweede Buef / 455. Zijn
 schijfben banden 25. Junij 473. banden
 12. Augusti 485. Comt binnen Leyden /
 541.
 Warmoes-Schants, by de Lepische Burs-
 gers ingenomen / 477.

Weefmeesteren, by wie ende wannee ge-
 rozen / 676. Ampt 1430. by de Raedts-
 mannen waergenomen / Ibid. ende daer
 na by de Weefmeesters / Ibid. Egd wan-
 neer eerst bysondere Weefmeesters ghe-
 stele sijn / Ibidem. Last ende macht van
 de selbe / 677. Een bande Weefmeesters /
 678. Waertime den Dienst van haeren
 Secretaris bestaet / 779. Naamen bande
 Weefmeesteren sedert 1569 tot 1640. 679.
 tot 682.

Z.

Zijl ofte Zijlhof, waer iselbe in ouden
 tijden gelegen heeft / 7.
 Zanchio d' Avila, verhindert Graef Lodov-
 wijck ober de Maese te comen / 448.
 Zeeuwen, Cozacie om Leyden te ontfetten /
 494. ongehoorde daet van een Seeu te
 gen een Spangnaert / 508.

Eynde van het Register.

T O T L E Y D E N,
 Gedruckt By Ian Iansz. van Dorp, woonende op
 Marendorp, inde Vergulde Son,

ANNO 1641.